TRAKUS

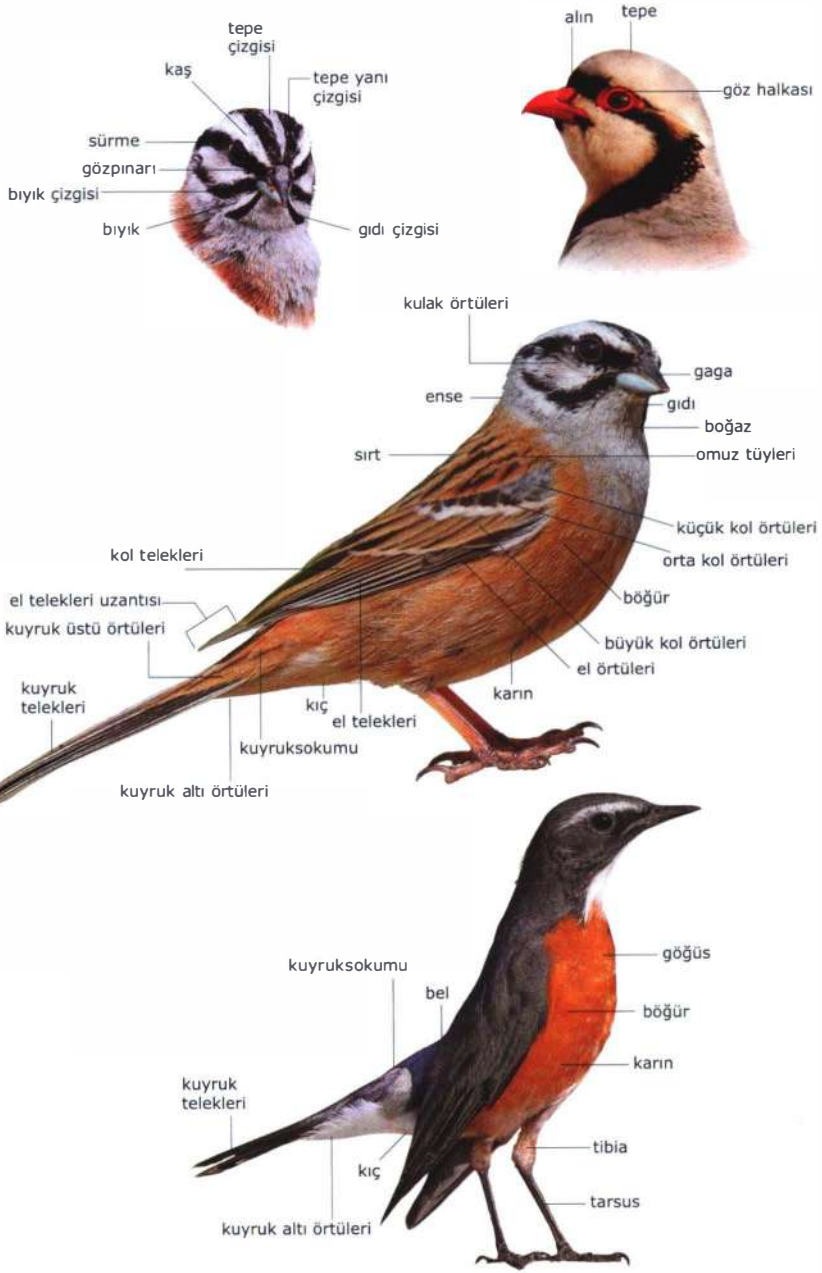
TÜRKİYE'NİN KUŞLARI

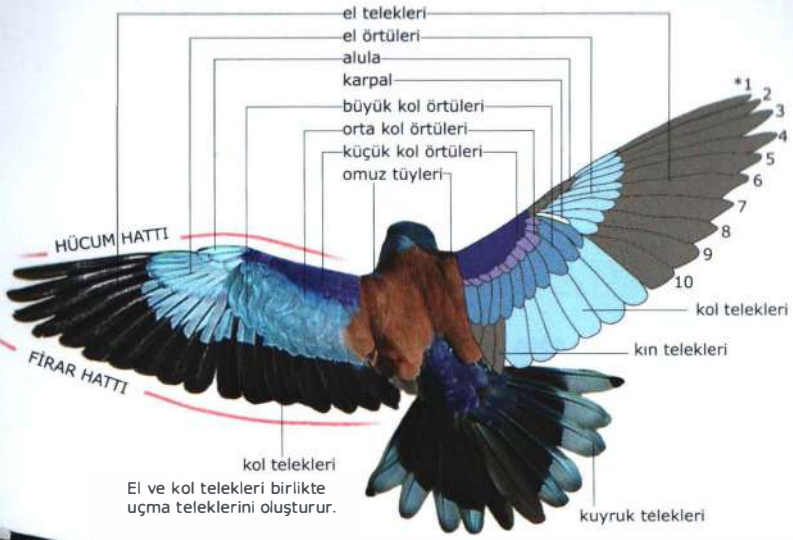

2800 FOTOĞRAF • HARİTALAR • TANIM METİNLERİ •

491 TÜR

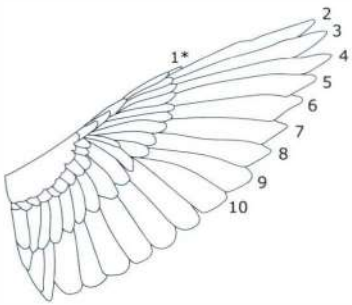
TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

tepe çizgisi
kaş
tepe yanı çizgisi
sürme
gözpınarı
bıyık çizgisi
bıyık
gıdı çizgisi
alın
tepe
göz halkası
kulak örtüleri
gaga
ense
gıdı
boğaz
sırt
omuz tüyleri
küçük kol örtüleri
orta kol örtüleri
kol telekleri
böğür
el telekleri uzantısı
kuyruk üstü örtüleri
büyük kol örtüleri
el örtüleri
kuyruk telekleri
kış
el telekleri
karın
kuyruksokumu
kuyruk altı örtüleri
göğüs
kuyruksokumu
bel
böğür
karın
kuyruk telekleri
tibia
kış
tarsus
kuyruk altı örtüleri

El ve kol telekleri birlikte uçma teleklerini oluşturur.

Martı tanımlama kitaplarının hemen hepsinde el telekleri (Primerler) numaralandırması şekilde görüldüğü gibidir. Genel kullanım alışkanlığı ile uyumlu olması açısından sadece Martıgiller'de bu şekilde bir numaralandırma uygulanmıştır.

* Birinci el teleği Gökkuzgun gibi ötücü olmayan türlerde genelde diğer el telekleri ile yaklaşık aynı hizadadır. Ancak ötücü kuşlarda çoğunlukla indirgenmiştir ve yaklaşık olarak el örtüleri hizasındadır.

TRAKUS
TÜRKİYE'NİN KUŞLARI

YAYIN EDİTÖRÜ
Ömer L. Furtun

EDİTÖR
Ömer L. Furtun
Kiraz Erciyas Yavuz
Ahmet Karataş

GRAFİK TASARIM, UYGULAMA
Ömer L. Furtun
Serkan Mutan

YAZARLAR
Ahmet Karataş
Kiraz Erciyas Yavuz
Nizamettin Yavuz
Mehmet Ünlü
Ömer Necipoğlu
Veysel Kahraman
Mutlu Salman
Ömral Ünsal Özkoç
Ergün Bacak
Kuzey Cem Kulaçoğlu
Zafer Kurnuç
Cemil Gezgin
Umut Güngör
Korhan Özkan
Ömer Döndüren
Bilal Kap
Osman Özmen Yeltekin

HARİTALAR
Nizamettin Yavuz

TASARIM EKİBİ
Selin Özoğlu, Çağlar Güngör

İLLÜSTRASYON
Gamze Aksoy Alaçam, İbrahim Öztürk,
Nizamettin Yavuz, Serkan Mutan, Ömer L. Furtun

ORGANİZASYON
Gülcan Açar Belen

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

TRAKUS TÜRKİYE'NİN KUŞLARI
© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2021
Sertifika No: 40077

Teknik Editör
CUMHUR ÖZTÜRK

Görsel Yönetmen
BİROL BAYRAM

1. Basım: Haziran 2021

ISBN: 978-625-405-476-1
Genel Yayın: 5178

Baskı
GOLDEN MEDYA MATBAACILIK VE TİCARET A.Ş.
100. Yıl Mah. MAS-SİT 1. Cad. No: 88
Bağcılar / İstanbul
Tel. (0212) 629 00 24

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4
Beyoğlu 34433 İstanbul Tel. (0212) 252 39 91
Faks (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

TEŞEKKÜR

Kurucusu olduğu TRAKUS platformuna 2007 yılından bu yana maddi-manevi desteğini esirgemeyen ve ülkemizde kuşlar konusunda önemli bir açığın kapatılmasına vesile olan Sayın Serhat Tigrel başta olmak üzere; Esit Elektronik Ltd. Şirketi'ne, platformun kurulduğu günden bugüne gözlemleri, fotoğrafları, bilgi girişleri ve bilimsel tanımlamalarıyla çok değerli bir bilgi birikiminin, dolayısıyla da bu kitabın oluşumuna katkıda bulunan tüm yönetici ve üyelere,

Kitabın yayın kurulunda yer alan ve tüm süreçte desteklerini esirgemeyen Ömer Necipoğlu ve Veysel Kahraman'a, sorumlu oldukları bölümler dışında kitabın her sayfasında emeği geçen Nizamettin Yavuz, Mehmet Ünlü ve Serkan Mutan'a, haritaları oluştururken çalışmalarından yararlandığımız Kerem Ali Boyla'ya,

Uzun soluklu kitaplaştırma sürecinde gönüllü olarak görev alan; editörlere, yazarlara, tasarım/illüstrasyon ekibine ve kendilerine ayrılan zamandan fedakârlıkta bulunan ailelerine,

İhtiyacımız olduğu dönemlerde özveriyle zaman ayırıp ekibimize destek olan Emin Yoğurtçuoğlu, Sancar Barış, Hüseyin Meşe, Ömer Kulaçoğlu, Kadir Dabak, Ercan Üç, Murat Çuhadaroğlu, Özgür Kalay, Mustafa Sözen, Alper Tüydeş, Cenk Polat, Aslan Ünsal, Murat Saltık, Mehmet Çolakoğlu, Soner Bekir, Mehmet Ali Öktem, Levent Göksoy, Metin Cenkçiler, Birol Hatinoğlu, Hakan Kahraman, Birtan Gökeri, Emrah Kayhan, Sacit Bulut, Naci Eyyüpoğlu, Mustafa Kuş, Orhan Gül, Ayhan Şevmet, Özden Sağlam, Nedim Yavuz, Metin Tuncer, Yusuf Yılmaz, Yunus Korkmaz, Serhat Karaca, Selman Uzun, Yaşar Yılmazdöl, Ferit Başbuğ, Ali Şenel, Basri Akçasoy, Sllas Olofson, Nedim İlkin, Ogün Aydın, Süha Aray, Gökçe Coşkun'a,

Yaptığımız işe inanan Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları yetkililerine,

Teşekkür ederiz.

Fazilet Üker, Hami Sami, Mehmet Kutluk, Çetin Çeki, Fatih ve Sedef Uğurlaş, Burak Küçük, Ömer Sözer, Bayram Göçmen, Ahmet Çetin... Sizleri saygıyla anıyoruz.

FOTOĞRAFÇILAR

Bu eserde, www.trakus.org platformunda 2007 yılından bu yana fotoğraf paylaşan tüm üyelerin katkısı olmuştur. Tanım kitabı olması nedeniyle fotoğraf seçimlerinde türün özelliklerini yansıtacak görsellere ağırlık verilmiştir. Tüm üyelerimize teşekkür ederiz.

Ada Ulaş Karan
Adem Akbıyık
Adem Yağız
Adnan Ataç
Adnan Bozkurt
Adnan Demir
Adnan Menevşe
Ahmet Akoluk
Ahmet Bahadır Çıragöz
Ahmet Çamlıca
Ahmet Çatalyürek
Ahmet Çetin
Ahmet Kani Vatandaş
Ahmet Karataş
Ahmet Kirazoğlu
Ahmet Özbaş
Ahmet Tahir Ersoy
Ahmet Yılmaz
Ahmet Yılmaz (mat)
Akgün Özen
Akın Çoban
Alev Dağlı Tannkulu
Ali Atahan
Ali Atıcı
Ali Bali
Ali Çelik
Ali Çıtak
Ali Kahveci
Ali Kemal Çerçi
Ali Murtaza Doğan
Ali Osman Yazıcı
Ali Özdinç
Ali Rıza Altınok
Ali Semerci
Ali Şeker
Ali Şenel
Alihan Zenginer
Alp Tamer
Alparslan Ünal
Alper Mandalik
Alper Tüydeş
Alper Varon
Alperen Akdemir
Aral Yaşar
Arda Dönerkayalı
Arman Camgözoğlu
Arslan Kezer
Arzu Gürsoy Ergen
Aşkın Karalı
Aslan Ünsal
Ataman Yaşar
Atanur Sevim
Atila Uysal
Atilla Gülerman
Ayhan Öztürk
Ayhan Şevmet
Aytekin Karaman
Babür Hakarar
Banş Saydam
Basri Akçasoy
Bayram Göçmen
Berat Akkaş
Berkan Demir
Bertan Kunaç
Bilal Kap
Birol Dinçer
Birol Hatinoğlu
Birtan Gökeri
Bora Şahin
Bora Ünver
Buğra Doğan
Bülent Biçici
Bülent Öztürk
Bülent Uzun
Burak Biçici
Burak Doğan Soysal
Burak Ercümen
Burak Küçük
Burak Özgür Topçu
Burhan Başak
Cafer Gezer
Çağan Abbasoğlu
Çağlar Güngör
Cahit Ağçal
Can Orbay
Caner Gönel
Cavit Bilen
Cem Doğut
Cem Sürek
Cengiz Çelik
Cenk Polat
Çetin Çeki
Cevahir Arduç
Cevat Kopanoğlu
Cihaner Öztürk
Cumhur Palas
Derviş Kökenek
Durul Yolaçan
Ebru Diker
Ekrem Karaduman
Ekrem Yanık
Elif Çatalyürek
Embiya Sancak
Emin Yoğurtçuoğlu
Emine Nurhan Tekin
Emir Özay
Emrah Kayhan
Emre Kaytan
Engin Bıyıkoğlu
Engin Sağlam
Enis Özpınar
Ercan Ayancı
Ercan Üç
Ercüment Nadir Baskın
Erdoğan Öğretmen
Ergün Cengiz
Erhan Başyiğit
Erkan Özkan
Erkan Şen
Erkan Üskan
Erman Kırankaya
Ersoy Matras
Ertan Daş
Ertan Tiryaki
Ertuğrul Banş
Ertuğrul Korkutmaz
Fahri Arpaçay
Fatih Arslan
Fatih Bülbül
Fatih İzler
Fatih Keleş
Fatih Kocadağ
Fatih Küçük
Fatih Orbay
Fatih Sam
Fatih Uğurlaş
Fatime Demirer
Ferdi Akarsu
Ferit Başbuğ
Feyyaz Demir
Fikret Ahsen Böre
Fikret Can
Fikret Yorgancıoğlu
F. Kamil Aslankocaeli
Gazanfer Demirer
Giray Kocaman
Gökçe Coşkun
Göker Şener
Gökhan Coral
Gökhan Sözal
Göktuğ Güzelbey
Gülden Altunbaş Atahan
Gülhan Yıldınm
Günhan Hatipoğlu
Gürhan Sinan Özgünlü
Hakan Ayyıldız
Hakan Kahraman
Hakan Perek
Hakan Yalçın
Hakan Yıldınm
Hakkı Doğan
Haldun Savaş
Halil İbrahim Alagöz
Halil Tanyer Eyyuboğlu
Halil Usun
Halit Küzenk
Halit Uzun
Hami Sami
Hanife Erkan
Hasan Bağlar
Hasan Özcan
Hikmet Uğurluay
Hüseyin Düzenli
Hüseyin Keleş
Hüseyin Meşe
Hüseyin Tuğrul Atasoy
Hüseyin Yılmaz
İbrahim Çanakçı
İbrahim Erdal
İbrahim Tunca
İbrahim Uysal
İdris Ölmez
İlker Akın
İlker Kül
İnanç Sevim
İrfan Bayat
İsmet Sayar
Kadir Balçıner
Kadir Dabak
Kadir Söğüt
Kahraman Savaş
Kazım Çapacı

Kemal Kahraman
Kenan Ulukaya
Kerem Bektaş
Kerem Kasın
Kiraz Erciyas Yavuz
Koray Güzel
Koray Kutlutürk
Korhan Özkan
Korhan Ürgüp
Kubilay Ay
Kürşat Akın
Kuzey Cem Kulaçoğlu
Latif Cimilli
Levent Akduman
Levent Gobut
Levent Göksoy
Levent Özaş
Levent Özerbil
Levent Yaşar
M. Coşkun Sancar
M. Kemal Mengeloğlu
Mehmet Akif Keskin
Mehmet Ali Demiral
Mehmet Ali Öktem
Mehmet Beyhan Şahan
Mehmet Burak Temren
Mehmet Çelik
Mehmet Çetinkoç
Mehmet Çolakoğlu
Mehmet Karabulut
Mehmet Kemal Sondaş
Mehmet Kürşat Uçar
Mehmet Kutluk
Mehmet Özel
Mehmet Öztürk
Mehmet Sinkil
Mehmet Tığdemir
Mehmet Topçu
Mehmet Ünlü
Mehmet Zenginer
Metin Alkış
Metin Cenkçiler
Metin Çetin
Metin Tuncer
Muammer Kurnaz
Murat Acuner
Murat Aldemir
Mustafa Azizoğlu
Murat Çalışkan
Murat Çuhadaroğlu
Murat Danacı
Murat Demir
Murat Genç
Murat Koçaş
Murat Saltık
Murat Soydaş
Murat Toru
Murat Uyar
Murtaza Kaba
Mustafa Akca
Mustafa Ank
Mustafa Erturhan
Mustafa Gür
Mustafa Kuş
Mustafa Özdemir
Mustafa Sözen
Mustafa Tiryakioğlu
Mustafa S. Türkay
Mustafa Yaman
Mutlu Salman
Mücahit Oğuzhan Topçu
Naci Eyyüpoğlu
Naim Yahşi
Naki Tez
Nedim İlkin
Nedim Yavuz
Nihat Bezek
Nihat Kaymaz
Nizamettin Yavuz
Nükhet Barlas
Nuri Çınar
Ogün Aydın
Oğuz Altun
Oğuz Garipağaoğlu
Oğuz İpçi
Oğuz Kepiroğlu
Oğuz Önür
Okan Akyürek
Okan Arslangiray
Okan Sezer
Okyay Bulut
Olcay Odabaş
Onur Keskin
Orhan Gül
Orhan Kaya
Orhan Turhan (torhan)
Osman Can Altan
Osman Erdem
O. Özmen Yeltekin
Ömer Ahu
Ömer Faruk Karaoğlan
Ömer L. Furtun
Ömer Kulaçoğlu
Ömer Necipoğlu
Ömer Sözer
Ömer Toy
Ömer Yarlıgan
Ömral Ünsal Özkoç
Önder Kahraman
Özlem Rodoplu Tannbak
Özay Özalp Özaydın
Özden Sağlam
Özerk Sonat Pamir
Özgün Sözüer
Özgür Gürgey
Özgür Kalay
Özlem Köse
Pınar San
Sabri Pala
Sacit Bulut
Sadettin Avcı
Sadık Arslan
Sadık Azimli
Şahin Kızılsaç
Saim Dağ
Salih Ağırcan
Sedat Asar
Selami Oral
Selçuk Gülnaz
Selçuk Hünerli
Selçuk Şenal
Selim İmamoğlu
Selim Kaya
Selim Özdamar
Selim Tümir
Selman Uzun
Şenol Şahin
Şenol Uzunoğlu
Sercan Bilgin
Serdar Şatırlar
Serhat Çakıcı
Serhat Karaca
Serhat Tigrel
Serkan Akçadağ
Serkan Mutan
Serkan Özaydın
Sezai Göksu
Silas Olofson
Sinan Küçükçelik
Soner Bekir
Sude Bulut
Süha Aray
Şükrü Kaygısız
Süleyman Direr
Süleyman Ezmez
Tamer Yılmaz
Tamer Zeybek
Taner Şeremet
Timur Çağlar
Timur Türker
Tuğrul Alp Ünal
Tuncer Tozsin
Turan Uca
Turgay Kural
Turgut Ege
Turhan Alak
Uğur Demirtaş
Uğur Yavuz
Ulaş Oyal
Ulusoy Bali
Ulvi Kerem Günay
Ümit Malkoçoğlu
Ümit Özgür
Ümit Ünal
Umut Güngör
Vedat Esen
Vedat Soğukpınar
Veyis Sanoğuz
Veysel Kahraman
Veysel Karakullukçu
Volkan Donbaloğlu
Volkan Pek
Yakup Can Dilmener
Yakup Şaşmaz
Yaşar Yılmazdöl
Yasemin Can
Yasin Kaya
Yavuz Eryavuz
Yunus Ayhan
Yusuf Kayhan
Yunus Korkmaz
Yusuf Yiğit
Yusuf Yılmaz
Zafer Kılıçoğlu
Zafer Kumuç

www.trakus.org

KAPAK FOTOĞRAFI:
Ötücü Kuğu/Whooper Swan/*Cygnus cygnus* - Enez - Serhat Tigrel

ARKA KAPAK FOTOĞRAFLARI:
Kızıl Şahin/Long-legged Buzzard/*Buteo rufinus* - İzmir - Özgür Kalay
Yalıçapkını/Common Kingfisher/*Alcedo atthis* - Ankara - Serkan Mutan

KAYNAK GÖSTERİMİ:
Furtun, Ö.L., Erciyas Yavuz, K., Karataş, A. (editörler) 2021. Trakuş Türkiye'nin Kuşları. Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul, 414 sayfa.

SUNUŞ

Bildiğimiz kadarıyla üzerinde canlı barındıran tek gezegen Dünya'mız... Oluşumu milyarlarca yıl süren yaşam, milyonlarca yılda çeşitli canlı türlerinin var olma çabasıyla kurulan dinamik ve kırılgan bir denge halinde. Her canlı türü bu dengenin kurulmasında kendine bir rol edinerek bulunduğu yerlere uyum sağlamış. Kimi türler dar alanlara hapsolmuşken, kuşlar daha rahat yer değiştirmeleri ve kıtalararası özgürce geçiş yapabilmeleri sayesinde bütün coğrafyalara ulaşmışlar ve bu sayede taşıdıkları birçok organizmanın yayılmasını sağlamışlardır.

Kuşların farklı organizmaları taşıma işlemi milyonlarca yıl boyunca devam etmeseydi toplu bağışıklıkların ve biyoçeşitliliğin kapsamı bugünkü kadar geniş olmayacak, dünyadaki yaşam çok daha kırılgan olacaktı. Hatta belki de birçok tür var olamayacaktı.

Onları tanımaya, anlamaya ve en önemlisi varlıklarını sürdürmeye yardımcı olmak adına ülkemizde bugüne kadar görülen kuş türlerinin hepsini bu kitapta topladık. Bu kitap, TRAKUS üyelerinin 2007 yılından bu yana yaptığı binlerce gözlem, çektikleri on binlerce fotoğraf ve sahada edindikleri bilgi ışığında yine TRAKUS üyeleri tarafından derlenerek ortaya çıkarıldı.

Amacımız, ülkemizdeki kuşları tanımanızı ve daha da önemlisi onları korumaya yardımcı olmanızı sağlamak. Onları tanıdıkça sizi kendilerine hayran bırakacaklarından ve saygınızı kazanacaklarından şüphemiz yok, böylece onları çevrenize tanıtıp korunmalarına katkı sağlayacağınıza eminiz.

İnsan eliyle doğa ve çevre yıkımı hız kesmeden devam ederken, gezegenimizdeki yaşam için çok önemli roller üstlenen kuşların varlıklarını sürdürmeleri son derece önemli. Doğaya ve kuşlara yardımcı olmanız en büyük dileğim.

Tüm TRAKUS'lulara teşekkürler.

Serhat Tigrel

ÖNSÖZ

Doğa ve kuşlara olan ilgisini geliştirmek isteyenlere rehberlik etmek için hazırlanan *TRAKUS Türkiye'nin Kuşları* kitabı, eşsiz tabiat harikalarına ve muazzam bir canlı çeşitliliğine sahip ülkemizin doğal ortamlarında yaşayan tüm kuş türlerini içerisinde barındıran bir kuş tanım kitabıdır.

Türkiye'nin tüm kuşlarını kapsayan, tamamına yakını yerli kaynaklardan oluşan ilk kuş tanım kitabını yapabilmek hayalimizdi. Özverili bir ekip çalışması ile bu hayalimizi gerçekleştirdik.

Gönüllü katkı sağlayan akademisyenler, kuş tanım ekibi, kuş gözlemcileri ve fotoğrafçılarının destekleriyle 2007 yılından bu yana www.trakus.org bünyesinde gelişen devasa bilgi birikimini gerek sahada gerekse de araştırmada faydalanılabilecek bir kitap biçiminde sunmaya çalıştık.

Dünya'daki tüm canlılar gibi kuşlar da morfolojik benzerlik ve farklılıklarına dayanarak gruplandırılmış ve kendi içerisinde farklı takımlara, ailelere ve türlere ayrılmıştır. Bu kitapta Trakus Türkiye Kuş Listesi'nde tanımlı 25 takıma mensup 76 aileden 491 türe yer verilmiştir.

Yakın akrabası Leylek sürüsüne takılıp sürpriz bir ziyarette bulunan Sarıgagalı Leylek gibi rastlantısal türlerden ülkemizin daimi sakinlerine... Üreme dönemini bu topraklarda geçirmeyi yeğleyen kuşlardan bahar göçlerinde kısa bir süre misafirimiz olup yoluna devam edenlere... Amik Gölü'nün kurutulmasıyla üreme alanı elinden alınan Yılanboyun gibi bu coğrafyada rastlamanın artık mucize sayılabileceği yitirilmiş türler de dâhil olmak üzere, şimdiye dek ülkemizde gözlemlenip kayıt altına alınmış olan tüm kuş türlerini elinizdeki bu kaynakta bulabilirsiniz.

Yılanboyun'un ülkemizdeki hazin hikâyesine benzer olumsuzlukların yaşanmaması umuduyla; bu kitabın doğaya saygılı, silahsız ellerde yararlı projelere katkısı olmasını dileriz.

Ömer L. Furtun
Yayın Editörü

İÇİNDEKİLER

Teşekkür 3
Fotoğrafçılar 4
Sunuş 7
Önsöz 9
Kitabın Kullanımı 12
Kuşları Tanımak 14
Aileler 18

Ördekgiller ..... Anatidae 44
Sülüngiller ..... Phasianidae 64
Dalgıçgiller ..... Gaviidae 70
Fırtınakırlangıcıgiller ..... Hydrobatidae 72
Yelkovangiller ..... Procellariidae 72
Batağangiller ..... Podicipedidae 74
Flamingogiller ..... Phoenicopteridae 78
Leylekgiller ..... Ciconiidae 80
Aynakgiller ..... Threskiornithidae 82
Balıkçılgiller ..... Ardeidae 86
Sümsükgiller ..... Sulidae 91
Pelikangiller ..... Pelecanidae 92
Yılanboyungiller ..... Anhingidae 94
Karabatakgiller ..... Phalacrocoracidae 94
Balıkkartalıgiller ..... Pandionidae 96
Atmacagiller ..... Accipitridae 98
Toygiller ..... Otididae 122
Yelvegiller ..... Rallidae 124
Turnagiller ..... Gruidae 128
Kocagözgiller ..... Burhinidae 129
Poyrazkuşugiller ..... Haematopodidae 130
Yengeçyağmurcunugiller ..... Dromadidae 131
Kılıçgagagiller ..... Recurvirostridae 132
Cılıbıtgiller ..... Charadriidae 134
Çullukgiller ..... Scolopacidae 144
Bataklıkkırlangıcıgiller ..... Glareolidae 162
Martıgiller ..... Laridae 164
Korsanmartıgiller ..... Stercorariidae 187
Bağırtlakgiller ..... Pteroclidae 190
Güvercingiller ..... Columbidae 192
Gugukgiller ..... Cuculidae 196
Peçelibaykuşgiller ..... Tytonidae 198
Baykuşgiller ..... Strigidae 198
Ebabilgiller ..... Apodidae 204
Çobanaldatangiller ..... Caprimulgidae 206
Gökkuzgunugiller ..... Coraciidae 206
Yalıçapkınıgiller ..... Alcedinidae 208
İbibikgiller ..... Upupidae 210
Arıkuşugiller ..... Meropidae 211
Ağaçkakangiller ..... Picidae 212
Doğangiller ..... Falconidae 218

Eskidünya Papağangilleri ... Psittaculidae ... 226
Sarıasmagiller ... Oriolidae ... 227
Örümcekkuşugiller ... Laniidae ... 228
Kargagiller ... Corvidae ... 234
İpekkuyrukgiller ... Bombycillidae ... 242
Hurmayiyengiller ... Hypocoliidae ... 242
Uzunkuyruklubaştankaragiller ... Aegithalidae ... 243
Bıyıklıbaştankaragiller ... Panuridae ... 244
Çulhakuşugiller ... Remizidae ... 245
Baştankaragiller ... Paridae ... 246
Toygargiller ... Alaudidae ... 248
Arapbülbülügiller ... Pycnonotidae ... 256
Kırlangıçgiller ... Hirundinidae ... 257
Çıvgıngiller ... Phylloscopidae ... 260
Kamışbülbülügiller ... Cettiidae ... 266
Çekirgekamışçınıgiller ... Locustellidae ... 266
Sazkamışçınıgiller ... Acrocephalidae ... 268
Yelpazekuyrukgiller ... Cisticolidae ... 276
Yedikardeşgiller ... Leiothrichidae ... 277
Ötleğengiller ... Sylviidae ... 278
Çalıkuşugiller ... Regulidae ... 286
Çitkuşugiller ... Troglodytidae ... 287
Derekuşugiller ... Cinclidae ... 287
Sıvacıgiller ... Sittidae ... 288
Tırmaşıkkuşugiller ... Certhiidae ... 290
Duvartırmaşıkkuşugiller ... Tichodromidae ... 291
Sığırcıkgiller ... Sturnidae ... 292
Ardıçkuşugiller ... Turdidae ... 294
Sinekkapangiller ... Muscicapidae ... 298
Serçegiller ... Passeridae ... 316
Dağbülbülügiller ... Prunellidae ... 320
Kuyruksallayangiler ... Motacillidae ... 322
İspinozgiller ... Fringillidae ... 328
Kirazkuşugiller ... Emberizidae ... 340
Mahmuzlukirazkuşugiller ... Calcariidae ... 349

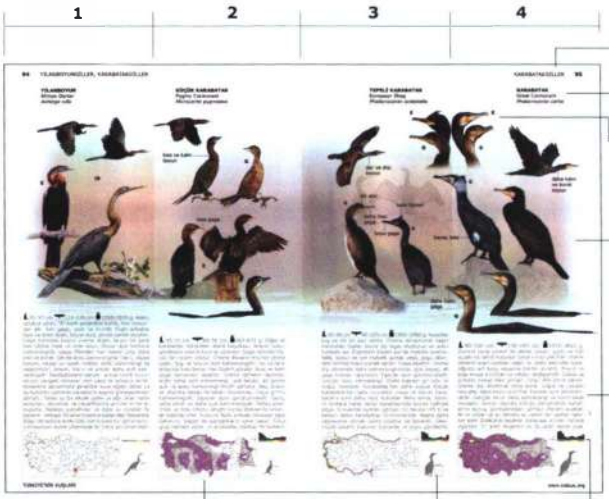
Türkiye Kuşları ve Biyocoğrafya ... 350
Türkiye'nin Doğal Yaşam Ortamları ... 354
Türkiye'de Göç ... 360
Önemli Gözlem Alanları ... 361
Mini Sözlük ... 368
Türkiye Kuş Türleri Listesi ... 370
Liste Dışı Türler ... 396
Kaynaklar ... 398
Türkçe Dizin ... 400
Latince Dizin ... 404
İngilizce Dizin ... 408

www.trakus.org

SAYFA YAPISI, AÇIKLAMALAR

Bu kitapta taksonomik sınıflandırmada kullanılan IOC Dünya Kuşları Listesindeki (v10.1) (Gill vd., 2020) sistematik sıraya uyulmaya çalışılmış ancak benzer türlerin aynı veya karşılıklı sayfalarda görünmesinin ve kitabın genel sayfa yapısının korunmak istendiği durumlarda bu sıralamanın dışına çıkılmıştır.

Sayfalar dikey olarak ikiye bölünmüş ve karşılıklı sayfalarda aynı aileden birbirine benzer 4 türün bir arada görülmesi amaçlanmıştır. Bazı sayfalarda aileleri bir arada sunmak ya da okuyucunun benzer türleri rahatça karşılaştırmasına imkan sağlamak için bu düzen dışına çıkılmış, bir sayfada 1 tür ya da 3 türe yer verilmiştir.

AİLE ADI (Türkçe)

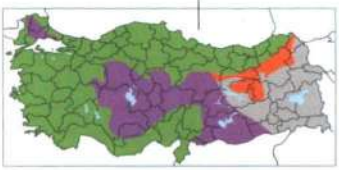
TÜR ADLARI (Türkçe/İngilizce/Bilimsel)

KARŞILAŞTIRMA/DETAY GÖRSELLERİ: İki türü ayırt etmekte önemli olan özelliklerini veya bir türün önemli tanım özelliğini vurgulayan gösterimlerdir.

ARKA PLAN: Arka plan görsellerinde türlerin genel olarak bulundukları habitatın ve türün davranış özellikleri vurgulanmaya çalışılmıştır. Türün kış formu/üreme formu görsellerinin bazı durumlarda arka plandaki habitat ve mevsim ile ters düşebileceği dikkate alınmalıdır.

METİN: Türün tanımsal özelliklerinin anlatıldığı bölümdür. Kanat açıklığı, ağırlık gibi fiziksel özelliklerinin gösterilmesi ile başlar. İçerikte ise türün tanım, habitat ve beslenme bilgilerine yer verilir.

MEVSİMSEL DAĞILIM: www.trakus.org fotoğraf kayıtları verilerinden oluşturulmuştur. Genel gözlemlere bağlı bir veri olarak değerlendirilmemelidir. Boş olan grafikler ülkemizde türün henüz fotoğraflanmadığını belirtir. Dört mevsim, 12 ay dağılımını gösterir.

Şahin/Common Buzzard/*Buteo buteo*

KİTABA GÖRE ORAN: Sistematik olarak ölçülen kuşların boyutları aşağıda açıklandığı gibi verilmektedir. Değişik ortamlarda ve davranış biçimlerinde farklı postür gösteren kuşların boylarını insanlardaki gibi ölçmek mümkün olamasa da tahmini oranı verebilmek için türlerin kitaba göre oranı görseli kullanılmıştır.

HARİTALAR

- (yeşil) **Yerli/Her zaman** Yıl boyunca bulunduğu bölgeler. Üreyen, yıl boyunca görülen kuşlar.
- (gri) **Geçit** Göç sırasında geçit yaptığı bölgeler. Göç zamanı kısa süreli konaklamalar sırasında görülen kuşlar.
- (turuncu) **Yaz göçmeni** Yaz aylarında bulunduğu bölgeler. Üremek amacıyla ilkbaharda gelip sonbaharda giden kuşlar.
- (mor) **Kış göçmeni** Kış aylarında bulunduğu bölgeler. Sadece kış aylarını geçirmek için gelen kuşlar.
- (kırmızı nokta) **Rastlantısal konuk** Rastlantısal olarak bulunduğu bölgeler. Sadece bir veya birkaç kez görülen kuşlar.

BOY: Sırt üstü yatırılmış kuşun kuyruk ucundan gaga ucuna kadar olan uzunluktur.

KANAT AÇIKLIĞI: Kanatları tam açık kuşun iki kanat ucu arasındaki uzunluktur.

AĞIRLIK: Kuşun ağırlığıdır.

Hem arazide kullanıma uygun bir kitap boyutundan vazgeçmemek hem de yeterli bilgi verebilmek adına yazı puntoları küçük kullanılmıştır. Haritalarda çok küçük boyalı alanlara dikkat edilmelidir.

AİLE BİLGİLERİ

Alle bilgileri sayfalarında, ilgili aileden türlerin görselleri, dünyadaki tür sayısı/ülkemizdeki tür sayısı, sayfa numarası, aile adı, bilimsel aile adı ve aile hakkında genel bilgiler yer almaktadır.

BOYUTLAR

Aynı sayfada veya karşılıklı sayfalarda kuşların boyutlarının birbirlerine oranları mümkün olduğunca dikkate alınmaya çalışılmış ancak diğer sayfalardaki kuşlarla oran gözetilmemiştir. Türlerin boyutları hakkındaki değerlendirme metin başlarındaki türün verileri dikkate alınarak yapılmalıdır.

KISALTMALAR, SEMBOLLER

E	Ergin
♀	Dişi
♂	Erkek
G	Genç*
ü	Üreme giysisi
üd	Üreme dışı giysisi
	Yurtdışında çekilmiş fotoğraf**
	İllüstrasyon

*Türlerin tam ergin giysisine eriştikleri zamana kadar olan giysi, genç (**G**) olarak belirtilmiştir.

**Türün ülkemizde görülme ihtimalinin az olduğu dönemlerine ait görselleri için genellikle yurtdışında çekilmiş fotoğraflar kullanılmıştır.

İŞARETLEMELER

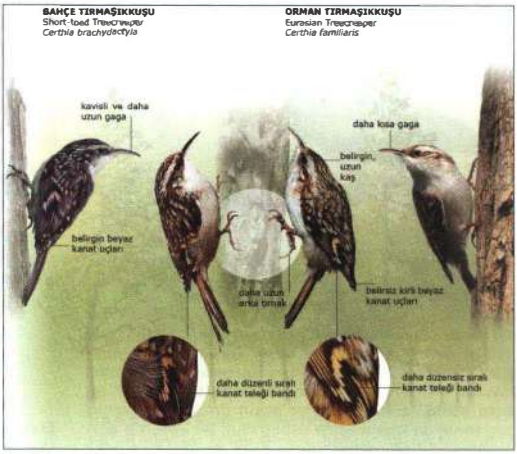
Türler arasındaki farklılıkları, türün önemli özelliklerini göstermek için çizgi ve açıklamalarla işaretleme yapılmıştır. Özgün türlerde işaretleme kullanılmamıştır.

RENKLER

Doğal ortamda çekilmiş olan fotoğraflardan derlenen kuş görsellerinde ışık, gölge, yansıma nedeniyle oluşan farklılıklar düzenleme sırasında giderilmeye çalışılmışsa da doğallığı fazla bozmamak adına görsellere mümkün olduğu kadar az müdahale edilmiştir. Bu sebeple tanım metinlerinde yer alan renk bilgileri ile görsellerin farklılık gösterebileceği dikkate alınmalıdır.

GÖRSELLER

Kuş görselleri, www.trakus.org internet sitesinde 2007 yılından bu yana arşivlenen, üyelerimizin yurtiçinde çektikleri fotoğraflardan dekupe edilerek hazırlanmıştır. Ülkemizde henüz fotoğraflanmayan türler veya herhangi bir türün üreme, genç vb. formları yine üyelerimizin yurtdışında çektikleri fotoğraflardan derlenmiştir. Türün fotoğrafı olmadığı durumlarda illüstrasyon ekibimizin çizimlerine yer verilmiştir. Bu görseller "yurtdışında çekilmiş fotoğraf" ve "İllüstrasyon" işaretlemeleri ile gösterilmiştir. Arka plan görsellerinin hazırlanmasında www.trakus.org sitesi üyelerinin çektikleri fotoğraflar kullanılmıştır.

SES VE DİĞER DETAYLI BİLGİ

Birkaç tür hariç tür tanım metinlerinde kuş sesleri ile ilgili fonetik bilgiye yer verilmemiştir. Kuş tanımlamada en önemli bilgilerden olan türlere ait ses dosyalarına ve bu kitapta sunulan tüm türlerin daha detaylı bilgilerine ulaşabilmek için www.trakus.org sitesini ziyaret edebilirsiniz. Her ne kadar türlerin önemli özelliklerini sunmaya gayret etmiş olsak da internet sitemizin tür sayfalarındaki bilgileri, 200.000'i aşkın fotoğrafı ve bilgilerini inceleyerek, habitat çeşitlilikleri, mevsimsel kayıtları gibi birçok konuda daha detaylı bilgi sahibi olabilirsiniz. Türkiye Kuş Türleri Listesi dâhil tüm bilgilerin güncel haline erişebilirsiniz.

Kuş fotoğrafçıları, gözlemcileri için önemli bir kaynak olan www.trakus.org ailesine katılarak gözlemci, fotoğrafçı grupları ile tanışabilir, forumlarda merak ettiklerinizi paylaşabilir, kendi tür listenizi oluşturabilirsiniz.

www.trakus.org

Kuşları Tanımak

Kuşları öğrenmeye başlarken, ilk başlarda çok sınırlı sayıda tür tanımlanabilmektedir. Ancak düzenli gözlem yapmak, kuşları fotoğraflamak, gözlem yaparken bazı önemli noktalara dikkat edip detaylı notlar almak, kuşların tanımlanması konusunda oldukça yardımcı olacaktır. Her ailede ya da tür gruplarında dikkat edilmesi gereken özellikler birbirlerinden farklıdır. Bu sebeple bir rehber kitap ile vakit geçirmek hangi grupta hangi özelliklere dikkat edilmesi gerektiği konusunda önemli bir tecrübe sağlar.

Kuş gözlemlerken ilk yapılması gereken kuşu mümkün olduğu kadar uzun süre izlemektir. Rehber kitaba her zaman bakılabileceğinden kuşu gözlemleme fırsatı kaçırılmamalıdır. Kuş her an ortamdan uzaklaşabilir veya saklanabilir. Arazideyken kuşları rahatsız etmemek için özen göstermek ve sessiz olmak kuşları daha rahat duymamızı ve onların daha toleranslı davranmalarını sağlar. Kalabalık gruplar halinde gözlem yaparken toplu halde durarak daha fazla kuş türü görme şansımızı artırabiliriz. Dağınık ve hareketli gruplar kuşları tedirgin edecektir.

NELER GEREKLİ?

Yakınlaştırma gücü 8, mercek çapı 40 mm (8x40) olan dürbün, kuş tanım kitabı, not defteri ve kalem kuş gözlemciliği için yeterlidir. Teleskop daha uzaklardan gözlem yapmanızı veya daha detaylı incelemenizi sağlar, ancak şart değildir. Su geçirmez bir sırt çantası, araziye ve hava koşullarına uygun giysiler de güvenliğinizi ve rahatlığınızı sağlamak açısından önemlidir. Gözlemlediğiniz kuşları fotoğraflamak, daha sonra yapacağınız değerlendirmeler için önemlidir. En az 300 ya da 400 mm odak uzaklığına sahip lens ile kullanacağınız bir fotoğraf makinesi ile tanım fotoğrafları çekilebilir. 10x ve üzeri optik zum özellikli herhangi bir dijital kamera da doğru sabitlendiğinde tanım fotoğrafları çekmek için yeterli olacaktır.

GENEL İZLENİM

Gözlem yaparken, genel bir izlenim ile başlanmalıdır. İlk tespit "Kuşta göze çarpan ilk şey nedir?" olmalıdır. Bu sorunun cevabı kuşun şekli, boyutu, rengi ve desenlerinin birleşik bir tanımıdır. Örneğin, "Uzun kırmızı bacaklı, leylek benzeri bir gövdeye sahip, kırmızı gagalı, siyah beyaz bir kuş."

Kara Leylek Leylek Leş Kargası Serçe

BOYUT ve DURUŞ

Kuşun boyutları tahmin edilmeye çalışırken bilinen bir kuş ya da objeden (bkz. tür sayfalarındaki kitaba göre oran görselleri) yola çıkarak boyut karşılaştırması yapılabilir. Örneğin Serçe veya Leş Kargası boyutlarında. Boyutlar ilk göze çarpan özelliklerden olduğu için, en başta yanlış tanımlanmış bir boyut daha sonra yanlış ipuçlarının da izlenmesine sebep olur. Bir kuşun o anki davranışına bağlı olarak duruş şekli de boyut ve şekil ile ilgili farklı izlenimlere neden olabilir.

Gri Balıkçıl

Balıkçıllar gibi uzun boyunlu kuşlar boyunlarını gövdelerine çektiklerinde olduklarından daha kısa ve farklı görünür.

Soğuk havada tüylerini kabartan bir Kızılgerdan normalden daha iri ve yuvarlak durur.

GİYSİ

Giysilerindeki renkler, desenler, detaylar kuşların tanımlanmasında önemlidir. Öter Ardıç, Ökse Ardıcı'ndan kalp şekilli göğüs benekleri ile farklılık gösterir.

Erkek, dişi ve gençler farklı giysilere sahip olabilirler. Üreme dışı ve üreme dönemi giysileri de farklılık gösterebilir. Genellikle üreme döneminde daha canlı renklere sahip olurlar. Cinsiyet ve yaş ayrımı da genellikle giysi özellikleri ile tespit edilebilir. Özellikle benzer türlerdeki gençleri ve dişileri ayırt etmek zordur. Genellikle daha canlı renklere sahip erkeklerin ayırt edici özellikleri daha belirgindir.

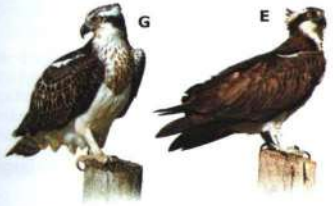
Kızılkuyruk Kara Kızılkuyruk

Dört yılda ergin giysisine kavuşan büyük martılarda genç-ergin ayrımı yapabilmek için yaşlara göre giysilerdeki farklılıkları bilmek önemlidir.

Gümüş Martı yaşlara göre giysi farklılıkları

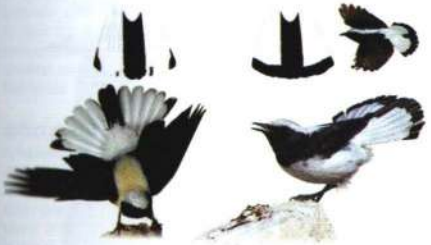

Atmacagiller'de de olduğu gibi Balık Kartalı ergin giysisine kavuşana kadar sırt ve kanat tüylerinin ucunda açık renk alanlar vardır. Ergin giysisinde tekdüze renge sahip olurlar.

KUYRUK DETAYLARI

Kuyruk, kuyruksokumu ve kuyruk altı detayları birçok benzer türün ayrımında kesin sonuca ulaşmanızı sağlar. Kuyrukkakanların ayrımında oldukça yardımcı olur.

Karakulaklı Kuyrukkakan Aksırtlı Kuyrukkakan

KAFA

Birçok ötücü grubunda kafanın renklenmesini ve desenlenmesini iyi gözlemlemek tür tanımlamada oldukça faydalıdır. Kafa şekli ve rengi; kaş, sürme ve bıyık çizgisi, bunların uzunlukları/renkleri; gıdı rengi; göz halkası; gözpınarı; diğer renk veya lekelenme özelliklerine dikkat edildiğinde bir kirazkuşunun tanımlanmasında oldukça önemli bir aşama kaydedilmiş olacaktır.

Kirazkuşu Kızıl Kirazkuşu Doğu Kirazkuşu

Orman Alaca Ağaçkakanı'nda siyah bıyık çizgisi enseye kadar uzanırken Alaca Ağaçkakan'da ulaşmaz. Erkeklerde ensede kırmızı leke vardır.

Alaca Ağaçkakan Orman Alaca Ağaçkakanı

GAGA

Gaga şekli, boyutu ve rengi türün ayrımında sıklıkla kullanılan bir karakterdir. Örneğin; yassı ve ince gagalı bir ötücü, böcekle beslenen bir ailenin üyesiyken, konik ve kuvvetli gagalı bir ötücü tohumcul bir ailenin üyesidir. Kıyı kuşları tanımlanırken gaga/kafa uzunluğu oranı ve gaganın şekli tür teşhisinde önemli bir ipucudur.

BACAKLAR, AYAKLAR, TIRNAKLAR

Ayaklarda renkler ve yapı önemli olduğu kadar bazen tırnak uzunluğu bile türleri ayırt etmekte önemli bir ayrıntı olabilir. Orman Tırmaşıkkuşu'nun Bahçe Tırmaşıkkuşu'na göre daha uzun olan arka tırnağı önemli bir ayırt edici kriterdir. Tarla Kazı'nda bacaklar parlak turuncu, Küçük Tarla Kazı'nda ise pembedir.

Bahçe ve Orman Tırmaşıkkuşları

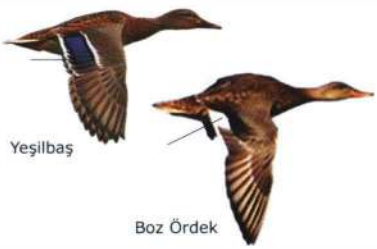
KANAT-KUYRUK UZUNLUĞU

Kanat-kuyruk oranı birçok benzer türün ayrımında dikkat edilmesi gereken önemli bir özelliktir. Sumru'da kanat uzunluğu kuyruğu aşmazken Kutup Sumrusu'nda aşar.

UÇUŞTA KANAT DETAYLARI ve DAVRANIŞ

Uçan bir kuş tanımlanırken kanada dair detaylar oldukça önemlidir. Örneğin yüzeyden beslenen ördeklerin uçarken kanatlarında göze çarpan aynalar özellikle dişilerin ayrımında en önemli özelliktir. Dişileri birbirlerine çok benzeyen Yeşilbaş ve Boz Ördeği karşılaştırdığımızda Yeşilbaş'ın aynası mavi iken Boz Ördeğin aynası siyah beyazdır.

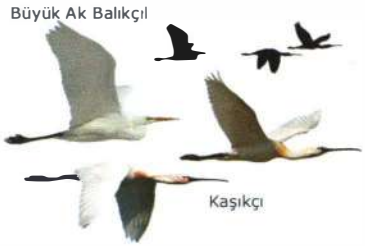

Atmacagiller'de kanat şekli, tutuşu, çırpma ritmi ve desenleri uçan bir kuşu tanımlamada en önemli kriterlerdendir. Küçük Orman Kartalı'nda 6 parmak belirgin iken, Büyük Orman Kartalı'nda 7 parmak belirgindir.

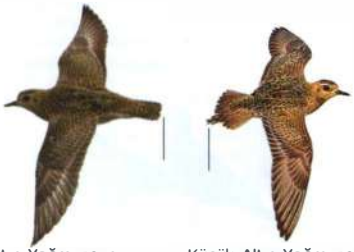

Küçük Orman Kartalı Büyük Orman Kartalı

Uzak bir mesafeden gözlemlenen, boynunu ileri uzatarak uçan büyük beyaz bir kuş Kaşıkçı olabilir. Benzer boyutlarda Büyük Ak Balıkçıl akla gelebilecek olsa da balıkçıllar boyunlarını gövdelerine doğru çekerek uçarlar.

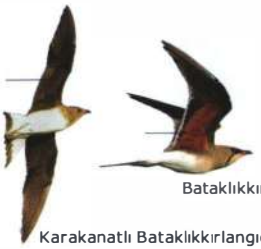

Kanat çırpış şekilleri, hızları, uçuş şekilleri, kanat tutuşları tanıma yardımcı kriterlerdir. Atmaca aktif uçuşta Kerkenez'e benzer. Daha kısa ve kalın kanatları, uçarken arada süzülmesiyle Kerkenez'den rahatça ayrılır. Küçük Kartal, Kara Çaylak ve Saz Delicesi ile karıştırılabilir. Kara Çaylak'tan daha dikdörtgen kanatlar, daha kısa kuyruk ve omuz lekesi ile ayrılır. Saz Delicesi'nden ise süzülürken düz ya da hafif aşağı büktüğü kanatlar, köşeli kuyruk ve koyu renk kanat altı bandıyla ayrılır.

Altın Yağmurcun Küçük Altın Yağmurcun

Altın Yağmurcun ile Küçük Altın Yağmurcun uçarken daha kolay ayırt edilebilir. Küçük Altın Yağmurcun'un kuyruğunu aşan ayakları tanımda önemli bir kriterdir.

Bataklıkkırlangıcı

Karakanatlı Bataklıkkırlangıcı

Bataklıkkırlangıcı ile Karakanatlı Bataklıkkırlangıcı'nın en önemli ayırt edici özellikleri kanat altı renklenmesinde gizlendiğinden uçarken daha rahat ayırt edilebilirler. Ergin martılarda kanatlardaki siyah oranı ve benekler tanımda dikkat edilmesi gereken özelliklerdir.

Van Gölü Martısı Kuzey Gümüş Martı

Erkek deliceler arasında kanatlardaki siyah yoğunluğu tanıma yardımcı olur.

Çayır Delicesi Bozkır Delicesi Gökçe Delice

HABİTAT

Türlerin yaşam alanları konusunda bilgi edinmek tanımda ihtimalleri değerlendirmek açısından önemlidir. Göç sırasında Bıldırcın'lara katılan Bıldırcınkılavuzu uzun otlu, açık ya da yarı açık nemli çayırlar ve tarım alanlarını tercih ederken benzeri suyelveleri ise sığ sulardaki sazlıklar ve su kenarındaki yoğun çalılıklarda yaşarlar.

Sukılavuzu

Bıldırcınkılavuzu

Gözlem öncesi ziyaret edeceğiniz habitatta ve irtifada karşılaşabileceğiniz türlerin listesini çalışmakta yarar vardır. Kuşların bulundukları irtifa mevsime göre farklılıklar gösterebilmektedir. Yüksek irtifalar karla kaplandığında daha alçak seviyelerde gözlemleyebileceğiniz Kar Serçesi üreme döneminde yüksek irtifaları tercih eder.

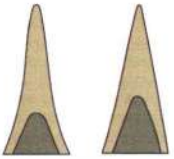
SES

Bazı türlerde de en güvenilir ayrım türün sesini iyi bir şekilde öğrenerek yapılmaktadır. Sesle ilgili bilgi davranış ile de birleştirilebilir. Örneğin Saz Kamışçını Çalı Kamışçını'na göre daha fazla yer değiştirerek sert ve pes şekilde daha fazla tekrarlı seslerle öterken, Çalı Kamışçını çoğunlukla tünediği tek bir noktadan belirgin şekilde çok daha zengin ve melodik bir şarkı ile öter. Ancak bu iki türü görsel olarak ayırt etmesi neredeyse imkânsızdır. Duyduğunuz kuş seslerini kayıt edilmiş kuş sesleri ile karşılaştırarak veya tecrübe ile bir ağaçkakanı taklama sesinden bile tanımlayabilirsiniz.

GÖZLEM İLE TANIMLANAMAYAN TÜRLER

Gözlem sırasında ayırt edilmesi mümkün olmayan türler de vardır. Örneğin Ak Mukallit ve Batı Ak Mukallidi; ancak elde ölçümler ile saptanan milimetrik düzeydeki gaga genişliği farkı ile ayırt edilmektedirler. Bunun dahi mümkün olmadığı gruplarda araştırmacılar bazı türleri genetik düzeyde yapılan çalışmalar ile ayırt edebilmektedirler.

Ak Mukallit

Batı Ak Mukallidi

ANOMALİ

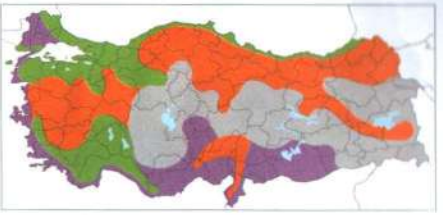
Yaygın olarak gördüğünüz bir kuşun farklı bölgelerinde beyazlıklar varsa "lökistik" ya da tamamen beyazsa "albino" birey olabileceği unutulmamalıdır.

GÖZLEM KOŞULLARI

Hem gözlemde hem de fotoğrafta ışık, gölgeler ve hava koşulları yanıltıcı olabilir. Gölgede, ters ışıkta kalan bir kuş doğru ışıklı bir ortama nazaran daha küçük görünebilir.

MEVSİMSEL YAYILIŞ, GÖÇ BİLGİLERİ

Rehber kitaplardan kolaylıkla edinilebilecek dağılım bölgesi ve göç durumu bilgileri, gözlem yapılırken tür teşhisinde iyi bir yönlendiricidir. Örneğin bir gözlemci kış ortasında Karadeniz kıyılarında bir **Söğütbülbülü** gördüğünü düşünüyorsa, harita ve göç durumu bilgisini gözden geçirerek bunun bir Çıvgın olabileceği ihtimalini fark edecektir.

ÇIVGIN/*Phylloscopus collybita*

SÖĞÜTBÜLBÜLÜ/*Phylloscopus trochilus*

- Yıl boyunca bulunduğu bölgeler.
- Göç sırasında geçit yaptığı bölgeler.
- Yaz aylarında bulunduğu bölgeler.
- Kış aylarında bulunduğu bölgeler.
- Rastlantısal olarak bulunduğu bölgeler.

Tüm bu örnekler kuş gözlemlerken nelere dikkat edilmesi gerektiği konusunda bir özet niteliğinde değerlendirilmelidir. Her bir grup için dikkat edilmesi gereken noktanın o gruba özel olabileceği ya da birden fazla özelliğin değerlendirilmesi gerekebileceği unutulmamalıdır. Sıkça yapılan gözlemler ve zamanla kazanılan tecrübe de kuşların daha kolay tanımlanmasını sağlayacaktır. Tecrübeli gözlemciler dâhil herkes kuşu yanlış tanımlayabilir. Yanlış tanım yapmak öğrenme sürecinin bir parçasıdır. Bunun için çok endişelenmeden ve heyecanı yitirmeden pratik yapmaya devam edilmelidir.

Kuşları fotoğraftan tanımlamak her zaman mümkün olmamaktadır. Benzerleri ile ayırt etmesi zor türlerde bu ayrımları bilmeniz ve ona göre pozlar yakalamanız tanımlanmasında yardımcı olacaktır. Örneğin göğsü ve böğrü yoğun grimsi kahverengi benekli olan Benekli Bülbül'ün sırttan çekilmiş bir fotoğrafı Bülbül ile ayırt edilemeyebilir. Kaya Sıvacısı, Büyük Kaya Sıvacısı'ndan daha küçük gagasıyla ve siyah sürmesinin gözünün arkasında daralmasıyla ayırılır. Bu özellikleri yansıtan fotoğraflardaki kuşlar kolayca tanımlanabilir. Tanımında yardım almak için fotoğraf paylaştığınızda açıklamalarında yer, davranış bilgileri vermeniz de türün tanımlanmasına yardımcı olacaktır.

44 174/36

ÖRDEKGİLLER Anatidae

Antarktika hariç her yerde dağılım gösteren kozmopolit bir ailedir. Bu ailede 53 cins, 174 tür ve 243 takson yer alır. Ördekler, kazlar ve kuğular bu ailenin üyesidir. Türkiye'de 18 cinse ait 36 tür kaydedilmiştir. Sulak alanlarda yaşarlar. Gaga geniş ve üstten basık, gaga dibi yumuşak derili, gaga ucunda "tırnak" adı verilen kalkan şeklinde bir çıkıntı vardır. Özellikle plankton filtreleyen türlerde, gaga kenarında tırtıklı plakalar yer alır. Perdeli ayakları palet görevi görmek için vücudun arkasında bulunur. Kanatları kısa ve kuvvetlidir, bu ağır kuşların havalanması ve uçması için kesintisiz momentum gerektiğinden hızlı kanat çırparak uçarlar. Hemen hemen bütün türleri dalabilir, bazıları ise sadece tehlike durumlarında bunu yaparlar. Çoğu türü, sürü halinde bulunur. Zamanlarının büyük kısmını suda geçiren bu aile üyeleri, tüylerinin su geçirmezliğini sağlamak için gün içinde sürekli bakım yapar. Yağ bezi bu ailede oldukça gelişmiştir. Dalarak, su yüzeyinden ya da karada otlayarak beslenirler. Bitkiler, tohumlar, omurgasızlar ve balıklarla beslenirler.

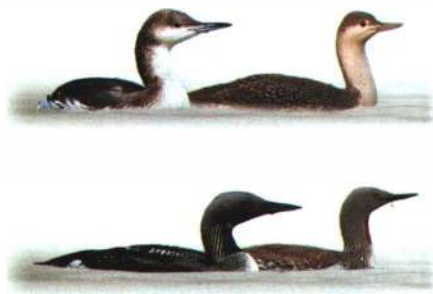
64 180/9

SÜLÜNGİLLER Phasianidae

En yüksek çeşitlilik Güneydoğu Asya ve Afrika'da bulunmakta olup kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 51 cins, 180 tür ve 524 takson yer alır. Sülünler, keklikler, hindiler ve orman tavukları bu ailenin üyesidir. Türkiye'de 8 cinse ait 9 tür kaydedilmiştir. Deniz seviyesinden ağaç sınırının üzerine kadar olan bölgede dağılım gösterirler. Açık alan ve orman kuşlarıdır. Kısa ve kalın gagalı, kısa ve yuvarlak kanatlı, çok hızlı kanat çırpan tıknaz kuşlardır. Genellikle erkekler dişilerden büyüktür. Tarsusları çoğunlukla çıplaktır, bazı türlerin erkeklerinde mahmuz bulunur. Koşmak ve yürümek, uçmaktan daha fazla kullanıldığı için bacakları kuvvetli ve çoğunlukla kısadır. Yuva yapmak, beslenmek gibi farklı yaşam evrelerini aynı habitatta geçirirler, büyük bir kısmı yerlidir. Üreme mevsimi dışında çoğunlukla büyük gruplar halinde bulunurlar. Mevsime bağlı olarak besin tercihlerinde farklılık gözlense de genel olarak tohum, yaprak, çiçek, kök, yumru gibi bitkisel materyallerle ve omurgasızların larvalarından küçük sürüngenlere kadar geniş bir yelpazede hayvansal besinlerle beslenirler. Yerde yuva yaparlar.

70 5/3

DALGIÇGİLLER Gaviidae

Holarktik Bölge'de dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 5 tür ve 6 takson yer alır. Türkiye'de 3 tür kaydedilmiştir. Çoğunlukla denizde bulunurlar. Dalgıçlar, vücutları etkin şekilde dalmaya uyumlu olarak damla şeklini almış, karakteristik su kuşlarıdır. Uzun vücutları ve boyunlarıyla iyi bir balık avcısıdırlar. Kısa ve kuvvetli ayakları su altında en verimli iş görecek şekilde vücudun arka kısmında yer alır. Bu nedenle karada hantaldırlar. Vücutları yüzerken suya iyice gömülür. Oldukça iridirler. Farklı cinsiyetlere ait kuşlar benzer görünümdedir, erkekler daha hantaldır ve görece daha iridir. Uçarken boyunlarını uzatır ve gövdeye göre daha aşağıda tutarlar. Karabataklardan oransal olarak çok kısa kuyrukları, daha toplu vücutları ve gaga şekilleri ile ayrılırlar. Batağanlardan ise daha büyüklerdir. Tarakdişlere kıyasla daha uzun boyna; daha kalın ve düz gagaya sahiptirler. 75 metreye kadar daldıkları bilinmektedir. Yüksek enlemlerde orman ya da tundra ekosistemindeki göllerin kıyısında kurdukları yuvalarda ürerler. Göçlerini genelde su üzerinden ve küçük gruplarla gerçekleştirirler.

FIRTINAKIRLANGICIGİLLER Hydrobatidae

18/1

72

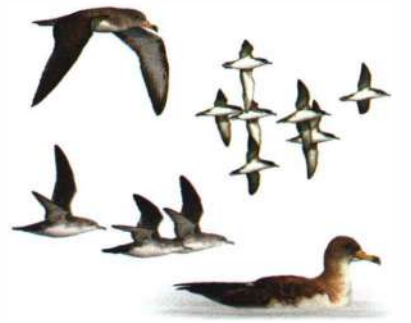

Bütün okyanuslarda görülen kozmopolit bir ailedir. Bu ailede 2 cins, 18 tür ve 22 takson yer alır. Türkiye'de 1 tür kaydedilmiştir. Fırtınakırlangıçlarının taksonomik durumu oldukça karmaşık olup henüz kesin olmamakla birlikte, bir ayrım yapabilmek için Güneyli Fırtınakırlangıcıgiller–Oceanitidae ve **Kuzeyli Fırtınakırlangıcıgiller**–Hydrobatidae olarak ikiye ayrılırlar. Açık denizler ve okyanuslarda çoğu zaman grup veya sürüler halinde görülen pelajik türlerdir. Deniz kuşlarının en küçükleridir. Tüpburunlu, kısa kanatlı kuşlardır. Birçok türde kuyruk çatallıdır. Uçma telekleri güneş ışınları ve tuzlu suya dayanıklı olan yoğun melanin içerikli, koyu renktedir. Uçuşları kararsız tipte, kısmen yarasalarınki gibidir. Su yüzeyine oldukça yakın uçarlar, oldukça az konarlar. Genellikle planktonik kabuklular (Crustacea) ve küçük balıklarla beslenirler. Beslenirken çoğunlukla havada askıda kalarak besinlerini toplarlar. Deniz suyunu içebilir ve fazla tuzu Yelkovanlar (Procellariidae) gibi tüpsü burun deliklerinde yer alan tuz bezleriyle dışarı atarlar. Monogam kuşlardır, adaların kayalık kesimlerindeki kovuklarda kalabalık gruplar hâlinde ürerler ve predatörlerden korunmak için geceleyin yuvalanma alanlarına gelip yavrularını beslerler.

YELKOVANGİLLER Procellariidae

99/2

72

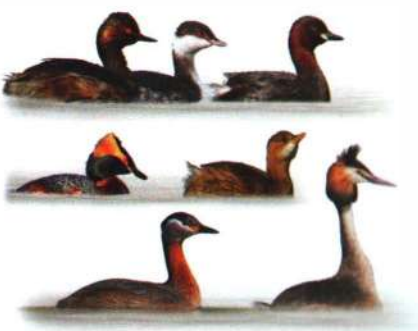

Bütün okyanuslarda görülen kozmopolit bir ailedir. Bu ailede 16 cins, 99 tür ve 125 takson yer alır. Türkiye'de 2 tür kaydedilmiştir. Açık denizler ve okyanuslarda sürüler halinde görülen pelajik türlerdir. Hem yaşam şekilleri hem de morfolojik olarak Tüpburunlular takımının diğer üyeleri ile benzerlik gösterirler. Bilimsel adını fazla tuzu atmak için tuz bezlerinin yer aldığı tüpsü burun deliklerinden alırlar. Tüpsü burunları sayesinde koku duyuları oldukça gelişmiştir ve hem besin bulma hem de yön tayininde oldukça iyi iş görür. Gagaları kuvvetlidir, çengelli keskin gagalarının ucu denizde çetin avların yakalanmasında yardımcıdır. Dar ve uzun kanatlı deniz kuşlarıdır. Kanatlarını gergin ve düz tutarlar. Denizlerde ve okyanuslarda çok uzun mesafelere göç edip, uçabilirler. Uçarken kanat çırpmadan rüzgâr akımıyla birlikte kilometrelerce süzülerek yol alırlar. Uçuşta koyu renk üst taraf ve açık renk alt taraf birbirini taklben görünür. Monogamdırlar, koloni halinde ürerler. Göç edenler dahi üreme bölgelerine bağlıdır. Besinleri çok çeşitlidir; mürekkepbalıklarından kabuklulara (Crustacea), balık atıklarından leşlere kadar değişir.

BATAĞANGİLLER Podicipedidae

23/5

74

Antarktika hariç diğer bölgelerde görülen, Yeni Dünya'da yüksek çeşitlilik gösteren bir ailedir. Bu ailede 6 cins, 23 tür ve 54 takson yer alır. Türkiye'de 5 tür kaydedilmiştir. Sığ ve bol bitki bulunan sulak alanlar ile deniz kıyılarında yaşayan türlerdir. Dalmaya uyum sağlamış su kuşlarıdır. Eşlerin dış görünüşü aynıdır, sadece erkekler görece daha iri ve daha uzun gagalıdır. Böcekçil beslenen türlerde gaga kısa ve güçlü, balıkla beslenen türlerde ise oldukça uzun ve sivridir. Büyük türleri uzun boyunlu, küçükleri daha kısa boyunludur. Kuyrukları yok denecek kadar indirgenmiştir. Dalmaya uyumlu olarak burun delikleri yarık şeklindedir. Ayakları su kuşlarının çoğundan farklı olarak perdeli olmayıp parmak yanları uzun ve kalın lobludur. Ayakları su altında daha verimli dalışa uygun olarak vücudun gerisindedir. Bu yüzden karada hantaldırlar. Doğrudan kafayı öne, aşağıya eğip dalan türleri ile birlikte sudan sıçrayıp daha derine ulaşmak için dik açıyla dalan türleri de vardır. Su yüzeyine yakın uçarlar. Omurgasızlar, balıklar ve bitkilerle beslenirler.

www.trakus.org

78

6/2 **FLAMİNGOGİLLER** Phoenicopteridae

Avustralasya ve Antarktika hariç diğer bütün bölgelerde dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 3 cins, 6 tür ve 6 takson yer alır. Türkiye'de 2 tür kaydedilmiştir. Deniz seviyesinden 5000 metre yüksekliğe kadar dağılım gösteren, sığ tuzcul sulak alanlarda yaşayan türlerdir. Gösterişli ve zarif su kuşlarıdır. Genel görünümleri ve pembe renkleri nedeniyle başka türlerle karıştırılmaları oldukça zordur. Vücutları oval yapılı, baş küçüktür. Çok uzun bacak ve boyna sahiptirler. Tibiaları tüysüzdür ve böylelikle daha derin sularda da bulunurlar. Perdeli parmaklar çamurda yürümelerini kolaylaştırır. Kıvrık ve kalın gagaları ile suda yaşayan planktonları süzerler. Uzun boyun sayesinde gaganın geniş alanda sallanma hareketi sonucunda beslenme verimliliği artar. Kanatları uzun ve geniştir. Uçuşta boyun ve bacakları uzatırlar. Sürü halinde uçuşta sıra oluştururlar. Tehlike anında hızlı yürür ve koşarlar. Büyük koloniler halinde sulak alanın içinde çamurdan yaptıkları çanak şeklindeki tepeciklerde yuva kurarlar. Pembe renklerinin kaynağı karotenoid pigmentleridir ve bu pigmentleri beslenme yoluyla aldıkları algler ve çeşitli omurgasızlardan sentezlerler.

80

19/3 **LEYLEKGİLLER** Ciconiidae

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren, tropiklerde geniş çeşitliliğe sahip bir ailedir. Bu ailede 6 cins, 19 tür ve 24 takson yer alır. Türkiye'de 3 tür kaydedilmiştir. Sulak alanlar, çayırlar ve ormanlarda yaşayan türlerdir. Kalın gagalı, uzun boyunlu ve uzun bacaklı iri kuşlardır. Ses kutusu (syrinks) olmadığından sesleri çıkmaz. Ancak üreme döneminde gagalarını birbirine vurup sesler çıkararak aralarında iletişim kurarlar. Geniş ve uzun kanatları vardır. Uçuşta boynu uzatırlar ve bacaklar, kısa kuyruğu epey geçer. Göç esnasında irtifa sağlamak için karalar üzerinden ısınarak yükselen hava sütunlarını kullanırlar, bu nedenle deniz üstü geçişleri tercih etmezler ve göçlerini gündüzleri kara parçaları üzerinden gerçekleştirirler. Gerekli yüksekliğe ulaştıktan sonra "aktif süzülme" ile kanat çırpmadan uzun mesafeler kat ederler. Böylelikle kanat çırparak harcadıkları enerjiyi 23 kat azaltabilirler. Afrika ve Avrupa arası yapılan göçlerde, İstanbul ve Cebelitarık boğazları önemli bir yere sahiptir. Göç sırasında karışık yapıda, büyük gruplar halinde uçarlar. Balıklar, kurbağalar, böcekler, solucanlar ve küçük memelilerle beslenirler.

82

36/3 **AYNAKGİLLER** Threskiornithidae

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren, tropiklerde geniş çeşitliliğe sahip bir ailedir. Bu ailede 13 cins, 36 tür ve 50 takson yer alır. Türkiye'de 3 tür kaydedilmiştir. Genellikle akıntısı az olan tatlısu kenarlarını, çayırlıkları ve yarı kurak alanları tercih eden türlerdir. Uzun gaga ve geniş kanatlara sahip, sulak alanlar ve karalarda yaşayan kuşlardır. Bacak ve boyunları uzundur. Kaşıkçılarda (Plataleinae) düz ve yassı olan gaga; Aynaklarda (Threskiornithinae) uzun ve hafif aşağı kıvrıktır. Sürü halinde yaşarlar ve gündüzleri faaldirler. Aynaklar daha çok koloni halinde, Kaşıkçılar ise küçük gruplar veya çiftler halinde yuva yaparlar. Yuvaları genellikle dalları suyun üzerine doğru sarkan ağaçların alçak dallarındadır. Bazen sazlıklardaki adacıklar veya küçük adalarda da yuvalanırlar. Çoğunlukla erkek tarafından getirilen dal parçaları ile saz ve kamışlar dişi tarafından yuva yapımında kullanılır. Kuluçkaya yatma ve yavru bakımında iki ebeveyn de işbirliği halindedir. Gaga tipine bağlı olarak yumuşak topraktaki veya su içerisindeki küçük omurgasızlar ya da omurgalılarla beslenirler.

BALIKÇILGİLLER Ardeidae

72/10

86

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren, tropiklerde geniş çeşitliliğe sahip bir ailedir. Bu ailede 18 cins, 72 tür ve 158 takson yer alır. Türkiye'de 10 tür kaydedilmiştir. Bataklıklar, sığ sulak alanlar, çayırlıklar ve bazıları da karasal alanları tercih eden türlerdir. Vücutları zayıf ve incedir. Gaga, boyun ve bacakları uzundur. Kanatları yuvarlak ve geniş, kuyrukları kısadır. Uçuşları güçlüdür ve düzenli aralıklarla kanat çırparlar. Uçuş sırasında boyunlarını geri doğru çekerler ve boyunları "S" şeklinde bir görünüş alır, bacaklarını ise uzatırlar. Üreme döneminde çoğu türde baş, sırt ve göğüste süs tüyleri bulunur. Kanatları geniş ve uzundur. Uçuşları yavaş ve kuvvetlidir. Kuvvetli ayakları sayesinde kolaylıkla uzun süre ayakta durabilir ya da bir ağaç dalında tüneyebilirler. Gagaları genellikle kama şeklinde olmakla birlikte türler arasında farklılık gösterebilir. Avlarını gördüklerinde gagalarını zıpkın gibi kullanırlar. Balabanlar hariç genelde sosyaldirler. Avlanma davranışları su kenarında ya da içinde hareketsiz olarak avını beklemeye dayanır. Amfibiler, sürüngenler, balıklar, kabuklular ve yumuşakçalar temel besinleridir.

PELİKANGİLLER Pelecanidae

8/3

92

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 8 tür ve 12 takson yer alır. Türkiye'de 3 tür kaydedilmiştir. Kıyılar ve göllerde yaşayan türlerdir. Tüyleri genellikle açık renkli, bazısı kahverengidir. Uzun gagalı ve geniş boğaz kesesine sahip iri su kuşlarıdır. Üreme döneminde erginlerin gaga, yüz derileri ve keselerinin rengi parlaklaşır. Uzun boyunları sayesinde gagalarını sırtlarına yerleştirerek dinlenebilirler. Kısa ve kalın bacakları ve tam perdeli ayakları ile suda etkili bir şekilde yüzerler. Özgül ağırlıkları düşük olduğu için suda batmaları zordur. Uzun ve geniş kanatları süzülerek uçmalarını kolaylaştırır. Uçuşta boyunlarını gövdelerine çekerler. Bu nedenle yüksekten suya hızla dalarak birkaç metre derinliğe ulaşabilirler. Dönerek yükselirler, süzülürken sıralı ya da "V" şekilli sürüler oluştururlar. Bu ailenin erkekleri dişilerden biraz daha iridir. Genellikle sürüler halinde yaşarlar ve üreme kolonileri oluştururlar. Balıklar ve bazen de kurbağalarla beslenirler. İşbirliği yapıp balık sürülerini kıyıya veya bir köşeye kıstırarak gerçekleştirdikleri "kooperatif avlanma" sosyal davranışları bilinir.

SÜMSÜKGİLLER Sulidae

10/1

91

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 3 cins, 10 tür ve 19 takson yer alır. Türkiye'de 1 tür kaydedilmiştir. Daha çok tropik ve subtropik denizlerde yaşayan türlerdir. Büyük, silindir gövdeli ve kama kuyruklu deniz kuşlarıdır. İyi süzülürler, kanat çırpışları güçlüdür. Suya hem havadan hem de su yüzeyinden dalarlar. Sivri uçlu, dar ve uzun kanatlara sahiptirler. Havalanabilmek için ağır türlerin su yüzeyinde koşarak hız kazanması gerekir. Uzun, geniş gagaları uca doğru sivrilir, gaganın kesici kenarları tırtıklıdır. Boğaz ve yüz derisi çıplaktır. Ayakları tam perdeli ve kuvvetlidir. Gözleri gaganın hemen yanında yer alır ve bu konumu nedeniyle öne doğru yönlenmiştir; böylelikle Sümsükler mükemmel bir "binoküler" görüş açısı kazanırlar ve ava mesafelerini kolaylıkla tayin ederler. Türkçe adları, iyice yaklaşıldığında bile kaçmadıklarından verilmiştir. Avlanma davranışları, yüksekten hızla suya dalma şeklindedir. Koloniler halinde ürerler. Denizde yalnız ya da sürü halinde beslenirler. Orta boydaki balıklar ve benzer boyuttaki kafadanbacaklılar gibi omurgasızlarla beslenirler.

94

42/3 **KARABATAKGİLLER** Phalacrocoracidae

En yüksek çeşitlilik tropik ve ılıman kuşakta bulunmakta olup kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 3 cins, 42 tür ve 60 takson yer alır. Türkiye'de 3 tür kaydedilmiştir. Kıyısal ve içsel sulak alanlarda yaşayan türlerdir. Çoğunluğu koyu renkli olan iri su kuşlarıdır. Giysi, morfoloji ve büyüklük her iki eşeyde de benzerdir. Çoğu türde çıplak yüz derisi maviden turuncuya değişen parlak renklerdedir. Gagaları ince, uzun ve ucu çengel gibi kıvrıktır. Kuyrukları uzun, kama şekillidir. Ayaktaki dört parmak perdeyle birbirine bağlıdır. Bazı türleri göller ve ırmaklar gibi sulak alanlarda koloniler halinde yaşamakla birlikte, daha çok denizlerin kıyı kesimlerinde bulunurlar. Yuvalarını ağaçlar ve kayalıklar ile adacıklar üzerinde koloni halinde yaparlar. Seri kanat çırparak uçarlar, sıralı sürüler oluştururlar. Dalarak avlanır ve su altında perdeli ayakları sayesinde ilerlerler. Yüzerken başlarını kaldırırlar. Karabataklar sudan karaya çıkınca sıklıkla kanatlarını açarak kuruturlar. Tüylerinin su geçirmezliği konusunda görüş birliği yoktur. Muhtemelen kuyruk üstü (uropigium) bezi ördeklerinkl kadar gelişmemiştir. Balıklarla beslenirler.

94

4/1 **YILANBOYUNGİLLER** Anhingidae

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren, daha çok tropiklerde yaşayan bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 4 tür ve 8 takson yer alır. Türkiye'de 1 tür kaydedilmiştir. Tatlı ve acı sularda yaşayan türlerdir. Çok uzun, ince boyunlu büyük su kuşlarıdır. Kafaları küçük ve uzundur ve neredeyse boyundan ayırmak mümkün değildir. Farklı eşeylerin büyüklükleri benzerdir, ancak erkeğin gagası biraz daha uzundur. Uzun, mızrak şeklinde sivri gagalarının keskin kenarları tırtıklıdır; gagaları kancalı değildir. 8. ve 9. boyun omurları bir menteşe yapısı oluşturmak üzere modifiye olmuştur; boynun hızlı ve güçlü bir şekilde zıpkın gibi kullanılmasını mümkün kılar. Kanatlar uzun ve geniştir. Oldukça uzun kuyruğu uçuşta yelpaze gibi açık tutarlar. Hafif kıvrık olan uzun boyunlarını uçuşta düze yakın tutarlar. Yüzerken çoğunlukla periskop gibi sadece kafaları görünür. Suyun dışında genelde Karabataklar gibi davranırlar. Genellikle koloniler halinde (bazen Balıkçıllar ve Karabataklar ile karışık) ürerler. Daha çok orta boydaki balıklarla; kısmen sucul omurgalılar ve omurgasızlarla beslenirler.

96

2/1 **BALIKKARTALIGİLLER** Pandionidae

Kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. 1 cins, 2 tür ve 4 takson ile temsil edilir. Türkiye'de 1 tür kaydedilmiştir. Sığ sulak alanlarda yaşar. Büyük yırtıcı kuşlardır. Avlanma sırasında vücudunun tamamı su içine girebilen tek yırtıcı türleri bu aileddedir. Balıkkartallarının boyu coğrafya ve cinsiyete bağlı olarak değişir, dişiler erkeklerden büyüktür. En çarpıcı morfolojik özellikleri parlak beyaz alt kısımları ve çizgili kahverengi göğüs bandıdır. Ayak parmakları eşit uzunluktadır. Balık yakalamaya uyumlu olarak bacakları oldukça uzundur. Kaygan avın düşmesini önlemek amacıyla dikenli ayak yastıkları, avı yakalaması ve tutmasında iş gören dış parmaklarının dönmesi, kuş suya daldığında burun deliklerinden su girişini önlemek amacıyla bulunan kapakçıklar avlanmaya yardımcı diğer bazı adaptasyonlardır. Kanatları oldukça dar ve uzundur. Etkili şekilde kanat çırpar ve süzülürler. Böylelikle denizler ve çöller üzerinden rahatlıkla uçabilirler, termallere bağlı değillerdir. Göç eden popülasyonları olduğu gibi, yerli popülasyonlara da sahiptir. Tek olabildikleri gibi seyrek koloniler de oluştururlar. Göl ve nehirlerin çevresindeki ormanlık arazi ve kayalık adalarda ürerler. Besinlerinin neredeyse tamamını balıklar oluşturur.

ATMACAGİLLER Accipitridae

256/30

98

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 68 cins, 256 tür ve 544 takson yer alır. Türkiye'de 30 tür kaydedilmiştir. Sulak alanlar, ormanlar, yarı çöller, tundra, yüksek dağlık alanlar ve yerleşimler gibi çok farklı türden habitatta yaşayan türlerdir. Kuvvetli ayak ve parmakları olan, avlarını sivri pençeleriyle yakalayan, sivri ve kancalı gagaları ile parçalayan etçil gündüz yırtıcı türleridir. Şahinler, çaylaklar, deliceler, atmacalar, akbabalar ve kartallar gibi çok farklı özellikte ve geniş yelpazede tür çeşitliliğine sahip bir ailedir. Morfolojik özellikleri habitat, beslenme ve besin şekline göre oldukça çeşitlilik gösterir. Dişiler erkeklerden daha büyüktür. Tarsus, küçük ve kuş avlayan türler ile delicelerde ince ve uzun, ancak kartallarda oldukça kalın ve güçlüdür. Yılan yakalayan türlerde, yılan ısırıklarına karşı onları koruyan kalın, kat kat pullarla kaplı tarsusları vardır. Tarsus kartallarda tüylüdür. Oldukça çeşitli kanat şekli ve yapısı vardır. Kuyruk kare, yuvarlak, kama şekilli ve hatta çatallı olabilir. Omurgalılar ve omurgasızlardan oluşan çok çeşitli besinleri vardır.

TOYGİLLER Otididae

26/3

122

Eski Dünya'da dağılım gösteren ve en fazla çeşitliliği Afrika'da olan bir ailedir. Bu ailede 11 cins, 26 tür ve 44 takson yer alır. Türkiye'de 3 tür kaydedilmiştir. Düz açık çayırlık araziler, bozkırlar, seyrek ormanlıklarda yaşayan türlerdir. Uzun boyunlu ve uzun bacaklı karasal türlerdir. Yerde bulunurlar. Oldukça az uçarlar, genelde yürürler ya da uzun süre dururlar. Özellikle büyük türlerde ayaklarının küçüklüğü koşmadıklarının bir göstergesidir. Bacakları oldukça kuvvetli, parmakları oldukça kısa ve tabanları kalın, tırnakları geniştir. Uzun bacaklı ve uzun boyunlu, kısa ve düz kanatlıdırlar. Kuyruk bütün türlerde yuvarlaktır. Kanatları yuvarlak ve geniştir. Uçarken boyun ve bacakları düz uzatırlar. Erkekleri dişilerinden daha büyük ve daha gösterişlidir. Bütün türler kriptik renklenme gösterirler. Erkekler üreme zamanında gösterişli kur dansları yaparlar. Çoğunlukla büyük gruplar halinde bulunurlar. Günlük rutinleri beslenme, dinlenme, yürüme ve tüy bakımı şeklindedir. Bu ailenin üyeleri uzun ömürleri olan, yavaş üreyen, küçük kuluçka büyüklüğü olan türlerdir. Hepçildirler; her türden sebzeler, çekirgeler ve çeşitli omurgasızlarla beslenirler.

YELVEGİLLER Rallidae

159/10

124

Kutuplar ve susuz çöller hariç bütün dünyada dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 39 cins, 159 tür ve 322 takson yer alır. Türkiye'de 10 türü kaydedilmiştir. Sulak alanlar, çayırlıklar, orman ve sık çalılık alanlarda yaşayan türlerdir. Farklı boylarda karasal, sucul türlerdir. Genellikle yoğun sulak alan bitki örtüsü arasında gizli yaşama adapte olmuşlardır. Ürkektirler. Esnek boyun omurları sık vejetasyonda kolay hareketlerini sağlar, ancak etkili bir şekilde uçuşlarını sınırlandırmaktadır. Tıknaz gövdeli, kısa ve geniş kanatlı, uzun bacaklıdırlar. Orta uzunlukta boyun, kısa ve yumuşak kuyruklar ve kuvvetli ayaklar bulunur. Her iki eşey de büyüklük olarak benzer olsa da erkekler görece daha büyüktürler. Birçok tür, başını ileri geri sallayarak ve kuyruklarını kakarak yürür. Genellikle kısa mesafeleri uçar ve uçuşta bacakları sarkar. Bazı türler şaşırtıcı derecede güçlü uçucudur, uzun mesafeli göçler yaparlar. Gece göç ederler. Sesleri ayırt edicidir. Sık bitki örtüsünün olduğu yerlerde, genelde bataklıklarda yuva yaparlar. Bazıları tamamen omurgasızlarla beslenirler; en bol bulunan besinleri tüketirler.

128

15/3 **TURNAGİLLER** Gruidae

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren, en yüksek tür çeşitliliği Asya'da olan bir ailedir. Bu ailede 4 cins, 15 tür ve 23 takson yer alır. Türkiye'de 3 tür kaydedilmiştir. Sığ sulak alanlar ve çayırlık alanlarda yaşayan türlerdir. İri olmaları, çok uzun boyunları, uzun ve kalın bacaklarıyla oldukça karakteristik karasal bir ailedir. Genelde gri ya da beyaz giysiye sahiptirler. Farklı türlerin ayak yapısı ve büyüklüğü yaşam alanına göre özelleşmiştir. Göç ederken ve kışlarken büyük sürüler oluştururlar. Sürüler genelde gürültücüdürler. Birçok türü gösterişli kur dansları yaparlar. Uçarken boyunlarını leylekler gibi öne uzatırlar. Havalanmak için koşmaları gerekmektedir. Güçlü kanat çırparlar, uçuşları yavaş ve düzdür. Uzun ve geniş kanatları, uzun boynu ve arkaya uzanan bacaklarıyla uçuşta leyleklere ve çok uzaktan da kazlara benzerler. Göç sırasında sürüleri düz ya da "V" şeklinde sıralı uçarlar. Hem gece hem gündüz göç ederler. Yalnız çiftler halinde korunaklı sulak alanlarda ürerler. Kuvvetli gagaları yerden tohumlar, böcekler ve diğer besinleri almak için yardımcıdır.

129

10/1 **KOCAGÖZGİLLER** Burhinidae

Antarktika hariç bütün bölgelerde dağılım gösteren, en yüksek çeşitliliği Eski Dünya'da olan bir ailedir. Bu ailede 2 cins, 10 tür ve 21 takson yer alır. Türkiye'de 1 tür kaydedilmiştir. Kurak ve yarı kurak açık alanlarda yaşayan türlerdir. Türden türe farklılıklar olmakla birlikte açık, taşlık ve seyrek bitki barındıran habitatları tercih ederler. Bazıları buna ilave olarak su kenarlarını da tercih edebilir. Gözleri iri olduğundan Kocagözler dendiği gibi Çayırbalabanları olarak da bilinirler. Uzun bacaklı ve uzun kanatlıdırlar. Gagaları genellikle kısadır, ancak bazı türlerde büyük ve ağırdır. Toprakta yaşayan omurgasızlarla beslenen ve bu yüzden daha çok yerde vakit geçiren kuşlardır. Renkleri ortamla çok uyumlu olduğundan yerde ortama iyi uyarak gizlenirler. Yere oturdukları zaman ve özellikle kuluçkadayken fark edilmeleri zordur. Yanlarına yaklaşıldığında önce yürüyerek uzaklaşmayı tercih ederler. Tehdit devam ederse uçarak uzaklaşırlar ve bu sırada öterler. Uzun kanatlarını uçuşta düz tutarlar. Genellikle sosyaldirler, üreme mevsimi dışında birkaç düzine ya da yüzlercesi bir araya gelerek sürü oluştururlar.

130

12/1 **POYRAZKUŞUGİLLER** Haematopodidae

Kutuplar dışında kozmopolit olan, ancak Afrika ve Asya'nın tropikal bölgelerinde kıyıda dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 12 tür ve 17 takson yer alır. Türkiye'de 1 tür kaydedilmiştir. Daha çok kıyısal sulak alanlarda yaşayan türlerdir. Orta büyüklükte su kuşlarını içeren bir familyadır. Familyanın İngilizce adı olan Oystercatchers, "istiridye yakalayıcıları" anlamına gelmektedir. Bunun nedeni güçlü bir gagaya sahip olup istiridye, midye gibi kabuklu hayvanların kabuklarını kırıp yiyebilmeleridir. Ailedeki türlerin çoğu siyah beyaz tüylere, pembemsi ayaklara ve turuncu kırmızı gagaya sahiptir. Gagaları kama şeklindedir. Hem ağırlık hem de gaga uzunluğu bakımından eşeyler arası farklılıklar vardır; dişiler daha ağır ve kalın gagalıdırlar. Yumuşak zeminde beslenen türlerde gaga, kayalık kıyılarda beslenenlere göre daha sivri ve hassastır. Gürültücü kuşlardır. Yanlarına ya da yuvalarına yaklaşıldığında sesli bir şekilde civarda uçarlar. Çoğunlukla monogamdırlar. Kışlama ve üreme alanlarına sadıktırlar, yıllarca aynı üreme terituvarını kullanırlar. Yavrular midye kabuklarını açmayı ya da kırmayı öğrenene kadar birkaç ay ebeveynleriyle birlikte yaşarlar.

YENGEÇYAĞMURCUNUGİLLER Dromadidae

1/1

131

Kızıldeniz dâhil, Hint Okyanusu kıyılarında dağılım gösteren bir ailedir. 1 cins ve 1 türle temsil edilir. Deniz kıyısındaki lagünler, kumsallar ve nehir ağızlarında yaşarlar. Yağmurkuşlarına benzerliğinden ve ana besini olan yengeçleri yediklerinden dolayı bu ad verilmiş olmakla birlikte tamamen ayrı bir familyadadır. Yağmurcunlara göre gri bacakları çok daha uzundur; güçlü ve kalın gagası nispeten sumruları andırır. Siyah beyaz rengi, uzun boynu, kalın gagası ile karıştırılmayacak kuşlardır. Ayak parmakları arasında kısa perdeler vardır. Eşeyler arasında görünümde önemli bir fark yoktur. Görece olarak erkeklerin gagası az daha büyüktür. Uçarken düz çizgi veya "V" harfi şeklinde sürü oluşturarak uçarlar. Büyük sürüler oluştururlar ve gürültücüdürler. Koloni halinde oyuklara yuva yaparlar, bu özellikleri ile üreme davranışları açısından diğer kıyı kuşlarından ayrılırlar. Diğer belirgin bir farklılık da yavruların yumurtadan çıktıktan sonra günlerce yuvada kalması ve ebeveynleri tarafından beslenmesidir. Üreme ve üreme dışı dönemde alacakaranlık ve gece aktiftirler, ancak gündüz de beslendikleri bilinmektedir. Küçük yengeçleri bütün olarak, büyükleriyse parçalayıp yerler.

KILIÇGAGAGİLLER Recurvirostridae

10/2

132

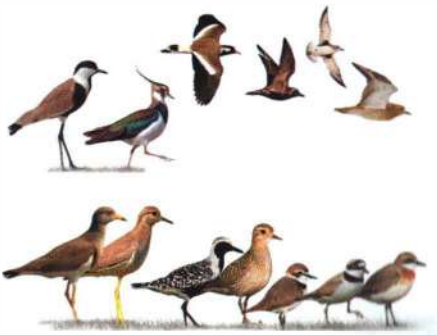

Kozmopolit bir ailedir, Antarktika dışında her yerde bulunur. Avustralasya bölgesinde yüksek çeşitlilik gösteren bir ailedir. Bu ailede 3 cins, 10 tür ve 11 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Besin açısından zengin, açık, sığ sulak alanlarda yaşayan türlerdir. Uzun, zarif kıyı kuşlarıdır. Oldukça uzun bacaklı, uzun boyunlu, yukarı kıvrık ya da düz uzun gagalı ve çoğunlukla ala renkli kuşlardır. Uzun gagaları ve uzun boyunları su yüzeyinden, su dibinden ve çamurdan beslenmelerine olanak sağlamaktadır. 35-51 cm boyutlarında orta boydurlar. Bu familyada yer alan iki grup kılıçgagalar ve uzunbacaklardır. Kılıçgagalarda gaganın dip kısmı biraz yassılaşmış ve buradaki pullar aracılığıyla sudan alınan küçük besinlerin filtrelenmesi sağlanmaktadır. Uzunbacaklarda arka parmak yoktur. Her iki grupta da üreme ve üreme dışı mevsimdeki giysi aynıdır. Sürücüldürler. Üreme mevsiminde 5-100 çiftlik koloniler, üreme mevsimi dışında ise yüzlük-binlik sürüler oluştururlar. Karışık koloniler oluşturarak ürerler. Eşleşme mevsimseldir. Her iki eşey de kuluçkaya yatar. Kılıçgagalar dokunarak, uzunbacaklar ise görerek avını yakalar.

CILIBITGİLLER Charadriidae

68/17

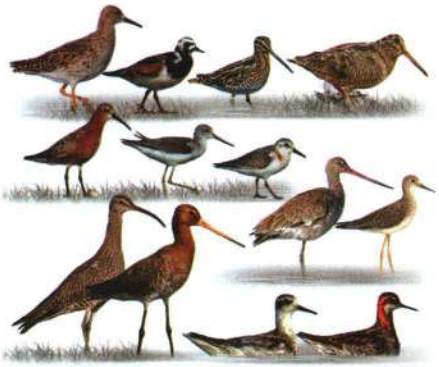
134

Kozmopolit bir ailedir, Antarktika dışında her yerde bulunur. Bu ailede 11 cins, 68 tür ve 110 takson yer alır. Türkiye'de 17 türü kaydedilmiştir. Kuru ve ıslak açık alanlar, çeşitli sulak alanlar, kıyısal sulak alanlar, çayırlıklar, tundra, bozkır ve yarı çöllerde yaşarlar. Kızkuşları, yağmurcunlar ve cılıbıtlar bu aile altında yer alır. Küçük ve orta boylu, yuvarlak kafalı, iri gözlü, kısa ve sivri gagalı kıyı kuşlarıdır. Eşlerin dış görünüşleri aynıdır. Uzaktan kendilerine özgü beslenme tarzlarıyla tanınırlar; kısa mesafeler koşup aniden durur, eğilip yerden besinlerini toplarlar. Beslenirken kumkuşları gibi başlarını eğik değil, dik tutarlar. Besinlerini oluşturan küçük omurgasız canlıları görerek yakalarlar. Hem gündüz hem gece beslenirler. Üreme dönemi dışında sürücüldürler. Kızkuşu ve yağmurcunlar karışık sürüler oluştururlar. Predatör varlığında bulundukları yerden havalanır, sonra daha gevşek dağılımlı olarak aynı yere geri dönerler. Yavrular yumurtadan çıktıktan sonra kendileri beslenmeye başlayabilir. Yere yaptıkları yuvaya ya da yavruya yaklaşan bir tehdit olduğunda, yaralı taklidi yapmaları karakteristik özelliklerinden biridir.

144

97/33

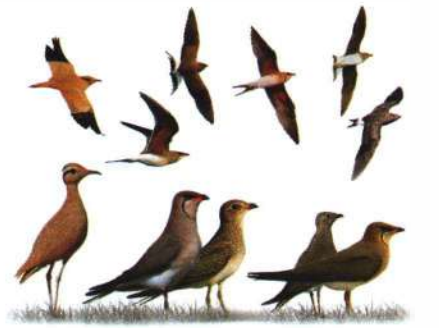

ÇULLUKGİLLER Scolopacidae

Kozmopolit bir ailedir, Antarktika dışında her yerde bulunurlar. Birçok tür kuzey yarımkürede ürer ve uzun mesafe göçmenidirler. Bu ailede 15 cins, 97 tür ve 149 takson yer alır. Türkiye'de 33 türü kaydedilmiştir. İç ve kıyısal sulak alanlarda, deniz kenarları, bataklıklar, çayırlıklar, tundralar, çalılık ve ormanlık alanlarda ürerler. Kumkuşları, suçullukları, çulluklar, çamurçullukları, kervançullukları, dövüşkenkuş, taşçeviren, düdükçünler ve denizdüdükçünleri bu aile altında yer alır. Küçük ve orta boylu, uzun gagalı, uzun boyunlu, kısa ve uzun bacaklı kıyı kuşlarıdır. Cılıbıtgillerle kıyaslandığında daha küçük gözleri ve zarif kafaları vardır. Uzun gagalarını, ucundaki reseptörler nedeniyle, su ya da çamura saplayıp, dokunarak beslenmektedirler. Kuyruklarını titretmeleri, gürültülü kur uçuşları, zikzak kaçış uçuşları gruplarda belirgin özelliklerdir. Daha genel olarak beslenme ve konaklama alanı seçimi ile sürü büyüklükleri gruplar arası farklılık gösterebilmektedir. Uyurken tek ayak üzerinde dururlar ve gagalarını kuyruğa bakacak şekilde sırta yerleştirirler. Büyük bir kısmı monogamdır. Yuvaları çoğunlukla yerdedir. Kuluçka ve yavru bakımına dişi ve erkek katılır.

162

17/3

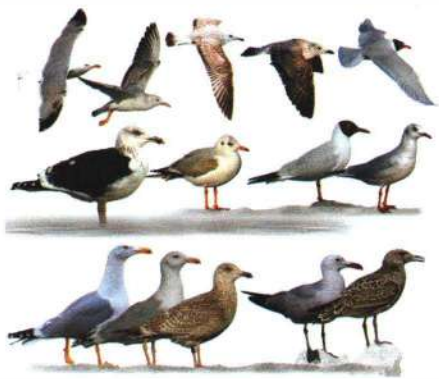

BATAKLIKKIRLANGICIGİLLER Glareolidae

Eski Dünya tropiklerinde bulunur ve en yüksek çeşitlilik Afrotropikal bölgededir. Bu ailede 4 cins, 17 tür ve 35 takson yer alır. Türkiye'de 3 türü kaydedilmiştir. Deniz seviyesinden 2000 metre yüksekliğe kadar olan açık alanlar, sulak alan yakınları, göl ve savanlarda yaşarlar. Yağmurcun ya da sumru benzeri, oldukça uzun ve sivri kanatlı, kısa ve uzun bacaklı karasal kıyı kuşlarıdır. Kısa, sivri ve kıvrık gagalıdırlar. Çölkoşarları hızlı koşan, kısa tırnaklı, kare kuyruklu karasal türlerdir. Bataklıkkırlangıçları ise uzun, sivri kanatlı, kısa bacaklı, çatal kuyruklu, uzun parmaklı, havada avlanan türlerdir. Sürücüldürler. Eşlerin dış görünüşleri aynıdır. Yuvalarını savunmak için grup halinde yırtıcılara saldırabilirler. Kuluçkada rahatsız edilen kuşlar dikkati kendi üzerlerine çekmek için yaralı taklidi yaparlar. Zemine ya da zemindeki bir çukura yuva yaparlar. Kuluçka büyüklüğü 1-4 yumurtadır. Kuluçka ve yavru bakımına her iki eşey de katılır. Yumurtanın sıcaktan zarar görmemesi için bazı durumlarda kum ya da çalı ile yumurtanın üzerini kapladıkları görülmüştür.

164

102/26

MARTIGİLLER Laridae

Kozmopolit bir ailedir. Bu ailede 22 cins, 102 tür ve 191 takson yer alır. Türkiye'de 26 türü kaydedilmiştir; 16'sı martı, 10'u sumru türüdür. Deniz kıyıları ve iç sulak alanlar başta olmak üzere suya yakın çok farklı habitatta yaşarlar. Farklı boylarda, güçlü vücut yapılı, uzun kanatlı deniz kuşlarıdır. Gagaları kalın, ayakları perdeli, kuyrukları genellikle yuvarlaktır. Çoğu türde alt kısımlar beyaz, üst kısım ve kanatlar ise gri ya da siyahtır, bazıları ise üreme döneminde siyah başlıdır. 11 el teleğinden en dıştaki indirgenmiştir. 12 kuyruk teleği bulunur. Gaga hafif kancalıdır; büyük martılarda gaga daha kalın ve belirgin gonys açısı bulunur. Küçük martılarda gaga daha ince ve sivridir. Sarı gagalı büyük martılarda gagadaki kırmızı nokta besin istemek için yavrulara uyarıcı görevi görmektedir. Genelde kahverengi olan gençler 2-4 aylıkken ilk kış giysileri için tüy değiştirirler. Yılda bir kez tam tüy değişimi yaparlar. Martılar her türlü besinle beslenirler ve oldukça farklı habitatlara ve yuva yerlerine yuvalarlar. Çoğunlukla koloni halinde ürerler. Kuluçka büyüklüğü 3-5 yumurtadır. Kuluçka ve yavru bakımına her iki eşey de katılır. Çoğunlukla gündüzcüldür, ancak şehir aydınlatmalarında ya da ay ışığında da hareketlidir.

KORSANMARTIGİLLER Stercorariidae **7/4** **187**

Kozmopolit bir ailedir, genellikle yüksek enlemlerdeki okyanuslarda bulunur. Bu ailede 1 cins, 7 tür ve 10 takson yer alır. Türkiye'de 4 türü kaydedilmiştir. Denizel alanlarda bulunur, ayrıca tundrada da yaşarlar. Farklı boyutlarda, martı benzeri korsan ve avcı deniz kuşlarıdır. Gagaları kuvvetli ve kancalıdır. Uzun ve keskin tırnakları da muhtemelen avlarını taşımak için özelleşmiştir. Giysileri genellikle kahverengi ya da kahverengi beyazdır. Dişiler erkeklerden daha büyük ve ağırdır. Erkeklerin orta kuyruk teleklerinin dişilerdekilerden daha uzun olması da eşey ayrımında kullanılan bir özelliktir. Diğer kuşları kovalamak için gerekli enerjiyi sağlayacak metabolizmaya sahiptirler. Martılara göre görece kısa kanatlar daha hızlı çırpmalarına elverişlidir. Sosyal değildirler. Denizde genellikle yalnız avlanır ve gezinirler. Üreyen korsanmartılarda terituvar savunması oldukça kuvvetlidir. Monogamdırlar ve eşleşme hayat boyudur. Alana sadakat oldukça kuvvetlidir. Kuluçka büyüklüğü 1-2 yumurtadır. Genellikle dişi, yumurta ve yavru bakımından sorumludur ve erkek de onların bakımından. Yumurtadan erken çıkan yavrunun, besin kıtlığı durumunda küçük kardeşi yediği kaydedilmiştir. Uzun yaşarlar; halkalı en yaşlı bireyin 34 yaşında olduğu belirlenmiştir.

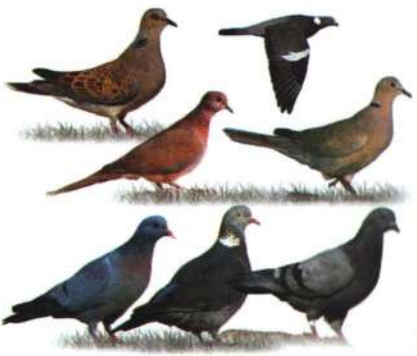
BAĞIRTLAKGİLLER Pteroclidae **16/4** **190**

Afrotropikal, Palearktik ve Oriyental bölgelerinde bulunur. Bu ailede 2 cins, 16 tür ve 36 takson yer alır. Türkiye'de 4 türü kaydedilmiştir. Bozkır, yarı çöl ve taşlık kurak alanların hızlı ve iyi gizlenen karasal kuşlarıdır. Vücut yapıları keklik ve güvercinleri anımsatır. Kriptik renklenmeleri zeminde görünmelerini zorlaştırır. Kısa gagalı, küçük kafalı, uzun kanatlı, kısa bacaklı, tarsusları tüylü kuşlardır. Arka ayak parmakları körelmiş ve mahmuz şeklini almıştır. Bağırtlak türlerinde genellikle erkek bireyler onlarca km yol kat ederek yuvadaki yavrularının su ihtiyacını karşılamak için karın tüylerine depoladıkları suyu yuvadaki yavrulara ulaştırırlar. Tüyler sayesinde bir seferde 15-20 ml suyu yavrulara taşıyabilirler. Bu işlem, yavru yaklaşık 2 aylık olana kadar devam eder. Her bağırtlak türünün suya gitme zamanı, bulunduğu bölgede kesinlik gösterir ve her zaman günün aynı saatinde suya gittikleri görülmüştür. Monogamdırlar. Kuluçka büyüklüğü 3-4 yumurtadır. Kuluçka ve yavru bakımına her iki eşey de katılır. Yuva zemindedir. Genel olarak sürücüldürler. Üreme zamanları yalnızdırlar ancak yuvalarını birbirlerine yakın yaparlar. Tohumlar, yeşil sürgünler ve yapraklarla beslenirler.

GÜVERCİNGİLLER Columbidae **344/8** **192**

Kozmopolit bir ailedir. Sık ormanlardan çöllere, soğuk bölgeden tropiklerdeki ılıman bölgelere kadar, hemen hemen bütün karasal habitatlarda bulunurlar. Bu ailede 50 cins, 344 tür ve 765 takson yer alır. Türkiye'de 8 türü kaydedilmiştir. Ormanlık alanlar, tarlalar ve yerleşim yerlerinde bulunabilen hızlı uçabilen, çevik ve ürkek kuşlardır. Tıknaz, küçük kafalı, kısa gagalı ve kısa bacaklı, uçma kasları iyi gelişmiş kuşlardır. Genellikle çiftler halinde yaşarlar. Bazı türler özellikle kışın büyük sürüler halinde dolaşır. Suyu yudumlayarak içerler; bu esnada gagalarını yukarı kaldırıp suyu yutmalarına gerek olmaz, emerek içerler. Monogamdırlar. Kuluçka büyüklüğü 1-2 yumurtadır. Kursak sütüyle beslemek yüksek enerji gerektirdiğinden daha yüksek sayıda kuluçka nadiren görülmektedir. Kuluçka ve yavru bakımına her iki eşey de katılır. Yavrular yumurtadan çıktıktan sonra yaklaşık 1 hafta kursak sütüyle beslenir. Daha sonra ebeveynlerin kursaklarında öğüttükleri besinler ile beslenmeye geçerler. Yavru kuş gagasını ebeveynlerinin ağzının içine sokarak ebeveyninin kusmasını sağlayarak bu salgıyı alır.

196 **149/2** **GUGUKGİLLER** Cuculidae

Kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 33 cins, 149 tür ve 305 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Orman ve ağaçlık alanlarda yaşarlar. İnce yapılı, uzun kanatlı, uzun kuyruklu, kısa gagalı ve kısa bacaklı kuşlardır. Çoğunlukla böcekçil beslenirler. Genelde yalnız yaşarlar. Çoğu göçmen olduğundan sivri uzun kanatlıdırlar. Ayakları da karakteristik olup parmaklarının ikisi önde ikisi arkadadır. Kuyruk telekleri genellikle basamaklıdır; en ortadakiler uzun olup kenarlara doğru kısalır. Ailedeki türlerin bir kısmı başka türlerin kuluçka parazitidir. Yaklaşık 50 farklı türün yuvalarına kuluçka parazitliği yaptıkları bilinmektedir. Bu türler yuva yapıp yavru bakımı gerçekleştirmek yerine parazit olduğu türlerin yuvalarına yumurta bırakırlar. Kuluçka paraziti türlerin birçoğunda tüyler kriptik renklenmiştir ve kolaylıkla gizlenmelerine olanak sağlar. Yeni Dünya türlerinden bazıları da kooperatif üreme gerçekleştirmektedir; yuva ve yavru bakımından ikiden fazla birey sorumludur. Yavrular tam olarak gelişene dek yuvada kalırlar.

198 **20/1** **PEÇELİBAYKUŞGİLLER** Tytonidae

Kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 2 cins, 20 tür ve 73 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Yoğun ormanlık alanlardan çöllere kadar oldukça çeşitli habitatlarda bulunabilirler. Orta boylu predatörlerdir. Gece karanlığında ya da alaca karanlıkta avlanırlar. İri kafalı, kalp şeklinde yüz diski olan, uzun bacaklı, kuvvetli ve iyi gelişmiş pençeli baykuşlardandırlar. Giysileri genel olarak krem, kahverengi ve beyaz renklerdedir; ya benekli ya da çizgilidirler. Kalp şeklindeki yüz diski katmanlıdır ve sert, yoğun tüyler ses güçlendiren reflektör gibidirler. Orta tırnaklarında tarak benzeri yapı vardır (pekten/pectinate). 2. ve 3. parmaklar aynı uzunluktadır. Asimetrik konumda yer alan kulak delikleri sesin yerini tespit etmelerini sağlar. Geniş kanatları nedeniyle oluşan yüksek yüzey alanı, kaldırma kuvvetini arttırarak ağır avlarını daha kolay taşımalarına olanak sağlar. Optimal beslenme yüksekliği 3 metre dolaylarındadır. El teleklerinin dışa bakan kısımlarında bulunan tarak benzeri yapı, sessiz uçarak avı başarılı bir şekilde avlayabilmelerine yardımcı olmaktadır. Tek ya da çift halinde bulunurlar ve genelde yerleşiktirler. Çiftler, yuvanın 5-10 metre etrafında alan savunması yapmaktadır.

198 **228/9** **BAYKUŞGİLLER** Strigidae

Kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 27 cins, 228 tür ve 578 takson yer alır. Türkiye'de 9 türü kaydedilmiştir. Arktikten tropiklere bütün habitatlarda, deniz seviyesinden 2000 metre yüksekliğe, lokal olarak da 4700 metreye kadar olan yükseklikte bulunabilirler. Gece karanlığında ya da alaca karanlıkta avlanırlar. İri kafalı, kuvvetli gagalı, yuvarlak yüz diski bulunan yırtıcı kuşlardır. Boyutlarında oldukça farklılıklar vardır; ancak genel morfolojik yapı olarak birbirlerine benzerler. Kriptik renklerde ve yumuşak tüylüdürler. Bazılarında tepede kulak şeklinde tüy çıkıntıları bulunur. 3. parmak 2. parmaktan uzundur. Eşeyler genelde birbirine benzer; ancak dişiler daha iridirler. Gözlerinin yapı ve konumu sayesinde yaklaşık 200 derecelik bir görüş açısına sahiptirler. Tünemiş durumda baykuşlar kafasını 270 derece kadar çevirebilirler. Gagaları kısa, kalın ve keskin kenarlıdır. Her öğün sonrasında genelde 1 pelet çıkarırlar. Baykuşların çoğu monogamdır ve eş tutma uzun yıllar sürebilir. Her kur davranışı erkeğin dişiye bir avı getirdiği ritüeli içerir. Yumurtaları beyaz renktedir. 2-7 arasında değişen kuluçka büyüklükleri vardır. Dişiler kuluçkaya yatar, erkekler yuvadaki dişiyi beslerler.

ÇOBANALDATANGİLLER Caprimulgidae

98/2

206

Kutuplar haricinde kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 20 cins, 98 tür ve 228 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Çöller, otlaklar ve açık alanlardan ormanlara kadar geniş habitatlarda bulunurlar. Deniz seviyesinden 4200 metre yüksekliğe kadar olan yükseklikte bulunabilirler. Boyları 15-40 cm arasında değişen nokturnal bir ailedir. Farklı renklerde olsalar da bulunduğu ortama adaptasyon sağlamak için genel olarak kriptik renklenme gösterirler. Kamuflaj tüyleri sayesinde gündüzleri kolaylıkla saklanabilirler; zeminde ya da kuru ağaç dallarına tünerler. Bu sayede çok zor fark edilirler ve rahatsız edilmedikçe uçmazlar. Gözleri oldukça büyüktür. İri ağızlıdırlar. Havada böcekle beslenirler. Avlanma sırasında ağızları geniş görülse de kapalıyken ufacık bir gagaları var gibi görünür. Kanatları ve kuyrukları uzun, bacakları kısadır. Uçan böcekleri avlarlar. Gaga dibinden çıkan kuvvetli fırçamsı tüyler oldukça serttir ve bunlar daha fazla beşin yakalamak için alan oluşturmaya özelleşmiş, deride kaslara bağlı tüylerdir. Genellikle havada asılı kalarak ya da bazen zeminden su birikintileri, göller ya da yalaktan su içerler. Zeminde yuva yaparlar. Monogamdırlar. Eşleşme ömürlüktür. 1-2 yumurta bırakırlar. Yavrular tamamen gelişene kadar yuvada kalırlar.

EBABİLGİLLER Apodidae

113/4

204

Kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 19 cins, 113 tür ve 274 takson yer alır. Türkiye'de 4 türü kaydedilmiştir. Oldukça çeşitli habitatlarda bulunabilirler. Aerodinamik yapılı, sivri uzun kanatlıdırlar. Genellikle kahverengi, siyah gibi koyu renklerdedirler. Dişiler ve erkekler aynı görünümdedirler. Kanatları orak şeklindedir. Tüylü bacakları ince ve oldukça kısadır; yere konmaya ve yerden havalanmaya uygun değildirler. Yaşamlarının büyük bir kısmını havada geçirirler. Sürüler halinde uçarlar. Göç öncesi büyük sürüler oluştururlar. Parmakları kuvvetli ve tırnakları keskindir. Genelde binalara asılı durabilirler. Havada uçan böceklerle beslendiklerinden ağız açıklıkları geniştir. Havada uçarken çiftleşebilir ve uyuyabilirler. Tükürük bezleri büyüktür ve üreme mevsiminde yuvayı sağlamlaştırmada kullanmak üzere daha da büyürler. Yavrular için yiyecekleri top şeklinde ağızlarının içine toplarlar. Monogamdırlar. Eşleşme yıllıktır. Yavrular tamamen gelişene kadar yuvada kalırlar.

GÖKKUZGUNGİLLER Coraciidae

13/2

206

Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 2 cins, 13 tür ve 31 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Açık ormanlık alanlar, savanlar, orman kenarları gibi açıklıklarda bulunurlar. Orta boyda, parlak renkte kuşlardır. Kısa ve kıvrık gagaları kuvvetlidir. Bacakları kısadır. İri kafalıdırlar. Kuyrukları uzundur. Genellikle açık veya yarı açık bir alanda göze çarpacak renklerde, tünerken görülürler. Bu tünekten omurgasız ya da sürüngenlere doğru atılarak avlanırlar. Eşeyler aynı görünümdedirler. Kur davranışları sırasındaki akrobatik hareketleri nedeniyle "kıvrılan, takla atan" anlamlarına gelen "Roller" ismini almışlardır. Ağaç, toprak veya kum zeminlerde oyuklara yuva yaparlar. Genellikle yuvaları kendileri açmaz, başka türlere ait olan hazır yuvaları kullanmayı tercih ederler. Monogamdırlar. Eşleşme yıllıktır. Yavru yumurtadan çıktığında çıplaktır ve yuvadan uçuncaya kadar ebeveyn bakımındadır.

www.trakus.org

208

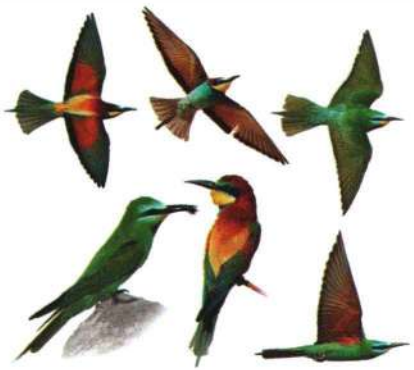
114/3 **YALIÇAPKINIGİLLER** Alcedinidae

Kutuplar haricinde kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 19 cins, 114 tür ve 316 takson yer alır. Türkiye'de 3 türü kaydedilmiştir. Ormanlık alanlar ya da sulak alanlarda bulunurlar. Renkleri genel olarak mavi, yeşil ve kahverengi ağırlıktadır. Kanatları orta ya da oldukça uzun ve geniştir. Kuyrukları genelde kısa ve küttür. Gagaları oldukça iri, düz, sivri uçlu ve iridir. Gagalarının rengi genelde parlak kırmızı ya da siyahtır. İri kafalıdırlar. Boyunları kısa ve kalındır. Bacakları kısadır. Eşler çoğunlukla aynı görünümdedir, ancak bazıları farklı görünümde ya da boyutlardadır. Habitatlarına bağlı olarak oldukça geniş bir besin tercihleri vardır. Tamamen etçildirler. Ya suya dalarak ya da havada asılı kalıp aniden atağa geçerek avlarını yakalarlar. Türe göre farklılık göstermekle birlikte büyük böcekler, balıklar, sürüngenler, memeliler ve kuşlarla beslenirler. Sulak alanlarda yaşayanlar sadece balıkla beslenirler. Monogamdırlar. Yuvalarını kum ya da ağaç oyuklarına yaparlar. Yavru bakımına her iki eşey de katılır.

211

27/2 **ARIKUŞUGİLLER** Meropidae

Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 3 cins, 27 tür ve 52 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Savanlar ve açık ormanlık alanlarda bulunurlar. Canlı renklere sahiptirler; sarı, yeşil ve mavi en sık rastlanan renkleridir. Kanatları uzun ve sivridir. Kuyrukları uzundur; çoğunda orta kuyruk telekleri ya da kenardaki telekler uzamıştır. Vücutları küçük, gagaları uzundur. Gagaları hafif kıvrıktır ve ucu sivridir. Boyunları kısa ve kalındır. Bacakları kısadır. Böcekçildirler. Ağırlıklı olarak arılarla beslendikleri için bu ismi almışlardır. Avı mideye indirmeden önce de iğnesini çıkarırlar. Eşeyler genellikle benzer görünümdedir. Sosyal olarak kalabalık halde bulunurlar. Koloni halinde kooperatif üreme gerçekleştirirler. Oyuklara yuva yaparlar. Yuva yapımına başka eşler de katılır. Yuva yapımı, kuluçka ve yavru bakımında eşler ortak görevler üstlenirler. Yavrular çıplak doğarlar ve yaklaşık 1 aylık ebeveyn bakımı sonrasında yuvayı terk ederler.

210

3/1 **İBİBİKGİLLER** Upupidae

Palearktik ve Afrika'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 3 tür ve 8 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Etrafta çayırlıklar bulunan açık alanlar ve oyuklara yuva yapabilecekleri ağaçlık alanlarda bulunurlar. İngilizce isimleri, kumruyu andıran sesleri nedeniyle verilmiştir. Ancak ibibikleri ilk görenler için sesten ziyade ilginç görünümleri daha dikkat çekicidir. Çoğunlukla yelpaze gibi açık durumda olan uzun tepe tüyleri vardır. İnce, uzun ve kıvrık gagalıdırlar. Gaga yandan basık ve ucu sivridir. Kanatlar ve kuyrukta belirgin siyah beyaz çizgili desenler bulunur. Kanatları uzun, geniş ve yuvarlaktır. Kuyruk kare şeklindedir. Bacaklar kısadır. Uçuşları kelebeğin uçuşuna benzer; dalgalıdır. Eşeyler benzer görünümdedir. Monogamdırlar. İbibikler yuvalarını kaya oyukları, ağaç kovukları, çatı ve termit yuvaları gibi her türden oyuğa yaparlar. Kuluçkaya dişi yatar; erkek dişiyi besler. Yavru bakımına her iki eşey de katılır.

AĞAÇKAKANGİLLER Picidae

236/9

212

Kutuplar, Avustralya ve Madagaskar dışında dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 36 cins, 236 tür ve 698 takson yer alır. Türkiye'de 9 türü kaydedilmiştir. Çayırlıklardan ormanlıklara, yüksek dağlardan çöllere, savanlara kadar oldukça çeşitli alanlarda bulunurlar. Çoğu ağaçkakanın gaga çevresinde bulunan kafatası kemikleşmiştir, bu da gagalamalar sırasında kafatasının darbe almasını önler. Ağaçları gagalamaları sonucu ortaya çıkan ses ve ritim türe özgüdür. Kuvvetli gagaları düz ve sivri uçludur. Dilleri, dil kemiği olarak bilinen "hyoid" kemik etrafına dolanır ve beslenme sırasında uzun mesafelere ulaşacak şekilde uzatılabilir. Kanatları uzun ve geniştir. Kuyruk, Boyunçeviren haricinde, oldukça sert yapıda ve uçları sivridir. Bacakları kısadır. Ayak parmaklarının ikisi öne, ikisi arkaya bakacak şekilde konumlanmıştır. Genellikle erkeklerin kafasında daha fazla kızıllık bulunur. Gagalayarak kaldırdıkları ağaç kabukları altında ortaya çıkan böcekler ve eklembacaklılarla beslenirler. Ağaçkakanlar nadiren aynı yuva deliklerini kullanırlar. Yuva yapımı, kuluçka, yavru bakımı aşamalarının hepsine eşeyler ortak katılım sağlar.

DOĞANGİLLER Falconidae

66/10

218

Antarktika dışında kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 11 cins, 66 tür ve 153 takson yer alır. Türkiye'de 10 türü kaydedilmiştir. Açık alanlar, çayırlıklar, seyrek ağaçlıklı ormanlar, kıyılar, bozkırlar gibi alanlarda bulunurlar. Uzun ve sivri kanatlı, hızlı uçan, güçlü kancalı gagaları ve keskin pençeleri olan küçük ve orta büyüklükte yırtıcılardır. Çoğunun giysisi kahverengi, siyah, gri, beyaz çizgili veya benekli dir. Gagaları kısa, boyunları kalındır. Gaga dibindeki mumsu yapı (serema) bütün gruplarda vardır, ancak bazılarında küçük olduğundan belirsizdir. Gaga kenarında "tomium" adı verilen kesici kenar çıkıntılıdır. Göz çevresindeki deri çıplaktır. Tarsusları genelde uzundur. Ayakları kuvvetlidir. Avlarını havada, çevik dalışlar yaparak yakalayabilirler. Çekirgeler, tarla fareleri, yarasalar, kuşlar gibi avlarla etçil beslenirler. Dişiler erkeklerden daha büyüktür. Monogamdırlar. Bazı türler koloniler halinde yuvalarken çoğu tür yalnız yaşar ve bölgesini korur. Ağaç kovuklarını, kayalık yarları yuva yeri olarak kullanırlar. Her iki ebeveyn de yavru bakımı sağlar.

ESKİDÜNYA PAPAĞANGİLLERİ Psittaculidae

189/2

226

Doğal olarak tropikal Afrika, Hindistan, Pasifik Adaları ve Avustralya'da dağılım gösteren, ancak zamanla insan aracılığıyla dünyanın farklı bölgelerine yerleşmiş bir ailedir. Bu ailede 45 cins, 189 tür ve 387 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Ormanlık alanlar, açık ağaçlık alanlar, savanlarda bulunurlar. Gagaları kısa, yüksek ve kancalıdır. Üst gagaları oldukça iri ve uçta aşağı doğru kıvrıktır. Gaga çevresi çıplak deri ile çevrilidir. İri, geniş kafalı, kısa boyunludurlar. Kanatları yuvarlak ve kuvvetlidir. Genellikle yeşil olan örtülerinde sarı, kırmızı ve mavi renkler bulunur. Bacakları kısadır. Ayak parmaklarının ikisi öne, ikisi arkaya bakacak şekilde konumlanmıştır. Oldukça sosyal, gürültülü ve hareketli kuşlardır. Çoğunlukla meyve ve tohumlarla beslenirler. Ancak bazı alanlarda ağaç kabuklarının altındaki omurgasızlarla beslenmeye de uyum sağlamışlardır. Eşeyler genellikle benzer görünümde olsa da erkekler daha renklidir. Bazı türlerde dişi kırmızı, erkek yeşil olacak şekilde renk bakımından oldukça farklılıklar görülür. Monogamdırlar. Yavru bakımına her iki eşey de katılır.

228 33/8 **ÖRÜMCEKKUŞUGİLLER** Laniidae

Avrasya, Afrika, Kuzey Amerika ve Yeni Gine'de dağılım gösteren bir alledir. Bu ailede 4 cins, 33 tür ve 92 takson yer alır. Türkiye'de 8 türü kaydedilmiştir. Orman kenarları ve açıklıkları, çalılıklar, çayırlıklar, yarı kurak çöller gibi alanlarda bulunurlar. Genel görünümleri, gaga yapıları gibi bazı özellikleri nedeniyle yırtıcıların gündüz avlanan muadilleri gibi görülen orta boy ötücülerdir. Genellikle yüz maskesi bulunan, grimsi kahverengi kuşlardır. Ayakları güçlüdür. Gagaları kıvrık uçlu, keskin kenarlıdır; güçlü ve sivri olması ile kuşlar, amfibiler, sürüngenler ve çeşitli böcekleri avlayarak beslenirler. Avlarını yakalayıp bir diken ya da çite takıp parçalayarak yedikleri bilinmektedir. Genellikle avlarını daha sonra yemek üzere saklarlar. *Lanius excubitor* türünde küçük ötücü türlerini taklit edip çağırarak onları tuzağa düşürüp avladığı tespit edilmiştir. Alçaktan ve hızlı uçarlar. Monogamdırlar. Bazıları en fazla 9 bireylik gruplar oluşturarak kooperatif ürerler. Yavru bakımına her iki eşey de katılır.

227 38/1 **SARIASMAGİLLER** Oriolidae

Avrasya, Afrika, Doğu Hint Adaları, Avustralya ve Filipinler'de dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 4 cins, 38 tür ve 110 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Ormanlar, orman kenarları ve açıklıkları, çalılıklar, çayırlıklar, yarı kurak çöller gibi alanlarda bulunurlar. Parlak giysileri genellikle sarı, kırmızı ya da turuncu renklerdedir. Maske varmış görünümü veren bir yüz desenleri bulunur. Kanatları sivri ve uzundur. Uçuşları güçlüdür ve bazen ağaçkakanlar gibi dalgalı uçarlar. Gagaları düz, sivri ve bazılarında ucu kancalıdır. Gaga dibi geniştir. Bacakları kısa ve kalındır. Ağaçların üst kısımlarında ya da içinde gizlenerek saklanırlar. Nadiren yere inerler. Üreme mevsimi dışında genellikle yalnızdırlar. Dişileri genellikle daha kahverengimsi görünümdedir. Bazıları monogamdır. Çoğu durumda dişi yuvayı yapar ve bazen sadece dişi kuluçkaya yatar. Yavru bakımına her iki ebeveyn de katılır. Genelde bir dalın çatalına, çanak şekilli yuvalar yaparlar.

234 133/11 **KARGAGİLLER** Corvidae

Antarktika ve Yeni Zelanda hariç kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 25 cins, 133 tür ve 346 takson yer alır. Türkiye'de 11 türü kaydedilmiştir. Karasal bütün habitatlarda yaşarlar. Bu aile birçok mitoloji ve korku hikâyelerinde başrolde olan Leş Kargası ve Kuzgun türlerini barındıran ailedir. Hepsi de sosyallikleri ve zekâları ile bilinirler. En iyi alet kullanabilen kuşlar bu ailededir. Her ne kadar siyah olanları daha yaygın bilinse de aile üyeleri içerisinde şaşırtıcı derecede güzel renklerde kuşlar da vardır. Yuvarlak kanatlıdırlar. Kuyrukları oldukça farklı şekil ve uzunluktadır. Güçlü gagaları genellikle düzleşmiştir ve burun deliği çevresi sert tüylerle kaplıdır. Kafaları iri, boyunları kalındır. Ayakları iri ve uzun pençelidir. Yürüyüşleri genellikle sekerek ya da zıplayarak gerçekleştirirler. Her türlü besinle beslenirler, fırsatçılardır. Bazıları başka türlerin yuvalarını yağmalar. Özellikle tohumla beslenenler, bunları daha sonra kullanmak üzere saklarlar. Eşeyler genelde benzer görünümdedir. Çoğunlukla monogamdırlar. Dişiler kuluçkaya yatar. Yavru bakımına her iki eşey de katılır.

İPEKKUYRUKGİLLER Bombycillidae

3/1

242

Avrasya ve Kuzey Amerika'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 3 tür ve 4 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Orman kenarlarındaki meyve ağaçları ve çalıları yakınında bulunurlar. İpekkuyruklar genelde kışın yaptıkları invazif göçleri ile bilinirler. Özellikle sert kış koşullarında besin yetersizliği durumunda başka alanları kısa süreli işgal ederler. Kanatlarının uç kısımlarında küçük, yoğun renk damlaları görülebilir; bunlar mumsu bir dokuya sahip keratin parçalarıdır ve alleye ismini verirler. Yedikleri fermente meyveler nedeniyle de zaman zaman sarhoş oldukları bilinmektedir. İpekkuyruklar, tropikler dışındaki aileler arasında yavrularını sadece meyve ile besleyen tek aile olarak bilinirler. Gagaları kısa, geniş ve incedir. Daha çok yüksek şeker ihtiva eden meyveleri tercih ederler. Meyve bulamadıkları dönemlerde de tohumlar, çiçekler ve tomurcuklarla da beslenirler. Sosyal yaşarlar. Eşeyler benzer görünümdedir. Monogamdırlar. Sadece dişi kuluçkaya yatar, ancak yavru bakımına her iki ebeveyn de katılır.

HURMAYİYENGİLLER Hypocoliidae

1/1

242

Ortadoğu'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 1 tür yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Çölde, daha çok nehir yakınlarındaki çalılıklar, fundalıklar ve bahçelerde yaşarlar. Hurmayiyenler, uzun vücutlu, uzun kuyruklu, siyah maskeli, soluk gri örtüye sahip kuşlardır. Yıl boyu meyvecildirler; en çok misvak ağacı meyvesini ve hurmaları tercih ederler. Meyve bulamadığı durumlarda böceklerle beslenirler. Sessiz ve çekingendirler. Herhangi bir tehdit algıladıklarında genellikle tehdit geçene kadar yoğun vejetasyon içine saklanırlar. Kanatları ve kuyrukları yuvarlaktır. Dik duruşludurlar. Gagaları düz, oldukça genişlemiş ve şişkindir. Bacakları kısa, ayakları küçüktür. Erkekleri belirgin siyah maskelidir. Monogamdırlar. 40 çifte kadar varabilen seyrek kolonilerde ürerler. Her iki eşey de kuluçkaya yatar ve yavru bakımına katılır.

BAŞTANKARAGİLLER Paridae

64/5

246

Çoğunlukla kuzey yarımküre ve Afrika'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 14 cins, 64 tür ve 250 takson yer alır. Türkiye'de 5 türü kaydedilmiştir. Çoğu yaprak döken, herdem yeşil veya karışık ağaçlık alanlarda, parklarda ve bahçelerde, insanların yaşadığı yerler yakınında bulunurlar. En fazla çeşitliliği Himalayalar'da gösterirler; tepeli, maskeli, renkli özellikte türler vardır. Kısa, kuvvetli gagaları sivri uçludur. Küçük vücutludurlar. Kanatları yuvarlaktır. Üreme dönemi dışında farklı türlerden karışık sürüler oluştururlar. Oldukça çevik hareket ederler. Bazı türleri küçük gruplar halinde bulunur. Hem tohumlar hem de böceklerle beslenirler. Eşeyler birbirine benzer. Monogamdırlar. Oyuklara yuva yaparlar. Boş oyukları kullanabildikleri gibi kendileri de oyuk açarlar ve her iki eşey de yuva yapımına katılır. Kuluçkaya dişileri yatar. Yavru bakımına her iki eşey de katılır. Ötücüler içerisinde en fazla kuluçka büyüklüğüne sahip türler bu ailededir. Birçok araştırmacının kullandığı kutu yuvaları en çok baştankaralar kullandığı için ötücüler içinde en iyi çalışılmış türlerdir.

245

11/1

ÇULHAKUŞUGİLLER Remizidae

Çoğunlukla kuzey yarımküre ve Afrika'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 3 cins, 11 tür ve 37 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Kurak ve yarı kurak alanlarda, sazlık alanlara yakın çalılıklarda, nehir kıyılarındaki ağaçlıklarda ve açık çalılık ve ağaçlık alanlarda bulunurlar. Küçük, soluk renkli kuşlardır. Gagaları kısa, konik ve sivridir. Tip olarak baştankaraları anımsatırlar ve onlar gibi çok hareketlidirler. İngilizce aile ismi "Pendulines", aşağı doğru sarkık olan ve yaygın olarak bilinen bitkisel materyal ile dokunan yuvalarından ismini almıştır. Yuvaları, ince dallar ve kamışlıklara asacak şekilde yaparlar. Yuvada, predatörleri kandırmak için açıklığı olmayan sahte girişler bulunur. Genellikle monogamdırlar. Remiz popülasyonlarında poliandri (bir dişi, çok erkek) ve poligini (bir erkek, çok dişi) görülür. Her iki eşey de birbirinden bağımsız olarak yavru bakımını yapabileceğinden, her ikisi de bir an önce yuvayı terk etmeye çalışır.

244

1/1

BIYIKLIBAŞTANKARAGİLLER Panuridae

Orta Asya ve Avrupa'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 1 tür ve 3 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Özellikle *Phragmites* cinsi kamışların bulunduğu, sık kamışlıklar ve sazlıklarda bulunurlar. Kanatları kısa, kuyrukları uzundur. Gagaları kısa, küt ve sivridir. Küçük boyutları göz önüne alındığında, şaşırtıcı derecede soğuğa dayanıklıdırlar. Ancak kış koşulları çok sert geçerse o zaman daha güneydeki sazlık alanlara giderler. Birçok sazlık türü gibi, onları duymak, görmekten daha kolaydır. Metalik sesleri ile kolaylıkla yerlerini belli ederler. Gruplar halinde yaşarlar. Yaz ve ilkbaharda böceklerle, kışın tohumlarla beslenirler. Erkekler daha iridir ve gri kafalarında siyah bıyık belirgindir. Genellikle monogamdırlar. Ancak bazı erkeklerin iki dişiyle çiftleşip yavruları yetiştirdikleri de bilinmektedir. Yuvaları çanak şekillidir ve tüyler, kıllar ile yuvalarını yaparlar.

248

98/15

TOYGARGİLLER Alaudidae

Kuzey Amerika ve Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 21 cins, 98 tür ve 401 takson yer alır. Türkiye'de 15 türü kaydedilmiştir. Bozkırlar, çayırlıklar, kumullar, çöller gibi her türlü açık alanlar ve çalılık alanlarda bulunurlar. Kanatları uzun ve sivridir. Çoğu türde dış kuyruk telekleri beyazdır. Gagaları uzun, ince, kıvrık gibi oldukça farklı şekil ve uzunluktadır. Arka parmaklarındaki tırnak yumuşak toprakta yaşayanlarda düz ve genelde uzundur; çıplak ve sert zeminde yaşayanlarda kısa ve kıvrıktır. Toz banyosu yaparlar. Tüylerinin kriptik desenlenmeleri nedeniyle yerde zor görülürler. Kur davranışları sırasında havaya uçarak kur ötüşlerini gerçekleştirirler. Çoğu türde erkeklerin kanatları daha uzundur, bunun nedeninin bu uçuşu verimli yapabilmelerine olanak sağlamak için olduğu düşünülmektedir. Bazı türlerde dişiler ve erkeklerde gaga farklı uzunluklardadır. Bu da besin ve besin alma yöntemlerindeki ufak farklılıklarla ilişkilidir. Monogamdırlar. Yuva yapımı ve kuluçkaya yatma dişiler tarafından, yavru bakımı her iki ebeveyn tarafından yapılır.

ARAPBÜLBÜLÜGİLLER Pycnonotidae

158/2

256

Afrika, Ortadoğu ve Güney Asya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 32 cins, 158 tür ve 355 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Sık yağmur ormanlarından bahçeler ve açık çalılık, yarı kurak savan habitatlarına kadar oldukça çeşitli alanlarda yaşarlar. İsimlerini, aslında akraba olmadıkları bülbüllerden alsalar da hepsinin sesi güzel ve melodik değildir. Gagaları kısa veya orta uzunlukta, biraz kıvrık, genellikle ince yapılı ve sivri uçludur. Kanatları yuvarlaktır. Kuyrukları genellikle uzundur ve uzun, kabarık kuyruk üstü tüyleri vardır. Bazılarında saç benzeri ense tüyleri bulunur. Uçuşları oldukça zayıftır, ancak nadiren hızlı uçtukları da gözlenir. Eşeyler birbirine benzer. Meyveler, kökler, tomurcuklar, yapraklar, nektarlar, omurgasızlar, küçük omurgalılar ve leş olmak üzere oldukça geniş bir besin tercihleri vardır. Monogamdırlar. Yuva yapımı, kuluçka ve yavru beslemeye her iki eşey de katılır.

KIRLANGIÇGİLLER Hirundinidae

88/6

257

Antarktika haricinde kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 19 cins, 88 tür ve 201 takson yer alır. Türkiye'de 6 türü kaydedilmiştir. Her türlü açık alanlarda yaşayan kırlangıçlardan sadece bazıları sık ormanlık alanlarda yaşar. Giysileri grimsi, kahverengi ya da yanardöner mavimsi yeşil renklerdedir. Kanatları oldukça uzun ve sivridir. Kuyrukları orta uzunlukta ya da oldukça uzundur, kuyruk derin çatallı ya da kare şekillidir. Gagaları kısa, geniş ve düzdür. Boyunları kısa ve kalındır. Bacakları kısa, ayakları küçüktür. Havada beslenen böcekçil ötücülerdir. Bir türünün meyve ile de beslendiği tespit edilmiştir. Erkekler genellikle dişilere göre daha renkli ve kuyruk telekleri daha uzundur. Tek tek üreyebildikleri gibi büyük koloniler halinde de yuva yaparlar. Monogamdırlar. Bazılarında poliginl (bir erkek çok dişi) görülür. Genellikle kuma açılmış oyuklar, çamurdan yapılmış yuvalar ve çeşitli oyuklar yuva olarak kullanılmaktadır. Yuva yapımı, kuluçka ve yavru bakımına her iki eşey de katılır.

KAMIŞBÜLBÜLÜGİLLER Cettiidae

32/1

266

Akdeniz kuşağında bulunan Batı Avrupa'dan Güney Asya'ya, Okyanusya ve Fiji, Palau Pasifik adalarına kadar dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 7 cins, 32 tür ve 92 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Sık çalılık ve ağaçlık alanlarda yaşarlar. Yakın zamana kadar Eski Dünya ötleğenleri içerisinde sınıflandırılan bu aile hâlâ bazı kaynaklarda farklı aileler altında verilmektedir. Genellikle yerli türlerdir; sadece 1 türü göçmen, 2 türü kısmi göçmendir. Küçük boyutta, tıknaz ötücülerdir. Genellikle koyu renk örtüleri vardır ve çoğunda koyu örtüde belirgin olan açık renkte bir kaş bulunur. Kanatları yuvarlaktır. Uzun ve yuvarlak kuyrukludurlar. Gagaları ince ve sivridir. Eşeyler benzer görünümdedir. Monogamdırlar. Yuva yapımı, kuluçkaya yatma, yavru bakımı birçok türde sadece dişi tarafından yürütülür. Çoğu türde erkek sadece yavru bakımına katılır.

243

13/1 **UZUNKUYRUKLUBAŞTANKARAGİLLER** Aegithalidae

Avrasya ve Orta Amerika'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu allede 3 cins, 13 tür ve 50 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Kurak çalılık alanlardan yoğun ormanlık alanlara kadar çeşitli alanlarda yaşarlar. Kanatlar kısa ve yuvarlaktır. Kuyruk orta boy ya da oldukça uzun ve dardır. Gövdeleri oldukça küçüktür. Gagaları kısa ve kalındır. Kafaları iri, ense kısa ve kalındır. Bacakları kısa, ayakları küçüktür. Eşeyler birbirine benzer. Gruplar halinde beslenir ve dolaşırlar. Orman içerisinde bir grubun geçişini, seslerini takip ederek kolaylıkla anlamak mümkündür. Uçuşları zayıftır. Aralıklarla dalgalı uçuşlar yaparlar. Böcekler ve diğer omurgasızlarla beslenirler. Eşeyler benzer görünümdedir. Kooperatif üreme görülür. Monogamdırlar. Yavru bakımına her iki eşey de katılır.

260

80/13 **ÇIVGINGİLLER** Phylloscopidae

Eski Dünya ve Alaska'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 80 tür ve 179 takson yer alır. Türkiye'de 13 türü kaydedilmiştir. Tropikal ormanlar, bambu ormanları, çalılıklar, bahçeler ve kuzeydeki yaprak döken ve herdem yeşil ormanlarda yaşarlar. Son derece aktif, sürekli hareket halinde olan ve dolayısıyla gözlemlenmesi zor olan küçük, böcekçil kuşlardır. Böcek peşinde ağaçların tepelerinde veya çalıların içlerinde daldan dala atlarlar, bu sırada kanatlarını ve kuyruklarını titretirler hatta havada kalabilirler. Kanatları uzun ve sivridir. Gagaları kısa ve incedir. Çoğu türün üst kısmı yeşil kahverengi, alt kısımları ise beyazımsı veya sarımsıdır. Neredeyse hepsinde belirgin bir kaş çizgisi görülür, buna ek olarak bazı türlerde bir veya iki kanat şeridi görülebilir. Alt kısımları desensizdir. Kuyrukları kare uçlu veya hafif çatallıdır. Gagaları ve bacakları incedir. Bazı türler morfolojik olarak birbirlerine çok benzer, bunları ayırmanın en iyi yolu seslerini bilmektir. Ötüşleri oldukça ilkel fakat melodiktir.

268

62/17 **SAZKAMIŞÇINIGİLLER** Acrocephalidae

Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 7 cins, 62 tür ve 123 takson yer alır. Türkiye'de 17 türü kaydedilmiştir. Sazlıklar, çalılıklar, ormanlar olmak üzere farklı habitatlarda yaşarlar. Örtüleri ağırlıklı olarak kahverengi, gri, zeytuni renklerdedir. Çoğu türde belirgin bir kaş bulunur. Bazılarında sırt çizgilidir. Kanatları orta uzunlukta ve genellikle yuvarlaktır. Kuyrukları orta boy ya da uzun, yuvarlak ve genellikle basamaklıdır. Gagaları düz ve incedir. Eşeyler benzer görünümdedir. Bazı aile üyelerinin oldukça uzun ve kompleks bir şarkı repertuvarı vardır. Ağırlıklı olarak böceklerle beslenirler. Zaman zaman meyvelerle de takviye yaparlar. Çoğunlukla monogamdırlar. Sadece 1 türü poligini özelliği gösterir. Çanak şekilli yuvalarını sazların arasına yaparlar. Çoğu türde hem erkek hem de dişi yuva yapımına katılır ve kuluçkaya yatar. Her iki eşey de yavru bakımında rol alır.

ÇEKİRGEKAMIŞÇINIGİLLER Locustellidae

66/3

266

Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 11 cins, 66 tür ve 133 takson yer alır. Türkiye'de 3 türü kaydedilmiştir. Diğer kamışçınlara göre daha açık, çalılık ve otlak habitatlarda, sık bitki örtüsü içerisinde yaşarlar. Genellikle kahverengidirler ve sırtlarında kalın koyu çizgiler bulunur. Kanatları yuvarlaktır. Uzun kuyrukları yuvarlak ve basamaklıdır. Kuyruk altı örtüleri oldukça uzamıştır. Sık bitki örtüsünde ustalıkla çevik hareket eden kuşlardır. Birçoğu uçmaya isteksizdir ve fare gibi kaçarak ilerlemeyi tercih eder. Tehlike durumunda uçabilirler ancak oldukça zayıf uçuşları vardır; sonrasında hızlıca sık vejetasyona geri dönerler. Çoğu, varlığını sesi ile belli eder. Görülmeleri oldukça zordur. Böcekler ve çeşitli omurgasızlardan özellikle örümcekler ve salyangozlarla beslenirler. Bazıları tohumlarla da beslenir. Eşeyler birbirine benzer. Monogamdırlar. Yuva yapımı, kuluçkaya yatma ve yavru bakımı her iki ebeveyn tarafından da gerçekleştirilir.

YALPAZEKUYRUKGİLLER Cisticolidae

163/2

276

Afrika, Asya ve Avustralya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 26 cins, 163 tür ve 548 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Tropikal yağmur ormanları, kurak çalılık alanlar, savanlar, tatlısu sazlıkları gibi habitatlarda yaşarlar. Yakın zamana kadar Sylviidae ailesinde yer almışlardır. Genellikle kahverengi ve sırtları koyu çizgili kuşlardır. Boyutları ve ötüşlerinin uzunluk ve melodisi epey farklılık göstermektedir. Kanatları yuvarlaktır. Kuyrukları oldukça uzundur ve genellikle dik şekilde tutarlar. Gagaları kısa, düz ve sivridir. Bazılarında erkekler daha belirgin desenlidir. Çoğunlukla monogamdırlar. Birkaç türde poligini üreme görülür. Alan savunmayı grup olarak yaparlar. Yuva yapımı, kuluçka ve yavru bakımı genellikle her iki eşey tarafından gerçekleştirilir. En kısa üreme olgunluğuna ulaşan kuşlardır. Birçok türde henüz 27 günlükken üremeye başladıkları bilinir. Yüksek üreme başarıları nedeniyle Guguklar, Balkılavuzları ve İndigokuşları tarafından kuluçka parazitliği yapılır.

YADİKARDEŞGİLLER Leiothrichidae

133/1

277

Afrika, Ortadoğu, Güney Asya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu allede 16 cins, 133 tür ve 322 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Ormanlar, açık ağaçlık alanlar ve savanlarda yaşarlar. Yakın zamana kadar Timaliidae ailesinde yer almışlardır. Genellikle siyah, gri ve toprak renklerindedirler. Kanatları yuvarlak, kuyrukları uzundur. Çoğu tür hayatlarını orman bitki örtüsünün orta ve üst seviyelerinde geçirir. Ancak *Turdoides* cinsine ait türler çalılık ve savanları tercih ederler. Eşeyler birbirine benzer. Birçoğu kafes kuşu olarak tutulmaktadır ve de yasadışı ticaretleri nedeniyle risk altındadırlar. Bazıları böcekçildir, bazıları ise meyve, tohum ve nektarları tercih eder. Çoğu monogamdır. *Turdoides* üyelerinde kooperatif üreme görülür; çoklu poligini görülür. Bir yuvada birden fazla çift aynı anda olabilir. Yuva yapımı, kuluçkaya yatma ve yavru bakımı her iki eşey tarafından gerçekleştirilir ve ayrıca yardımcılar da bütün üreme aşamalarında ebeveynlere yardımcı olurlar.

278

34/13 **ÖTLEĞENGİLLER** Sylvlidae

Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 2 cins, 34 tür ve 80 takson yer alır. Türkiye'de 13 türü kaydedilmiştir. Kurak çalılık alanlar, ılıman ormanlar, yağmur ormanları gibi çeşitli habitatlarda yaşarlar. Bu aile üyelerinde tür çeşitliliği Akdeniz tipi makilerde ve Akdeniz'deki ormanlık arazilere geçiş bölgelerinde en yüksek seviyeye ulaşmaktadır. Giysileri genellikle gri, kahverengi ve beyazdır. Gagaları koyu renklidir. Gagalarının dibinde genellikle dik duran tüyler bulunur. Bazı türlerinde kuyruk dışındaki teleklerden bir ya da birkaçı beyazdır. Tarsusları geniş ve pulludur. Eşeyler benzer görünümdedir, ancak bazılarında erkekler daha parlak renklerdedir. Monogamdırlar. Yuvaları basit çanak şeklindedir. Her iki eşey de yuva yapımı, kuluçkaya yatma ve yavru bakımında görev alır. Yavrular yumurtadan tüysüz çıkarlar. Yavruların uçuş tüyleri beneksizdir. Ağırlıklı olarak böcekçil olarak, ancak göç zamanı etli meyvelerle de beslenirler. Ilıman kuşakta bulunanlar yerli ya da kısa mesafe göçmeni türler iken, soğuk bölgelerde bulunanlar uzak mesafe göçmenidirler.

286

6/2 **ÇALIKUŞUGİLLER** Regulidae

Kuzey Amerika, Avrupa ve Orta Asya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 6 tür ve 28 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Ormanlık alanlarda, tercihen ibreli ormanlarda yaşarlar. Oldukça küçük ve enerjik kuşlardır. Çok hızlı hareket ederler. Yaprak ve ağaç kabuklarından böcekleri toplarlar. Oldukça akrobatik hareketleri vardır. Örtüleri zeytuni yeşil ve grimsidir. Ya kaş ya da göz halkası bulunur. Renkli tepe tüyleri vardır. Kanatlar yuvarlak, kuyruk kısadır. Kafa iri, ense kısa ve kalındır. Bacakları oldukça incedir. Gagaları kısa, ince ve sivridir. Eşeyler benzer görünümdedir; erkeklerde genellikle daha parlak renkte tepe tüyleri bulunur. Monogamdırlar. Yuva yapımı, yavru bakımı işlerine her iki ebeveyn de katılır. Sadece dişiler kuluçkaya yatarlar.

287

88/1 **ÇİTKUŞUGİLLER** Troglodytidae

Amerika, Avrupa ve Orta Asya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 19 cins, 88 tür ve 394 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Sazlıklar, sık ormanlık alanlar, çöller, çayırlıklar gibi oldukça farklı habitatlarda bulunurlar. Yalnız yaşarlar. Çekingendirler. Enerjiktirler ve çevik hareket ederler. Giysileri genel olarak kahverengidir. Çoğunda kanatlarda ve böğürde çizgilenmeler olur. Kanatları kısa ve yuvarlaktır. Kuyrukları genelde dik durur. Gagaları orta boyda, ince, sivri ve hafif kıvrıktır. Cüsseleri ile kıyaslanamayacak ölçüde gür ve melodik sesleri vardır. Eşeyler birbirine benzer. Monogam, poligini ve kooperatif üreme olmak üzere farklı üreme şekilleri vardır. Oyukları yuva yeri olarak kullanabildikleri gibi çanak şekilli yuvaları kendileri de yaparlar. Yuvayı dişiler yapar, erkekler kısmen katılırlar. Kuluçkaya sadece dişiler yatar. Yavru bakımını her iki ebeveyn de üstlenir. Kooperatif üreyenlerde yardımcılar bütün evrelere katılıp yardım ederler.

SIVACIGİLLER Sittidae

28/4

288

Kuzey Amerika, Avrasya ve bazı Pasifik adalarında dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 28 tür ve 87 takson yer alır. Türkiye'de 4 türü kaydedilmiştir. Ormanlık ve kayalık habitatlarda bulunurlar. Giysileri genelde üstte grimsi mavi, altta açık renktedir ve koyu bir maske ya da sürmeleri vardır. Kuvvetli ayakları ile dikey zeminlere kolaylıkla tutunabilirler. Ağaç gövdesinde ve dallarda tepetaklak durabilirler. Ağaç kabuklarını hızlıca yerinden hareket ettiren çevik kabuk ustalarıdır. Kabukların altına saklanan küçük omurgasızları bulurlar. Kanatları orta uzunlukta, çoğunda sivridir. Kuyrukları kısadır ve ucu düz kesilmiş gibidir. Gagaları iri, düz ve çoğunda hafif kıvrıktır. Bacakları kısa, parmaklar uzundur. Çoğu türde erkekler dişilerden daha parlak renktedirler. Çoğunluğu monogamdır. Sadece 2 türünde kooperatif üreme görülür. Açtıkları oyuklarda ürerler. Oyuk olmayan durumlarda yuvalarının girişlerini çamur ya da bitki kalıntıları ile kapatarak boru şeklinde bir giriş yaparlar. Sadece dişiler kuluçkaya yatarlar. Yavru bakımına her iki eşey de katılır.

DUVARTIRMAŞIKKUŞUGİLLER Tichodromidae

1/1

291

Avrupa Alplerinden Batı Asya'ya kadar dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 1 tür ve 2 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Kayalık yamaçlar, dağ geçitleri ve dağlık kayalık alanlarda yaşarlar. Giysileri gridir ve kanatları parlak kırmızılıdır. Kanatları yuvarlak ve geniştir. Kelebek benzeri uçuşları vardır. Kendini yamaçtan aşağıya kanatları açarak bırakırken görülür. Kuyrukları kısa ve kare şekillidir. Vücutları küçüktür. Gagaları uzun, ince ve sivridir; hafif kıvrıktır. Bacakları kısa ve sağlamdır. Uzun tırnakları olan parmakları vardır. Eşeyler birbirine benzese de erkeklerin yüz ve boğazında daha fazla siyahlık vardır. Kayalık zeminde fark edilmesi oldukça zordur. Ancak uçtuğunda kırmızı kanat tüyleri ile kolaylıkla fark edilir. Habitatları ve üreme alanları zor erişildiği için üremeleri ile ilgili bilgiler oldukça sınırlıdır. Muhtemelen monogamdırlar. Dişiler kuluçkaya yatarlar. Yavru bakımını her iki eşey de yapar.

TIRMAŞIKKUŞUGİLLER Certhiidae

11/2

290

Orta Amerika, Avrupa, Kuzey Afrika, Sahra altı Afrika ve Orta Asya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 2 cins, 11 tür ve 48 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Ormanlık, ağaçlık alanlarda yaşarlar. Ağaç gövdelerinde küçük küçük zıplamalar yaparak tırmanırlar ve ağaç gövdesinin çevresinde dönerler. Bu sırada ince gagaları ile ağaç kabuğu altındaki omurgasızları toplarlar. Kriptik renklerdedirler ve ağaç yüzeyinde zor fark edilirler. Kahverengi üzeri krem rengi ve beyaz çizgilidirler. Kanatları orta uzunlukta, yuvarlaktır. Kuyrukları basamaklıdır; uç kısımları sert ve sivrileşmiştir. Bu sert kuyrukları tırmanmada destek sağlar. Gagaları uzun ve ince, yanlardan basık, kısmen de kıvrıktır. Bacakları kısa, tırnakları keskin ve kıvrıktır. Eşeyler benzer görünümdedir. Monogamdırlar. Yuva yapımı ve yavruları beslemeye her iki ebeveyn de katılır. Kuluçkaya sadece dişiler yatarlar.

292 123/3 SIĞIRCIKGİLLER Sturnidae

Eski Dünya ve Pasifik adalarında dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 33 cins, 123 tür ve 224 takson yer alır. Türkiye'de 3 türü kaydedilmiştir. Çalılık, ağaçlık, tarım alanları, çayırlıklar, şehirler gibi çeşitli habitatlarda yaşarlar. Birçok insan bu ailenin birkaç türünün dünyanın dört bir yanına taşınmış olması sebebiyle iyi bilmektedir. Ancak çoğu insan Afrika ve Asya'da muazzam çeşitlilik gösteren aile üyelerini öğrendiğinde epey şaşırır. Bazı türleri sesleri taklit yetenekleri ile bilinen iyi vokallerdir. Çoğu siyah ya da koyu giysilerde, yanardöner ve parlak renklerdedir. Kanatları orta uzunlukta, sivridir. Kuyrukları kısa ve oldukça uzun olabilir, basamaklıdır. Gagaları çoğunlukla düz, kalın ve sivri uçludur. Bacakları orta uzunlukta, ayaklar güçlüdür. Bazı türlerde erkekler dişilerden daha parlak renklerdedir. Nektarlar, meyveler, böcekler, çeşitli omurgasızlar, küçük omurgalılar, balıklar ve kuş yumurtalarıyla beslenirler. Genel olarak monogamdırlar, ancak bazılarında poligini görülür. Monogamlardan bazılarında da kooperatif üreme görülür, yardımcılar sadece yavru bakımına katılır. Kuluçkaya dişiler yatarlar. Yavru bakımına her iki ebeveyn de katılır. Çanak şekilli yuvalarını bazıları oyuklara yaparlar.

294 172/7 ARDIÇKUŞUGİLLER Turdidae

Antarktika ve Arktik'in belli bölgeleri dışında tüm dünyada dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 17 cins, 172 tür ve 475 takson yer alır. Türkiye'de 7 türü kaydedilmiştir. Sulak alanlardan dağlara kadar oldukça farklı habitatları tercih ederler. Oldukça farklı renklerde giysileri vardır. Kanatları ve kuyrukları orta uzunluktadır. Gagaları ince yapılıdır, ancak bazılarında oldukça kalın olabilir. Bacakları orta uzunlukta, ayakları büyüktür. Bazı türleri ayaklarını besin arama esnasında eşeleme amaçlı kullanır. Daha çok tohum ve meyvelerle beslenirler, bazen böcekler ve yumuşakçalar da menülerinde yer alır. Erkekleri dişilere göre daha parlak renklerdedir. Çoğu monogamdır, bazı türleri ise kooperatif ürer. Sadece dişiler yuva yapar ve kuluçkaya yatarlar. Yavru bakımına her iki ebeveyn de katılım sağlar. Kooperatif üremedeki yardımcılar ise terituvar savunma ve yavru bakımı görevlerinde yardımcıdırlar.

298 331/31 SİNEKKAPANGİLLER Muscicapidae

Eski Dünya, Alaska, Kanada ve Grönland'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 50 cins, 331 tür ve 716 takson yer alır. Türkiye'de 31 türü kaydedilmiştir. Ormanlar, çalılıklar, sazlıklar, çöller ve Arktik tundra gibi farklı habitatlarda bulunurlar. Genellikle toprak renklerindedirler. Ancak siyah, beyaz ve mavi renkli olanları da vardır. Dik duruşlu kuşlardır. Avlarını havada kaparak yakaladıkları gibi bir kısmı da zeminden toplayarak alır. Kanatları orta uzunlukta, kuyruk orta uzunlukta ya da oldukça uzundur. Sinekkapanlarda kuyruk dik duruşludur. Gagaları kısa ve orta boylarda, ince ve yassıdır. Erkekleri dişilere göre daha belirgin desenli ve daha parlak renklidir. Çoğu monogamdır. Bazı türlerde poligini görülür ve erkekler üç farklı dişi ile eşleşebilir. Birkaç türde kooperatif üreme de bilinmektedir. Yardımcılar yuva yapımı ve yavru bakımına destek olurlar. Birçok türde yuvayı dişi yapar ve kuluçkaya sadece dişi yatar, ancak bazı türlerde her iki eşey de kuluçkaya yatar. Yavru bakımına her iki ebeveyn de katılır.

DİREKUŞUGİLLER Cinclidae

5/1

287

Amerika'nın yüksek dağlık alanlarında, Afrika'da Atlas Dağları'nda, Avrupa ve Asya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 5 tür ve 26 takson yer alır. Türkiye'de 1 türü kaydedilmiştir. Genellikle yüksek irtifalardaki hızlı akan akarsular ve nehirler yakınında bulunurlar. Giysileri toprak rengindedir. Bazı türleri tek tip renklenme gösterse de, diğerleri büyük beyaz renk parçaları ihtiva ederler. Kanatları kısa ve sivridir. Kuyrukları kısadır. Gagaları düz ve incedir. Bacakları ve ayakları uzun ve kalındır, tırnakları kısadır. Orta tırnaklarında pektin adı verilen tarak benzeri tırtıklı yapının tüyleri temizlemeye, düzeltmeye, yıpranmış tüyleri ayırmaya yardımcı olduğu düşünülmektedir. Ötücü kuşlar arasında suda yüzen, suya dalan ve besinini sudan çıkaran tek ailedir. Tüyleri su geçirmez ve diğer ötücülerde olmayacak kadar sık yapıdadır. Su geçirmezlik özelliğinde yardımcı olan büyük yağ bezleri vardır. 10 saniye kadar su altında yüzebilir ya da yürüyebilirler. Tıknaz ve kısa kuyrukludurlar. Düz ve sivri gagaları vardır. Kahverengi, gri ve siyah renklerdedirler. Eşeyler benzer görünümdedir. Monogamdırlar, aynı zamanda poligini de nadir değildir. Yuva yapımı ve yavru bakımı her iki ebeveyn tarafından da yapılır. Sadece dişiler kuluçkaya yatarlar.

SERÇEGİLLER Passeridae

43/8

316

Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 8 cins, 43 tür ve 101 takson yer alır. Türkiye'de 8 türü kaydedilmiştir. Tarım alanları, çayırlar, çöller, yarı kurak çalılık alanlar, açık ağaçlık alanlar, Alpin tundra gibi açık alanlarda ve bazıları şehirlerde bulunurlar. Gri ya da kahverengi renklerdedirler. Gagaları kısa ve kalındır. Kanatları orta uzunlukta ve sivridir. Bacakları ve ayakları kısa ve kalındır. Bazılarında dişi ve erkek birbirine benzerken bazılarında oldukça farklı görünüme sahiptirler. Genel olarak sürüler halinde bulunurlar. Çoğu serçe türü yuvasını koloni halinde yapar. Tohumlarla beslenirler ve üreme döneminde böceklerle takviye yaparlar. Tohumcul olmaları dünyadaki bazı ekstrem çöl ve Alpin koşullara dayanmalarını sağlar. O yüzdendir ki insanlar tarafından dünyanın farklı yerlerine taşınan serçeler yayılmış ve insan çevresine adapte olabilmiştir. Monogamdırlar. Eşleşme bazılarında birkaç üreme dönemi boyunca devam eder. Yuva yapımı, kuluçkaya yatma ve yavru bakımı işleri her iki ebeveyn tarafından da gerçekleştirilir.

DAĞBÜLBÜLÜGİLLER Prunellidae

13/5

320

Asya, Avrupa ve Kuzey Afrika'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 13 tür ve 36 takson yer alır. Türkiye'de 5 türü kaydedilmiştir. Çoğu kayalık ortamlarda yaşar; ağaç sınırının üzerinde ya da ağaç sınırına yakın çalılık açıklık alanlarda yaşarlar. Sadece 1 türü daha alçak yerlerde, bahçelerde, tarım alanları ve ağaçlık alanlarda bulunur. Giysilerinde gri ya da kahverengi baskındır; çoğunda parlak kırmızı desen ya da çizgilenmeler vardır. Gagaları kısa, kalın ve ucu sivridir. Bacakları kısa, bacakları ve ayakları kuvvetlidir. Yerde beslenirler. Böcekçildirler; bazı dağ türleri ise tohumları da tercih eder. Eşeyler birbirine benzer. Üreme sistemleri oldukça karmaşıktır. Tek bir türde neredeyse bilinen bütün üreme şekillerini görmek mümkündür. Monotipik bir türde bu denli yüksek üreme farklılıklarının olması ve dişi ile erkeğin eşleşme ve yavru bakımı için birbiriyle rekabet etmesi cinsel seçilimi anlamak adına güzel örnekler sunmaktadır. Yuva yapımı ve kuluçkaya yatma dişi sorumluluğunda, yavru bakımı her iki ebeveyn sorumluluğundadır.

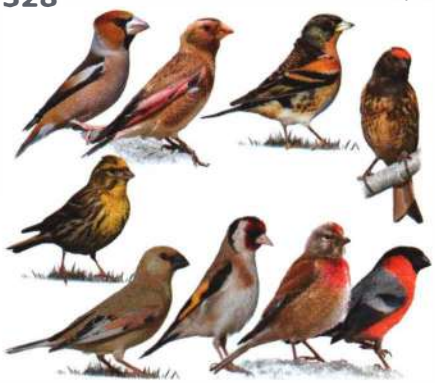
322

69/13 **KUYRUKSALLAYANGİLLER** Motacillidae

Antarktika haricinde kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 5 cins, 69 tür ve 187 takson yer alır. Türkiye'de 13 türü kaydedilmiştir. Çayırlıklar, tundra ve savanlar gibi açık alanları tercih ederler, ancak birkaç türü daha ormanlık alanlarda bulunur. *Motacilla* kelimesi "kuyruk sallama" anlamına gelmekte olup sadece kuyruksallayanlar bu isme uygun davranırlar. Hem dururken hem de yürürken kuyruklarını aşağı yukarı hareket ettirirler. İnclrkuşları kahverengi üzeri çizgilidir ve kriptik renklenme gösterirler. Kuyruksallayanlar ise beyaz, sarı, gri ve siyah renk ve desenlere sahiptirler. Kanatları orta ve uzun boylarda, genellikle sivridir. Kuyrukları orta ve uzun boyutlarda, incedir. Hepsinde dış kuyruk telekleri beyazdır. Gagaları orta boyda, düz ve incedir. Bacakları orta uzunlukta, ayakları büyüktür. Arka parmak tırnakları uzundur. Erkekler genellikle daha parlak renklerde ve daha belirgin desenlidirler. Monogamdırlar. Çok iyi çalışılmış türlerde nadiren poligini ve poliandri gözlenmiştir. Yuva yapımı ve kuluçkaya yatma bazen sadece dişi tarafından bazen de her iki ebeveyn tarafından gerçekleştirilir. Yavru bakımına hem dişi hem erkek yardımcı olur.

328

228/18 **İSPİNOZGİLLER** Fringillidae

Antarktika haricinde kozmopolit dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 50 cins, 228 tür ve 431 takson yer alır. Türkiye'de 18 türü kaydedilmiştir. Kurak çalılık alanlar, savanlar, sık tropikal ormanlar, bahçeler, parklar, ekili alanlar, yüksek Alpin vadiler ve geçitler gibi oldukça çeşitli habitatlarda yaşarlar. Oldukça farklı renk ve desende giysileri vardır. Kanatları orta uzunlukta ve sivridir. Kuyrukları orta uzunluktadır. Gagaları genelde kısa, kalın, konik ve ucu sivridir. Ancak bazılarında çapraz, bazılarında ise nektara ulaşmak için kıvrık, ince ve sivri olacak şekilde özelleşmiştir. Bacakları kısadır. Çoğu dalgalı uçar. Birçok türü öncelikli olarak tohumlar, meyveler ve diğer sebzelerle beslenmeyi tercih etmektedir. Erkekler dişilere göre daha canlı ve parlak renklerdedir. Monogamdırlar. Çaprazgaga gibi bazı türlerin yılın her ayında üreyebildiği gözlenmiştir. Bazıları ise özellikle tercih ettikleri tohumların sonbaharda ortaya çıkması nedeniyle sonbaharda üremektedir. Dişiler yuvayı yapar ve kuluçkaya yatarlar. Yavru bakımına her iki ebeveyn de katılım sağlar.

MAHMUZLUKİRAZKUŞUGİLLER Calcariidae

6/2

349

Kuzey yarımkürede dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 3 cins, 6 tür ve 13 takson yer alır. Türkiye'de 2 türü kaydedilmiştir. Genellikle açık alanlarda, kırlarda, sürülmüş tarlalarda ve Arktrik tundrada bulunurlar. Genel örtüsü kahverengi üzeri çizgilidir; turuncu kestane rengi ya da siyah desen ve çizgiler bulunur. Çizgili yapıları ile toprak zeminde ayırt edilmeleri oldukça zordur. Kuyruk teleklerinde beyazlıklar vardır. Kanatları orta uzunlukta ve sivridir. Gagaları kısa, konik ve kısmen düzleşmiştir. Bacakları ve ayakları orta uzunluktadır ve arkaya bakan parmak tırnağı oldukça uzundur. Arktik bölgede ürerler ve kışın büyük sürüler oluşturarak daha güneye giderler. Çoğu Kuzey Amerika endemiğidir. Erkekler dişilerden daha parlak renkli ve belirgin desenlidir. Monogamdırlar. Ancak 1 türünde çoklu eşleşme görülür; erkekler birçok dişi ile dişiler de birçok erkekle çiftleşir. Bir hafta içerisinde her iki eşeyin de yaklaşık olarak 350'şer kez çiftleştiği bilinir. Bu da bütün kuşlar içerisinde en yüksek çiftleşme oranıdır. Sonuç olarak her yuvada birçok erkeğe ait yavrular bulunur ve bu erkeklerdişiye yavru bakımında yardımcı olurlar. Yuva yapımı ve kuluçkaya yatma işi dişidedir.

KİRAZKUŞUGİLLER Emberizidae

44/14

340

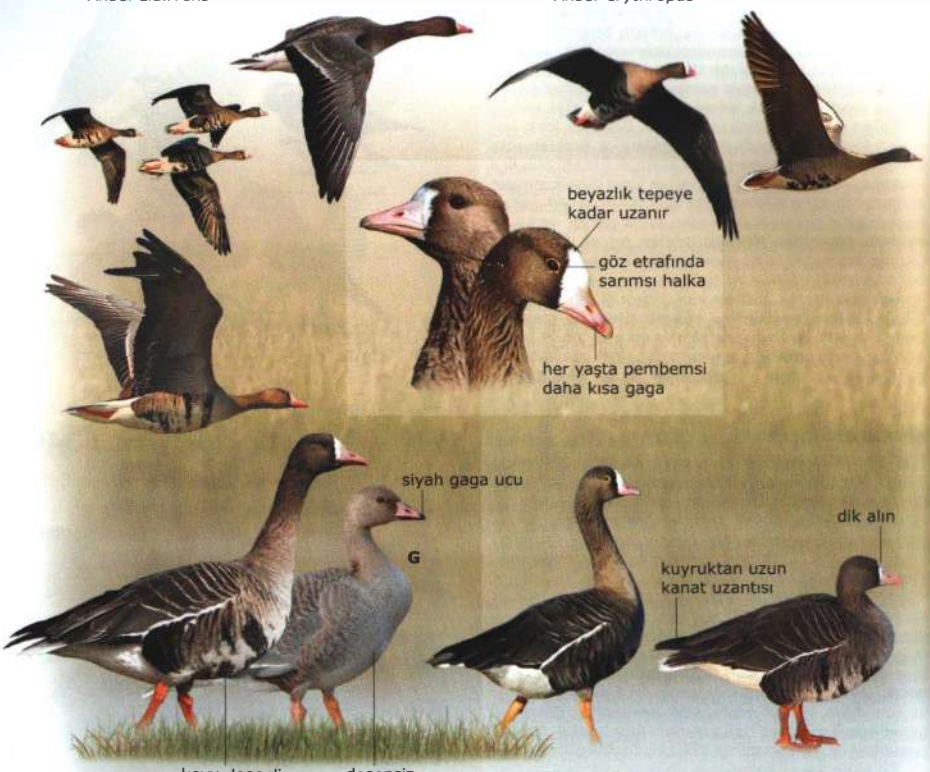
Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 1 cins, 44 tür ve 117 takson yer alır. Türkiye'de 14 türü kaydedilmiştir. Çayırlıklar, sazlıklar, çalılık ağaçlık alanlar, savanlar, çıplak arazi ve orman kenarlarında bulunurlar. Giysileri genel olarak kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Çoğunda belirgin bir baş desenlenmesi görülür. Kanatları yuvarlak ve sivridir. Kuyrukları düzdür ya da derin olmayan çatalı vardır. Bacakları kısadır. Gagaları konik, kısmen düzleşmiş ve sivri uçludur. Gagaları sert ve güçlüdür. Oldukça belirgin ötüşleri ile bir alandaki varlıklarını belli ederler. Özellikle üreme döneminde küçük omurgasızlarla beslenirler. Üreme mevsimi dışında birincil olarak tahıllar ve tohumları yerden toplayarak beslenirler. Erkekleri genellikle dişilerden daha parlak renklidirler. Monogamdırlar. Yuva yapımı ve kuluçka faaliyeti dişilerdedir. Erkekler yavru bakımında dişilere yardımcı olurlar.

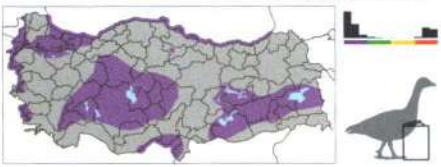

SAKARCA
Greater White-fronted Goose
Anser albifrons

KÜÇÜK SAKARCA
Lesser White-fronted Goose
Anser erythropus

65-86 cm 130-165 cm 1800-3600 g. Gösterişli ve köşeli hatlara sahip bir kazdır. Vücut grimsi kahverengidir. Gaga dibinden başlayan sakan (alın beyazlığı) vardır. Karın koyu siyah şeritlidir. Bacaklar parlak turuncudur. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç desensizdir, gaga etrafında beyazlık bulunmaz ve gaga ucu siyahtır. Rusya tarafındaki nominat alttürde gaga pembedir. Daha koyu renkli ve alt tarafı daha siyah olan Grönland alttürü *flavirostris*'te gaga turuncudur. Küçük Sakarca ile ayrımı o türün başlığı altında verilmiştir. Nehirlerde, göllerde, su birikintilerine yakın tundralarda, otlak ve çayırlarda, ekili tarlalarda, kışın ise engebeli taşkın alanlar ile tuzcul bitki örtüsü bulunan çorak veya kurak bozkırlarda bulunur. Sucul bitkiler ve tohumlarla beslenir.

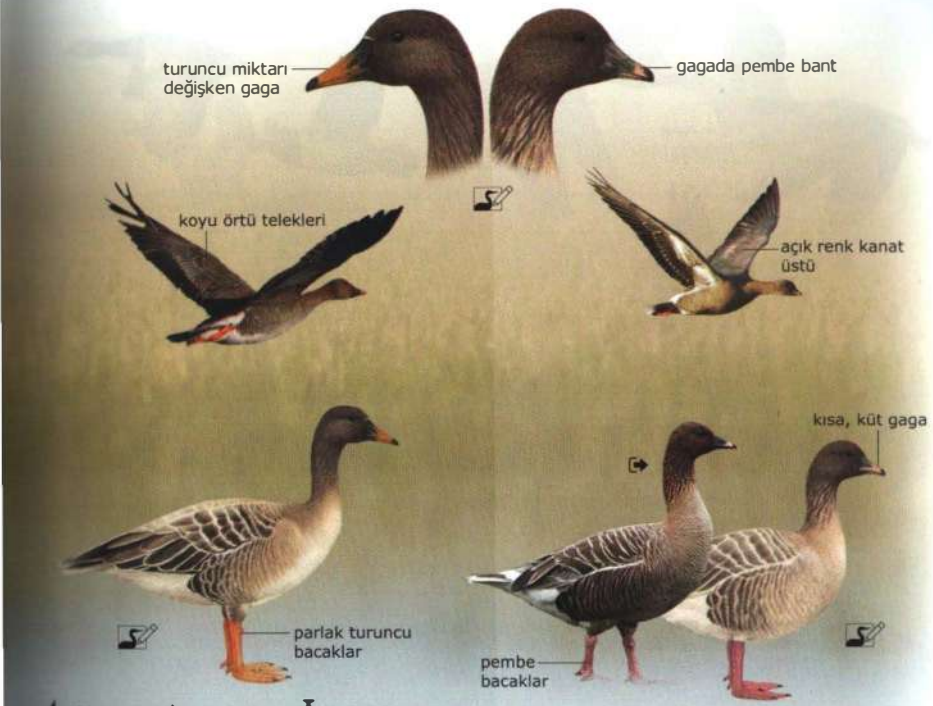

53-66 cm 115-135 cm 1950-2300 g. Sakarca'ya benzer; cüssesi ondan daha küçük, gaga daha kısa, boyun daha küçük ve kalın, alın diktir. Göz halkası sarımsı, kanatlar sıkça kuyruğu geçecek şekilde daha uzundur. Gaga pembemsi, bacaklar turuncudur. Erginde alın beyazlığı (sakar) sadece alında değil, başın üstüne kadar devam eder. Kirli kahverengi sırt üzerinde soluk renk çapraz çizgiler vardır. Kıç beyaz, karın kahverengimsidir. Karın ortasında siyah enine bantlı lekeler bulunur. Eşeyler benzer görünümdedir; dişi daha ufaktır. Genç, Sakarca gencini andırır; daha küçük boyu, baş ve boyun oranı ve sarımsı göz halkası ile ondan ayrılır. Uçarken hızlı kanat çırpar ve silueti kısa boyun nedeniyle daha toplu görünür. Yürümesi de daha hızlıdır. İskandinavya'nın kuzeyi ile Sibirya'nın en kuzey kesimlerindeki tundra bölgesinde üreyer. Otlar ve çeşitli yeşil bitkilerle beslenir.

TARLA KAZI
Taiga/Tundra Bean Goose
Anser fabalis/serrirostris

KÜÇÜK TARLA KAZI
Pink-footed Goose
Anser brachyrhynchus

66-89 cm 142-175 cm 1970-3470 g. Tarla Kazları *fabalis* ve *serrirostris* olarak ikiye ayrılmıştır. Ülkemizde kaydedilenler her iki türün özelliğini de gösterdiği için hangi tür olduğu netlik kazanmamıştır. Sakarca'dan çok az daha büyük olup Boz Kaz'dan daha küçük ve narin yapılıdır. Baş ve boyun koyu kahverengi, gövde soluk kahverengidir. Beyaz kenarlı sırt tüyleri sırta desenli bir görünüm verir. Gagada turuncu ve siyahlık miktarı değişkendir, genelde uca yakın kısmı turuncudur. Bacaklar parlak turuncudur. Uçuşta kanat telekleri siyah, örtü tüyleri gri görünür. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç daha mat renklerdedir; baş daha az koyudur ve vücutla daha az kontrast oluşturur. Başın koyu oluşuyla, gaganın uçta ve alna doğru olan kısımda siyahımsı oluşuyla, pembe gagalı ve bacaklı olan Boz Kaz'dan ayrılır. Oldukça koyu kahverengi baş kısmıyla ve alında beyaz olmayışı ile de Sakarca'dan ayrılır. Tatlısulara yakın çayırlıklarda yaşar. Tundra bölgesinde ürer. Bitkisel besinlerle beslenir.

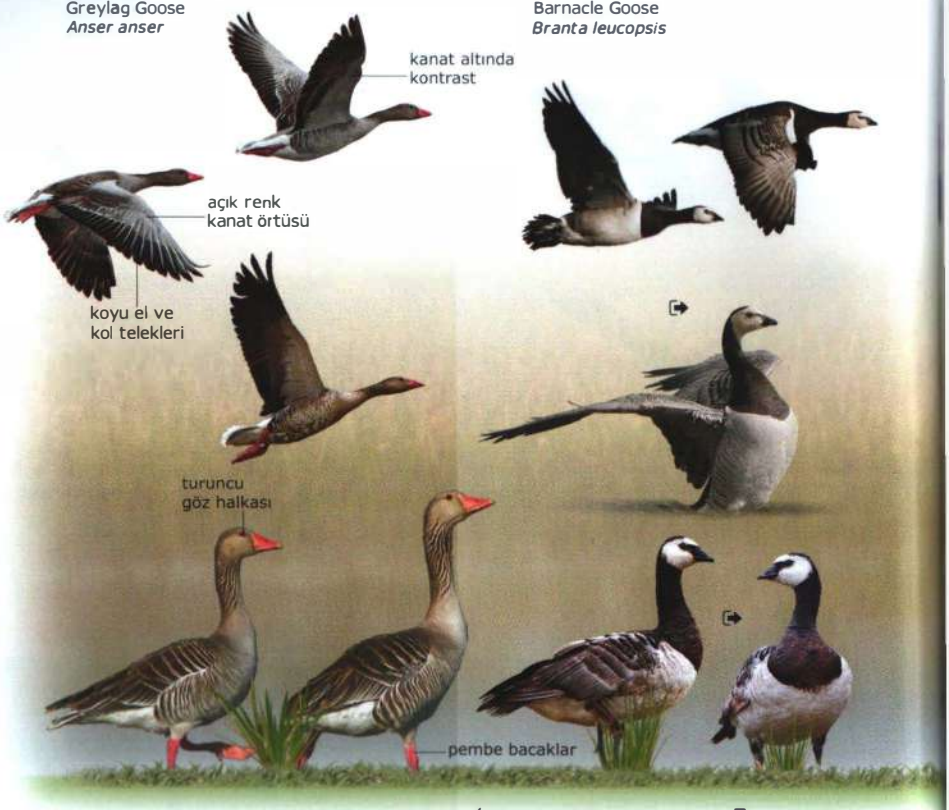

60-75 cm 135-170 cm 1450-3860 g. Koyu kahverengi baş ve boyun, daha soluk renkli olan boynun alt kısmı ve göğüs ile tezat oluşturur. Sırt grimsi kahverengi, kış beyazdır. Böğürde ince beyaz bir çizgi görünür. Uçuşta kuyruk beyazdır; uca yakın grimsi bir bant bulunur. Kanat telekleri siyah, örtü telekleri gridir, kanat altı koyudur. Kısa ve siyah gaga, uca doğru soluk pembe bantlıdır. Bacaklar pembedir. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç ergine benzer; daha küçüktür, daha koyu ve kahverengimsidir. Tarla Kazı'ndan daha küçük ve toplu oluşu, daha kısa gaga ve pembe bacakları, daha açık kanat örtüleri ve uçuşta daha hızlı kanat çırpışı ile ayrılır. Besininin tamamına yakını bitkilerden oluşur. Genellikle kayalıklar ve kapızlar ile açık tundrada adalarda ürer. Başlıca üreme alanları, Grönland'ın doğusu, İzlanda, Svalbard gibi Kuzey Kutbu'na yakın yerlerdedir. Göçmendir; kışı daha çok İskoçya ve İngiltere ile Kuzey Denizi'ne kıyı bölgelerde geçirir.

BOZ KAZ
Greylag Goose
Anser anser

AKYANAKLI KAZ
Barnacle Goose
Branta leucopsis

76-89 cm 147-180 cm 2070-4560 g. Gri kazlar arasında en büyüğüdür. İri kafalı ve kalın boyunludur. Vücut kahverengimsi gridir. Karında enine birkaç siyah şerit olabilir. Bacaklar ve gaga pembedir. Uçuşta siyah el ve kol telekleri ve grimsi beyaz kanat örtü tüyleriyle diğer gri kazlardan ayrılır. Eşeyler benzer görünümdedir, erkek daha büyüktür. Genç, ergine benzer, sırt daha belirsiz desenlidir, karında siyah çizgilenme bulunmaz. Diğer gri kazlardan gaga ucu ya da dibinde siyahlık olmaması ile ayrılır. Sakarca gencinden ise daha gri ve iri olmasıyla ve uçuşta belirgin olan açık renk örtü tüyleri ile ayrılır. Kayalık dik eğimlere, taşkın arazilerdeki ağaçların üzerine, tuzlu sulardaki adacıklara yuva kurar. Bitkilerin kökleri, yaprakları, tohumları ve meyveleriyle beslenir.

58-71 cm 132-145 cm 1300-2200 g. Göz sürmesi, tepe ve ense dışında baş beyazdır. Bazılarında yüz sanmsı da olabilir. Boyun ve göğüs parlak siyah; sırt gri ve siyah sıralanmış bantlıdır. Kuyruk, uca doğru siyah, kuyruksokumuna doğru "U" şeklinde beyazdır. Kanat telekleri mavimsi-gri, uçları siyahımsıdır. Kış, karın ve böğür beyaz, karın yanları grimsi silik çizgilidir. Kısa gaga ve bacaklar siyahtır. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç, ergine benzer, sırt ve karın yanlarındaki çizgilenme daha az belirgindir, yüz hafif gri kırçıllıdır. Çayırlar ve tarlalar gibi açık alanları tercih eder. Diğer kaz türleriyle karışık sürü halinde de bulunabilir. Grönland'ın doğusu ile Kuzey Kutbu'na yakın olan Svalbard, Novaya Zemliya gibi adalar ve Sibirya'nın kuzeybatısındaki kısımlar ile İskandinavya'daki bazı alanlarda üzer. Bitkilerin yaprakları, kökleri, tohumlar ve sucul bitkilerle beslenir.

YOSUN KAZI
Brant Goose
Branta bernicla

SİBİRYA KAZI
Red-breasted Goose
Branta ruficollis

55-66 cm 110-120 cm 850-1810 g. *Branta* cinsindeki siyah boyunlu kazların en küçüğüdür. Küçük ve küt yapılı, kısa boyunludur. Gaga ve bacaklar dâhil, vücudun büyük kısmı siyahtır. Boyun çizgisi beyazdır. Gövde grimsi siyah, kıç beyazdır. Farklı alttürlerde özellikle gövde renklenmesi farklılık gösterebilir. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte boyun çizgisi görülmez. Örtü tüylerinin ucu beyaz olduğundan gri gövdede silik beyaz çizgilenmeler görünür. Seri kanat çırpar, uçuş hızlıdır. Kuzey Amerika, İskandinavya ve Kuzey Avrupa ile doğuda Yakutistan ve Mançurya taraflarında ürer. Türkiye'de rastlantısal türdür ve kışın görülebilir. Daha çok kıyılar ve haliçlerde yaşar. Denizotları ve denizyosunları ana besinleridir.

53-56 cm 116-135 cm 1058-1625 g. Küçük ve küt yapılı bir kazdır. Genel rengi siyahımsıdır. Yüz ve boyun yanlarından göğse doğru olan kısımlar siyahla çevrelenmiş kestane kızılı renktedir. Yüzdeki kızıllık beyaz çerçeveli olup beyaz çizgi boyundan aşağı devam eder. Göğüsten omuza doğru diğer bir beyaz çizgi vardır. Gözün ön kısmı, kıç ve böğür beyazdır. Kısa gaga ve bacaklar siyahtır. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte kızıl kısımlar daha azdır; özellikle yanakta kahverengimsi kızıl ufak bir leke görünümündedir. Uçuş hızlı ve acelecidir. Kışın daha çok otlu bozkırlarda, zaman zaman sulak alanlarda görülür. Ana besini bitkilerdir. Üreme bölgeleri Sibirya'nın kuzeyindeki tundralardır. Ülkemizde kışın ve nadir olarak görülür.

KUĞU
Mute Swan
Cygnus olor

125-160 cm 200-240 cm 6600-15000 g. Çok iri ve beyaz bir su kuşudur. Ergin, siyah ucu olan pembemsi turuncu gaga ve siyah gaga çıkıntısı haricinde tümüyle beyazdır. Eşeyler benzer görünümdedir; dişi daha küçüktür ve gaga çıkıntısı daha ufaktır. Gaga çıkıntısı büyüklüğünün, kuşun vücut ağırlığı ile orantılı olarak değiştiği ve kuşun vücut kondisyonunun iyi bir göstergesi olduğu bilinmektedir. Genç, başlangıçta mat grimsi kahverengidir; zamanla vücuttaki beyazlık artar ve ilk yaz ya da ikinci sonbaharda tamamen beyaz giysiye sahip olur. Gaga çıkıntısı görülmez; gaga gri, kenarları siyahtır. Yüzerken boyun genellikle "S" şeklinde görünür. Hafif sivri kuyruk görülebilir. Beslenmedikleri zaman kanatları hafif kaldırıp tüyleri kabartır. Tatlı ve acı sularda, adacıklarda, bataklıklarda, çok geniş ve yavaş akan sularda, nehirlerde, kanallarda; kışın özellikle deniz kıyılarında ve haliçlerde bulunur. Uzun boynu ile ulaşabildiği su altı bitkileri ile bazen de sucul omurgasızlar ve küçük amfibilerle beslenir.

KÜÇÜK KUĞU
Tundra Swan
Cygnus columbianus

ÖTÜCÜ KUĞU
Whooper Swan
Cygnus cygnus

120-150 cm 115-140 cm 3800-10500 g. Türkiye'de görülen *bewickii* alttürü bazı kaynaklarda farklı tür olarak da verilmektedir. Ülkemizdeki en küçük kuğu türüdür. Boyun ve gaga diğer iki kuğudan daha kısa, daha kazsıdır. Ergin tamamen beyazdır. Gaga sarı ve siyahtır; siyahlık burun deliğinden daha yukarıdadır. Genç, ergine benzer; vücut kahverengimsi gri, gaga soluk beyazımsı sarı, kenarları siyahtır. Erginde gaga üstündeki siyah kısım gençte soluk pembe görünür. Ötücü Kuğu'ya benzer, daha küçük ve kısa boyunlu olması ve gagadaki sarılığın daha az olması ile ondan ayrılır. Gönçl, Kuğu ve Ötücü Kuğu genci ile karışabilir. Genç Kuğu'dan gaganın pembemsi ve uçuk sarımsı oluşuyla ayrılır. Genç Ötücü Kuğu'dan ise gaga ve boynun daha kısa oluşu ve başın yuvarlak şekilli olmasıyla ayrılır. Uçarken daha hızlı kanat çırpar. İç sularda ve kıyısal sulak alanlarda yaşar. Sucul bitkilerle beslenir.

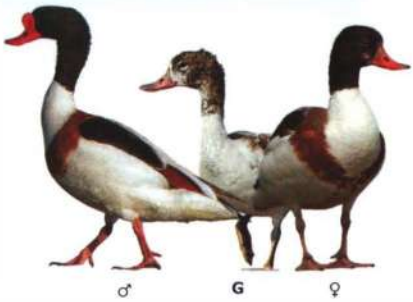
140-165 cm 205-243 cm 5600-15500 g. Küçük Kuğu'ya benzer, az daha büyüktür. Boyutu Kuğu'ya yakın olup oransal olarak boyun ve gaga daha uzundur. Gaganın büyük kısmı sarı, burun deliğinden aşağısı siyahtır. Yüzerken boyun dik duruşludur. Uçuş nispeten yavaştır, kanat çırpması Kuğu gibi güçlüdür. Eşeyler benzer görünümdedir. Genci, Küçük Kuğu gencine benzer; daha grimsi görünür. Boyun daha uzun, baş profili daha kulp şekillidir. Gelgit alanları, göller, ırmaklar, su basmış düzlükler ve tarlalarda bulunur. Sucul bitkiler, tohumlar ve çeltik gibi bitkisel ürünlerle beslenir.

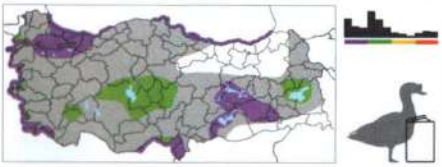

SUNA
Common Shelduck
Tadorna tadorna

58-67 cm 110-133 cm 562-1500 g. Büyük, yuvarlak, uzun gövdeli ve dik duruşlu bir ördektir. Yürürken ve uçarken bir kazı andırır. Uzaktan siyah beyaz görünür. Gövdenin çoğu beyazdır. Baş koyu yeşil, kalın göğüs kuşağı kızılımsı turuncudur: Göğüs kuşağından kıça doğru siyah kalın bir hat uzanır. Omuz siyah, el telekleri siyah, kol telekleri metalik yeşil, örtü telekleri beyazdır. Beyaz kuyruğun ucu siyahtır. Gaga kırmızımsı, bacaklar pembedir. Erkekte üreme döneminde gaga çıkıntısı görünür: Dişide gaga çıkıntısı bulunmaz. Daha küçük cüsselidir ve göğüs bandı daha dardır. Genellikle gaga ve göz arasında beyazlık bulunabilir. Gençte kanı açık renkli, baş ve sırt kahverengidir, yanak ve boğaz beyazdır, turuncu göğüs kuşağı bulunmaz. Bacaklar grimsi pembedir. Genelde açık alanlardaki acı ve tuzlu sığ göller, çamur düzlükleri ile akarsularda bulunur: Çamuru karıştırarak beslenir. Sucul omurgasızlar, bazen de küçük balıklar ve bitkisel materyalle beslenir.

ANGIT
Ruddy Shelduck
Tadorna ferruginea

NİL KAZI
Egyptian Goose
Alopochen aegyptiaca

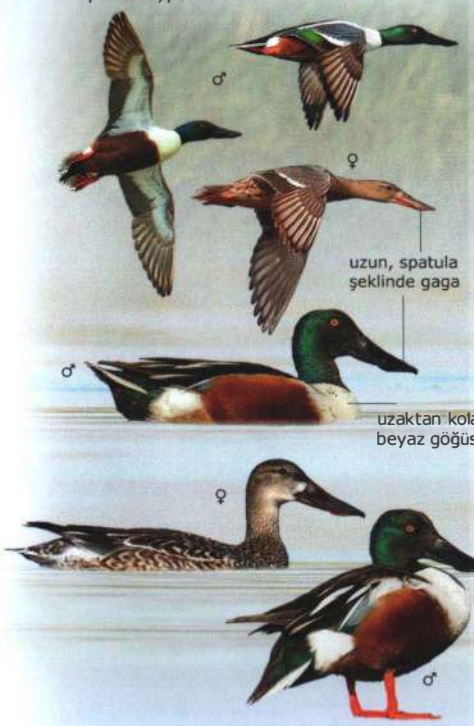
61-71 cm 121-145 cm 925-1640 g. Ördekile kaz arası, irl yapılı bir ördektir. Genel rengi kiremit rengindedir. Gaga ve bacaklar siyahtır. Erkekte kafa kahverengimsi krem rengidir, dar boyun halkası siyahtır. Uçuşta kanatlar karakteristiktir; uçma telekleri siyah, örtü telekleri beyaz görünür. Kol telekleri parlak metalik yeşildir. Eşeyler benzer görünümdedir ancak dişide boyun halkası yoktur, yüz daha açık renktedir. Dişi daha küçüktür. Gençte kafa daha grimsi, sırt daha kahverengimsidir. Omuz tüyleri ve örtü tüylerinde grimsi kırçıllar vardır. Çeşitli tipte sulak alanlarda yaşar. Bozkırlar ve dağlık bölgelerde de görülür. Genellikle küçük derelerin bulunduğu kayalık, çayırlık alanlarda yuva yapar. 5000 m yüksekliklere kadar gözlendikleri olmuştur. Çayırlar, tohumlar, yapraklar, tahıllar gibi bitkisel materyallerle, karasal ve sucul omurgasızlarla beslenir.

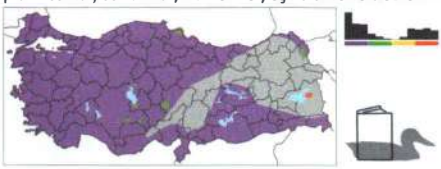
63-73 cm 134-154 cm 1500-2348 g. Yüz deseni ve göğüsteki benek ile belirgin ayırt edici özelliklere sahiptir. Vücut geneli kahverengi devetüyü rengidir. Boyun önü ve yüz soluk kahverengimsi gri, ense kahverengidir. Kırmızı gözün çevresi koyu kahverengidir. Alt gövde soluk grimsi kahverengidir. Göğüs altında kızılımsı koyu kahverengi bir benek vardır. Bacaklar koyu kızıldır. Kanat örtüleri beyaz, telekler siyahtır. Parlak, yanardöner yeşil ayna bulunur. Eşeyler benzer görünümdedir; dişi daha ufaktır. Genç, ergine göre daha kahverengimsidir; göz çevresi koyu değildir ve karında koyu benek bulunmaz. Karıştırılabileceği en yakın tür olan Angıt'tan biraz daha büyüktür. Uçuşta kanat desenleri benzerlik gösterir. Daha uzun bacaklı olması, koyu göz yaması ve vücut rengi ile ondan ayrılır. Tatlısu sazlıkları, göller ve çayırlıklara yakın ırmaklarda bulunur. Ağırlıklı olarak bitkisel besinlerle beslenir; nadiren solucanlar, çekirgeler gibi küçük omurgasızlarla da beslenir. Mısır'dan güneyde kalan Afrika'nın büyük kısmında yerlidir. Türkiye ve Ortadoğu'dakilerin çoğu taşıma, kafes kaçkını ve nadiren rastlantısal konuktur.

KAŞIKGAGA
Northern Shoveler
Spatula clypeata

43-56 cm 70-85 cm 470-800 g. Orta boylu, yüzeyden beslenen bir ördektir. Kısa boyunludur ve tıknaz bir görünüme sahiptir. Uzun ve uca doğru genişleyen spatula şeklinde gaga vardır. Erkekte baş koyu parlak yeşil, göğüs beyaz, böğür ve karın kızılımsı kahverengidir. Eklips erkekte baş gri, böğür ve karında turuncu kahve renk hâkimdir. Dişi, Yeşilbaş dişisine benzer; kahverengi tonlar hâkimdir. Genç, dişiye benzer, ancak daha koyu renktedir. Birinci yaş erkekte başta renk ve desenlenme vardır ve eklipsteki erkeğe benzer. Uçuşta, erkekte parlak yeşil ayna ile mavi kol örtüleri ince beyaz bir çizgi ile ayrılır. Dişide mavi ayna, gri kol örtüleri bulunur. Koyu kann, açık renk kanat altı ile kontrast yapar. Dişi, kahverengi tonlardaki diğer ördeklerin dişileri ile karıştırılabilse de iri gaga yapısı ve uçuşta kontrastlı kanat altı tanıma yardımcı olur. Sığ tatlısu göllerinde ürer; tatlı ve acı sulu göllerde, çoğunlukla sulardaki küçük omurgasızlar olmak üzere planktonlar, tohumlar, kökler ve yeşil bitkilerle beslenir.

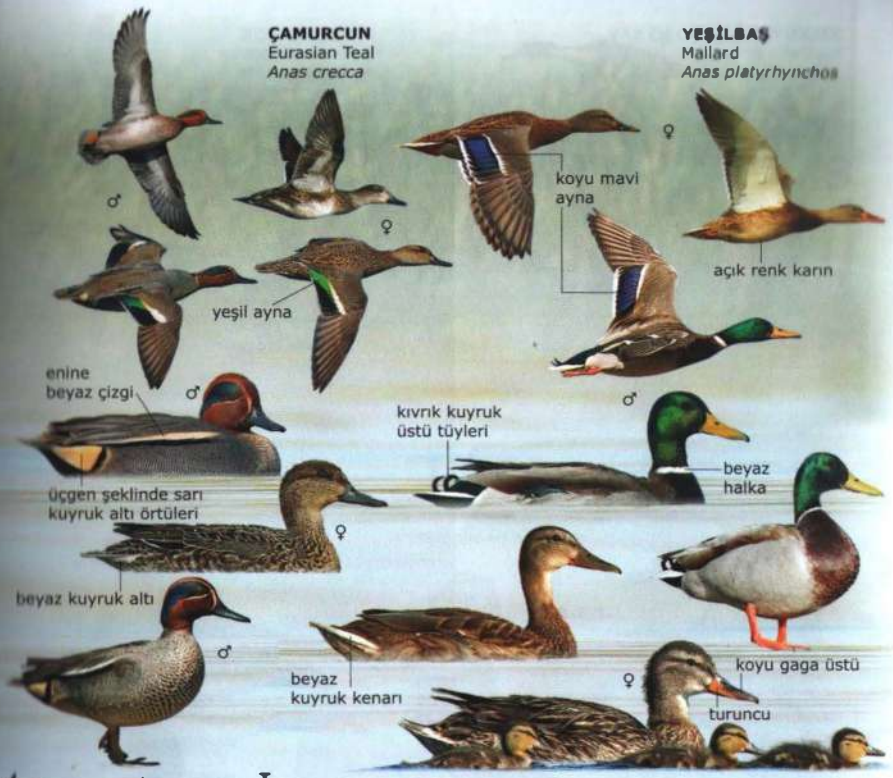

ÇIKRIKÇIN
Garganey
Spatula querquedula

37-41 cm 58-69 cm 240-585 g. Yüzeyden beslenen küçük bir ördektir. Tamamı koyu gri olan gaga, Çamurcun gagasından daha uzun ve düzdür. Erkekte baş ve göğüs kahverengidir. Beyaz, uzun ve geniş kaş enseye kadar devam eder. Böğür gridir. Dişi kahverengi tonlardadır, gaga dibinde küçük beyaz bir leke vardır. Boğaz düz beyazdır, belirgin koyu sürme ve açık renk kaş vardır. Eklipste erkek dişiye benzer; baştaki çizgiler dişiye kıyasla daha belirgin ve göz açık renktir. Genç, dişiye benzer; renkler daha sarımsı kahve, sırt tüylerinin püsküllü beyazdır. Uçuşta, el telekleri Çamurcun'dan daha açık renktedir. Kanat aynası erkekte mat koyu yeşildir, iki tarafta beyaz sınırlar vardır. Dişide kanat aynası koyu gridir, beyaz sınırlar daha incedir. Dişi ve eklipsteki erkek, Çamurcun'a benzer; uçuşta firar hattındaki beyaz sınırların daha geniş olmasıyla ondan ayrılır. Gaga şekli, boyu ve ayna rengi Çamurcun'dan ayrılmasına yardımcı olur. Tatlı ve acı sularda omurgasızlar, yeşil bitkiler, tohumlar ve köklerle beslenir.

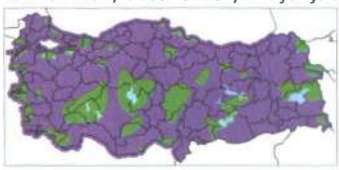

34-38 cm 58-64 cm 200-450 g. Yüzeyden beslenir, bölgemizdeki ördeklerin en küçüğüdür. Hızlı uçar, sudan aniden dikey olarak havalanır. Gaga küçük ve siyahtır. İnce ve sivri kanatta siyah ve metalik yeşil ayna vardır. Erkekte gövde kırçıllı gri, göğüs krem rengi üzeri koyu desenli, baş koyu kızılımsı kahverengidir; gözün etrafında sarı ince çizgi ile çevrili koyu yeşil geniş bir alan bulunur. Kuyruk altı örtüleri siyah ile çevrelenmiş sarı renkte bir üçgen oluşturur. Omuz tüylerinin altındaki yatay beyaz çizgi dinlenirken görülür, dişide yoktur. Dişi, küçük bir dişi Yeşilbaş'a benzer; kahverengi üzeri koyu desenlidir. Karın, erkeğe göre daha beyazdır. Kuyruk altında beyaz bir çizgi görülür. Genç, dişiye benzer. Uçuşta kanat altı, gövde ile az kontrast yapar ve açık gri renktedir. Üstte beyaz ile sınırlanmış yeşil ayna görülür. Eklipsteki erkek, ergin dişi görünümündedir. Dişi bazen Çıkrıkçın dişisi ile karıştırılabilir; gaganın daha küçük ve dar olması ile ondan ayrılır. Kışın çoğunlukla büyük sürüler halinde lagünlerde, tatlı ve acı göllerde, barajlarda bulunur. Böcekler, bitkiler ve omurgasızlarla beslenir.

50-70 cm 75-100 cm 735-1800 g. Yüzeyden beslenen büyük bir ördektir. Evcil ördeğin atasıdır. En yaygın ve en iyi bilinen ördektir. Gaga ve baş iri, boyun uzundur. Erkekte baş koyu yeşildir, boyunda beyaz halka vardır. Göğüs koyu kızılımsı kahverengi, kuyruk altı siyah, gaga sandır. Kıvrık kuyruk üstü tüyleri siluetten de fark edilir. Dişi kahverengi tonlardadır; gaga turuncu, gaga üstü koyu renktedir. Eklips erkek, dişiye benzer; baş gri, gövde daha koyudur. Genç, dişiye benzer, ancak gövdenin altı belirgin çizgilidir. Kın telekleri erginden daha açık renktedir. Uçuşta açık renk karın, üstünde ve altında siyah ve geniş beyaz bantlar olan koyu mavi ayna, geniş kanat ve iri vücut yapısı tanıma yardımcı olur. Dişi ve eklips erkeği Boz Ördek'e benzer; aynaların farkı tanıma yardımcı olur. Ülkemizde en yaygın görülen ördeklerdendir. Tatlı ve acı sığ sularda yeşil bitkiler, kökler, tahıl artıkları, böcekler ve yumuşakçalarla beslenir.

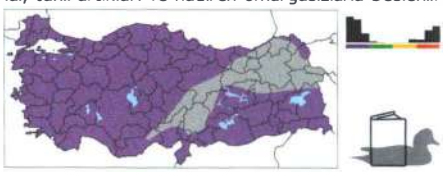

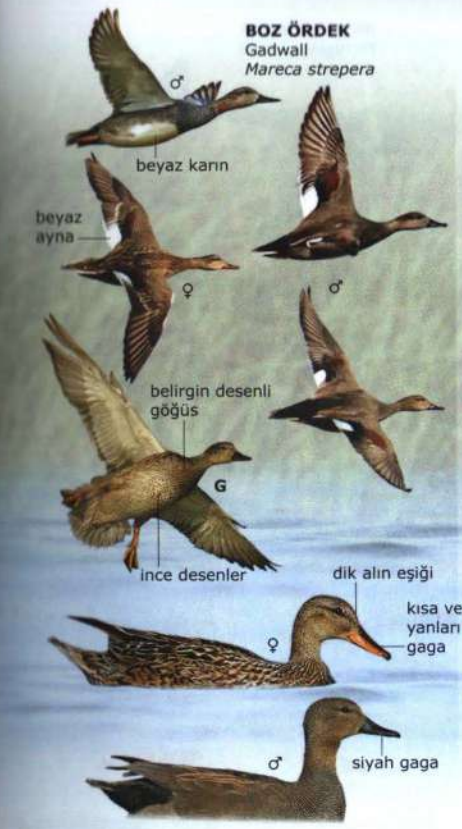

50-66 cm 80-95 cm 735-1030 g. Yüzeyden beslenen büyük ama zarif görünümlü bir ördektir. Kuyruk uzun ve sivri, boyun ve gaga ince uzundur. Erkekte baş koyu kestane kahverengi, boyun ve göğüs beyazdır. Boyundaki beyazlık, çizgi şeklinde enseden tepeye doğru uzanır. Böğür gri, karın açık gridir, kıça doğru sarılaşır. Dişide gövde kahverengi tonlarda, baş tarçın rengindedir. Gaga koyu gridir. Genç, dişiye benzer, gövde daha ince silik çizgili, daha belirsiz beneklidir. Kol teleklerinin firar hattındaki beyaz daha dardır. Eklipste, erkek dişiye benzer, böğrün arkası belirgin çizgili, kın telekleri gridir ve dişiden daha uzundur. Uçuşta ayna koyu yeşildir; üst kenarında sarı, alt kenarında geniş beyaz bir hat vardır. Dişi, genç ve eklips erkek, Yeşilbaş ve Boz Ördek ile karışabilir; ince uzun gövde, sivri uçlu kanatlar, uzun, sivri kuyruk ve uzun boyun tanımda yardımcı olur. Tatlı ve acı sularda yeşil bitkiler, kökler, tohumlar, tahıl artıkları, yumuşakçalar, kurbağalar ve balıklarla beslenir.

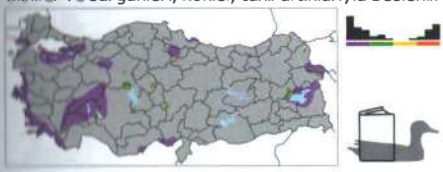
45-51 cm 75-86 cm 500-1000 g. Yüzeyden beslenen orta büyüklükte bir ördektir. Yuvarlak baş gövdeye oranla büyük, alın diktir. Erkekte baş kızılımsı kahverengi, alın ve tepe sarı, böğür ve sırt gri, kuyruk altı siyah, karın beyazdır. Dişide böğür, göğüs ve baş kızılımsı kahve tonlarda, karın beyazdır. Genç, dişiye benzer. Eklips erkekte baş ve vücudun neredeyse tamamı soluk kızılımsı kahverengidir; alındaki ve taçtaki sarılık ve vücuttaki grilikler görülmez. Uçuşta kol örtülerindeki büyük beyazlık kolayca görülür, ayna yeşil renktedir. Acı ve tatlı sığ sularda yeşil bitkiler, kökler, tohumlar, tahıl artıkları ve nadiren omurgasızlarla beslenir.

46-58 cm 84-95 cm 550-1000 g. Yüzeyden beslenen büyük ördeklerdendir. Erkek gri, dişi kahverengi ağırlıklıdır. Erkekte baş grimsi kahverengi, kuyruk altı ve kuyruk üstü örtüleri siyah, gövdedeki gri ince desenler göğüste daha iridir. Beyaz renkli ayna dişide daha küçüktür. Gaga erkekte siyah, dişide üstü koyu, yanları ise turuncu renktedir. Erginde karın düz beyaz, bacaklar sarı-açık turuncu renktedir. Genç, dişiye benzer; göğüs belirgin desenli, beyaz kanında ince desenler bulunur. Uçuşta beyaz karın ve beyaz ayna tanımda yardımcı olur. Eklips erkekte, dişiye benzer ayna ve açık gri kın telekleri görülür. Dişi ve genç, eklipste ise erkek, dişi Yeşilbaş'a benzer: Gaga Yeşilbaş'a göre daha kısa ve ince, alın eşiği daha diktir. Tatlı ve acı sığ sularda yeşil bitkiler ve sürgünleri, kökler, tahıl artıklarıyla beslenir.

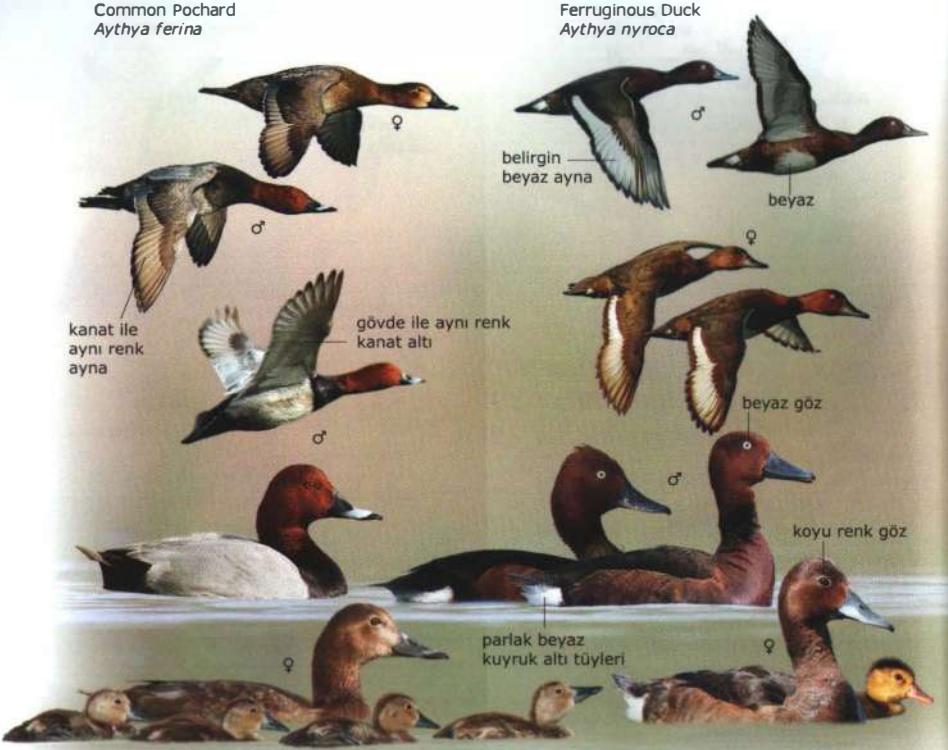
39-48 cm 63-67 cm 327-590 g. İnce yapılı, orta boylu bir ördektir. Erkek ve dişi grimsi kahverengi tonlardadır; gövdede açık renk benekler vardır. Gözden enseye doğru uzanan koyu göz çevresi, yüzde bir maske oluşturur. Başın arkasından enseye doğru sarkan uzun tepe tüyleri vardır. Dişide tepe tüyleri biraz daha kısa, göz maskesi daha açıktır. Gençte göz çevresindeki koyuluk ve sırttaki benekler daha siliktir. Uçuşta kanat üzerindeki açık renk kol telekleri ile el teleklerinin koyu uçları kontrast yapar. Kanat altında, açık renk hücum hattı ile koyu renk el telekleri kontrast yapar. İnce uzun yapısı Kılkuyruk'a, maskesi dişi Macar Ördeği'ne benzese de gövde deseni ve tepe püsküllü ile Kılkuyruk'tan, gövde yapısı ve benekleri ile Macar Ördeği'nden ayrılır. Soyu çok hızlı bir şekilde tükenmektedir. Ülkemizde Amik Gölü, Van Gölü çevresi ve İç Anadolu'dan eski yıllara ait üreme kayıtları vardır. Amik Gölü kurutulduktan sonra, yakın geçmişe kadar ürediği Göksu Deltası'ndan son yıllarda kayıt gelmemektedir. Yüzeyden beslenen ördeklerden olmasına rağmen dalarak da beslenir. Sığ, bol bitkili tatlısularda kökler, yeşil bitkiler, tohumlar ve omurgasızlarla beslenir.

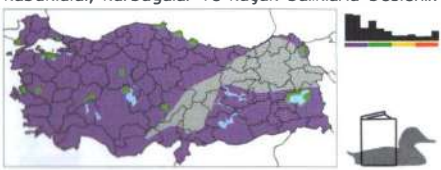
www.trakus.org

ELMABAŞ PATKA
Common Pochard
Aythya ferina

PASBAŞ PATKA
Ferruginous Duck
Aythya nyroca

42-49 cm 72-82 cm 467-1240 g. Orta büyüklükte, dalıcı bir ördektir. Erkek kızıl kahverengi kafa ve enseye, siyah göğüs ve kuyruk bölgesine, gri kanat ve gövdeye sahiptir. Koyu renk gaganın uca yakın kısmında geniş mavimsi gri bir bant uzanır. Göz kırmızımsıdır. Dişi, kahverengi kafa, ense, göğüs ve kuyruk bölgesine, açık renk grimsi kahverengi gövdeye sahiptir. Uçuşta her iki eşeyde de kanat üstünde belirsiz gri bant görülür, kanat üstü genel olarak gri kahverengidir. Genç, dişiye benzer. Eklips erkek, kızıl kahve ve kırmızı göze sahip bir dişiye benzer. Dişi ve genç, Karabaş Patka ve Pasbaş Patka dişi ve genci ile karıştırılabilir. Gaga etrafında beyazlık olmaması ile Karabaş Patka'dan, kuyruk altında beyazlık olmaması ile de Pasbaş Patka'dan ayrılabilir. Çoğunlukla gece beslenir, gündüz dinlenir. Tatlı ve acı göllerde, açık denizde ve limanlarda bulunur. Sucul bitkilerin yaprakları, gövdeleri ve kökleri ile böcekler, larvaları, salyangozlar, kurtçuklar, solucanlar, kabuklular, kurbağalar ve küçük balıklarla beslenir.

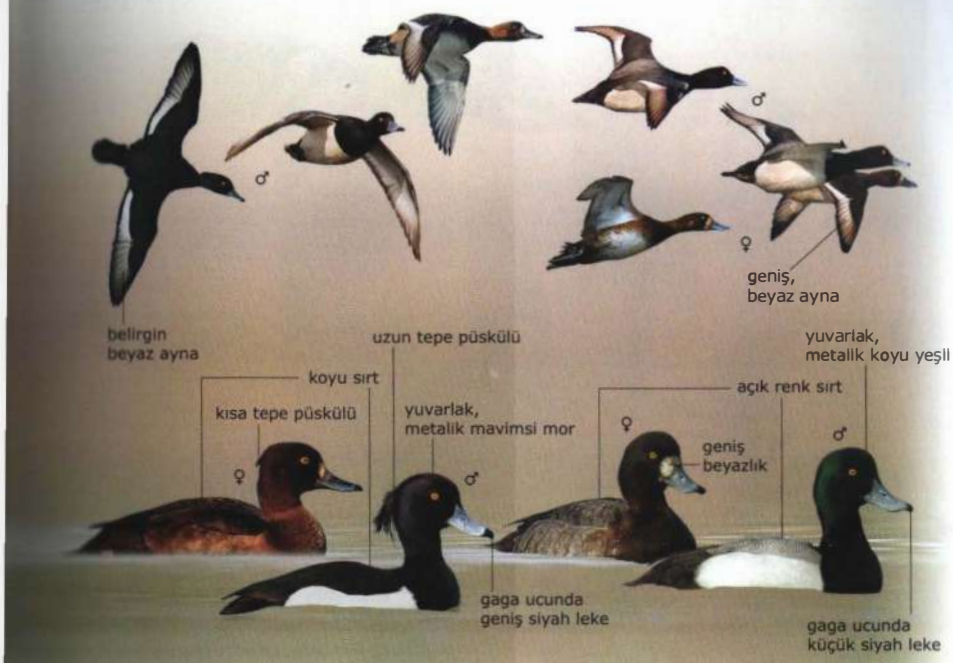

38-42 cm 63-67 cm 464-730 g. Dalıcı ördeklerdendir. Erginlerin karın ve kuyruk altı örtülerindeki beyazlık hariç bütün gövde koyu renklidir. Başın tepe silueti yuvarlak, alın diktir, tepenin en yüksek yeri ortasındadır. Gaga koyu gri, gaga ucu kancası ve etrafı siyahtır. Gaga ucuna yakın, daha açık bir bölge vardır. Erkekte göz beyazdır. Sırt, bel ve kuyruk üstü koyu kahverengi, kafa, göğüs ve yanlar ise kızılımsı kahverengidir. Dişide göz koyu renk, gövde rengi daha mat ve kahverengi ağırlıklıdır. Genç, dişiye benzer, gaganın tamamı koyu gridir. Kuyruk altı örtüleri gri ve daha az belirgindir, karında beyaz leke yerine beyaz beneklenme vardır. Eklips erkek, dişiye benzer, yalnız göz beyazdır. Uçuşta, tamamı beyaz, geniş ve uzun ayna görülür. Erginde karındaki beyaz leke belirgindir. Karabaş Patka ve Tepeli Patka ile karıştırılabilir; beyaz kuyruk altı örtüleri tanıma yardımcı olur. Çoğunlukla tatlı, bazen acı göllerde dalarak ve yüzeyden tohumlar, yeşil bitkiler, kökler ve omurgasızlarla beslenir.

TEPELİ PATKA
Tufted Duck
Aythya fuligula

KARABAŞ PATKA
Greater Scaup
Aythya marila

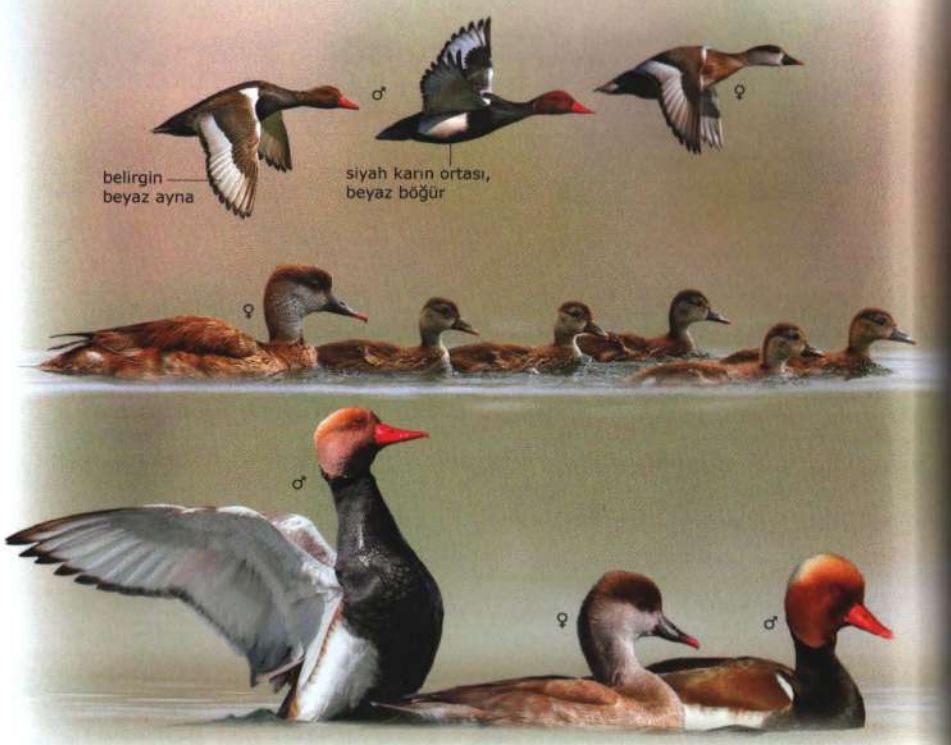
40-47 cm 65-72 cm 560-1020 g. Dalıcı ördeklerdendir. Erkek siyah ve beyaz renklerdedir. Alın dik, enseye sarkan uzun tepe püskülü vardır. Metalik mavimsi mor baş, kötü ışık koşullarında siyah görülür. Beyaz böğür ve karın, gövdenin diğer siyah kısımları ile keskin kontrast yapar. Dişi kahverengi siyah tonlardadır. Gaga etrafından alna doğru değişik büyüklüklerde olabilen beyaz leke vardır, bu leke hiç olmayacağı gibi Karabaş Patka dişisindeki kadar büyük de olabilir. Kuyruk altı örtülerinde değişik miktarda beyazlık olabilir. Genç, dişiye benzer, tepe püskülünün yeri çıkıntı şeklinde bellidir. Eklips erkek, dişiye benzer; böğür desenli grimsi kahverengidir. Uçuşta kol teleklerinde geniş, el teleklerine doğru daha genişleyip grileşen beyaz ayna vardır. Karabaş Patka ve Pasbaş Patka ile karıştırılabilir; başın şekli, tepetüyleri ve gaga ucundaki renk detayı ayırıcıdır. Denizler ve derin gölleri tercih eder. Dalarak yeşil bitkiler, tohumlar, kökler, kabuklular ve diğer omurgasızlarla beslenir.

40-51 cm 72-84 cm 700-1372 g. Yuvarlak tepeli, uzun gagalıdır. Başın en yüksek yeri tepenin ön kısmındadır. Gaga gri, yalnız gaga ucu kancası siyahtır. Erkekte metalik koyu yeşil parlayan baş, kötü ışık koşullarında siyah görülür. Sırt açık gri; göğüs, kuyruk altı ve kuyruk üstü örtüleri siyah, böğür ve karın beyazdır. Dişide bütün gövde kahverengi tonlarda, böğür ve sırt biraz daha açık renktir. Gaga dibinde, alna doğru uzayan beyaz leke vardır. Genç, dişiye benzer, gaga dibindeki beyaz leke dağınık ve küçüktür. Yanak ve boyun önünde soluk renk leke vardır. Eklips erkekte siyah renkler kahverengi, beyaz renkler ise kirli beyaza döner. Gaga dibinde bir miktar beyazlık belirebilir. Tepeli Patka ile karıştırılabilir; iri gaga ve başın şekli tanıma yardımcı olur. Uçuşta kanat aynası Tepeli Patka'dan daha geniştir, beyaz ayna el teleklerine doğru grileşir. Tatlı, acı göller ve denizlerde balıklar, midyeler, diğer omurgasız canlılar, kurbağalar, yeşil bitkiler, tohumlar ve köklerle beslenir.

MACAR ÖRDEĞİ
Red-crested Pochard
Netta rufina

53-58 cm 84-90 cm 830-1420 g. Erkekte göz ve gaga kırmızıdır. Baş turuncu ve kızıl kahverengi, tepe tüyleri kabank ve biraz daha açık renklidir. Göğüs ve kıç siyah, böğür beyaz, sırt kahverengidir. Böğür ve sırt, siyah göğüs ve kıçla kontrast oluşturur. Dişide gövde gri kahve ve bej renklerdedir. Baştaki koyu kahverengi tepe, alın ve ense yüzde bir maske oluşturur. Gövdenin alt kısmı açık kahve, gaga koyu gri, gaga ucu pembemsi turuncudur. Genç, dişiye benzer; baş biraz daha açık renklidir, koyu maske daha açık renk ve belirsizdir. Eklips erkek dişiye benzer, ancak göz ve gaganın tümü kırmızıdır. Uçuşta el ve kol telekleri boyunca beyaz ayna görülür. Dişi, Elmabaş dişisi ile karıştırılabilir; gaga ve baş detayları ayırıcıdır. Sazlık bulunan tatlı ve acı göllerde, lagünlerde yaşar. Hem dalarak hem de boynu suya sokarak beslenir. Genelde böcekler ve diğer omurgasızlar gibi hayvansal besinler ile, bazen de tohumlar, kökler ve yeşil bitkilerle beslenir.

DİKKUYRUK
White-headed Duck
Oxyura leucocephala

43-48 cm 62-70 cm 510-900 g. Kısa boyunlu, çoğunlukla dik duran uzun kuyruklu bir ördektir. Üst gaga alna doğru şişkin durur. Kızılımsı kahverengi böğür ve gövde üzerinde kontrast yok gibidir: Göz koyu renktir. Erkekte beyaz yüz, beyaz alın, ince siyah tepe, koyu kahverengi boyun ve gövde ile kontrast yapar. Gözün etrafındaki siyah halka tepe ile birleşmez. Gaga parlak açık mavidir. Dışide, tepedeki siyah daha geniştir ve ense ve göz ile birleşir. Yanakta, gagadan enseye kadar koyu renk bir şerit vardır, gaga koyu renktir. Genç, dişiye benzer, renkleri daha donuktur. Tatlı ve acı sularda çoğunlukla geceleri tohumlar, yeşil bitkiler, kökler, omurgasızlar ve kabuklu canlılar ile dalarak beslenir. Kuzey Amerika'dan bazı Batı Avrupa ülkelerine getirilen Karabaşlı Dikkuyruk (*Oxyura jamaicensis*) ile çiftleşerek hibritler oluşturur ve bu durum Dikkuyruk'un soyunun azalmasının önemli sebeplerinden biridir.

PUFLA
Common Eider
Somateria mollissima

TELKUYRUK
Long-tailed Duck
Clangula hyemalis

50-71 cm 80-180 cm 850-2895 g. Büyük ve yapılı, dalıcı bir ördektir. Boyun kısa, baş ve gaga uzun üçgen biçimindedir. Erkekte gövde, kuyruk altı ve kuyruk üzeri siyah; sırt, bel, boyun ve baş beyazdır. Tepe, göze kadar siyahtır. Ense ve kulak örtülerinin arkası açık yeşildir. Göğüste silik turuncu renklenme vardır. Erkekte el ve kol telekleri siyah, kol örtüleri beyazdır. Dişi kahverengi tonlardadır, sırt koyu çizgilidir, büyük kol örtüleri ve kol teleklerinin uçları beyazdır ve uçuşta alt ve üstten beyaz ile çevrili kahverengi ayna oluşturur. Genç, dişiye benzer, ancak daha düz ve grimsi kahverengi tonlardadır. Geniş ve açık renk kol telekleri ve örtü tüylerinde beyazlık yoktur. Böğür ince çizgili, gaga düz renktir. Eklips erkek siyah ağırlıklıdır, örtü tüyleri açık renk ve beyazdır. Uçuşta kanatlar geniş ve kısadır, kanat vuruşları yavaştır, başı alçak tutarak uçar. Denizlerde omurgasızlar, balıklar, yosunlar, kıyılarda tohumlar ve bitkilerle beslenir.

37-60 cm 73-79 cm 550-900 g. Siyah beyaz renkli, küçük, kısa ve geniş gagalı, yuvarlak başlı, kalın boyunlu, uzun kuyruklu bir ördektir. Mevsimlere göre değişik giysilere bürünür, en gösterişli giysisi kış ve ilkbahardadır. Erkekte kuyruğun orta telekleri ince ve çok uzundur. Siyah gaganın orta kısmı pembedir. Kışın tepe ve boyun beyaz, yüz gridir. Yazın göğüs, boyun ve baş siyahtır, yüzde beyaz maske vardır. Yazın dişide baş ve tepe siyah, yüz grimsi kahverengidir; kışın yüz beyaz, göğüs kahverengidir. Genç, dişiye benzer, beyaz kısımlar daha gridir. Uçuşta kanatların üstü ve altı siyahtır, beyaz kuyruksokumu ve kuyruk kenar telekleri, sırtın ortasından kuyruksokumu ve kuyruk ucuna kadar devam eden siyah bant ile kontrast yapar. Uçuşta elleri kısa tutar ve kanatlarını aşağı hareketinde geriye doğru hareket ettiriyormuş gibi görünür. Hızlı ve sığ kanat vuruşları ile uçar, uçuşta başı yüksek tutar. Denizlerde ve göllerde ağırlıklı olarak kabuklular, yumuşakçalar ve diğer omurgasızlar, tatlısularda böcekler, larvalar ve az oranda bitkiler ile çoğunlukla dalarak beslenir.

43-54cm 79-90 cm 964-1339 g. Orta boylu, yuvarlak hatlı, dalıcı bir ördektir. Suda kanat çırparken başı aşağıya eğik tuttuğu karakteristik bir hareketi vardır. Erkek tamamen siyahtır. Gaga dibinde küçük bir şişkinlik vardır, mat siyah gaga üstünde sarı leke bazen gaga şişkinliğine kadar yayılır. Kuyruk uzun, bacaklar koyu gridir. Dişide gövde koyu kahverengidir; tepeden gaga dibi ve göz hizasına kadar inen mat siyah renk, enseden gövdeye uzanır ve başın iki yanı, boyna doğru inen koyu gri renk ile kontrast yapar. Genç, dişiye benzer, biraz daha açık renktedir. Uçuşta düz ve hızlı uçar, el telekleri kanattan daha açık renktir. Kadife Ördek'le karıştırılabilir; gaga biçimi ve uçuşta Kadife Ördek'teki beyaz kol aynası, tanıma yardımcı olur. Denizlerde ve göllerde çoğunlukla yumuşakçalar, kabuklular ve diğer omurgasızlar, balıklar, kurbağalar, tohumlar ve köklerle beslenir.

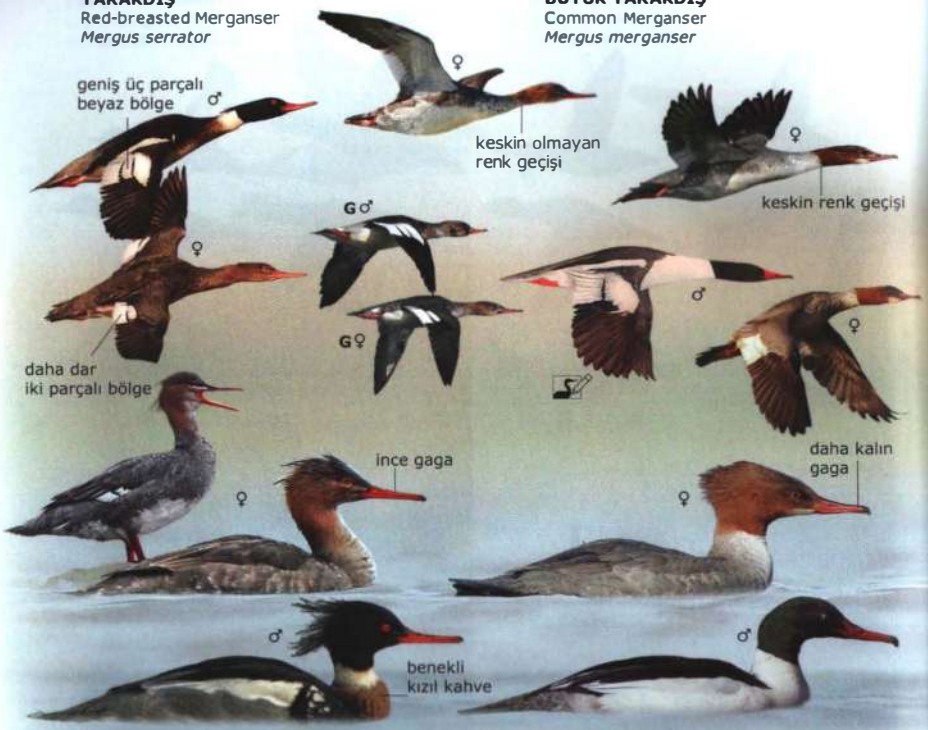

51-58 cm 86-99 cm 1140-2104 g. Orta büyüklükte dalıcı bir ördektir. Boyun kalın, alın dik, tepe düzdür. Büyükçe bir gaga vardır. Suda kanat çırparken başı yukarı doğru kaldırarak tutar: Erkekte, gövde, kol telekleri ve gözün altındaki beyaz benek hariç bütünü ile siyahtır: Üst gaga kesici kenarların üst kısmından gaga ucu kancasına kadar açık turuncudur. Yüzerken beyaz kol telekleri çoğu zaman küçük beyaz panel şeklinde gözükür. Dişi, beyaz kol telekleri, gözpınarı ve kulak örtülerindeki beyaz lekeler haricinde tamamı ile siyahtır. Baştaki beyaz lekeler her dişide olmayabilir. Genç, dişiye benzer; baştaki açık renk lekeler daha büyük ve daha beyaz, karın kirli beyazdır. Uçuşta beyaz kol telekleri ve büyük kol örtüleri geniş bir ayna oluşturur. Kara Ördek'le karıştırılabilir; beyaz ayna tanıma yardımcı olur. Göller ve denizlerde genellikle yumuşakçalar, kabuklular, küçük balıklarla, tatlısularda böcekler ve larvalarıyla beslenir, az miktarda da bitkisel besin alır.

TARAKDİŞ
Red-breasted Merganser
Mergus serrator

BÜYÜK TARAKDİŞ
Common Merganser
Mergus merganser

52-58 cm 70-86 cm 900-1350 g. İnce ve uzun gövdeli, orta büyüklükte bir ördektir. İnce, uzun gaga turuncu renkli, gaga ucu kanca şekillidir. Erkekte baş koyu yeşildir, tepeden enseye doğru fırça gibi tepe püskülü vardır. Boyun beyaz, göğüs koyu benekli kızılımsı kahverengi, böğür gridir. Böğrün ön tarafında üzerinde beyaz benekler olan geniş siyah bir bölge vardır. Dişide baş ve tepe püskülü kızılımsı kahverengi, gövde grimsi kahverengidir. Genç, dişiye benzer; gaga daha mat turuncu, tepe püskülleri kısadır. Genel görünüşü daha koyu gridir. Uçuşta erkekte kolda geniş üç parçalı beyaz bölge vardır; dişide burası dahadar iki parçalıdır. Eklips erkek, dişiye benzer, ancak başı daha koyu renktir, göğsün yanındaki tüyler gri ve açık renk püsküllüdür, beyaz büyük kanat aynası aynı kalır. Büyük Tarakdiş ile karıştırılabilir. Büyük Tarakdiş'teki gibi baş ve göğüs arasında keskin renk geçişi olmaması, gaga şekli, erkekte hücum hattının siyah olması tanıma yardımcı olur. Göller ve denizlerde bulunur. Balıklar, omurgasızlar, kurbağalar ve bazı bitkilerle çoğunlukla dalarak beslenir.

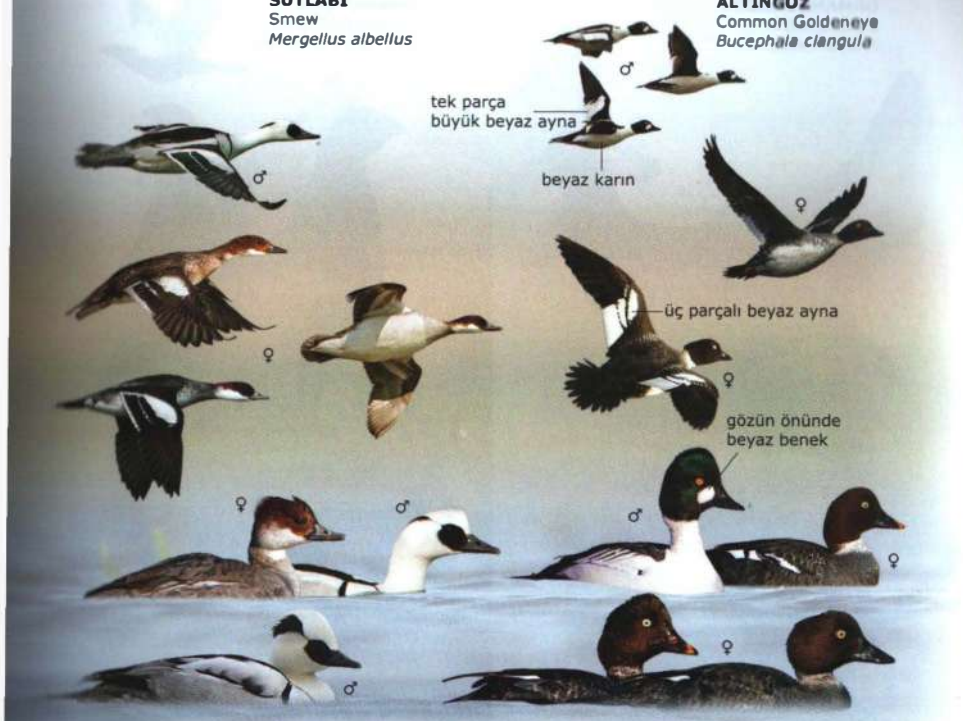

58-72 cm 82-97 cm 900-2100 g. Büyük, uzun yapılı bir ördektir. Gaga ince, uzun ve turuncudur. Üst gaganın ucu kanca gibi alt gaganın altına kadar uzanır. Erkekte gövde altı ve böğür beyazdır. Parlak koyu metalik yeşil baş, beyaz göğüsten keskin şekilde ayrılır, tepe yuvarlak hatlıdır. Dişide kızıl kahverengi baş, grimsi beyaz boyun ve göğüsten keskin bir şekilde ayrılır. Tepeden enseye doğru inen dolgun tepe püskülü ve gıdıda beyaz leke vardır. Gövde gri tonlardadır. Genç, dişiye benzer; baş kızılımsı kahverengi, gözpınarı ve göz açık renktir. Uçuşta dişi ve erkekte el telekleri ve el örtüleri siyah görünür. Erkekte kol telekleri ve kol örtüleri büyük beyaz kanat aynası oluşturur. Dişide kol telekleri beyaz, kol örtüleri gri olduğundan daha küçük beyaz kanat aynası vardır. Eklipste erkek dişiye benzese de tepe ve kanat aynası aynımda yardımcı olur. Tarakdiş ile karıştırılabilir; gaga biçimi, göğüs ve baş renklerinin keskin ayrılışı tanıma yardımcı olur. Göllerde ve denizlerde bulunur. Omurgasızlar, balıklar, kurbağalar, küçük memeliler, kuşlar ve az miktarda bitkilerle çoğunlukla dalarak beslenir.

SÜTLABİ
Smew
Mergellus albellus

ALTINGÖZ
Common Goldeneye
Bucephala clangula

35-44 cm 55-69 cm 510-935 g. Küçük, ürkek ve devamlı hareketli bir ördektir. Gaga küçük ve incedir, alın diktir. Erkek beyaz ağırlıklıdır, gözpınarı ve gözün etrafında siyah maske, ensede ve sırttan göğüs yanlarına doğru "Λ" şeklinde siyah çizgiler vardır. Sırt, bel ve kuyruk koyu gri, el telekleri, el örtüleri ve firar hattı dışında kol telekleri siyahtır. Uçuşta genel olarak siyah beyaz görünür. Dişide gözpınarı bazen siyahtır. Kızıl kahverengi tepe ve ense, beyaz yanak ile keskin bir kontrast yapar. Göğüs ve gövde üzeri grimsi kahverengidir. Genç, dişiye benzer, gözpınarı kahverengidir. Eklips erkek dişiye benzer, tepede beyazlıklar vardır. Diğer ördeklerden değişik görünüştedir, ancak başın deseni Kara Ördek ile karıştırılabilir; beyaz karın tanıma yardımcı olur. Tatlı ve acı göller, nehir ağızları ve denizlerde bulunur. Omurgasızlar, larvaları, kurbağalar, balıklar, ayrıca tohumlar ve köklerle hem dalarak hem yüzeyden beslenir.

42-50 cm 65-80 cm 500-1406 g. Büyük ve üçgenimsi kafası ve yakından bakıldığında sarı gözüyle dikkat çeken küçük bir ördektir. Başın taç kısmı şişkin, boyun kısa, gaga küçük ve üçgen şeklindedir. Erkekte baş metalik yeşilimsi siyah renktedir, göz ve gaga arasında büyük beyaz bir leke vardır. Karın ve boyun beyaz, üst taraf siyah, kanat tüyleri beyaz üzerine siyah dar çizgili görünür. Dişide baş koyu kahve, karın beyaz, göğüs ve böğür kül rengi, sırt ve kuyruk üzeri koyu gridir. Uçuşta erkekte kol telekleri ve kol örtülerinin oluşturduğu büyük beyaz bir kanat aynası görünür. Dişide ise gövdeye yakın kol telekleri, büyük kol örtüleri ve orta kol örtüleri kanatta üç parçalı beyaz ayna oluşturur. Genç, dişiye benzer; baş daha grimsi kahverengidir. Dişi, patkalar ve Kadife Ördek ile karıştırılabilir; kol aynası ile patkalardan, beyaz karın, kafa ve gaga yapısı ile Kadife Ördek'ten ayrılabilir. Tatlı, acı göllerde ve denizde omurgasız canlılar, kurbağa, balık, karides gibi hayvansal besinler ve tohumlar gibi bitkisel besinlerle çoğunlukla dalarak beslenir.

ORMANHOROZU
Black Grouse
Lyrurus tetrix

DAĞHOROZU
Caucasian Grouse
Lyrurus mlokosiewiczi

45-60 cm 65-80 cm 750-1250 g. Büyük boy bir kuştur. Erkekte gövde tamamen yanardöner mavimsi siyah, kuyruk altı ve omuz başı beyaz, kanat örtü teleklerinin ucu beyazdır. Uçma teleklerinin ucunda ince beyaz çizgi bulunur. Kuyruk uzun, çapa şeklinde ve geniş bir çatalı vardır. Parlak kırmızı ibiği üreme döneminde oldukça belirginleşir. Dişi daha küçüktür, kızılımsı kahve renkler hâkimdir ve vücudun tamamı koyu kahverengi desenlidir. Gözün arkasında açık renkli silik bir sürme göze çarpar. Kuyruk çatalı ve kanat çizgisi daha az belirgindir. Genç, dişiye benzer. Genel olarak orman ve açıklıkların birleştiği alanlarda, seyrek ormanlar, nemli fundalıklar ve çayırlıklarda yaşar. Huş sürgün ve tomurcukları ve iğne yapraklı ağaçların kozalaklarıyla beslenir. Yavrular yumurtadan ilk çıktıkları dönemde yüksek oranda böcekler, özellikle kanncalarla beslenir.

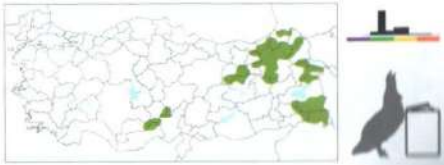
38-53 cm 67-75 cm 712-1005 g. Büyük bir kuştur. Erkek tamamen metalik siyahtır. Aşağı doğru uzun, kıvrık ve çatallı bir kuyruk vardır. Omuzlarda beyaz leke bulunur. Gözlerin üzerinde iki yanda da bulunan ibikler kırmızıdır. Kanat altı örtüleri beyazdır. Dişi, erkekten biraz küçüktür. Kahverengi tonlar hâkimdir. Alt taraf açık, üst taraf biraz daha koyu kahverengidir. Kahverengi üzerine enine ince siyah çizgilenmeler vardır. Kuyruk neredeyse kare şekillidir, kuyruk altı kahverengi kırçıllıdır. Genç, dişiye benzer, tüyler daha kızıl kahverengidir. Yüksek dağ kuşudur, 1500 m üzerinde yaşar. Huş ağaçları ve orman güllerinin bol olduğu alanları tercih eder. Temel besini tohumlar, bitki filizleri ve kökleridir. Yavrular yumurtadan ilk çıktıkları dönemde yüksek oranda böceklerle beslenir.

URKEKLİK
Caspian Snowcock
Tetraogallus caspius

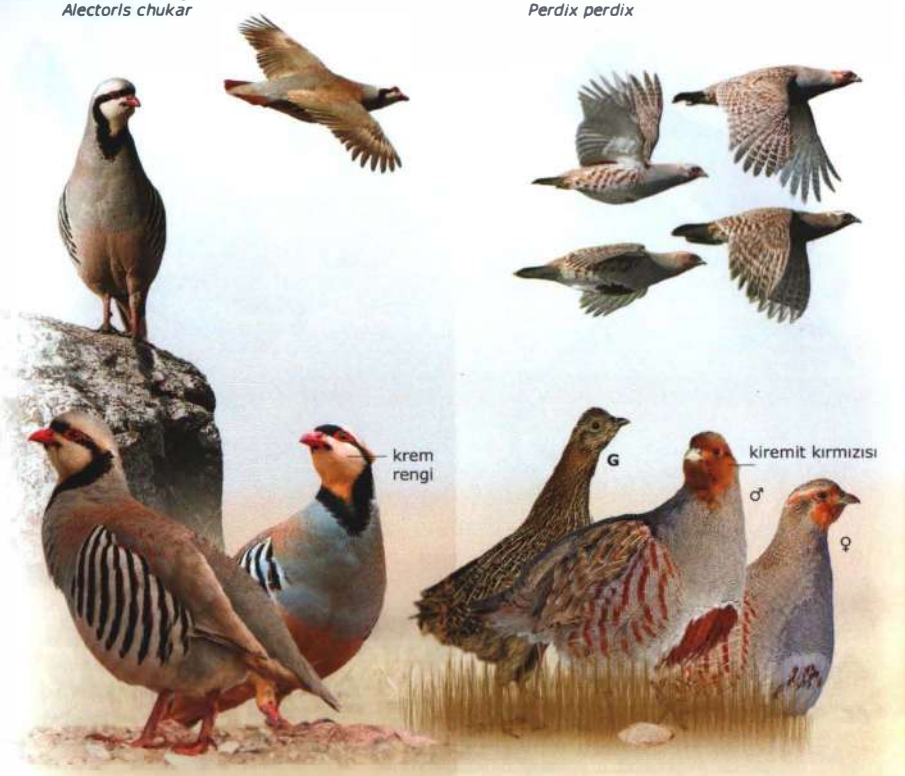

55-61 cm 95-105 cm 1800-2684 g. Oldukça iri bir keklik türüdür. Genel olarak gri renkler hâkimdir. Gövde gri üzerine boyuna ince açık kahverengi benekli-dir. Tepe, kulak örtüleri ve gözpınarında gri kahve tonlar görülür. Sarı göz derisi gözün arkasına doğru devam eder. Gıdı ve boyun yanlarındaki temiz beyazlık, koyu gri bir bıyıkla bölünür. Erkekte bıyık göğse doğru daha daralarak geniş göğüs kolyesi ile birleşir. Kafası daha iri görünür. Özellikle üreme döneminde erkeğin gagası daha koyu ve iri görünür. Dişi daha küçüktür, benekler daha ufaktır, daha soluk renklere sahiptir, yüzündeki beyazlık daha azdır ve ayağında mahmuz bulunmaz. Genç, dişiye benzer, soluk renklidir. Uçuşta el ve kol telekleri beyaz, kenarları siyah görünür. Ötüşü güçlü bir inliğe benzer, öterken boynu uzatarak gagayı gökyüzüne doğru çevirir. 2000 m ve üzerindeki yüksek kayalıklar, taşlık dağ yamaçları ve yüksek yaylalarda bulunur. Genellikle uçmak yerine koşarak yükseklere çıkmayı tercih eder. Kazıyarak çıkardığı bitki kökleri, tohumlar, yeni filizlenmiş otların taze sürgünleriyle beslenir.

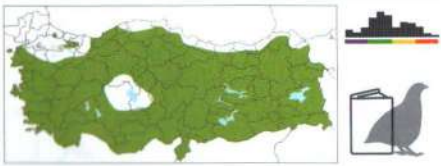

KINALI KEKLİK
Chukar Partridge
Alectoris chukar

ÇİL KEKLİK
Grey Partridge
Perdix perdix

32-39 cm 47-52 cm 450-800 g. En bilinen keklik türüdür. Sırt, kuyruk üstü, tepe ve göğüs gridir. Sırtta gri arasında kızıllık belli olur. Yanak ve gıdı krem rengi beyazdır. Siyah gözpınarı ve sürme, boyun yanlarına doğru devam edip göğsün üst kısmında birleşerek gıdı ve yanaktaki beyazlığa çerçeve oluşturur. Vücudun beyaz yan kısımlarında boyuna 8-10 siyah-kızıl kahverengi şerit vardır. Dişi, erkekten daha küçüktür. Gençte renkler tam oturmamış, parçalı desenli haldedir. Çok hızlı kanat çırparak uçar. Fazla yağış almayan taşlık, kayalık, çalılık ve otlu yamaçlarda çift ya da sürüler halinde bulunur. Uçmak yerine koşarak uzaklaşmayı tercih eder. Bitki tohumları, tahıllar, taze filizler, tomurcuklar, küçük meyveler ve böceklerle beslenir. Bitki köklerini ve kök yumrularını eşeleyerek çıkartır. Aşırı avlanma sebebiyle doğal popülasyon sayısında düşüşler gözlenmektedir.

29-31 cm 45-48 cm 310-600 g. Kınalı Keklik'ten küçüktür. Gri ve kahverengi tonlar hâkimdir. Göğüs ve boyun gri, sırt grimsi kahverengidir. Kanat bej ve kızıl kahverengi çizgilidir. Gözün etrafı, yüz ve gıdı kiremit kırmızısıdır. Böğürde kızıl kahverengi şeritler ve karnın üst bölümünde büyük kızıl kahverengi bir leke bulunur. Gaga ve bacaklar grimsidir. Uçuşta kızıl renkteki kuyruğu dikkat çeker. Dişi daha küçüktür, renkler biraz daha cansızdır, karındaki kızıl kahve leke ya çok küçüktür ya da olmayabilir. Genç, dişiye benzer; grilik oldukça azdır, genel olarak kahverengidir. Rahatsız edildiğinde kısa uçuşlar yaparak uzaklaşır. Bozkır ve tanm arazileri, seyrek çalılıklar ve yamaçlarda bulunur. Bitki tohumları ve tahıllar temel besinini oluştursa da böcekler ve diğer omurgasızlarla da beslenir.

KUM KEKLİĞİ
See-see Partridge
Ammoperdix griseogularis

Erkek sık sık diğer erkeklere karşı bölgesini ve eşini savunmak zorunda kalır.

22-25 cm 40-42 cm 182-238 g. Ülkemizdeki en küçük keklik türüdür. Genel olarak kahverengi tonlar hâkimdir. Erkekte kafa, boyun ve gıdı gridir. Alın ve gözün etrafında, enseye doğru inen siyah ince bir maske ortasında beyazlık bulunur. Boynun yan tarafında sık beyaz noktalardan oluşan bir desen vardır. Vücudun yan tarafında siyah, kahverengi ve beyaz renklerden oluşan dalgalı şeritler vardır. Gaga turuncu, göz kızıldır. Dişi grimsi kahverengidir, gövde kırçıllı görünür, baş ve boyunda kırçıllanma daha yoğundur, kaş silik beyazımsı krem rengidir. Kurak, kayalık, taşlık yamaçlar, vadiler ve düzlüklerde bulunur. Genellikle çiftler halinde dolaşır, üreme dönemi sonrası kalabalık gruplar halinde görülür. Rahatsız edildiğinde uçmak yerine koşarak uzaklaşır ya da kısa uçuşlar yapar. Bitki tohumları ve yaprakları, böcekler ve diğer omurgasızlarla beslenir.

BILDIRCIN
Common Quail
Coturnix coturnix

TURAÇ
Black Francolin
Francolinus francolinus

16-20 cm 32-35 cm 70-155 g. Kahverengi tonlar hâkimdir. Erkekte göğüs, karın ve kıç krem rengidir; sırt, bel, kuyruk üstü ve kanat koyu kahverengi üzerine krem rengi çizgilidir. Enseye kadar uzanan kaş krem rengimsi beyazdır, bej yanak koyu bıyık çizgisi ile bölünür. Gıdıda belirgin koyu kahverengimsi siyah boyuna bir çizgi ve boğaz kolyesi vardır. Dişi daha soluk renk ve desenlere sahiptir. Gıdı ve boğaz kolyesindeki siyahlık dişide bulunmaz. Görülmesi zordur, daha çok uzaktan sesi duyulur. Islak çayırlar, ekili tarlalar, sulak alan çevrelerindeki yüksek otlarda bulunur. Uçmak yerine hızlı adımlarla uzaklaşır. Tohumlar ve tahıl kalıntıları temel besinleridir, böcekler ve larvalarla da beslenir. Çember göçü yapar, sonbaharda Doğu Karadeniz'de yoğun olarak görülür, ilkbaharda da Balkanlar ve İtalya üzerinden kuzeye göç ettiğinden daha az görülür.

31-36 cm 50-55 cm 227-566 g. Oldukça renkli bir keklik türüdür. Erkekte siyah renk hâkimdir. Sırt ve böğür siyah üzerine beyaz benekli, bel ve kuyruk üstü ise enine beyaz çizgilidir. Kafa siyah, tepe ve ense kahverengi kırçıllı, yanak beyaz, boyun halkası ve kıç kestane kızılı renktedir. Göğüs temiz siyahtır. Kanat açık ve koyu kahverengi çizgilidir. Bacaklarda belirgin mahmuz bulunur. Dış kuyruk telekleri uçuşta siyah görünür. Dişide bütün vücut kahverengi üzerine koyu kahverengi desenlidir. Yanak, sürme ve gıdı krem rengimsidir, ensede kızıllık bulunur. Genç, dişiye benzer. Görülmesi zordur, daha çok uzaktan sesi duyulur. Bazen yüksek bir tünekte öterken görülür. Tarım alanları, meralar ve sulak alanların çevrelerinde görülür. Tohumlar ve tahıl kalıntıları temel besinleridir. Böcekler, larvalar ve küçük salyangozlar yediği de bilinmektedir.

SÜLÜN
Common Pheasant
Phasianus colchicus

♂

♂

♀

yerli (***colchicus***)

beyaz halka
(Doğu Asya'dan getirilen
torquatus alttürü)

♂

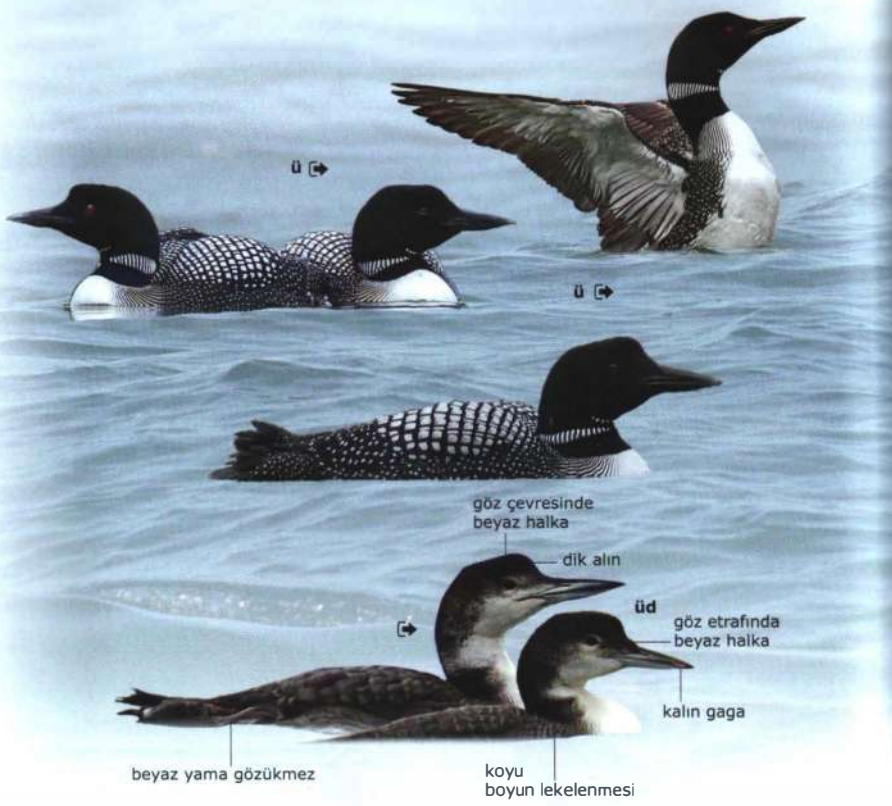
♀

♂

53-89 cm 70-90 cm 545-1990 g. Uzun kuyruklu, büyük bir kuştur. Erkekte vücut kızıl kahverengi üzerl koyu desenlidir. Boyna kadar kafa metalik yeşil renktedir. Kuyrukta enine koyu çizgilenme bulunur. Gözü çevreleyen kırmızı büyük yüz derisi vardır. Avlanmak için getirilen, doğal olmayan Sülün, boyundaki beyaz renk halka ile ayırt edilir. Dişide vücut kahverengi üzerl koyu kahverengi desenlidir, renkler daha soluktur. Göz çevresi ve gıdı daha açık renktedir. Genç, dişiye benzer, kuyruk daha kısadır. Ilgınlar ve çalılıklarla kaplı düzlükler ve sazlıklarda bulunur. Hepçildirler; tahıl, tohum, meyve, kökler ve küçük eklembacaklılar, yumuşakçalar ve nadiren küçük omurgalılarla beslenir.

BUZ DALGICI
Great Northern Loon
Gavia immer

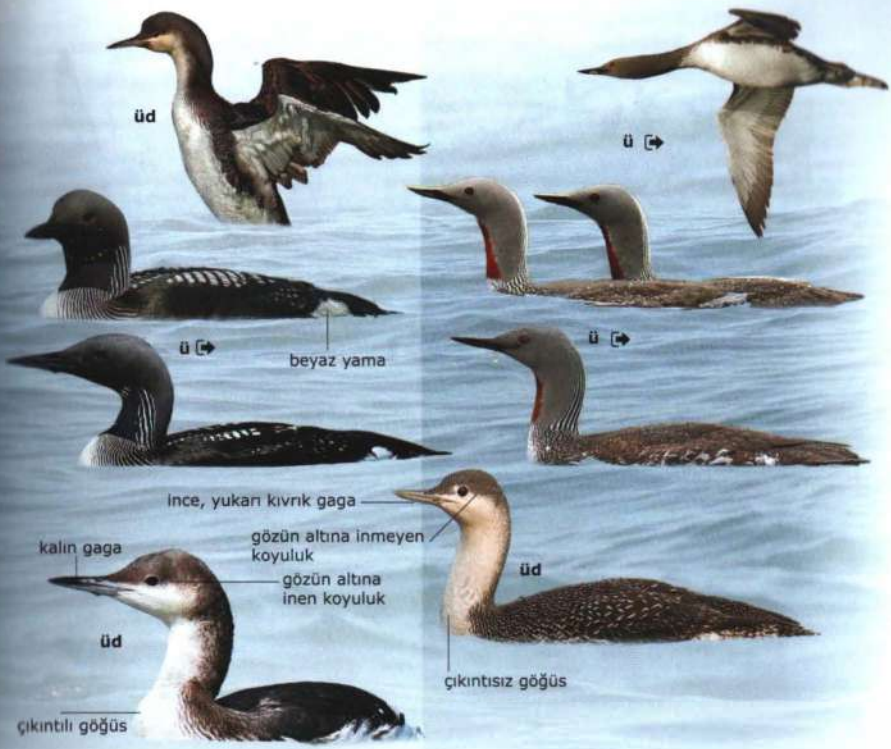

69-91 cm 127-147 cm 2780-4480 g. Ülkemizde görülen dalgıçların en irisidir. Gaga kalın, baş ve boyun iridir, dik alın çıkıntılı görünür. Üreme döneminde baş ve boyun siyahtır ve yeşil, mor, mavi yanardöner renkler görülür. Boyun yanları siyah beyaz çizgilidir, gerdanda kısa 8-10 siyah beyaz çizgi vardır. Üst kısımlar koyu grimsi kahverengi üzerine beyaz beneklidir. Gaga siyahtır. Üreme dışı dönemde baş ve ense koyu kahverengi, boyun önü beyazımsıdır. Bazen kahverengilik gerdana doğru uzanır ve birleşebilir. Göz çevresinde temiz beyaz bir halka seçilir. Kafa ve boyundaki koyu açık bölgedeki kontrast yüksektir. Gaga grimsi, uç ve üst kısmı siyahtır. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç, üreme dışı formuna benzer; kafadaki kontrast belirgin değildir, sırt belirgin pulsu beyaz desenlidir, gaga ucu siyah değildir. Genç ve üreme dışı formu Karagerdanlı Dalgıç'la karıştırılabilir; daha kalın gaga, daha dik alın, daha büyük baş, göz etrafının beyaz olması ve yüzerken arkada beyazlık görünmemesi ile ondan ayrılır. Deniz, lagün ve göllerin kıyı bölgelerinde balıklarla beslenir. Ülkemizde kışın son derece nadiren gözlenen rastlantısal konuktur. En çok Marmara Denizi'nde kaydedilmiş olup Göksu Deltası'ndan da bir kaydı vardır.

KARAGERDANLI DALGIÇ
Black-throated Loon
Gavia arctica

KIZILGERDANLI DALGIÇ
Red-throated Loon
Gavia stellata

58-73cm 110-130 cm 1300-3400 g. Üreme döneminde erginde boyun önü siyah, boyun yanları ve göğüs dikine siyah beyaz çizgilidir, ense ve kafa kül grisidir. Sırt, siyah üzeri kısmen beyaz çizgilidir. Kanat altı ve alt kısımlar beyaz, gaga siyahtır. Üreme dışı formda gövde, ense ve göz alt hizasına kadar tepe grimsi siyahtır. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, üreme dışı formuna benzer; daha kahverengidir ve sırt daha pulsu görünür. Genç ve üreme dışı formu Kızılgerdanlı Dalgıç ile karıştırılabilir. Daha dik alın, daha kalın gaga, daha kavisli üst gaga, yüzerken başını suya paralel tutması, vücudun yanında arkada beyazlık görünmesi, suda belirgin bir göğüs çıkıntısı gözlenmesi ile ondan ayrılır. Dalışı, sıçramadan doğrudan su içine doğrudur. Özellikle Karadeniz kıyılarında yüksek sayılarda gözlenir. Deniz, lagün ve göllerin kıyı bölgelerinde balıklarla beslenir.

53-69 cm 106-116 cm 988-2460 g. Dalgıçların en küçüğüdür. Üreme dönemi erginde baş ve boyun yanları gri, boyun önü kızıl, ense siyah beyaz çizgilidir. Gövde kahverengimsi gri, üzeri ince beyaz beneklidir. Göz kızıldır. Üreme dışı formda tepe ve ense gri, göz çevresinden itibaren alt kısımlar ve boyun önü beyazdır, sırttaki beyaz benekler daha iridir. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, üreme dışı formuna benzer; iris daha koyudur, boyun yanları ve bazen de yüzün bir kısmı hafif kırçıllıdır. Yüzerken kafasını yukarı doğru tutar. Genç ve üreme dışı formu Karagerdanlı Dalgıç ile karıştırılabilir. Alnın düz oluşu, göz çevresinin koyu olmaması, suda göğüs çıkıntısı gözlenmemesi, daha ince ve yukarı doğru kıvrık görünen gaga ve daha düz üst gaga ile ondan ayrılır. Deniz, lagün ve göllerin kıyı bölgelerinde balıklarla beslenir.

www.trakus.org

FIRTINAKIRLANGICI
European Storm Petrel
Hydrobates pelagicus

BOZ YELKOVAN
Scopoli's Shearwater
Calonectris diomedea

14-18 cm 36-39 cm 16-37 g. Su üzerinde beslenirken ayaklarını suya değdirerek yavaş yavaş uçar. Bu davranış zarif, dans edermiş gibi bir görüntü yaratır. Genel görünümüyle de andırdığı Ev Kırlangıcı kadar boyutuyla en küçük deniz kuşudur. Kuyruk kare şeklindedir. Erginde vücut, ayaklar ve gaga siyahtır, kuyruksokumu beyazdır. Büyük örtü teleklerinin beyaz ucu kanat üstünde ince silik beyazımsı bir çizgi oluşturur. Kanat altı örtülerinin beyazlığı, kanat altında daha geniş bir beyaz hat oluşturur. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç, ergine benzer, kanat üstündeki bant daha belirgindir ve tüyler daha yıpranmış görünür. Açık denizde bulunduğundan denize açılmadan gözlenmesi zordur. Ege Denizi'nde kayalık adalarda ürer. Yuvalarını su seviyesine yakın kaya kovuklarında yapar. Açık denizde su yüzeyindeki plankton ve küçük balıklarla beslenir.

44-49 cm 117-135 cm 544-738 g. Uzun kanatlı açık deniz kuşudur. Sırt grimsi kahverengi, karın ve kanat altları beyaz, uçma telekleri koyu kahverengimsi siyah, örtü telekleri daha açık kahverengidir. Kanat altındaki beyazlık firar ve hücum hattında siyah çevrelenmiştir. Boyun ve kafanın yan kısımları vücuda göre daha koyudur. Gaga sarımsı, ucu ise siyahtır. Erkek ve dişi, ayrıca yaş grupları arasında görünüş farkı yoktur. Yelkovan'dan daha iri, daha açık renkli olması ve daha iri ve sarı gaga ile ayrılır. Sakin havalarda bile deniz üzerinde uzun süre süzülerek uçar. Uzun kanatlarını neredeyse her zaman aşağı eğik bir yay gibi tutar. Açık denizde balıklar ve mürekkepbalıklarıyla beslenir. Ege ve Akdeniz'de, ayrıca Kanarya ve Azor adaları gibi bölgedeki adalarda üredikleri bilinir. Atlas Okyanusu'nda kışlamaktadır.

YELKOVAN
Yelkouan Shearwater
Puffinus yelkouan

30-40 cm 76-93 cm 349-416 g. Suya çok yakın, hızlı kanat çırparak uçan büyük Yelkovan sürüleri özellikle İstanbul Boğazı'nda güzel görüntüler oluşturur. Üst kısım siyahımsı koyu kahverengi, alt kısım ise beyazdır. Kanat altı beyazdır. Gaga ince, uzun ve koyu renktir. Uçuş sırasında ayaklar kuyruğu biraz aşar. Erkek ve dişi, ayrıca yaş grupları arasında görünüş farkı yoktur. Boz Yelkovan'dan çok daha küçük boy, daha narin yapılı olan koyu gaga ve koyu sırt ile ayrılır. Soyu tehlike altındadır. Dünya popülasyonunun önemli kısmı Karadeniz'de kışlar. Karadeniz'e yaptığı yıllık göçleri sırasında Boğazlar'da çok büyük sayılara ulaşır. Adalarda kaya altlarında açtığı tünel şeklindeki yuvalarda ürer. Ege ve Marmara'daki adalarda üremesi mümkünse de henüz Türkiye'de üreme kaydı yoktur. Açık denizde balıklarla beslenir, besinin bol olduğu nehir ağızlarında gözlenebilir.

KÜÇÜK BATAĞAN
Little Grebe
Tachybaptus ruficollis

üd

ü

25-29 cm 40-45 cm 130-236 g. Küçük, yuvarlak bir gövdesi ve kısa bir boynu vardır. Üreme döneminde siyah tepe, kestane kahvesi boyun ve yanak ile soluk sanmsı yeşil gaga dibi dikkat çeker. Gövde koyu kahverengi, karın kirli beyaz, kış beyazdır. Üreme dışı dönemde bütün gövde daha açık kahverengimsi tonlardadır, boyun beyazımsıdır. Gaga çoğunlukla sarımsıdır. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, üreme dışı ergine benzer, ancak yüz ve boyun siyah beyaz çizgilidir. Diğer batağanlardan belirgin şekilde küçüktür, daha yuvarlak gövdelidir. Karaboyunlu Batağan ve Kulaklı Batağan'ın tersine gövde ve boyunda siyah, beyaz, gri kontrast gözlenmez. Sık sazlık ve bitki içeren sığ göller ve sulak alanlarda ürer. Sulama kanalları gibi insan etkisindeki alanları da kullanabilir. Kışın her türlü sucul habitatta gözlenebilir. Su içindeki ufak balıklar ve omurgasızlarla beslenir.

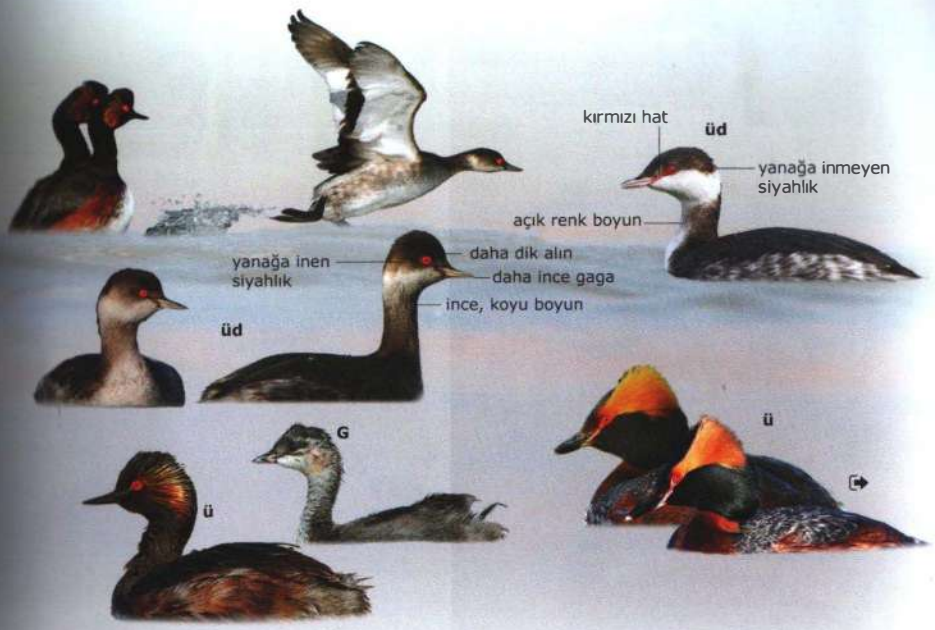

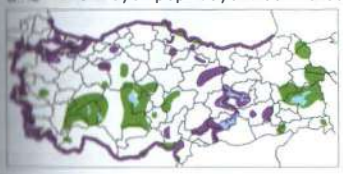

KARABOYUNLU BATAĞAN
Black-necked Grebe
Podiceps nigricollis

KULAKLI BATAĞAN
Horned Grebe
Podiceps auritus

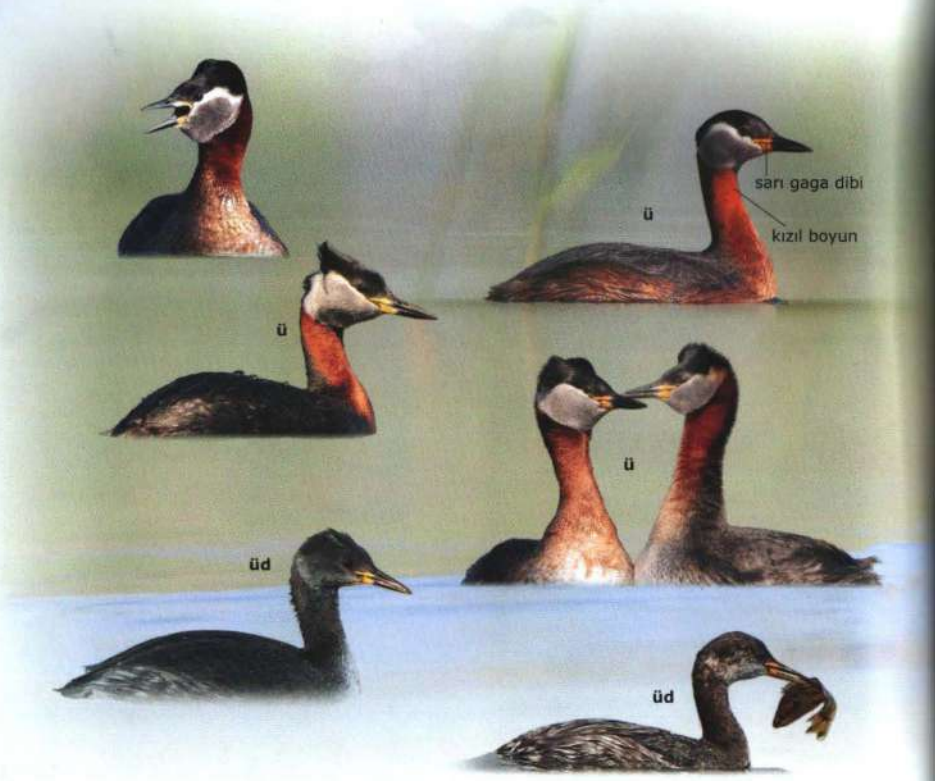
28-34 cm 56-60 cm 265-450 g. Küçük bir batağandır. Alın dik, siyah gaga ince ve hafif yukarı eğimlidir. Üreme döneminde göz arkasından yanağa doğru uzanan ve tepelik oluşturan altın sarısı kızılımsı tüyler ve kırmızı göz tipiktir. Baş, boyun ve gövde siyahımsı koyu kahverengidir. Üreme dışı dönemde siyah beyaz renklerdedir. Tepesindeki siyah kısım, kulak örtülerine kadar uzanır. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, üreme dışı formuna benzer. Tıknaz vücudu ve gövdenin arkasındaki dağınık tüylerle Küçük Batağan'ı andırır. Genç, Küçük Batağan'a benzese de kahverengimsi yerine siyah beyaz ve grimsi tonlardadır. Kulaklı Batağan'dan biraz daha küçüktür, boyun ve gaga daha ince, alın daha diktir. Geniş açık su alanları içeren, bol bitkili sığ göllerde koloni oluşturarak üretir. Kışın her türlü sucul habitatta gözlenebilir. Su içindeki ufak balıklar ve omurgasızlarla beslenir. Sulak alanların tahribatı sebebiyle ülkemizde üreyen popülasyonu son derece azalmıştır.

31-38 cm 46-55 cm 300-470 g. Boyun vücuda oranla uzundur. Baş üstü düz, alın az eğimlidir. Ucu açık renkli olan gaga yandan bakınca düz görünür. Üreme döneminde göz arkasından başın üstüne çıkan parlak sarı tüyler ve kırmızı göz tipiktir. Başın geri kalan kısmı ve sırt siyahtır. Boyun ve böğür kestane kızılıdır. Üreme dışı dönemde siyah tepe, beyaz yanak ile düz bir hatta ayrılır. Ensede ince siyah çizgi boyun arkasında kalınlaşır, boyun önü beyazdır. Gözünden gaga dibine doğru inen kırmızı hat belirgindir. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç, üreme dışı formunu andırır, yanakta koyu lekeler bulunur. Üreme dışı formu Karaboyunlu Batağan'a benzer; kontrastlı baş deseni, baştaki siyahın yanağa inmemesi ve kalın gaga ile ondan ayrılır. Bol bitkili sığ göllerde üretir. Kışın her türlü sucul habitatta gözlenebilir. Balıklar ve sucul omurgasızlarla beslenir.

KIZILBOYUNLU BATAĞAN
Red-necked Grebe
Podiceps grisegena

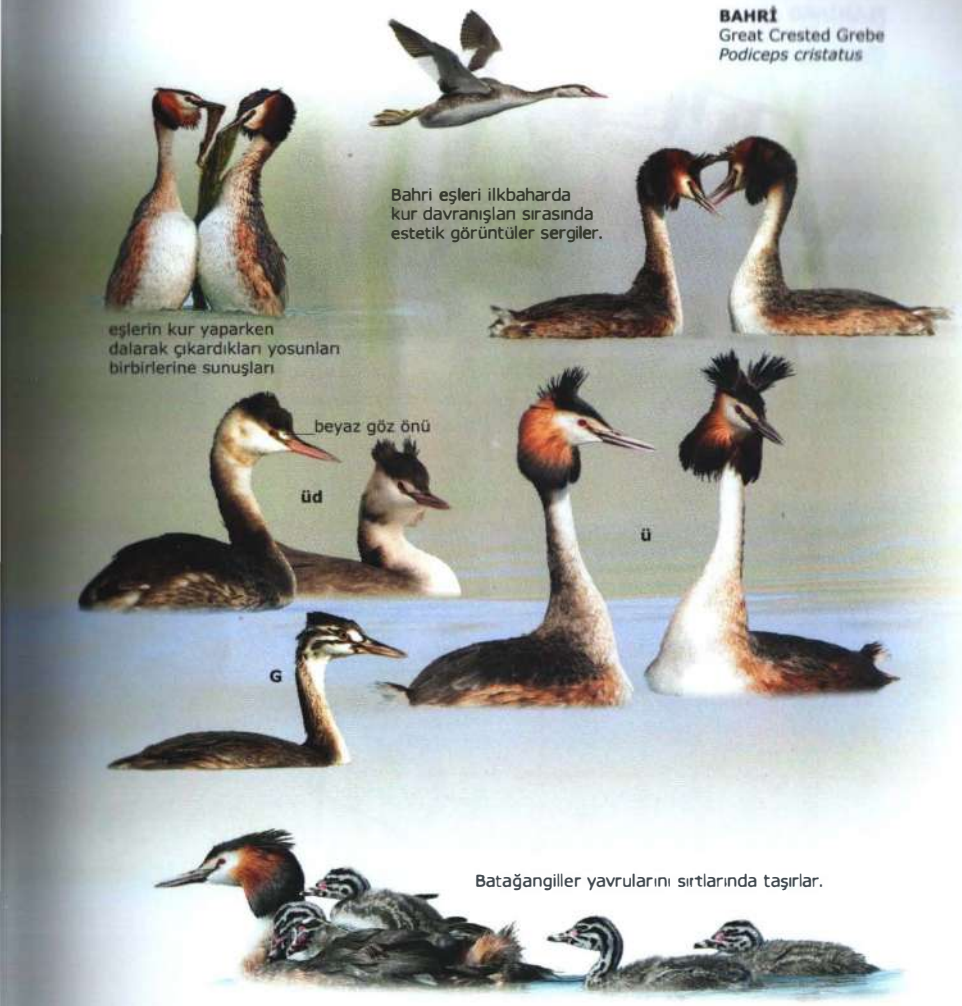
40-50 cm 77-85 cm 550-1616 g. Üreme giysisinde kırmızı boyun ve beyaz yanak ile diğer batağanlardan hemen ayrılır. Tepe siyah, yanak beyaz, siyah gaga dip kısma doğru sarımsı, gövde koyu kahverengidir. Bahri'den daha küçük görünümlü ve daha kısa boyunludur, gaga daha kısadır. Üreme dışı dönemde daha mat ve koyu bir giysisi vardır. Boyundaki beyazımsı kısımda koyu lekelenmeler görülür. Genç, kış formuna benzer, boyun pas kızılı ve yanak siyah beyaz çizgilidir. Dişi ve erkek aynı görünümdedir. Küçük Batağan gibi sudan dışarı iyice sıçrayarak dalar. Bol sazlık içeren sığ göllerde ürer. Kışın her türlü sucul habitatta gözlenebilir. Bahri'ye göre daha fazla saz bulunduran göllerde ürer ve çok daha ürkek bir türdür. Dalarak yakaladığı balıklarla beslenir. Küçük sulak alanların hızla tahrip olması nedeniyle sayısı azalmaktadır.

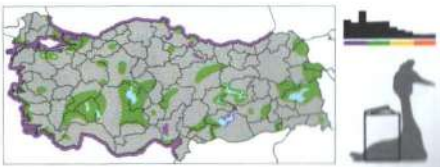

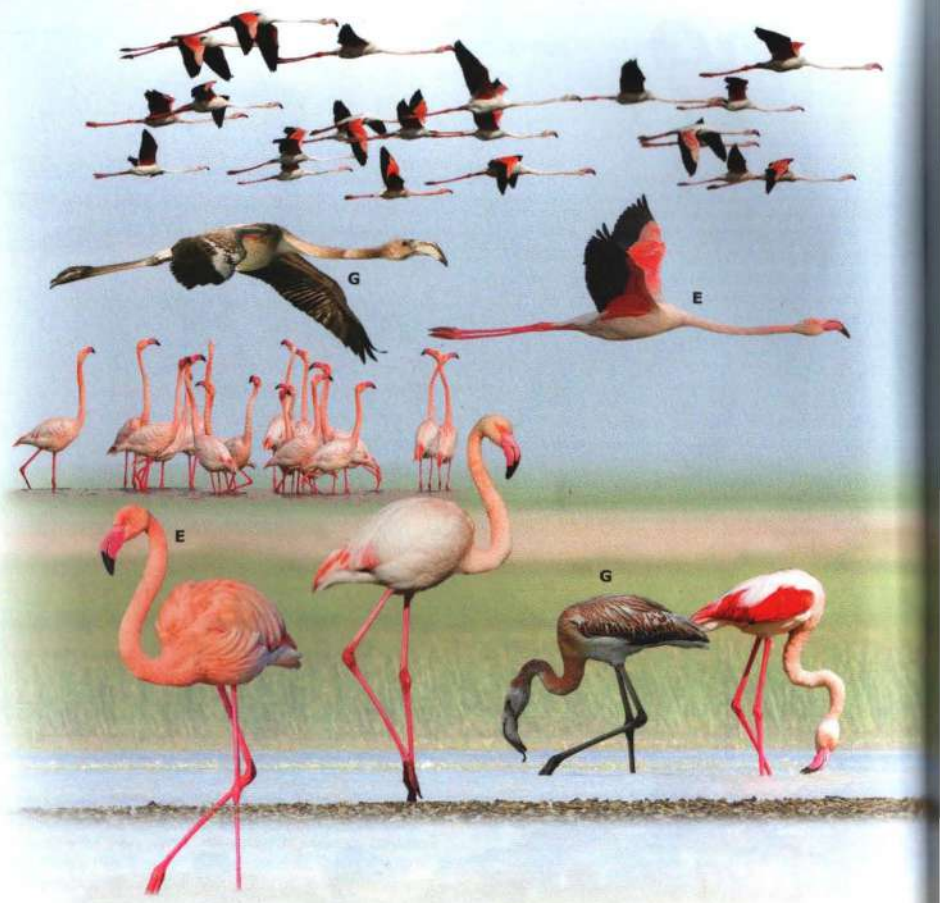
BAHRİ
Great Crested Grebe
Podiceps cristatus

46-61 cm 59-73 cm 596-1490 g. En büyük ve açık suda avlandığı için en bilinen batağandır. Uzun ve ince bir boynu vardır. Özellikle uçuş sırasında ince ve uzun bir silueti ve hızlı kanat çırpışları ile tanınır. Üreme elbisesinde siyah ve kırmızı kafa tüyleri ve özellikle heyecanlandığında dikelen tepe tüyleri hemen fark edilir. Üreme dışı dönemde gövde tüyleri açık kahverengi tonlarındadır. Boyun ve göz önü beyazdır. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, üreme dışı formu andırır ama kafasında beyaz üzerine koyu lekelenmeler vardır. Yavrular çizgilidir. Diğer batağanlardan uzun gaga, uzun boyun ve tepe tüyleri ile kolayca ayrılır. Uzun gövde büyük oranda suya batık olarak durur. Sazlık ve geniş su yüzeyleri içeren her türlü sucul habitatta üreme. Kışın her türlü açık sucul habitatı kullanabilir. Dalarak yakaladığı balıklarla beslenir. İlkbaharda dişi ve erkeğin eşzamanlı olarak su üzerinde yürüyerek yaptıkları kur dansları son derece etkileyicidir. Kur birkaç aşamalıdır. Bir dans gösterisi ile birbirlerine doğru yüzer, gagalarındaki yosunları sergilerler ve kafalarını sağa sola sallayarak kur davranışını sürdürürler.

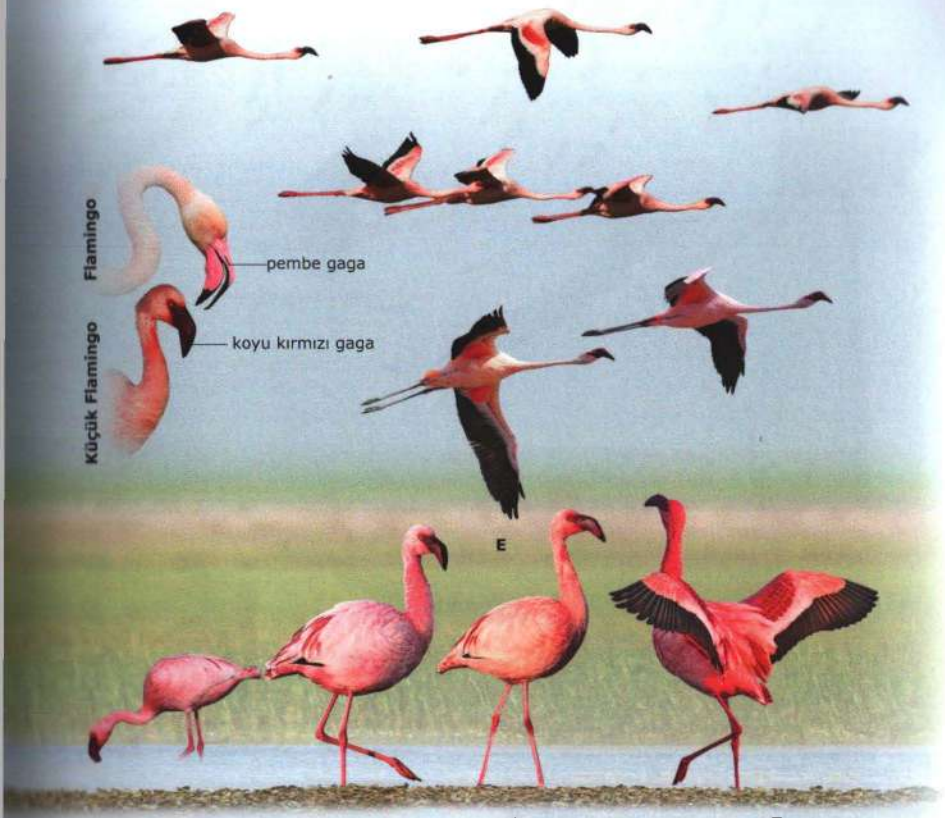
FLAMİNGO
Greater Flamingo
Phoenicopterus roseus

120-145 cm 140-165 cm 2100-4100 g. Boyun ve bacaklar çok uzundur. Erginde ağırlıklı renk pembe kırmızıdır. Vücut beyazımsı uçuk pembe arası renktedir. Siyah uçma telekleri ile kırmızımsı örtü tüyleri uçuşta kontrast oluşturur. Ucunda siyah bir leke bulunan gaga, bacaklar ve ayaklar pembedir. Üreme dışı dönemde beslenme değişikliğine bağlı olarak tüylerdeki pembe renk azalabilir. Eşeyler aynı görünümdedir, dişi %20 daha küçüktür ve bacaklar daha kısadır. Genci gri beyazdır. Tuzcul sığ sulak alanlarda beslenir ve ürer. Su içindeki plankton ve *Artemia salina* gibi küçük omurgasızlarla beslenir. Yediği canlılardan elde ettiği karoten tüylerin pembeleşmesinde yardımcıdır. Üreme dönemindeki senkronize grup dansları görülmeye değer bir görüntüdür. Avrupa popülasyonunun %25'e yakını Türkiye'de üremektedir. İç Anadolu'daki üreme alanlarının çoğu kurutulmuştur. Kalan üreme alanları da büyük baskı altındadır.

KÜÇÜK FLAMİNGO
Lesser Flamingo
Phoeniconaias minor

80-90 cm 95-100 cm 1500-2000 g. En küçük flamingo türüdür. Flamingo'ya oldukça benzer, ancak belirgin şekilde vücut daha küçük ve boyun daha kısadır. Gövde daha koyu pembe renktedir. Gaga oldukça koyu kırmızıdır ve gaga ucundaki siyah zor seçilir. Flamingo'da gaga açık pembe, ucundaki siyahlık fazladır. Uçma telekleri siyah, bacakları pembedir. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç grimsi kahverengidir, bacaklar ve gaga grimsi siyahtır. Ülkemizde genellikle tuzcul sığ sulak alanlarda Flamingo sürülerinin arasında görülür. Su içindeki plankton ve küçük omurgasızlarla beslenir. Daha çok Doğu Afrika'daki tuzlu sulak alanlarda bulunur ve ülkemizde son derece nadir ve az sayıda kaydı olan rastlantısal konuktur.

LEYLEK
White Stork
Ciconia ciconia

100-102 cm 155-165 cm 2275-4400 g. İri yapılı, uzun bacaklı ve kama gibi sivri gagalı bir kuştur. Erginde gövde beyaz, uçma telekleri siyah, gaga parlak kırmızıdır. Çamurda sık gezdiğinden genellikle kirli beyaz görünen bacaklar kırmızıdır. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte ve yavruda gagaları siyahtır; Kara Leylek yavruları ile karıştırılsa da onların gagaları yeşilimsi sandır. Uçuşta uzun boynu ileri, ayakları ise geriye doğru uzatır. Süzülerek göç eden kuşlardandır. Göç dönemlerinde kalabalık sürüler halinde sıcak hava akımlarının yardımıyla gökyüzünde dönerek yükselir. Uygun irtifaya ulaştığında süzülerek, kanat çırpmadan kilometrelerce uçar. Az ağaçlı büyük ovalar, sulanmış karalar, çeltik tarlaları, rutubetli çayırlıklar, taşkın araziler, sığ sulu lagünler ve havuzlar, nehir kenarları ve deniz kenarlarında bulunur. Fareler, kurbağalar, kertenkeleler, yılanlar, solucanlar gibi hayvansal organizmalarla beslenir.

Sarıgagalı Leylek gencinin Haziran 2012 Ankara kaydı.

KARA LEYLEK
Black Stork
Ciconia nigra

çoğunluğu siyah kanat altı örtüleri

siyah boyun

SARIGAGALI LEYLEK
Yellow-billed Stork
Mycteria ibis

E

G

E

G

95-100 cm 144-155 cm 2900-3000 g. Kırmızı bacaklı, uzun boyunlu, ince ve kırmızı gagalı büyük bir kuştur. Erginde baş, göğüs, sırt ve kanat siyahtır. Yanardöner parlak siyah kanattan ışığın durumuna göre yeşil ve kırmızımsı renkler yansır. Karın ve koltuk altı beyazdır. Gençlerde gaga ve bacaklar yeşil, göğüs ve baş yeşilimsi kahverengi, sırt daha mattır. Yavruda gaga ve bacaklar yeşilimsi sarıdır. Az ağaçlı büyük ovalar, sulanmış alanlar, çeltik tarlaları, ıslak çayırlıklar, taşkın araziler, sığ sulu dalyanlar ve su birikintileri ile yavaş veya hızlı akan nehirler ve bazen de deniz kenarlarında bulunur. Leylek gibi, yerleşim yerlerinde pek görülmez. Balıklar, kurbağalar, sürüngenler, küçük memeliler, böcekler ve ötücü kuşların yumurta ve yavrularıyla beslenir.

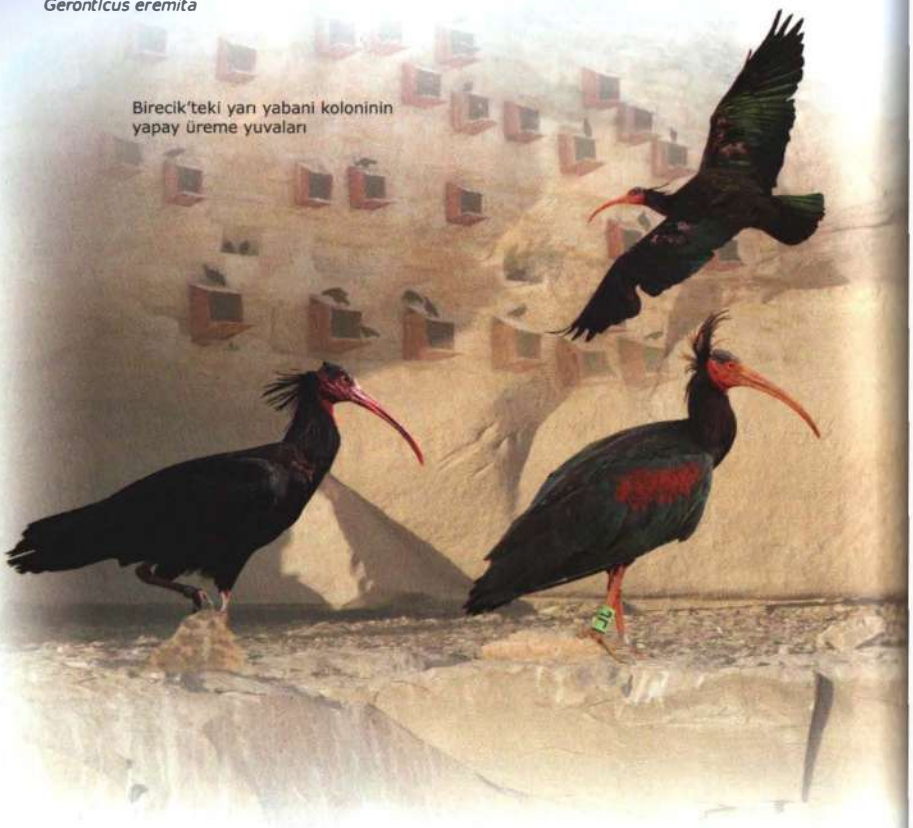
95-105cm 150-165cm 1190-2384 g. Bacaklar uzundur. Uzun ve kalın olan gaganın üst yarısının ucu hafif aşağı eğik ve koyu sarı renktedir. Üreme döneminde gaga rengi koyulaşırken gaga dibinden başlayan ve göz arkasına kadar uzanan çıplak yüz derisi kırmızıdır. Uçma telekleri ve kuyruk siyah, diğer tüylü kısımlar beyazdır. Erginde tüy renklenmesi Leylek'i andırır. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç grimsi açık kahverengidir, kırmızı yüz derisi az gelişmiştir. Ayaklarıyla karıştırıp gagasıyla yoklayarak yaptığı avlanma tekniğinden dolayı genellikle derinliği 10-40 cm kadar olan sulak alanlar, sığ göller ve çamur düzlüklerini tercih eder. Genellikle balıklar ve kurbağalarla beslenir. Daha çok Doğu Afrika'da yaşar.

www.trakus.org

KELAYNAK
Northern Bald Ibis
Geronticus eremita

Birecik'teki yarı yabani koloninin yapay üreme yuvaları

70-80 cm 125-135 cm 1350-1540 g. İnce, uzun ve aşağıya doğru kavisli bir gagaya sahiptir. Yüzü ve başı tüysüz, ensesi uzun tüylü, koyu renkte bir kuştur. Erginde gaga parlak kırmızı, bacaklar ve ayaklar soluk kırmızıdır. Koyu renk tüyler yanardöner renktedir. Eşeyler aynı görünür. Gençte bacaklar, gaga ve yüz derisi gri renktedir. Yavrular yumurtadan çıktıklarında başlarında tüyler bulunur, ancak yaş ilerledikçe bu tüyler kaybolur. Adını da buradan alır. Genel görünüm olarak Çeltikçi'ye benzese de çıplak baş ve uçuşta kuyruğu geçmeyen bacaklar ile ondan ayrılır. Sulak alanları tercih eden pek çok aynak türünden farklı olarak yüksek kayalıkların olduğu kurak ve yarı kurak düzlüklerde, kısmen tarım alanlarında yaşamayı tercih eder. Yuvalarını ağaçlardan çok dik kayalık yamaçlardaki yüksek girintilere yapar. Daha çok böcekler gibi omurgasızlar ve kurbağalar gibi omurgalılarla beslenir. Çekirge sürülerine karşı olduğu gibi böceklere karşı 20. yüzyıl ortalarında yoğun kullanılan pestisitler nedeniyle ülkemizde soyları tükenme noktasına gelmiştir. Koruma programı gereği göç dönemlerinde kontrollü salınanlar dışında kapalı bir alanda tutulduklarından çoğu yıl boyu ülkemizde kalır ve sadece Şanlıurfa, Birecik'te yarı yabanıl olarak, esaret altında koloni halinde üremektedir. 1970'li yılların ortalarına kadar kışlamak için Arap Yarımadası ve Etiyopya'nın orta kesimlerine göç eden Kelaynak'ların mevcut popülasyonu göç etmemektedir. En büyük doğal popülasyon Fas'tadır.

ÇELTİKÇİ
Glossy Ibis
Plegadis falcinellus

48,5-66 cm 80-95 cm 350-840 g. Uzun boyunlu, uzun bacaklı, kıvrık gagalı, iri ve ince uzun yapılı bir su kuşudur. Üreme dönemi ergin uzaktan koyu kahverengi veya siyah olarak görünse de yakından bakıldığında parlak bakır rengi ile kahverengi karışımı gövde dikkat çeker. Güneş ışığında parıltılı olan kanat parlak yeşil ve morumsu kırmızı renktedir. Gaga ve bacakları koyu renklidir, gaga dibinden göze doğru giden metalik mavi iki çizgi vardır. Üreme dışı dönemde baş ve boyun beyaz beneklidir. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, üreme dışı ergine benzer; daha mat ve kahverengimsidir, baş ve boyun yine beneklidir. Sığ göller ve dalyanlar ile deltalar, bataklıklar, taşkın alanlar, akarsu kenarları, sulanmış tarım arazileri ve ıslak çayırlar ile bazen sığ plajlarda bulunur. Balıklar ve kurbağalar ile yumuşakçalar, kabuklular ve böcekler gibi çoğu sucul olan omurgasızlarla beslenir.

KAŞIKÇI
Eurasian Spoonbill
Platalea leucorodia

70-95 cm 115-135 cm 1130-1960 g. Sığ suların büyük, uzun adımlı, benzersiz gagalı ve balıkçıl benzeri bir su kuşudur. Tamamen beyazdır. Üreme dönemi erginde tepe tüyleri belirginleşir, gerdan altın sarısı turuncudur. Gaga ve bacaklar siyahtır, gaga ucu sarıdır. Gaga uzun, yassı ve incedir, kaşık gibi geniş uç kısım aşağı doğru hafifçe kıvrıktır. Üreme dışı giysisinde tepe tüyleri ve gerdanda renklenme bulunmaz. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte gaga pembemsi, uçma telekleri ucu siyahtır. Uzaktan Büyük Ak Balıkçıl'a benzetilebilir; koyu renk gaga ve bacaklar ile ondan ayrılır. Sulak alanlarda yaşar. Solucanlar, kurbağalar, küçük balıklar ve kabuklular gibi sucul canlılarla beslenir. Beslenme anında gagasını su içerisinde tutarak sağa sola hareket ettirir. Avı yakaladıktan sonra havaya atıp tekrar yakalar.

GECE BALIKÇILI
Black-crowned Night Heron
Nycticorax nycticorax

ALACA BALIKÇIL
Squacco Heron
Ardeola ralloides

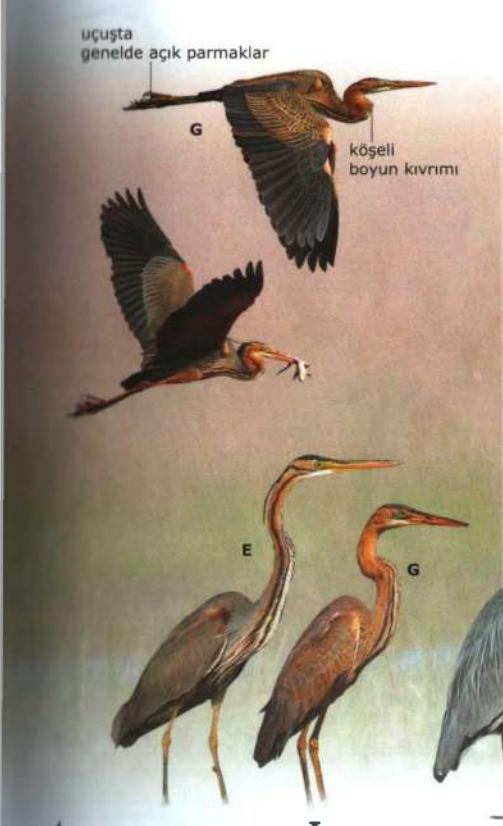
56-65 cm 105-112 cm 278-1100 g. Orta büyüklükte, tıknaz bir balıkçıldır. Genelde kambur duruşludur. Boynunu pek göstermez. Bacaklar kısa ve sarı, gaga kalın ve siyahtır. Erginde tepe ve sırt siyah, yüz beyaz, karnı beyaz ya da soluk gri, kanat ve kuyruk koyu gridir. Üreme döneminde tepesinden uzanan beyaz süs tüyleri görünür. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç kahverengi üzeri yoğun beyaz beneklidir. Gençteki beyaz benekler Balaban ile ayrımında yardımcıdır: Alacakaranlıkta grup halinde uçar, gün ortasında sık bitki örtüsü olan yerlerde dinlenir ve rahatsız edildiğinde uçar. Çevresinde yoğun bitki örtüsü bulunan bataklıklar, sazlıklar, göller ve nehirlerde bulunur. Kurbağaların larvası, balıklar, çekirgeler ve böceklerle beslenir.

42-47 cm 80-92 cm 230-370 g. Küçük bir balıkçıldır. Üreme giysisinde karın ve kanatlar dışında tamamen kirli turuncudur. Koyu kahverengi kırçıllı kafadan enseye doğru uzanan süs tüyleri vardır. Gaga dibi mavimsi gridir. Üreme dışı dönemde süs tüyleri kaybolur; gaga dibi sarımsı, göğüs ve ense ince kahverengi çizgilidir. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç daha koyu renkte ve çizgilidir. Uçuşta beyaz kanat ve kuyruk dikkat çeker ve kuş genel olarak daha beyaz görünür. Genellikle göl, bataklıklar ve nehir kıyılarındaki sazlıklarda ve çamur düzlüklerinde bulunur, diğer balıkçıllarla birlikte koloni halinde ağaçlara yuva yapar. Balıklar, kurbağalar, çekirgeler ve böceklerle beslenir.

ERGUVANİ BALIKÇIL
Purple Heron
Ardea purpurea

78-90 cm 120-150 cm 525-1218 g. Uzun, ince yapılı, iri bir balıkçıldır. Uzun, sivri sarı gagalı ve sarı bacaklıdır. Erginde üst koyu gri; karın siyah; kafa, ense ve boyun yanları kızıl kahverengi; boğaz ve göğüs beyazdır. Tepe, yanak ve boyun çizgileri siyahtır. Üreme döneminde uzun süs tüyleri bulunur. Uçuşta örtü telekleri kızıl kahverengi gri, uçma telekleri koyu kahve-siyah görünür. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç açık kahverengi, tepe siyah ve boyun arkası daha sıllık çizgilidir. Gri Balıkçıl'dan daha küçük, zarif ve koyu renkli olması ile ayrılır. Uçuşta boyun kıvrımı diğer balıkçıllardan daha köşelidir. Göller, bataklıklar ve sazlıklarda bulunur. Başta balıklar olmak üzere, kurbağalar, semenderler, böcekler ve çekirgelerle beslenir.

GRİ BALIKÇIL
Grey Heron
Ardea cinerea

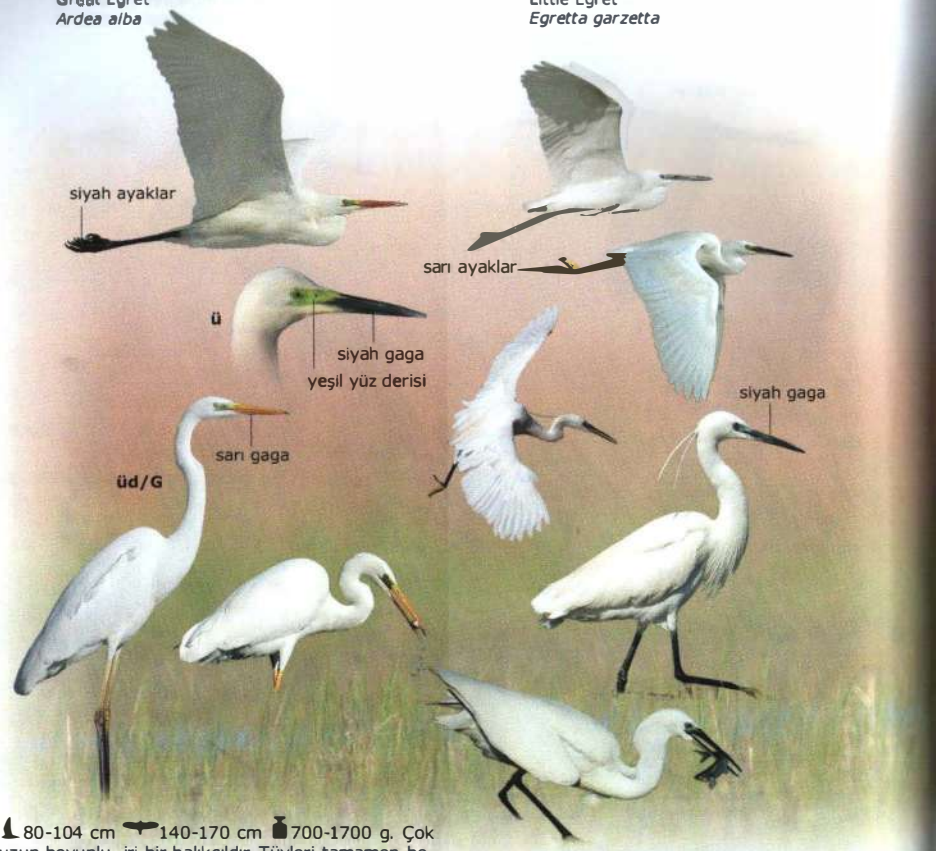

90-98 cm 175-195 cm 1020-2073 g. Uzun boyunlu ve uzun bacaklı, kalın gagalı, iri bir balıkçıldır. Gri renkler hâkimdir. Üst kısımlar gri; alın, tepe, boyun ve alt kısımlar beyazdır. Boynun önü boyunca siyah kalın çizgiler uzanır. Göz üzerinden arkaya doğru uzanan siyah kaş, üreme döneminde uzun süs tüyleri şeklinde uzar. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte tepe gri ve genel görünüm mat gri renktedir. Uçuşta ağır ağır çırptığı kanatları aşağı doğru "m" şeklinde tutar ve uzun boynu gövdeye doğru kıvırır. Sulak alanlar, sığ sular, derinliği az ve akıntısı yavaş olan kanallarda bulunur. Balıklar, kurbağalar, suyılanları, kabuklular ve bazen de küçük kemirgenlerle beslenir.

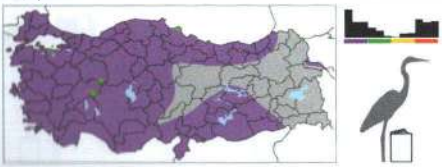

BÜYÜK AK BALIKÇIL
Great Egret
Ardea alba

KÜÇÜK AK BALIKÇIL
Little Egret
Egretta garzetta

80-104 cm 140-170 cm 700-1700 g. Çok uzun boyunlu, iri bir balıkçıldır. Tüyleri tamamen beyazdır. Uzun ve kıvrık boynu çoğu zaman uzatarak tutar. Üreme giysisinde, sırt ve göğüsten aşağı süs tüyleri uzanır. Gaga çoğunlukla siyah, yüz derisi yeşil, bacak ekleminin üst kısmı sarı, alt kısmı siyahtır. Üreme dışı dönemde gaga tamamen parlak sarıdır. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte de sarı gaganın ucu siyahtır. Boyut, ayak ve gaga rengi ile Küçük Ak Balıkçıl'dan ayrılır. Yavaş uçuşu sırasında boynu geri çeker. 20. yüzyıl başlarına kadar süs tüyleri şapka yapımında kullanıldığı için yoğun avlanma nedeniyle nesli tehlikeye girmiş, tür koruma programlarıyla sayılarında artış sağlanmıştır. Sulak alanlarda bulunur. Geniş sazlık alanlara yuva yapar. Balıklar, kurbağalar, yılanlar, sucul böcekler ve kabuklularla beslenir.

55-65 cm 86-104 cm 280-710 g. Orta boy, zarif, tüyleri tamamen beyaz olan bir balıkçıldır. İnce ve uzun boyunlu, sivri gagalıdır. Üreme mevsiminde tepeden ve sırttan uzanan süs tüyleri belirgindir. Gaga ve bacaklar siyah, ayaklar sarıdır. Uçuşta sarı ayakları göze çarpar. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte alt gaga dibi pembemsi sarıdır. Boyut, bacak ve gaga rengi ile Büyük Ak Balıkçıl'dan, gaga rengi ve tamamen beyaz oluşuyla da Sığır Balıkçılı'ndan ayrılır. Sulak alanlar, sığ dere ve nehir kenarları, akarsu ağızlarında bulunur. Avlanma esnasında ağır adımlarla temkinli yürüyüşü ve ayağını titretmesi göze çarpar. Balıklar, kurbağalar, sürüngenler ve böceklerle beslenir.

KIYI BALIKÇILI
Western Reef Heron
Egretta gularis

SIĞIR BALIKÇILI
Western Cattle Egret
Bubulcus ibis

55-65 cm 86-104 cm 280-710 g. İnce yapılı, orta boy beyaz ya da koyu bir balıkçıldır. Gaga ve boyun uzun ve incedir. Bacaklar koyu, ayaklar sarıdır. Üreme döneminde, belirgin kafa, göğüs ve sırt süs tüyleri bulunur. Koyu giysi erginler siyah ile kömür grisi arasında değişen renktedir ve çoğunda gıdı ve boğaz beyazdır. Kanat üstünde değişen miktarda beyaz tüyler olabilir. Beyaz giysi erginlerde tüyler arasında az sayıda grimsi tüyler bulunur. Erkek ve dişi benzer görünümdedir; erkek dişiden daha büyüktür. Genç, ergine göre daha koyudur; tüyler parlak değildir ve kanatta kahverengi tüyler bulunabilir. Küçük Ak Balıkçıl ile karıştırılabilir; daha kalın ve grimsi gagada alt gaga dibinin sarı olması, ayakların ve kısmen de bacakların sarı olması ile ondan ayrılabilir. Çoğunlukla kayalık ya da kumul kıyılar ya da resiflerde, daha seyrek olarak da haliçler, çamur düzlükleri ve sazlıklarda bulunur. Sucul ve karasal böcekler, kabuklular ve küçük balıklarla beslenir.

46-56 cm 88-96 cm 250-510 g. Çayırlık alanlarda gruplar halinde sığır ve manda topluluklarının yakınlarında bulunan küçük bir balıkçıldır. Kısa bacaklı, kısa ve kalın gagalıdır. Kısa boyun genellikle gövdeye çekiktir. Gaga ve bacak parlak turuncu sanmsı renktedir. Üreme dışı dönemde tüm giysi beyazdır. Üreme döneminde sırt, göğüs ve tepe sarımsı turuncudur. Eşeyler aynı görünümdedir. Küçük Ak Balıkçıl'dan daha kalın kısa, açık renk gaga ve bacak rengi ile ayrılır. Küçük Ak Balıkçıl'dan daha hızlı uçar. Sulak alanlardaki çayırlıklar, çamur düzlükleri ve çeltik tarlalarında bulunur. Diğer balıkçıl ve leylek türleri ile ağaçlara karışık koloniler halinde yuva yapar. Kurbağalar, balıklar, kertenkeleler ve böceklerle beslenir.

BALABAN
Eurasian Bittern
Botaurus stellaris

KÜÇÜK BALABAN
Little Bittern
Ixobrychus minutus

64-80 cm 125-135 cm 650-2060 g. Sazların arasındayken fark edilip görülmesi kriptik renklenmesi nedeniyle epey zor olan iri bir sazlık kuşudur. Yukarı doğru uzattığı boynu ile rüzgârda sallanan sazlıkları taklit eder. Tehlike hissettiğinde saldırı pozisyonuna geçer. Boynu kalındır, giysisi koyu kahverengi üzerine altın sarısı çizgilidir. Tepe ve bıyık çizgisi siyaha çalan koyu kahverengidir. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte tepe rengi ve bıyık çizgisi daha açık renkte ve daha siliktir. Kanat ve sırtta beyaz beneklerin bulunmayışı ile genç Gece Balıkçılı'ndan ayrılır. Kalın ve kısa boyun, sırttaki çizgilenmeyle de Erguvani Balıkçıl'dan ayrılır. Sazlıklar ve bataklıklarda bulunur. Rüzgârlı havalarda sazlıkların dışına, açığa çıkar. Balıklar, amfibiler, küçük kemirgenler ve böceklerle beslenir. Sazlık alanların kaybedilmesi sebebi ile ülkemizde sayıları azalma eğilimindedir.

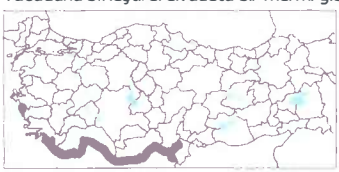
27-38 cm 40-58 cm 59-150 g. Ülkemizdeki en küçük balıkçıl türüdür. Genelde sazlıklarda fark edilmesi zordur. Sazlıklara tırmanırken ya da uçarken fark edilir: Saza tutunmuş şekilde uzun süre avını bekler. Siyah tepe ve siyah uçuş tüyleri her yaşta belirgindir. Bacaklar ve gaga kısa, ayaklar yeşilimsi gridir. Erkekte tepe, sırt, kuyruk ve kanat uçuş telekleri parlak siyahtır. Sütlü kahve tonlarındaki kanat örtüleri koyu vücut kısımları ile kontrast oluşturur. Dişi daha soluk renkte, kahverengi ağırlıklıdır. Genç, dişiye benzer, farklı olarak boyun yanları ve kanat örtüleri çizgilidir. Yoğun bitki örtüsü bulunan bataklıklarda ve tatlısu kenarlarında bulunur: Göç sırasında daha farklı habitatlarda da görülür. Balıklar, kurbağalar, yengeçler, salyangozlar ve böceklerle beslenir.

SÜMSÜKKUŞU
Northern Gannet
Morus bassanus

87-100 cm 165-180cm 2300-3600 g. Etrafı koyu renk deri ile çevrelenmiş açık mavi gözleri olan, sivri gagalı ve ince, uzun kanatlı, iri deniz kuşudur. Uçuşta dar sivri kuyruk ve kalın boyun dikkat çeker. Erginde siyah uçlu kanatlar hariç vücut açık krem rengi içeren beyazdır. Yuvarlak başta kayısı sarısı bir renk görülür. Ayaklar koyu kahverengi siyah, gaga grimsi mavi renktedir. Eşeyler aynı görünümdedir. Yaklaşık 5 yıl içerisinde erginliğe ulaşan genç, ilk yıl koyu kahverengidir, yalnızca kuyruksokumu beyazdır. Devamındaki birkaç yıl içinde önce alacalı hale gelip sonrasında beyazlaşır. Fiyortlar, deniz kıyısındaki kayalıklar ve adacıklarda koloni halinde yaşar ve ürer. Balıklarla beslenir. Suyun altında da gerekirse kanat ve perdeli ayakları sayesinde avını takip eder. Avlanma davranışı olarak, çok yüksek hızlarda, kanatlarını geriye doğru vücuduna birleştirerek adeta bir mermi gibi suya dalar.

140-175 cm 226-360 cm 5400-15.000g. İri bir su kuşudur. Tepeli Pelikan'dan biraz daha küçüktür. Ergin, beyaz ya da pembemsidir. Üreme döneminde pembelik artar ve alın kısmı şişkin bir hal alır. Gözün etrafındaki göz derisi pembedir. Kese sarı, kanat altı uçlara doğru siyah, bacaklar pembe veya turuncudur. Üreme dışı dönemde göz derisi sarımsı beyazdır. Gövdede pembelik bulunmaz. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç gridir; uçma teleklerinin hepsi koyu renktedir. Uçuşta, leylek benzeri siyah/beyaz kanatlar dikkat çeker. Uçarken boynu "S" harfi şeklinde tutar. Deltalar, tuzlu dalyanlar, bataklıklar, sığ deniz kenarlarında koloni halinde bulunur. Küçük ve orta boy balıklar, kısmen de kurbağalar gibi diğer su canlılarıyla beslenir.

160-180 cm 310-345 cm 10.000-13.000 g. Üç pelikan türünün en irisidir. Üreme dönemi erginde, başın gerisindeki kıvırcık tüyler, tepelik gibi görünür. Genel görüntüsü grimsi beyazdır. Boğaz kesesi parlak turuncudur. Göz derisi sarımsı turuncudur. Uçuşta uçma telekleri siyah, kanat altı gümüşi beyazdır. Bacaklar gridir. Üreme dışı erginde tepe belirsizdir; göz derisi grimsidir; kese daha soluk renktedir ve giysi daha kirli beyaz görünür. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte gövde, baş ve boyun kahverengimsi gri kırçıllıdır, göz derisi gri, kese grimsi sarıdır. Ak Pelikan ile karışabilir; kanat altı rengi, ayak rengi, turuncu göz derisi ve gümüşi beyaz görünümüyle ondan kolay ayrılır. Tuzlu olan dalyanlar ve göller gibi sulak alanlarda yaşar. Koloni halinde kuluçkaya yatar. Hep birlikte başlıca besini olan balıkları kıyıya sıkıştırarak veya ablukaya alarak yakalar.

125-132cm 216-290cm 3900-7000g. Üreme dönemi erginde vücut ve kanat tüyleri diğer pelikanlara göre daha uzundur; rüzgârda toplu ya da saçaklar halinde dalgalanır gibi dikkat çekmektedir. Gaga ve kese uçuk pembemsi sarı, göz derisi siyah beneklidir. Kirli beyaz giysi, gri kırçıllı bir görünümdedir. Sırt ve kanat altı örtüleri tozpembedir. Uçma telekleri siyahtır. Üreme dışı dönemde daha gridir, pembelik bulunmaz; tüyler kısadır, kese ve gaga daha soluktur. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, üreme dışı ergine benzer; kahverengimsi gridir. Su üzerinde ya da yerdeki görüntüleri aynı yaştaki Ak veya Tepeli pelikanlardan daha koyu ve daha griymiş gibidir; göz çevresi derisi ayırt edicidir. Yakından bakılınca, Ak Pelikan'ınkinden daha kısa bir gaga, daha küçük bir gövdesi vardır. Afrika'da göller ve nehirlerin durgun kısımları gibi sulak alanlarda yaşar. Balıklar ve karidesler gibi omurgasızlarla beslenir.

YILANBOYUN
African Darter
Anhinga rufa

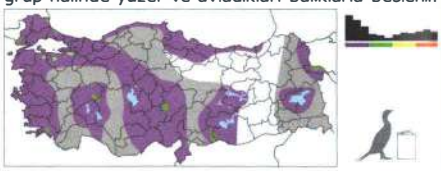
KÜÇÜK KARABATAK
Pygmy Cormorant
Microcarbo pygmaeus

85-97 cm 116-128 cm 1058-1815 g. Adını, oldukça uzun, "S" harfi şeklindeki kıvrık, ince boyundan alır. Sarı gaga, uzun ve sivridir. Ergin erkekte tepe ve ense siyah, boyun kızıl, gövde parlak siyahtır. Gaga dibinden boyun yanına doğru beyaz bir şerit iner. Dişide tepe ve ense koyu, boyun açık kestane kahverengidir. Gaga dibinden inen beyaz çizgi daha kısa ve dardır. Gövde koyu kahverengidir. Genç, dişiye benzer, beyaz ve siyah renkler sütlü kahverengi ile değişmiştir; boyun, karın ve gövde daha açık kahverengidir. Karabataklara benzer; ancak kıvrık boyun ve ucu çengelli olmayan sivri gaga ile kolayca ayrılır. Beslenme alanlarında genellikle suya eğilen dallar ya da kütükler üzerinde kanatlarını açarak güneşlenirken görülür. Tatlısu ya da alkalik göller ile ağır akan nehir kenarları, dalyanlar ve bataklıklarda görülen iri bir su kuşudur. Balıklar, kabuklular ve diğer su canlılarıyla beslenir. Yaklaşık 50 sene öncesine kadar Batı Palearktik Bölge'de sadece Amik Gölü'nde üreyen tür, gölün kurutulmasından sonra ülkemizde bir daha görülmemiştir.

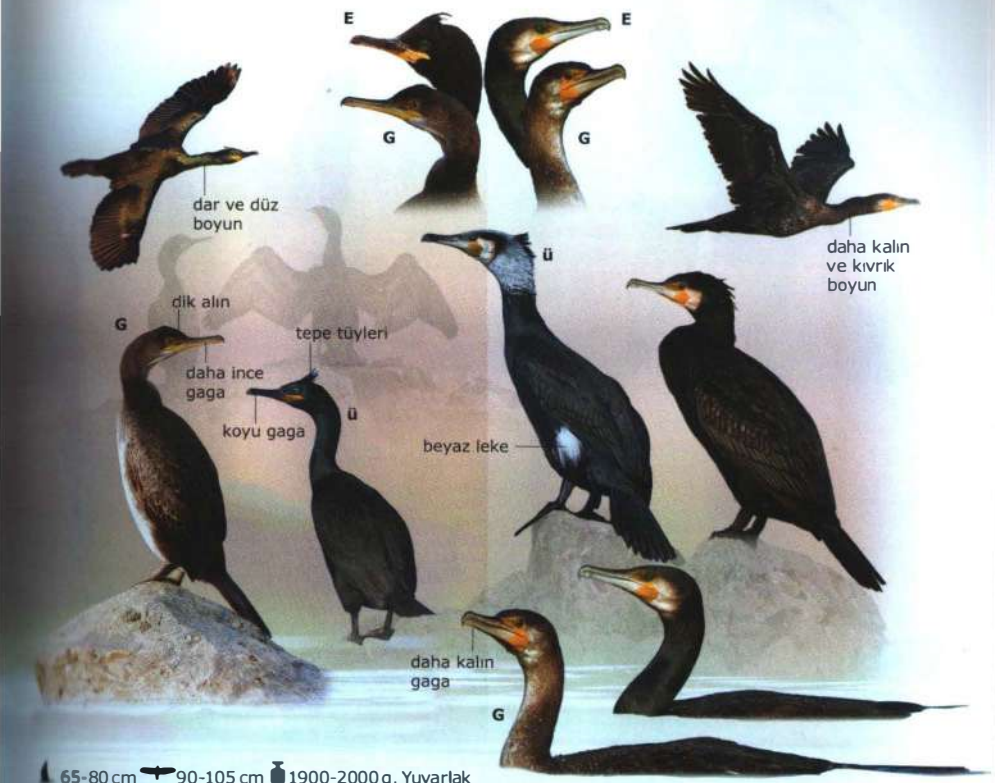

45-55 cm 80-90 cm 565-870 g. Diğer iki karabatak türünden daha küçüktür. Boyun kalın, gövdesine oranla kuyruk uzundur. Gaga dibinde tüysüz deri kısım yoktur. Üreme dönemi erginde gövde siyah, baş ve boyun kızıl kahverengidir; bu tüylerin arasında kısa beyaz hav tüyleri görülür. Kısa ve kalın gaga tamamen siyahtır. Üreme dönemi dışındaki ergin daha açık kahverengi, gıdı beyaz, alt gövde açık ve koyu kahverengi kırçıllı görünür. Baş, boyun ve vücutta beyaz benekler bulunmaz. Gaga grimsi kahverengidir. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, daha soluk ve daha açık kahverengidir. Tatlısu gölleri-nde ve bitki örtüsü zengin kıyısal deltalarda koloniler halinde üre-r. Yuvasını fazla yüksek olmayan ağaç dallarına, bazen de kamışlıkların içine yapar. Sıkça grup halinde yüzer ve avladıkları balıklarla beslenir.

TEPELİ KARABATAK
European Shag
Phalacrocorax aristotelis

KARABATAK
Great Cormorant
Phalacrocorax carbo

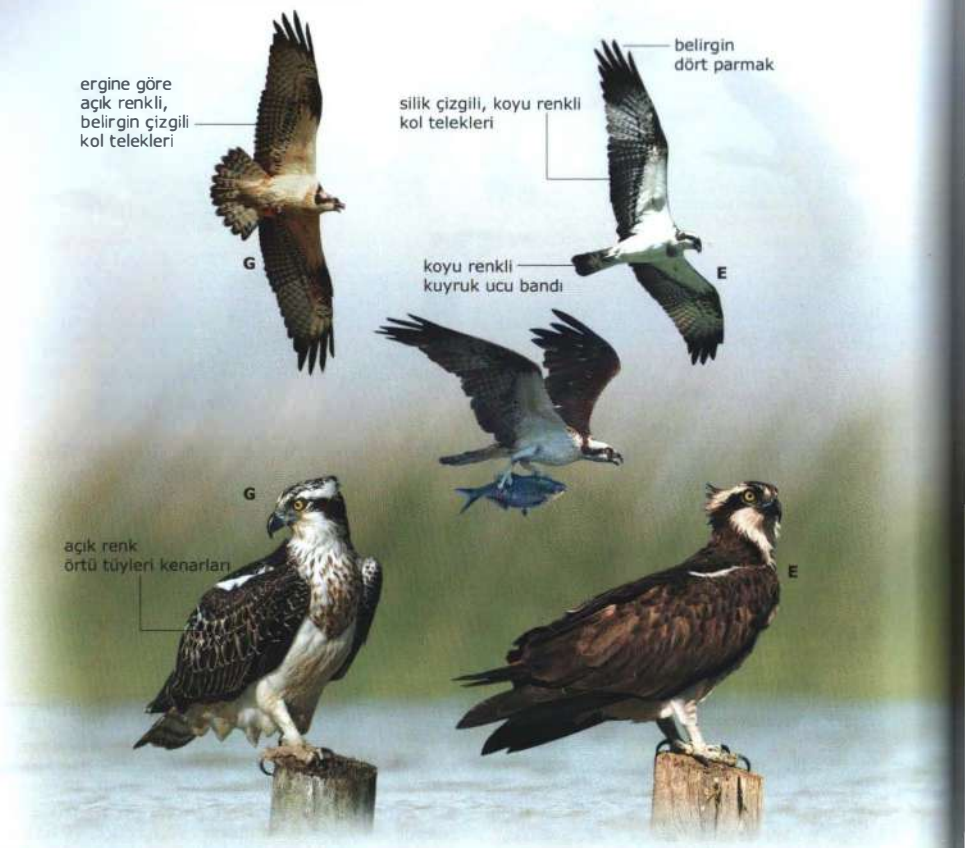
65-80 cm 90-105 cm 1900-2000 g. Yuvarlak baş ve dik bir alın vardır. Üreme döneminde başın üstündeki tüyler, kıvrık bir tepe oluşturur ve adını buradan alır. Erginlerin tüyleri parlak metalik siyahtır. Kafa, boyun ve sırt metalik parlak yeşil, gaga dibindeki derimsi kısım parlak sarıdır. Gaga siyahtır. Üreme dışı dönemde daha kahverengimsidir; gıdı beyaz, alt gaga kısmen sarımsıdır. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençler koyu kahverengi, tüyler kısmen gri uçlu ve boğaz beyazdır. Karabatak'tan daha küçük, Küçük Karabatak'tan daha büyüktür. Gaga ve boyun Karabatak'a göre daha ince, kanatlar daha dardır. Kayalık kıyılara sahip deniz kenarlarında koloni halinde yaşar. İç sularda nadiren görülür. En derine (45 m'ye kadar) dalan karabatak türlerindendir. Başta dipte yaşayanlar olmak üzere balıklarla beslenir. Ülkemizdeki kayalık bulunan kıyılarda yıl boyu görülebilir.

80-100 cm 130-160 cm 1810-2810 g. Zümrüt rengi gözleri ile dikkat çeken, güçlü ve hızlı uçuşlu bir deniz kuşudur. Gaga kanca şekillidir. Üreme dönemi ergin uzaktan siyah, iyi ışıkta yakından bakıldığında sırt koyu yeşilimsi parıltılı siyahtır. Boyun ve tepe beyaz kırçıllıdır ve miktarı değişkendir. Gıdıda ve uylukta beyaz leke görülür. Gaga dibi derisi sarıdır. Üreme dışı dönemde daha soluk, boğaz ve yüzdeki beyazlar daha koyu ve kirlidir. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte vücut daha kahverengi ve karın tarafı beyazdır. Suyun dışında olduğu zamanlarda kanatlarını açmış güneşlenirken görülür. Perdeli ayakları ile iyi yüzer ve su altında da yetkin bir şekilde hareket eder. Balıklarla beslenir. Kalabalık sürüler halinde uçarken "V" şekli oluşturur ya da sıralı olarak uçar.

BALIK KARTALI
Western Osprey
Pandion haliaetus

55-58 cm 127-174 cm 990-2050 g. Orta büyüklükte, uzun kanatlı, beyaz gövdeli bir yırtıcıdır. Uzun ve ince kanatlarıyla uçuşta silueti bir martıyı andırır. Uçuşta kanatları el bileğinden aşağı kıvrılır ve karşıdan bakıldığında "M" şeklinde görünür. Kanat uçlarında 4 parmak belirgindir. Alttan bakıldığında gövde ve kanat örtüleri beyaz, el bileği lekesi ve kanat uçları koyudur. Kuyruk ve kanat telekleri çizgilidir. Ergin erkekte, beyaz renkli başta, göz üzerinden geçerek enseye doğru inen siyah sürme dikkat çeker. Sırt koyu kahverengi, göğüs koyu kahverengi kırçıllıdır. Kuyruk ucunda kalın koyu bant bulunur. Kanat altı örtüleri ile telekleri, kalın koyu bir hat ile ayrılır. Dişide göğüsteki kırçıllık daha fazladır, ancak arazide eşey ayrımı zordur. Gençte sırt ve kanat tüylerinin ucu beyazımsıdır. Kuyruk eşit kalınlıkta çizgilidir. Göç sırasında balık avlayabileceği bütün tatlı, tuzlu ve acı su gölleri ve deniz kıyısında gözlenir. Besinin tamamına yakınını balıklar oluşturur. Geniş kanatlarıyla yüksekten uçar, balık hareketi hissettiğinde havada asılı kalarak izler. Sert bir inişle, gördüğü avına saldırır. Kanatları kapatarak, pençeleri avına doğru uzanmış şekilde dalar. Gövde neredeyse tamamen suya girer. Sivri uzun ve kıvrık pençeleri bu işe çok elverişlidir. Dış ayak parmağını çift taraflı kullanan tek yırtıcıdır. İsterse 3 parmak önde, biri arkada ya da balıkları daha iyi tutabilmek için bir parmağı arkaya çevirip 2 parmak önden 2 parmak arkadan tutabilir. Her dalıştan sonra silkinerek üzerindeki suları atar ve

havalanır. Tüneğe doğru uçarken de silkinme hareketlerini tekrarlar. Her dalışı hayati risk de taşır. Çok büyük balıkları yakalamışsa, pençelerini kurtaramayıp onlarla havalanamadığından boğulma tehlikesi vardır. Çok hareketli balıkların kafalarını, tüneğe ulaşmadan havada yiyebilir. Balığın bağırsaklarını özenle çekip çıkarır ve atar. Kuyruk dâhil hepsini yer. Avını yemek için genelde ağaçların yüksek dallarından birini veya kayalıkları seçer. Güvenli ortamlarda arazideki alçak kayaları da sofra olarak kullandığı gözlemlenmiştir. Elektrik direkleri de tercih ettiği tüneklerdendir. Avlandığı bölgede hep aynı tüneği kullanmayı tercih eder.

www.trakus.org

KÜÇÜK AKBABA
Egyptian Vulture
Neophron percnopterus

54-70 cm 146-175 cm 1600-2400 g. Ülkemizdeki en küçük akbabadır. Uzun ve dikdörtgen kanatlı, keskin bir kama şeklinde kuyruk, küçük ve sivri baş ile belirgin bir silueti vardır. Gövde, kanat örtüleri ve kuyruk beyaz, kanat telekleri siyahtır. Kanat üstü örtü tüylerinde ve boyunda açık kahve renklenme görülür. Yüz derisi ve dar olan gaga sarı, gaga ucu siyah, bacaklar pembedir. Genç koyu kahverengi, yüz derisi ve bacaklar gridir. 5 yılda ergin renklerine kavuşur. Yavaş ve derin kanat çırpar. Dönerek yükselirken ve süzülürken kanatları düz tutar. Ergin, uçarken çok uzak mesafeden Leylek ile karıştırılabilir. Açık ve kayalık arazilerde yaşar. Sarp kayalıklarda yuva yapar. Genellikle büyük çöplüklerde beslenir. Besinleri arasında yer alan yumurtaları taş kullanarak kırabilir.

94-125 cm 231-283 cm 4500-7100 g. Ülkemizde görülen en uzun boylu yırtıcıdır. Uzun, dar ve sivri kanat, kama şeklindeki uzun kuyrukla bir akbabadan ziyade iri bir doğanı andırır. Erginde üst taraf, kanat ve kuyruk parlak siyah, teleklerin beyaz şaft kısmı desenli bir görünüm verir. Alt gövde, boyun, ense ve kafa pas kızılıdır. Kanat altı örtüleri, kanat teleklerinden daha koyudur ve kontrast yapar. Türe ismini veren sakal benzeri tüyler gözden gagaya uzanır ve gaga dibinden aşağı sarkar. Gençte tüm giysi oldukça koyu renktedir; sırt ve kanat üstü örtülerinde açık renkler görülür; kanat ve kuyruk uçları daha yuvarlaktır. Silueti bir kartalı andırır. 5 yıl içinde ergin renklerine kavuşur. Yerleşimlerden uzak, yüksek dağ ve kayalıklarda yaşar. Kayalıklara yuva yapar. Leşlerden arta kalan kemikleri kırarak yutar ve ilikleriyle beslenir. Zaman zaman kaplumbağalarla beslenir ve çok nadir canlı avlara saldırır.

KARA AKBABA
Cinereous Vulture
Aegypius monachus

100-120 cm 250-295 cm 7000-12.500 g. Ülkemizde görülen yırtıcılar arasında en iri ve kanat açıklığı en fazla olanıdır. Uçuşta firar hattı kenarları oldukça düz, kanat dikdörtgen şeklindedir. Genelde, belirgin 7 parmak görünür. Kanat altı örtü tüyleri, teleklerden daha koyu renklidir ve kontrast yapar. Kuyruk kısa ve kama şeklinde, kanat genişliğinin yansı uzunluktadır. Gövde ve kanat koyu kahverengi siyah, bacaklar gri, yüz derisi mavimsi gri ve kafa beyazımsıdır. Yüz ve boğazda siyah hav tüyleri bulunur. Yaka açık kahverengidir. Genç daha siyahımsıdır. Kafa ve yaka tüyleri siyahtır: 6 yılda ergin tüylerine kavuşur. Çevresinde beslenebileceği açık alanlar bulunan ormanlarda yaşar. Diğer bütün akbabaların aksine kayalıklar yerine genellikle yaşlı ağaçların, özellikle karaçamların, tepesine yuva yapar. Leşle beslenir.

Leş Kargası, Kara Akbaba'yı taciz uçuşunda.

Ülkemizde görülen yırtıcılar arasında en iri ve kanat açıklığı en fazla olanıdır.

KIZIL AKBABA
Griffon Vulture
Gyps fulvus

93-110 cm 234-270 cm 6000-10.000 g. Büyük boylu, iki renkli, kanatlar belirgin şekilde kavisli bir akbabadır. Uçuşta 7 parmak oldukça belirgindir ve firar hattı bariz şekilde dışa kavis yapar. Kuyruk oldukça kısa ve küttür. Erginde kafa, ense ve yaka tüyleri beyaz, sırt ve kanat örtüleri devetüyü renginde, büyük kol örtülerin ortası ve uçma telekleri ile kuyruk siyahtır. Alt gövde daha kızıl kahverengidir. Kanat altı örtülerinin ortasında açık renkli bir bant görülebilir. Gaga sarıdır. Gençte kanat altı daha açık renkli, üst kısımlar daha koyu kahverengi, yaka tüyleri kahverengidir. 5-6 yılda ergin tüylerine kavuşur. Gaga koyudur. Süzülürken kanat uçları yukarıya kalkıktır ve karşıdan hafif "V" görüntüsü oluşturur. Kayalık alanlarda koloniler halinde ürer. Leşle beslenir.

AKKUYRUKLU KARTAL
White-tailed Eagle
Haliaeetus albicilla

74-92 cm 193-244 cm 3100-6900 g. Çok heybetli, geniş ve uzun kanatlı, uzun boyunlu ve iri kafalı bir kartaldır. Kanatlar çok geniş, kuyruk kısa ve kama şeklinde, parmaklar çok uzundur. Kartaldan ziyade bir akbabayı andırır. Süzülürken kanatları düz tutar, aktif uçuşta ise kanatları oldukça yavaş ve derin bir şekilde çırpar. Ergin açık kahverengi, kuyruk tamamen beyaz, gaga ve göz sandır. Yaşlandıkça baş ve boyundaki sanmsı kahverengi tüyler beyazlaşır. Beyaz kuyruk, geniş kanatlar ile kıyaslayınca oldukça kısa görünür. Kanatlann firar hattı gençlerin aksine oldukça düzdür. Genç koyu kahverengi, vücut ve kanat örtü tüyleri benekli, kafa vücuda göre daha koyu, gaga dibi sarı, gaga ve göz koyu renktedir. Uçuşta kanat firar hattı bombeli ve testere dişi görüntüsündedir; erginden daha uzun olan kuyruk, uçuşta açık renkli görünse de kapalı haldeyken koyuluklar içerir. 4-5 yılda ergin tüylerine kavuşur. Ülkemizde etrafında kayalıklann ya da büyük ormanların olduğu az sayıda sulak alanda yıl boyu görünür ve ürer. Su kuşlan, balıklar ve leşlerle beslenir.

KAYA KARTALI
Golden Eagle
Aquila chrysaetos

66-90 cm 180-234 cm 2840-6665 g. Kanat ve kuyruk oldukça uzun, koyu kahverengi bir kartaldır. İri gaga, altın rengi baş ve ense tüyleri ile dikkat çeker. Dönerek yükselirken kanat uçları çok fazla yukarı kalkık, süzülürken kanatlar düz, parmaklar çok derindir. Erginde kanat örtü tüyleri kısmen beyazımsı sandır. Çizgili kanat ve kuyruk teleklerinin dibi gridir. Kuyruk düzensiz enine koyu çizgili, kuyruk ucu geniş kalın siyahtır. Genç, erginden daha koyu görünür. Kanat üstünde daha sıllık görünen beyazlık, kanat altında geniş beyaz bir kanat paneli oluşturur. Kuyruk beyaz, kuyruk ucu geniş siyahtır. Kanat ve kuyruk telekleri, erginin tersine çizgisizdir. 5 yılda ergin tüylerine kavuşur. Genellikle yüksek rakımlı, kayalık, açık dağlık ormanlar ve dağlarda yaşar; nadiren alçak rakımlı ormanlık alanlarda bulunur. Küçük kemiricilerden tilki ve yaban keçisi yavrularına kadar bütün memeliler, kuşlar, kaplumbağalar ve diğer sürüngenler, nadiren balıklar ve amfibiler av listesindedir. Fırsat bulduğunda leşle de beslenir.

ŞAH KARTAL
Eastern Imperial Eagle
Aquila heliaca

72-84 cm 180-215 cm 2450-4530 g. Uzun kanatlı, nispeten uzun kuyruklu, iri bir kartaldır. Kaya Kartalı'na benzer; ondan biraz küçük, kanatlar daha düz, kuyruk biraz daha kısadır. Dönerek yükselirken kanatlan düz tutar ya da hafifçe kaldırır. Ergin, Kaya Kartalı'ndan daha koyudur; fakat kafa ve ense rengi daha açık tonlarda, parlak sarımsı kahverengidir. Beyaz omuz lekeleri belirgindir. Uçuşta kanatlar dikdörtgen şeklindedir. Koyu kanat altı örtüleri, kanat telekleri ile kontrast oluşturur. Kuyruk kapalı durur. Kuyruktaki çizgilenme daha sıktır. Genç, kum rengindedir; kanat örtüleri, boyun, sırt ve göğüs çizgilidir. Kanat ve kuyruk telekleri siyah, el teleklerinin iç tarafında hem üstten hem de alttan görülen açık renkli panel vardır. Kuyruksokumu krem rengidir. Erginin aksine firar hattı kavislidir: Kuyruk ve kanat telekleri ile büyük kol örtüleri ucundaki açık alanlar birleşerek açık renkli şerit oluşturur. 6-8 yılda tamamen ergin tüylerine kavuşur. Etrafında açık alan bulunan yaşlı ormanlar, tarım alanları ve meraların çevresindeki ağaçlık alanlarda bulunur. Ağaçlara ve yüksek direklere yuva yapar. Küçük ve orta boy memeliler, güvercin ve karga büyüklüğündeki kuşlar, sürüngenler ve leşlerle beslenir.

BOZKIR KARTALI
Steppe Eagle
Aquila nipalensis

60-81 cm 165-214 cm 2000-4900 g. Uzun ve geniş kanatlı, derin parmaklı, iri bir kartaldır. Yaşa göre değişen, açık kahverengiden koyu kahverengiye kadar renklere sahiptir. Oldukça iri gaga, gaga dibindeki sarılığın gözün arkasına kadar uzanması ve oval burun deliği ile orman kartallarından ayrılır. Dönerek yükselirken kanat düzdür. Nispeten uzun kuyruk ve kavisli firar hattı ile orman kartallarından ayrılır. 7 parmağı oldukça belirgindir. Ergin oldukça koyu renktedir; ensede açık kahverengi bir leke görülebilir. Bazılarında kuyruk sokumunda hilal şeklinde beyazlık olabilir. Kuyruk ve kanat telekleri belirgin şekilde çizgilidir; kanat ve kuyruk ucunda daha kalın koyu bant bulunur. Koyu kahverengi el bileği lekesi, göğüs ve karın, daha açık kahverengi kanat altı örtüleri ile kontrast yapar. Genç, Şah Kartal gencine benzer; çizgisiz alt gövde ile ondan ayrılır. Kanat ve kuyruk telekleri koyu çizgilidir. Kanat altındaki kalın beyaz bant uçuşta dikkat çeker. Kanat üstü, kanat ortası, firar hattı ve kuyruk ucunda ince beyaz bir şerit görülür. Ağaçsız, kurak bozkırlar ve açık arazilerde ürer. Yuvasını genellikle yere, tümseklere, nadiren ağaçlara yapar. Kemirgenler, küçük ve orta boylu memeliler, yuvadaki yavru kuşlar ve leşlerle beslenir.

BÜYÜK ORMAN KARTALI
Greater Spotted Eagle
Clanga clanga

59-71 cm 155-180 cm 1500-2500 g. Geniş kanatlı, kısa kuyruklu, koyu renkli bir kartaldır. Açık ve koyu giysileri vardır. Küçük Orman Kartalı'na çok benzer, bazı ayırt edici özellikleri görülmez ise ayrımı zordur. Küçük Orman Kartalı ile çiftleşerek melezler oluşturur. Uçuşta, kanat teleklerinden daha koyu renkteki kanat altı örtüleri, daha kalın kanatlar; kanat genişliğine göre kısa olan kuyruk ve belirgin 7 parmak ile fark edilir. Erginde üst taraf tekdüze koyu kahverengidir.

Kuyruksokumu hilal şeklinde beyazdır. İç taraftaki el teleklerinin beyaz dibi, beyaz kanat paneli oluşturur. Kanat altında el bileği çevresi virgül şeklinde beyazdır. Kuyruk altı örtüleri dâhil, gövdenin altı tek tip koyu kahverengidir. Bozkır Kartalı ergininden firar hattında ve kuyruk ucunda belirgin koyu bant olmaması, el bileği çevresindeki beyaz virgül, daha kısa kanat ve kuyrukla ayrılır. Açık giyside, vücut ve örtü tüyleri krem rengindedir; siyah kuyruk ve kanat telekleriyle çok kontrast oluşturur. Genç, Küçük Orman Kartalı gencine benzer, ancak örtü tüylerinde daha fazla beyaz benek vardır. Kanat ve kuyruk teleklerinin ucu beyazdır. Kanat altı örtü tüyleri ve koyu giyside gövde, teleklerden çok koyudur. Kuyruk altı tüyleri gövdeden daha açık renktedir. 5-6 yılda ergin tüylerine kavuşur. Ülkemizde sulak alanlar çevresinde görülen bir kış göçmenidir. Su sıçanları, tarla fareleri gibi küçük memeliler; kuşlar; sürüngenler; amfibiler; leşler ve böceklerle beslenir.

KÜÇÜK ORMAN KARTALI
Lesser Spotted Eagle
Clanga pomarina

55-67cm 146-168 cm 1000-2200 g. Orta boy, koyu renkli, geniş kanatlı bir kartaldır. Büyük Orman Kartalı'na benzer ama ondan biraz daha küçük, daha açık renkte, daha ince kanatlı ve daha uzun kuyruklu görünür. El bileğini çevreleyen iki açık renk virgül göze çarpar. İçteki parmaklardan biri Büyük Orman Kartalı'na göre kısadır ve 6 parmaklı görünür. Bacaklar tüylüdür. Erginde üst kısımlar düz kahverengi, uçma telekleri koyu kahverengimsi siyahtır. Uçuşta kuyruksokumu hilal şeklinde beyazdır. İçteki el teleklerinin dibi beyazdır ve kanatta beyaz panel oluşturur. Genç daha koyu kahverengidir. Örtü tüylerinin uçları beyaz benekli, kanat telekleri firar hattı ve kuyruksokumu beyazdır. Ensede küçük, pas rengi bir bölge bulunabilir. Kahverengi kanat altı örtüleri ve alt gövde, siyah uçma telekleri ve kuyruk ile kontrast oluşturur. Bozkır Kartalı'ndan kanatta ve kuyrukta çizgilenme olmaması ile ayrılır. Açık çayır ve sulak alanlara yakın ormanlar ve açık alanlarda ürer, ağaçlara yuva yapar. Göç sırasında daha açık alanlarda görülür. Küçük memeliler, amfibiler, sürüngenler, bazı böcekler ve avlayabileceği boyuttaki kuşlarla beslenir.

KÜÇÜK KARTAL
Booted Eagle
Hieraaetus pennatus

CAMBAZ KARTAL
Bateleur
Terathopius ecaudatus

42-51 cm 113-138 cm 510-1250 g. Uzun ve köşeli kuyruklu, dikdörtgen kanatlı, Şahin büyüklüğünde bir kartaldır. Kuyruk neredeyse kanat genişliği ile aynı uzunluktadır. Süzülürken ya da dönerek yükselirken kanatlar düzdür ya da hafifçe aşağı büktür; iç taraftaki açık renkli el telekleri fark edilir. Kanat üstünde çapraz uzanan açık renk kol örtü tüyleri ve beyaz omuz lekesi belirgindir. Açık, koyu ve kızıl olmak üzere üç giysisi vardır. Açık giyside kafa ve sırt kahverengi, alt taraf ve kanat altı örtüleri beyaz renkte, göğüs ve kanat altı örtüleri çizgilidir. Kanat örtüleri siyah kanat telekleriyle kontrast oluşturur. Kızıl ve koyu giysileri birbirine benzer. Kanat altı örtüleri ile uçma telekleri arasında siyahımsı bir bant vardır. Kara Çaylak ve Saz Delicesi ile karıştırılabilir. Kara Çaylak'tan daha dikdörtgen kanatlar, daha kısa kuyruk ve omuz lekesi ile ayrılır. Saz Delicesi'nden ise süzülürken düz ya da hafif aşağı büktüğü kanatlar, köşeli kuyruk ve koyu renk kanat altı bandıyla ayrılır. Nispeten kurak, açık ağaçlık alanlarda, kayalıklar ve dağlarda bulunur. Kayalıklar ve ağaçlarda yuva yapar. Küçük ve orta boylu memeliler, kuşlar ve sürüngenlerle beslenir.

55-70 cm 168-190 cm 1820-2950 g. Uzun ve çok kavisli kanatlı, çok kısa kuyruklu bir kartaldır. Ergin erkekte baş, boyun, ense, omuz tüyleri, uçma telekleri, el örtüleri ve büyük kol örtüleri siyahtır. Orta ve küçük kol örtüleri grimsi kahverengidir. Alt gövde parlak siyahtır. Sırt, kuyruksokumu ve kuyruk kestane kızılı renktedir. Turuncu gaga ucu siyah, yüz derisi kırmızıdır. Kanat altı örtüleri beyazdır. Bacaklar kırmızıdır. Dişide kol telekleri gri, uçlar siyahtır. Kanat altında daha fazla beyaz görünür ve siyah gövde ile kontrast oluşturur. Genç koyu kahverengidir; tüylerin ucu açık renkte olduğundan desenli bir görünümdedir. Gaga koyu, yüz derisi mavimsi gri, bacaklar grimsi beyazdır. Uçuşta kanat telekleri ile daha açık örtü telekleri arasında açık bir hat vardır. Ergin tüylerine 7 yılda kavuşur. Dönerek yükselirken kanat uçları yukarı kalkıktır ve kanat firar hattındaki çok belirgin kavis göze çarpar. Afrika'da ürer. Büyük böceklerden küçük antiloplara kadar, sürüngenleri, bazı balık ve karasal kuşları da içeren geniş bir besin yelpazesi vardır. Leşler ile de beslenir.

TAVŞANCIL
Bonelli's Eagle
Aquila fasciata

55-67 cm 143-176 cm 1400-3025 g. Geniş ve uzun kanatlı, uzun kuyruklu, gösterişli, irl bir kartaldır. Gövdesi bir Çakır'ı; küçük baş, uzun kuyruk ve uçuş silueti büyükçe bir An Şahini'ni andırır. Kuyruk, kanat genişliği ile aynı uzunluktadır ve oldukça geniş ve kare şekillidir. Parmaklar bu büyüklükteki bir yırtıcı için çok derin değildir. Erginde beyaz alt kısım yoğun siyah çizgili, üst taraf koyu kahverengidir: Uçuşta beyaz gövde koyu kanat altı örtüleri ile kontrast yapar. Çizgili kuyruğun ucu kalın siyah bantlıdır: Gençte gövde kızıl kahverengi, el telekleri ucu siyahımsı, kuyruk düzenli şekilde çizgilidir. Kanat altından bakıldığında uçma telekleri çizgili, pas kızılı örtü telekleri çizgisizdir ve ikisinin arasında kol örtü uçlarının koyuluğu nedeniyle koyu bir hat bulunur. Gövde çizgilenmesi 2. yaştan itibaren artar, kuyruk ucundaki bant belirginleşir, kanat altı örtüleri koyulaşır. 5 yılda ergin tüylerine kavuşur. Oldukça nadir ve bölgesel görülen bir türdür. Genellikle yükselirken pek süzülmez, süzülürken de kanatları düz tutar. Ormanlık, kayalık ve dağlık arazilerde yaşar. Yuvasını uçurumlara, dağ yamaçlarına, nadiren yüksek ağaçlara yapar. Genellikle güvercin büyüklüğündeki kuşlar, orta boy memeliler, nadiren küçük kuşlar ve kertenkelelerle beslenir.

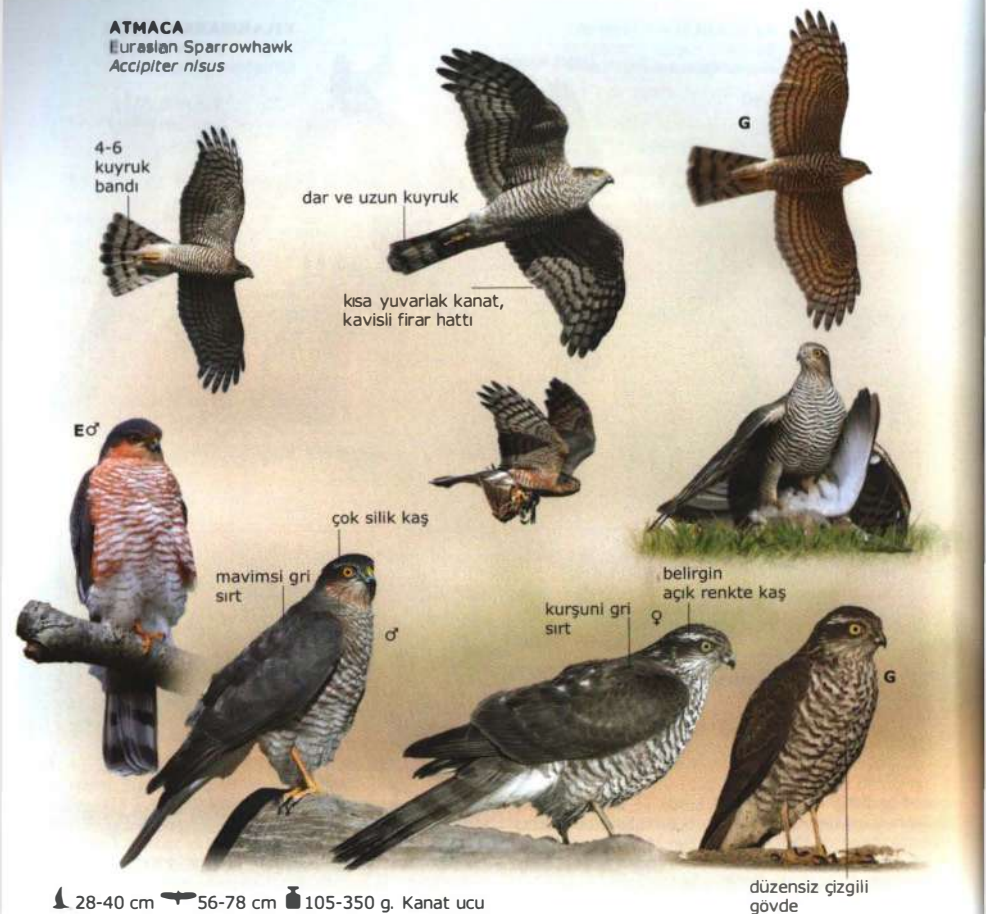

YILAN KARTALI
Short-toed Snake Eagle
Circaetus gallicus

62-70 cm 166-188 cm 1200-2300 g. Oldukça uzun ve geniş kanatlı, iri bir yırtıcıdır. Baş iri, göz sarıdır. Üst koyu kahverengi, karın beyaz üzeri kahverengi beneklidir. Farklı renklerde varyasyon gösterir; genel olarak koyu kafa, açık vücut tipiktir. Tarsus çıplak ve mavimsi gridir. Uçarken, kanat genişliği ile aynı uzunlukta olan kuyruk, belirgin 3-4 şeride sahiptir. Kanat altı belirgin çizgili; kanat üstü örtü tüyleri biraz daha soluk renklidir. Genç, daha soluk ve açık renktedir; kafa daha açık tonlarda, kanat altı çizgilenmesi oldukça az ve belirsiz, kanat ucu koyudur. Oldukça yavaş ve belirli bir düzende kanat çırparak uçar. Çok uzak mesafeden, açık giyside Şahin ile karışabilir; el bileği lekesinin olmaması ile ondan ayrılır. Açık ve genellikle hafif kurak alanlarda; kayalık, az ağaçlı ve seyrek ormanlarda yaşar. Yuvasını ağaçlara yapar. Sürüngenler, özellikle yılanlar ve kertenkelelerle beslenir.

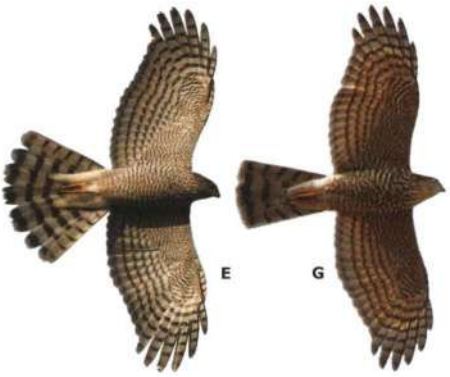

ATMACA
Eurasian Sparrowhawk
Accipiter nisus

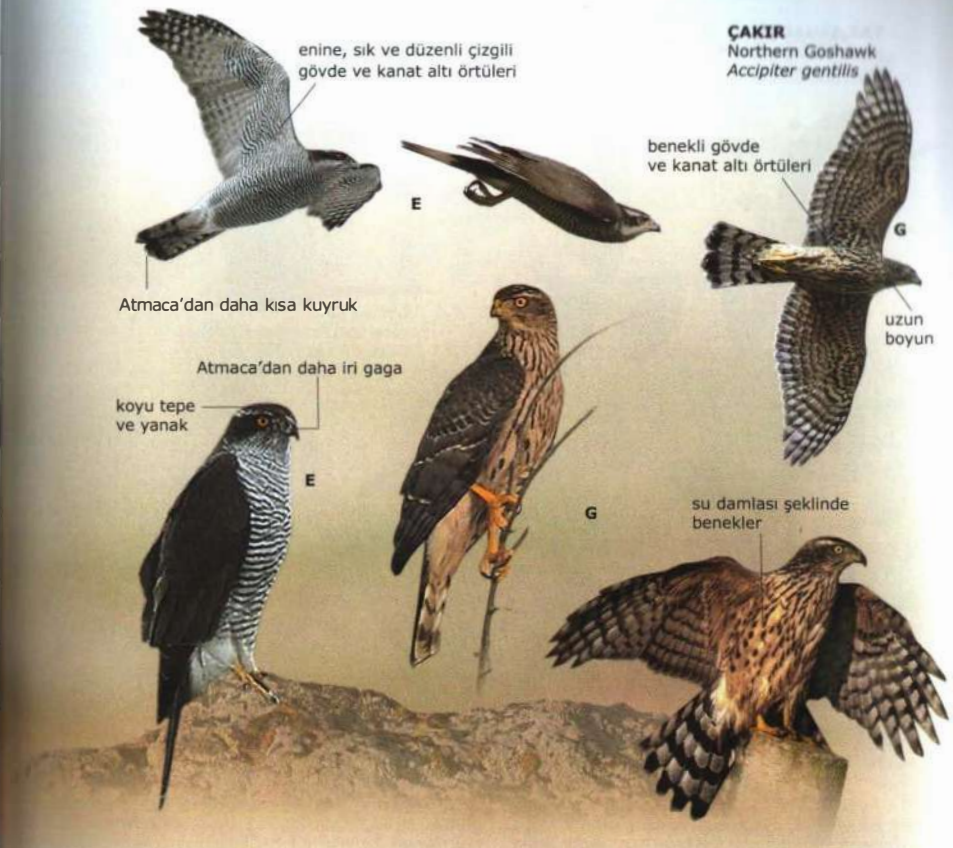

28-40 cm 56-78 cm 105-350 g. Kanat ucu sivri, kuyruk uzun ve dardır. Erkekte üst kısım mavimsi gri, alt kısım ve yanak kızılımsı beyazdır. Kanat altı ve gövde enine çizgilidir. Kuyruk 4-6 bantlıdır. Bacaklar ve göz sarıdır. Küçük, gri gaganın ucu siyah, gaga derisi sarıdır. Dişi daha iri, üst kısım kurşuni gri, kaş beyazdır. Genç, dişiye benzer fakat daha kahverengidir. Göğüs çizgileri daha kaba ve düzensizdir. Aktif uçuşta Kerkenez'e benzer, hızlı kanat çırpar ve arada süzülür. Ancak Kerkenez'den daha kısa ve kalın kanatlar, ayrıca uçarken arada süzülmesiyle rahatça ondan ayrılır. İbreli ve karışık ormanlar; ağaçlık, bahçelik alanlar; sulak alanlar ve yerleşim yerlerinde bulunur. Avının neredeyse tamamını küçük kuşlar oluşturur; nadiren de küçük kemirgenleri avlar.

ÇAKIR
Northern Goshawk
Accipiter gentilis

46-63 cm 89-122 cm 517-2200 g. Geniş ve yuvarlak kanatlı, iri bir atmacadır. Erginde üst kısımlar gri, alt kısımlar beyaz üzeri enine siyah çizgilidir. Baş, gövdeden daha koyu renkte, beyaz kaş belirgindir. Yuvarlak kuyruk geniş bantlıdır. Bacaklar sandır. Göz parlak sarımsı turuncudur. Kanat altı beyazımsıdır ve çizgili görünür. Dişi daha büyüktür. Üst kısım daha kahverengimsi gridir. Gençte üst kısım koyu kahverengidir. Örtü tüylerinin açık renk ucu pulsu bir görünüm verir; göğüs daha iri beneklidir ve benekler boyuna dizilmiştir. Atmaca ile karıştırılabilir; daha uzun kanatlar, yuvarlak kuyruk ve daha iri boyutu ile ondan ayrılabilir. Özellikle yaşlı, ibreli ağaçların olduğu ormanlarda bulunur. Ağaçlar üzerinde yuva yapar. Kışın daha açık, ağaçlık arazilerde bulunur. Güvercin, Küçük Karga, Sülün gibi orta boy kuşlar ve sincap, tavşan gibi memelilerle beslenir.

YAZ ATMACASI
Levant Sparrowhawk
Accipiter brevipes

30-37 cm 64-74 cm 140-290 g. Atmaca ile benzer boyutlarda, daha ince ve sivri kanatlı, koyu gözlü bir yırtıcıdır. Kuyrukta 6-8 koyu bant vardır. Ergin erkekte üst kısım ve baş mavimsi gri, göz çevresi koyudur. Gıdıdan itibaren alt kısımlar beyaz üzeri enine dizili pembemsi krem rengi desenli olup çizgili bir görünüm verir. Siyah kanat uçları hem kanat üstüyle hem de çok açık renkte olan kanat altıyla belirgin kontrast yapar. Kuyruğa yukarıdan bakıldığında ortası çizgisizdir. Dişi %9 daha iridir; üst kısımlar kahverengimsi gri, alt kısım ve kanat altı daha yoğun ve iri kahverengi desenlidir; kanat ucu koyu değildir. Beyazımsı gıdıda boyuna siyah bir çizgi bulunur. Gençte üst kısımlar koyu kahverengi, alt kısımlar kalın beneklidir ve boyuna çizgilenme gibi görünür. Gıdı çizgisi daha belirgindir. İnce beyazımsı bir kaş bulunur. Göz rengi bazen açık renkte olabilir. Özellikle alçak rakımdaki ormanlık ve ağaçlık alanlarda, meyve bahçelerinde ve nehir kenarı ağaçlıklarda üretir. Yuvasını ağaca yapar. Kertenkeleler, küçük kuşlar, memeliler ve büyük böceklerle beslenir.

ŞİKRA
Shikra
Accipiter badius

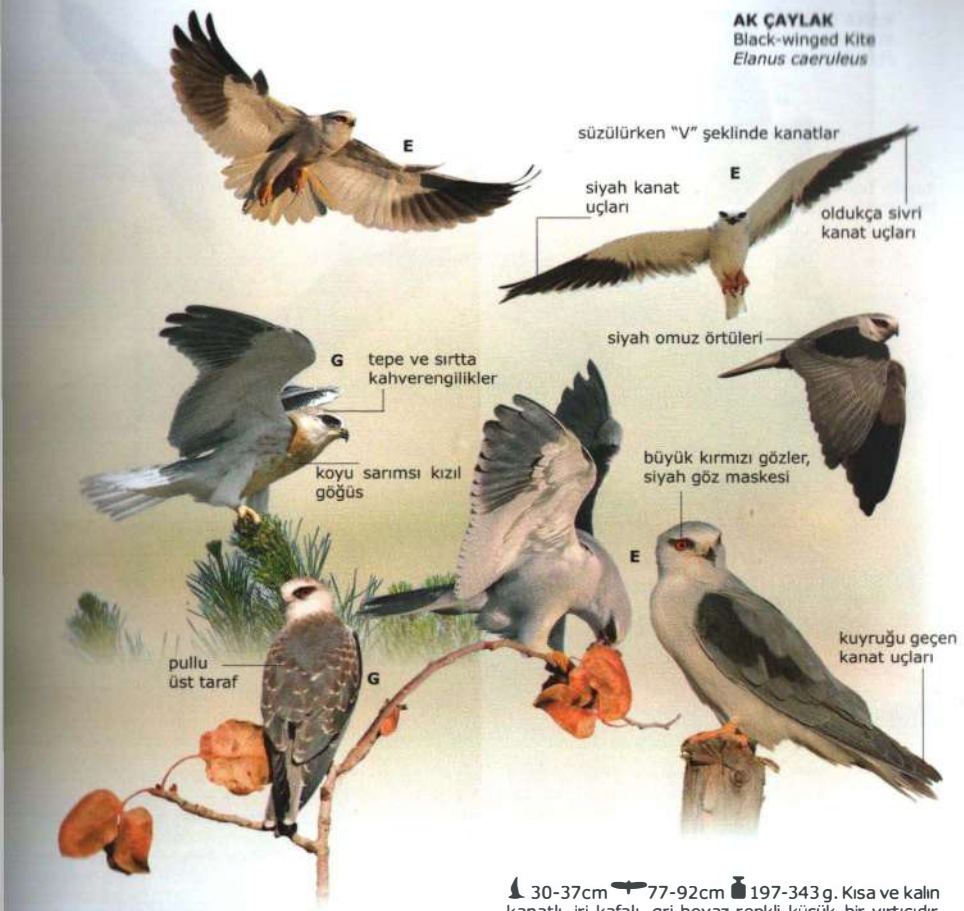

25-44,5 cm 48-68 cm 100-266 g. Bölgemizde görülen en küçük atmacadır. Erkekte kafa soluk gri, üst kısımlar gri, alt taraf enine sütlü kahverengi çizgili, göz kırmızıdır. Bazen krem rengi kızıl kahverengimsi boyun halkası görülür. Dişi koyu tonlarda ve üst kısımlar gri, ara ara kahverengi karışıktır. Göz turuncumsu sarıdır. Genç, Yaz Atmacası gencine benzer; daha açık renkli gövde desenine sahiptir, kanat uçları daha yuvarlak, gözler açık sarıdır. Aktif uçuşta hızlı kanat çırpmanın ardından kısa bir süzülme görülür. Yaz Atmacası'ndan açık renk gözler, uçuşta daha yuvarlak kanat uçları ve sadece el teleklerinin dış tarafında siyah bulunmasıyla ayrılır. Kuyruk ve yanak Yaz Atmacası'ndan daha soluktur. Boğaz ortasında Yaz Atmacası'ndaki gibi aşağı doğru koyu bir çizgi iner. Atmaca'dan daha soluk renkler, koyu renk kanat uçları, erginde açık renk kaş bulunmaması ve uçları hafif yuvarlak kuyruk ile ayrılır. Yaprak döken ormanlık alanlar, korular, meyve bahçeleri ve kırsal yerleşimlerde bulunur. Kertenkeleler, küçük kuşlar, memeliler, kurbağalar ve böceklerle beslenir.

AK ÇAYLAK
Black-winged Kite
Elanus caeruleus

Avlanırken sık sık havada asılı kalır.

30-37cm 77-92cm 197-343 g. Kısa ve kalın kanatlı, iri kafalı, gri beyaz renkli küçük bir yırtıcıdır. Beyaz baş ve alt gövde, gri sırt ve kanat ve siyah omuz tüyleri ayırt edici özellikleridir. Geniş kanatların uçları oldukça sivridir. Kanat uçları kuyruğu geçer. Sarı bacaklar oldukça kısadır; büyük kırmızı göz ve siyah göz maskesi dikkat çekicidir. Gençte kafa üstü ve sırtta kahverengilikler bulunur. Göğüs koyu sarımsı kızıldır. Sırtta gri tüylerin ucu siyah beyaz desenlidir. Göz sarımsıdır. Süzülürken kanatlar "V" şeklindedir. Avlanırken havada çok fazla askıda kalır. Havada askıda kalmalan bir Kerkenez'i, aktif bir şekilde avlanırken Kır Baykuşu'nu, derin kanat vuruşları bazen büyük bir Kara Sumru'yu andırır. Açık bozkır ve çayırlık alanları tercih eder. Genellikle kertenkeleler, ayrıca küçük memeliler ve kuşlarla beslenir.

44-66 cm 120-153 cm 630-1080 g. Koyu kahverengi, orta boylu bir yırtıcıdır. Kanatlar uzun, kuyruk hafif çatallıdır. Süzülürken kanat uçları hafif aşağı büküktür. 6 parmak belirgindir. Gövde gri, kahverengi ve kızıl arasında değişir. Hafif çizgilidir. Büyük kanat örtülerinin beyaz ucu, kanat üzerinde açık bir hat oluşturur. El bileği lekesi koyudur. El teleklerinin içi açık, uçları koyu renklidir. Baş ve iris açık renktedir. Gençte koyu bir yüz maskesi ve belirgin çizgili bir gövde bulunur. Uçuşta aşağıdan çizgili karın ve koyu maskeyle, yukarıdan ise örtü tüylerinin ucundaki açık alanlar ile ayırt edilir. Kızıl Çaylak'tan kuyruk çatalının daha sığ olması, el teleklerinin daha az beyaz olmasıyla; Saz Delicesi'nden çatallı kuyruk ve süzülürken aşağı doğru tuttuğu kanatlarla; Küçük Kartal'ın koyu giysisinden ise daha uzun ve çatallı kuyruk ve koyu renk kanat örtüleriyle ayrılır. Hem avcı hem leşçildir; balıklar, mezbaha atıkları, çöp, evcil kümes hayvanları, küçük memeliler, sürüngenler ve kuşlarla beslenir. Küçük gruplar oluşturur, ağaçlar ve kayalıklarda yuvalanır. Göç sırasında nispeten kalabalık gruplara rastlanır.

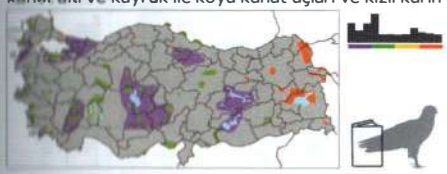
60-72 cm 143-171 cm 757-1600 g. Kızıl kahverengi bir yırtıcıdır. Kanatlar ve derin çatallı kuyruk oldukça uzundur. Baş grimsi beyaz, kızılımsı gövde kahverengi çizgilidir. Kızıl kuyruk, alttan bakıldığında enine ince çizgilidir. Uçuşta 5 parmak belirgindir. Kanat altından bakıldığında beyaz el telekleri, koyu renk el bileği ve siyah el telekleri ucuyla kontrast yapar. Kol telekleri koyudur. Kanat altı örtülerinin oluşturduğu belirgin siyah bir şerit vardır. Kanat üstünde orta kol örtüleri açık bir bölge oluşturur. Süzülürken kanat uçları aşağıya büküktür. Ergin, parlak kızıl renkte olup uçuşta kızıl karın fark edilir. Genç, daha koyu ve mat renklerdedir. Sarımsı devetüyü renginde göğüs ve karın, kızıl kanat altı örtüleriyle kontrast oluşturur. Kanat üstü örtü tüylerinin uçları açık renklidir ve kanat boyunca ince bir hat oluşturur. Kara Çaylak'tan daha uzun ve derin çatallı kuyruk, uçuşta 5 parmağın görünmesi, daha açık baş rengi ve beyaz el telekleriyle ayrılır. Açık tarım alanları ve orman kenarındaki seyrek ağaçlıklarda bulunur. Balıklar, küçük kuşlar ve memeliler, böcekler, leş ve mezbaha atıklarıyla beslenir.

SAZ DELİCESİ
Western Marsh Harrier
Circus aeruginosus

43-54 cm 115-145 cm 405-960 g. Kanatlar diğer delicelere göre daha geniş ve yuvarlak uçludur. Bir Şahin'i andırır ama daha ince vücutlu, dar kanatlı ve uzun kuyrukludur. Süzülürken kanat uçları yukarı kalkıktır. 5 parmak uçuşta belirgindir. Erkekte kafa, boyun, göğüs, ense krem rengi üzeri kızıl kahverengi çizgililidir. Kanat üstü örtüleri koyu kahverengi üzeri kızıl kahverengi desenlidir. Kann pas kızılı, kanat telekleri ve kuyruk gri, kanat uçları siyahtır. Uçarken açık renk kanat altı ve kuyruk ile koyu kanat uçları ve kızıl karın kontrast oluşturur. Omuzlar genellikle krem rengidir. 2. yaş genç erkekte firar hattında koyu bir bant görülür. Dişi ve gençte kafa üstü ve boğaz krem rengidir. Gaga dibinden başlayıp göz üzerinden ilerleyen koyu kahverengi vücut ile birleşen bir göz maskesi vardır. Genç ve dişi, kanat ve omuz başı renklenmesi bakımından birbirine oldukça benzer ve bazen ayrımı güçleştirir. Gençte, kanat altı örtüleri çok koyudur. Şahin ve Arı Şahini'nden daha ince ve uzun kanatlar, daha uzun kuyruk, daha ince vücut ve el bileğinde koyu bölge olmaması ile ayırt edilir. Kara Çaylak'tan, daha düz renklerdeki kanat üstü, yukarı doğru tuttuğu kanatlar, yuvarlak kuyruk ucu ve omuz lekelenmesi ile ayrılır. Küçük Kartal'ın koyu giysisinden ise yuvarlak kuyruk ucu ve yukarı doğru kalkık kanatlarıyla ayrılır. Sazlıkların üzerinde süzülerek av ararken sık görülür ve sazlıklarda yuvalanır. Küçük memeliler, kuşlar, kurbağalar, balıklar ve böceklerle beslenir.

BOZKIR DELİCESİ
Pallid Harrier
Circus macrourus

GÖKÇE DELİCE
Hen Harrier
Circus cyaneus

40-48 cm 100-120 cm 235-550 g. Dar kanatlı, tıknaz yapılı, 4 parmak belirgin görülen, narin yapılı bir delicedir. Ergin erkekte üst kısım tekdüze açık gri, alt kısım beyazımsı gridir. El teleklerinden dördünün ucu siyahtır ve uçta kama şeklinde görünür. Gökçe Delice ve Çayır Delicesi'ne göre kanat ucu siyahlığı çok azdır. Dişi, Çayır Delicesi ve Gökçe Delice dişilerine benzer; boyundaki belirgin açık renk kolye ve gözün arkasına doğru uzanan beyazımsı kaş, daha küt kanatlar, kanat altı kol örtülerinin oldukça koyu olması ve içteki kol teleklerinin daha koyu olması ile onlardan ayrılır. Gençte, alt kısım Çayır Delicesi genci gibi pas kızılımsı kahverengidir. Kulak örtülerini çevreleyen belirgin açık renkli halka, göğüste hiç çizgilenme olmaması ve göğsün üst kısmında birleşen, boynu çevreleyen koyu boyunluğu ile ayrılır. Uçuşta el teleklerinin ucu Çayır Delicesi'nin aksine açık renktedir. Çayır, çalılık, fundalık, otlak, açık alanlar ve bozkırlarda görülür. Küçük memeliler, kuşlar, kertenkeleler ve böceklerle beslenir.

42-50 cm 100-121 cm 300-708 g. Çayır Delicesi ve Bozkır Delicesi'ne göre daha geniş kanatlı, 5 parmak belirgin görülen bir delicedir. Erkekte üst kısım soluk gri, alt kısım göğse kadar gri, göğüsten aşağısı beyazdır. El telekleri siyah, kol teleklerinin firar hattı siyahımsı koyu gridir. Kuyruksokumu diğer delicelere göre daha fazla beyazdır. Dişide üst kısım koyu kahverengi, alt kısım daha açık renktedir. Uçuşta kanat altında el, kol ve kuyruk telekleri enine koyu çizgilidir. Genç, dişiye benzer; ancak üst kısım daha koyu, alt kısım daha kızılımsıdır. Kanat altında içteki kol telekleri daha koyudur. Kanat örtü tüyleri uçları krem rengindedir. Açık tarım arazileri, bozkırlar ve fundalıklarda bulunur. Genellikle küçük memeliler ve kuşlarla beslenir.

ÇAYIR DELİCESİ
Montagu's Harrier
Circus pygargus

39-49 cm 102-123 cm 227-445 g. İnce, uzun ve sivri kanatlı, narin yapılı, dar ve uzun kuyruklu, 4 parmak belirgin görülen bir delicedir. Erkekte üst kısım gri, el telekleri siyahtır. Kol teleklerinde üstten bakıldığında 1, alttan bakıldığında 2 siyah çizgi görülür. Alt gövde karna kadar gri, karından aşağısı beyazdır. Kanat altı örtüleri beyaz, büyük kol örtüleri ve karın kahverengi beneklidir. Diğer delicelerin erkeklerinden siyah kanat şeridi ve alt gövdedeki beneklenmeler ile ayrılır. Dişi, Gökçe Delice dişisine çok benzer; boyun halkasının olmaması, kanat altı örtülerinin daha açık renkte ve çizgili olması, kanat altındaki koyu ve açık renk şeritlerin belirgin olması ile onlardan ayrılır. Belirgin parmak sayısının 4 olması ile Gökçe Delice'den ayrılır. Genç, Bozkır Delicesi gencine benzer, boyun halkasının olmaması ile ondan ayrılır. Her iki eşeyde de melanistik giysiler olabilir ve Saz Delicesi'ne benzer. Tarım alanları, açık ovalar, çorak araziler, **bataklıklar** ve alçak çalılıklı arazilerde ürer. Küçük **kuşlar** ve memeliler, kertenkeleler ve böceklerle **beslenir.**

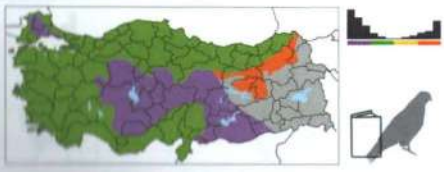

ŞAHİN
Common Buzzard
Buteo buteo

40-52 cm 109-136 cm 427-1360 g. Geniş kanatlı, tıknaz, nispeten kısa kuyruklu, kısa boyunlu, birçok farklı rengi olan, orta boylu bir yırtıcıdır. Göğüsteki beyazımsı kolye belirgindir, kuyruk enine ince çizgililidir, bacaklar nispeten kısadır. Gaga ucu siyah, dibi sarıdır. Dönerek yükselirken kanatları hafif yukarı kaldırır ve derin olmayan bir "V" şeklinde görülür. Kanat altında açık renk el telekleri, koyu renk el bileği lekesi ve kanat uçlarıyla kontrast oluşturur. Erginde göz koyu renkte, kolye açık zemin üzeri enine ince çizgilidir. Uçuşta firar hattında ve çoğunlukla da kuyruk ucunda koyu renkli bir bant vardır. Gençte göz açık renkte, göğüs dikine çizgili/beneklidir. Uçuşta firar hattında ve kuyruk ucunda bant görülmez. Çok farklı giysisi bulunur, çok açık formunu görmek mümkündür. Açık formda virgül şeklindeki koyu el bileği lekesi, açık renk kanat örtüleri ile kontrast oluşturur. Paçalı Şahin'den genellikle koyu kol telekleri, daha küçük el bileği lekesi ve kuyruk ucunda belirgin siyah bant yerine kuyruğun tamamına yayılan daha fazla sayıda ince bant olması ile ayrılır. Arı Şahini'nden daha kısa kuyruklu, daha iri kafalıdır. Ormanlar, açık ağaçlık alanlar, etrafı ağaçlık tarım arazileri ve sulak alanlar civarında görülür. Genellikle ibreli ya da karışık ormanlarda, ağaçlara yuva yapar. Küçük ya da orta büyüklükteki memeliler, kuşlar, sürüngenler, kurbağalar, böcekler, solucanlar ve leşlerle beslenir.

43-62 cm 112-160 cm 590-1760 g. Kanatlar, kuyruk ve boyun uzun olan bir şahindir. Uzun sarı bacaklar, Şahin'den daha iri ve ucu siyah sarı gaga, vücuda göre daha koyu renkteki karınla tanınır. Şahin'deki gibi birçok farklı rengi vardır. Genellikle kızıl renkler hâkimdir; koyu giysisi dışındakilerde açık renk baş, göğüs ve kuyruk, kızılımsı kann ile kontrast yapar. Göz koyu renktedir. Kuyruk çizgisizdir. Kanat uçları, firar hattı ve el bileği lekesi siyahtır. Gençte baş ve gövde karna göre çok açık renktedir. Göz açık renktedir. Uçuşta kanat ucu koyuluğu daha az belirgin, firar hattındaki koyu renk oldukça siliktir. Kanat üstü örtü tüylerinin uçları açık renktedir. Kuyruk enine ince çizgilidir. Hafif kurak, bozkır, kayalık ve açık arazilerde bulunur. Küçük ve orta boylu memeliler, kuşlar, sürüngenler, nadiren leşler ve büyük böceklerle beslenir.

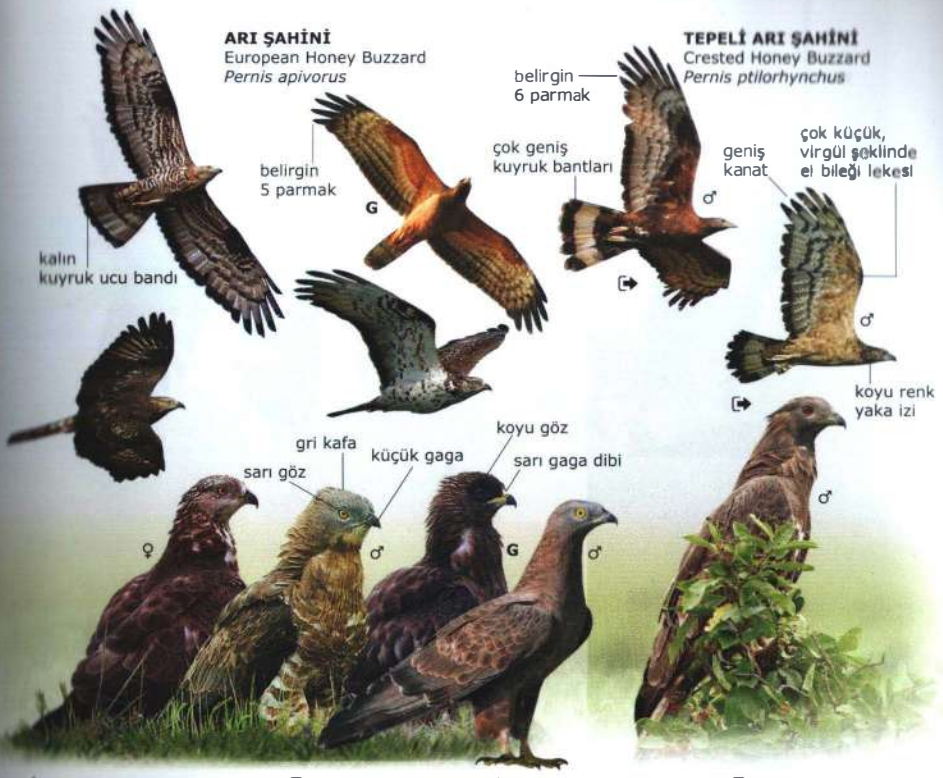

*Bozkır Şahini – *Buteo buteo vulpinus*
Şahin'den daha dar ve sivri kanatlı, uzun kuyrukludur. Kuyruk üstü ve altında genellikle daha kızılımsı renklerdedir. Hızlı kanat çırpışı ve daha küçük boyu ile arazide daha kolay tanınabilir. Renk varyasyonları görülür. Dikkatli bakılmadığında Kızıl Şahin ile karıştırılabilir. Şahin'in nominat alttürü Kuzey Avrupa'da ürerken, *vulpinus* alttürü Ural Dağları'nın doğusunda kalan Asya'da ürer. İstanbul Boğazı ve İsrail'den en yoğun göç eden yırtıcıdır.

PAÇALI ŞAHİN
Rough-legged Buzzard
Buteo lagopus

45-63cm 120-153 cm 600-1660 g. Koyu kahverengi beyaz renktedir. Erginde beyaz kuyruğun ucunda koyu bir bant görülür. Kanat altı, belirgin koyu el bileği lekesi dışında oldukça açık renktedir. Firar hattı ve kanat uçları koyu kahverengidir. Ergin erkekte siyahımsı koyu kahverengi göğüs, aynı renk karından çok daha açık renk desenlidir. Kuyruk ucundaki geniş siyah bandın yanı sıra birkaç ince bant daha bulunabilir. Ergin dişide ise karın göğse göre daha desenlidir ve sadece kalın bir kuyruk ucu bandı dışında nadiren ince bir bant daha bulunabilir. Gençte kafa oldukça açık renkli, karın koyu kahverengidir. Kuyruk ucu bandı grimsidir ve ergine göre daha az belirgindir. Kartallardaki gibi tüylü tarsus ile diğer şahinlerden ayrılır. Kızıl Şahin'deki koyu kızıl renklerin yerini, Paçalı Şahin'de koyu kahverengi renkler, krem renklerin yerini beyazlar alır. Genellikle açık araziler ve sulak alanların çevresinde görülür. Neredeyse tamamen küçük memeliler, özellikle tarla fareleriyle beslenir.

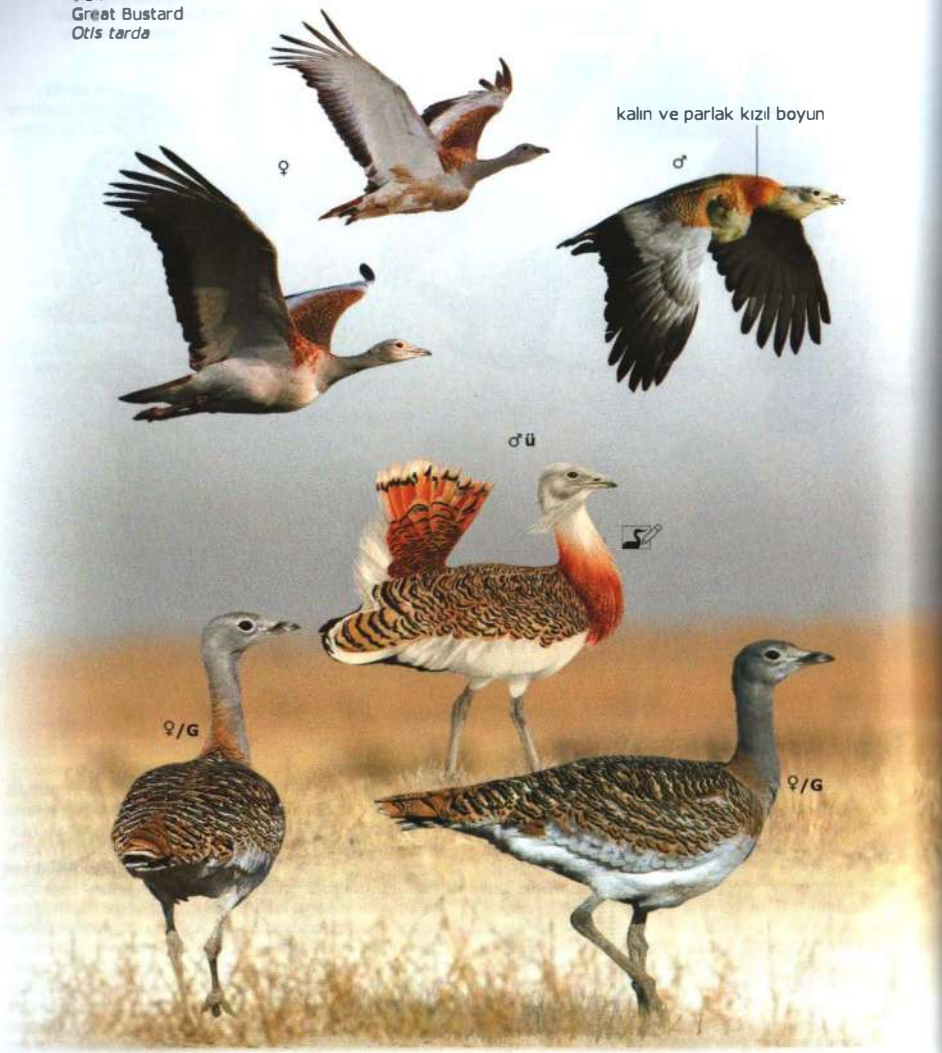
52-60 cm 118-150 cm 360-1050 g. Dar ve uzun kanatlı, uzun kuyruklu, küçük başlı bir yırtıcıdır. Kanat ve kuyruk telekleri enine kalın çizgilidir. Firar hattı kavisli ve hafif bir "S" şeklindedir. Farklı giysileri vardır. Erginde göz sarı; gaga dibi gri, ucu siyahtır. Üst taraflar grimsi, alt taraf enine koyu çizgilidir. Kuyrukta ikisi dipte birisi uçta olmak üzere 3 kalın bant görülür. Ergin erkekte kafa grimsidir. Dişi, erkekten biraz daha büyük, kafa daha kahverengidir. Kanat uçları ve firar hattındaki koyuluk daha az göze çarpar. Kanat teleklerinde çizgilenme daha yoğundur. Gençte üst taraf kahverengi, göz koyu, gaga dipleri sarıdır. Alt taraf çok farklı renklerdedir ama genel olarak boyuna çizgilidir. Kuyruktaki kalın bantlar daha ince, bantlar arası çizgiler belirgindir. Kanat uçlarındaki siyahlık erginlerden daha fazla, kol telekleri koyudur. Dönerek yükselirken kanatlar genelde düzdür. Genellikle açık alanlara yakın olan ibreli ve karışık ormanlarda bulunur ve ağaçlara yuva yapar. Özellikle eşekarılarının larvalarıyla beslenir. Ayrıca kurbağalar, sürüngenler, yavru kuşlar ve kurtçuklarla beslenir.

52-68cm 115-155 cm 750-1490 g. Arı Şahini'nden daha iri, daha kısa kuyrukludur. Koyu el bileği lekesi bulunmaz ve uçuşta diğer şahinlerdeki 5 parmak yerine 6 parmaklıdır. Uzun vegeniş kanatlı, ağır gövdeli, kartal görünümlü bir yırtıcıdır. Kanat geniş, kafa küçük görünümlüdür. Çoğunlukla tepedeki uzamış tüylerin oluşturduğu "tepe" görülür. Çok farklı giysi renklenmesi bulunur. Ergin erkekte göz koyudur; boğazda belirgin bir yaka izi bulunur. Gaga koyu grimsi siyahtır. Kuyrukta, biri kuyruk dibinde diğeri uçta olmak üzere çok kalın 2 koyu bant vardır. Kanat teleklerindeki bantlar çok belirgindir ve firar hattı boyunca devam eder. Dişide göz sarıdır. Arı Şahini dişisine çok benzer; kol teleklerinde eşit aralıklı daha fazla çizgilenme olması, el teleklerinde daha yoğun ve düzensiz çizgilenme olması ve koyu el bileği lekesinin olmaması ile ondan ayrılır. Gençte gaga, Arı Şahini'ndeki gibi dibinde sarı, uçta ise siyahtır. Arı Şahini'nin aksine, kanat teleklerinde 4 yerine 5-6 bant bulunur. Yukarıdan bakıldığında kanat teleklerinin el bölgesinde açık bir alan görülür. Genel olarak arılar ve eşekarılarının larvalarıyla beslenir.

TOY
Great Bustard
Otis tarda

90-105 cm 170-260 cm 3300-18.000 g. Uçabilen en ağır kuştur. Sürücüldür. Gövde oldukça iridir. Kafa iri, boyun ve bacaklar uzundur. Kuyruk kısadır. Baş ve boyun soluk gri, üst kısımlar kiremit kırmızısı renkte, siyah çizgilidir. Alt kısımlar beyazdır. Üreme giysisindeki erkekte uzun beyaz bıyıklar ve geniş kızıl kestane rengi bir göğüs bandı vardır. Üreme dönemi dışında bıyık yoktur ve göğüs bandı dardır. Dişi, erkekten çok daha küçüktür. Göğüs bandı bulunmaz; daha soluk renklidir ve boyun erkekteki kadar gri değildir. Uçuşta kanatlar geniş ve yuvarlak uçludur. El ile kol teleklerinin uçları ve el örtü telekleri siyah, geri kalan kısımlar beyazdır. Uçma telekleri dışında kanat altı ve gövde uçuşta beyaz görünür. Bozkırlar ve tarım alanlarında bulunur. Omurgasızlar, tohumlar ve nadiren küçük omurgalılarla beslenir.

YAKALI TOY
Macqueen's Bustard
Chlamydotis macqueenii

MEZGELDEK
Little Bustard
Tetrax tetrax

Kazakistan'ın Aktav şehri kırsalında halkalanan (T878) ve Ekim 2020'de Trabzon Akçaabat'ta kaydedilen yerici Yakalı Toy.

55-75cm 135-170 cm 1200-3200 g. Toy'dan daha küçüktür. Erginde tepe siyah ile karışık beyazdır. Boyun ön orta kısmı gri beyaz olup iki yanda siyah tüyler bulunur. Tepe ve ensedeki süs tüyleri kabarıktır. Bu siyah tüyler gençlerde bulunmaz. Kuyruk dar ve koyu renk çizgilidir. Üst kısımlar krem kahverengi, üzeri koyu renkli lekelidir. Dıştaki el teleklerinin iç kısımları beyaz, uç kısımları siyahtır. Geri kalan el telekleri siyahtır. Uçarken uzun kanatlı ve uzun kuyruklu bir görünümdedir. Uçmaktan ziyade koşarak kaçma eğilimindedir. Zayıf bitki örtüsü ile kaplı açık bozkırlar ve yarı çöllerde yaşar. Tohumlar, böcekler ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir. Yakın zamana kadar ülkemizde tamamen tükendiği düşünülmekteydi. Geçtiğimiz yüzyıl içerisinde yalnızca 4 kaydı bulunur.

40-45 cm 105-115 cm 680-975 g. Bölgemizdeki en küçük toydur. Üst kısımlar kırçıllı kahverengidir. Alt kısımlar ise temiz beyazdır. Kısa kuyruk beyazdır. Üreme giysisindeki erkekte gıdı ve yanak gridir. Siyah boyun, üstteki dar bir "V" şeklinde, alttaki ise daha geniş ve kolye şeklinde olmak üzere iki beyaz hat ile bölünür. El telekleri siyah uçludur ve kanattaki beyazlık oldukça geniştir. El telekleri örtüleri siyahtır ve uçuşta beyaz telekler arasında siyah hilal gibi görünür. Dişi ve üreme mevsimi dışındaki erkek daha tekdüze kırçıllı kahverengidir. Başta gri, boyunda siyah ve beyaz bulunmaz. Hızlı kanat çırpar. Ülkemizde sayıları azalmaktadır. Kurak çayırlarda ve kısa boylu tarım ürünlerinin ekili olduğu alanlarda bulunur. Tohumlar, böcekler, kemirgenler ve sürüngenlerle beslenir.

ÇİZGİLİ SUYELVESİ
Striped Crake
Aenigmatolimnas marginalis

17-19 cm 33-37 cm 17-55 g. Orta boyda bir suyelvesidir. Boyutu ve nispeten iri yapılı gagasıyla Benekli Suyelvesi ile benzerlik gösterir. Belirgin, uzun beyaz çizgili üst kısımlar devetüyü rengi, karın düz kızıl kahverengidir. Böğür, diğer sulyelvesi türleri gibi çizgili değildir. Onlardan farklı olarak kuyruk altı, kızıl kahverengidir. Uçarken daha grimsi uçma telekleri ve daha koyu renkli sırtı ile diğer suyelvelerine göre kızıllık çok daha azdır. Dişinin renklenmesi daha dikkat çekicidir; ince beyaz çizgili mavimsi gri göğsü ve karnı ile tanınır. Ergin erkek ve daha az çizgili olan gençte baş, boyun ve göğüs devetüyü kızıl kahverengidir. Mevsimsel olarak sualtında kalan çayırlıklar ve bataklıklarda yaşar. Solucanlar, böcekler ve diğer omurgasızlar, ayrıca kurbağa larvalarıyla beslenir. Sahra altı Afrika'da, daha çok Doğu Afrika'da dağılım gösterir. Birisi Türkiye'den (Muğla) olmak üzere Akdeniz Havzası'nda birkaç rastlantı kaydı vardır. Dağılım alanları ve görülme sıklığı, yağışların miktarına bağlı olarak farklılık gösterir.

BILDIRCINKILAVUZU
Corn Crake
Crex crex

SUKILAVUZU
Water Rail
Rallus aquaticus

27-30 cm 42-53 cm 129-210 g. Çok nadir görülür. Tekrarlı "kreks, kreks" sesleri ile kolaylıkla tanınır. Bıldırcın'dan daha iri, suyelvelerine benzeyen karasal bir türdür. Yüz ve boyun mavimsi gridir. Dişide bu renk daha belirsizdir. Gözpınan ve sürmesi kahverengidir. Gövde kahverengi üzerine, üst kısımlarda dikey koyu lekeli, alt kısımlarda ise enine beyaz çizgilidir. Kanatlar temiz kızıl kahverengidir. El telekleri koyu kahverengidir. Açık pembe gaga kısa ve kalındır. Güçlü bacaklar uçarken arkaya doğru uzanır ve konmak üzereyken de öne doğru sallanır. Göç sırasında Bıldırcın'lara katılır. Sayıları küresel ölçekte azalmaktadır. Uzun otlu, açık ya da yarı açık nemli çayırlar ve tarım alanlarında ürer. Solucanlar, yumuşakçalar, çekirgeler gibi çeşitli omurgasızlar ve küçük kurbağalarla beslenir.

25-28 cm 38-45 cm 74-190 g. Çoğu kırmızı olan gaga uzun ve hafifçe aşağı kıvrıktır. Erkekte üst kısımlar kahverengi üzerine siyah lekelidir. Yüz, göğüs ve karın kurşuni gridir. Böğür siyah beyaz çizgilidir. Bacaklar ten rengi, kuyruk altı sütlü kahverengimsi beyazdır. Dişi daha küçük boylu, daha kısa gagalıdır. Gençte yüz kahverengi, alt koyu kahverengi ve beneklidir. Soluk bir kaş bulunur. Gaga açık kahverengidir. Kuyruğu çoğunlukla kalkık tutar, uyarı amacıyla kuyruk kakar. Sığ sulardaki sazlıklar ve su kenarındaki yoğun çalılıklarda yaşar. Genellikle gizlenir. Özellikle suyun donduğu zamanlarda açıkta görülme ihtimali artar. Nadiren yüzerken görülür. Çoğunlukla solucanlar, sülükler, yumuşakçalar gibi küçük omurgasızlar, çok az oranda küçük omurgalılar, sürüngenler ve ayrıca meyveler, kökler ve tohumlarla beslenir.

KÜÇÜK SUYELVESİ
Baillon's Crake
Porzana pusilla

17-19 cm 33-37 cm 17-55 g. Bölgemizdeki en küçük suyelvesidir. Kısa kanatlar ayırt edicidir. Gaga erginde yeşilimsi, gençte sarımsıdır. Hiçbir formunda gaga dibinde kırmızılık bulunmaz. Bacaklar pembemsi gridir. Erginde üst kısımlar kahverengi üzerine düzensiz geniş siyah ve dar beyaz çizgilidir. Yüz, boynun ön kısmı ve göğüs koyu mavimsi gridir. Kuyruk altı, karın ve böğür siyah beyaz çizgilidir. Genç daha yoğun çizgilidir ve mavi gri renklerden yoksundur. Çizgilenme boyna kadar çıkabilir. Gaga dibinde kırmızı olmaması ve kısa kanatları ile Bataklık Suyelvesi'nden ayrılır. Bataklıklar, sazlıklar, ıslak çayırlar, yoğun bitkili su kenarlarında yaşar. En çok saklanan suyelvesidir. Bazen suda yüzen bitkiler üzerinde görülebilir. Başta böcekler olmak üzere yumuşakçalar, kabuklular, küçük balıklar, kurbağalar ve bitkilerle beslenir.

BATAKLIK SUYELVESİ
Little Crake
Porzana parva

18-20 cm 34-39 cm 30-72 g. İnce uzun yapılıdır. Gaga kısa ve yeşil, gaga dibi kırmızıdır. Bacaklar yeşildir. Dişi ve erkek belirgin şekilde farklıdır. Erkekte yüzden kıça kadar olan kısımlar koyu mavimsi gridir; kuyruk altı ince siyah beyaz çizgilidir. Üst taraf kahverengidir. Omuz ve sırtın ortasında boyuna koyu kahverengi kalın çizgiler arasında beyaz kirçillar bulunur. Dişide böğür ve karın sarımsı krem rengi, boğaz ve boyun beyazımsıdır. Genç, dişiye benzer; boğaz, boyun ve yüz daha beyazdır. Gaga kökündeki kırmızı ve daha uzun el telekleri uzantısı ile Küçük Suyelvesi'nden ayrılır. Yoğun bitki örtüsünün bulunduğu sulak alanlar ve yavaş akan su kenarlarında yaşar. Sucul böcekler, diğer küçük omurgasızlar ve su bitkilerinin tohum ve sürgünlerle beslenir.

BENEKLİ SUYELVESİ
Spotted Crake
Porzana porzana

22-24 cm 37-42 cm 57-147 g. Sukılavuzu'ndan biraz daha küçüktür. Dibinde kırmızılık olan sarı gaga kısa, kalın ve düzdür. Kuyruk altı genelde temiz krem rengidir. Bacaklar yeşilimsidir. Alt kısımlar kahverengi üzerine yoğun şekilde beyaz kırçıllıdır. Göğüs kısmı daha çok beyaz beneklidir. Bu beneklenme gençte daha belirgindir. Üst kısımlar yoğun bir şekilde beyaz çizgili ve koyu lekelidir. Erginde yüz ve boyun mavimsi gri iken, gençte kirli krem rengi grıdır. Kulak örtüleri kahverengidir. Geniş bir kaş vardır. Uçuşta kısa ve yuvarlak kanatların beyaz hücum hattı görülür. Uçuşta Sukılavuzu'nu andırır. Nadiren görülür, çoğunlukla yavaş ve ağır adımlarla yürür. Yaşam alanı ve besin tercihleri Küçük Suyelvesi ile benzerdir.

SUTAVUĞU
Common Moorhen
Gallinula chloropus

SAKARMEKE
Euraslan Coot
Fulica atra

30-38 cm 50-55 cm 192-493 g. Gövde mavimsi koyu gridir. Üst kısımlar koyu kahverengidir. Alın plağı ve gaga kırmızı, gaga ucu sarıdır. Bacaklar yeşildir. Gövde yanında enine beyaz çizgi bulunur. Beyaz kuyruk altı tüyleri ortadan bir siyah çizgi ile ikiye ayrılır: Dişi ve erkek birbirine benzer, ancak dişi daha küçüktür. Genç açık kahverengidir. Gençte alın plağı dar, plak ve gaga donuk sarımsı renklidir. Kıyısında sık bitki örtüsü bulunan, neredeyse tüm tatlısu alanlarında görülebilir. Yürürken ve yüzerken sıklıkla kuyruk kakar. Aynı zamanda yüzerken başını ileri geri hareket ettirir. Bitki örtüsü altında saklanmayı tercih eder. Küçük omurgasızlar, balıklar, kurbağalar, omurgalı yumurtaları ve bitkilerle beslenir.

36-39 cm 70-80 cm 610-1200 g. Tombul, kısa kuyruklu, küçük ve yuvarlak başlıdır. Uçuk pembemsi beyaz gaga ve beyaz alın plağı dışında tamamen siyahtır. Kol teleklerinin firar hattı beyazdır. Göz kırmızıdır. Bacaklar grimsi yeşil ve parmaklar lopludur. Gençte boyun önü ve göğüs beyaz, vücudun geri kalanı soluk siyahımsı gri, alın plağı oldukça küçüktür. Kuyruk altının koyu rengi ve gövdede çizgilerin bulunmaması ile genç Sutavuğu'ndan ayrılır. Küçük bir sıçrama ile dalar. Yüzerken kafasını ileri geri hareket ettirir. Havalanmak için bir süre su yüzeyinde koşar. Özellikle kışın çok büyük sürüler oluşturur. Çoğunlukla geniş açık sular ve su bitkilerince zengin her türden sulak alanda bulunur. Genelde bitki tüketmekle beraber küçük omurgasızlar, balıklar, kurbağalar ve diğer küçük omurgalılarla da beslenir.

SAZHOROZU
Purple Swamphen
Porphyrio porphyrio

KÜÇÜK SAZHOROZU
Allen's Gallinule
Porphyrio alleni

38-50 cm 90-100 cm 520-1000 g. Parlak koyu mavi ve mor renkli, oldukça iri gövdesi ile özgün bir türdür. Baş ve boyun yanları grimsidir. Bacaklar oldukça kalın, uzun ve kırmızıdır. Kalın gaga ve gagaya birleşik olan alın plağı parlak kırmızıdır. Kuyruk altı beyazdır. Dişi görece daha küçüktür, alın plağı da daha küçüktür. Arazide ayrımı zordur. Genç daha açık renk ve grili, alt kısımları grimsi beyazdır. Geniş sazlıkların bulunduğu göller, çeltik tarlaları, sazlıkla çevrili yavaş akan su kenarlarında bulunur. Türün taksonomisi ile ilgili tartışmalar devam etmektedir ve ülkemizde olası 2 türün varlığından söz edilmektedir. Sucul bitkilerin filiz, kök ve yapraklarıyla, genç çeltik bitkisi ve çimenlerin tohumları gibi bitkisel besinle ve az da olsa yumuşakçalar, solucanlar, kabuklular, böcekler, küçük omurgalılar ve yumurtalarıyla beslenir.

22-26cm 48-52 cm 112-172 g. Sutavuğu'ndan biraz daha küçük ve zariftir. Gaga kırmızı, alın plağı açık yeşil, baş siyahımsıdır: Ense ve alt kısımlar mavimsi mor, sırt ve kanatlar yanardöner yeşildir. Kuyruk altı tüyleri ortadan siyah çizgi ile ayrılmış beyaz renktedir. Bacaklar kırmızıdır. Gençte üst taraflar açık kahverengi, alt kısımlar ise soluk sarımsıdır. Gaga yeşilimsi kahverengidir. Sazhorozu'na benzese de ondan çok küçüktür ve gaga boyu ile alındaki plak renginden kolaylıkla ayrılır. Sazlara tırmanabilir. Sahra altı Afrika'dan gelen rastlantısal konuktur. Nisan 2013'te Mogan Gölü'nde görülmüştür. Yüzen bitkilerin örttüğü tatlısular, göller, sazlıklar, ıslak çayırlar gibi çeşitli tipte sulak alanlarda bulunur. Sazların çiçek ve tohumları, diğer sucul bitkilerin kök ve yaprakları ve bazen yumuşakçalar, solucanlar ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

TURNA
Common Crane
Grus grus

TELLİ TURNA
Demoiselle Crane
Grus virgo

95-120 cm 180-200 cm 4500-6100 g. Oldukça iridir. Gövde kurşuni gri, boyun, baş ve uçma telekleri ile el örtüleri siyahtır. Gözün arkasındaki geniş beyaz leke boyun arkasından enseye doğru ince bir çizgi şeklinde iner. Tepede kırmızı leke şeklinde deri görünür. Göz turuncumsu kırmızı, gaga sarı ve bacaklar siyahtır. Kuyruk üstünden aşağı doğru sarkan kabank süs tüyleri yerdeyken belirgindir. Gençte özellikle sırt, boyun ve yüz kısmı kahverengi, diğer kısımlar gridir; süs tüyleri kısadır. Balıkçıllardan, daha büyük olması ve uçuşta boynu düz tutması ile ayrılır. Çukurova Deltası'nda ve Göksu Deltası'nda binlercesi kışlar. Geniş bataklıklar, sulak alanlara yakın tarım alanları ve ıslak çayırlarda bulunur. Bitkiler ağırlıkta olmak üzere böcekler, solucanlar, yumuşakçalar, kurbağalar ve sürüngenlerle beslenir.

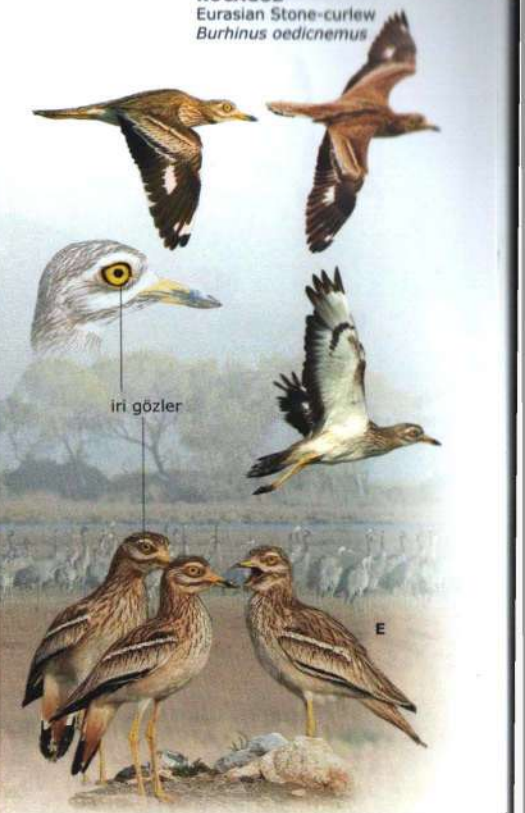
90-100 cm 150-170 cm 2000-3000 g. En küçük turnadır. Gövde gri, uçma telekleri ve el örtüleri siyahtır. Erginde baştan başlayıp göğse kadar inen uzun siyah tüyler aşağı doğru sarkar. Gözün arkasından üst enseye sarkan bir tutam uzunca beyaz süs tüyleri türe ismini verir. Boyun ve gaga kısadır. Kuyruk üstünden aşağı doğru sarkan süs tüyleri yerdeyken belirgindir. Gençte baş ve boyun çoğunlukla gri, siyah boyun daha soluk ve kısmen kahverengidir. Baştaki beyaz tüyler ise çok az ve belirsizdir. Turna'ya benzer; daha küçük oluşu ve boyundaki siyahlığın göğse kadar inmesiyle ondan ayrılır. Çayırların, sığ göllerin ve diğer sulak alanların yakınındaki çayırlıklarda bulunur. Bitkiler ağırlıkta olmak üzere böcekler, solucanlar, yumuşakçalar, kurbağalar ve sürüngenlerle beslenir.

AK TURNA
Siberian Crane
Leucogeranus leucogeranus

KOCAGÖZ
Eurasian Stone-curlew
Burhinus oedicnemus

138-140 cm 210-230 cm 4900-8620 g. Turna'dan daha iridir. Ergin, uçuşta beliren siyah el telekleri dışında tamamen beyazdır. Bacaklar koyu pembe, uzun gaga ve yüz derisi ise koyu kırmızıdır. Erkek, dişiden çok az iridir. Diğer beyaz turnalardan tepenin tamamen beyaz oluşu ve gözün arkasına kadar uzanan kırmızı yüz derisi ile ayrılır. Gençte tüylerin büyük kısmı sütlü kahverengi, gövde ve kanatların bir kısmı beyazdır. Yüz derisi bulunmaz. Büyük ve korunaklı sulak alanlarda, bataklıklarda yaşar. Genellikle 30 cm'ye kadarki sularda eşeleyerek sucul bitkiler, sucul omurgasızlar, kurbağalar ve sürüngenlerle beslenir. Dünyada soyu hızla tükenme evresine gelen ve kritik statüde olan bir türdür. Türkiye'deki ilk kaydında 100'den fazla bireyin görüldüğü toplam 4 kayıt 1879–1999 yılları arasına aittir.

40-44 cm 77-85 cm 290-535 g. İri bir yağmurcun boyutlarındadır. Genel olarak açık kahverengi gri renktedir. Beyaz göz çevresi, karın, kıç ve kuyruk altı tüyleri dışında tamamen kahverengi kırçıllıdır. İri gözler, bacaklar ve gaga sarı, gaga ucu siyahtır. Kanat kapalıyken koyu kahverengi ile çevrelenmiş krem rengi beyaz bir kanat bandı belirir. Dişi ve gençte koyu kahve bant daha belirsiz ya da açık kahverengidir. Kurak ve genellikle taşlık açık arazi, tarlalar, kumullar, bozkır ve yarı çöllerde yaşar. Kriptik renkleri nedeniyle fark edilmesi zor bir türdür. Kendine doğru yaklaşan bir tehdit gördüğünde öncelikle yürüyerek sonra koşarak uzaklaşır. Böcekler ve larvaları gibi karasal omurgasızlar, sürüngenler, kemirgiler gibi küçük omurgalılarla ve nadiren tohumlarla beslenir.

POYRAZKUŞU
Eurasian Oystercatcher
Haematopus ostralegus

40-47,5 cm 76-86 cm 425-820 g. Bulunduğu bölgede görülmesi kolaydır. Deniz kabuklarını bulur ve kırarak yer. Bu yüzden İngilizce adı "istiridye yakalayıcısı" anlamına gelir. Üst kısımlar siyah, alt kısımlar beyaz görünür. Üreme döneminde gaga turuncu kırmızı, göz ve göz halkası kırmızı, bacaklar ise pembedir. Kuyruk siyah, kuyruksokumu, kuyruk üstü telekleri ve sırt beyazdır. Uçuşta el ve kol uçma teleklerinin orta kısmında geniş beyaz bant görülür. Üreme dışı giyside boğazda beyaz yarım daire bir bant vardır. Dişi daha uzun ve ince gagalıdır. Gençte boğaz bandı kirli beyaz, bacaklar grimsidir. Deniz kenarlarında, kumullarda, deltalar ve lagünlerde görülmekle birlikte iç kesimlerdeki göller ve diğer sulak alanlarda da görülebilir. İstiridyeler, midyeler, salyangozlar, yengeçler, solucanlar, böcek larvaları ve nadiren balıklarla beslenir.

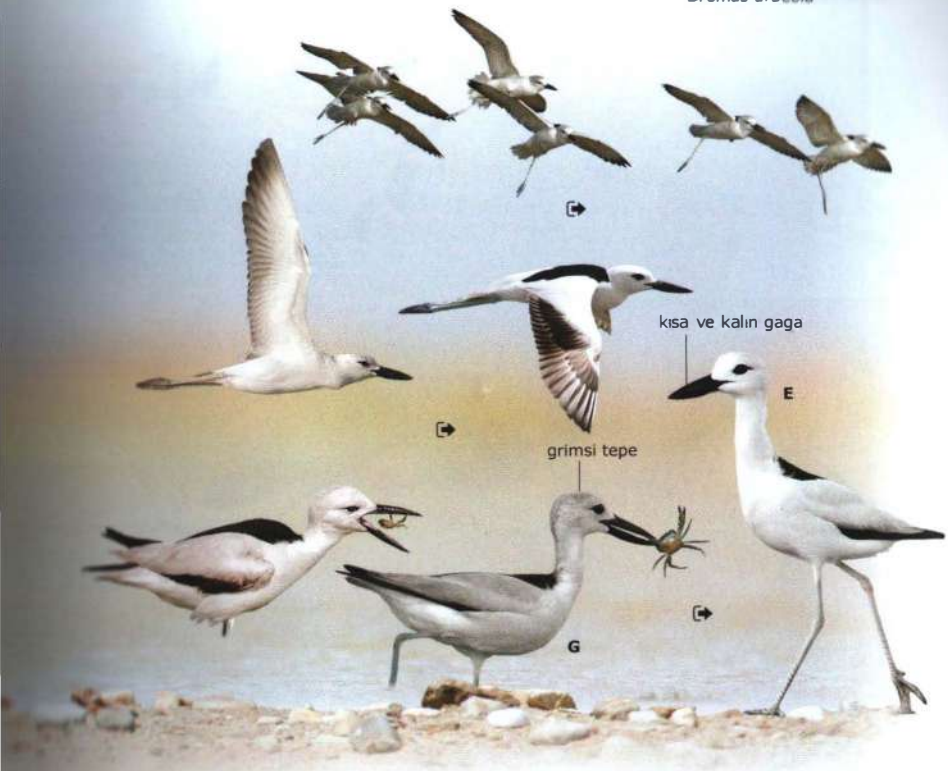

YENGEÇ YAĞMURCUNU
Crab Plover
Dromas ardeola

38-41 cm 66-78 cm 230-325 g. Siyah beyaz renkli bir kıyı kuşudur. Uçma telekleri ve sırt siyah, kuyruk gri, diğer kısımlar beyazdır. Kalın ve güçlü gaga siyah, uzun bacaklar gridir. Genel renginden dolayı ilk görüşte Kılıçgaga'yı andırır. Ancak kısa ve kalın gaga çok ayırt edicidir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir, ancak dişi daha iridir; sadece tarsus daha kısadır. Üreme dışı giysisinde tepe ve ensede gri çizgiler bulunur. Daha çok deniz kenarında, özellikle de gelgit sonucu suların çekilmesiyle oluşan çamur ve kum düzlüklerinde görülür. Koloni halinde ürer, yuvalarını yere açtıkları oyuklara yapar. Türün üzerindeki tehditlerin başında yoğun petrol trafiğinin olduğu Körfez ülkelerinde zaman zaman meydana gelen sızıntılar, insan baskısı ve üreme adalarındaki istilacı türler nedeniyle meydana gelen predasyon sayılabilir. Yengeçler başta olmak üzere kabuklularla beslenir.

Yengeçler her iki türün de favori besinlerindendir.

UZUNBACAK
Black-winged Stilt
Himantopus himantopus

35-40 cm 67-83 cm 166-205 g. Uzun bacaklı, zarif bir kıyı kuşudur: Uzun pembemsi kırmızı bacaklar ve siyah, uzun, ince gaga ile kolaylıkla tanınır. Erkek siyah beyaz renktedir. Baş ve alt kısımlar tamamen beyazdır. Bazı bireylerde tepe siyah olabilir. Kanatlar hem alttan hem de üstten siyah görünür. Sırt siyah, kuyruktan sırta doğru "V" şeklinde beyaz girinti belirgindir. Uçuşta uzun bacaklar arkaya doğru düz uzanır. Dişide sırt kısmı daha kahverengidir. Genç, dişiye benzer. Çok asabidir; yaklaşıldığında ötmeye başlar ve uçarken ötmeye devam eder. Sığ, tatlı veya acı sularda yaşar. Bataklıklar, göller, nehir kenarları ve taşkın alanlarında genelde mil, kum ya da çamurdan küçük adacıklar içeren yerlerde ürer. Başta sucul böcekler olmak üzere, sucul omurgasızlar ve omurgalılar, nadiren de tohumlarla beslenir.

KILIÇGAGA
Pied Avocet
Recurvirostra avosetta

42-45 cm 77-80 cm 197-397 g. Yukarıya doğru kıvrık, uzun siyah gaga uzak mesafelerden kolayca fark edilir. Siyah beyaz renklidir. Baş; gaga önünden tepe ve enseye kadar siyah, diğer kısımlar beyazdır. Uçuşta, ortanca ve küçük kol örtüleri ile dıştaki 6 el teleği siyahtır. Omuzdan kuyruksokumuna inen geniş siyah bant sırtta rahatlıkla görünür. Uzun bacaklar mavimsidir. Gençte siyah kısımlar kahverengidir. Sığ tuzlu ve acı su gölleri, kıyısal deltalar, tuzlalar ve lagünlerde görülür. Çoğunlukla sürüler halinde dolaşan ve beslenen bir kıyı kuşudur. Sığ sularda gagayı suya sokup sağa sola sallayarak beslenir. Genellikle 4-15 mm aralığındaki omurgasızlar, özellikle de sucul böcekler, kabuklular, solucanlar ve larvalar temel besinini oluşturur.

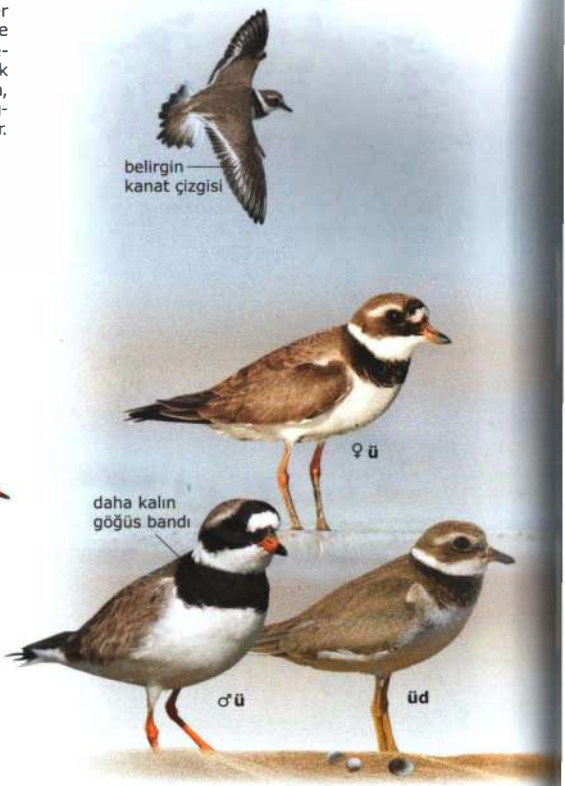

CILIBITGİLLER
Charadriidae

Kozmopolit bir ailedir, Antarktika dışında her yerde bulunur. Bu ailede 12 cins, 71 tür ve 112 takson yer alır. Türkiye'de 16 türü kaydedilmiştir. Kuru ve ıslak açık alanlar, çeşitli sulak alanlar, kıyısal sulak alanlar, çayırlıklar, tundra, bozkır ve yarı çöllerde yaşarlar. Kızkuşları, yağmurcunlar ve cılıbıtlar bu aile altında yer alır.

HALKALI CILIBIT
Common Ringed Plover
Charadrius hiaticula

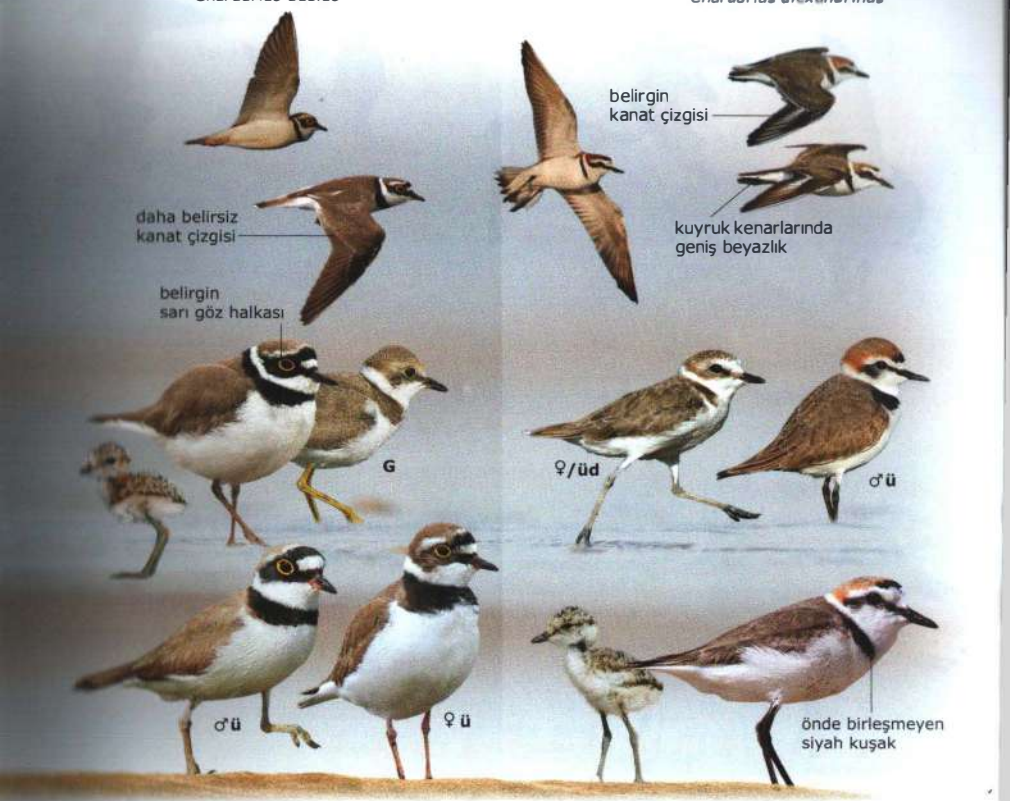

18-20 cm 48-57 cm 42-78 g. Orta boylu, tıknaz bir cılıbıttır. Sırt ve tepe açık kahverengi, boğaz ve alt taraf beyazdır. Göğüsteki siyah bant ensede birleşir. Gözpınarı, kulak örtüleri ve alnın üst bölümü siyah bir maske oluşturur. Siyah maskenin alın kısmında beyaz bir leke vardır. Gözün arka kısmı ve kulak örtülerinin üzerinden arkaya doğru beyaz bir hat uzanır. Gaganın dibi sarı, uç kısmı siyahtır. Bacaklar turuncudur. Belirgin kanat çizgisi vardır. Gençte renkler daha soluktur. Genel görünüşü Halkalı Küçük Cılıbıt'a oldukça benzer. Ondan daha tıknaz ve iri yapılıdır; göğüs bandı daha kalındır; sarı göz halkası bulunmaz. Kış aylarında deniz kıyıları, göl ve akarsu kıyılarındaki kumluk ve çamur düzlüklerinde bulunur. Temel besinini küçük kabuklular, yumuşakçalar, solucanlar ve larvalar oluşturur.

HALKALI KÜÇÜK CILIBIT
Little Ringed Plover
Charadrius dubius

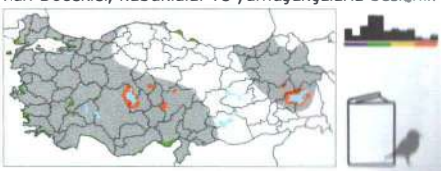
AKÇA CILIBIT
Kentish Plover
Charadrius alexandrinus

14-17 cm 42-48 cm 26-53 g. Zarif ve ince yapılı bir cılıbıttır. Sırt ve tepe açık kahverengi, boğaz ve alt taraf beyazdır. Göğüste siyah bir bant bulunur ve daralarak ensede birleşir. Gözpınarı, kulak örtüleri ve alnın üst bölümü siyah bir maske oluşturur. Siyah maskenin alın kısmında beyaz bir leke vardır. Siyah maske ve tepedeki kahverengi kısım arasında ince beyaz bir hat bulunur. Sarı göz halkası oldukça belirgindir. Gaga koyu, bacaklar yeşile dönük kirli sarıdır. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte renkler daha soluktur. Halkalı Cılıbıt'tan daha zarif, göğüs bandı daha ince, kanat çizgisi daha belirsizdir. Hareket etmedikçe görmesi zordur. Çakıllı göl ve akarsu kıyılarında üremeyi tercih eder. Temel besinini böcekler ve larvaları ile solucanlar oluşturur.

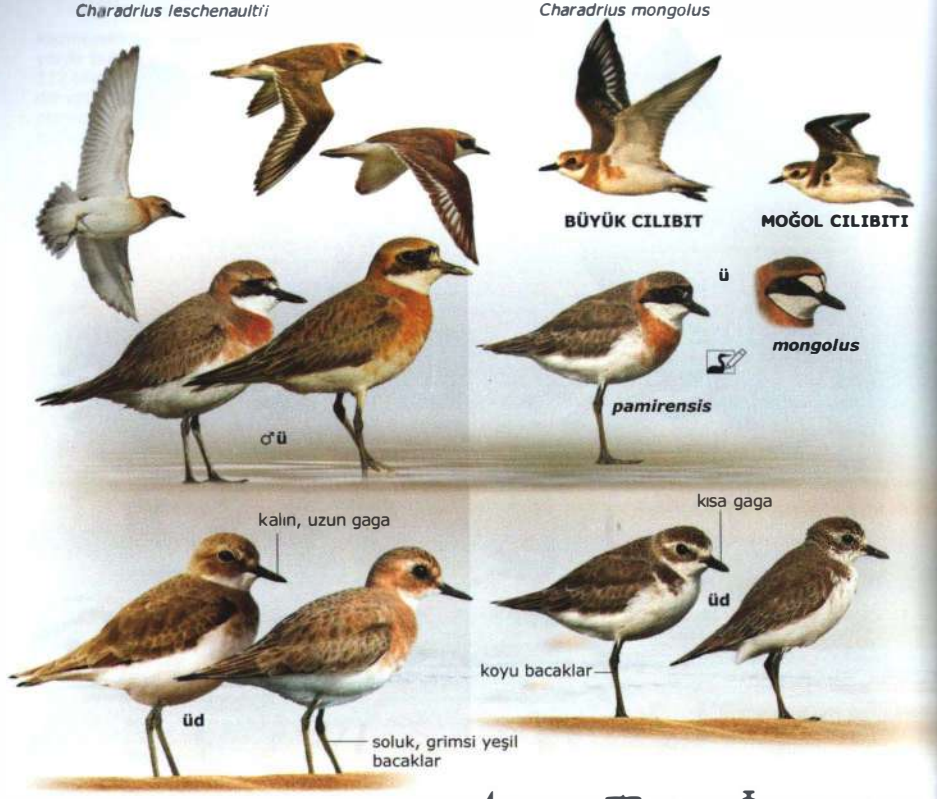

15-17 cm 42-45 cm 32-56 g. Kum renginde bir cılıbıttır. Üst kısımlar kahverengi, alt kısımlar beyazdır. Bacaklar ve gaga siyahtır. Boyunda beyaz kolye vardır. Üreme dönemindeki erkekte göğsün yan taraflarında bulunan siyah kuşak diğer cılıbıtlardaki gibi önde birleşmez. Başta, değişen miktarda kızıllık, tepe önünde siyah bir bant bulunur. Siyah sürme, gözün arkasında genişler. Alın, yanak, kaş, boğaz ve alt kısımlar beyazdır. Dişide siyahlıkların yerini kahverengi alır ve başta kızıllık bulunmaz. Üreme dışı dönemdeki ergin, dişiye benzer. Genç de dişiye benzer, ancak sırt tüylerinin uçları daha açık renktedir. Uçarken belirgin kanat çizgisi ve geniş beyaz kuyruk kenarları görünür. Kumlu ve çakıllı plajlar, çamur düzlükleri ve tuzlu dalyanlarda bulunur. Böcekler, kabuklular ve yumuşakçalarla beslenir.

BÜYÜK CILIBIT
Greater Sand Plover
Charadrius leschenaultii

MOĞOL CILIBITI
Lesser Sand Plover
Charadrius mongolus

20-25 cm 44-60 cm 55-121 g. Büyük, geniş kafalı; kalın, uzun gagalı; iri bir cılıbıttır. Bacaklar soluk grimsi yeşildir. Üst kısımlar kum renginde, alt kısımlar beyazdır. Üreme dönemi erkekte kızıl göğüs bandı enseden tepeye kadar ulaşır. Yüz maskesi siyah, alın ve gıdı beyazdır. Dişide siyah yüz maskesi bulunmaz; göğüs bandı soluk turuncu renkte ve incedir. Üreme dışı dönemde yüz maskesi, göğüs bandı ve üst kısımlar kum rengindedir. Genç, üreme dışı ergine benzer, ancak kahverengi tüylerin kenarları kirli beyazdır ve pulsu bir görünüm verir. Uçuşta dıştaki el teleklerine doğru genişleyen beyaz kanat çizgisi ve kuyruğu belirgin şekilde geçen ayaklar görünür. Kuruksokumu yanları beyazdır. Ağaçsız, kurak araziler, çayırlıklar ve bozkırlarda bulunur. Kınkanatlılar, kabuklular, yumuşakçalar ve nadiren de kertenkelelerle beslenir.

18-21 cm 45-58 cm 39-110 g. Halkalı Cılıbıt'tan az daha büyüktür; gaga ve bacaklar daha uzundur. Sırt kahverengimsi gri, karın beyaz, bacaklar koyu ve gaga siyahtır. Üreme dönemi erkekte alın, ense ve göğüs bandı kestane kızılıdır ve göz maskesi siyahtır. Dişi, erkeğe benzer, ancak kafadaki siyah kısımlar daha kahverengimsidir. Üreme dışı dönemi erginde alt kısımlar beyaz, üst kısımlar kahverengimsi gridir. Boyun yanlarında göğse doğru uzanan yan göğüs bandı vardır. Genç, üreme dışı giysisine benzer ancak üst kısımdaki tüy uçları açık renklidir. Büyük Cılıbıt'a çok benzer; daha kısa bacaklı, kısa ve ince gagalı, daha yuvarlak kafalı olması ile ondan ayrılır. Üreme dışı dönemde Akça Cılıbıt'a benzer; daha büyük olması, beyaz boyun halkası ve kuyruk yanlarında geniş beyaz olmaması ile ondan ayrılır. Böcekler, kabuklular ve halkalı solucanlar gibi omurgasızlarla beslenir.

DAĞ CILIBITI
Eurasian Dotterel
Charadrius morinellus

kanat çizgisi yok

G

üd

ü

♂

♀

20-22 cm 57-64 cm 86-116 g. Silüeti yağmurcunu andıran, koyu kahverengi ağırlıkta bir cılıbıttır. Üreme giysisinde kolay tanımlanır. Parlak beyaz kaş belirgindir ve bir "V" oluşturarak ensede birleşir. Boğaz beyaz, üst göğüs gri, göğüsten karna kadar kiremit kırmızısıdır; alt sınırda küçük bir siyahlık vardır. Kıç ve kuyruk altı parlak beyazdır. Göğüsteki beyaz kolye, üstte gri göğüs ile altta turuncu karnı birbirinden ayırır. Dişi daha parlak renktedir; göğüs ve ensedeki grilik daha belirgindir. Üreme dışı ergin soluk renklerdedir ve kaş krem rengidir. Sırt ve kanattaki tüylerin ucu krem rengi, göğüs mat gri kahverengidir. Genç, üreme dışı ergine göre daha fazla kontrast gösterir; tüyler daha koyu, uçları daha açık renktedir. Kanat çizgisi bulunmaz. Taşlık bozkırlar, yarı çöller, çıplak ve kurak arazilerde bulunur. Çeşitli böcekler, tohumlar ve meyveler, nadiren salyangozlar ve solucanlarla beslenir.

DOĞU CILIBITI
Caspian Plover
Charadrius asiaticus

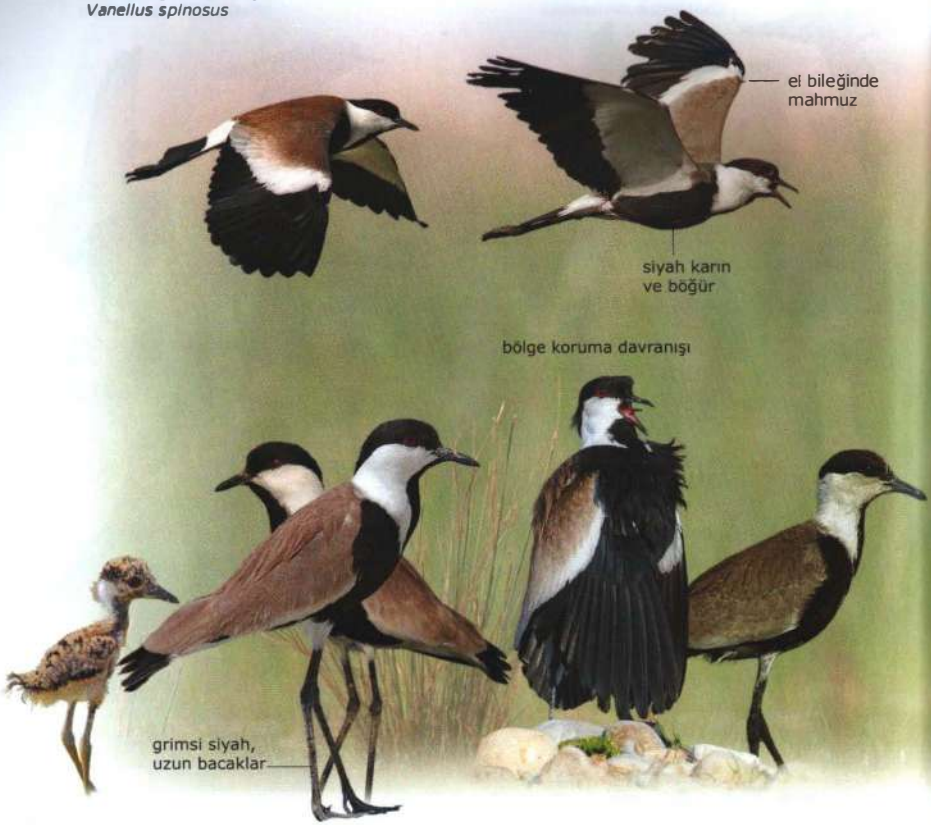
♂

♀

18-20 cm 55-61 cm 60-91 g. Zarif, dik duruşlu bir cılıbıttır. Üst taraflar, tepe ve ense kahverengidir. Belirgin beyaz kaş, beyaz alın ve boğaz bulunur. Gözün arkasındaki sürme kahverengidir. Üreme dönemi erkekte kiremit kırmızısı göğüs bandı, altta siyah bir hat ile beyaz karından ayrılır. Gaga ince ve uzundur. Bacaklar pembemsi sarıdan grimsi yeşile kadar değişkenlik gösterir. Kanat çizgisi ince ve kanat altı beyazdır. Üreme dışı giysisinde daha açık kahverengidir. Göğüs bandı grimsi kahverengi; alın, yüz ve boğaz kirli beyazdır. Dişide göğüs bandı grimsi kahverengidir ve altta siyah çizgi bulunmaz. Kaşı Büyük Cılıbıt'tan daha belirgin, Dağ Cılıbıtı'ndan daha kısadır. Türkiye'de rastlantısal türdür. Çayırlar, bozkırlar, kumlu ve çamurlu sahillerde bulunur. Çekirgeler, kanncalar gibi böcekler ve larvalarıyla beslenir.

MAHMUZLU KIZKUŞU
Spur-winged Lapwing
Vanellus spinosus

25-28 cm 69-81 cm 127-177 g. El bileğinde bulunan küçük mahmuz nedeniyle bu adı almıştır. Civarda yumurta ya da yavrusu varsa, sürekli öterek dolaşır ve tehdidi uzaklaştırmaya çalışır. Üst kısımlar kum rengidir. Boğaz, göğüs, karın siyah, kıç beyazdır. Baş enseye kadar siyah, yanak ve boyun yanları beyazdır. Uzun bacaklar grimsi siyahtır. Siyah uçma telekleri ile kum rengi örtü teleklerini beyaz bir şerit ayırır. Kanat altı örtü tüyleri beyazdır. Kuyruk beyaz, kuyruk ucu siyahtır. Gençte sırt ve kafa üstü kırçıllıdır. Büyük Kızkuşu'ndan bacak rengi, karın ve böğrün siyah olmasıyla kolaylıkla ayrılır. Genellikle suya yakın açık ya da seyrek bitkili alanlarda bulunur. Böcekler ve larvaları, yumuşakçalar, kurbağalar, küçük kertenkeleler, balıklar ve hatta tohumlarla beslenir.

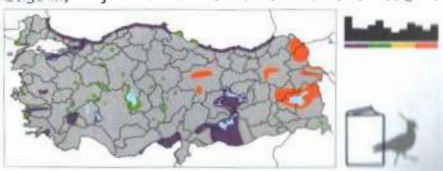

KIZKUŞU
Northern Lapwing
Vanellus vanellus

28-31 cm 82-87cm 128-330 g. Uzun kalkık tepeli bir çayır kuşudur. Kanatlar oldukça geniş ve yuvarlaktır. Gövdenin üstkısımları yanardöner metalik yeşildir; uzaktan siyah görünür. Alt kısımlar beyaz, kuyruk altı kiremit kırmızısıdır. Kafa siyah beyazdır. Göğüste siyah bir kuşak bulunur. Boğaz, üreme mevsiminde siyah, üreme mevsimi dışında beyazdır. Dişide boğaz ve kafadaki siyah desenlenme daha azdır ve tepe tüyleri daha kısadır. Gençte tepe tüyleri oldukça kısa, göğüs bandı dar, kafada siyahlık azdır ve beyaz yerine sütlü kahverengidir. Üst taraftaki sütlü kahverengi tüylerin ucu pullu desen oluşturur. Kışın büyük sürüler oluşturur. Kısa boylu bitkilerin olduğu nemli veya sulak çayırlar ile tarlalarda bulunur. Böcekler ve larvaları, örümcekler, salyangozlar, solucanlar, kurbağalar, küçük balıklar ve kısmen bitkilerle beslenir.

SÜRMELİ KIZKUŞU
Sociable Lapwing
Vanellus gregarius

AKKUYRUKLU KIZKUŞU
White-tailed Lapwing
Vanellus leucurus

27-30 cm 64-76 cm 150-260 g. Gri kahverengi renkte bir kızkuşudur. Erkekte kalın, beyaz kaş, alın ve ensede birleşir. Tepe ve sürme siyahtır. Karın kızılımsı siyahtır. Bacaklar siyahtır. Uçuşta el telekleri siyah, kol telekleri beyaz görünür. Kuyruksokumu ve kuyruk beyazdır; kuyruk ucuna yakın ince siyah bir bant bulunur. Üreme dışı dönemde sürme ve tepedeki siyahlık az, karın beyaz, göğüs kırçıllıdır. Dişi daha soluk renkli, karın ve kafa desenlenmesi daha az belirgindir; ancak arazide ayrımı zordur. Gençte sürme ve tepedeki siyahlık çok daha az belirgindir. Sırt tüylerinin ucu açık renk desenli, boyun ve göğüs kırçıllıdır. Akkuyruklu Kızkuşu'ndan koyu bacak rengi, siyah karın ve kontrast oluşturan kafa deseniyle ayrılır. Uçuşta Mahmuzlu Kızkuşu'ndan kol teleklerinde siyah olmaması ve kuyrukta daha az siyah olması ile ayrılır. Soyu küresel ölçekte kritik düzeydedir. Türkiye'de görmek için özellikle mart ayında Ceylanpınar dolaylarında gözlem yapmak gerekir. Bozkırlar, kurak araziler, kısa boylu ya da kurumuş çayırlar ve tarlaları tercih eder. Böcekler, larvalar, örümcekler ile yapraklar, tohumlar ve çiçekler gibi bitki kısımlarıyla beslenir.

26-29 cm 55-70 cm 99-198 g. Uzun bacaklar ve diğer kızkuşlarına nazaran daha tekdüze renkler ile fazla dikkat çekmeyen zarif bir türdür. Gövde kum rengi, göğüs gri, karın pembemsi kum rengidir. El telekleri ve el örtü telekleri siyah, kol telekleri ve kol teleklerinin dışta kalanları beyazdır. Bacaklar uzun ve sandır. Kuyruğun tamamı beyazdır. Gençte sırt ve başın üstü kırçıllıdır. Diğer kızkuşlarından kuyrukta hiç siyahlık olmaması ve uzun sarı bacaklar ile ayırt edilir. Yerde dik durur. Yavaş uçar. Üreme mevsimi dışında sessiz bir kuştur. Ülkemizdeki kayıtları daha çok ilkbahar ve kış dönemindedir. Göl ve nehir kenarlarında, sığ ve su hareketlerinin yavaş olduğu alanlarda yaşar. Solucanlar, yumuşakçalar ve böceklerle beslenir.

GRİBAŞLI KIZKUŞU
Grey-headed Lapwing
Vanellus cinereus

BÜYÜK KIZKUŞU
Red-wattled Lapwing
Vanellus indicus

34-37 cm 75-76 cm 236-296 g. Uzun boyunludur. Baş, boyun ve göğüs gri, göğüs bandı siyahtır. Üst kısımlar kahverengi, karın beyazdır. Kol telekleri ve kol örtü telekleri beyaz, el telekleri siyahtır. Kuyruk beyaz, ucu siyahtır. Gaga sarı, gaga ucu siyahtır. Uçuşta kanadın görüntüsü Sürmeli Kızkuşu kanadını andırır; ondan farklı olarak kahverengi örtüler ve siyah el telekleri birbirinden beyaz tüylerle ayrılır. Üreme dışı erginde kafa ve boyun kahverengimsidir. Gençte göğüs bandı bulunmaz; baş, boyun ve örtü rengi kahverengidir. Diğer kızkuşlarından siyah göğüs bandı, ucu siyah olan sarı gaga ile ayrılır. Ülkemizdeki tek kaydı 2018 yılı Mart ayı içinde Kızılırmak Deltası'nda gözlenen tek bireydir. İyi korunmuş bataklık, nehir kenarları ve çeltik tarlalarında yaşar. Böcekler, solucanlar, yumuşakçalar ve küçük balıklarla beslenir.

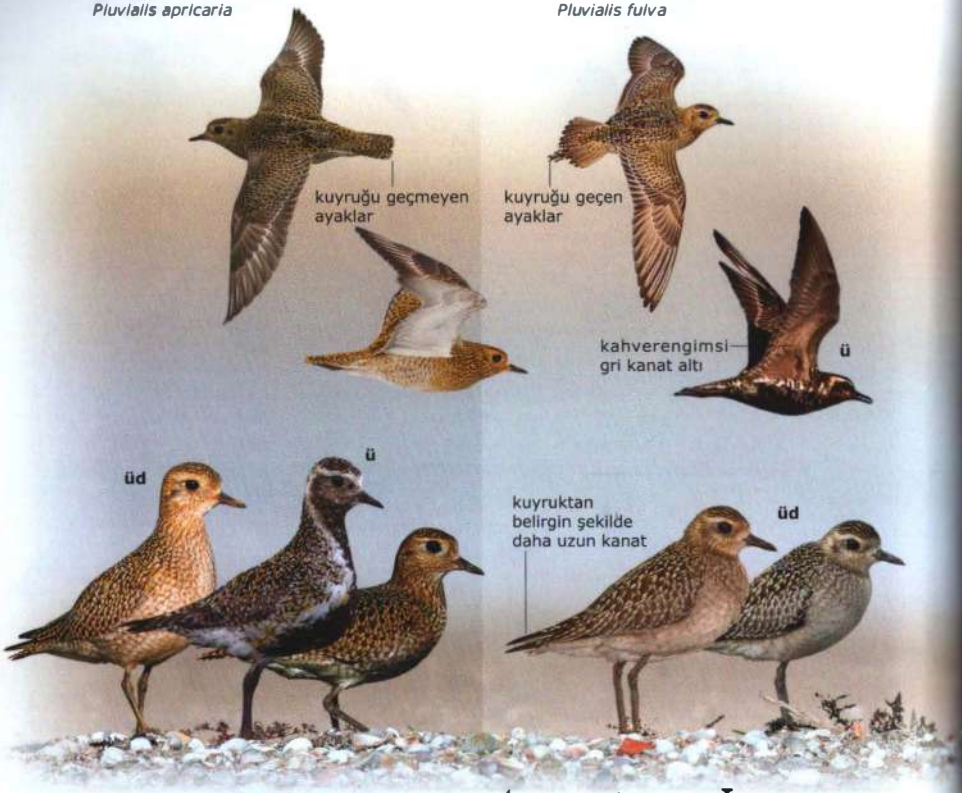

32-35 cm 80-81 cm 110-230 g. Uzun ve parlak sarı bacaklar, baştan göğse inen siyahlık ile kolaylıkla ayırt edilir. Gaga kırmızı, gaga ucu siyahtır. Sırt ve kanat örtüleri kahverengidir. Uçma telekleri siyahtır. Örtü ve uçma telekleri arasında beyaz bir bölge uzanır. Kulak örtüleri, boyun yanı ve alt kısımlar beyazdır. Göz halkası ve gözpınarındaki ibiğimsi çıplak deri kırmızıdır. Genç daha soluk renkli; gıdı beyaz, geriye kalan alanlar siyah yerine grimsi kahverengi, gözün önündeki çıplak deri küçüktür. Kanat deseni Mahmuzlu Kızkuşu ve Akkuyruklu Kızkuşu gibidir; ancak kuyruk ucu beyaz, uca yakın bant siyahtır. Tatlı ya da acı sulara yakın nehir kenarları, çamur düzlükleri, sulak çayırlar, büyük bahçeler, mısır tarlaları gibi tanım alanlarında görülür. Böcekler, yumuşakçalar, solucanlar ve kabuklularla beslenir.

ALTIN YAĞMURCUN
European Golden Plover
Pluvialis apricaria

KÜÇÜK ALTIN YAĞMURCUN
Pacific Golden Plover
Pluvialis fulva

26-29 cm 67-76 cm 140-312 g. Altın yağmurcunların en irisi ve kanat altı beyaz olanıdır. Üreme döneminde üst taraf kahverengi üzeri altın sarısı kırçıllı; yüz, boyun ve göğüsten karna kadar olan bölge ise parlak siyahtır. Ancak bu giysideki kuşlar Türkiye'de nadiren görülür. Üreme dışı dönemde ve gençte, örtüde siyah bulunmaz; altın sarısı renk daha belirsiz ve bazen griye dönüktür. Uçma telekleri siyah, örtü telekleri altın sarısı kahverengidir. Uçuşta ayaklar kuyruğu geçmez. Küçük Altın Yağmurcun'dan iri, kalın yapısı, sarı yerine krem rengi kaşı ve uçuşta kuyruğu geçmeyen ayaklar ile ayrılır. Kışın Gümüş Yağmurcun'dan koltuk altı tüylerinin siyah olmaması, kuyrukta beyaz olmaması ile ayrılır. Kuru ve sulu yeşil alanlar, tarlalar ve çamur düzlüklerinde bulunur. Ağırlıklı olarak omurgasızlar, nadiren de tohumlar, otlar gibi bitkilerle beslenir.

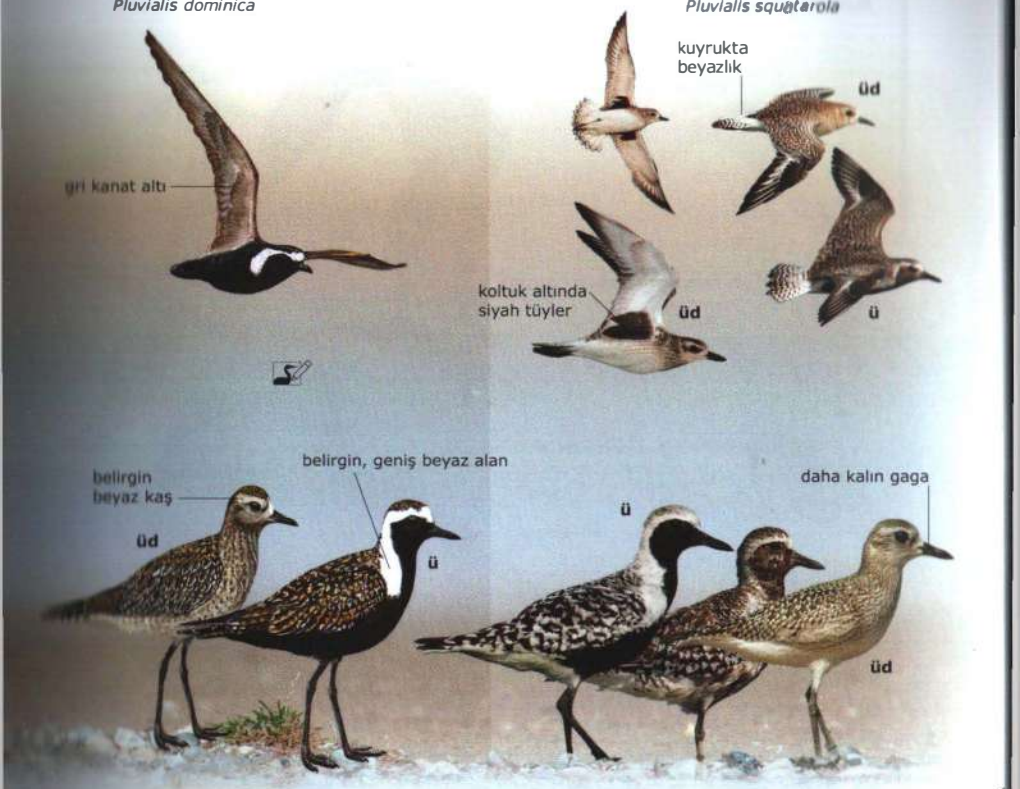

23-26 cm 60-72 cm 100-228 g. Üreme döneminde Altın Yağmurcun'la benzer görünümdedir; kışta siyah olmaması, daha sarı kaş ve uzun bacaklı, daha küçük ve zarif yapılı olması ile ondan ayrılır. Uçuşta ayaklar kuyruğu geçer. Kanat altı kahverengimsi gridir ve kanatlar kuyruktan belirgin şekilde daha uzundur. Amerikan Altın Yağmurcunu ile ayrımı daha zordur. Küçük Altın Yağmurcun'da en uzun kın teleklerini geçen el teleği sayısı 2-3 iken, Amerikan Altın Yağmurcunu'nda 4-5'tir. Küçük Altın Yağmurcun'da el telekleri uzantısı, kuyruğu 0-9 mm geçerken, Amerikan Altın Yağmurcunu'nda 12-22 mm geçer. Üreme dışı dönemde genel görünüm ve belirgin kulak lekesi ile ayrılır. Sibirya ve Kuzeydoğu Asya'dan gelen rastlantısal konuktur. En çok ekim-kasım aylarında Kızılırmak Deltası'nda görülmektedir. Diğer altın yağmurcunlarıyla benzer habitat ve beslenme özelliği gösterir.

AMERİKAN ALTIN YAĞMURCUNU
American Golden Plover
Pluvialis dominica

GÜMÜŞ YAĞMURCUN
Grey Plover
Pluvialis squatarola

24-28 cm 65-72 cm 106-194 g. Üreme dönemi giysisinde altın sarısı, koyu kahverengi desenli üst kısım ve siyah baş, boyun ve karın vardır. Göğsün yan taraflarında büyük beyaz bölge belirgindir. Kış, çoğunlukla siyahtır. Ancak bu giyside kuşları Türkiye'de görmek oldukça zordur. Kanat altı gridir. Kanat kapalıyken, kuyruktan daha uzun görünür. Üreme dışı giysisinde alt kısımlarda siyah bulunmaz; üst kısımlar nispeten daha gridir. Kaş daha belirgin ve sarı yerine beyazdır. Küçük Altın Yağmurcun ile karışır; detaylar için Küçük Altın Yağmurcun metnine bakılmalıdır. Kuzey Amerika'dan gelen rastlantısal konuktur. 15 Mayıs 1993 tarihinde Göksu Deltası'ndan tek kaydı vardır. Tarım alanları, çayırlar, çamurlu araziler, açık alanlarda bulunur. Çekirgeler, tırtıllar, solucanlar, örümcekler gibi omurgasızlar, nadiren tohumlarla beslenir.

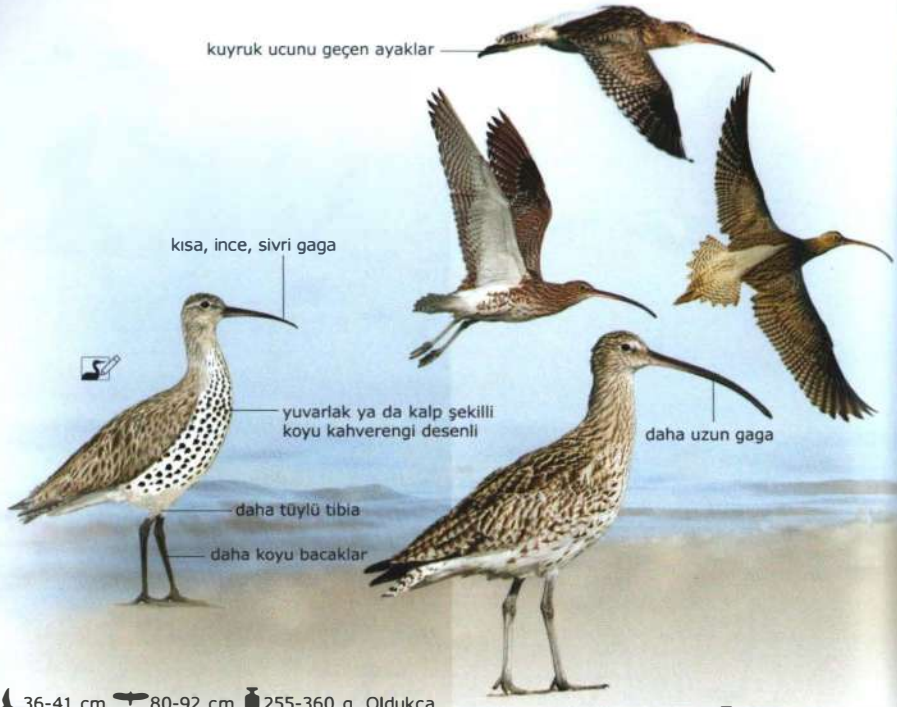

27-31 cm 71-83 cm 165-395 g. İri bir yağmurcundur. Yağmurcun ve cılıbıtlar arasında başparmağı (hallux) olan tek türdür. Uçuşta siyah koltuk altı telekleri ve beyaz kuyruksokumu belirgindir. Üreme döneminde üst kısım parlak gri üzerine siyah desenlidir. Yüz, boğaz, göğüs ve karın siyah, bu siyahın yanları beyazdır. Üreme dönemi dışında siyah alt kısımların yerini kirli beyaz renk alır. Genç, üreme dönemi dışındaki ergine benzer, ancak tüyler daha kahverengi ve göğüs ile böğürde çizgilenmeler vardır. Üreme dışı giysisi ve genç, Altın Yağmurcun'a benzer; vücut yapısı, daha kalın gaga ve koltuk altındaki siyah tüylerle ondan ayrılır. Altın Yağmurcun'un tersine sürücül değildir; tek başına ya da 3-5'lik gruplar halinde bulunur. Deniz kıyısı, tuzlalar ve lagünlerde bulunur. Böcekler ve larvaları, nadiren de kökler ve tohumlarla beslenir.

İNCEGAGALI KERVANÇULLUĞU
Slender-billed Curlew
Numenius tenuirostris

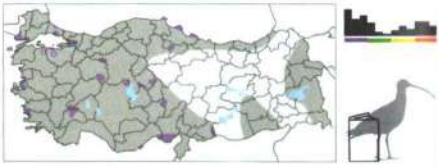
KERVANÇULLUĞU
Eurasian Curlew
Numenius arquata

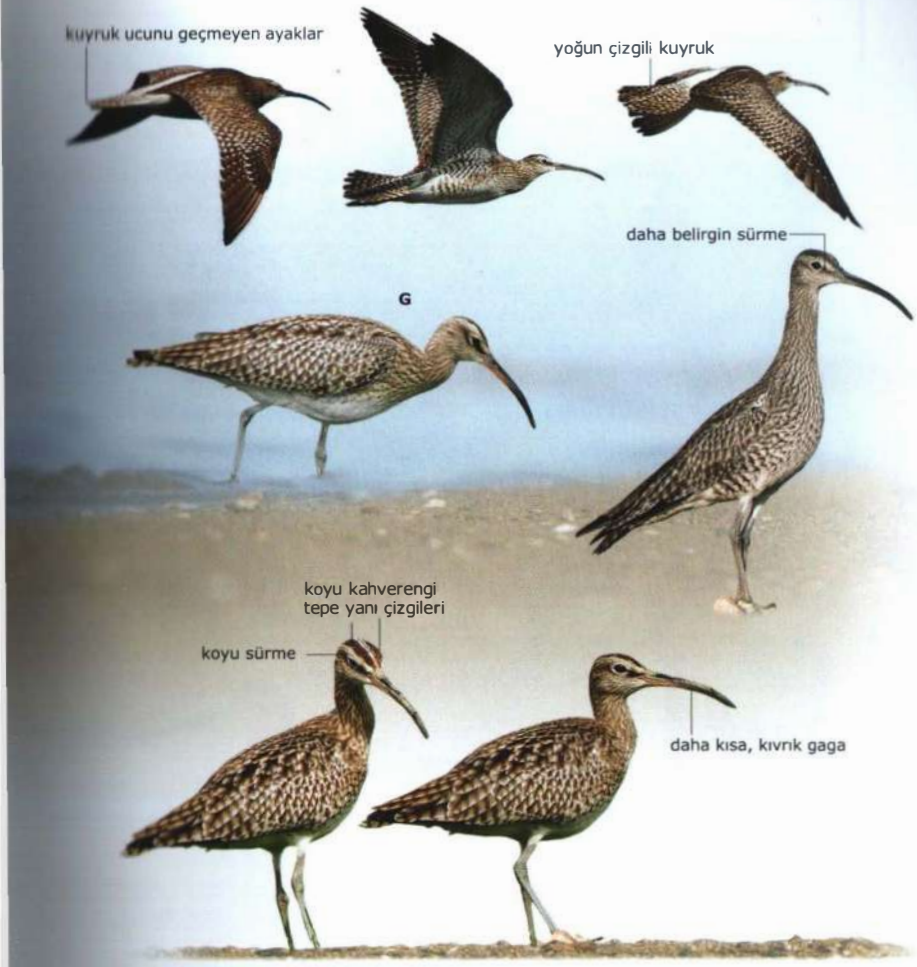
36-41 cm 80-92 cm 255-360 g. Oldukça soluk renkli bir kervançulluğudur. Gaga kısa, ince ve sivridir. Baş ve boyun, beyaz üzeri koyu kahverengi seyrek çizgilidir. Göğüs ve böğür ise beyaz üzeri yuvarlak ya da kalp şekilli koyu kahverengi desenlidir. Kanat altı, kuyruk altı, kuyruksokumu ve sırtın alt kısmı beyazdır. Benekli olan üst kısımlar kahverengi gridir. Dişi, nispeten daha iri, gaga daha uzundur. Genç, ergine benzer, ancak böğürdeki desenlenmeler daha açık renktedir. Kervançulluğu'ndan ayrımı oldukça zordur; daha koyu bacak rengi, tibianın daha tüylü olması, kanat altından bakıldığında el telekleri rengi, kuyruk üstü desen şekli ve az oluşu ve böğürdeki desenlerin şekliyle ondan ayrılabilir. Kışlama alanları daha çok tuzlu bataklıklar, bozkırlar ve diğer çayırlıklar ile göletler, tuzlalar ve sodalı göllerdir. Toprak solucanları yanında böcekler ve kabuklular gibi omurgasızlarla beslenir. Soyu kritik düzeyde tehlike altında olarak sınıflandırılmaktadır. Ancak 1980'lerden sonra güvenilir birkaç kaydı dışında kayıt olmadığından doğada tükenmiş olabileceği düşünülmektedir.

50-60 cm 80-100 cm 410-1360 g. Türkiye'deki en büyük kıyı kuşudur. Gaga uzun, düzgün bir kavis ile aşağı kıvrıktır. Üst kısım ve kanatlar açık sütlü kahverengi üzeri koyu kahverengi desenlidir. Krem rengi baş, boyun, kursak ve göğüs, boyuna koyu kahverengi ve sık çizgilidir: Böğür daha seyrek ve iri desenli, karın beyazdır. El telekleri daha koyu, kanat altı beyazımsıdır. Kuyruk, kahverengi ince çizgilidir; kuyruksokumundan sırt ortasına kadar beyazdır. Dişi daha iridir; kanatlar ve gaga daha uzundur. Üreme dışı dönemde göğüs ve üst kısımlar daha grimsi kahverengi, alt kısımlar daha beyazdır. Gençte göğüs daha sarımsı, böğür daha az çizgili ve üst kısımdaki tüylerin ucu krem rengidir. Çamurlu alanlar, tuzlu bataklıklar, kumullar ve turbalarda ürer: Kışın sahiller ve lagünlerde sürü halinde görülür. Besinleri daha çok solucanlar, yengeçler ve sucul omurgasızlardır. Uzun ve kıvrık gaga çamur ve toprak içindeki solucanları daha iyi yakalayıp çekmeyi kolaylaştırır.

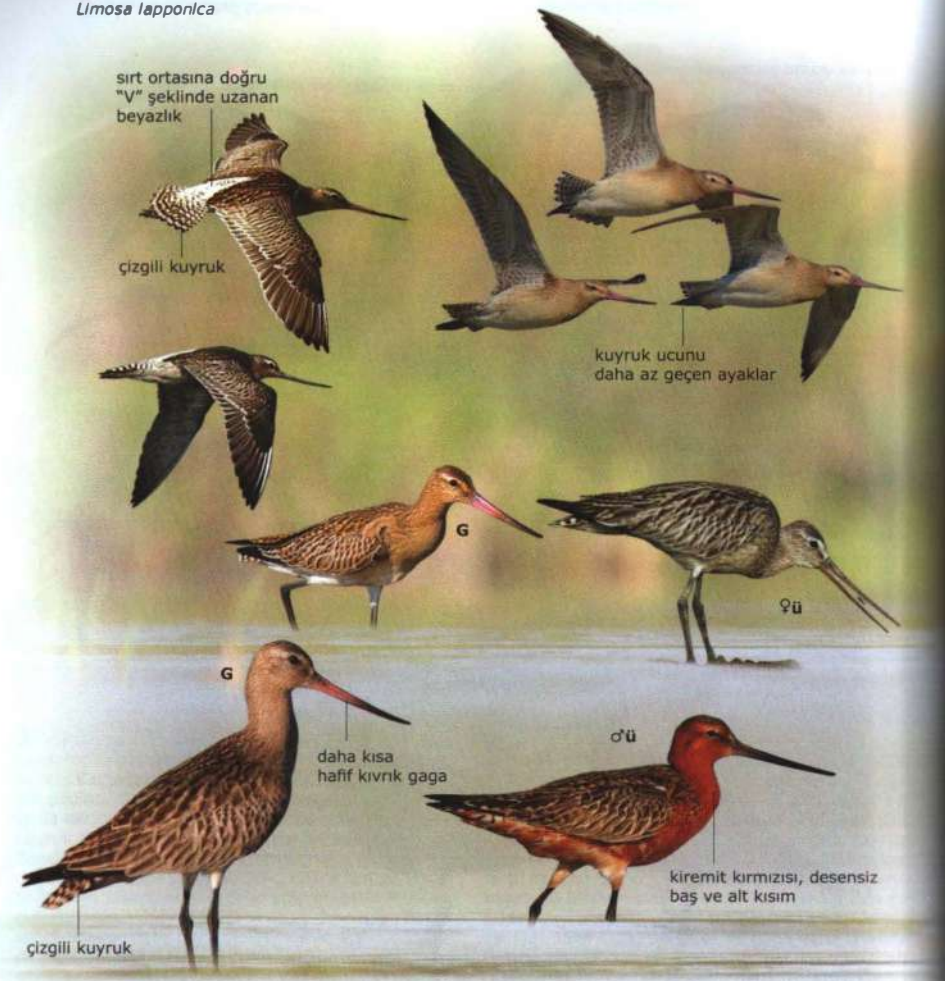
SÜRMELİ KERVANÇULLUĞU
Whimbrel
Numenius phaeopus

40-46 cm 76-89 cm 268-600 g. Orta boy bir kervançulluğudur. Üst kısımlar grimsi kahverengi üzeri açık renk beneklidir. Alt kısımlar kirli beyaz üzeri kahverengi çizgililidir. Koyu kahverengi tepe, ortada daha açık bir hat ile ikiye bölünür. Belirgin krem rengi kaş ve koyu sürme bulunur. Boyun, ense ve göğüs yoğun ince çizgilidir. El telekleri ve örtüleri kanadın geri kalanına göre daha koyudur. Kuyruk kahverengi yoğun çizgilidir. Kuyruk sokumundan sırt ortasına kadar beyazdır. Gaga kıvrık ve orta boydadır. Dişi görece daha iridir. Genç te üst kısımlar daha kahverengimsi, alt kısımlar daha sütlü kahverengidir. Kervançulluğu'ndan %30 daha küçük yapılı ve daha kısa gagalı olması ile ayrılır. Tundralarda ürer. Üreme zamanı dışında sahillerde, sığ sulu bataklıklarda yaşar. Yumuşak çamurlu yerlerdeki küçük omurgasızları gagasıyla arar, küçük yengeçler ve benzerlerini seçerek yüzeyden avlanır. Göçten önce küçük yumuşak meyvelerle de beslenir.

KIYI ÇAMURÇULLUĞU
Bar-tailed Godwit
Limosa lapponica

37-41 cm 70-80 cm 190-630 g. Orta boyda bir çulluktur. Bacaklar vücuda oranla kısadır. Gaga uzun ve ucu hafif yukarı kıvrıktır. Kuyruk enine koyu çizgilidir. Üreme dönemi erkekte baş ve alt kısım tamamen desensiz kiremit kırmızısıdır, sırt ve üst kısımlar kahverengi bej desenlidir. Kuyruksokumundan sırt ortasına "V" şeklinde beyazlık uzanır. Dişide alt kısımlar açık sütlü kahverengi, üst kısımlar daha soluktur. Üreme dışı dönemde üst kısımlar grimsi kahverengi, göğüs grimsi ve ince çizgilidir, alt kısımlar kirli beyazdır. Gençte ense ve göğüs sütlü kahverengi üzeri dağınık çizgilidir. Üst kısım daha koyu, tüy uçları daha geniş bejimsi açık kahverengidir; karın beyazdır. Deniz kıyıları ve sulak alanların çamurlu kısımlarında küçük kabuklular, solucanlar, yumuşakçalar ve kurtçuklarla, bazen de kısa bitkiler arasında buldukları böceklerle beslenir. Su bitkilerini yedikleri de olur.

ÇAMURÇULLUĞU
Black-tailed Godwit
Limosa limosa

36-44 cm 70-82 cm 160-500 g. Bacaklar oldukça uzun, gaga uzun ve düzdür. Gaga dibi turuncu, ucu siyahtır. Üreme dönemi erkekte göğüs kestane kızılı, karın koyu kahverengi çizgili, alt kısımlar beyazdır. Üst kısım grimsi kahverengi üzeri kestane kızılı desenlidir. Kuyruksokumu koyu, kuyruk ucu siyah, ortası beyazdır. Uçuşta kanatta geniş beyaz bir kanat çizgisi görünür. Dişi daha soluk renktedir; kızıllık ve karındaki çizgilenme daha azdır. Üreme dışı dönemde desensiz; üst soluk gri, baş ve göğüs açık gridir. Gözün önünde kısa bir kaş vardır. Genç, üreme dışı formuna benzer; ancak sırt koyu kahverengimsi gri, tüy uçları tarçın ve kestane kızılı renktedir. Boyun ve göğüs soluk tarçın rengindedir.

Kıyı Çamurçulluğu'ndan beyaz kanat çizgisi, sırtın beyaz olmaması, kuyruğun siyahlığı ve düz gaga ile ayrılır. Genelde çayırlıklarda ve meralarda ürer; yazın sıkça çamurlu sığ göl kıyılarında, kışın deniz kıyılarında bulunur. Daha çok sucul tipte omurgasızlarla beslenir.

TAŞÇEVİREN
Ruddy Turnstone
Arenaria interpres

21-26 cm 50-57 cm 84-190 g. Gaga siyah, kısa bacaklar turuncudur. Baş, boyun ve göğüs siyah beyazdır. Üst kısımlar kestane kızılı renkte, üzeri siyah kahverengi lekelidir. Alt kısımlar beyazdır. Uçuşta beyaz sırt, beyaz omuzlar ve kanat çizgisi, kuyruk dibindeki geniş beyazlık belirgin bir desen oluşturur. Üreme dışı dönemde daha koyudur. Göğüs ve baştaki siyahlıklar koyu grimsi kahverengi olur. Baş genellikle koyu gri kahverengi, sırt daha grimsi kahverengidir. Kızıllık çok az bulunur. Dişide tepe ve ense yoğun çizgili, ense kahverengimsi, üst kısımlar daha koyudur; siyah göğüs bandında ara ara kırçıllık olur. Genç kahverengidir, kızıllık neredeyse bulunmaz. Baş ve boyun yanları kahverengi, göğüs bandı da koyu kahverengimsi siyahtır. Taşlı sahiller, sazlık ve bataklık yamaçlar ve düzlüklerde bulunur. Sinekler başta olmak üzere böcekler ve örümcekler ile kuş yumurtaları, bitki kısımları ve kabuklular gibi çok çeşitli besinleri tüketir. Avını avlarken sıkça taşları çevirip altında saklananları araması nedeniyle adı "taşçeviren"dir.

ÇİZGİLİ KUMKUŞU
Pectoral Sandpiper
Calidris melanotos

19-23 cm 37-45 cm 31-126 g. Karakarınlı Kumkuşu'ndan biraz büyüktür. Tüm giysilerinde çizgili göğüs ve beyaz karın keskin bir hatla ayrılır. Bacaklar yeşilimsi sandır. Gaga kısa ve çok hafif aşağı kıvrık, kökü sarımsıdır. Üreme giysisinde üst kısımlar koyu kahverengi, tarçın rengi ve beyaz renklerde pullu görünümdedir. Tepe koyu kahverengimsi siyah, gözpınarı koyu, kaş beyazdır; başın tamamı ince koyu çizgilidir. Üreme dışı dönemde ise üst kısımlar daha grimsi ve desensizdir. Gençte omuz ve sırtta "V" şekli oluşturacak beyaz desenlenme görülür; göğüs daha ince çizgilidir. Küçük kafa ve özellikle tedirgin olduğunda uzattığı uzun boyun ile yapı olarak Dövüşkenkuş'a benzetilebilir; boyut ve göğüs çizgilenmesi ile ondan ayrılabilir. Anavatanı Kuzey Amerika ve Doğu Sibirya'dır. Ülkemizde rastlantısal konuktur ve şimdiye kadar 9 kez kaydedilmiştir. Eylül ve ekim aylarında görülebilir. Sulak alanlarda yumuşakçalarla beslenir.

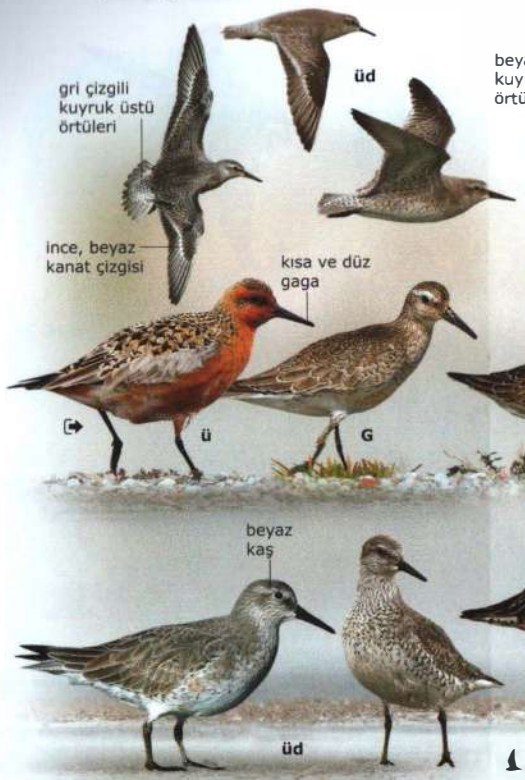
DÖVÜŞKENKUŞ
Ruff
Calidris pugnax

26-32 cm 48-58 cm 70-254 g. Küçük başlı, uzun boyunlu ve büyük gövdeli bir kıyı kuşudur. Pembemsi gaga orta uzunlukta ve hafif aşağı kıvrıktır. Uzun bacaklar üreme dönemi erginde parlak sarı turuncu, kış giysisinde ve gençte daha soluktur. Birçok farklı giysisi bulunur. Üreme dönemi erkekte, tepelik ve boyun etrafında çeşitli renklerde ve desenlerde bir yaka bulunur. Dişi kahverengi, üst kısımlar ve göğüs siyah benekli dir; gaga genellikle tamamen koyudur. Üreme dışı formu genel olarak düz gri kahverengidir. Gaga çevresi beyaz, gaga pembe, uçta siyahtır. Genç, ergin kış formuna benzer, daha parlak renktedir; üst kısımlar pullu görünümlüdür. Kafa ve boyun tarçın renginde, gıdı beyazdır. Göç sırasında göllerde, bataklıklarda ve ıslak çayırlarda böcekler ve yumuşakçalarla beslenir.

BÜYÜK KUMKUŞU
Red Knot
Calidris canutus

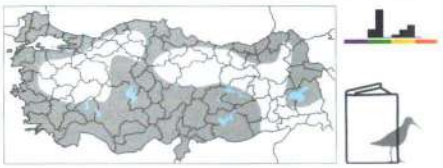
KIZIL KUMKUŞU
Curlew Sandpiper
Calidris ferruginea

23-25 cm 45-54 cm 85-220 g. Ülkemizde görülen en büyük kumkuşudur. Kısa bacaklı ve tıknazdır. Gaga nispeten kısa, kalın ve düzdür. Bacaklar koyu grimsi yeşildir, bazen siyaha kayabilir. Ergin üreme giysisinde yüz, göğüs ve alt kısımlar kızıldır. Üst kısımlar gri, sırt ve omuz bölgesinde tüyler turuncu siyah desenlidir. Üreme dışı giysisinde üst kısımlar düz gridir. Beyaz kaş belirgindir. Göğüs grimsi ve çizgilidir. Genç, üreme dışı giysisine benzer, fakat göğüste soluk sarı renklenme görülür. Üst kısımlar pullu görünümlüdür. Uçuşta ince beyaz kanat şeridi ve açık gri desenli kuyruk üstü örtüleri sayesinde ayrılır. Karakarınlı Kumkuşu'ndan boyu, daha kısa ve düz gaga, farklı kuyruk üstü örtüleri ile ayrılır. Ülkemizde göç döneminde ve kışın, genellikle kıyılarda, seyrek olarak görülür. Böcekler, örümcekler ve küçük yumuşakçalarla beslenir.

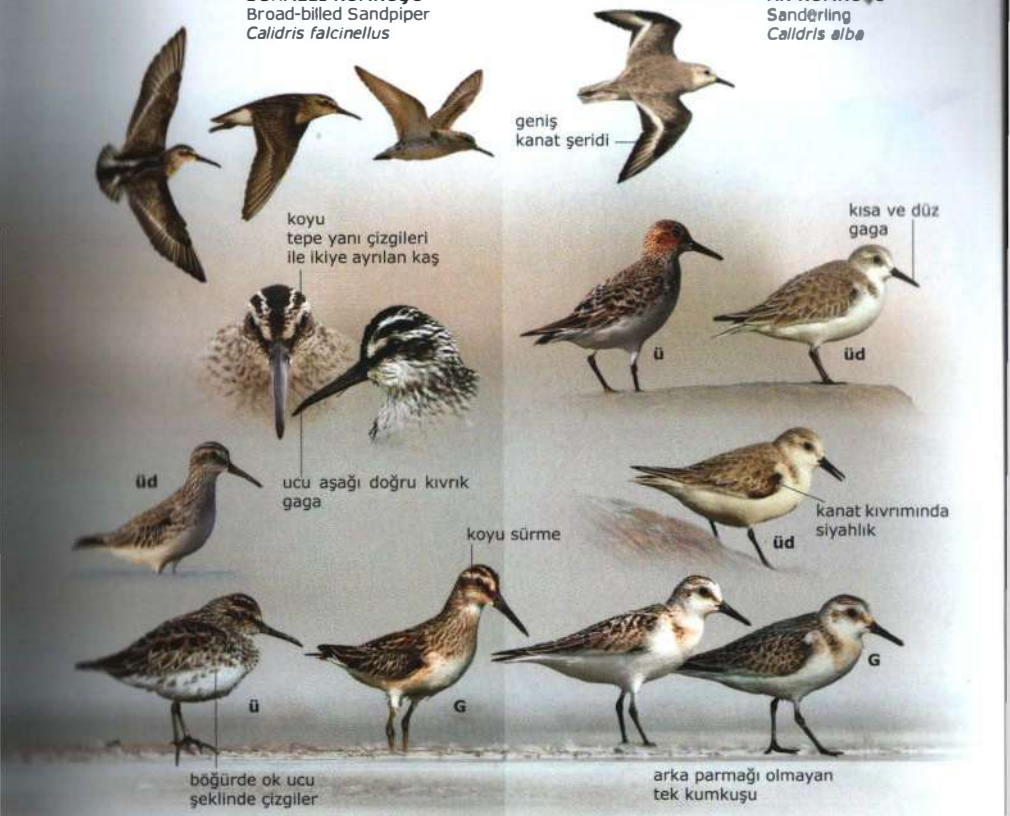

18-23cm 38-46 cm 44-117 g. Gaga uzun ve aşağı kıvrıktır. Üreme giysisi erginde yüz, göğüs ve alt kısımlar tuğla kırmızısıdır. Üst kısımlar koyu kahverengi üzeri kestane kızılı desenlidir. Üreme dışı dönemde üst kısımlar gri, alt kısımlar beyazdır. Belirgin beyaz kaş vardır. Göğüs yanları grimsidir. Genç, üreme dışı dönemi ergine benzer; üst kısımda kahverengimsi tüylerin ucu beyaz olduğundan pullu desenli bir görünüm verir. Göğüs yanlarında çok hafif çizgilenme bulunur, genellikle göğüs açık şeftali renklerdedir. Alt taraf desensizdir. Uçarken tamamen beyaz kuyruk üstü örtüleri tanıma yardımcıdır. Bütün giysilerinde Karakarınlı Kumkuşu'ndan daha uzun ve kıvrık gaga, daha uzun bacaklar, belirgin kaş ve koyu benekli beyaz kuyruk üstü örtüleri ile ayrılır. Göç döneminde genellikle küçük gruplar halinde görülür. Kışın kıyısal kesimlerde çok nadirdir. Göç ederken kıyılar, göller ve bataklıklarda bulunabilir. Buralarda çoğunlukla böceklerle beslenir.

SÜRMELİ KUMKUŞU
Broad-billed Sandpiper
Calidris falcinellus

AK KUMKUŞU
Sanderling
Calidris alba

16-18 cm 34-37 cm 26-68 g. Boyut olarak Küçük Kumkuşu ve Karakarınlı Kumkuşu arasındadır. Uzun gaga uca kadar nispeten düz, fakat ucunda gaga kırılmışçasına aşağı doğru kıvrıktır. Kısa bacaklıdır. Her giyside baş deseni ile dikkat çeker; koyu sürme ve tepe, beyazımsı kaş ile kontrast halindedir. Kaş, koyu tepe yanı çizgileri ile ikiye ayrılır. Ergin üreme giysisinde böğürde ok ucu şeklinde çizgiler bulunur. Göğüs çizgilidir; sırtta ve omuzlarda zayıf "V" desenleri bulunur. Kışın üst kısım Karakarınlı'daki gibi daha açık gridir; baş deseni ve gaga şekli ile ayrılabilir. Gençte üst kısımda beyaz "V" desenleri vardır. Tüylerin kenarları kızılımsı olabilir. Çizgili göğüs beyaz karın ile kontrast yapar. Sığ sular ve bataklıklarda bulunur. Yavaş bir beslenme tarzı vardır. Omurgasızlarla beslenir.

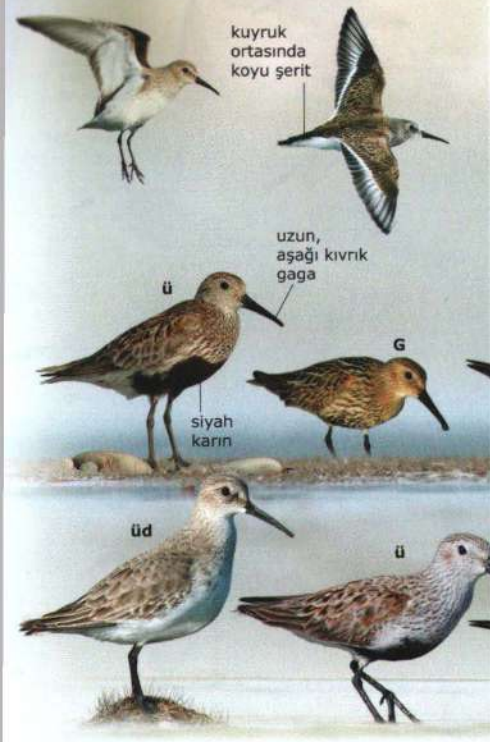

20-21 cm 35-39 cm 40-110 g. Arka parmağı olmayan tek kumkuşudur. Gaga düz ve kısadır. Bacaklar siyahtır. Üreme giysisinde üst kısımlardaki kırmızı tüyler siyah desenlidir. Üreme dışı dönemde üst kısımlar düz açık gri, alt kısımlar beyazdır. El örtüleri, küçük koi örtüleri ve alula siyahtır; konar kuşta kanat kıvrımında bir siyahlık şeklinde izlenir. Gençte üst kısımlar genel olarak siyah ve gri beyaz desenlidir. Küçük Kumkuşu'ndan boyut, geniş kanat şeridi, kışın daha açık ve tekdüze gri üst kısımlar ve daha kalın gaga ile ayrılır. Üreme dışı giysisinde Karakarınlı Kumkuşu'ndan daha açık renkte olması ve farklı gaga şekliyle ayrılır. Kışın ve göç sırasında çoğunlukla kıyısal kesimlerde, daha nadiren iç göllerde görülür. Kışın gruplar halinde kıyıya vuran dalgaların önünde koşarak küçük omurgasızlarla beslenir.

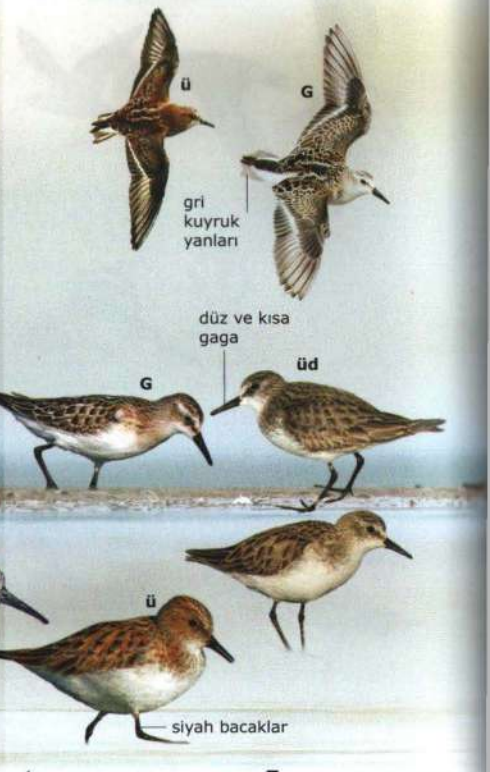

www.trakus.org

KARAKARINLI KUMKUŞU
Dunlin
Calidris alpina

KÜÇÜK KUMKUŞU
Little Stint
Calidris minuta

16-22 cm 33-40 cm 33-85 g. Gaga nispeten uzun ve aşağı kıvrıktır. Bacaklar orta uzunlukta ve siyahtır. Üreme dönemi ergin, kızıl kahverengi sırt ve siyah karınla kolaylıkla tanınır. Üreme dışı dönemde oldukça tekdüzedir; üst kısımlar gri, alt kısımlar beyazdır. Gençte üst kısımlar koyu kahverengidir. Omuzda ve sırtta iki adet "V" şeklinde beyaz desen bulunur. Baş, boyun ve göğüs tarçın rengi, göğüs ince çizgilidir. Karna doğru siyah benekli, böğür ve kıç temiz beyazdır. Uçarken kuyruk ortasındaki koyu şerit ve ince beyaz kanat çizgisi dikkat çeker. Kızıl Kumkuşu'ndan koyu kuyruk üstü rengi ve beyaz kaşın olmaması ile, Büyük Kumkuşu'ndan ise boyu ve kuyruk üstü rengi ile ayrılır. Sığ sular ve çamurlu alanlarda bulunur. Böcekler ve yumuşakçalarla beslenir.

12-14 cm 28-31 cm 17-44 g. Ülkemizde görülen en küçük kumkuşudur. Farklı giysilerinin iyi bilinmesi türlerin ayrımında yardımcıdır. Gaga ince uçlu, düz ve kısadır. Kuyruk yanları gridir. Bacaklar siyahtır. Ergin üreme giysisinde baş, göğüs ve üst taraflarda değişen miktarda turuncu kızıl tonlar bulunur. İlkbaharda beyaz olan tüy kenarları yazın yıprandıkça daha homojen kızıl bir görünüme kavuşur. Sırtta sarımsı bir "V" deseni bulunur. Üreme dışı dönemde üst kısımlar kahverengi gri, tüylerin ortaları daha koyudur. Göğüs yanları grimsidir. Gençte üst kısımdaki tüylerin ortaları siyahımsı, kenarları beyaz ve kızıldır. Omuz ve sırtta beyaz "V" desenleri bulunur. Göğüs yanları çizgilidir. Ülkemizde göç dönemlerinde en çok görülen kıyı kuşlarındandır. Kışın da bazen büyük gruplar halinde görülebilir. Lagünler, göller ve bataklıklarda böcekler ve diğer omurgasızlarla beslenir.

SARIBACAKLI KUMKUŞU
Temminck's Stint
Calidris temminckii

AKSOKUMLU KUMKUŞU
White-rumped Sandpiper
Calidris fuscicollis

13-15 cm 34-37 cm 15-36 g. Küçük Kumkuşu'yla aynı boydadır, fakat gövde arkaya doğru daha uzundur. Kanat ucu kuyruğu geçmez. Sarımsı bacaklar oldukça kısadır. Gaga hafif aşağı kıvrıktır. Üreme döneminde sırt ve omuzlarda bulunan değişken miktarda siyah kızıl tüyler benekli bir görünüm verir. Kafa ve göğüs grimsi kahverengi üzeri ince çizgili, gıdı ve karın beyazdır. Uçarken beyaz kuyruk yanları dikkat çeker. Üreme dışı dönemde üst kısımlar homojen gri kahverengi, göğüs daha grimsi ve çizgilidir. Gençte üst kısımlardaki tüyler uca yakın siyah, uçta ise kenarları açık renkli, göğüs koyudur. Küçük Kumkuşu'ndan sarımsı bacaklar, homojen göğüs kuşağı, daha düz üst kısımlar ve kuyruk rengi ile ayrılır. Göç sırasında ülke genelinde görülebilir. Kışın çok daha sınırlı alanda bulunur. Lagünler, göller, bataklıklar ve ıslak çayırlarda görülür. Böcek ve yumuşakçalarla beslenir.

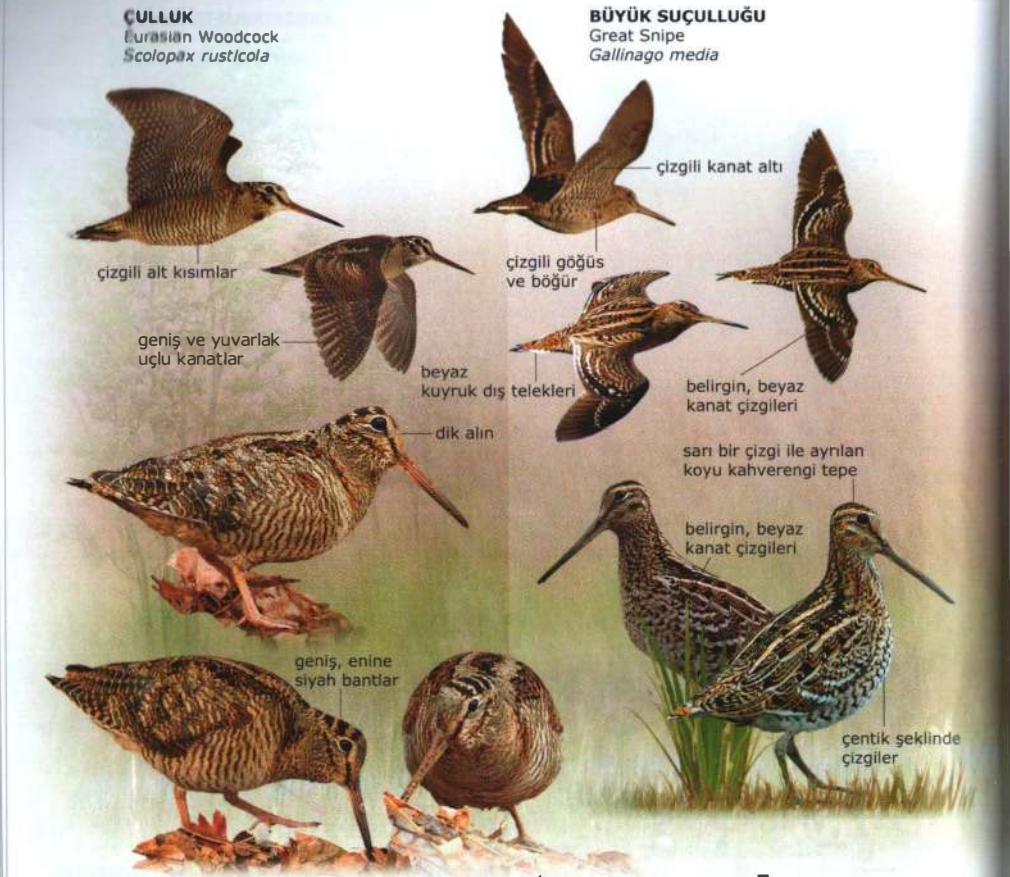
15-18 cm 36-38 cm 28-66 g. Karakarınlı Kumkuşu'ndan biraz küçüktür. Uzun gövdeli ve kısa bacaklı görünümü göz alıcıdır. Gaga, orta uzunlukta ve hafif aşağı kıvrıktır; dibi kahverengimsidir. Tüm giysilerde kuyruksokumu beyazdır. Kaş belirgin ve beyazdır. Üreme giysisinde üst kısımlar grimsi; tepe, boğaz, göğüs ve böğür siyah çizgilidir. Üst kısımlardaki tüylerin ortaları siyahımsıdır. Sırtta ince beyaz çizgiler bulunur. Kanat uçları kuyruğu geçer. Kışın daha tekdüze renktedir. Gençte kaş çok daha belirgindir; omuzlarda ve sırtta "V" desenleri bulunur. Omuz, sırt ve kın teleklerinin kenarları kızılımsıdır. Böğür ince çizgilidir. Tepe ve kulak örtülerinde kızıl tonlar bulunur. Anavatanı Kuzey Amerika'dır. Ülkemizde yalnızca bir kez Göksu Deltası'nda gözlemlenmiştir. Sulak alanlarda görülür. Omurgasızlarla beslenir.

ÇULLUK
Eurasian Woodcock
Scolopax rusticola

BÜYÜK SUÇULLUĞU
Great Snipe
Gallinago media

33-35 cm 56-60 cm 131-420 g. Düz ve uzun gagalıdır. Açık kahverengi tepede enine kalın birkaç koyu kahverengi çizgi bulunur. Alın diktir. Alın ve yanak açık kahverengidir. Gözpınarı ve yanak çizgisi koyu kahverengidir. Sırt ve kanatlar kestane kızılı üzeri koyu lekelidir. Kanat altı ve alt gövde açık kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Uçuşta kanatlar geniş ve yuvarlak uçludur; desenlenme baykuş kanadını andırır. Kestane kızılı kuyruk ucu beyaz, uca yakın şerit siyahtır. Giysi rengi nedeniyle yüksek kamuflaj özelliği gösterir. Yaş ve cinsiyete bağlı giysi farkı yoktur. Daha çok orman içleri ve kenarları ile ağaçlı dere boylarındaki sulak yerleri tercih eder. Genellikle solucanlar, kurtçuklar ve sümüklüböcekler gibi omurgasızlarla beslenir.

27-29 cm 47-50 cm 140-260 g. Diğer suçulluklarına göre iridir. Gaga, Suçulluğu'nunkinden kısadır. Genel olarak sırt ve kanat üstü kahverengi üzerine bej ve koyu kahverengi desenlidir. Örtü tüylerinin ucu geniş beyazımsı krem rengidir. Açık kahverengi baş çizgilidir. Koyu kahverengi tepe, sarı bir çizgi ile ikiye ayrılır. Alt kısımda özellikle göğüs ve böğür koyu kahverengi çentik şekilli desenlidir. Kuyruk dış telekleri beyazdır. Uçuşta beyaz kanat çizgisi belli olur. Kanat altı çizgilidir. Üreme dönemi dışında genellikle sırt daha koyu, gövde zemini daha kirli beyazımsı kahverengidir. Genç, üreme dönemi giysisine benzer; desenler daha az belirgin, beyaz dış kuyruk telekleri silik çizgilidir. Bataklık ve göller ile su basar tarlalarda görülür. Solucanlar ve salyangozlar gibi omurgasızlarla beslenir.

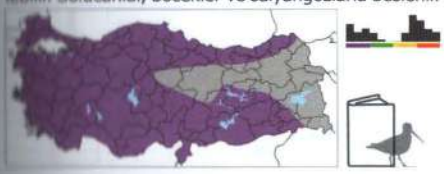
SUÇULLUĞU
Common Snipe
Gallinago gallinago

25-27 cm 44-47 cm 72-181 g. Gaga oldukça uzundur. Üst kısım kahverengi üzeri siyah beyaz desenlidir. Sırtta iki beyaz çizgi görülür. Koyu kahverengi tepe, bej tepe çizgisi ile ayrılır. Koyu kahverengi sürme gagaya doğru genişler; kaş beyaz, yanak çizgisi kahverengidir. Göğüs ve böğür çizgilidir. Kanat firar hattı dar beyazdır. Karın, kuyruk ucu ve kuyruk kenarları beyazdır. Uçuşta kanat altı beyaz, ortada siyah çizgilidir. Kanat üstünde beyazımsı kanat çizgisi bulunur. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, ergine benzer; kanat ve sırttaki tüylerin ucundaki beyazlıklar daha fazla, göğüs ve böğür daha yoğun ve koyu desenli, kol ve kın telekleri ucu daha az beyazdır. Büyük Suçulluğu'ndan uzun gaga, beyaz karın ve çizgisiz kanat altı ile ayrılır. Tatlısu gölleri dâhil sulak alanların kenarları ile su basar tarlalarda gruplar halinde görülebilir. Solucanlar, böcekler ve salyangozlarla beslenir.

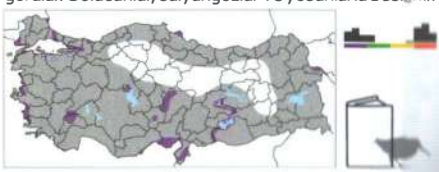

KÜÇÜK SUÇULLUĞU
Jack Snipe
Lymnocryptes minimus

17-19 cm 34-42 cm 28-106 g. İri kafalı, en küçük suçulluğudur. Gaga oldukça kısadır. Üst kısımlar kahverengi üzeri altın sarısı çizgili ve desenlidir. Tepe koyu kahverengidir. Kaş geniş ve bej, sürme koyu, tepe yanı çizgisi ve yanak çizgisi koyu kahverengidir. Göğüs kahverengimsi sarı çizgili, karın beyazdır. Kanat ince ve firar hattı beyazdır. Kısa kuyruk kama şekillidir. Kuyrukta beyaz bulunmaz. Uçuşta sırttaki altın sarısı belirgin iki çizgi dikkat çeker. Gençte kuyruk altı tüylerinde küçük kahverengi çizgiler bulunur. Suçulluğu'ndan daha küçük boy, daha kısa ve kalın gaga, kuyrukta beyaz olmaması ve tepe deseni ile ayrılır. Çok iyi gizlenir. Neredeyse üzerine basılacak kadar yaklaşıldığında aniden kalkar ve biraz ilerlye konar. Bataklık ve sazlık kenarları ile su basartarlalarda görülür. Solucanlar, salyangozlar ve yosunlarla beslenir.

YEŞİLBACAK
Common Greenshank
Tringa nebularia

30-35 cm 68-70 cm 125-300 g. Bölgemizdeki en iri düdükçündür. Kalın, uzun gaga hafifçe yukarı kıvrıktır. Bacaklar yeşildir. Kahverengimsi gri üst kısımlar, kahverengi siyah benekli ve çizgilidir. Alt kısımlar ve kuyruk beyazdır. Beyaz kuyruksokumu bir kama şeklinde sırta doğru uzar. Üreme döneminde göğüs ve karın kenarında görülen belirgin çizgiler üreme dışı dönemde siliktir. Genç ve üreme dışı formu daha desensiz bir giysiye sahiptir. Bataklık Düdükçünü ile karışır; daha iri olması, daha kalın ve hafif kıvrık gaga, daha kısa bacaklar ve uçuşta daha koyu kanat telekleri ile ondan ayrılır. Suya yakın orman kenarındaki alanlarda, bataklıklarda, tatlı ve tuzlu su kenarlarında bulunur. Çok çevik bir kuştur. Genellikle böcekler ve solucanlarla beslenir. Sığ sularda küçük balıkları da avlar.

BATAKLIK DÜDÜKÇÜNÜ
Marsh Sandpiper
Tringa stagnatilis

22-26 cm 55-59 cm 43-120 g. İnce, zarif görünümlü bir düdükçündür. İnce boyun ve iğne gibi ince, uzun gaga dikkat çeker. Üreme döneminde göğüs siyah beneklidir. Baş ve boyun ince çizgilidir. Tepe daha yoğun çizgili olduğundan daha koyu görünür. Üst kısımlar kahverengi üzeri koyu desenlidir. Oldukça uzun bacaklar, uçarken belirgin olarak kuyruk ucunu aşar. Kuyruksokumu beyazdır ve bu beyazlık kama şeklinde sırta doğru uzanır. Kanatlar koyu görünür. Üreme dışı dönemde üst kısımlar gri, alt kısımlar ve yüz beyazdır. Genç, üreme dışı formuna benzer; ancak üst kısımlar daha kahverengidir ve tüy uçları açık kahverengi desenlidir. Genel olarak Yeşilbacak'ın küçüğü gibidir. Ondan daha ince ve düz gaga, daha dar beyaz sırt ve kuyruğu daha fazla geçen bacakları ile ayrılır. Hızlı uçuşu ile Orman Düdükçünü'nü andırır. Çamur düzlüklerinde ve tatlısu kenarlarında bulunur. Özellikle omurgasızlar ve sığ sulardaki kabuklularla ve genellikle yalnız beslenir.

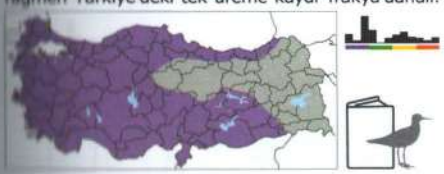
KÜÇÜK SARIBACAK
Lesser Yellowlegs
Tringa flavipes

23-25 cm 59-64 cm 48-114 g. Uzun sarı bacaklı ve uzun kanatlı zarif bir kıyı kuşudur. El telekleri kuyruk ucunu aşar. Kısa kaş gözün önünde belirgindir. Üreme döneminde boyun ve göğüs belirgin çizgilidir. Sırt koyu kahverengi üzeri siyah beyaz desenlidir. Böğür çentik şeklinde koyu desenlidir. Üreme dışı ve genç formu daha sadedir. Üst kısımlar daha açık renklidir. Böğürde desen bulunmaz, göğüs açık kahverengi silik çizgilidir. Orman Düdükçünü'nden daha uzun kanat ve bacaklar, daha belirsiz ve kısa kaş, uçuşta kuyruğu oldukça geçen sarı bacaklar ile ayrılır. Büyük Sanbacak'tan daha küçük oluşu, daha kısa, koyu ve düz olan gaga ile ayrılır. Soğuk ve sığ bataklıklarda ürer. Böcekler, kabuklular ve küçük balıklarla beslenir. Amerika'nın kuzeyinde ürer, güneyinde kışlar. Ülkemizden tek kaydı 27 Kasım 2006 tarihinde Kızılırmak Deltası'ndandır.

YEŞİL DÜDÜKÇÜN
Green Sandpiper
Tringa ochropus

21-24 cm 57-61 cm 53-119 g. Oldukça koyu renkli üst taraf, beyaz karın ile güçlü tezatlık oluşturur. Ense, boyun, göğüs ve üst böğür yoğun grimsi kahverengi çizgilidir. Göz halkası, kaşın gaga ile göz arasındaki kısmı ve kuyruksokumu beyazdır. Beyaz kuyrukta uca doğru kalın siyah çizgiler bulunur. Bacaklar grimsi yeşildir. Dişi daha iridir. Üreme dışı dönemde üst kısımlar daha az benekli, yüz ve gıdı daha beyazdır. Gençte üst taraf çok daha açık beneklidir ve böğür çizgisizdir. Orman Düdükçünü'nden daha koyu üst taraf, daha koyu kanat altı ve kısa kaş ile ayrılır. Orman içi bataklıklarda yuvalanır. Diğer kuşların ve sincapların ağaçlardaki eski yuvalarını kullanabilir. Kışın tatlısu kenarlarında bulunur. Sucul ve karasal böceklerle beslenir. Uçuşu Suçulluğu'nda olduğu gibi zikzaklıdır. Yıl boyu görülebilmesine rağmen Türkiye'deki tek üreme kaydı Trakya'dandır.

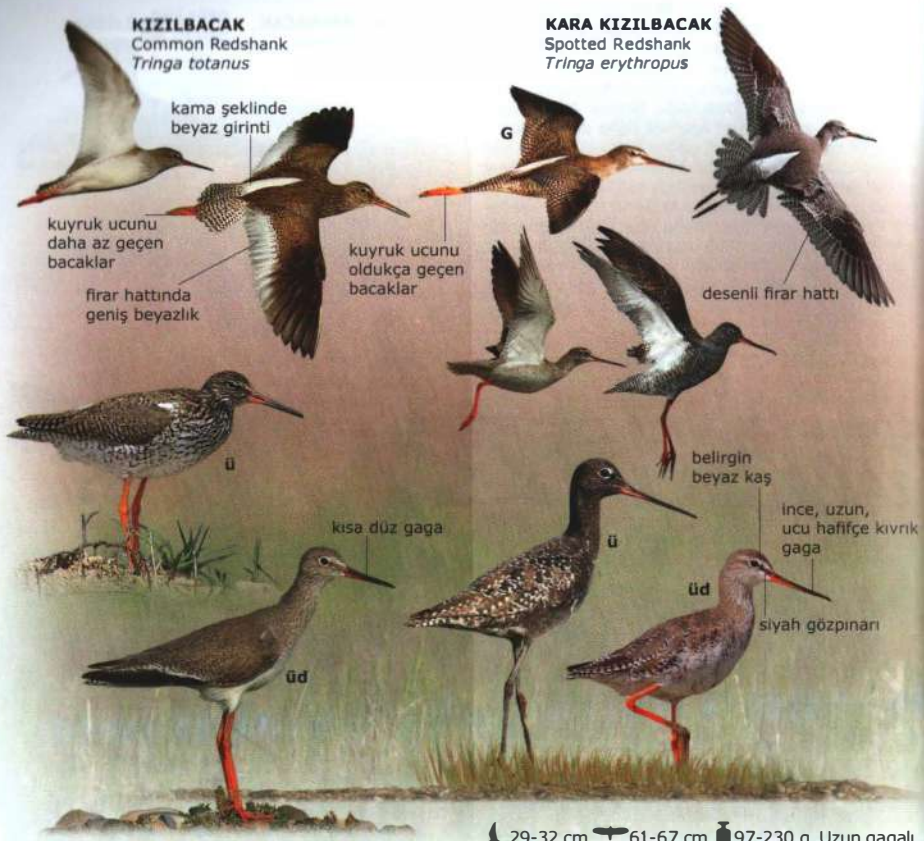

ORMAN DÜDÜKÇÜNÜ
Wood Sandpiper
Tringa glareola

19-23 cm 54-57 cm 54-57 g. Gaga dibinden gözün gerisine kadar uzanan beyaz kaş belirgindir. Üreme döneminde boyun ve göğüs çizgili, koyu kahverengi üst belirgin beyaz beneklidir. Kuyruk ince siyah bantlı, kuyruksokumu beyazdır. Uzun bacaklar yeşilimsi veya sarımsıdır. Göz halkası beyazımsı ve incedir. Üreme dışı dönemde daha kahverengi ve göğüs oldukça silik çizgilidir. Genç, üreme dışı ergine benzer; üst taraftaki beneklenmeler bej rengine yakın olabilir. Yeşil Düdükçün'den daha açık renktedir; bacaklar daha uzundur. Uçarken bacaklar belirgin olarak kuyruk ucunu aşar. Kuyruk üstündeki çizgilenmeler daha incedir ve kanat altı açık renktir. Havalanırken zikzaklar çizerek yükselir. Tatlısu gölleri, bataklıklar ve ıslak çayırlarda bulunur. Sucul ve karasal böcekler ile bunların larvaları, yumuşakçalar, kabuklular, balıklar ve bazen de tohumlarla beslenir.

27-29 cm 59-66 cm 85-155 g. Gaga ucu koyu, gaga kökü kırmızıdır. Bacaklar kırmızı, bazen sarı turuncu renktedir. Kuyruk üstü çizgilidir. Beyaz kuyruksokumu sırta kama şeklinde sokulur. Uçarken bacaklar kuyruk ucunu az geçer. Üreme dönemi erginde üst kısımlar kahverengi üstüne koyu desenlidir. Beyazımsı karındaki çizgiler belirgindir. Üreme dışı giysisinde oldukça sade; sırt taraf grimsi, karın tarafı daha açık ve silik çizgilidir. Gençte gaga koyu, üst kısım kahverengi bej beneklidir. Üreme dışı dönemde Kara Kızılbacak'tan soluk kaş, kısa gaga ve uçuşta kanat firar hattındaki geniş beyazlık ile ayrılır. Genç ise Orman Düdükçünü'nden bacak rengi, beyaz sırtı ve beyaz firar hattıyla ayrılır. İç bölgelerdeki bataklıklar, ıslak çayırlar ve meralarda ürer. Kışın kıyılara doğru göçer. Böcekler, solucanlar ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

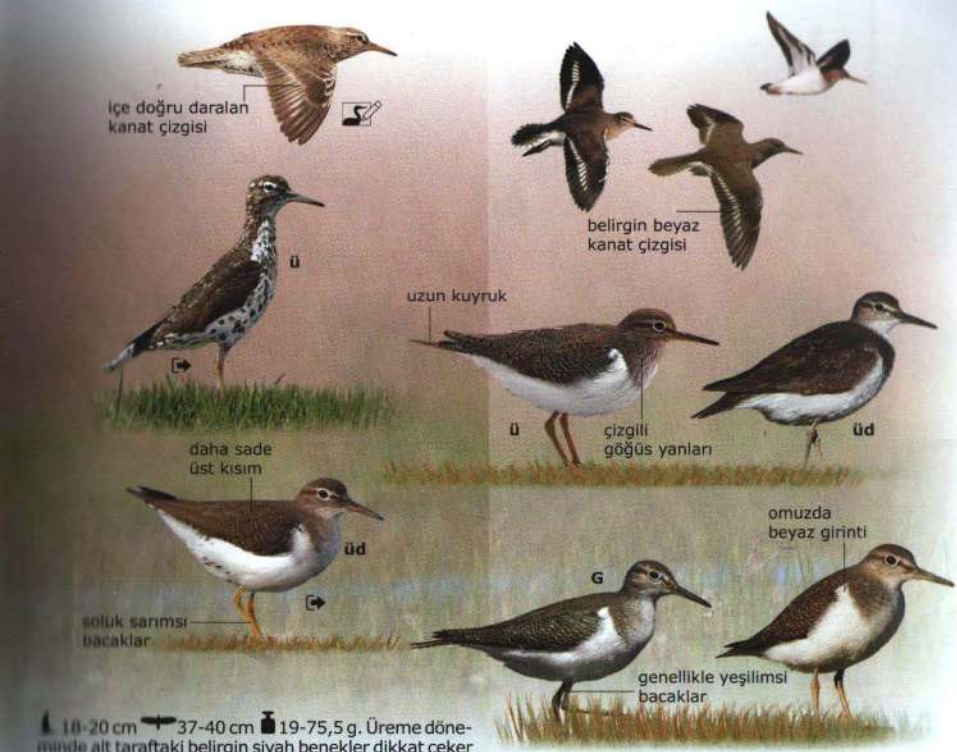

29-32 cm 61-67 cm 97-230 g. Uzun gagalı, uzun bacaklı zarif bir kıyı kuşudur. Üreme döneminde gövde tamamen siyahtır. Üst kısım ve böğür beyaz kırçıllıdır. Uçuşta kanat altı beyazdır; sırtta kama şekilli beyazlık bulunur. Kuyruk üstü koyu çizgilidir. Uçarken bacaklar kuyruk ucunu belirgin şekilde aşar. Gaga ve bacaklar koyu kırmızıdır. Üreme dışı dönemde belirgin beyaz kaş siyah gözpınarı ile kontrast oluşturur. Baş ve ense açık gri, sırt koyu gri, alt kısımlar beyazdır. Kanat sırta göre daha desenlidir. Koyu kahverengimsi siyah desenler gövde yanında belirir. Üreme dışı ergin ve gençte bacaklar daha açık kırmızıdır. Gençte üst kahverengimsi gri, tüylerin ucu beyaz desenlidir. Alt kısımlar grimsi kahverengi ve genel olarak sık çizgilidir. Kızılbacak'tan daha uzun ve ucu hafifçe aşağı kıvrık gaga, beyaz firar hattı olmaması ve belirgin beyaz kaş ile ayrılır. Tayga'ların kenarındaki açıklıklarda ve bataklıklarda ürer. Küçük omurgasızlar ve böceklerle beslenir.

BENEKLİ DÜDÜKÇÜN
Spotted Sandpiper
Actitis macularius

DERE DÜDÜKÇÜNÜ
Common Sandpiper
Actitis hypoleucos

18-20 cm 37-40 cm 19-75,5 g. Üreme döneminde alt taraftaki belirgin siyah benekler dikkat çeker ve kolayca tanınmasını sağlar. Sırt ve kanatlar grimsi kahverengi, tüylerin üzeri koyu beneklidir. Baş grimsi kahverengi üzeri ince çizgilidir. Beyaz kaş belirgin ve uzundur. Dere Düdükçünü'ndeki gibi karın beyazlığı kanadın üstünden omza doğru sokulur. Uçuşta, içe doğru daralan kanat çizgisi belirir. Gaga turuncumsu, ucta siyahtır. Üreme dışı formda alt taraftaki benekler bulunmaz. Üst taraf düz kahverengidir. Kanat örtüleri hafif çizgilidir. Gaga geneli koyu kahverengidir. Genç, üreme dışı formuna benzer, ancak sırt ve kanat tüylerin ucu bejdir. Genç ve üreme dışı formu, Dere Düdükçünü'nden daha sade üst kısım, içe doğru daralan kanat çizgisi, çizgisiz göğüs yanları ve bacak rengi ile ayrılır. Amerika'da ve genellikle tatlısu kenarlarında yuvalanır. Çamur içinde avladıkları böcekler ve kabuklularla beslenir. Ülkemizde rastlantısal konuktur. İyi belgelenmiş tek kaydı 2 Ağustos 1988 tarihinde Göksu Deltası'ndandır.

19-21 cm 38-41 cm 33-93 g. Kısa bacaklı bir kıyı kuşudur. Üst taraf grimsi kahverengi, alt taraf ise temiz beyazdır. Grimsi kahverengi baş hafif koyu çizgili, kaş beyazdır. Göğüs yanları grimsi kahverengi kırçıllıdır. Kanadın gövde ile birleştiği yerde beyazlık omza doğru girinti yapar. Uçarken beyaz kanat çizgisi seçilir. Kuyruk uzundur. Kanat ucu kuyruk ucuna ulaşmaz. Bacaklar kısa ve genellikle yeşilimsidir. Üreme dışı dönemde kafa az çizgili, üst kısımlar hafif çizgilidir. Genç, üreme dışı formuna benzer; üst kısımdaki tüylerin ucu tarçın rengindedir. Genç ve üreme dışı formu, Benekli Düdükçün'den bacak rengi, daha belirgin kanat çizgisi, oldukça uzun kuyruk ile ayrılır. Orman içi sulak alanlar, tatlısu gölleri ve akarsu kenarlarında ürer. Karada veya sığ suda böcekler, kabuklular ve diğer küçük canlılarla beslenir.

TEREK DÜDÜKÇÜNÜ
Terek Sandpiper
Xenus cinereus

22-25 cm 57-59 cm 50-126 g. Kısa bacaklar ve yukarı doğru kıvrık gaga ile kolayca tanınır. Bacaklar turuncudur. Üst kısımlar grimsi kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Omuzdaki siyah tüyler sırtın iki tarafında boyuna çizgiler oluşturur. Baş, boyun ve göğüs yoğun ince çizgilidir. Gözpınarı koyudur. Gözün önünde belirgin olan beyaz kaş, çok az da gözün arkasına devam eder. El telekleri ve örtüleri daha koyu, kanat firar hattı beyazdır. Üreme dışı dönemi giysisinde daha açık renklerdedir. Dişi görece daha büyüktür. Genç, üreme dışı dönemdeki gibidir, ancak omuzdaki siyah çizgiler görülmez ya da çok belirsizdir ve bacak rengi daha soluktur. Sulak alanlar, dalyan ve haliç kıyıları, çamurlu alanlar ve bazen çayırlıklarda görülebilir. Tayga kuşağında ırmaklar ve göllerin civarında ürer. Küçük omurgasızlar, solucanlar ve kurtçuklarla beslenir.

DENİZDÜDÜKÇÜNÜ
Red-necked Phalarope
Phalaropus lobatus

18-19 cm 32-41 cm 20-48 g. İğne gibi ince uçlu sivri gaga siyahtır. Dişide baş kül grisidir. Ense, boyun yanları ve üst göğüs kestane kızılıdır. Gıdı ve göz üstü lekesi beyazdır. Üst kısım koyu gri üzeri krem rengi desenli ve boyuna krem rengi çift çizgilidir. Göğüs ve böğür gridir. Erkekte grilik daha soluk ve beyaz ya da krem rengi kırçıllıdır. Kafada kızıllık sadece boyun yanındadır ve oldukça soluktur. Göğüs yanları ve böğür grimsi kırçıllıdır. Sırt daha kahverengimsidir. Üreme dışı giysisinde tepe ve gözden kulağa doğru inen sürme koyudur. Alın, sırttaki mavimsi gri tüylerin ucu ve alt gövde beyazdır. Genç, üreme dışı forma benzer, ancak sırt daha kahverengimsi ve iki sarı şeritlidir. Kızıl Denizdüdükçünü'nden daha ince gaga, daha uzun boyun ve tepenin çok daha koyu olmasıyla ayrılır. Daha çok deniz kenarlarında, göç zamanları ise göllerde görülebilir. Ayakları yan perdelidir; suyun üstünde kendi etrafında seri olarak dönerek yüzeydeki sinekler ve diğer böcekleri toplar. Ayrıca yumuşakçaları yer.

KIZIL DENİZDÜDÜKÇÜNÜ
Red Phalarope
Phalaropus fulicarius

20-22 cm 37-40 cm 37-77 g. Üreme dönemi dişi, erkekten daha canlı renklerdedir. Tepe, ense ve gaga çevresi siyah, göz çevresi ve yanaklar beyaz, boyun yanlarından kıça kadar pürüzsüz kestane kızıldır. Gaga sarı, ucu siyahtır. Üst omuz ve sırt tüyleri koyu kahverengi, kenarları tarçın rengindedir. Erkek daha soluktur. Tarçın rengi tepe ve ense koyu kahverengi çizgilidir. Yüzdeki beyaz daha az temizdir. Daha soluk alt gövdede beyaz tüyler bulunur. Üreme dışı dönemde baş beyaz, tepe arkası gri, göz çevresi ve kulak örtüleri koyu gridir. Sırt ve kanatlar soluk gri, alt kısım beyazdır. Gaga koyudur. Gençte koyu göz ve kulak örtüsü görülür. Tepe arkası, ense ve sırt koyu kahverengi ve ince çizgilidir. Göğüs açık turuncudur. Daha kalın ve kısa gagayla Büyük Denizdüdükçünü ve Denizdüdükçünü'nden ayrılır. Genellikle bataklık kenarları ile göllerde beslenir. Kışın denizde görülür. Küçük omurgasızlar ve böceklerle beslenir.

BÜYÜK DENİZDÜDÜKÇÜNÜ
Wilson's Phalarope
Phalaropus tricolor

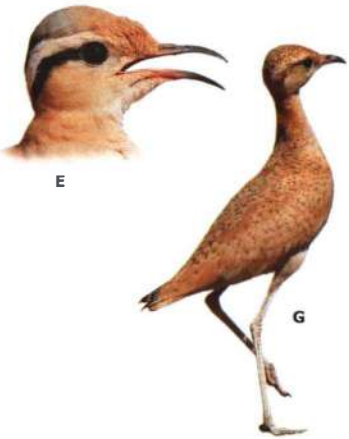
22-24 cm 35-43 cm 30-128 g. Dişiler daha canlı renklerdedir. Dişide tepe ve ense grimsi beyazdır. Gözpınarından başlayıp gözün arkasına doğru genişleyerek göğüs yanlarına kadar uzanan siyah bir şerit görülür. Gıdı beyaz, boyun önü ve üst göğüs şeftali rengi, sırt ve kanatlar mavimsi gridir. Omuzlar ve sırtta geniş kestane kızıl renklenme vardır. Erkek genel olarak daha koyudur. Kızıllık azdır ve sırt tüylerinde şerit oluşturmaz, eşitolarak dağılmıştır. Üreme döneminde siyah olan uzun bacaklar, üreme dışında ve gençte sarıdır. Üreme dönemi dışında üst kısımlar gri, alt kısımlar beyazdır. Kaş ve alın beyazdır. Beyaz kuyruksokumu uçuşta belirir. Gençte sırt koyu kahverengi, tüy uçları bejdir. Üreme dışı giysisinde, Kızıl Denizdüdükçünü ve Denizdüdükçünü'nden bacak rengi, beyaz kuyruksokumu ve gözün arkasında belirgin maske olmayışı ile ayrılır. Tatlısu kenarları ve tuzlu sular ile gölcüklerde, nadiren deniz kıyılarında görülür. Yüzerken ve daha çok salyangozlar ve sinekler gibi böceklerle beslenir. Kuzey Amerika'da üretir. Kışın Güney Amerika'da görülür.

ÇÖLKOŞARI
Cream-coloured Courser
Cursorius cursor

19-24cm 51-57cm 102-156g. Çöl ortamına iyi uyum sağlamış, ince yapılı, ağırlıklı olarak kum renginde bir kuştur. Bacaklar uzundur. Göze çarpan siyah sürme ve beyaz kaş ensede birleşerek "V" oluşturur. Tepenin ön kısmı kum rengi, arka kısmı mavimsi gridir. Gaga ince ve aşağı doğru eğiktir. Uçarken siyah el telekleri, kum rengi üst taraf ile kontrast oluşturur. Beyaz firar hattı belirgindir. Kanat altı siyahtır ve gövde ile kontrast oluşturur. Gençte kafa, ergindeki gibi gri-beyaz-siyah desenlenme göstermez. Üsttaraf, kafa ve göğüste koyu kahverengi çizgilenmeler vardır. Çöller, kurak alanlar, bitki örtüsü seyrek taşlık düzlüklerde ürer. Beslenirken hızlıca koşuşturur. Hareketsizken dik durur. Ürkütüldüğü takdirde hızlıca koşarak uzaklaşır. Genel olarak böcekler ve larvalarıyla, kısmen de yumuşakçalar, tohumlar ve sümüklüböceklerle beslenir.

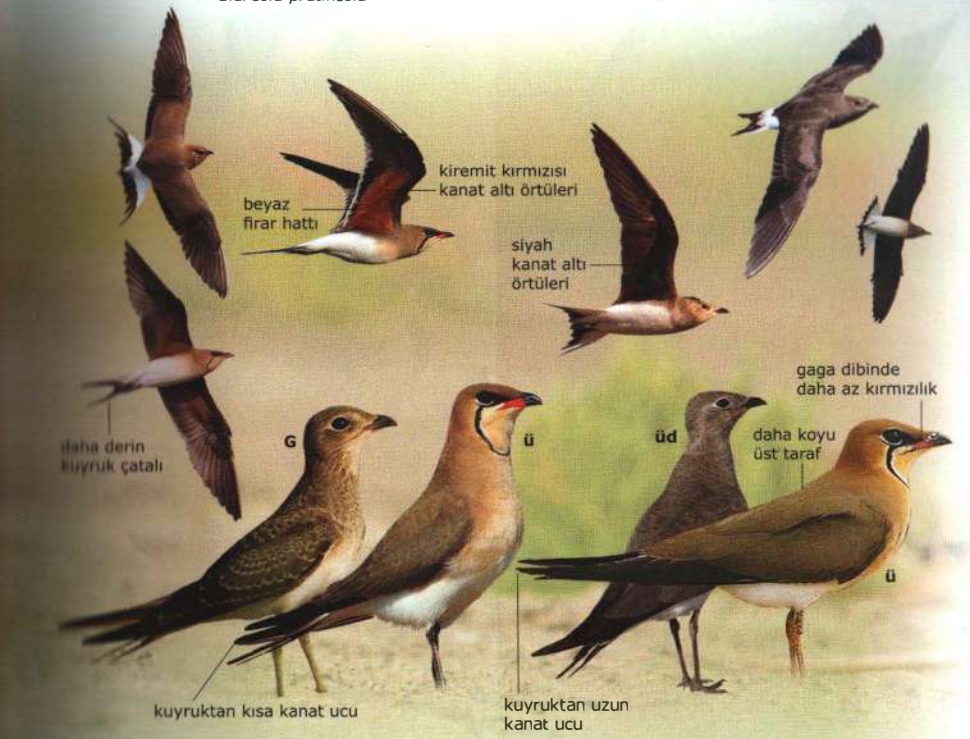

BATAKLIKKIRLANGICI
Collared Pratincole
Glareola pratincola

KARAKANATLI BATAKLIKKIRLANGICI
Black-winged Pratincole
Glareola nordmanni

22-25 cm 60-70 cm 60-98 g. Kısa bacaklı, kısa gagalı, uzun ve sivri kanatlı, derin kuyruk çatalı bulunan bir kıyı kuşudur. Üst taraf kahverengi, kuyruksokumu ve karın kısmı beyazdır. Gözpınarı siyahtır. Gaga dibindeki kırmızılık belirgindir. Krem rengi boğaz, siyah dar bir çizgi ile çevrelenir. Kanat ucu kuyruk ucuna denk gelir. Uçarken kanat altı örtüleri kiremit kırmızısı görünür; firar hattı beyazdır. Üreme dışı dönemde boğazdaki siyah çizgi belirsizdir. Gözpınarı siliktir. Gençte göğüs, tepe ve üst kısımlar koyu çizgilidir. Karakanatlı Bataklıkkırlangıcı'ndan daha açık renkli oluşu, kiremit kırmızısı kanat altı, beyaz firar hattı, gagada daha çok kırmızı olması ve kanat ucunun kuyruktan kısa olması ile ayrılır. Suya yakın çamurlu, kısa ve dağınık otların bulunduğu bozkırlarda, açık alanlarda, bataklıklarda yaşar. Yerdeki veya uçan böcekleri yakalayarak beslenir.

23-26 cm 60-68 cm 84-105 g. Genel görünümü ve davranışları ile Bataklıkkırlangıcı'na çok benzer. Üst taraf koyu kahverengidir. Üst kısım ve el telekleri arasında kontrast yoktur. Gaga dibindeki kırmızılık sınırlıdır: Siyah gözpınarı belirgindir. Kanat ucu kuyruk ucunu aşar. Kuyruk çatalı, Bataklıkkırlangıcı'na göre daha az derindir. Uçuşta kanat altı örtüleri siyahtır. Firar hattı koyudur. Üreme dışı formunda gözpınarı siyah değildir. Krem rengi boğazı çevreleyen siyah hat ise siliktir. Genç koyu renk çizgilidir. Bataklıkkırlangıcı ile karıştırılır. Bataklıkkırlangıcı tür bilgisinde ayrım noktaları verilmiştir. Sulak alanların kenarlarındaki bozkırları, açık alanları, çayırlıkları ve tarım alanlarını tercih eder. Yerde, besinin peşinden hızlı koşarak, bu alanlardaki çekirgeler, sinekler, yusufçuklar gibi uçan böceklerle beslenir.

SUMRU
Common Tern
Sterna hirundo

32-39 cm 72-83 cm 97-146 g. Bölgemizdeki en yaygın sumrudur. Üreme giysisinde gaga koyu turuncu, gaga ucu siyahtır. Yanak ve boğaz beyaz, alt taraf açık gridir. Dıştaki koyu el telekleri ile içteki açık el telekleri arasında keskin bir aynm vardır. Üreme dışı giysisinde gaga siyah, alın beyazdır. Gençte gaga dibi ve bacaklar turuncu, alın beyazdır. Koyu renk, geniş hücum hattı bulunur. Kuyruksokumunun ortası açık gri renktedir. Kutup Sumrusu'na oldukça benzer; daha geniş kanatlı ve daha uzun bacaklı; kuyruk dış telekleri daha kısadır. Suya dalarken aniden yükselir, ardından yana dönerek suya tamamen dalar. Deniz kıyısı, göller ve akarsuların kenarına veya ufak adalara koloniler halinde yuva yapar. Besininin çoğunluğunu balıklar oluşturur.

Yuva veya eşe müdahale olduğunda kovalamaca başlar. Yakalama gerçekleşirse güçlü gagası olan kazanır.

KUTUP SUMRUSU
Arctic Tern
Sterna paradisaea

KÜÇÜK SUMRU
Little Tern
Sternula albifrons

33-36 cm 76-85 cm 88-127 g. Sumru'yu andırır. İnce ve zarif kanatlıdır. Gaga koyu kırmızıdır ve genellikle koyu uçlu değildir. Yanak beyaz, alt ve üst kısımlar gri renktedir. El teleklerinde ince siyah firar hattı bulunur. Gençte gaga siyah, kol telekleri ve kuyruksokumu beyazdır. Sumru'ya göre baş daha yuvarlak, boyun daha kalın ve kısadır. Daha kısa bacaklı, kuyruk dış telekleri daha uzun, el teleklerindeki siyah firar hattı belirgindir; alt taraftaki grilik boyna kadar sokulur. Kuzey ve Güney kutupları arasında göç eder. Çoğunlukla denizel ortamlarda bulunur. Sumru'dan daha zarif ve hafif bir uçuşu vardır. Onun kadar düz bir hat boyunca uçmaz. Suya dalarken daha tereddütlüdür. Küçük balıklar ve omurgasızlarla beslenir.

22-28 cm 47-55 cm 47-63 g. Ülkemizde görülen en küçük sumrudur. Üreme formunda gaga sarı, gaga ucu siyahtır. Bacaklar parlak sarıdan turuncuya kadar değişir. Alındaki beyazlık gözün gerisine kadar uzanırken, siyah sürme baştaki siyahlık ile birleşir. En dıştaki 2-3 el teleği siyahımsı, diğerleri açık renktedir. Üreme dışı formunda gaga siyah, bacaklar kahverengidir. Gençte gaga siyah, gaga kökü kirli sarıdır. Sırt ve omuzda "U" harfi şeklinde belirgin kahverengi desenler vardır. Kışa doğru bu desenler kaybolur. Hücum hattı koyudur. Küçük yapı, uzun ve dar kanatlar, uzun gaga, havada asılı kaldığında ve uçuşta hızlı kanat çırpmasıyla kolayca tanınır. Kumlu veya çakıllı sığ kıyılarda ya da kısa otların bulunduğu adalarda **ürer.** Küçük balıklar, kabuklular veya böceklerle beslenir.

KARAGAGALI SUMRU
Sandwich Tern
Thalasseus sandvicensis

TEPELİ SUMRU
Lesser Crested Tern
Thalasseus bengalensis

36-46cm 86-105cm 130-311 g. Orta boylu, uzun gagalı, uzun ve dar kanatlı bir sumrudur. Uzun siyah gaganın ucu san, bacaklar siyahtır. Tepe, siyah ve kabanktır. Kısa kuyruk orta derecede çatallıdır. Kışın alın beyazlaşır. Gençte gaga siyah, sırt koyu çizgilidir. Kışa doğru bu koyu çizgiler kaybolur ve sırt grileşir. Kuyruk üstü koyudur. Üreme dışı formu ve genç, Tepeli Sumru ile karıştırılabilir. Ondan kanat üstünün daha açık renk olması ve gaga rengi ile ayrılır. Uçarken uzun boynu öne doğru uzatarak uçar. Deniz kıyısında yaşayan bu tür, kalabalık sürüler halinde yerde yuvalanır. Genellikle küçük balıklarla beslenir. Daha çok dalarak avlanır.

35-43 cm 88-105 cm 185-242 g. Karagagalı Sumru boyutunda zarif ve kısa kanatlı bir sumrudur. Uzun gaga, ince ve turuncu sarıdır. Siyah tepe kalkıktır. Bacaklar siyah, sırt ve kuyruk üstü gridir. Üreme dışı erginde ve gençte gaga sarıdır. Gençte firar hattı koyu, kanat örtüleri kahverengidir. Büyük Tepeli Sumru'ya benzer. Gaga onunkinden daha ince ve açık renklidir. Üst taraf daha koyudur. Genci, Büyük Tepeli Sumru'dan kanat üstündeki koyu çizgilerin daha silik olması ve orta kanat panelinin daha belirsiz olması ile ayrılır. Karagagalı Sumru gencinden ise gaga rengi ve daha koyu sırt ile ayrılır. Kıyılarda ve adalarda ürer. Balıklar ve kabuklularla beslenir.

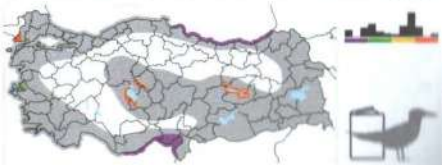

HAZAR SUMRUSU
Caspian Tern
Hydroprogne caspia

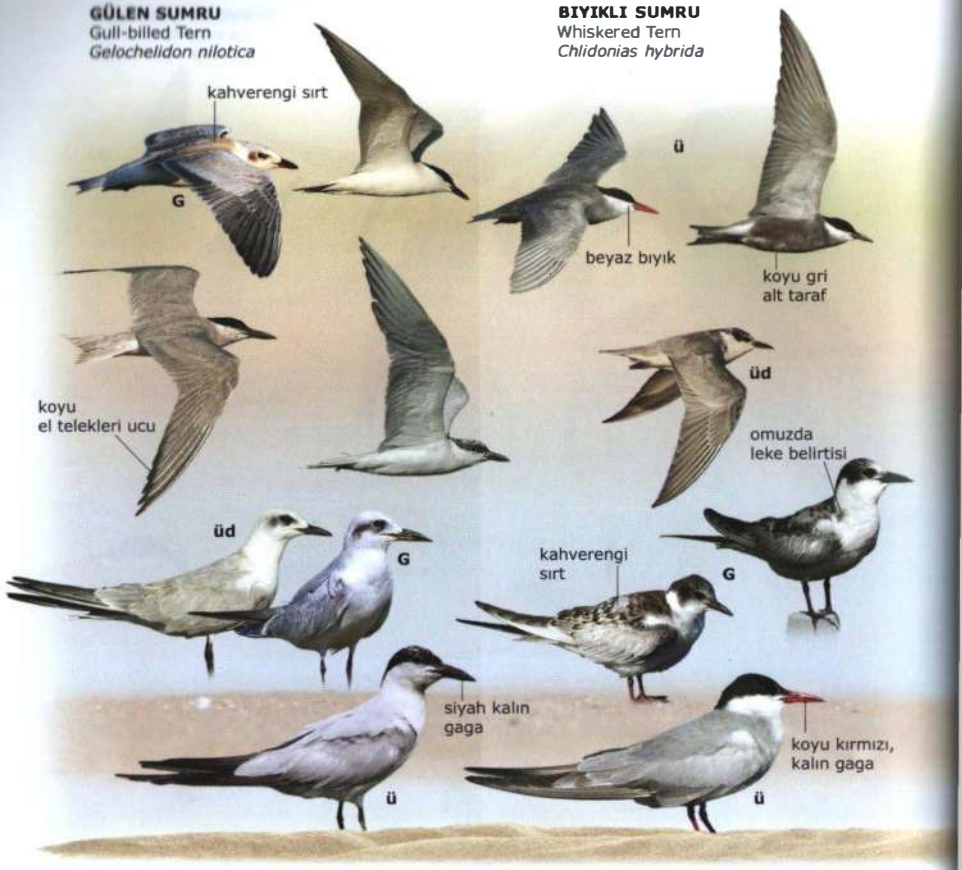

48-56 cm 127-140 cm 574-782 g. En büyük sumrudur. Çok kalın, kırmızı gagayla uzaktan bile kendini belli eder. Bacaklar siyah, üst taraf açık gridir. Kanat altı beyaz, uçları belirgin şekilde koyudur. Üreme dışı erginde, siyah başlıkta beyaz kırçıllar belirir. Genç, üreme dışı formuna benzer; gaga turuncu, sırt kırçıllı, kuyruk üstü koyu benekli ve bacaklar açık renklidir. Gümüş Martı'ya yaklaşan boy ve iri gagayla sumrulardan; siyah tepe, çatallı kuyruk, iri gaga boyutuyla aynı boyuttaki martılardan kolayca ayrılır. Martılarınkinl andıran ağır ve hantal bir uçuşu vardır. Deniz veya tatlısu alanlarında, sahile yakın adalarda, göl veya nehirlerdeki kum adacıklarında ürer. Genellikle balık ağırlıklı beslense de kabukluları ve böcekleri de yer.

GÜLEN SUMRU
Gull-billed Tern
Gelochelidon nilotica

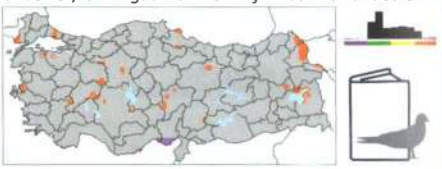
BIYIKLI SUMRU
Whiskered Tern
Chlidonias hybrida

33-43 cm 85-103 cm 130-320 g. Martılarınkini andıran simsiyah gaga, kısa ve kalındır. Kışın siyah başlık kaybolur. Gözün gerisinde siyah lekeler kalır. El teleklerinin firar hattı belirgin şekilde koyudur. Kuyruksokumu açık gri, kuyruk çatalı sığdır. Bacaklar uzundur. Genç, Karagagalı Sumru gencine benzer; daha kalın gaga ve daha uzun bacaklıdır. Alın beyaz, sırt ve kanat örtülerinin uçları kahverengi, kuyruk üstü açık gridir. El teleklerinin firar hattı koyu, sırttaki ve omuzdaki benekler daha azdır. Böcekler, küçük balıklar, sürüngenler, amfibiler, kabuklular, küçük memeliler gibi birçok canlıyla beslenir. Sudan uzakta da avlanır. Sulak alanların bozulmasıyla sayıları azalmaktadır.

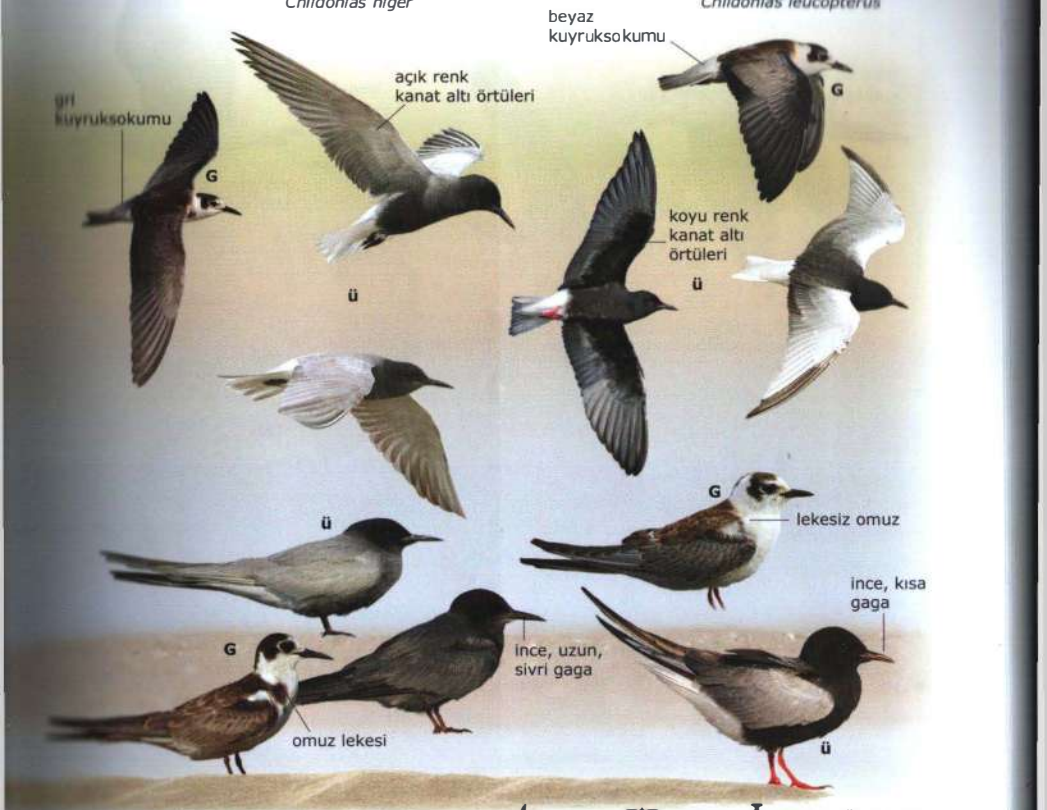

23-29 cm 64-70 cm 60-101 g. Üreme giysisinde siyah tepe, beyaz yanaklarla ve koyu gri alt taraf, beyaz kanat altıyla kontrast oluşturur. Kalın gaga koyu kırmızıdır. Kanat üstü açık gümüş renktedir. Üst taraf ve kuyruk düz gridir. Üreme dışı giyside alt taraf ve alın beyaza döner. Siyah, ince sürme enseye doğru genişler. Gençte baş siyah, sırt kahverengidir. Bu kahverengilik kışa doğru griye döner. Hücum hattı genellikle belirgin değildir. Genç, diğer bataklık sumrularının gencine benzer; genel olarak onlardan daha açık renklidir ve hücum hattı koyu değildir. Kuyruk üstü ve kuyruksokumu beyazdır. Baştaki siyahlık dağınık, kahverengi sırt diğerlerine nazaran belirgin desenlidir. Göller, dalyanlar ve bataklıklarda bulunur. Toprakta ve suda yaşayan böcekler, omurgasızlar ve küçük balıklarla beslenir.

KARA SUMRU
Black Tern
Chlidonias niger

AKKANATLI SUMRU
White-winged Tern
Chlidonias leucopterus

23-28 cm 55-65 cm 60-86 g. Küçük ve belirgin şekilde koyu bir sumrudur. Üreme giysisinde baş ve alt taraf siyah; kanatlar, sırt ve kuyruk gri; kuyruk altı örtüleri beyazdır. Siyah gaga, ince ve uzundur. Üreme dışı formda alt taraf beyazdır; omuzdan göğse doğru ince siyah bir şerit iner. Bu özelliğiyle diğer bataklık sumrularından kolaylıkla ayırt edilir. Gençte, baş büyük ölçüde siyahtır. Hücum hattı oldukça koyudur. Sırt koyu ve desensizdir. Kanat üstü koyudur. Karışabilecek türlerden Akkanatlı Sumru ile ayrım noktaları, bu türlerin metinlerinde belirtilmiştir. İç göller, sığ sular ve bataklıklarda bulunur. Yuvayı su bitkilerinin çok olduğu bataklıklarda veya göllerde yapar. Genellikle su yüzeyinden beslenir. Nadiren suya dalar. Böcekler, amfibiler ve küçük balıklarla beslenir.

23-27 cm 58-67 cm 42-79 g. Üreme giysisinde gövde, baş, kanat altı örtüleri ve sırt simsiyahtır. Kanat üstü, kuyruk ve kuyruksokumu beyazdır. Bu renklenme nedeniyle uçuşta çok alacalıdır. Gaga ince ve kısadır. Üreme dışı formda alt taraf beyaz, üst taraf açık gridir. Gençte sırt koyu kahverengi ve desensizdir. Hücum hattı koyu, kanat örtüleri açık renktedir. Üreme giysisinde Kara Sumru'ya benzer; siyah gövde, sırt ve kanat altı örtülerinin, beyaz kanat üstü ve kuyrukla kontrast oluşturması ile ondan ayrılır. Genç, Bıyıklı Sumru ve Kara Sumru'nun gençleriyle karışabilir; siyah omuz lekesinin bulunmaması ve kısa gaga ile Kara Sumru'dan; ince gaga, boyunda beyaz kolye olması ile Bıyıklı Sumru'dan ayrılır. Bataklık ve sazlık alanlarda üreri. Kışın deniz kıyısında bulunur. Balıklar, amfibiler ve sucul omurgasızlarla beslenir.

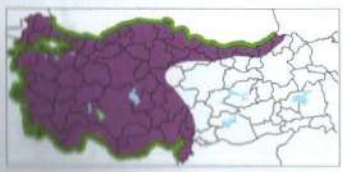

www.trakus.org

GÜMÜŞ MARTI
Yellow-legged Gull
Larus michahellis

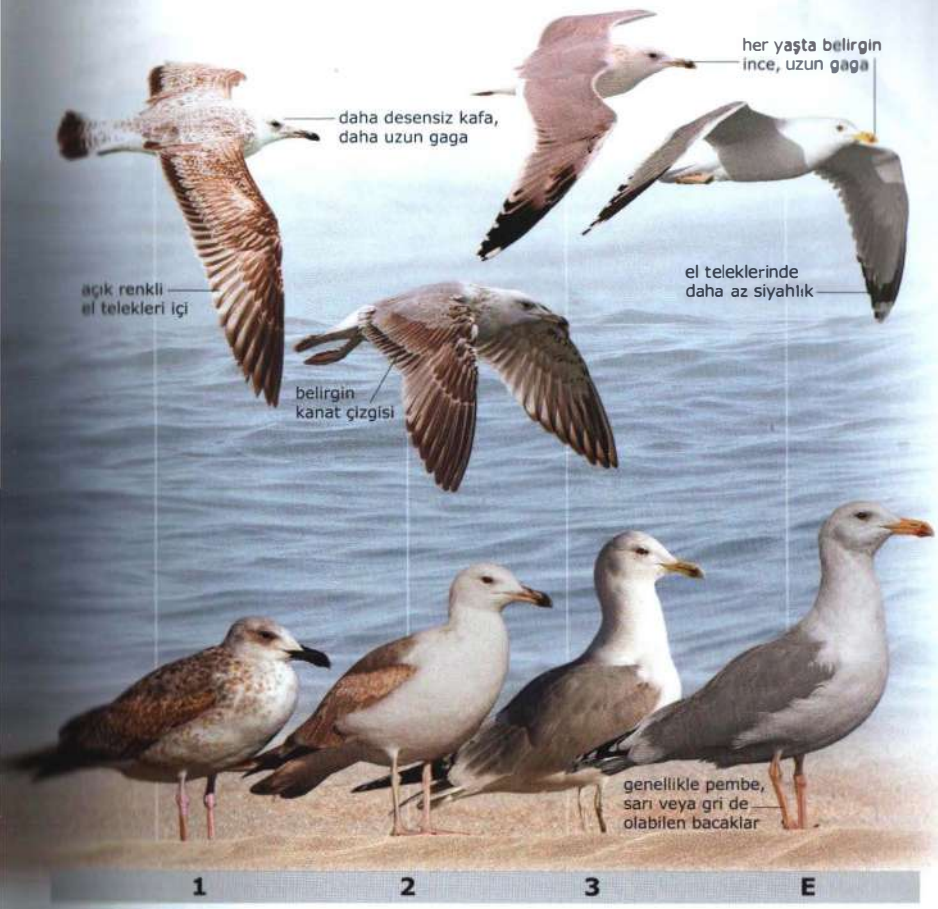
52-58 cm 120-140 cm 420-1600 g. Ülkemizde en yaygın bulunan martılardan biri olan Gümüş Martı, dört yaş grubuna sahiptir. Ergin üreme giysisinde baş beyaz, göz sarı, göz halkası kırmızı, gaga sarı, gonys boneği kırmızı ve bacaklar parlak sarıdır. Genç grimsi kahverengi desenli görünür, yüz beyazdır, göz çevresi koyu maskelidir. Kahverengi desenli göğüs ve böğür beyaz karınla kontrast oluşturur. Uçma telekleri ve büyük kol örtüleri dışa doğru daha koyu görünür. Gaga siyah, bacaklar pembemsidir. Birinci yaş giysisinde baş daha açık, maske daha belirsiz, kın telekleri koyu, alt kısımlar daha açıktır. Kuyruk ucunda kalın koyu bant bulunur. İkinci yaş giysisinde kanat kısmen gri, kısmen kahverengi desenli, el telekleri siyah, uçları yuvarlak ve beyazdır. Bacaklar sarıya dönmeye başlamıştır, gaga koyu veya gaga dibi açık renge dönmeye başlamıştır. Üçüncü yaş giysisinde ergine benzer; ancak kın telekleri koyu desenli, el telekleri daha soluktur, kuyruk ucundaki bant belirsizdir. Ülkemizde deniz kenarlarında ve iç kesimlerde göl, nehir gibi sulu alanlarda ve çöplüklerde bulunmayı seven bir türdür. Balıklar, omurgasızlar, memeliler, kuş yumurta ve yavrularıyla beslenir. Çöplüklerde bulduğu leş ve artıkları da tercih edebilir.

HAZAR MARTISI
Caspian Gull
Larus cachinnans

58-68 cm 137-145 cm 680-1500 g. Yakın zamana kadar Gümüş Martı ile aynı tür kabul edilen bu martının çoğu özelliği bu nedenle Gümüş Martı ile benzerdir. Gümüş Martı, Kuzey Gümüş Martısı ve Karasırtlı Martı ile hibritler oluşturur. Bu da ayrımı daha da zorlaştırır. Bu nedenle burada genel tanım yerine sadece ayrım noktaları vurgulanacaktır. Gümüş Martı ve Karasırtlı Martı'dan daha küçük görünümlüdür; küçük kafa, daha yatık alın, ince vücut, ince uzun bacaklar bulunur. Gözler daha küçük görünümlü ve daha önde gibi durur. Gaga daha uzun ve birbirine paralel görünür, gonys çıkıntısı daha belirsizdir. Daha uzun kanatlı, uzun bacaklı görünür. Daha dik duruşludur. Karasırtlı Martı'dan pembemsi bacaklar, parlak kırmızı göz halkası olmaması, daha açık sırt rengi ve el teleklerinde daha az siyah olması ile ayrılır. Ergin üreme dışı giysisinde kafa Karasırtlı Martı ve Kuzey Gümüş Martısı'nın tersine kırçıllı değil, temiz beyazdır. Büyük çoğunluğunda göz, Gümüş Martı ve Kuzey Gümüş Martısı'ndan daha koyudur. El teleklerindeki siyahlık Gümüş Martı'ya göre daha azdır ve daha açık gri görünür. Deniz kıyısı ve iç sularda bulunur. Balıklar, omurgasızlar ve memeliler ile beslenir.

VAN GÖLÜ MARTISI
Armenian Gull
Larus armenicus

57-60 cm 135-140 cm 950-1050 g. Dört yaş grubu bulunur. Ergin üreme giysisinde kafa beyaz, bacaklar sarı, sırt ve kanat gridir. El teleklerinin ucu geniş siyahtır, en dıştaki el teleğinde beyaz benek bulunur. Gaga parlak sarı, gonys beneği kırmızı, gaga halkası siyahtır. İris grimsi kahverengi ya da daha koyu, göz halkası kırmızıdır. Üreme dışı giysisinde ensede iri, kafa yanlarında da silik kırçıllık görülür. Gaga parlak sarıdır; uca yakın siyah halka, kırmızı gonys beneğini de örter, en uç krem rengi beyazdır. Genç ve birinci yaş giysisinde kafa ve alt kısımlar açık renktir. Göz çevresi, göğüs yanları, böğür ve ensede koyu çizgilenme bulunur. Gaga siyah, bacaklar pembemsi gridir. Kanat desenlenmesi Gümüş Martı gencine benzer. İkinci yaş giysisinde sırt ve omuzlar daha gri, kanat gri kahverengi kırçıllıdır. Gaga çoğunda hâlâ koyudur, bazen de sarı ve ucu koyu olur. Üçüncü yaş giysisi ergine benzer ancak el telekleri örtüsü üst kısımda siyah desenlenme oluşturur. Genç, Gümüş Martı ile aynı görünür; sadece yapısal farklılıklardan ayırt etmek mümkün olabilir, ancak oldukça zordur. Ergin, Gümüş Martı'dan daha koyu gri sırt, daha yuvarlak kafa, koyu gözler, daha kısa gaga ile ayrılır. Uçuşta Gümüş Martı ve Hazar Martısı'ndan daha geniş el telekleri siyahı görülür. Deniz kıyısı ve iç sularda bulunur. Balıklar, omurgasızlar, küçük karasal omurgalılar ve atıklarla beslenir.

KUZEY GÜMÜŞ MARTISI
European Herring Gull
Larus argentatus

55-67 cm 125-155 cm 717-1525 g. Nadir martılardan biri olan Kuzey Gümüş Martısı, iri gagalı, büyük bir martıdır. Daha önceleri Gümüş Martı, Van Gölü Martısı, Hazar Martısı gibi büyük martılar *argentatus* türü olarak bilinmekteydi, ancak şimdi sistematik olarak ayrılmışlardır. Bu nedenle Gümüş Martı'ya çok benzerdir. Dört yaş grubu görülür. Ergin üreme dönemi giysisinde kafa, kuyruk ve alt kısımlar beyaz, sırt ve kanat gridir. El teleklerinin ucu siyah ve en dıştaki ikisi beyaz beneklidir. Gaga sarı, gonys beneği kırmızı, bacaklar pembemsi gri, iris soluk sarı, göz halkası turuncu kırmızıdır. Üreme dışı giysisinde kafa ve ense koyu kırçıllıdır. Genç, kahverengi görünümlüdür, sırt, kuyruksokumu ve kuyruk üstü tüyleri diğer kısımlar ile hafif kontrast oluşturur. Gaga siyah, göz koyudur. Sonraki üç yaşın tayini oldukça zordur ve deneyim gerektirir. Birinci yaş giysisinde kafa kırçıllı ancak gence göre daha beyaz; sırt, kanatlar ve göğüs kahverengimsi gri desenlidir. Kanat altı oldukça koyu, içteki el telekleri dıştakilere göre bir miktar daha açık renktedir. Kuyruksokumunda tüylerin dip kısımlarında noktasal beneklenme mevcuttur. İkinci yaş giysisinde sırt daha gri, iris açık sandır. Kafada görülen kırçıllaşma bu yaşta da devam eder. Kuyruk ucunda koyu bant bulunur. Gaga dibi rengi açılmaya başlar, gaga ucu siyahtır. Üçüncü yaş giysisinde kanattaki grilik artar, başta kırçıllaşma mevcuttur, göğüste kırçıllık azalır. El telekleri deseni ergine benzemeye başlar. Gaga daha açık, ucu koyudur. Deniz kıyısında bulunur. Fırsatçı bir türdür; ağırlıklı olarak balıklar, yumuşakçalar, deniz omurgasızlarıyla beslenir.

VAN GÖLÜ MARTISI, *Larus armenicus*

Primerlerin ucundaki benekler genellikle daha ufaktır. Kanat üstündeki siyah bölge oldukça belirgindir.

P10'da genelde beyaz benek bulunur.

P9'da ufak beyaz benek bulunabilir veya olmayabilir.

P5 ucundaki beyaz benek, tüyün devamındaki siyah banttan ufaktır.

P4 siyah bant genelde yoktur ancak bazı bireylerde görülebilir.

GÜMÜŞ MARTI, *Larus michahellis*

Primerlerin ucundaki benekler genellikle belirgindir.

P10'da genelde orta boyutta beyaz benek bulunur. Bazı bireylerde beyazlık tüy ucuna kadar devam eder.

P9'da genellikle ufak beyaz benek bulunur. Bu benek genellikle Hazar Martısı'ndakinden ufaktır. Benek olmayan bireyler de mevcuttur.

P5 ucundaki beyaz benek ile tüyün devamında görülen siyah bant hemen hemen aynı boyuttadır.

HAZAR MARTISI, *Larus cachinnans*

Primerlerin ucundaki benekler belirgindir.

P10'da genelde büyük beyaz benek bulunur ve tüy ucuna kadar devam eder.

P9'da ufak beyaz benek bulunur ve genellikle Gümüş Martı'dakinden büyüktür.

kanat üstünde, siyah bölgeye giren beyazlıklar

P5 ucundaki beyaz benek, tüyün devamında görünen siyah banttan daha büyüktür.

KUZEY GÜMÜŞ MARTISI, *Larus argentatus*

Bu karşılaştırma için el teleklerindeki siyahlığın en az olduğu türdür. Özellikle elin içine bakıldığında Hazar Martısı'ndan bile azdır. El desenleri bakımından oldukça varyasyon gösterir.

P10'da genelde büyük beyaz benek bulunur ve primer uca kadar devam eder.

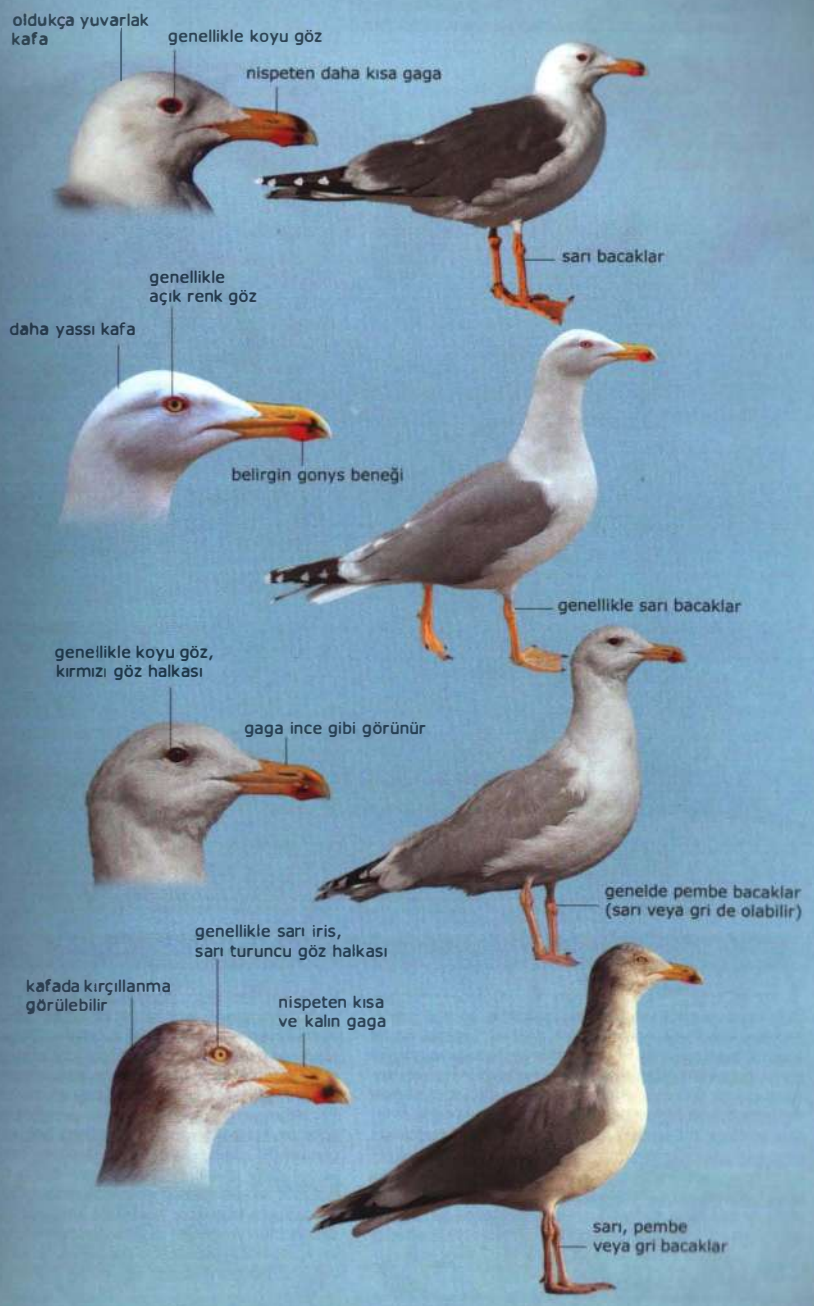
P9'da genellikle oldukça büyük beyaz benek görülür. Bazen beyaz benekten sonraki siyah bant tüyün bütün enini kaplamayabilir.

P5 ucunda siyahlık çok ufaktır; noktasal olarak görülebilir veya hiç olmayabilir.

Sırt rengi Hazar Martısı'ndan daha koyu olan bireyler de vardır.

El teleklerindeki siyahlık oranı ve sırt ile kanat üstü koyuluğu

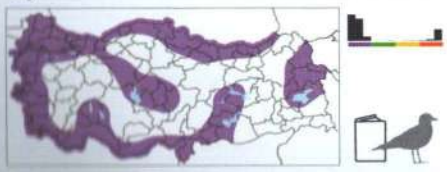
KUZEY GÜMÜŞ MARTİSİ, *Larus argentatus* KAZAN MARTİSİ, *Larus cachinnans* GÜMÜŞ MARTİ, *Larus michahellis* VAN GÖLÜ MARTİSİ, *Larus armenicus*

KÜÇÜK GÜMÜŞ MARTI
Mew Gull
Larus canus

E 2 1 G

40-46 cm 110-125 cm 290-552 g. Genellikle kış aylarında görülen bu martının üç yaş grubu bulunur. Ergin üreme döneminde baş, alt gövde ve kuyruk beyaz, kanat ve sırt gridir. Gaga kısa ve küçüktür. Uçuşta kanatlar ince ve uzun görünür. Kanat firar hattı beyaz, el teleklerinin ucu geniş siyahtır; dıştaki ikisinde büyük beyaz benek görülür. Gaga ve bacaklar yeşilimsi sarıdır. Üreme dışı giysisinde kafa ve ensede koyu kırçıllar olur. Gençte göğüs kahverengi kırçıllı, kafa koyu kırçıllı, sırt ve kanat koyu kahverengi pullu desenli, alt kısımlar hafif kırçıllıdır. Birinci yaş giysisinde sırt gri; kafa, göğüs ve böğür kırçıllıdır. Kanat örtü tüyleri açık kahverengi desenlidir; kanat altı desenli görünür, kuyruk ucunda siyah bant bulunur. Bacaklar ve gaganın dip kısmı pembemsi, gaga ucu siyahtır. Kuyrukta geniş siyah bant bulunur. İkinci yaş giysisinde ergin, üreme dışı giysisine benzer; sırt ve kanat üstü gridir, el teleklerinde daha fazla siyahlık bulunur ve en dıştaki el teleklerindeki beyaz benekler oldukça küçüktür. Kafadaki kırçıllaşmalar bu yaşta da görülür ve göğse doğru devam eder. Deniz kıyısı ve iç sularda bulunur. Solucanlar, böcekler, karasal ve sucul omurgasızlar ve küçük balıklarla beslenir.

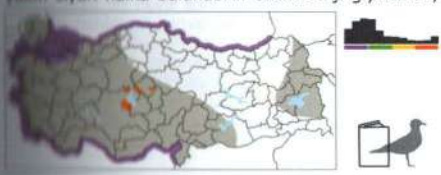

AKDENİZ MARTISI
Mediterranean Gull
Ichthyaetus melanocephalus

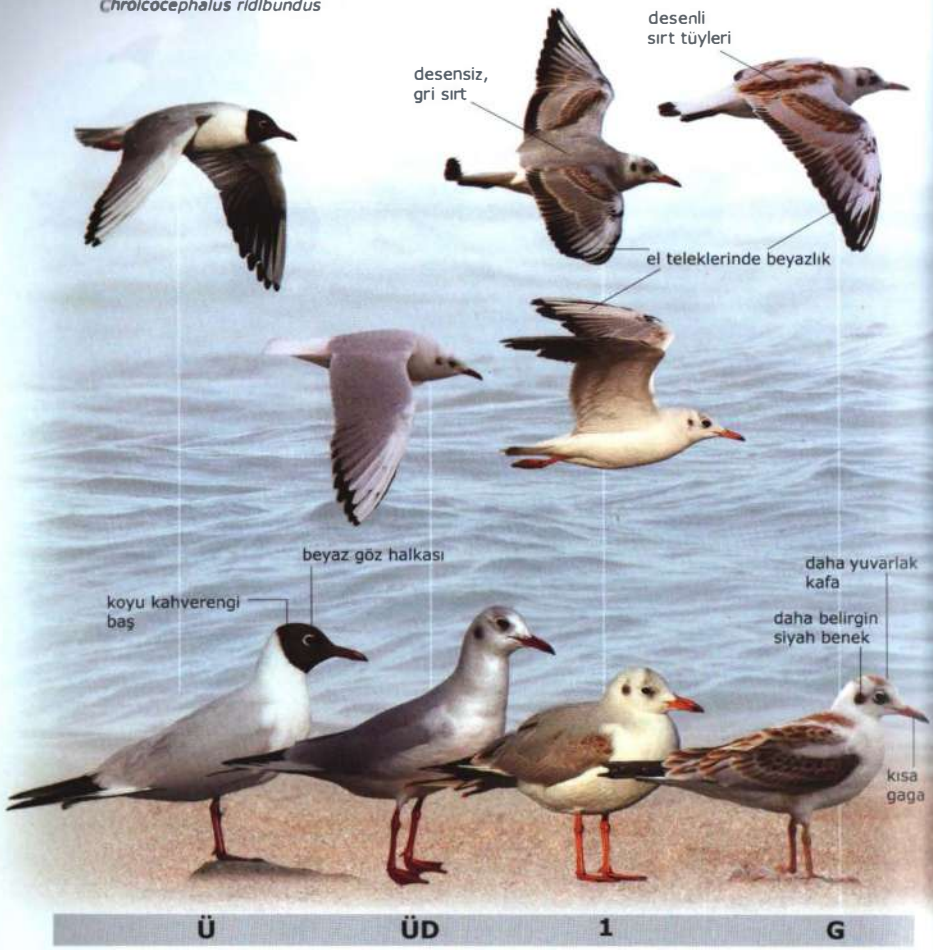

G 1 2 ÜD Ü

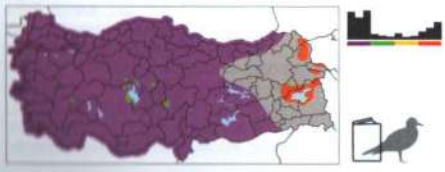
36-38 cm 98-105 cm 215-350 g. Kalın gövdeli, kalın gagalı bir martıdır. Üç yaş grubu vardır. Ergin üreme giysisinde alt kısımlar beyaz, sırt ve kanat çok açık gri, kafa tamamen siyahtır. Göz halkası kırmızı, göz çevresinde hilal şeklindeki tüyler beyazdır. Gaga ve bacaklar parlak kırmızı, gaga ucu bazen sarıdır; uca yakın siyah halka bulunabilir. Üreme dışı giysisinde, üreme dönemine benzerdir ancak kafa kırçıllı gridir. Kulak örtüleri ve ensede koyu çizgilenmeler görülür. Uzaktan tamamen beyaz gibi görünür. Genç, kahverengi gri görünür. Gaga ve bacaklar koyudur. Kafa hafif açık kahverengi kırçıllı, sırt ve kanat kahverengi gri desenlidir. Kuyruk beyazdır; uca yakın siyah bir şerit bulunur. Birinci yaş giysisinde gözden kulağa doğru bir maskelenme görülür. Sırt gri, kanat üstü koyu kahverengi desenlidir. İkinci yaş giysisinde gaga ve bacaklar daha kırmızımsıdır, gaga ucunda siyah halka bulunur. Kafadaki maskelenme birinci yaştaki gibidir. Sırt ve kanattaki desenlenmeler kaybolmuştur. El teleklerinin ucunda az miktarda siyahlık olabilir. Deniz kıyısı, iç sular ve adalarda bulunur. Karasal ve sucul böcekler, balıklar, küçük kemircilerle beslenir.

KARABAŞ MARTI
Black-headed Gull
Chroicocephalus ridibundus

37-43 cm 94-110 cm 195-325 g. Ülkemizde en yaygın ve bol bulunan küçük martılardan biridir. İki yaş grubu bulunur. Ergin üreme giysisinde sırt ve kanat üstleri gri, dıştaki el telekleri beyaz, el teleklerinin ucu siyah, kol teleklerinin ucu beyazdır. Kanat kenarındaki geniş beyazlık uçuşta kolayca tanınmasını sağlar. Kafa koyu kahverengidir, farklı ışıkta siyah görülür; gözün etrafında, özellikle arka kısmında beyaz tüyler bir çerçeve oluşturur. Ense, kuyruk ve alt kısımlar temiz beyazdır. Bacaklar ve gaga koyu kırmızı, göz koyu kahverengidir. Ergin kış giysisinde baş beyazdır; kulak örtülerinde koyu benek bulunur. Birinci yaş giysisinde örtü telekleri ve uçma teleklerinde koyu kahverengi tüyler bulunur. Gaga ve bacaklar sarımsı pembedir. Kuyruk ucunda ince siyah bir bant vardır. İncegagalı Martı'ya benzer, ayrım özellikleri o türün metninde belirtilmiştir. Deniz kıyısı, akarsular, haliçler ve göllerde yaşar. Kışın çöplüklerde bulunur. Tarım arazilerinde beslenir. Sucul ve karasal böceklerle ve solucanlarla beslenir. Kışın insan kökenli atıklarla da beslenir. Genellikle İstanbul'da insanların vapurlardan simit attığı martıların büyük çoğunluğunu oluşturur.

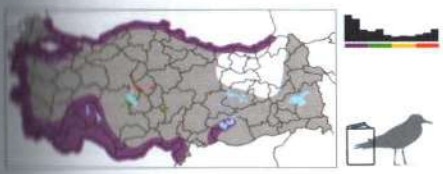

İNCEGAGALI MARTI
Slender-billed Gull
Chroicocephalus genei

G 1 ÜD Ü

42-44 cm 102-110 cm 220-350 g. Ülkemizde yaygın olarak görülebilen bu martının iki yaş grubu bulunur. Ergin kış ve yaz formu birbirine benzer. Kafada siyah bulunmaz. Kanat gri, el teleklerinin ucu siyah, dıştaki beş el teleği genellikle beyazdır. Gaga ve bacaklar koyu kırmızı-siyah, göğüs uçuk pembedir. Kış formunda ayrıca kulak örtülerinde hafif koyu tüyler görülebilir; göğüs silik pembedir ya da pembelik bulunmaz. Uzun gagalıdır ve alın öne doğru uzamıştır. İris sarımsı beyazdır. Karabaş Martı'dan daha küçük kafa, uzun gaga, açık renk gözler ve daha düz bir alna sahip olmasıyla ayrılır. Birinci yaş giysisinde uçma telekleri koyu kahverengi gri, kol teleklerinin ucu gridir; el teleklerinde daha fazla beyaz bulunur. Örtü tüylerinde kahverengi silik desenler bulunur. Gaga kırmızıdan pembemsi turuncuya değişen renkte, ucu belirsiz koyudur. Bacaklar turuncu ya da pembemsi turuncudur. Karabaş Martı gencinden gaga ucunun daha az koyu olması, daha belirsiz kanat desenlenmesi, belirsiz kulak örtü desenlenmesi ve açık renk göz ile ayrılır. Lagünlerde ve deniz kenarlarında bulunur. Göllerde ürer. Küçük balıklar ve sucul omurgasızlarla beslenir.

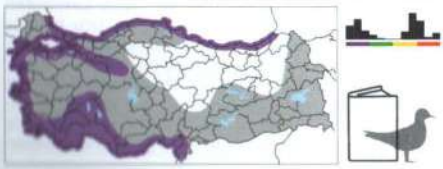
KÜÇÜK MARTI
Little Gull
Hydrocoloeus minutus

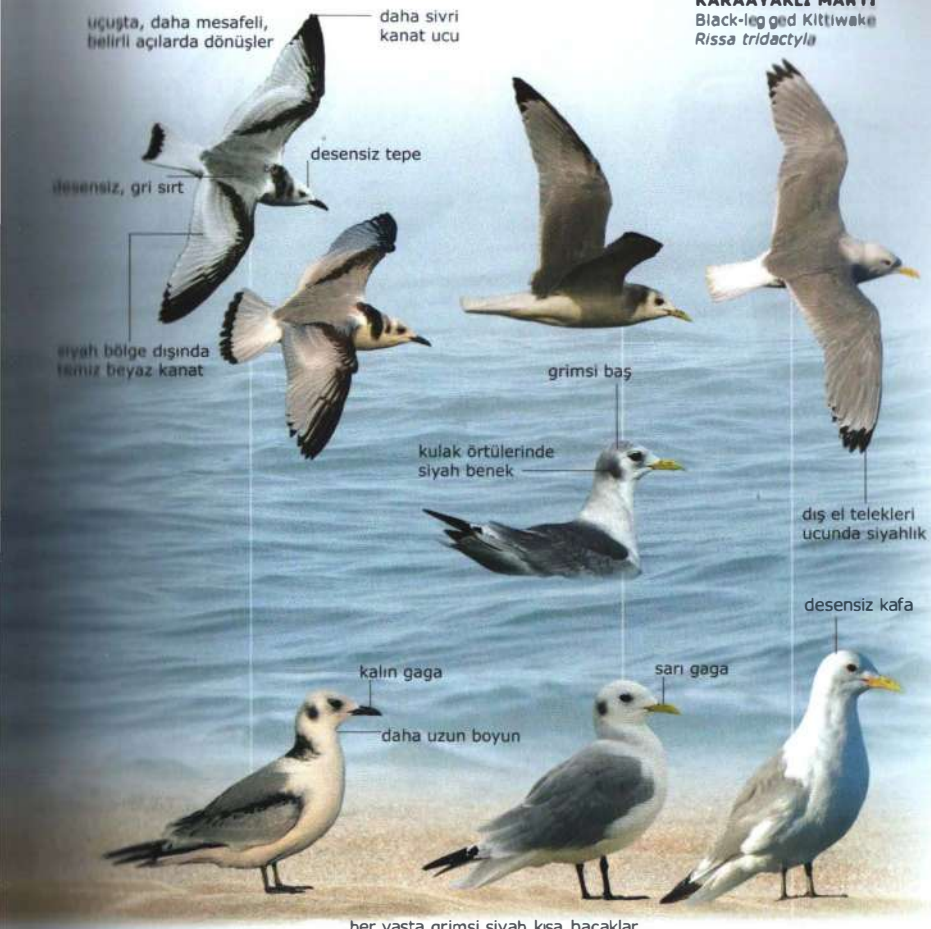
bacaklarda gençten ergine renk dönüşümü

Ü	ÜD	1	G

25-30 cm 70-78 cm 88-162 g. Türkiye'deki en küçük martıdır. Uçuş şekli çok karakteristiktir. Oldukça hızlı kanat çırpar ve dalgalı bir rota izler. Oldukça ince ve kısa gagalı, kısa bacaklıdır. Geniş, yuvarlak kanatlıdır. Üç yaş grubu vardır. Ergin üreme giysisinde kafa boyundan itibaren tamamen siyahtır. Boyun, kuyruk ve alt kısımlar beyazdır. Sırt ve kanat gri, el ve kol telekleri ucu beyazdır. Kanat altı siyahtır. Gaga kırmızımsı siyah, bacaklar donuk kırmızıdır. Ergin kış giysisinde baş tamamen siyah değildir; tepe koyu, kulak örtüleri siyahtır. Gençte örtü siyah beyaz bir desenlenme gösterir. Kanat üstünde "M" şeklinde bir desenlenme görülür. Tepe, ense, boyun yanları ve kulak örtüleri siyahtır. Karaayaklı Martı'yla karışabilir; ince gaga, kanat ve sırtın daha koyu desenli olması ile ondan ayrılır. Birinci kış giysisinde sırt gridir, ense ve boyna inen siyah lekeler kaybolur. Kanat üzerindeki "M" deseni hâlâ seçilir ve kanat altı beyazdır. İkinci kış giysisi ergine çok benzer; kanat uçlarında siyahlık görülebilir ve kanat altı daha açık renktir. Deniz kıyısı, ırmak ağızları ve lagünlerde bulunur. Çoğunlukla omurgasızlarla, kışın ise balıklarla da beslenir.

KARAAYAKLI MARTI
Black-legged Kittiwake
Rissa tridactyla

her yaşta grimsi siyah kısa bacaklar

G/1 **ÜD** **Ü**

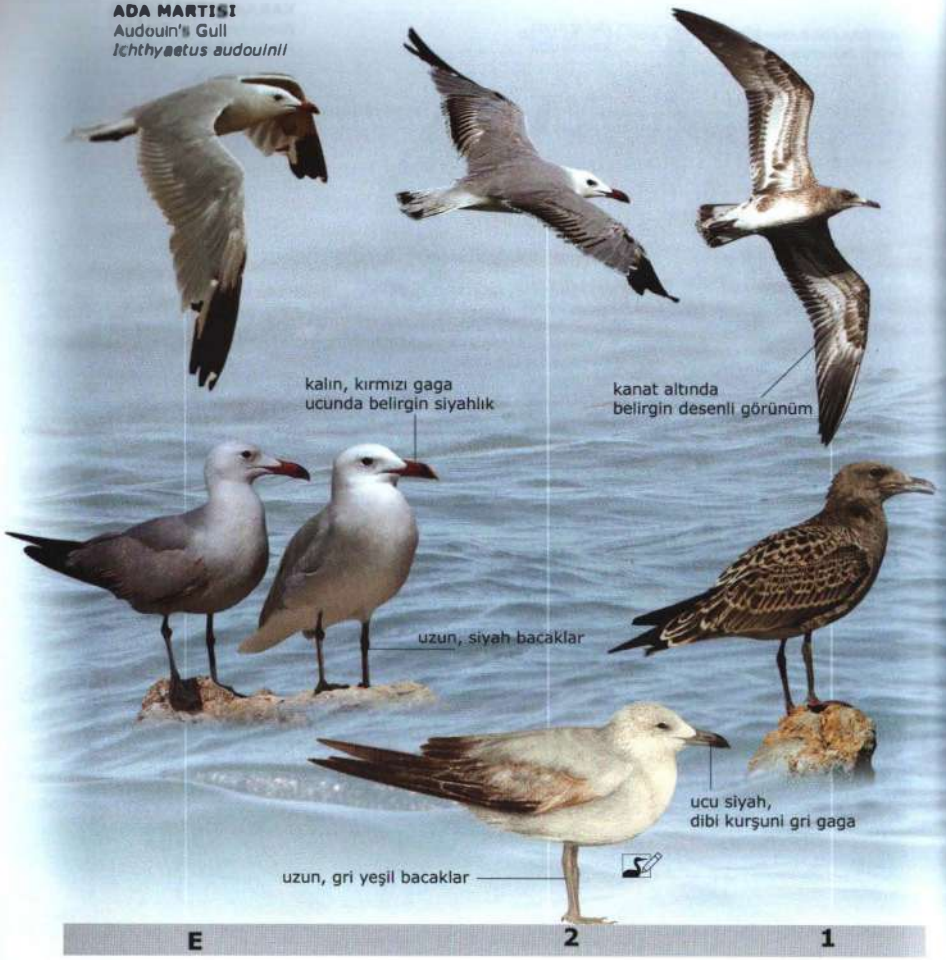
38-40 cm 91-97 cm 305-512 g. Ülkemizde kış aylarında nadir olarak gözlenen bu martının üç yaş grubu bulunur. Erginde gaga sarı, bacaklar koyu kahverengi siyahtır. Yazın kafa tamamen beyazdır; kışın ensede ve kulak örtülerinde siyah kırçıllanma görülür. Sırt ve kanadın üst kısımları kül grisi, diğer kısımlar açık gri, dışta kalan el teleklerinin uçları siyahtır. Kuyruk hafif çatallıdır. Yerdeyken, bacaklar çok kısa görünür, göğüs şişkindir. Birinci yaşta, genç ve ilk kış birbirine benzer. Kuyruk ucuna doğru ince siyah bant bulunur. Küçük Martı'daki gibi kanat üstünde "M" şeklinde desen vardır. Ensede, boyun yanlarına uzanan siyah dar şerit bulunur. Küçük Martı'dan kalın gaga, uçuş farklılıkları, daha kalın ve belirgin ense bandı ile ayrılır. İkinci yaş, ergine benzer; kanat üzerinde koyu lekelenmeler görülebilir. Bazılarında gaganın bir kısmı siyah olabilir. Açık denizlerde bulunur, kayalık yarlara yuva yapar. Oldukça hızlı kanat çırpar. Uzun mesafe süzülür, keskin açılarla dönüşler yapar. Denizel omurgasızlar ve balıklarla beslenir.

ADA MARTISI
Audouin's Gull
Ichthyaetus audouinii

48-52 cm 125-138 cm 451-770 g. Ülkemizde genellikle Ege ve Akdeniz kıyı ve adalarında gözlenen bu martıda dört yaş grubu bulunur. Kalın gagalı, düz alınlı, baş öne doğru uzamış gibi görünen karakteristik görünümlü bir deniz martısıdır. Ergin, beyaz kafalı, beyaz gövdeli, gri sırtlıdır. El teleklerinin ucu siyahtır. Onuncu el teleğinin uca yakın kısmında beyaz benek bulunur. Kancalı olan koyu kırmızı gaganın ucu sarı, uca yakın kısmı siyahtır. İris koyu, göz halkası kırmızı, bacaklar yeşilimsi gridir. Gümüş Martı'ya benzer; koyu kırmızı gaga, koyu göz, yeşilimsi gri bacaklarla ondan ayrılır. Gençte örtüler grimsi kahverengidir. Kanat altı, siyah beyaz kontrast oluşturacak şekilde yoğun desenlidir. El telekleri oldukça koyu görünür. Kuyruk tüyleri siyah, kuyruksokumu "U" şeklinde beyazdır. Gaga koyu, ucu siyahtır. Birinci yaş giysisinde sırtta kısmen grilik bulunur, alt gövde daha beyazdır. İkinci yaş giysisinde sırt tüylerinin desenlenmesi oldukça karakteristiktir; tüylerin siyah orta kısımları açık gri çevrelenmiştir. Üçüncü yaş giysisi ergine benzer, ancak kanat üstünde ve el teleklerinde siyahlanmalar mevcuttur ve gaga ucundaki siyahlık daha fazladır. Süzülürken zarif bir uçuş sergiler, tünediğinde genellikle gaga hafifçe aşağı bakar. Açık deniz ve kıyısal sulak alanlarda bulunur. Balıklarla ve sucul omurgasızlarla beslenir.

BÜYÜK KARABAŞ MARTI
Pallas's Gull
Ichthyaetus ichthyaetus

61-75 cm 155-170 cm 1600-2700 g. Diğer büyük martılardan daha ince, uzun ve sivri kanatlıdır. Tepe düz, alın yatık, gaga ince ve uzundur. Dört yaş grubu vardır, ancak tüy değişimi hemen hemen üç yılda tamamlanır. Ergin üreme giysisinde kafa tamamen siyah, göz çevresi tüyleri beyaz, sırt gri, kanat üstü çok açık gridir. El teleklerin çoğu beyaz, uca yakın siyah, uçlar beyazdır. Gaga sarımsı turuncudur, uca yakın siyahtır ve kırmızı halka bulunur. Bacaklar yeşilimsi sarıdır. Üreme dışı erginin kafası beyazdır, gözün arkasında ve ensede siyahlık görülür. Genç, kahverengi gri görünümlüdür; kafa grimsi kahverengi, üst kısımlar kahverengi gri pullu desenli, alt kısımlar kirli beyazdır. Göğüs beyaz, bazılarında hafif kahverengi kırçıllıdır. Kuyruk beyazdır, uçta siyah bant bulunur. Gaga grimsi, ucu siyahtır. Birinci yaş giysisi gence benzer, ancak kafa daha beyaz, maske daha koyudur. Sırt ve kanatta grilikler görülür, Gaga sarımsı, ucu siyahtır. İkinci yaş giysisi ergine benzer, ancak kuyruk bandı ve ensede kahverengi kırçıllar hâlâ bulunur. Üçüncü yaş giysisi ergine benzer, ancak el teleklerinde daha fazla siyahlık görülür. Deniz kıyısı ve iç göllerde bulunur. Balıklar, kabuklular, böcekler, küçük memeliler, sürüngenler ve kuşlarla beslenir.

KARASIRTLI MARTI
Lesser Black-backed Gull
Larus fuscus

51-61 cm 124-158 cm 550-1200 g. Ülkemizde geçit dönemleri ve kış aylarında bulunan bu martının birçok alttürü ülkemizde görülür. Bunlar *graellsii*, *intermedius*, *fuscus* ve *heuglini*'dir. En yaygın görüleni *fuscus* alttürüdür. Dört yaş grubu ile değerlendirilir. Ergin üreme giysisinde sırt siyah, bacaklar sarı, gaga sarı, gonys beneği kırmızı, iris sarı, göz halkası kırmızıdır. En dıştaki el teleğinde beyaz benek bulunur, el telekleri ucundaki beyazlıklar belirsizdir. Üreme dışı giysisinde kafa hafif kırçıllıdır. Birinci yaş giysisinde Gümüş Martı gencine benzer, ancak kafa, göğüs, karın oldukça kontrastlı siyah desenlidir. Uçuşta kanat altı tüyleri oldukça koyu, yerdeyken kın telekleri ve büyük kol örtü tüyleri daha koyu görülür. İkinci yaş giysisinde sırt tüyleri değişerek siyah desen almaya başlar. Gaga dibi açık, ucu koyudur. Üçüncü yaş giysisinde ergine benzer, kanat tamamen siyaha dönmemiştir. Genellikle deniz kıyısında görülen bu türün, geçiş dönemlerinde iç kesimlerden de kayıtları alınabilir. Büyük Karasırtlı Martı ile karıştırılabilir ama daha küçük boyutu, sarı bacakları ve açık göz rengi ile ayırt edilebilir. Balıklar, sucul omurgasızlar, kuş yumurta ve yavruları, kemirgenler ve etli meyvelerle beslenir.

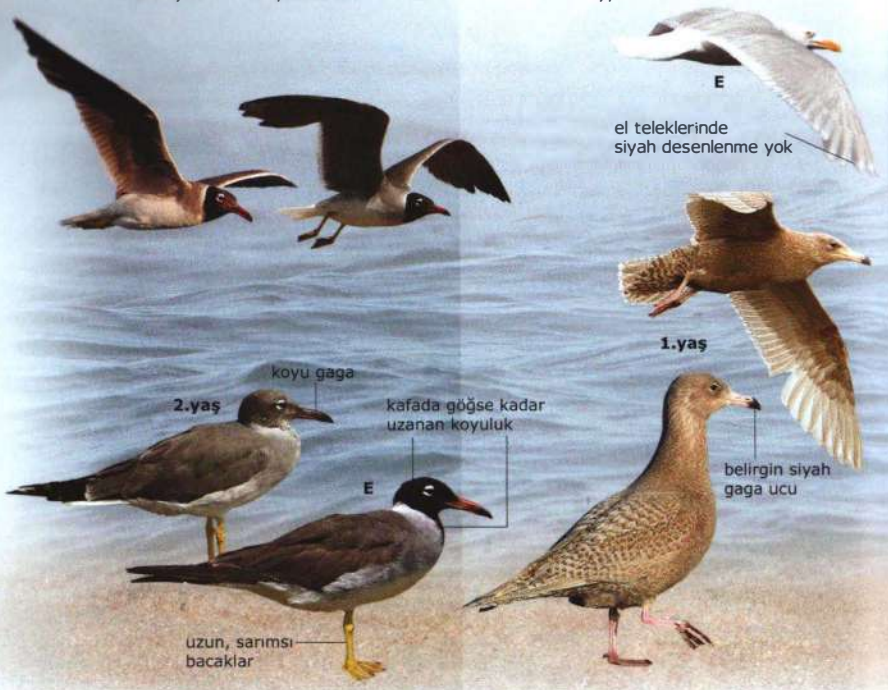

68-79 cm 152-167 cm 1435-2272 g. Ülkemizde görülen en büyük martılardan biri olan Büyük Karasırtlı Martı, iri, geniş kanatlı, büyük gagalı bir kuştur. Uçarken kanatlarını oldukça yavaş çırpar. Dört yaş grubu görülür. Ergin üreme dönemi giysisinde kafa, ense, alt kısımlar ve kuyruk beyaz, sırt ve kanat siyahtır. Kanadın kenarları beyaz çerçeveli, el telekleri ucu beyaz benekli, son iki el teleğindeki beyaz benekler beyaz bir kanat ucu oluşturur. Gaga sarı, gonys beneği kırmızı, bacaklar pembemsi beyazdır. İris sarı, göz halkası kırmızıdır. Üreme dışı giysisinde baş ve ensede silik kırçıllar bulunur. Genç kahverengi beyaz desenlidir; gaga koyu, bacaklar soluk pembedir. Ortada kalınlaşan, kırçıllı bir kuyruk bandı bulunur. Birinci yaş giysisi gence benzer, ancak kafa, alt kısımlar ve kuyruksokumu hafif kırçıllı beyazdır. İkinci yaş giysisinde sırt ve kanat koyulaşmaya başlamış, karın ve gövde oldukça beyazlaşmıştır. Gaga soluk pembe, ucu siyahtır. Üçüncü yaş giysisinde ergine benzer, ancak el teleklerinde beyazlık daha az, örtü tüyleri kısmen kırçıllıdır. Deniz kıyılarında bulunur. Çok nadir kış ziyaretçisidir. Fırsatçı bir türdür, her şeyle beslenir; özellikle balık, kuş ve yumurtaları, memeliler, deniz omurgasızları, leşlerle ve çöpten beslenir.

KIZILDENİZ MARTISI
White-eyed Gull
Ichthyaetus leucophthalmus

KUTUP MARTISI
Glaucous Gull
Larus hyperboreus

39-43 cm 110-115 cm 275-415 g. Ülkemizde çok nadir kayıtları olan bu martıda üç yaş grubu bulunur. Ergin üreme giysisinde kafa ve üst göğüs simsiyah, boyun yanları beyaz, sırt gri, alt kısımlar beyazdır. Gaga oldukça uzun, ucu hafif aşağı kıvrıktır. Kanat üstü koyu gri, el telekleri siyah, kanat altı gri, firar hattı beyazdır. Göz beyaz tüylerle çevrelenmiştir. Gaga kırmızı, ucu siyahtır. Bacaklar parlak sarıdır. Ergin kış giysisi daha koyudur, tepede beyaz kırçıllaşma görülür ve gaga koyudur. Genç koyu gri kahverengi, tüy uçları daha açık renktedir. Kuyruk siyah, kuyruksokumu "U" şeklinde beyazdır. Gaga koyudur. Birinci yaş giysisi gence benzer; kafa ve boyun koyu renkli, karın beyazdır. Göz çevresinde beyazlık görülür. İkinci yaş giysisinde kafa daha çok siyahtır ve beyaz kırçıllı desen görülür. Göğüs gri, karın beyazdır. Kanat üstü tüyleri gri, el telekleri siyahtır. Kuyruk beyazdır, ucunda siyah bant bulunur. Bacaklar yeşilimsi sarıdır. Doğu Akdeniz'de rastlantısal konuktur. Deniz kıyısında bulunur. Balıklar, yengeçler ve yumuşakçalarla beslenir.

64-77 cm 132-142 cm 1070-1820 g. Türkiye'de çok nadir olarak görülen bu martının 1874 yılında İstanbul Boğazı'ndan toplanan bir müze örneği kaydı ve Aralık 2014'teki Rize kaydı bilinmektedir. Dört yaş grubu bulunur. Ergin üreme giysisinde sırt ve kanat açık gri, kalan kısımlar beyazdır. El ve kol teleklerinin ucu beyaz, gaga sarı, gonys beneği kırmızı, bacaklar pembemsi, iris soluk sarı, göz halkası kırmızıdır. Üreme dışı giysisinde kafa göğse kadar yoğun kahverengi çizgilidir. Genç ve birinci yaş giysisinde tüyler tekdüze sütlü kahverengi, uçları daha açık renktir. Kuyruk altı, kuyruk üstü ve üst kısımlar kahverengi çizgilidir, el telekleri daha açık kahverengimsi beyaz görünür. Gaga pembe, ucu siyah, göz koyudur. İkinci yaş giysisinde genel olarak kırçıllaşma daha az yoğun, kanat tüyleri daha açık renkli, göz açık renk, gaga ucu beyazdır. Üçüncü yaş giysisi üreme dışı giysisindeki ergine çok benzer, gaga hâlâ ikinci yaştaki gibidir; kuyruk ve kanatta az miktarda desenli tüyler bulunabilir. Deniz kıyısı ve limanlarda bulunur. Balıklar, kabuklular, yumuşakçalar, kuşlar ve yumurtaları, böcekler, etli meyveler ve leşle beslenir.

BÜYÜK KORSANMARTI
Great Skua
Stercorarius skua

53-58 cm 132-140 cm 1100-1700 g. En büyük korsanmartı olup Gümüş Martı boyutundadır. Oldukça kısa kuyruklu, kalın gövdeli ve kalın gagalıdır. Diğer korsanmartılardan pek uzun olmayan orta kuyruk teleği geniş ve yuvarlak uçludur. Her yaşta, el teleklerinin dip kısımlarındaki beyazlık görülür. Burası dışında bütün vücutta tamamen koyu renkler hâkimdir. Ergin genellikle kahverengi üzeri tarçın, açık kahverengi ve siyah çizgili ve desenlidir. Baş küt ve iridir. Kanat altı örtüleri siyahımsı kahverengidir. Kalın gaga ve bacaklar siyahtır. Gençte baş koyu, vücut koyu kestane kızılı, gaga dibi grimsi, bacaklar ve ayak perdeleri açık gridir. Kanattaki beyazlık daha dardır. Kütkuyruklu Korsanmartı'nın koyu formundan daha kalın yapılı, kuyruk daha kısa ve kare şekilli, el teleklerindeki beyazlık daha fazladır. Uçuşu Şahin'i andırır; sıkça ani dalışlar yapar. Kuzey Kutbu civarında ürer. Diğer kuşlardan çaldığı veya yüzeyden yakaladığı balıklarla beslenir.

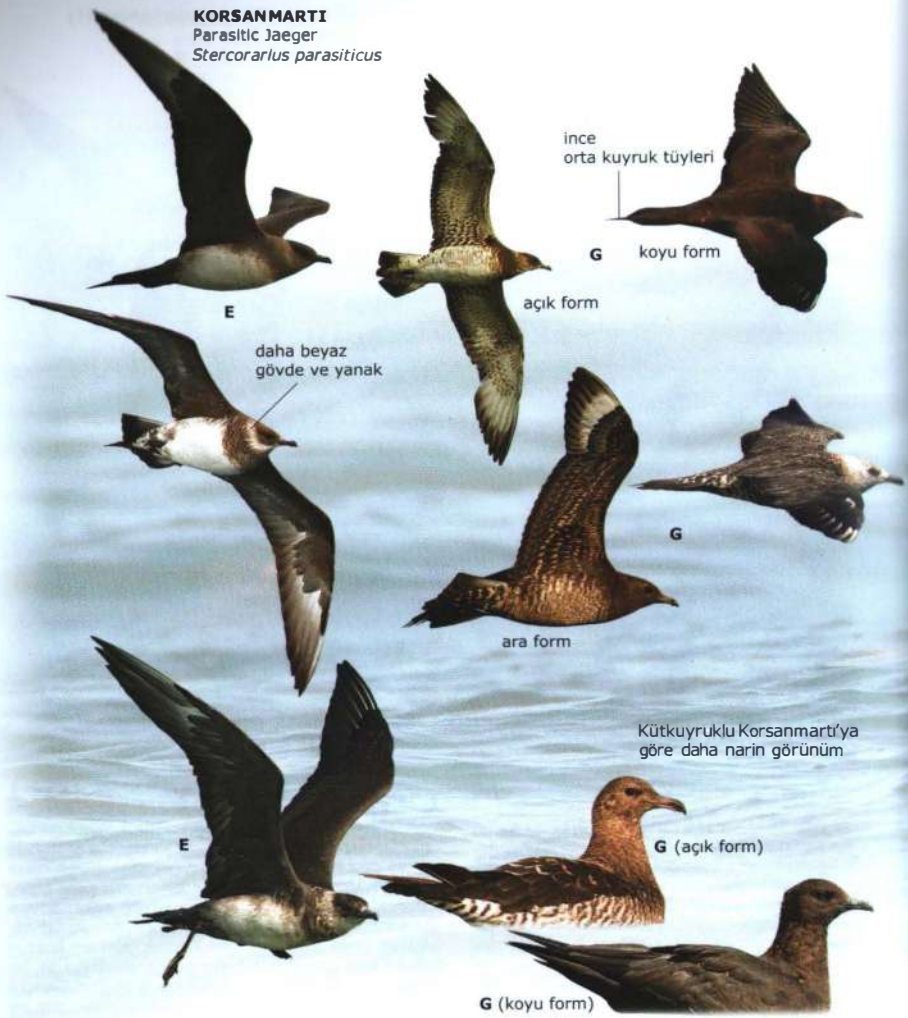

UZUNKUYRUKLU KORSANMARTI
Long-tailed Jaeger
Stercorarius longicaudus

48-53 cm 105-117 cm 230-350 g. Korsanmartıların en küçük ve narin yapılı olanıdır. Vücut grimsi, kanatlar nispeten dar ve uzun, el teleklerinin en dıştaki ikisinin dışa bakan dip kısımları beyazdır. Siyah gaga küçüktür. Üreme döneminde erginde alın dâhil tepe, gözün altına kadar siyah; gaga siyah; ense, boyun ve yanak sarımsı; göğüs beyaz; karın gri; kanat altı tekdüze koyu gridir. Merkezi kuyruk telekleri kuyruğun iki katı uzundur. Uçuşta göğüsteki beyazlık ile kanındaki grilik arasında keskin geçiş yoktur. Gençte baş dâhil bütün vücut grimsi kahverengidir; sırt ve kanat tüyleri ucu beyaz desenli, kafa ve boyun hafif kırçıllıdır. Göğüste küçük bir beyazlık uçuşta belirgindir. Kanat altı çizgilidir, kuyruk üstü koyu çizgilidir. Gaga uçta koyu, dipte kemik rengindedir. Orta kuyruk teleği kısmen uzamıştır. Korsanmartı'dan daha uzun kuyruk, daha kısa gaga, kanat ve bacaklar ile ayrılır. Kuzeyin tundralarında ürer. Yazın daha çok leming farelerlyle, kışın diğer kuşlardan çaldıkları ve balıklarla beslenir.

41-46 cm 110-125 cm 330-610 g. Koyu bir martıya benzer. Koyu ve açık iki formda ve sıkça ara formda görülür. Ergin Kütkuyruklu Korsanmartı'ya benzer, ancak gaga ince, uzun ve siyahtır; yüz daha kirli beyazdır, el teleklerinin dış tarafında tüy kenarları beyazdır. Kanat altı koyudur ve tek beyaz hilal vardır. Kuyruk ortasındaki tüyler üreme döneminde 6-11 cm kadar uzar. Kışın ergin ve gençte kanat altı ve kuyruk altı çizgilidir. Koyu form siyahımsı kahverengidir ve çizgilenmeler görülmez. Genç, Kütkuyruklu Korsanmartı gencinden daha kızıldır; Uzunkuyruklu Korsanmartı gencinden daha geniş kanatlı, kısa kuyrukludur ve gaga ucundaki siyahlık azdır. Kütkuyruklu Korsanmartı'dan gaga yapısı ve rengi, genel vücut yapısı ve uçuşta kanat altındaki tek beyaz kanat çizgisi ile ayrılır. Uçarken doğanlar gibi hızlı kanat çırpar. Ani dönüşlerle küçük martılar ve denizkırlangıçları gibi küçük kuşları kovalayıp besinlerini çalar. Denizlerde yaşar, göçlerde iç bölgelerde görülebilir.

KÜTKUYRUKLU KORSANMARTI
Pomarine Jaeger
Stercorarius pomarinus

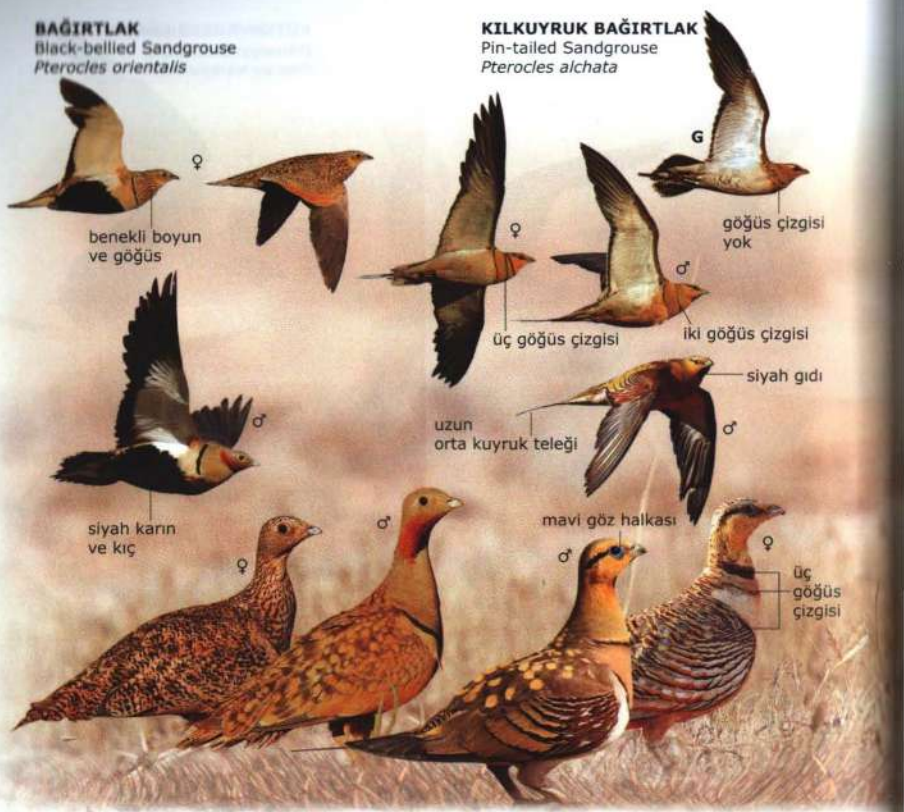

46-51 cm 125-138 cm 550-850 g. Açık, orta ve koyu olmak üzere oldukça farklı formlarda görülebilir. Korsanmartı'dan çok az daha büyüktür ve genellikle arazide birbiri ile karıştırılır. Kanat üstünde el teleklerinin dip kısmı Korsanmartı'daki gibi beyazdır. Kanat altında el teleklerinin dipleri gibi el örtü telekleri de beyazdır ve kanat altında belirgin çift beyaz çizgi gibi görünür. Kuyruk altı ve kuyruk üstü genellikle çizgilidir. Üreme döneminde açık don erginde baş, gagayı çevreleyecek şekilde siyah renk oluşturur; yanak ve ense sarı renktedir. Uçarken bu renklenme oldukça dikkat çekicidir. Boyun ve karın beyazdır. Gaga uçuk pembe, ucu siyahtır. Göğüste siyah kolye bulunur. Üreme döneminde hem koyu hem açık formdakilerin orta kuyruk telekleri oldukça uzun ve kaşık şeklindedir. Bacaklar gridir. Koyu formda kanattaki beyazlık dışında bütün vücut koyu kahverengidir. Üreme dönemi dışındaki erginlerde ve gençte orta kuyruk telekleri kısadır. Gençte vücut kahverengimsi tonlarda; kuyruk altı daha belirgin olmak üzere, vücudun büyük kısmı çizgili; bacaklar açık renklidir. Kuzeyin tundralarında üreyen

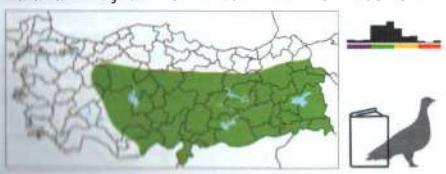

BAĞIRTLAK
Black-bellied Sandgrouse
Pterocles orientalis

KILKUYRUK BAĞIRTLAK
Pin-tailed Sandgrouse
Pterocles alchata

33-39 cm 70-73 cm 300-550 g. Erkekte sırt ve kanat üstü koyu kahverengi üzeri altın sarısı beneklidir. Baş, ense ve göğüs kahverengimsi gri, gıdı ve boyun yanları turuncu, boğaz çok az siyahtır. Göğüste ince siyah bir göğüs halkası vardır. Karın ve kıç tamamen siyahtır. Dişide sırt ve kanat üstü tarçın rengi üzeri koyu kahverengi ince çizgili ve desenlidir. Tepe, ense, boyun ve göğüs beneklidir; göğüsteki benekler göğüs halkası ile sınırlanır. Beyaz kanat altı örtüleri, siyah uçma telekleri ve siyah karınla kontrast oluşturur. Genç, ergine benzer, ancak daha soluk renktedir. Diğer bağırtlak türlerinden siyah karın ve daha kısa ve kama şeklindeki kuyruk ile kolayca ayrılır. Sürü oluşturan ve arazide görülmesi zor bir türdür. Karın tüylerini suya batırarak su depolar ve yuvadaki yavrulara su götürür. Bozkırlar ve tarım alanlarında bulunur. Başlıca besini tohumlar ve böceklerdir.

31-39 cm 54-65 cm 207-408 g. Adını uzamış orta kuyruk teleğinden alır. Küçük kafalı, uzun kuyruklu ve sivri kanatlıdır. Kanat altı örtüleri ve karın, uçuşta parlak beyaz görünür. El teleklerinin uçları siyahtır. Erkekte yüz turuncu, ense ve boyun yeşilimsi kahverengi, gıdı siyahtır. Tarçın rengi göğüs iki siyah göğüs çizgisi ile sınırlanmıştır. Karın beyazımsı, göz halkası mavi, gözün arkasına uzanan sürme siyahtır. Sırt düz grimsi kahverengi üzeri altın sansı beneklidir. Kanat koyu kahverengi ve altın sarısı çizgilidir. Dişide üç göğüs çizgisi bulunur. Gıdı beyaz, göz halkası kahverengi, sırt ve kanatlar daha ince ve yoğun olarak turuncu, krem ve koyu kahverengi çizgilidir. Üreme dışı erkekte sürme kaybolur, sırtta sarı benekler olmaz, sırtçizgilidir ve boğaz beyazdır. Gençte göğüs çizgisi bulunmaz. Bağırtlak'tan beyaz karın, uzun orta kuyruk telekleri ve göğüs rengi ile ayrılır. Yarı çöl, bozkır ve taşlık-kayalık alanlarda bulunur. Tohum ve küçük böceklerle beslenir.

BENEKLİ BAĞIRTLAK
Spotted Sandgrouse
Pterocles senegallus

PAÇALI BAĞIRTLAK
Pallas's Sandgrouse
Syrrhaptes paradoxus

30-35 cm 53-65 cm 250-340 g. Orta boy bir bağırtlaktır. Kuyruk sivri ve uçları tamamen beyazdır. Gaga mavimsi, göz halkası sarıdır. Erkekte sırt ve alt kısımlar kum renginde, kanat kum rengi üzerine koyu kahverengi desenlidir. Karın ortasından kıça doğru boyuna siyah kalın bir çizgi görülür. Baş grimsi, gözün altından itibaren yüz ve boğaz soluk turuncudur. Kanat firar hattı koyu kahverengidir; alttan bakıldığında siyah kol telekleri gövde ile belirgin kontrast oluşturur. Dişide boyun ve üst kısımlar tamamen kum kahverengisi üzeri koyu kahverengi benekli, boğaz açık turuncu, geri kalan kısımlar erkekle aynıdır. Gençte kuyruk kısa, boğaz beyazdır. Kanat üstünün açık renk oluşu ve benekli görünümüyle diğer bağırtlaklardan ayrılır. Yarı çöl, bozkır ve taşlık-kayalık alanlarda görülür. Tohumlar ve küçük böceklerle beslenir. En son Birecik'ten 1999 yılına ait kayıt vardır.

27-41 cm 60-78 cm 200-300 g. Orta büyüklükte bir bağırtlaktır. Ayaklar ve parmaklar tüylü olduğundan bu adı alır. Kanatlar uzun ve sivridir. Orta kuyruk telekleri çok uzundur. Açık renk kanat altı, siyah karınla kontrast oluşturur. Erkekte üst kısımlar kum kahverengisi üzeri siyah benekli, yüz ve yanak turuncudur. Tepe, ense ve göğüs açık gridir. Alt karın siyah, üst karın kum rengindedir ve göğüsten siyah çizgili bir göğüs halkası ile ayrılır. Dişide tepe, ense ve boyun koyu kahverengi beneklidir. Sırtta benek daha yoğundur. Genç, dişiye benzer; ancak kanat ve kuyruk telekleri uzun değildir ve göğüste de beneklenme görülür. Soluk kanat altı, koyu alt karın ve sivri kanat uçları ile diğer bağırtlak türlerinden ayrılır. Daha çok bozkır ve taşlık-kayalık arazilerde görülür. Tohumlarla beslenir. İstanbul Rumelihisarı'ndan 1888'deki 4 birey dışında Konya Çumra'dan teyit edilmemiş bir kaydı vardır.

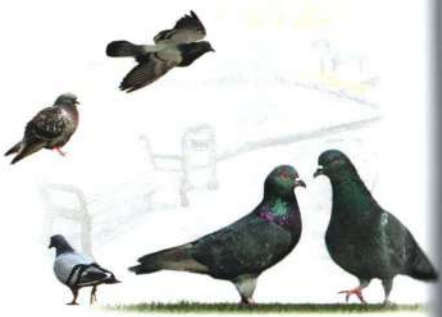
KAYA GÜVERCİNİ
Rock Dove
Columba livia

31-34 cm 60-68 cm 180-360 g. Orta büyüklükte bir güvercin türüdür. Yabani formu kurşuni renktedir. Koyu lacivert boyunda parlak yeşil mor bir renklenme görülür. Ense koyudur. Kanat üstü açık gri renkte, firar hattı siyahtır. Firar hattının yanı sıra, kanat kapalıyken de görülen iki siyah şerit vardır. Kanat altı beyazdır ve kenarı siyah çevrelenmiştir. En dış kuyruk tekleri beyaz, bütün kuyruk teleklerinin ucu siyahtır. Bel beyazdır. Göz kırmızı, gaga siyahtır. Gençte boyundaki parıltı yoktur; daha koyu renktedir ve örtü teleklerinin uçları geniş krem rengi desenlidir. Kaya kovuklarında ve mağaralarda yuva yapar. Tahıl taneleri başta olmak üzere çeşitli tohumlar ve böceklerle beslenir.

Şehirlerimizde parklarda, meydanlarda atalarının izlerini taşıyan ancak farklı özelliklere sahip evcil ve feral güvercinlere rastlanır. Birbirinden farklı giysilerde olabilirler. Genelde gagaları daha kalın ve üst gaga dibindeki beyazlık daha büyüktür.

GÖKÇE GÜVERCİN
Stock Dove
Columba oenas

TAHTALI
Common Wood Pigeon
Columba palumbus

32-34 cm 60-66 cm 286-365 g. Baş küçük ve yuvarlak, gaga kısa ve incedir. Kuyruk kısa, gri kuyruk teleklerinin ucu geniş siyahtır. Sırt, baş, kanatlar ve karın kurşuni gridir. Göğüs koyu kirli pembemsidir. Boynun her iki yanı yeşilimsi, mavi, mor renklidir. El ve kol telekleri siyahımsıdır; kanat üzerinde ince kısa siyah bir şerit bulunur. Göz rengi koyudur. Gaga ucu sarı, dibi pembemsi, bacaklar kırmızıdır. Dişi daha koyu ve soluk renktedir; ayak ve gaga koyudur. Genç daha da koyudur; gaga siyahtır. Göğüsteki pembelik ile bejimsi uçuk pembe bir hal alır. Boyun yanlarındaki renklenme yoktur, gridir. Tahtalı'dan daha küçük olması, koyu renk gözleri, boyun ve kanat üstünde beyaz kısım olmaması ile ayrılır. Kaya Güvercini'nden daha kısa ve ince kanat çizgisi ve gri kanat altı ile ayrılabilir. Ormanlık ve tarım alanlarında bulunur. Kışın sürüler halinde görülür. Tohumlar ve böceklerle beslenir.

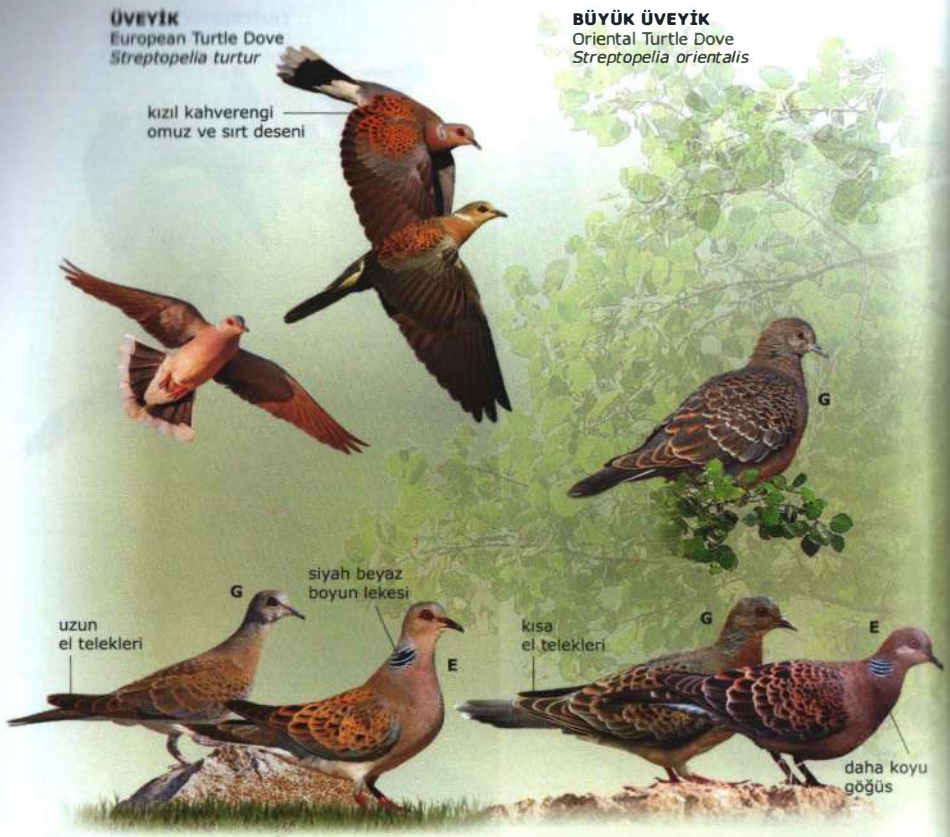

41-45 cm 68-80 cm 284-690 g. Ülkemizdeki en büyük güvercin türüdür. Baş küçük ve yuvarlak, gövde iri ve geniştir. Gaga dibi kırmızı, ucu sarıdır. Göz rengi sarıdır. Genel olarak mavimsi gri renktedir; sırt daha soluk, göğüs koyu pembe, boyun yanında geniş beyaz bir leke vardır. El telekleri ve örtüleri siyahtır. Uçuşta belirgin olan kol örtülerinin dış kısımdaki beyaz tüyler, kanatta boyuna beyaz bir hat oluşturur. Uzun ve grimsi kuyrukta uç kısımlar siyahtır. Bacaklar açık pembedir. Gençte gaga grimsi, göz rengi koyu, göğüs parlak turuncu, sırt daha koyudur; boyunda beyazlık görülmez. Gökçe Güvercin ve Kaya Güvercini'nden kanat üstündeki beyaz kısım ve boyunda beyazlık olması ile ayrılır. Dağlık, ormanlık ve tarım alanlarında görülür. Kışın büyük sürüler oluşturur. Tohumlar ve böceklerle beslenir. Ülkemizde yerli bir tür olsa da yerel göçler yapar.

ÜVEYİK
European Turtle Dove
Streptopelia turtur

BÜYÜK ÜVEYİK
Oriental Turtle Dove
Streptopelia orientalis

27-29 cm 47-55 cm 99-170 g. Kanatlar sivri ve uzundur. Koyu kahverengimsi siyah kuyruk nispeten kısadır. Dış kuyruk telekleri beyazdır ve ortadakiler hariç diğer kuyruk teleklerinin ucu beyazdır. Erginde omuz ve kanat tüyleri kızıl kahverengi, ortaları siyah, dıştaki örtü telekleri soluk mavimsi gri, uçma telekleri koyu kahverengidir. Sırt tüyleri daha soluk kahverengi, ortaları koyudur. Baş kahverengimsi gri, tepe daha gridir; boyun yanında siyah beyaz bir boyun lekesi vardır. Göğüs uçuk pembemsi, karın beyazdır. Gençte kanat tüyleri daha soluk kahverengidir, kızıllık ve siyah oldukça azdır; boyun lekesi bulunmaz. Büyük Üveylk'ten daha küçük boyutlu olması, el teleklerinin daha uzun olması, kanat üstünün daha koyu ve canlı renkte olması ve kuyruksokumunun koyu olması ile ayrılır. Hızlı, çevik ve iyi bir uçucudur. Ağaçlıklar ve tarım arazilerinde görülür. Tohumlar ve böceklerle beslenir.

33-35 cm 55-56 cm 165-274 g. Genel rengi Üveyik'e çok benzer. Tepe gridir, boyun yanında mavimsi gri küçük bir desenlenme vardır. Baş, boyun ve göğüs kızılımsı kahverengi, karın krem rengidir. Kanat örtüleri kızıl kahverengi, ortaları siyahtır ve kuvvetli bir desen oluşturur. Kuyruksokumu gri, sırt koyu kahverengidir. Göz derisi kırmızı, göz parlak turuncudur. Genç, Üveyik gencine benzer, çok daha koyudur; kanat ve göğüs teleklerinin uçları krem rengidir. Şehirler, orman açıklıkları ve tarlalarda görülür. Uçuşu düzdür. Genellikle yerde ve tohumlarla, bazen de yumuşakçalar ve böceklerle beslenir. Asya'nın büyük bir kısmında dağılım gösterir. Batı Avrupa ve Kuzey Amerika'da olduğu gibi ülkemizde de rastlantısal bir türdür.

KAP KUMRUSU
Namaqua Dove
Oena capensis

28-30 cm 28-33 cm 28-54 g. İnce, uzun ve kama şekilli kuyruğu hariç Serçe kadardır. Uzun kuyruğu ile tanınması kolay bir türdür. Erkekte tepe ve ense gri; alın, boğaz ve boyun siyahtır. Kanatlar ve sırt kahverengimsi gridir. El telekleri pas kızılı renkte, kol telekleri soluk kahverengidir. Kahverengi kuyruk teleklerinin uç kısmı siyahtır. Kuyruksokumunda iki koyu kahverengi şerit arasında bej bir şerit vardır. Gaga, dipte kırmızı, uçta sarıdır. Dişide, alın ve boğazda siyahlık yoktur. Gaga siyahımsıdır. Genç, ergin dişiye benzer; ancak boyun ve kanat üstünde alacalı desenlenmeler görülür. Genellikle tarım arazileri ve yol kenarlarında tohumlar ve böceklerle beslenir.

KUMRU
Eurasian Collared Dove
Streptopelia decaocto

KÜÇÜK KUMRU
Laughing Dove
Spilopelia senegalensis

30-32 cm 47-55 cm 112-260 g. Kanat üstü ve sırt kum rengi, kanat ortası açık gridir. Baş küçük ve grimsidir. Gözler koyu kırmızı, ince gaga siyahtır. Enseyi çevreleyen siyah çizginin alt ve üstünde belirsiz beyaz bir hat vardır. Kanat altı örtüleri beyaz, kanat altı ve üstü ile el telekleri koyu kahverengidir. Kuyruk dış teleklerinin uçları beyazdır. Bacaklar koyu pembedir. Gençte ense çizgisi olmaz, genel olarak daha kum rengindedir ve tüy uçları krem rengidir. Diğer güvercin ve kumru türlerinden kolayca ayırt edilebilir. Esasen bozkır kuşudur. Şehirler, ağaçlıklar ve yuvalanmaya uygun çalılıklarda yaşar. Tahıllar, meyveler ve tohumlarla beslenir.

27-28 cm 40-45 cm 71-92 g. Kafa, boyun ve göğüs pembemsi gülkurusu renktedir; alt kısımlara doğru renk açılır ve karında kirli beyazdır. Boyun önü ve yanı, geniş bakır rengi siyah benekli görünümdedir. Erkekte üst kısımlar, omuz ve içteki kanat örtüleri kahverengimsi tarçın rengi, dıştaki kanat örtüleri ise mavimsi gridir. El telekleri koyu kahverengi, kol telekleri kurşuni renkle karışıktır. Kuyruk uçları, dıştaki teleklere doğru genişleyen şekilde beyazdır. Kuyruk altı beyazdır. Dişi daha soluktur ve daha az kızıllık bulunur, arazide eşeylerin ayrımı zordur. Gençte boyundaki bakır rengi siyah desenlenme yoktur; kanat ve sırt renkleri daha soluk, genel olarak daha kahverengimsidir. Üveyik'ten boğazdaki bant ve kanat üstü renklenmesiyle; Kumru'dan ise daha renkli olması, ensede siyah şerit olmaması ile ayrılır. Genellikle şehirlerde görülür. Tohumlar ve küçük böceklerle beslenir.

www.trakus.org

GUGUK
Common Cuckoo
Cuculus canorus

32-34 cm 55-60 cm 106-133 g. Sivri kanatlı, yuvarlak kuyrukludur. Ergin erkekte üst kısımlar, baş ve göğüs mavimsi gridir. Kuyruk siyahımsı kahverengi, üzeri ve ucu beyaz beneklidir. Göz ve göz halkası parlak sarıdır. Göğsün alt kısımları ve karın beyaz üzerine belirgin şekilde enine ince siyah çizgilidir. Gri formdaki ergin dişide göğüs, kahverengi ile karışık gridir. Kızıl formu gence benzer. İki formu da bulunabilen genç, tamamen kızıl kahverengi, üzeri koyu çizgilidir; ensede beyaz tüyler vardır. Göz rengi koyudur. Üst kısımdaki tüylerin uçları beyazdır. Uçuşta Atmaca ile karıştırılsa da kanadı gövdenin altında tutuşu ile ondan ayrılır. Küçük ötücü türlere kuluçka parazitidir. Ağaçlık ve ormanlık alanlar, ağaçlı bozkırlar, çalılıklar, fundalıklar ve çayırlarda bulunur. Tırtıllar, böcekler, örümcekler, salyangozlar ve nadiren de meyvelerle beslenir.

TEPELİ GUGUK
Great Spotted Cuckoo
Clamator glandarius

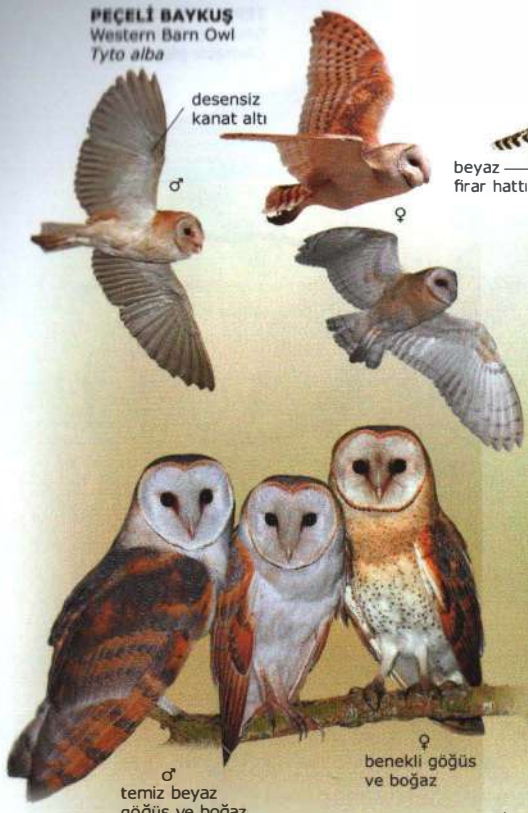
▲ Tepeli Guguk genellikle Saksağan, nadiren de diğer kargalara kuluçka parazitidir.

◀ Guguk ise yumurta bırakmak için genellikle kamışçınlar, incirkuşları, dağbülbülleri gibi küçük ötücülerin yuvalarını tercih eder. Nadiren de kargalara kuluçka parazitidir.

35-39 cm 58-60 cm 124-130 g. İri bir guguktur. Erginde sivri uçlu tepe ve kulak örtüleri gümüşi gridir. Bu renk, koyu ense tüyleri ile tezat oluşturur. Üst kısımlar koyu gri olup teleklerin ucu beyaz beneklidir. Kuyruk uzun, belirgin şekilde basamaklı ve yuvarlak hatlıdır. Kuyruk ucu beyaz beneklidir. Gıdı ve boğaz sanmsı; göğüs, karın ve kuyruk altı beyazdır. Kanatlar geniş ve uzundur. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte beyaz benekli üst ve tepe siyahımsıdır. El telekleri kızıl kahverengi, uçları siyahtır. Özellikle Saksağan, nadiren de diğer kargalara kuluçka parazitidir. Hızlı uçar, kanatları düşük tutar ve kanatları fazla aşağı yukarı oynatmaz. Yarı kurak orman açıklıkları, çalılıklar, zeytin bahçeleri ve kuru tarım alanlarında bulunur. Tüylü tırtıllar, örümcekler, böcekler, larvalar ve kertenkelelerle beslenir.

PEÇELİ BAYKUŞ
Western Barn Owl
Tyto alba

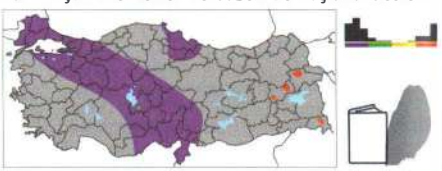
KIR BAYKUŞU
Short-eared Owl
Asio flammeus

29-44 cm 80-95 cm 187-455 g. Orta boylu, ince yapılı, uzun kanatlı ve uzun bacaklı bir baykuştur. Yüz kalp şeklinde ve bej renktedir. Giysi açık renklidir. Alt kısmı parlak beyaz, üst kısmı altın sarısı renktedir ve değişen miktarda ince çizgili, açık gri tüyler bulunur. Bacaklar tüylüdür. Gözler koyu renktir. Erkekte boğaz ve göğüs beneksiz iken dişide koyu beneklidir. Genç, ergine benzer, daha sık çizgilenme vardır. Yavaş, dalgalı uçuşu sırasında ayaklan sallandırır. Gece sokak lambası ya da far ışığında bembeyaz parlayan bir kuş olarak görünür. Uçuşta uzun boyunlu ve kısa kuyruklu görünür. Ağaçlık açık alanlar, orman kenarları ve tarım arazilerinde bulunur. Ağaç oyuklarına ve binalara yuva yapar. Çoğu popülasyon yerlidir, ancak gençlerde saçılma davranışı gözlenir. Besininin büyük çoğunluğunu fareler, tavşanlar ve gelincikler gibi memeliler oluşturur.

34-42 cm 95-110 cm 206-475 g. Gündüzleri avlanırken görülebilen, orta boy bir baykuştur. Kafa yuvarlak ve iri, kulak tüyleri oldukça kısadır. Büyük, yuvarlak yüz diski grimsi beyaz, göz çevresinde siyahtır. Üst kısımlar kahverengi ve krem rengi beneklidir. Kanatlar uzun ve geniştir; el bileği dışında altın sarısı desenler bulunur. Firar hattı beyazdır. Orta kuyruk teleklerindeki 5. ve 6. enine çizgiler arasında kalan altın sarısı bölgenin ortasında düzensiz kahverengi lekeler bulunur. Alt kısımlar krem rengi beyaz üzeri koyu kahverengi çizgilidir. Yoğun çizgili olan göğüs, desensiz alt kısımlar ile kontrast oluşturur. Kanat altı krem rengi beyaz renktedir. Belirgin el bileği lekesi mevcuttur. El teleklerinin ucu koyu ve dardır. İris sarı, gaga siyah, bacaklar sarımsı beyaz renktedir. Gençte tepe ve sırt daha yoğun çizgili, yüz diskinde kahverengi siyah tüylerin ucu sarımtıraktır. Ağaçsız açık arazide, bataklıklarda, fundalıklarda bulunur. Küçük memeliler ve bazen de kuşlarla beslenir.

KULAKLI ORMAN BAYKUŞU
Long-eared Owl
Asio otus

çizgili karın

açık renk, geniş kanat ucu

ALACA BAYKUŞ
Tawny Owl
Strix aluco

35-40 cm 90-100 cm 220-435 g. Orta boylu, belirgin kulak tüylü ve yuvarlak kafalı bir baykuştur. Yuvarlak yüz diski sarımsı kahverengi, kaş ve gözpınarı beyazdır. Üst kısımlar siyah, kahverengi, gri, sarı ve beyaz renklerin karışımıdır. Kanatlar uzun ve yuvarlaktır. Beyaz kanat altında, virgül şeklinde koyu el bileği lekesi bulunur. Alt kısımlar beyazımsı gri ve devetüyü rengi üzerine koyu kahverengi desenlidir. İris turuncu sarıdır. Gençte yüz diski, kanat ve kuyruk ergindeki gibi, geri kalan örtü ise devetüyü üzerine grimsi desenlidir. Alaca Baykuş'tan uzun kulak tüyleri, turuncumsu sarı gözler ile ayrılır. Kır Baykuşu'ndan tamamen çizgili altı, baş deseniyle ve daha geniş ve açık renk kanat ucu ile ayrılır. Yaprak döken ormanlar ve korular ile seyrek ağaçlı bahçeler ve parklarda bulunur. Özellikle küçük memelilerle, kısmen de kuşlarla beslenir.

37-39cm 94-104cm 440-553 g. İri gövdeli, orta boy bir baykuştur. Kafa, büyük ve yuvarlaktır. Kulak tüyleri bulunmaz. Gözler siyahtır. Kanatlar, kısa ve yuvarlaktır. Giysi rengi çok varyasyon gösterir. Türkiye'deki alttürün kızıl kahve ve gri olmak üzere iki giysisi vardır. Üst kısımlar kahverengi lekeli ve çizgili, kanat telekleri ve kuyruk enine çizgilidir. Alt kısımlar kalın çizgilidir. Yüz açık renktedir; göz etrafında koyuluk olabilir. Tepenin ortasında iki yanı beyaz koyu hat, alna kadar iner. Gençte alt taraf enine ince çizgilidir. Kulaklı Orman Baykuşu'ndan kulak tüylerinin olmayışı ve siyah gözler ile ayrılır. Yaşlı ormanlar, korular, parklarda yaşar. **Ağaç** kovuklarına, binalar ve kayalıklara yuva yapar. Kemirici-ler, gelincikler, tavşanlar gibi küçük memelilerle; **kuşlar**, amfibiler, sürüngenler ve nadiren de balıklarla **beslenir.**

KUKUMAV
Little Owl
Athene noctua

PAÇALI BAYKUŞ
Boreal Owl
Aegolius funereus

21-23cm 54-58cm 162-206g. Tıknaz, yuvarlak ve geniş kanatlı bir baykuştur. Giysi renklenmesi gri kahverengiden, kızıl kahverengi ya da sütlü kahverengiye kadar değişen renklerde büyük varyasyon gösterir. Açık renkte olan *lilith* alttürüdür. Üst kısımlarda büyük beyaz benekler, tepe ve ensede beyaz çizgilenmeler bulunur. Alt taraf kalın kahverengi beyaz çizgilidir. Yüz yuvarlaktır. İris parlak sarı, gaga soluk sarıdır. Genç, daha soluk renkli, daha tekdüze desenli, benekler daha krem rengidir. İshakkuşu'ndan daha büyük benekleri, kulak tüylerinin olmayışı ve kafanın daha keskin köşeli olması ile ayrılır. Dalgalı uçuşu sırasında, arada kanat çırpıp kapatarak ilerler. Gündüzleri bir binanın tepesinde ve telefon direklerinde tünemiş görünür. Yarı açık alanlar, bozkırlar, taşlı açık araziler, tarım alanları ve kırsal yerleşimlerde bulunur. Küçük memeliler, kuşlar, sürüngenler ve bazı böceklerle beslenir.

21-28 cm 50-62 cm 9-195 g. Tamamen gececildir. Kulaksız, küçük bir baykuştur. Koyu kahverengi siyah tüylerle çevrelenmiş, gri beyaz yüz diski belirgindir. Kaş, kalkık ve beyazdır. Tepe, kahverengi üzeri küçük beyaz beneklidir. Üst taraflar kahverengi, omuzda iri beyaz benekler, sırt ve kuyruksokumunda da küçük beyaz benekler bulunur. El teleklerinde 5 beyaz benekten daha fazla benek bulunmaz. Kuyruk teleğinde ise 3 beyaz benek bulunur. Alt kısımlar krem rengi beyaz üzeri geniş kahverengi desenlidir. İris sarı, gaga balmumu sarısı, bacak ve ayaklar tırnağa kadar krem rengi tüylerle kaplıdır. Gençte üst kısımlar koyu çikolata kahverengisi, alt kısımlar kahverengi, yüz diski koyu kahverengidir. Dağlık alanlarda, özellikle ibreli ormanlarda bulunur. Ağaçlardaki oyuklara yuva yapar. Küçük memeliler, kuşlar ve böceklerle beslenir.

ÇİZGİLİ İSHAKKUŞU
Pallid Scops Owl
Otus brucei

İSHAKKUŞU
Eurasian Scops Owl
Otus scops

16-21 cm 54-64 cm 100-110 g. İshakkuşu'na çok benzer. Üstü daha açık kahverengimsi gridir. Siyah ince çizgilenmeler tepe ve alında daha kalın, kuyruk ve uçma teleklerinde daha incedir. Omuzda siyah ile sınırlanmış krem rengi, kalın bir hat uzanır. Kulak tüyleri kısadır. Beyazımsı sütlü kahverengi yüz diski, ince koyu bir çizgi ile çevrelenmiştir. Alt kısım daha açık renkte olup özellikle göğüs daha çizgilidir. İris sarı, gaga gridir. Genç daha soluk, oldukça ince krem rengi ve gri desenlidir; kulak tüyleri daha kısadır. İshakkuşu'nun tüm varyasyonlarından daha soluk renkli olması, kızıl kahverengi renklenmenin görülmemesi ve göğüs ve karındaki çizgilenmenin dallanmamış olması ile ayrılır. Ağaçlı yarı açık alanlarda, parklarda bulunur. Türkiye'de sadece Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunur. Böcekler, küçük memeliler ve kertenkelelerle beslenir.

16-20 cm 53-64 cm 60-135 g. Kukumav'dan daha küçük bir baykuştur. Sığırcık boylanndadır. Dik duruşludur; uyan halindeyken kulak tüylerini gösterir. Gri, kahverengi ve kızıl kahverengi giysisi vardır. Yüzü gri, göz etrafı daha koyu grimsi kahverengidir. Silik, bej renkte bir kaş vardır: İris sarı, gaga siyahtır: Tepe, kulak tüyleri ve üst kısımlar kahverengi gri üzeri ince koyu çizgilidir. Ense, tepe yanları, omuzlar belirgin şekilde krem rengi beneklidir. Alt kısımlar enine koyu çizgilidir, arada beyaz benekler bulunur. Uçuşta oran olarak uzun ve dar kanatlar belirir: Çizgili İshakkuşu'ndan ses ve davranışlan, göğüs çizgilenmesi ve daha canlı renklerde olması ile ayrılır: Ağaçlık alanlar, seyrek ormanlar, bahçeler ve fidanlıklarda bulunur. Çoğunlukla böcekler, örümcekler ve diğer omurgasızlarla, ayrıca küçük kuşlar, sürüngenler ve amfibilerle beslenir.

PUHU
Eurasian Eagle-Owl
Bubo bubo

58-71 cm 160-188 cm 1550-4200 g. Dünyanın en ağır baykuşudur. Oldukça iridir. Belirgin kulak tüyleri, kuvvetli gaga ve ayaklar vardır. Grimsi kahverengi yüz diskinin belirsiz koyu bir sınırı bulunur. Sırt ve kanatlar, açık kahverengi üzeri yoğun siyah çizgilidir. Alt kısım ise açık kahverengidir; göğüs yoğun siyah desenli, karın daha temizdir. Bacaklar ve parmaklar krem rengi beyaz tüylerle tamamen kaplıdır. İris turuncu kırmızı, gaga siyahtır. Gencin kulak tüyleri daha az gelişmiş, üst tarafı ve kanat ile kuyruk örtü tüyleri dar çizgilidir. Uçarken geniş yuvarlak kanatlar, kısa kuyruk ve iri baş belirir. Uçuşu bir Şahin'i andırır. Balık Baykuşu'ndan göz rengi, baş şekli ve yüz deseniyle ayrılır. Dağlar ve bozkırlar, sarp kayalıklı vadilerde bulunur. Genellikle memeliler, kuşlar, sürüngenler, balıklar ve çeşitli omurgasızlarla beslenir.

BALIK BAYKUŞU
Brown Fish Owl
Ketupa zeylonensis

48-58 cm 120-140 cm 1105-1308 g. İri, basık tepeli bir baykuştur. Genellikle tüyler dağınık ve kabarık görünür. Kulak tüyleri yanlara uzanır. Yüz diski açık kızıl kahverengi, boğaz krem rengi, tepe ve sırt kızılımsı kahverengi üzeri koyu kahverengi desenlidir. Örtü telekleri ile uçma telekleri koyu kahverengi ve krem rengi desenlidir. Kuyruk, kahverengi ve krem rengi çizgilidir. Alt kısımlar krem rengi beyaz üzeri enine ince kahverengi çizgili ve daha kalın, boyuna koyu kahverengi çizgilidir. İris parlak sarı, gaga gridir. Ayaklar ve tarsus tüysüzdür. Sarımsı gri bacaklar nispeten uzundur. Genç daha az benekli, daha ince çizgili ve boğaz lekesi belirsizdir. Akarsular ve barajların çevresindeki yaprak döken ormanlarda, vadilerde bulunur. Ağırlıklı olarak balıklar, kurbağalar ve tatlısu yengeçleriyle beslenir.

AKKARINLI EBABİL
Alpine Swift
Tachymarptis melba

Çok kısa bacaklı olan Ebabilgiller yaşamlarının üreme dönemi dışındaki bölümünü neredeyse tamamen havada geçirirler. Sivri tırnaklarıyla yarlara ve binaların dik duvarlarına rahatça tutunurlar. Gece gündüz havada kalırlar, çiftleşirler ve bazı türleri 3 ay boyunca hiç yere konmadıkları için havada uyudukları düşünülmektedir.

20-22 cm 54-60 cm 76-120 g. Türkiye'deki ebabil türlerinin en büyük boylu olanıdır. Eşeyler aynı görünür. Geniş uzun kanatlı, nispeten kısa kuyrukludur. Kuyruk çatalı, *Apus* türlerine göre daha az derindir. Gövde koyu kahverengimsi gridir. Grimsi kahverengi göğüs bandı, karındaki beyazlığı, gıdı ve boğazdaki beyazlıktan ayırır. Karın renklenmesi, koyu gövde ile belirgin kontrast oluşturur. Göğüs bandı genişliği alttürlerde farklılık gösterir. Kanat vuruşu diğerebabillere göre daha yavaş ve daha derindir. Gençte dış kuyruk telekleri düzdür; erginlerde içeri doğru kıvrılmıştır. Ebabil ve Boz Ebabil'den büyük boy, beyaz karın, çok uzun ve sivri kanatlar ve kanat vuruş şekliyle ayrılabilir. Şehirlerdeki yüksek binalardaki çatlaklar, kiremit altı boşluklar ve arazide kayalık yarlarda koloni halinde üreer. Örümcekler, kınkanatlılar ve zarkanatlılar başta olmak üzere oldukça geniş bir besin tercihi vardır.

EBABİL
Common Swift
Apus apus

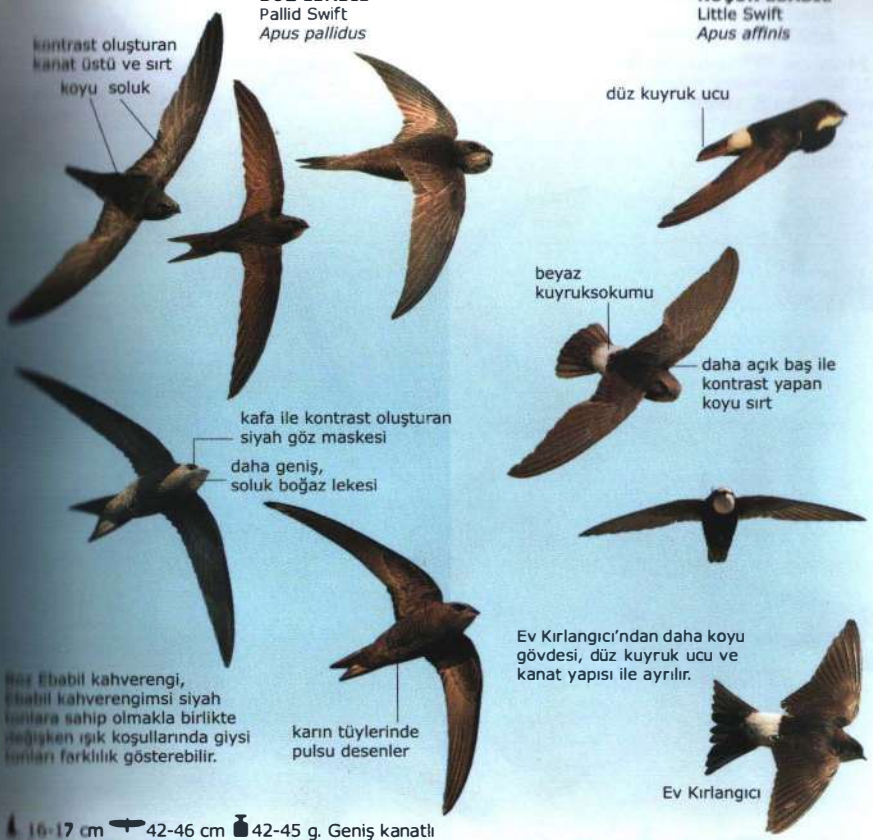

16-18 cm 42-48 cm 31-52 g. Büyük bir ebabildir. Uzun kuyrukludur. Kuyruk çatalı derindir. Kanatlar kavisli ve sivri uçludur. El telekleri uzun, kol telekleri kısadır. Giysi kahverengimsi siyahtır. Boğazdaki beyaz lekenin büyüklüğü oldukça değişkendir. Bazen seçilemeyecek kadar küçük olabilir. Üstte kontrast yoktur, ancak kanat altında içteki örtü tüyleri daha koyudur. Genç daha koyu renkte; boğaz daha beyaz, örtü tüylerinin ucu ince beyaz desenlidir. Boz Ebabil'le karıştırılabilir; renk tonu, boğaz lekesi, baş deseni bulunmaması, kanat üstünde kontrast olmaması ile ondan ayrılır. Kısa bir süre hızlı kanat vuruşları ardından bir süre hareketsiz süzülerek, çok yüksek çığlıklarla, gruplar halinde hızlı manevralarla uçar. Kurak bölgelerdeki çöllerden, ılıman Akdeniz bölgesindeki ormanlık alanlara kadar farklı habitatlarda bulunur. Binalarda, saçaklarda ve kayalık yarlarda yuva yapar. 12 mm'ye kadar olan böceklerle beslenir.

BOZ EBABİL
Pallid Swift
Apus pallidus

KÜÇÜK EBABİL
Little Swift
Apus affinis

Boz Ebabil kahverengi, Ebabil kahverengimsi siyah tonlara sahip olmakla birlikte değişken ışık koşullarında giysi tonları farklılık gösterebilir.

16-17 cm 42-46 cm 42-45 g. Geniş kanatlı ve kısa kuyrukludur. Kuyruk çatalı derinliği azdır. Kafa ve gövde geniştir. Genel olarak kahverengidir. Beyaza yakın renkteki boğaz lekesi, Ebabil'dekinden daha büyüktür. Gövdeye göre daha açık olan baş, gözün arkasındaki koyu maske ile kontrast yapar. Kanat iç telekleri ve küçük örtü tüyleri, dış telekleri ve diğer örtü tüylerinden daha açıktır. İyi ışık koşullarında üst kısımda pulsu desenlenme fark edilir. Karın tüylerinde bazen koyu, pulsu bir desen görülür. Gençte daha az belirgin olan bu desenler, böğür ve kıçtadır. Ebabil'den, daha açık renkte vücut, daha geniş boğaz lekesi, daha geniş ve yuvarlak kanatlar, kafa ile kontrast oluşturan siyah göz maskesi ile ayrılır. Ebabil'den daha yavaş kanat vurur ve daha uzun süre süzülür. Yerleşim birimlerinde ve kaya yüzlerindeki oyuklarda yuva yapar. Genelde denize yakın yerleri tercih eder. Uçan böceklerle beslenir.

12-13 cm 34-35 cm 25-26 g. Ev Kırlangıcı boyutlarında, küçük boy bir ebabildir. Kanat ucu yuvarlak, kuyruk kısa ve kuyruk ucu düzdür. Siyah üst kısım, daha açık baş kısmı ile kontrast yapar. Boğaz beyazdır. Siyah kanat altı örtüleri kanat teleklerinden daha koyudur. Kuyruksokumundaki geniş beyaz bölge, yanlara doğru uzanır ve uçarken yandan ve alttan da fark edilir. Diğer ebabillerden boyu, düz kuyruk ucu ve geniş beyaz kuyruksokumu ile ayrılır. Ev Kırlangıcı'ndan koyu gövde ve düz kuyruk ucu ile ayrılır. Büyük gruplar halinde, gürültülü şekilde şehirlerde uçarken görülür. Diğer ebabillerle birlikte uçar. Kurak bölgeleri tercih eder. Şehirlerde, köylerde ve dik kayalık yarlarda ürer. Sinekler, karıncalar, çekirgeler, kınkanatlılar ve yusufçuklarla beslenir.

ÇÖL ÇOBANALDATANI
Egyptian Nightjar
Caprimulgus aegyptius

24-26 cm 55-63 cm 68-93 g. 22 Nisan 2021 tarihinde, Hatay Milleyha'da Türkiye'de ilk kez kaydedilen bu tür, tekdüze kum kahverengimsi gri renklerdedir. Kanat altının daha açık, uçlarının koyu olması ve el telekleri uzantısının kuyruk ile neredeyse aynı uzunlukta olmasıyla Çobanaldatan'dan ayrılır.

ÇOBANALDATAN
European Nightjar
Caprimulgus europaeus

24,5-28 cm 52-59 cm 51-101 g. Üst kısımlar grimsi kahverengi üzeri koyu kahverengi siyah çizgilidir. Genel olarak koyu kahverengi ve grinin oluşturduğu alacalı bir görüntüsü vardır. Omuz ve kanat üzeri sarımsı çizgilidir. Alt kısımlar grimsi kahverengi üzeri koyu kahverengi çizgilidir. Bu görüntü ona kamuflaj özelliği kazandırır. Geniş beyaz bıyık altı çizgisi bulunur. İris koyu kahverengi, küçücük gaga siyahtır. Ağzı oldukça geniş açar. Erkekte en dıştaki üç el teleğinde ve dış kuyruk teleklerinin ikisinde beyaz lekeler vardır. Dişide bu beyazlıklar bulunmaz. Genç, dişiye benzer. Seyrek ağaç ve çalıların olduğu açık alanlar, bozkırlar, ormanlar ve çöllere kadar çeşitli kurak alanlarda bulunur. Gecedir. En sık alacakaranlıkta ya da seher vakti görünür. Yusufçuklar, güveler, kınkanatlılar gibi uçan böceklerle beslenir.

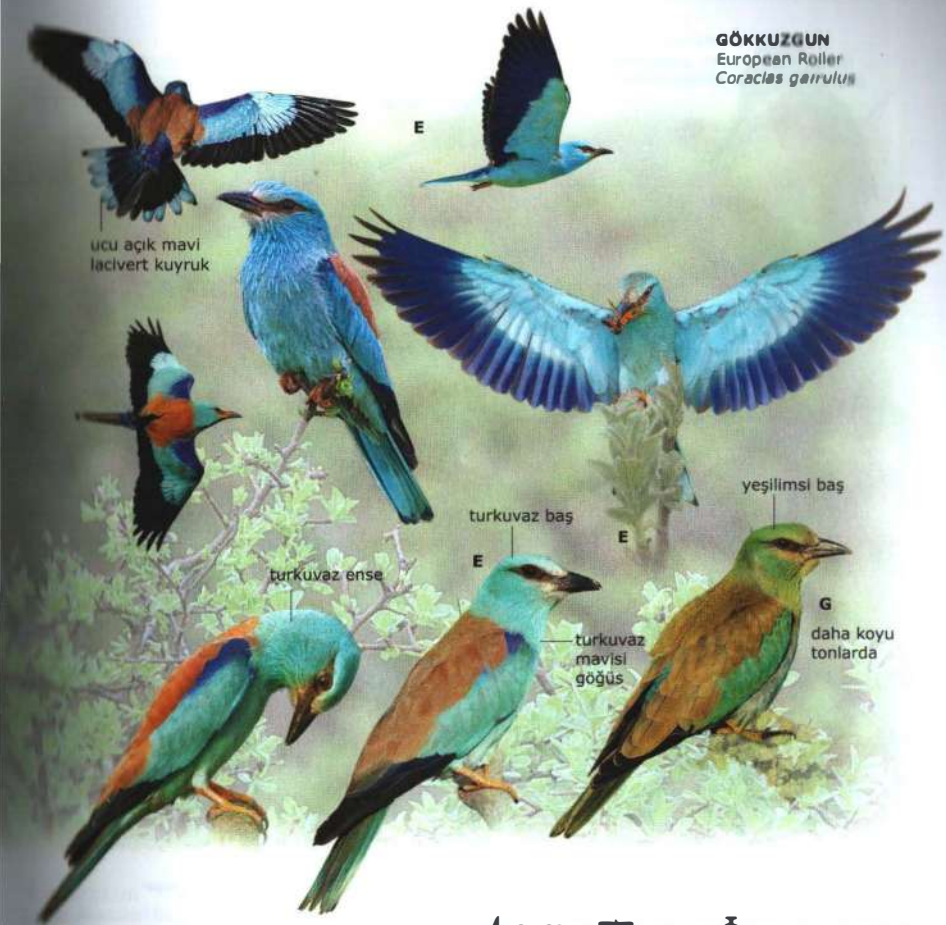
HİNT GÖKKUZGUNU
Indian Roller
Coracias benghalensis

30-34 cm 65-74 cm 166-176 g. Tepe turkuvaz; baş, ense, boyun ve göğüs kızılımsı kahverengidir. Boğazdan göğse doğru beyaz çizgiler uzanır. Sırt yeşilimsi kahverengi, kanat ve kuyruk değişen tonlarda mavi, karın beyazdır. Omuz lacivert, örtütüyleri mavimsi yeşildir. Turkuvaz el ve kol teleklerinde koyu mavi kalın bir hat vardır. Uçuşta, kanat ve kuyruktaki mavi ile ayırt edilir. Kuyruk orta telekleri kahverengi, diğer teleklerin ucu ve dibi lacivert, kuyruğun geri kalanı turkuvazdır. Seyrek ağaçların bulunduğu açık alanlar, bahçeler, tanm alanları ve genelde düşük irtifadaki bölgeleri tercih eder. Böcekler, örümcekler, kurbağalar, küçük kertenkeleler ve yılanlarla beslenir. Hint Yarımadası ile Basra Körfezi etrafındaki bölgede yaşar. 1876 Nisan'ında Çamardı yakını ve Antalya'da görülenler dışında, 1875'te Haydarpaşa ve İzmit'ten birer kayıt vardır.

GÖKKUZGUN
European Roller
Coracias garrulus

kur davranışları

31-32 cm 52-58cm 127-160 g. Gaga kalın ve koyu, kanatlar uzun ve küt uçludur. Baş ve alt kısımlar turkuvaz renginde, sırt pas kızılıdır. Omuz lacivert, kanat örtüleri turkuvaz, uçma telekleri siyahtır. Kuyruk orta telekleri grimsi kahverengi, diğer telekler lacivertimsi mavi, uç kısımları açık mavidir ve en dıştaki tüylerin uçlarında siyahlık vardır. Kuyruksokumu laciverttir. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç daha koyu; baş ve kuyruk daha yeşilimsi, göğüs ve örtü tüyleri kızıl kırçıllı, gıdı ve yanaklar göğse doğru ince beyaz kırçıllıdır ve dış kuyruk teleklerinin ucunda siyahlık bulunmaz. Parklar, bahçeler, seyrek ağaçlıklar, tarım alanları ve akarsu vadilerinde yaşar. Sıklıkla açık alana hâkim bir tüneğe konar. Böcekler, sürüngenler ve kurbağalarla beslenir.

YALIÇAPKINI
Common Kingfisher
Alcedo atthis

♂G

koyu ayaklar

tünekte,
av peşinde

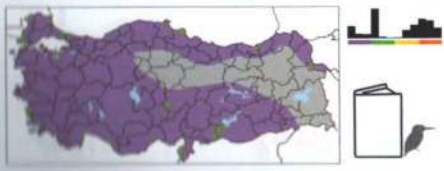
havada asılı,
av peşinde

♀ parlak kırmızı
alt gaga

♂ siyah
gaga

parlak turuncu
ayaklar

16-18 cm 25-26 cm 23-38 g. Diğer iki yalıçapkınından çok daha küçüktür. Erkekte üst kısımlar parlak yeşilimsi mavi, gıdı beyaz, kalan alt kısımlar parlak turuncudur. Kafada grimsi kahverengi kırçıllar bulunur. Örtü tüyleri parlak turkuvaz mavisi beneklidir. Sırt kısmı parlak turkuvaz mavisidir ve uçuşta koyu kanat ile belirgin kontrast oluşturur. Kulak örtüleri ve göz önü koyu turuncu, yanaktan enseye doğru küçük bir bölge beyazdır. Gaga tamamen siyah, ayaklar parlak turuncudur. Dişi erkekle aynı görünümdedir; ancak alt gaganın üçte birinden fazlası parlak kırmızıdır. Gençte turuncu göğüs kahverengi lekeli; genel olarak daha yeşilimsidir ve ayaklar ya tamamen ya da üst kısmı siyahtır. Hemen her çeşit sulak alanda bulunur. Su kenarında bir tünek üzerinden veya havada asılı kalarak avını arar. Böcekler, yumuşakçalar gibi küçük omurgasızlar ile balıklar, kurbağalar ve küçük sürüngenleri avlar.

Bir tünekten veya havada asılı kalarak avını arar. Kafasını yana çevirerek tek gözü ile avını tespit eder ve hızla dalışa geçer. Avı ile birlikte tüneğine geri döner.

ALACA YALIÇAPKINI
Pied Kingfisher
Ceryle rudis

İZMİR YALIÇAPKINI
White-throated Kingfisher
Halcyon smyrnensis

25-30,5 cm 45-47 cm 68-110 g. Geniş siyah beyaz desenleri ile özgün bir türdür. Kuyruk uzundur. Gaga ve bacaklar siyahtır. Arkaya doğru uzanan tepe tüyleri vardır. Erkekte tepe siyah, kaş beyaz, ensede birleşen kalın sürme siyahtır. Sürmeden itibaren tamamen parlak beyaz alt kısımlar, biri daha kalın olan iki siyah göğüs kuşağı ile bölünür. Siyah sırt ve örtü tüylerinin uçları beyaz olduğundan siyah benekli bir görünüm verir. Uçma telekleri beyaz, uçları siyahtır. Kuyruk telekleri beyaz, uca yakın kısımda kalın siyah bant vardır. Dişide kalın siyah göğüs bandı tektir ve genelde uçları birleşmez. Genç, dişiye benzer; ancak yanak, boğaz ve göğüs tüylerinde kahverengi kırçıllıklar bulunur. Kıyısında uygun tüneklerin bulunduğu birçok sulak alanda, göller ve akarsularda bulunabilir. Balıklar başta olmak üzere çeşitli sucul omurgasızlarla beslenir.

26-29 cm 40-43 cm 85-88 g. Gaga iri, kuvvetli ve parlak kırmızıdır. Baş, böğür ve karın koyu kestane kızılıdır. Sırt ve kuyruk turkuvaz mavisi, boğaz ve göğüs beyazdır. Omuz tüyleri kestane kızılı, orta kol örtüleri siyah, büyük kol örtüleri ve kol telekleri turkuvaz mavisidir. El teleklerinin uç kısmı siyah, dip kısımları kol teleklerinden daha açık renkte mavimsi beyazdır. Kanat altından bakıldığında örtü tüyleri kızıl kahverengi, kol telekleri kahverengi görünür. Gençte gaga siyah ya da siyah lekelidir. Tüyler ergine göre soluk ve donuk renktedir ve beyaz göğüs, koyu kırçıllı desenlidir. Genelde sulak alanlar ve sulu tarım alanlarında bulunur. Böcekler, salyangozlar, kabuklular, solucanlar gibi küçük omurgasızlar ve tüm omurgalı gruplarının küçük türleriyle beslenir. İlk bulunduğu ve adını aldığı İzmir, dünyadaki en batı dağılım yeridir.

İBİBİK
Eurasian Hoopoe
Upupa epops

19-32 cm 42-46 cm 46-89 g. Uzun tepe tüyleri, uzun ve aşağı kıvrık gaga ve renkleri ile özgün bir türdür. Kanatlar, sırt ve kuyruk siyah beyaz alacalıdır. Kanat, geniş ve yuvarlaktır. Baş ve alt kısımlar tarçın rengi veya pembemsidir. Dişi, daha küçük, boğaz daha açık renklidir. Erkekte tepe rengi daha doygun tarçın rengidir. Genç, dişiye benzer; ancak daha kısa gagalı ve daha kısa tepelidir. Çayırlar, tarım alanları, düzlükler, meyve bahçeleri, fundalıklar gibi ağaçlı açık alanlarda bulunur. Ağaçlar, kayalar ve duvarlardaki oyuklara yuva yapar. Zamanın büyük bir kısmını yerde geçirir. Üç heceli "hup-hup-hup" sesi, Guguk sesini andırır. Yumuşak kanat vuruşlu uçuşu ve özellikle tedirgin olduğunda kaldırdığı tepesi ile dikkat çeker. Danaburnu gibi büyük böcekler ve larvalarıyla beslenir.

28-30 cm 44-49 cm 44-78 g. Tepe ve ense kestane kızılı, alın uçuk mavimsi beyazdır. Parlak sarı gıdı, siyah boğaz halkası ile parlak mavi alt gövdeden ayrılır. Siyah kalın sürme, göz arkasına doğru genişler. Göz kırmızıdır. Sırt kızıl kahverengi ve sarıdır. El ve kol örtüleri karışık parlak pas kızılı, mavi ve yeşil renkler taşır. Kol telekleri ve büyük kol örtülerinin çoğu pas kızılıdır. Küçük kol örtüleri yeşilimsi, el örtüleri ise mavimsidir. El telekleri metalik yeşil ve parlak mavidir ve uçma teleklerinin ucu koyudur. Kuyruk yeşilimsi sarıdır ve orta kuyruk telekleri 2-5 cm daha uzundur. Dişiler daha yeşilimsidir; ancak arazide ayrımı zordur. Genç soluk renklidir; ergindeki pas kızılı tüyler daha çok yeşil ile bastırılmıştır. Göz kahverengi, orta kuyruk telekleri kısadır. Sulak alanlara yakın kumlu veya yumuşak topraklı dik yamaçlarda kazdığı deliklerde koloniler halinde ürer. Uçan böceklerle beslenir.

31-38 cm 46-49 cm 38-56 g. Uzun kanatlı bir arıkuşudur. Erginde göz sürmesi siyah, alın beyazdır. Üzeri ve altı değişen miktarda parlak açık mavi olan sürme, alında birleşir. Göz kırmızı, gıdı altın sarısı, boğaz pas kızılıdır. Gövdenin geri kalanı parlak zeytin yeşili renktedir ve kuyruksokumu daha mavimsidir. Uçma teleklerinin ucu kahverengidir. Kanat altı pas rengindedir. Orta kuyruk telekleri diğer teleklere göre 7 cm kadar uzundur. Gençte orta kuyruk telekleri uzun değildir; kafa ve gövde tüylerinin uçları beyazımsı ve pullu görünümdedir. Alın ve boğaz bejimsi renktedir ve göğüs renkleri daha soluktur. Sulak alanlara yakın, bozkırlar gibi açık alanları sever. Buralarda kazmaya uygun yer ve yamaçlarda koloniler halinde ürer. Bu koloniler bazen Arıkuşu ile karışık olabilir. Uçan böceklerle beslenir.

YEŞİL AĞAÇKAKAN
European Green Woodpecker
Picus viridis

31-33 cm 45-51 cm 138-250 g. Kanat yuvarlak, kuyruk kısa, göz beyazdır. Alından enseye uzanan tepe tüyleri kırmızıdır. Siyah göz maskesi gaga dibinden başlayıp gözü çevreler. Erkekte bıyık çizgisi siyah ile çevrelenmiş kırmızıdır. Başın geri kalan kısmı grimsi yeşildir. Sırt yeşil, kuyruksokumu sarımsı yeşildir. El telekleri ve örtüsü siyahtır ve özellikle iç kısımda beyaz çizgilidir. Dişide bıyık çizgisi tamamen siyahtır. Gençte boyun, göğüs ve böğür çizgilidir ve üst kısımdaki tüylerin ucu açık sarı beneklidir. Küçük Yeşil Ağaçkakan ile karıştırılabilir; ayrım için detaylar tür metninde verilmiştir. Deniz seviyesinden 1700 m yüksekliğe kadar her türlü ormanda bulunabilir. Ağaçlık dere kenarlarında, bağ-bahçelerde ve korularda yaşar. Ağaç ve yerdeki karıncalar dışında çeşitli böcekler ve taneli meyvelerle beslenir.

KÜÇÜK YEŞİL AĞAÇKAKAN
Grey-headed Woodpecker
Picus canus

28-33 cm 38-40 cm 125-165 g. Erkekte kül grisi kafada alın kızıldır. Dişide ise alında kızıllık bulunmaz. Tepe çok ince, belirsiz siyah çizgilidir. Siyah ince bıyık çizgisi, siyah gözpınarı vardır. Boz yeşil sırt, kuyruksokumunda daha sarımsı yeşildir. Yeşil kanatta ara ara belirsiz gümüşi ton tüyler bulunur. El ve kol telekleri grimsi siyah üzeri küçük beyaz beneklidir. Genç daha soluk renkli, böğür ince enine çizgilidir. Yeşil Ağaçkakan ile karıştırılabilir; daha küçük olması, siyah göz maskesinin olmaması, tepesinde ve ensesinde kızıllık olmaması ile ondan ayrılır. Yeşil Ağaçkakan'ın çığlıksı sesi tüm yıl duyulurken Küçük Yeşil Ağaçkakan'ın üreme dönemi dışında sesi pek duyulmaz. Nemli ormanlar ve akarsu boylarındaki ağaçlarda yaşar. Ağaçlarda ve yerde dolaşan karıncalar ve böceklerle beslenir.

KARA AĞAÇKAKAN
Black Woodpecker
Dryocopus martius

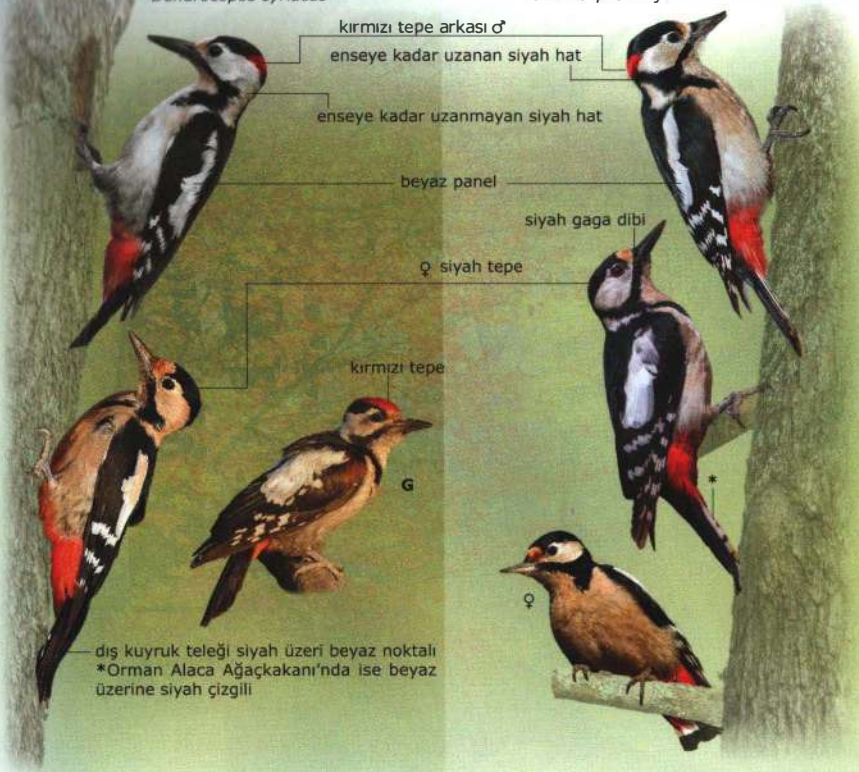
45-55 cm 67-73 cm 250-370 g. Ülkemizdeki en iri ağaçkakan türüdür. Tamamen siyah olan giysi ile hemen tanınır. Uzun, gri gaga sivri uçludur. Erkekte tepe tamamen kırmızıdır. Dişide ise tepe arkasında küçük bir kırmızılık vardır. Dişi ve gençte giysi rengi kahverenglye çalar. Boyut ve renk itibanyla ancak bir karga ile karıştırılabilir; tepedeki kırmızılıklar ve ağaçkakan davranışlan ile kolayca tanınabilir. Geniş ve yaşlı, ibreli, yapraklı ya da karışık dağ ormanlarında bulunur. Uçuşu diğer ağaçkakanlara göre daha düzdür; hızlı hızlı kanat çırpar. Sesi sert, melodik ve uzun bir çığlıktır. Taklaması güçlüdür, uzak mesafelerden duyulur. Genelde çürümüş, kuru ya da devrilmiş ağaçlardaki başta kanncalar olmak üzere böcekler ve larvalarla, aynca ibreli ağaçlann tohumlanyla beslenir.

ALACA AĞAÇKAKAN
Syrian Woodpecker
Dendrocopos syriacus

ORMAN ALACA AĞAÇKAKANI
Great Spotted Woodpecker
Dendrocopos major

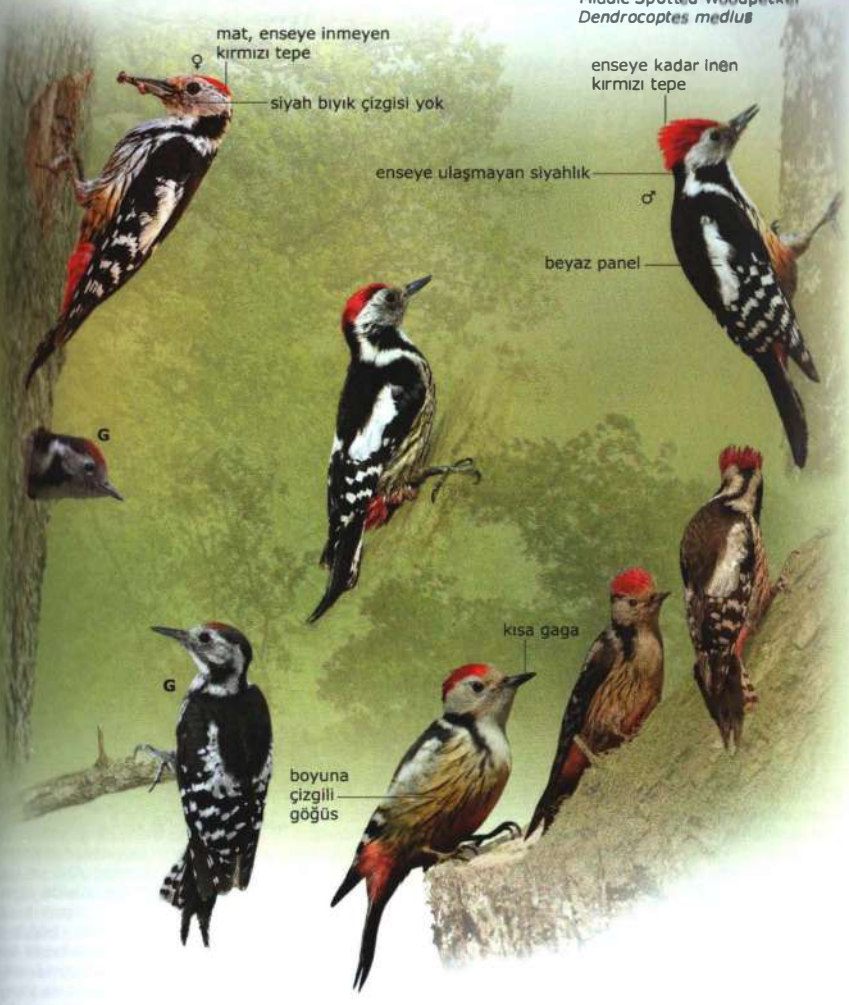
22-24 cm 34-40 cm 70-82 g. Orta boy bir ağaçkakandır. Ergin erkekte siyah tepenin gerisindeki kırmızılık dişide yoktur. Gaga dibinden başlayıp enseye ve göğse doğru uzanan geniş siyah bir şerit, ensede birleşmez. Yanak ve boyun yanı kesintisiz düz beyazdır. Böğür ince çizgili olabilir. Kuyruk altı pembemsi kırmızıdır. Kanatta geniş beyaz panel vardır. Genç erkekte tepe kırmızı, böğür çizgilidir ve göğüste pembelik olabilir. Orman Alaca Ağaçkakanı'ndan yanaktan enseye uzanan siyah çizginin ensede birleşmemesi, kuyruk altının daha soluk olması ile ayrılır. Genelde insan yerleşimlerinden uzak olmayan orman, bahçe, dere kenarı ağaçlık, koru ve parklarda yaşar. İnsan yerleşimlerine en yakın yaşayan ve Türkiye'de en yaygın bulunan ağaçkakan türüdür. Uçuşu dalgalıdır. Ağaç kabuklarının altından ve çürümüş ağaç gövdelerinden çıkardığı böcekler ve meyvelerle beslenir.

20-24 cm 34-39 cm 70-98 g. Orta boy, alaca renkli bir ağaçkakandır. Üst taraf siyah, kanat beyaz desenlidir. Kanatta büyük beyaz panel vardır. Alt kısım temiz beyaz ve sütlü kahverengidir. Kuyruk altı kan kırmızısıdır. Alın kızılımsı beyazdır. Erkekte tepe siyah, ense parlak kırmızıdır. Dişide tepede kırmızılık bulunmaz. Gaga dibinden başlayan siyah bir şerit kulak örtülerini çevreleyerek yukarıda ensede, aşağıda ise omuzda birleşir. Böylelikle boyun yanlarında beyaz lekeler görülür. Gençte üst kısımdaki tüylerin ucu kahverengi, tepe kırmızıdır. Alaca Ağaçkakan ve Ortanca Ağaçkakan ile karıştırılır; ayrım için ilgili türlerin metinlerine bakılabilir. Her türlü geniş yapraklı ve yaşlı ormanlarda yaşar. Ağaç kabuklarının altından ve çürümüş ağaç gövdelerinden çıkardığı güveler, kınkanatlılar, karıncalar, diğer böcekler ve meyvelerle beslenir.

ORTANCA AĞAÇKAKAN
Middle Spotted Woodpecker
Dendrocoptes medius

20-22 cm 33-34 cm 50-85 g. Orta boy bir ağaçkakandır; ancak kısa gaga, yuvarlak ve soluk baş nedeniyle olduğundan daha küçükmüş izlenimi verir. Alın kirli beyaz, tepe ve ense kiremit kırmızısıdır. Siyah bıyık çizgisi yoktur ve boyun yanındaki siyahlık ensede birleşmeyip yanakta kalır; yanak temiz beyazdır. Karın ve böğür açık sarı üzeri kalın çizgilidir. Kuyruk altı pembemsi kırmızıdır. Üst kısımlar siyah, kanat siyah üzeri beyaz beneklidir. Kanatta beyaz panel vardır. Genç, ergin den daha soluk renklidir; siyah vücut tüylerinin arasında ve bazen de kanattaki beyazlıklarda kahverenglilik bulunur. Orman Alaca Ağaçkakanı ve Alaca Ağaçkakan'dan görece kısa gaga ve siyah bıyık çizgisi olmayışı ile ayrılır. Yaprak döken ormanlar ve özellikle karışık meşe ve gürgen ormanlarında bulunur. Tırtıllar, yaprakbitleri gibi böcekler ve kabuklu yemişlerle beslenir.

AKSIRTLI AĞAÇKAKAN
White-backed Woodpecker
Dendrocopos leucotos

23-26 cm 38-40 cm 99-112 g. Ülkemizdeki alacalı ağaçkakanların en büyüğüdür. Benzerlerinin aksine kanatta geniş beyaz leke bulunmaz. Kanat telekleri, sırt ve kuyruksokumu enine beyaz çizgilidir. Erkekte tepe kırmızı, dişide siyahtır. Gaga dibinden başlayıp beyaz boyun ve yanağı bölen siyah şeridin bir ucu enseye doğru incelerek uzanır, ancak ensede birleşmez; diğer ucu göğse iner. Göğüs, karın ve böğürde boyuna kalın, siyah çizgiler vardır. Kuyruk altı açık kırmızıdır. Gençte siyah tepe ve kırmızı kuyruk altı daha soluktur. Diğer alacalı ağaçkakanlardan kanadında beyaz geniş beyaz bant olmayışı ile ayrılır. Ülkemizdeki alttürü *lilfordi*, Orta ve Kuzey Avrupa'da yaşayan beyaz sırtlı *leucotos* alttüründen sırtın çizgili olması ile ayrılır. Yaşlı ve seyrek karışık ormanlarda bulunur. Taklaması gür, uzun ve kalındır. Karıncalar, diğer bazı böcekler ve larvalarıyla beslenir.

KÜÇÜK AĞAÇKAKAN
Lesser Spotted Woodpecker
Dryobates minor

Serçe boyutunda, ülkemizdeki en küçük ağaçkakan

14-16 cm 25-31 cm 18-25 g. Ülkemizdeki en küçük ağaçkakandır. Serçe boyundadır. Kanat ve sırt enine beyaz çizgili, gaga kısadır. Alın ve yanak kirli beyazdır. Tepe erkekte kırmızı, dişide siyahtır. Bıyık çizgisinden boyna doğru inen siyah kısa bir bant vardır. Göğüs ve karın kirli beyaz, böğür ince ve uzun siyah çizgilidir. Kıç ve kuyruk altında kırmızılık bulunmaz. Çok küçük olması ve kuyruk altında kırmızılık olmaması ile diğer ağaçkakanlarla karıştırılamaz. Uçuşta diğer ağaçkakanlardan daha sık kanat çırpar. Orman olmayan bölgeler hariç, ülkemizde yaygın ancak az sayıda görülen bir ağaçkakan türüdür. Yaprak döken ve karışık ormanlar, koru, park ve bahçeler ile dere kenarı ağaçlıklarında bulunur. Karıncalar ve sinekler başta olmak üzere böcekler ve larvaları ile örümcekler ve küçük tohumlarla beslenir.

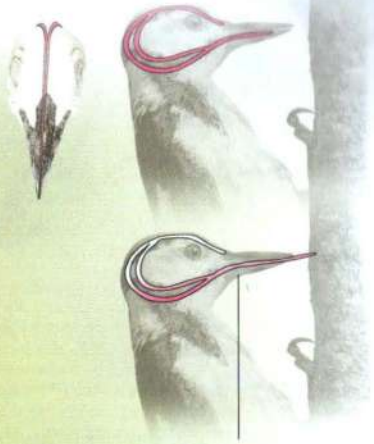
BOYUNÇEVİREN
Eurasian Wryneck
Jynx torquilla

16-18 cm 25-27 cm 30-50 g. Ağaçkakandan ziyade ötücü bir kuş türünü andırır. Kamuflajlı giysisi ve sık bitki örtüsünde bulunması nedeniyle zor fark edilir. Gaga kısa ve sivri, kuyruk uzundur. Genel olarak kahverengi gri renktedir. Tepeden kuyruksokumuna kadar gridir. Enseden kuyruksokumuna inen siyah bir sırt çizgisi vardır. Sürme siyah ve uzun, kaş krem rengidir. Boyun krem rengi sarımsıdır. Kanat kahverengi, krem rengi ve siyah desenlidir. Alt kısımlar sütlü kahve-krem rengi üzeri koyu kahverengi ince desenlidir. Yaş ve cinsiyet ayrımı arazide mümkün değildir. Ülkemizdeki tek göçmen ağaçkakan türüdür. Açıklıkları bulunan yaprak döken ormanlar, ağaçlı açık araziler ve bahçelerde bulunur. Tırmaşıkkuşları gibi ağaçlara tırmanır. Uçuşu diğer ağaçkakanlardan daha az dalgalıdır. Dallara tüner. Sıkça zeminde beslenir ve yerde zıplayarak ilerler. Karıncalar, diğer böcekler ve larvalarıyla beslenir.

Ağaçkakanlar saniyede 15-20 vuruş yapabilirler. Ağaçkakanların dilleri kafatasının arkasından gözlerinin önüne kadar uzanır ve beyin çevresini sarar. Bu yapı ile birlikte gelişmiş boyun kasları ve gaga yapısı sayesinde, ağaçkakanların ağaçlan gagaladıkları sırada beynin fiziksel hasar görmesi engellenir.

Ağaçkakanların dilleri farklı yapılarda olsa da çoğunlukla uzun ve ince olup uç kısımlarında dikenler bulunur. Bir ağaçkakan dilini bazen mızrak gibi kullanıp ileri hamleler ile böcekleri yakalar ama daha çok bir tırmık gibi kullanır, deliklerden içeriye sarkıtıp geriye çeker. Ağaçkakanların dilini kaplayan yoğun bir salya üretmesi de böcek yakalamada yardımcı olur.

Doğangiller çok hızlı uçabilen kuşlardır. Gök Doğan saatte 320 km'yi bulabilen hızlara ulaşabilir.

GÖK DOĞAN
Peregrine Falcon
Falco peregrinus

GRİ DOĞAN
Sooty Falcon
Falco concolor

Doğangiller ve Atmacagiller

2008 yılında yapılan bir moleküler çalışmaya kadar Amerikan Akbabaları (Cathartidae) dâhil Yırtıcılar (Accipitriformes), Doğangiller (Falconidae) ile birlikte Doğanlar (Falconiformes) adlı takımda yer alırdı. Ancak yapılan çalışmalar; Doğangiller'in, Atmacagiller (Accipitridae), Balıkkartalı (Pandionidae) ve Sekreterkuşu (Sagittariidae) ailelerinden oluşan gündüz yırtıcılarından ziyade, Australaves grubundan olan Papağanlar (Psittaciformes) ve Ötücü Kuşlar (Passeriformes) ile daha yakın akraba olduğunu göstermiştir. Bu nedenle yırtıcılar, Afroaves grubunda yer alan ve Accipitriformes olarak bilinen başka bir takıma ayrılmıştır.

Doğangiller ve Atmacagiller'in en karakteristik farklılıkları şunlardır:

Kuşlarda gaga kenarında "tomium" adı verilen kesici kenar, Doğangiller'de çıkıntılı, Atmacagiller'de ise daha yuvarlaktır.

Doğangiller'de burun deliği (nostril) yuvarlak, Atmacagiller'de ovaldir.

Doğangiller'de tarsustaki pullanma daha küçük (ağlı tip) ve orta parmak diğerlerinden daha uzundur. Atmacagiller'de ise tarsus pullanması daha iri parçalı (küçük levhalı tip) ve orta parmak diğerlerinden uzun değildir.

GÖK DOĞAN
Peregrine Falcon
Falco peregrinus

KIZIL ŞAHİN
Long-legged Buzzard
Buteo rufinus

32-36 cm 75-88 cm 298-350 g. Baş büyüktür. Kanatlar uzun ve kuyruğu belirgin şekilde geçer. Orta kuyruk telekleri hafifçe daha uzun ve sivridir. Erginde vücut kurşuni gri, el telekleri siyahtır. Kanat aşağıdan düz gri görünür. Genellikle gıdı açık grimsi beyaz ve bıyık belirsizdir. Bacaklar, gaga derisi ve göz halkası koyu sarıdır. Dişi biraz daha koyu ve kontrastsızdır; arazide ayrımı zordur. Gençte üst kısım koyu kahverengi, kanat örtüleri ucu altın sarısı renktedir. Alt kısım krem rengi üzeri yoğun koyu beneklidir. Kuyruk alttan ince çizgili görünür ve kuyruk ucundaki bant kalındır. Ensede iki krem rengi leke vardır. Yanak krem rengi, bıyık belirgindir. Genç, Delice Doğan ve Ada Doğanı gencine çok benzer; boyut, siluet, kanat altı örtülerinin silik desenleri, geniş koyu firar hattı, göğsün çok fazla desenli ve çizgili olması sonucu ortaya çıkan göğüs bandıyla onlardan ayrılır. Uçurumlar, küçük kayalık adalar ve çöllerdeki engebeli dağlarda ürer. Küçük kuşlar ve böceklerle beslenir.

ADA DOĞANI
Eleonora's Falcon
Falco eleonorae

36-42 cm 84-105 cm 340-460 g. Kanatlar uzun, dar ve sivri uçludur. Farklı giysileri vardır. Daha yaygın olan açık giyside sırt çikolata kahverengisi, boğaz ve yanak beyaz, bıyık çizgisi uzun ve kalındır. Göğüs ve aşağısı krem renginden kızılımsı kahverengiye değişen renklerde üzeri koyu kalın çizgilidir.

Açık renk çizgili kanat altı örtü tüyleri, çizgili kanat ve kuyrukla kontrast yapar. Koyu giyside, vücut tamamen çikolata kahverengisidir. Gaga derisi erkekte sarı, dişide mavimsi gridir. Gençte sırt daha kahverengidir ve kızıl kahverengi tüy uçları pullu desen oluşturur. Tepe koyu kahverengi üzeri ince çizgili, siyah göz maskesi ve bıyık desensiz, boğaz ve yanak sütlü kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Kanat altında, hem kanat altı örtüleri hem de uçma telekleri benekli görünür. Kanat ve kuyruk, Delice Doğan'ınkinden daha uzundur. Koyu form erkek, Ala Doğan'ı andırır; kanat-kuyruk oranları ve sarı bacakla ondan ayrılır. Kayalık uçurumların olduğu adalarda ve deniz kenarlarında yaz sonu kuluçkaya yatmaya başlar ve yavrularını sonbahar göçündeki ötücülerle ve uçan büyük böceklerle besler.

ALA DOĞAN
Red-footed Falcon
Falco vespertinus

27-32cm 65-77cm 115-197 g. Ergin erkekte sırt, kanat ve alt kısımlar grimsi mavidir. Bacaklar, paça, kıç ve kuyruk altı kiremit kırmızısıdır. Göz çevresi çok az daha koyu gri, göz halkası kiremit kırmızısıdır. El örtüleri ve el telekleri uçuşta kanadın diğer yansından daha açık gümüşi-gri görünür. Ergin dişide baş ve alt kısımlar turuncumsu sandır. Yüz ve boğaz kirli beyazdır. Gözü çevreleyen siyah maske, belirgin bir bıyık oluşturur. Kanat üstü ve sırt mavimsi gri üzeri enine koyu çizgilidir. Kuyruk ucu kalın bantlıdır. Kanat altı örtüleri turuncu, kalan kısımlar gri çizgilidir. Göz halkası turuncudur. Genç, dişiye benzer; kanı kahverengi, göğüs çizgili, kanat altı örtüleri benekllidir. Genç erkekte kahverengi tüyler, gri mavi tüylerle karışıktır. Uçuşta Delice Doğan'dan daha narin oluşu ve kısa kanatlanıyla ayrılır. Ağaçlık açık araziler, tarım alanları ve çayırlık alanlarda bulunur. Ağaçlarda koloni halinde ürer. Büyük böceklerin dışında, kertenkeleler, küçük memeliler ve kuşlarla beslenir.

24-32 cm 53-73 cm 125-300 g. Türkiye'deki en küçük doğan türüdür. Baş deseni ve bıyık belirsizdir. Krem rengi kaş çok incedir. Sivri uçlu kanatlan, süzülürken oldukça kısalır ve gövdeye doğru oldukça genişler. Erkekte sırt ve kanatlar mavimsi gri; kanadın dış kısımları daha koyudur. Kuyruk ucunda geniş, siyah bir bant bulunur. Boğaz beyazımsı, alt kısımlar soluk turuncumsu beyaz üzeri koyu çizgilidir. Dişide mavimsi grilik yoktur. Üst kısım kahverengi, tüylerin eksen kısmı koyudur ve çizgili bir görünüm verir. Kuyrukta 4-5 tane koyu kahverengi ve bej renkte eşit aralıklı kalın bant vardır. Alt kısımdaki desenler daha iri ve çentik şeklindedir. Krem rengi yanağın gerisinde virgül şeklinde koyu bir leke vardır. Genç, dişiye benzemekle birlikte sırt ve kanat tüylerinde açık kahverengi benekler bulunur. Gök Doğan'dan boyut ve uçuştaki siluetl ile kolay ayrılır. Daha çok sulak alanlara yakın açık yerler, çayırlar ve tarım alanlarında küçük ötücü kuşların bol olduğu yerlerde bulunur. Genellikle alçaktan hızla uçar. Çoğunlukla küçük kuşlarla beslenir.

28-36 cm 68-84 cm 131-340 g. Uzun, orak benzeri sivri kanatlar, kısa ve kare uçlu bir kuyruk vardır. Erginde üst kısımlar lacivertimsi gri, alt taraf beyazımsıdır ve boyuna siyah kalın çizgilidir. Kuyruk altı ve paçalar pas kızılıdır. Kanat altı sık ve düzenli bir şekilde benekli ve çizgilidir. Kalın bıyık ve maske siyah, yanak ve boğaz temiz beyazdır. Dişi, daha iridir. Genç, kahverengidir; kuyruk altı ve paçaları devetüyü rengindedir. Göğüs ve karındaki çizgiler daha soluktur. Genç, Ala Doğan gencine benzer; sırt daha koyu renklidir. Ala Doğan gibi havada asılı kalmaz. Güçlü ve sürekli şekilde kanat çırpar, kısa süzülür. Ağaçlı açık alanlar, korular, park ve bahçelerdeki yüksek ağaçlar ile kıyılar ve adalarda ürer. Uçuş ustası bir türdür, havadaki manevraları ebabilleri andırır. Yusufçuklar gibi iri böcekler ve uçan küçük kuşlar ve bazen küçük yarasaları yakalayarak beslenir.

35-51 cm 79-114 cm 410-1600 g. Uçuşta tıknaz yapılı gövde; gövdeye doğru genişleyen, oldukça sivri uçlu kanatlar ve büyük doğanlara göre kısa olan geniş kuyrukla tanınır. Baş siyaha yakın koyu gri, bıyıklar kalın, yanak ve boğaz beyazımsı, sırt mavimsi gridir. Açık gri uçlu tüyler desenli bir görünüm verir. Göğüsten itibaren alt kısımlar beyaz üzeri yoğun, koyu kahverengi enine çizgilidir. Kanat altı da yoğun çizgilidir. Kuyruk, gri kahverengi çizgilidir. Kuyruksokumu, sırt ve kuyruğa göre daha açık renktedir. Dişi, erkekten %20 daha iri ve %40-70 daha ağırdır. Bacak, göz halkası ve cere sarıdır. Gençte giysi koyu kahverengidir. Baştaki desen soluk renklidir. Göğüs ve karın kahverengimsi üzerl boyuna desenlidir. Ulu Doğan ve Bıyıklı Doğan'dan küçüktür ve silueti farklıdır: Uzaktan veya farklı renk varyasyonlarının ayrımı güç olabilir. En belirgin ayrım kalın bıyıktır. *F. p. pelegrinoides* (Kızılenseli Doğan) alttürü bazı kaynaklarda ayrı bir tür olarak değerlendirilmektedir. Gök Doğan'ın oldukça küçük bir formu gibidir. Erginin üstü daha açık ve soluk gri, bıyık daha dar, yanaktaki açık kısım daha geniştir. Genç ise daha soluk renkli, tepe kızılımsı, karın daha ince ve seyrek soluk çizgilidir. Ergin, Bıyıklı Doğan'ın *erlangeri* alttürüne oldukça benzer. Bıyıklı Doğan'dan kanat altının kontrastsız olması ve kuyruk bantlarının eşit kalınlıkta olmaması ile ayrılır. Gök Doğan, sarp kayalıklar, sulak alanlar, dağlar, kayalıklar, taygalar, ovalar, yerleşimler gibi oldukça değişik yerlerde bulunur. Dalış uçuşunda dünyanın en yüksek hıza ulaşan canlısıdır. Başta güvercinler olmak üzere çoğunlukla kuşları avlar.

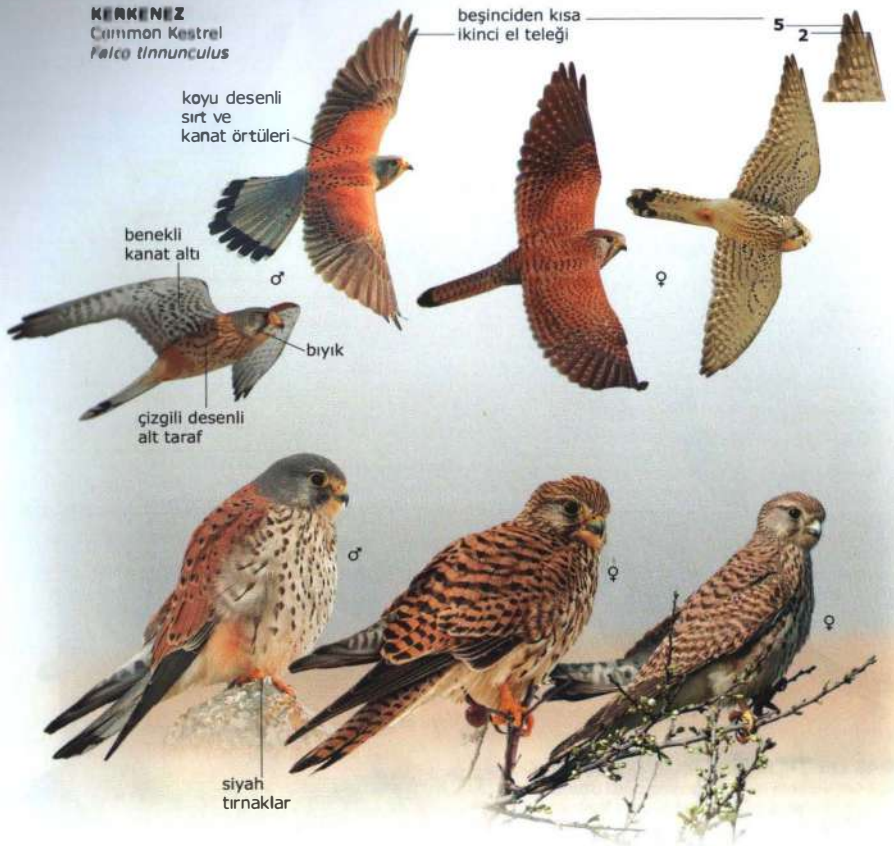
39-48 cm 88-113 cm 430-900 g. Düz, oldukça dar ve sivri bıyık, enseye doğru uzanan koyu bir çizgiyle birleşir. Erginde tepe toprak kızılı veya kirli sarı, alın siyahtır. Sırt ve kanat mavimsi gri ya da kahverengimsi gridir. Boğaz beyaz ve çizgisizdir; göğüs ve apağısı beyazımsı uçuk turuncu üzeri koyu çentik desenlidir. Alt karın ve kıç desensizdir. Kuyrukta 8-12 gri ve koyu kahverengimsi gri şerit bulunur. Gençte üst kısımlar kahverengi desenli, alt kısımlar yoğun koyu gri çizgilidir. Avrupa'da bulunan *F. b. feldeggii* alttüründe üst kısımlar kurşuni gri ya da kahverengimsi gri üzeri koyu çizgilidir. Kuzey Afrika'da bulunan *F. b. erlangeri* alttüründe genel renk daha soluk mavimsi gridir. Kanat, Gök Doğan'ınkinden daha uzun ve yuvarlak; kuyruk daha dar ve uzundur. Gök Doğan'dan daha yavaş kanat çırpar. Genç, Ulu Doğan'a benzer; sırt ve başın üstü koyu kahverengi, alt kısımlar kalın çizgili, kanat altında el örtüleri ve büyük kol örtüleri kanat altının geri kalanından daha koyudur. Çorak alanlar ve kayalık çöller ve yan çöllerde; kışın sulak alanlar, kayalıklar ve tarlalarda da bulunur. Genelde kuşları avlar.

45-57 cm 97-126 cm 730-1300 g. Ülkemizdeki en büyük doğandır. Geniş kanatlar yuvarlak uçludur; kanat kuyruğu geçmez. Üst kısımlar farklı tonlarda kahverengi, tüy uçları daha açık renktedir. Kanat örtüleri, siyahımsı uçma telekleriyle kontrast oluşturur. Kuyruk üstü silik çizgilidir. Gençte daha yoğun olan karındaki koyu sık çizgiler, paçalara kadar ulaşır. Erginde silik bıyık, genellikle küt uçla gözün altında kesilir. Genç, ergine benzer; üst kısımlar sarımsı kahverengi, baş daha koyu, kaş daha belirgindir. Gök Doğan ve Bıyıklı Doğan'dan iriliği, kuyruk uzantısı, alna doğru uzanan belirgin kaşı ve bıyığındaki farklarla ayrılır. Bozkırlar, yan çöller, tarım alanları, otlaklar, yüksek düzlükler, sulak alanlara yakın yerler gibi geniş açık alanlarda bulunur. Küçük memeliler, küçük ve orta boylu kuşların yanı sıra bazen ördekler ve daha büyük kuşları da avlar.

KERKENEZ
Common Kestrel
Falco tinnunculus

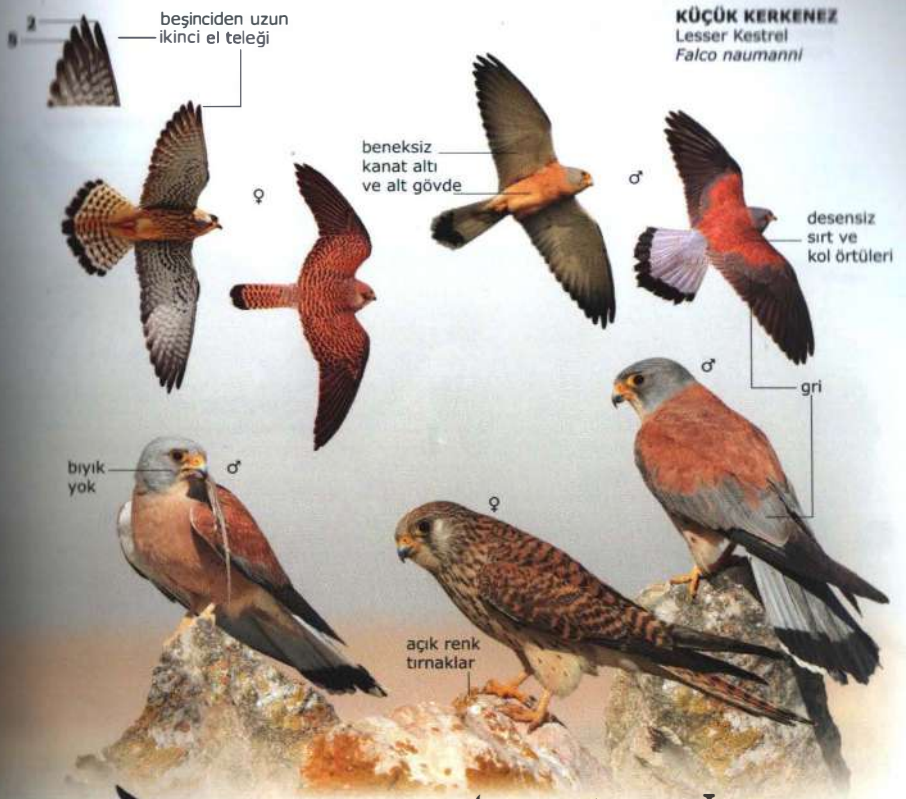
27-35 cm — 57-79 cm — 136-314 g. Gövde ince uzun, baş kısa ve tıknazdır. Kanatlar uzun ve sivri, kuyruk uzundur. Tırnaklar siyahtır. Erkekte baş kurşuni renktedir ve koyu bir bıyık vardır. Sırt ve kanadın kol kısmı kızılımsı kahverengi üzeri koyu desenli, kanadın el kısmı kahverengidir. Alt kısım krem rengi üzeri koyu kahverengi çizgili ve desenlidir. Kurşuni kuyruğun ucu beyazdır ve uca yakın siyah kalın bir bant bulunur. Dişi ve gençte kurşuni renk bulunmaz. Kuyruk, uçta daha kalın ve kahverengi kızıl üzeri koyu çizgilidir. Dişi ve genci, Küçük Kerkenez'inkinden ayırmak güçtür (Küçük Kerkenez metninde aynm noktaları verilmiştir). Havada asılı kalarak avını ararken, Küçük Kerkenez'den daha sık kanat çırpar. Açık alanlar, bozkırlar, tanm alanlan, yerleşim yerleri ile dağlık ve kayalık bölgelerde yaşar. Böcekler, sürüngenler, küçük memeliler ve kuşlarla beslenir.

KÜÇÜK KERKENEZ
Lesser Kestrel
Falco naumanni

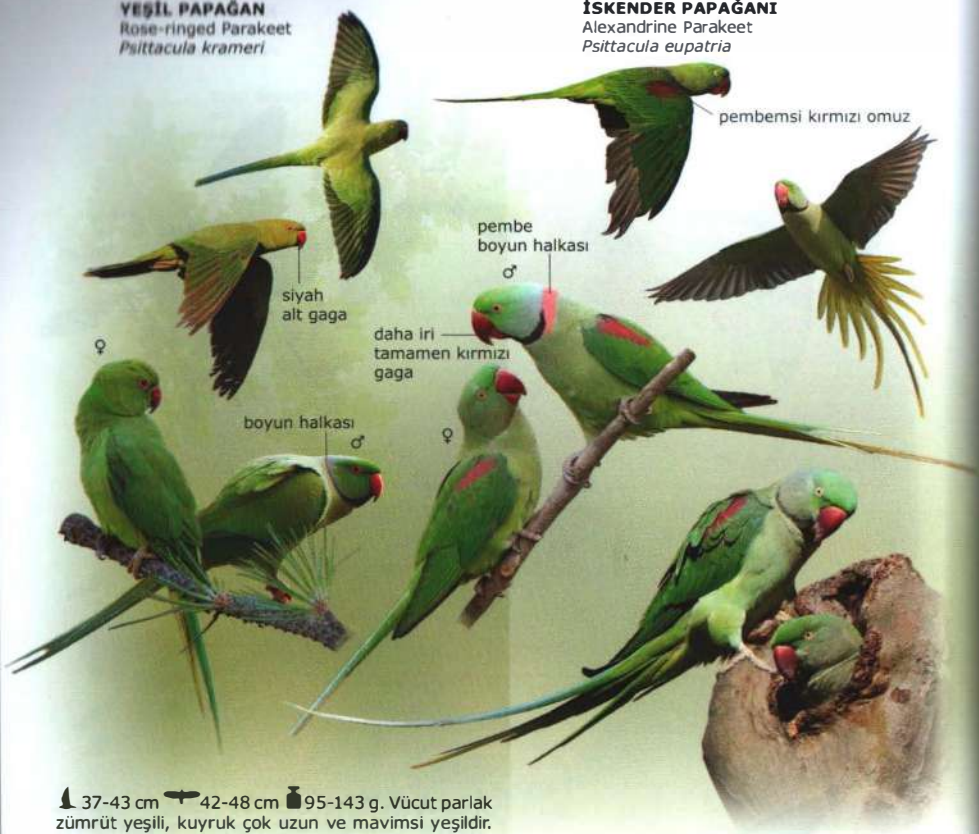
29-32 cm 58-73 cm 90-208 g. Erkekte baş ve büyük kol örtüleri mavimsi gri; sırt, omuz, küçük ve orta kol örtüleri kızıl kahverengidir. Alt kısım krem rengi, böğür hafif koyu çizgilidir. Kama şeklindeki kuyruk açık gri ve uçlan beyazdır. Uca yakın kısımda siyah bant bulunur. Uçma telekleri koyu kahverengidir. Beyaz kanat altındaki örtü tüyleri seyrek koyu beneklidir. Tırnaklar açık renktir. Dişi ve genç birbirine benzer. Dişi ve gençte üst kısımlar ve kuyruk kızılımsı kahverengi üzerine koyu kahverengi çizgili ve desenli olup mavilik bulunmaz. Desensiz sırt, kanatta grilik olması, ikinci el teleğinin beşinciden uzun olması, konmuş haldeyken el telekleri uzantısının daha uzun olması ve açık renk tırnaklar ile Kerkenez'den ayrılır. Havada asılı kaldığında Kerkenez'e göre daha az kanat çırpar ve daha çok süzülür. Bozkırlar, yarlar, binalar, harabeler ve tarım alanlarında yaşar. Kerkenez'den daha sosyal olup gruplar veya koloniler oluşturur. Büyük böcekler başta olmak üzere kertenkeleler, küçük memeliler ve kuşlarla beslenir.

YEŞİL PAPAĞAN
Rose-ringed Parakeet
Psittacula krameri

İSKENDER PAPAĞANI
Alexandrine Parakeet
Psittacula eupatria

37-43 cm 42-48 cm 95-143 g. Vücut parlak zümrüt yeşili, kuyruk çok uzun ve mavimsi yeşildir. Kanca gibi iri üst gaga kırmızı, ucu koyu, alt gaga ise siyahtır. Erkekte siyah gıdı enseye doğru incelerek giden yay şeklinde bir boyun halkası oluşturur. Siyah boyun halkasını, enseden gelen mavi ve uçuk pembe renk çevreler. Mavilik bazen ense ve tepeye doğru çıkabilir. Gözpınarında çok ince siyah bir çizgi vardır. Göz mavidir. Bacaklar yeşilimsi gridir. Dişide başta desenlenme bulunmaz; bazılarında gözpınarında belirsiz siyah çizgi vardır. Genç, dişiye benzer ancak daha sarımsıdır ve boyun halkası ya bulunmaz ya da oldukça belirsizdir. İskender Papağanı ile karışabilir. Omuzda pembelik olmaması ve alt gaganın siyah olması ile ondan ayrılır. Parklarda kovuk olan büyük ağaçlarda yaşar ve yuva yapar. Meyveler ve çekirdekleri, tohumlar, fındıklar, yemişler ve sebzeler başlıca besinleridir. Anavatanı Afrika ve Hindistan olup ülkemizde kafes kaçkını bir türdür ve şehir parklarında görülebilir.

50-62 cm 19-22cm 198-258 g. Vücudu parlak zümrüt yeşili, kuyruk çok uzun ve mavimsi yeşildir. Genel görünümü Yeşil Papağan'a benzer; biraz daha iri yapılıdır ve gaga daha büyüktür. Ayrıca omuz koyu pembemsi kırmızı, gaganın tamamı kırmızı, göz sarı, kanat gövdenin geri kalanından daha koyu yeşildir. Erkekte gıdıdaki siyahlık hilal şeklinde enseye doğru uzanır ancak ensede birleşmez. Boyun halkası uçuk pembedir ve Yeşil Papağan'dakinden daha geniştir. Dişide boyun halkası bulunmaz. Genç, dişiye benzer; daha sarımsı renktedir. Şehirler dışındaki yaşamları pek bilinmez. Parklarda içi kovuk olan büyük ağaçlarda yaşar ve yuvalanır. Meyveler ve çekirdekleri, çeşitli tohumlar, fındıklar, yemişler, sebzeler ve taze sürgünler başlıca besinleridir. Anavatanı Güney Asya olan bu papağan, ülkemizde kafes kaçkını bir türdür.

SARIASMA
Eurasian Golden Oriole
Oriolus oriolus

24-25 cm 44-47 cm 42-102 g. Karatavuk boyutundadır. Erkekte kafa, üst kısım ve alt kısmın tamamı parlak altın sarısıdır. Kanatlar ve kuyruk siyah, kuyruk dış teleklerinin ucu sarıdır. El teleklerinin dibindeki sarılık bir kanat paneli oluşturur. Gözpınarı siyah, göz rengi kırmızı ve gaga pembemsidir. Dişide baş ve sırt yeşilimsi sarıdır. Boğaz ve alt gövde beyaz üzeri siyah ince çizgili, böğür sarı üzeri koyu çizgilidir. Gözpınarı koyu kahverengidir. Kahverengi kanatlar kısmen yeşilimsidir. Gaga daha koyu pembedir. **Genç**, dişiye çok benzer; göz kahverengi, gövde daha çizgili ve koyu renktedir. Akarsu kenarlarındaki kavak gibi yüksek ağaçlarda, yaprak döken ağaçların sık olduğu korularda, ekili alanların etrafındaki **ağaçlar** ve meyve bahçeleri ile uzun ve sık ağaçlı parklarda yaşar. Meyveler ve küçük omurgasızlarla beslenir.

KIZILBAŞLI ÖRÜMCEKKUŞU
Woodchat Shrike
Lanius senator

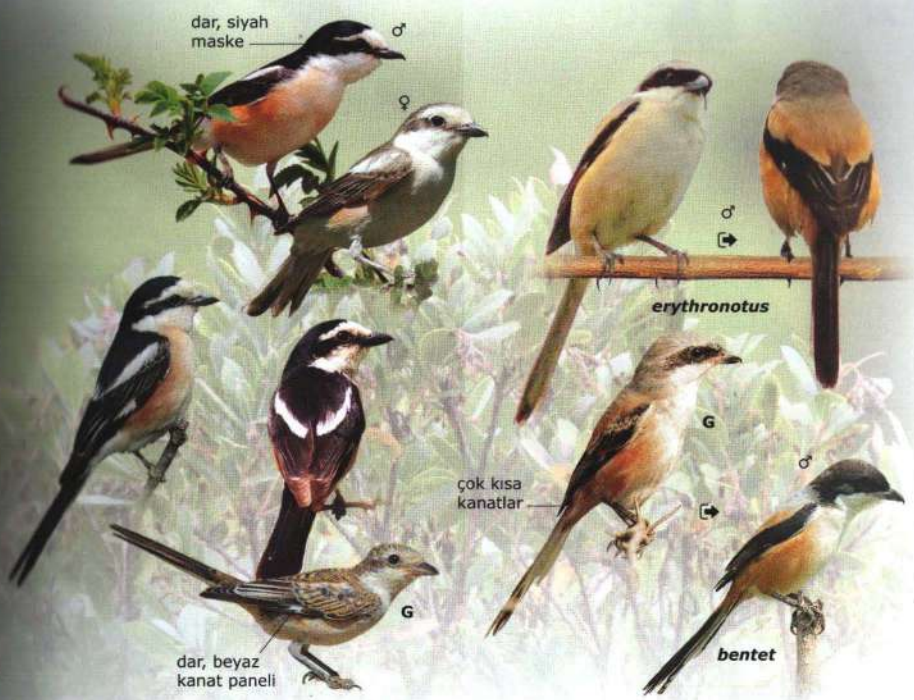
18-19 cm 26-28 cm 21-59 g. Erkekte tepe ve ense kızıl kahverengi, tepe ortasına kadar çıkan geniş maske siyahtır. Bu maske ensede omuz tüylerine kadar uzanır. Omuz tüyleri beyaz, kanat koyu kahverengimsi siyah, kuyruksokumu ve el teleklerinin dibi beyazdır. Alt kısım beyaz, böğür hafif sütlü kahverengimsi turuncu lekelidir. Kuyruk siyah; ortadaki teleklerin ikisi beyaz uçlu, en dıştakiler ise beyazdır.

Dişide renkler daha soluk; gözpınarı ve alın çoğunlukla krem rengi, maske kahverengi siyahtır. Kanat paneli ve omuz tüyleri erkekteki kadar geniş ve parlak beyaz değildir: Gençte sırt grimsi kızıl kahverengi, omuz tüyleri kirli beyaz ve uçları koyu kahverengi desenlidir. Kanat telekleri koyu kahverengi, kenarları kızıl kahverengidir. Tepe grimsi beyaz üzeri koyu desenlidir. Genç, Maskeli Örümcekkuşu gencinden beyaz kuyruksokumu, daha kalın gaga, sırt ve kanatların daha kızıl kahverengi oluşu ve beyazımsı desenli omuz tüyleriyle; Kızılsırtlı Örümcekkuşu gencinden ise beyaz kuyruksokumu ve açık renk omuz tüyleri ile ayrılır. Kurak, seyrek ağaçlıklar, orman kenarları ve açıklıkları, zeytinlikler ve bahçelerde tüneyerek böcekler, küçük memeliler, sürüngenler, kuşlar ve böğürtlen gibi küçük meyvelerle beslenir.

MASKELİ ÖRÜMCEKKUŞU
Masked Shrike
Lanius nubicus

UZUNKUYRUKLU ÖRÜMCEKKUŞU
Long-tailed Shrike
Lanius schach

17-18,5 cm 24-27 cm 15-30 g. Küçük boylu, ince yapılı bir örümcekkuşudur. Siyah beyaz renklerdedir. Erkekte tepe, kulak örtüleri, ense, sırt, kuyruk ve kanatlar parlak siyahtır. Alın, kaş, boğaz, omuz tüyleri ve kanat paneli beyazdır. Göğüs ve böğür turuncudur. Gaga ve bacaklar siyahtır. İnce ve uzun kuyrukta en dış kuyruk telekleri beyazdır. Dişi, erkeğe benzer; ancak daha soluk renktedir ve sırt kahverengidir. Gençte sırt gri kahverengi, omuz tüyleri geniş beyaz desenlidir ve üst vücut ile böğür genel olarak yoğun grimsi kahverengi desenlidir. Genç, Kızılbaşlı Örümcekkuşu gencine benzer. Küçük ve narin gövde, koyu kuyruksokumu, sırtın ve başın griliği ve daha büyük kanat paneliyle ondan ayrılabilir. Seyrek ve yoğun ağaçlık alanlarda tüneyerek böcekler ve küçük sürüngenleri avlayarak beslenir.

20-25 cm 25-28 cm 50-53 g. Büyük ve renkli bir örümcekkuşudur. Farklı varyasyonları vardır. Alın ve göz maskesi siyah, tepe ve ense gridir (*erythronotus*). Kanat örtü tüyleri, sırt, kuyruksokumu ve böğür soluk turuncudur. Kanat telekleri siyah, kol ve kın telekleri dış kenarları devetüyü rengindedir. Uzun, siyah kuyruk telekleri beyaz uçludur. Bazılarında tepe tamamen siyah, gövde gri olabilmektedir (*bentet*). Eşeyler benzer görünümdedir; dişi daha donuk renkli ve bacaklar erkeğe göre daha kahverengidir. Gençte yüz maskesi daha dardır. Sırt, karın ve kuyruksokumu ile kanat tüylerinin ucu krem rengi desenlidir. Orta ve Güney Asya'da bulunur. Ülkemizde rastlantısaldır. Alçak ovalardan 4300 m yüksekliğe kadar olan kurak, yarı kurak, ağaçlık ve çalılıklar, bozkırlar, ekili alanlar gibi değişik habitatlarda yaşar. Genellikle yerde ve omurgasızlar, küçük balıklar, kurbağalar, sürüngenler, kuşlar ve memelilerle beslenir.

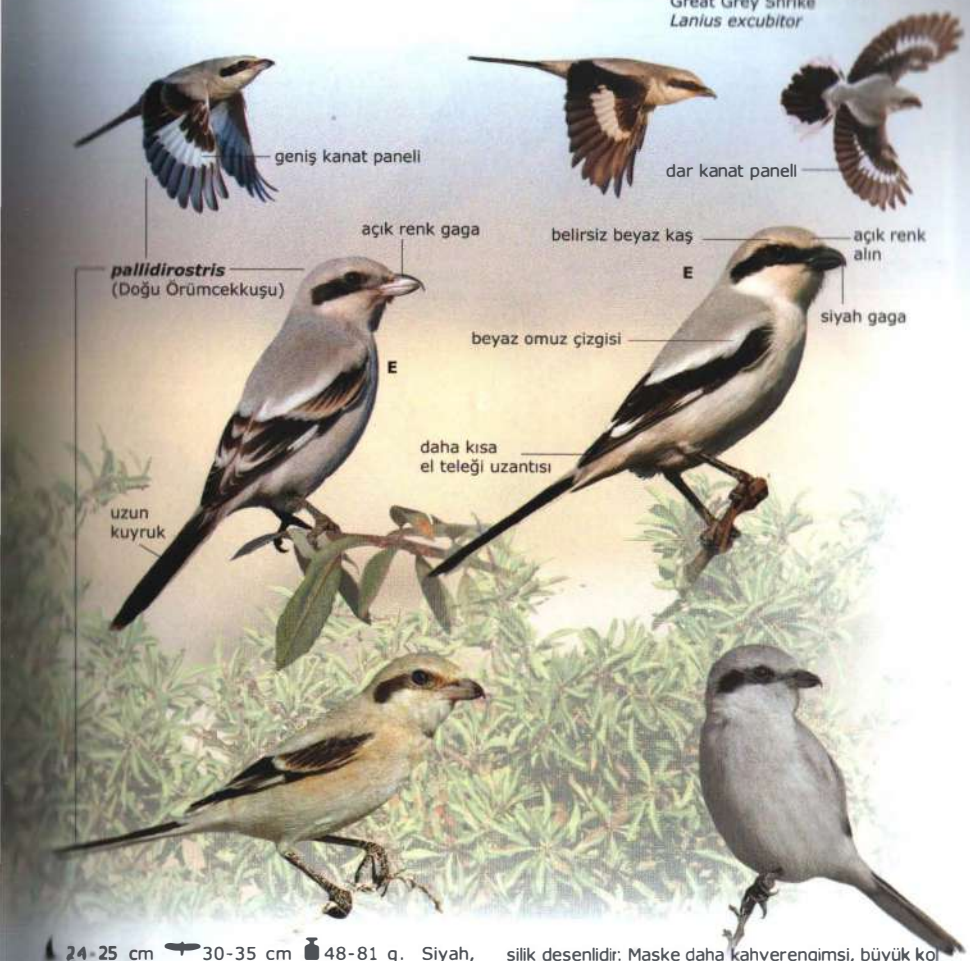
KARAALINLI ÖRÜMCEKKUŞU
Lesser Grey Shrike
Lanius minor

19-23 cm 32-35 cm 41-62 g. Orta büyüklükte, siyah, gri, beyaz renklerde bir örümcekkuşudur. Erkekte maske, alın ve tepenin önü siyah; tepe, ense, sırt ve omuzlar gridir. Boğaz beyaz, alt göğüs ve karın tozpembedir. Kanat siyah, el telekleri dibi beyazdır; kanat kapalıyken büyük dikdörtgenimsi beyaz bir kanat bandı oluşturur ve uçuşta da belirgindir. Kuyruk siyah, uçları beyazdır ve en dıştaki iki kuyruk ise tamamen beyazdır. Dişi, erkeğe benzer; daha koyudur, göz maskesi daha dar ve grimsi kahverengidir. Gençte sırt ve kuyruksokumu tüylerinin ucu gri kırçıllıdır. Kanat örtü tüyleri ve teleklerin uçları ile pembelik bulunmayan alt gövde beyazdır. Ön tepe ve alında siyahlık bulunmaz. Büyük Örümcekkuşu'ndan iri ve üstü bombeli gaga, oldukça uzun el telekleri ve omuz çizgisi olmamasıyla ayrılır. Kızılsırtlı Örümcekkuşu'ndan kuyruk altının düz beyaz oluşuyla ayrılabilir. Diğer örümcekkuşlarına göre daha güneşli ve kurak ortamlarda, bodur ağaçlı, çalılık çorak ve ekili alanlarda, çalılar ve telefon tellerine konmuş olarak görülür. Çoğunlukla böcekleri avlar. Bazen solucanlar, salyangozlar, meyveler ve tohumları da yer.

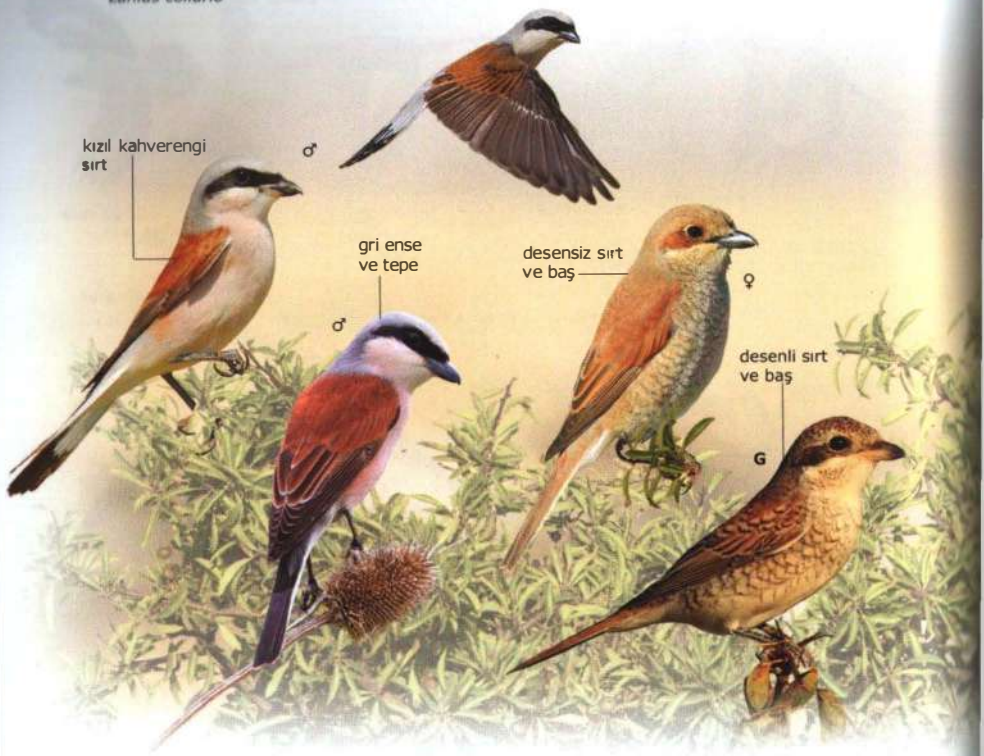
BÜYÜK ÖRÜMCEKKUŞU
Great Grey Shrike
Lanius excubitor

24-25 cm 30-35 cm 48-81 g. Siyah, beyaz ve gri renklerde iri bir örümcekkuşudur. Maske, kanatlar ve kuyruk siyahtır. Bazılarında beyaz ince bir kaş bulunur. Baş, sırt ve kuyruksokumu gridir. Boğaz ve alt kısımlar beyazdır. Kısa, siyah kanatlar, kapalıyken kuyruksokumuna kadar uzanır. El telekleri ve birkaç kol teleğinin dibi beyazdır; kanat kapalıyken küçük bir panel oluşturur ve uçuşta büyük bir virgül gibi görünür. Kol ve kın teleklerinin ucu beyazdır. Gri sırt ile siyah kanadı beyaz bir hat ayırır. Kuyruk siyahtır; orta teleklerden dışa doğru kademeli artan beyazlık vardır ve en dıştaki telekler neredeyse tamamen beyazdır. Gaga siyahtır. Dişinin gövdesinde daha az beyazlık, daha çok grilik vardır. Kanat tüy uçları beyaz değildir, bazen göğüs tüyleri silik çizgili olabilmektedir. Genç daha kahverengimsi gridir. Enseden kuyruk üstü tüylerine kadar koyu çizgili, kirli beyaz göğüs ve böğür silik desenlidir. Maske daha kahverengimsi, büyük kol örtüleri ucu beyazımsıdır ve silik bir kanat bandı oluşturur. *L.e. pallidirostris* alttürü bazı kaynaklarda ayrı bir tür olarak verilir; dar maske, açık renk gaga, açık gri üst kısım, geniş kanat paneli, uzun kanatlar ayırt edici özellikleridir. Karaalınlı Örümcekkuşu'ndan kısa kanatlar ve sırt ile kanat arasında beyazlık olmasıyla ayrılabilir. Etrafında çalılar ve ağaçlar olan açık ve eklil alanlarda, alçak bir dalın üzerinde konarak omurgasızlar, küçük kuşlar ve küçük kemirgenlerden oluşan avını bekler.

KIZILSIRTLI ÖRÜMCEKKUŞU
Red-backed Shrike
Lanius collurio

17-19 cm 24-27 cm 22-34 g. Erkekte tepe, ense ve kuyruksokumu gri, sırt ve kanat örtüleri parlak kızıl kahverengi, boğaz ve alt gövde parlak beyaz, böğür ve göğüs uçuk pembedir. Sürme şeklindeki siyah ve kalın maske gözün önünde birleşir. Kuyruk siyah, kuyruk kenarları beyazdır. Dişide üst gövde soluk kızılımsı kahverengi, sırt ve kanatlar desensizdir. Boğaz ve alt gövde kirli beyaz, göğüs ve böğür çentik şeklinde koyu desenlidir. Baş ve ense kahverengimsi gri, maske dar ve koyu kahverengidir. Kuyruk teleği kızıl kahverengi, kuyruk kenarları beyazdır. Genç, dişiye benzer; vücut genel olarak yoğun çentik şekilli koyu desenlidir. Diğer bütün örümcekkuşlarından tepe ve ensenin gri oluşu ve kızıl kahverengi sırt ve kanat örtüleriyle ayrılır. Genellikle kurak ve yarı çöllerdeki çalılık ve bodur ağaçlı açık alanlar ve ekili alanlarda bulunur. Ağırlıklı olarak omurgasızlar ve küçük sürüngenlerle beslenir.

TÜRKİSTAN ÖRÜMCEKKUŞU
Red-tailed Shrike
Lanius phoenicuroides

16,5-18 cm 25-28 cm 25-38 g. Erkekte ense ve sırt grimsi kahverengi, tepe kızılımsı kahverengi devetüyü rengindedir. Geniş siyah maske gaga dibine kadar uzanır. Geniş beyaz kaş alında birleşir. Yanak ve boğaz beyazdır. Alt kısım genellikle krem rengi beyazdır. Böğür turuncumsu kahverengidir. Kuyruk pas kırmızısıdır. Uçma telekleri koyu kahverengidir ve ilk teleklerinin dibindeki beyazlık kanatta küçük beyaz bir leke oluşturur. Dişide renkler daha soluktur; koyu kahverengi maske daha küçüktür ve gözün arkasına kadar uzanır. Kaş krem rengidir; yanak, boyun yanı ve böğür çok silik koyu desenlidir. Kanattaki beyaz daha küçüktür ve krem rengindedir. Genç, dişiye benzer; tepe belirsiz grimsi kahverengi çizgilidir. Kızılsırtlı Örümcekkuşu dişisi ve gencinden grimsi kahverengi sırt, belirgin beyaz kanat paneli, daha iri gaga, kuyruk kenarlarında beyaz olmayışıyla ayrılır. Kızılkuyruklu Örümcekkuşu'ndan geniş beyaz kaş, beyaz boğaz ve farklı gövde altı rengiyle ayrılır. 2000 m'ye kadar olan yüksekliklerde kurak, çalılık ve ağaçlık alanlarda, ekili yerlerde ve parklarda bulunur. Daha çok omurgasızlar, küçük sürüngenler ve memelilerle beslenir.

KIZILKUYRUKLU ÖRÜMCEKKUŞU
Isabelline Shrike
Lanius isabellinus

16,5-18 cm 25-28 cm 26-33 g. Erkekte kuyruk ve kuyruksokumu pas kızılıdır. Sırt, ense ve tepe kum renginde grimsi kahverengidir. Gözü içine alan siyah maske gagaya kadar devam etmez ve oldukça ince kaş krem rengimsi beyazdır. Gözpınarı çoğunlukla açık renktir. Gaga siyahımsı koyu kahverengidir. Alt gövde fildişi beyazı ve desensizdir. Uçma telekleri örtü teleklerinden koyudur. Dişi, erkekten biraz daha soluk renktedir; maske daha dar ve kahverengidir. Göğüs ve böğür çentik şeklinde desenlidir. Gaga dibi pembemsidir. Genç, dişiye benzer; dişiye göre desenler daha belirgin ve fazladır. Kanat örtü tüylerinin ucu krem rengi sütlü kahverengidir ve bir kanat çizgisi oluşturur. Göz maskesi grimsi kahverengi, gıdı ve boğaz kirli beyazdır. Kızılsırtlı Örümcekkuşu gencinden kuyruk ve kuyruksokumunun kızıl oluşu, kuyruk kenarlarında beyaz olmayışı ve çoğunlukla görünen krem rengi kanat paneliyle ayrılır. Türkistan Örümcekkuşu'ndan genel olarak daha açık renklerde oluşu, gövde üstünün ve tepenin kızıl kahverengi tonlarda değil gri kum rengi tonlarında oluşu, alt ve üst gövde arasında daha az kontrast oluşu, gaga dibi ve gözpınarının açık rengi, daha belirsiz kaş ve kanat paneli gibi farkları ile ayrılabilir. 2000 m'ye kadar olan yükseklikllerde kurak, çalılık ve ağaçlık alanlarda, ekili alanlarda ve parklarda bulunur. Daha çok yerde ve omurgasızlar, küçük sürüngenler ve memelilerle beslenir.

KIRMIZIGAGALI DAĞ KARGASI
Red-billed Chough
Pyrrhocorax pyrrhocorax

daha kısa kuyruk

belirgin, uzun altı parmak

uzun, kıvrık, kırmızı gaga

E

turuncu sarı gaga

G

38-41 cm 73-90 cm 207-375 g. Gövde ve özellikle kanatlar parlak metalik siyahtır. Uzun ve aşağı kıvrık gaga ile bacaklar kırmızıdır. Gençte tüyler daha mat, gaga daha kısadır. İlk kıştan önce turuncu sarı olan gaga, daha sonra parlak kırmızıya döner. Genellikle aynı ortamda yaşadığı Sarıgagalı Dağ Kargası'ndan uçuşta el teleklerin daha derin parmaklı görünmesi, parmak sayısının daha fazla olması, çok daha uzun ve kırmızı gaga ve nispeten kısa, düz kuyrukla kolayca ayrılır. Yüksek dağlardaki düzlüklerde ve kaya yarıklarında yaşar. Yazın 3000 m üzerine ve buzullara kadar çıkarken, kışın orman sınırına ve 1000 m'nin altındaki yerleşim yerleri civarındaki kayalıklara kadar iner. Çığlığı andıran sesi, Sarıgagalı Dağ Kargası'nın ıslığa benzeyen sesinden ayrılır. Baharda böcekler ve larvaları ile yumuşakçalar gibi omurgasızlarla beslenirken, sonbahar ve kışın bunların yanında küçük bitki soğanları, tohumlar ve çalı meyveleriyle beslenir.

SARIGAGALI DAĞ KARGASI
Alpine Chough
Pyrrhocorax graculus

34-38 cm 75-85 cm 160-277 g. Orta boyda, kısa bacaklı ve küçük kafalı bir kargadır. Kısa, kalın ve aşağı kavisli gaga sarıdır. Bacaklar turuncudur. Gövdenin tamamı parlak siyahtır. Bazen iyi ışıkta kanat ve kuyruk yanardöner mavimsi yeşil görünür: Uçuşta kanatlar oldukça geniş ve parmaklı görünür. Kanat ucu yuvarlaktır ve genellikle beş parmak seçilir. Kanat altı örtüleri uçma teleklerinden daha koyudur. Kuyruk uzundur ve kanat enine yakındır. Gençte tüyler mat siyah, gaga boynuz renginde, bacaklar siyah ya da koyu kahverengidir. Kırmızıgagalı Dağ Kargası'ndan gaga rengi ve gaganın kısa olması, kanat ucunun yuvarlak olması ve daha az parmak görünmesi, kuyruğun uzun olması ve kanat altı kontrastlığın daha fazla olması ile ayrılır. Yazın genelde 2000-4000 m arasında bulunurken, kışın aşağılara iner. Böcekler ve larvaları, yumuşakçalar gibi omurgasızlarla ve küçük bitki soğanları, tohumlar ve çalı meyvelerlyle beslenir.

KUZGUN
Northern Raven
Corvus corax

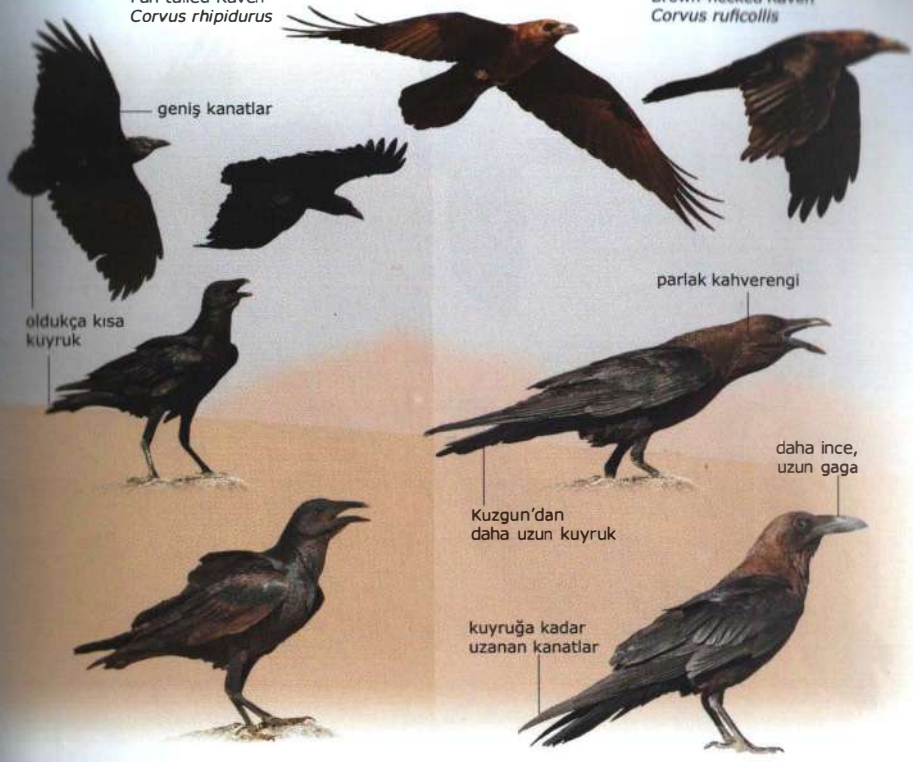

58-69 cm 120-150 cm 585-2000 g. Ülkemizdeki en büyük ötücü kuş türüdür: Leş Kargası'ndan çok daha iridir. Vücut tamamen parlak siyahtır. Gaga, çok güçlü, siyah ve üstü kavislidir. Gaga dibinden gaga ortasına kadar uzanan fırça gibi sert kıl tüyleri vardır. Uzun kuyruk kama şeklindedir. Göz koyu kahverengidir. Genç daha mattır ve tüyler hafif kahverengiye dönüktür. Göz mavimsi gridir. Ağız içi kırmızıdır ve kuşun statüsü ile orantılı olarak iki yıl içerisinde siyaha döner. Kuşların en zekilerindendir. İnsanlara ve başta kurtlar olmak üzere etoburlara temkinli yaklaşır. Deniz kenarından yüksek dağ kayalıklarına kadar hemen her yerde yaşayabilir. Temelde leşçildir. Yaralı, hasta, araç çarpmış hayvanlar, yumurtalar, sürüngenler, sümüklüböcekler dâhil hemen her şeyi yer. Birçok yırtıcı, av bulmak için Kuzgun'ları takip eder.

KISAKUYRUKLU KUZGUN
Fan-tailed Raven
Corvus rhipidurus

ÇÖL KUZGUNU
Brown-necked Raven
Corvus ruficollis

46-47 cm 102-121 cm 512-734 g. Bütün vücut parlak siyahtır. Siyah gaga, Kuzgun'a göre daha kısa ve daha kalındır. Uçuşta yelpaze gibi açılan kuyruk, belirgin şekilde kısadır. Uçuşta kanadın "S" şekli nedeniyle yarasayı andırır. Bulunduğu bölgelerde, Çöl Kuzgunu ile karışabilir; kısa kuyruğuyla hemen ondan ayrılır. Genç, ergine çok benzemekle birlikte daha mat renklidir. Kanat ve kuyruk telekleri daha kahverengimsidir. Kuzgun'a göre daha sürücüldür. Ülkemizde rastlantısal bir türdür. Kuzeydoğu ve Orta Afrika ülkelerinde yerlidir. Çöller, yarı çöller, savanlar, çalılıklar, yerleşim yerleri, hayvan bannaklarının yakınları ve çöplüklerde yaşar. Temelde etobur ve çöpçüdür. Tahıllar, hurma, böcekler ve diğer omurgasızlar ile çöpler ve artıkları yer. Bazen diğer kuşların yumurta ve yavrularını çalar.

52-56 cm 106-126 cm 500-647 g. Büyük kargalardandır. Giysi genel olarak siyahtır. Üst kısım ve kanatlar, parlak metalik lacivert görünür. Ense, sırt, boğaz ve boyun yanları belirgin parlak kahverengidir. Genç daha kahverengi ve daha az parlaktır. Kuyruk Kuzgun'daki gibi kama şekillidir. Kuzgun'dan kahverengi üst kısım ve konduğunda kuyruğa kadar uzanan kanatlarla ayrılır. Uçarken gagayı aşağı eğik tutar. Ortadoğu ülkelerinden Pakistan'a ve Kuzey Afrika'ya kadar geniş bir bölgeye dağılmıştır. Ülkemizde rastlantısal konuktur. 1985'te Cizre'de görülmüştür. Çöl düzlükleri, yarı çöller, savanlar, çalılıklar ve çöplüklerde yaşar. Esas olarak etoburdur. Küçük yılanlar, kaplumbağalar, kertenkeleler ve kuşlar ile yumuşakçalar, çekirgeler gibi omurgasızlarla; ayrıca mısır, arpa, hurma vedığer meyveler dışında, insan gıdası artıkları ve çöplerle beslenir.

EKİN KARGASI
Rook
Corvus frugilegus

KÜÇÜK KARGA
Western Jackdaw
Coloeus monedula

44-46cm 81-99cm 325-571 g. Vücuttamamen siyahtır. Yakından ve iyi ışıkta parlak yanardöner mavimsi mor görünür. Uzun gaga, sivri tepe ve paçalı oluşuyla diğer kargalardan ayrılır. Gaga kökünün çevresinde krem rengimsi pütürlü beyaz deri bulunur ve göze kadar ulaşır. Gençte tüyler mat renkli, ense ve sırt daha kahverengimsidir. Gaga kökünde beyazlık görülmez ve gaganın üzerine doğru gelen fırçamsı tüyler vardır. Biraz dikkatli bakıldığında diğer kargalardan kolaylıkla ayrılır. Geniş düz arazilerde, korularda, orman açıklıklarında, meralarda, parklarda, biçilmiş veya nadasa bırakılmış tarlalarda, köylerin kenarlarındaki ağaçlıklarda, akarsu ağızlarında sürüler halinde bulunur. Diğer karga türlerine göre daha hepçildir. Yazın solucanlar, küçük memeliler, küçük sürüngenler, kuş yavruları ve yumurtaları; kışınsa daha çok anız sonrası çıkan sürgünler, tohumlar, hububat ve tanelerle beslenir.

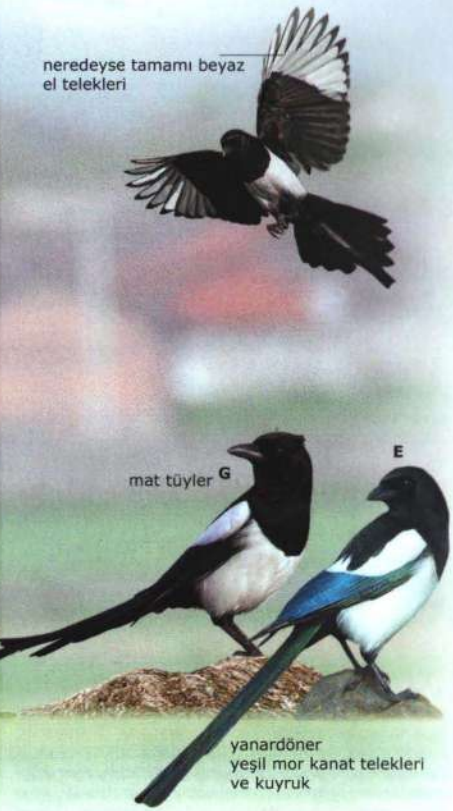
34-39cm 67-74 cm 136-265 g. Küçük, sosyal bir karga türüdür. Ülkemizde bulunan *soemmerringii* alttüründe tepe, ortasına kadar siyah, tepe ortasından enseye kadar kül grisidir. Boyunda yarım ay şeklinde beyaz yakalık vardır. Sırt, kuyruksokumu ve alt kısımlar grimsi siyah desenli görünümdedir. Kanat ve kuyruk metalik parlak siyahtır. Göz açık mavi renktedir. Gençte tüyler daha mattır. Beyaz boyun yakalığı tam belirgin değildir. Göz daha koyu ve donuk renktedir. Geniş düz alanlarda, tarım arazilerinde, etrafı ağaçlıklı akarsu yataklarında, parklarda, şehirlerde, eski yapılarda, meralarda, köylerin kenarlarındaki ağaçlıklarda ve sıkça Ekin Kargası'yla beraber bulunur. Beslenmesi diğer karga türlerine göre daha bitkiseldir. Besinlerinin yarıdan çoğunu tahıllar, meyveler ve tohumlar oluşturur. Üreme döneminde böcekler ve larvalarıyla beslenir.

LEŞ KARGASI
Hooded Crow
Corvus cornix

SAKSAĞAN
Eurasian Magpie
Pica pica

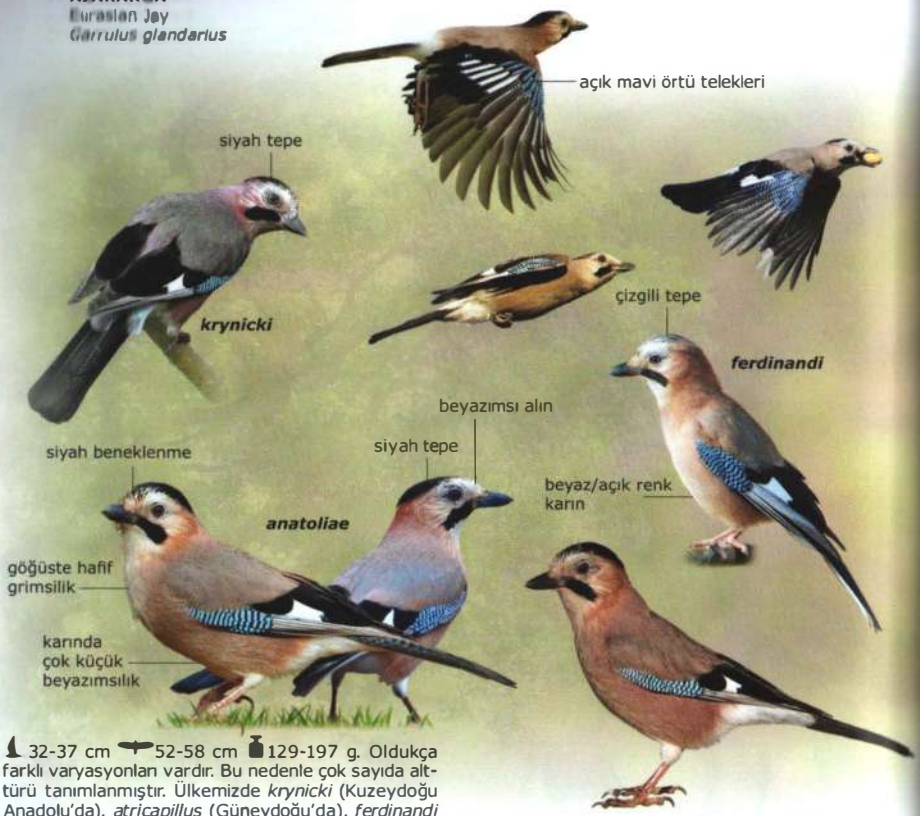
48-54 cm 93-104 cm 396-602 g. Baş, boğaz, göğüs, kanatlar ve kuyruk metalik parıltılı siyahtır. Ense, boyun yanları, sırt, kuyruksokumu, alt kısımlar ve kanat altı gridir. Gri tüylerde eksen kısmı koyu olduğundan tüyler çizgili bir görünümdedir. Tibiadaki tüyler, gaga ve bacaklar siyahtır. Gençte gri tüyler daha kahverengimsi tonda ve daha mattır. Eksen kısmı siyah olmadığından çizgisiz görünür. Şehirler, ağaçlık ve açık araziler, meralar, insan yerleşimleri, parklar ve deniz kenarlarından akarsu ağızlarına kadar hemen her yerde bulunur. Kararlı ve düz bir uçuşu vardır. Esas olarak etobur ve çöpçüdür. Solucanlar, küçük memeliler, kuş yavruları ve yumurtaları, tohumlar ve leşler gibi geniş besin yelpazesine sahiptir. Çok zeki oldukları ve alet kullanabildikleri kanıtlanmıştır.

46-50 cm 52-60 cm 200-270 g. Uzaktan bakıldığında siyah beyaz görünür. Kuyruk oldukça uzun, kama şekilli ve yeşil mor yanardöner renktedir. Baş, sırt, göğüs, kıç ve kuyruk altı siyah; omuz, kuyruksokumu ve karın beyazdır. El telekleri büyük oranda beyaz, kanadın diğer kısımları mavimsi mor yanardönerdir. Gaga ve bacaklar siyahtır. Genç, ergine benzer; kuyruk daha kısa ve vücut renkleri mattır. Açık arazilerde, meralarda, yerleşim yerlerinde, parklarda, tarlalarda ve dağlardaki yaylalara kadar birçok yerde bulunur. Esas olarak etobur ve çöpçüdür. Solucanlar, küçük memeliler, kuş yavruları ve yumurtaları, tohum, tahıl, leş, çöp gibi birçok şeyi yer. Beslenirken oldukça sosyaldir. Çok zeki oldukları ve hırsızlık yaptıkları gözlenmiştir.

ALAKARGA
Eurasian Jay
Garrulus glandarius

32-37 cm 52-58 cm 129-197 g. Oldukça farklı varyasyonları vardır. Bu nedenle çok sayıda alttürü tanımlanmıştır. Ülkemizde *krynicki* (Kuzeydoğu Anadolu'da), *atricapillus* (Güneydoğu'da), *ferdinandi* (Kırklareli yöresinde) ve *anatoliae* (Anadolu'nun diğer kısımlarında) alttürleri genel kabul görür. Bunlar, gövdedeki renk tonları dışında birbirine benzer. Grimsi pembe gövdede bıyık, tepe, kanat ve kuyruk siyahtır. Bıyık, kalın ve belirgindir. Alın ve boğaz krem rengi, siyah tepenin ön kısmı hafif bej rengi kırçıllıdır. El örtüleri ve dıştaki büyük kol örtülerinin bazısı parlak mavidir ve ince siyah çizgilidir. El ve kol teleklerinin dışa bakan kısımları, kanatta geniş bir beyazlık oluşturur. Kuyruk-sokumu ve kuyruk altı örtüleri de beyazdır. Genç, ergine benzer; daha düzensiz ve koyu renklerde, bacaklar daha sarımsıdır. Özellikle meşe ormanları, kozalaklı ormanlar, meyve bahçeleri, küçük ve büyük ağaçlıklarda yaşar. Gizlenmeyi sever. Böcekler, tırtıllar, kuş yavruları, omurgasızlarla beslenirken, özellikle sonbaharda ve kışın palamut ve fındık gibi kabuklu meyveler ve tohumlarla beslenir. Kış için palamutları toplayarak saklar.

GÖKNAR KARGASI
Spotted Nutcracker
Nucifraga caryocatactes

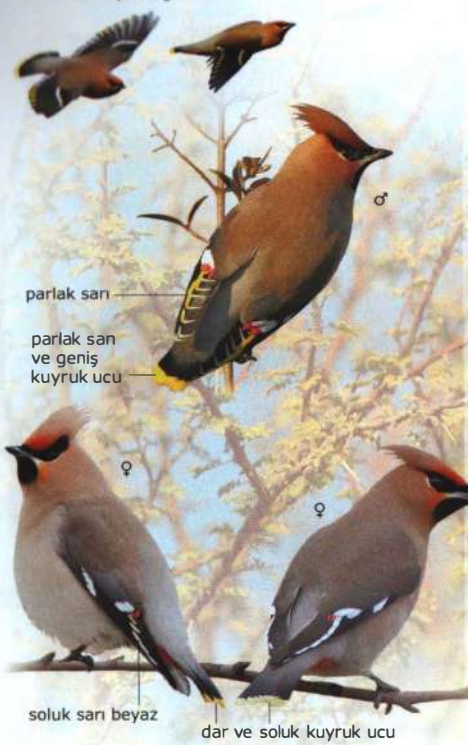

32-34 cm 52-58 cm 124-220 g. Orta boy, geniş kanatlı ve kısa kuyruklu bir kargadır. Siyah renkli gaga uzun, güçlü ve dikkat çekicidir. Tepe ve ense koyu kahverengi, kanat ve kuyruk telekleri parlak siyah, kuyruk teleklerinin ucu beyazdır. Yanak, sırt, omuz ve alt kısımlar kahverengi zemin üzerine damla şeklinde beyaz beneklidir. Beyaz benekler en fazla baş kısmında yoğunlaşır ve bazen beyaz yanaklı bir görünüm verir. Kıç ve kuyruk altı beyazdır. Gençte kanat ve kuyruk mat ve koyu kahverengidir; orta kol teleklerinin ucu beyaz beneklidir. Yaşam alanı iğne yapraklı ormanlardır. Kışları yaprak döken ormanlarda rastlamak mümkündür. Genellikle ağaçların en tepe noktasına tüner. Ana besini çamfıstığı, fındık, ceviz, palamut gibi kabuklu meyvelerdir. Bunları ayakları ile sıkıştırıp güçlü gagası ile çekiç gibi vurarak açar. Baharda solucanlar, örümcekler, çekirgeler ve anlar gibi omurgasızlarla beslenir.

İPEKKUYRUK
Bohemian Waxwing
Bombycilla garrulus

19-23 cm 32-35 cm 34-85 g. Uzun tepe tüyleri, pembemsi gri gövde, pas kızılı baş deseniyle kolaylıkla tanınır: Tüyleri kısa ve sıktır. Siyah sürme, bir kavisle tepe tüylerine doğru uzar ve gaga önünde birleşir; gıdı siyahtır. Sürmenin etrafı ve kuyruk altı pas kızılıdır. Kuyruksokumu ve kuyruk üstü tüyleri gri, göğüs ve alt kısım açık gridir. Baş, sırt ve omuz ise daha pembemsi gridir. Siyah el teleklerinin ucu sarı ve beyaz, el örtülerinin ucu beyaz, kol teleklerinin ucu pembe ve beyazdır. Kanat kapalıyken de bu beyaz, sarı ve pembe bantlar görülür. Kuyruk siyah, ucu sarıdır. Dişi erkeğe benzemekle birlikte sarı kuyruk bandı daha ince, gıdıdaki siyahlık daha küçük ve el teleklerinin ucu beyazdır. Ayrıca sarılık ya hiç yoktur ya da oldukça soluk ve belirsizdir. Genç, daha soluk renktedir. Gıdıda siyahlık küçük, kol teleklerinde kırmızılık çok az ya da hiç yoktur. Ormanlar, parklar ve bahçelerde bulunur. Meyvelerle, ilaveten üreme döneminde böceklerle de beslenir.

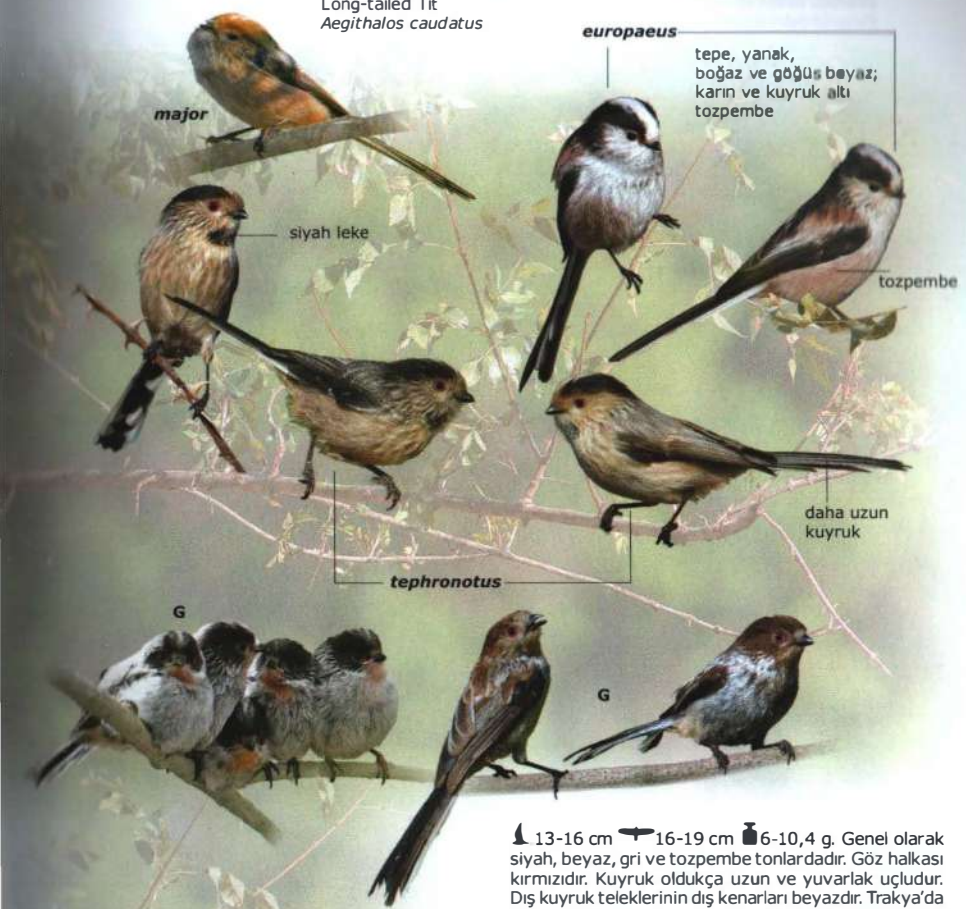
HURMAYİYEN
Grey Hypocolius
Hypocolius ampelinus

23-24 cm 28-30 cm 48-57 g. Uzaktan narin bir örümcekkuşunu andırır. Kanatlar oldukça kısa, kuyruk uzundur: Ergin erkekte tepe, gövde ve kanat çok soluk mavimsi gri, ensede birleşen yüz maskesi siyahtır. Gıdı ve kıç uçuk tozpembesi beyaz, alt gövde genel olarak grimsi beyazdır. El telekleri siyah, uçları beyazdır ve kuyruk ucu siyah bantlıdır. Dişi, grimsi krem rengidir. Kuyruk ucundaki siyah bant, daha dar ve daha az belirgindir. El teleklerindeki siyah firar hattı ucu ince beyazdır. Krem rengi gıdı, koyu kulak örtüleri ile kontrast oluşturur. Genç, dişiye çok benzer; ancak daha koyudur ve alt gaga sarımsıdır. Oldukça sosyal bir türdür. Gaga şekli ve uyan halinde boynu uzatmasıyla akraba olan İpekkuyruk'a benzer. Ardışık kanat çırpmalarıyla genellikle düz uçar. Çöl ve yan çöllerdeki seyrek ağaçlar ve çalılarda, özellikle hurma bahçelerinde yaşar. Başlıca besini meyvelerdir. Ülkemizdeki geçerli tek kaydı 1 Ağustos 1986'da Ağrı'daki bir bireydendir.

UZUNKUYRUKLU BAŞTANKARA
Long-tailed Tit
Aegithalos caudatus

13-16 cm 16-19 cm 6-10,4 g. Genel olarak siyah, beyaz, gri ve tozpembe tonlardadır. Göz halkası kırmızıdır. Kuyruk oldukça uzun ve yuvarlak uçludur. Dış kuyruk teleklerinin dış kenarları beyazdır. Trakya'da yayılış gösteren *europaeus* alttüründe gözün üzerinden enseye doğru uzanan geniş siyah bir kaş vardır. Tepe, yanak, boğaz ve göğüs beyazdır. Karın, böğür ve kuyruk altı tozpembedir. Omuz örtüleri kızıl kahverengidir. Anadolu'da yayılış gösteren *tephronotus* alttüründe kaş, *europaeus*'a göre daha kalındır ve sırta doğru inen ensedeki siyahlıkla birleşir. Boğazda siyah bir leke vardır. Kulak örtüleri koyu çizgilidir. Alt kısımlar dağınık çizgilidir. Omuz örtüleri gridir. Genç, donuk ve kirli renklerdedir. Alt örtünün zengin olduğu karışık ormanlar, parklar, bahçeler ve çalılıklarda yaşar. Böcekler, diğer küçük omurgasızlar ve bazen tohumlarla beslenir.

BIYIKLI BAŞTANKARA
Bearded Reedling
Panurus biarmicus

14-17 cm 16-18 cm 11-21 g. Gövde yuvarlak hatlıdır. Oldukça uzun kuyruklu küçük bir kuştur. Erkekte baş ve ense gri, öne doğru kıvrık gibi görünen kalın ve belirgin bıyık siyahtır: Kuyruk altı örtüleri siyahtır: Sırt ve kuyruk kızılımsı kahverengidir. Siyah beyaz çizgileri olan kızılımsı kahverengi kanatlar kısadır. Gözler sarı, gaga turuncumsu sarı, bacaklar siyahtır. Dişi bıyıksızdır ve baş açık kahverengidir. Gençte gövde sarımsı kahverengi, sırt siyahtır. Genç erkekte gözpınarı siyah ve gaga sarımsıdır. Genç dişide gözpınarı sarımsı ya da grimsi, gaga koyu gridir. Sulak alanlarda ve özellikle büyük sazlıklarda sürüler halinde bulunur. Alçaktan zayıf dalgalı uçuşu, uzun kuyruğu ve metalik sesi ile kolaylıkla ayırt edilir. Sazların arasında akrobatik hareketlerle dolaşır. Omurgasızlar, özellikle böcek larvaları ve saz tohumlarıyla beslenir.

ÇULHAKUŞU
Eurasian Penduline Tit
Remiz pendulinus

10-11 cm 16-17 cm 8-12,5 g. Grimsi gaga, konik ve sivri uçludur. Ergin erkekte tepe ve ense gri, sırt ve kanat örtüleri pas kızılıdır. Karın ve böğürde kızıllık daha azdır. Alından göz arkasına uzanan siyah bir maske bulunur. Dişi, daha soluktur ve maskesi daha dardır. Gençte maske bulunmaz, kafa daha kahverengimsidir. Kanat ve sırt daha soluk kahverengi olup yer yer koyuluklar görülür. Sazlık ve bataklık alanlarda suya yakın ağaçlar ve çalılıklarda yaşar. Böcekler ve örümceklerle beslenir. Çok eşli olan erkek tarafından başlatılan yuva, genellikle söğüt ve bazen de kavak ağaçlarında dalın ucuna yapılır. Ağaç dalına asılı şekilde dokuduğu ve aşağıya bakan tüp şeklinde girişi olan yuva tipiktir. Bu şekilde yuva yapan tek türümüzdür.

BÜYÜK BAŞTANKARA
Great Tit
Parus major

MAVİ BAŞTANKARA
Eurasian Blue Tit
Cyanistes caeruleus

12-14 cm 22-25 cm 11-22 g. Erkekte baş metalik parlak siyah, yanak beyazdır. Gerdandaki siyahlık, yanak altından enseye doğru uzanır ve tepesindeki siyah ile birleşerek yüzü çevreler. Ayrıca gerdandan kıça kadar boylamasına geniş siyah bir şerit iner. Sırt yeşil, alt göğüs ve karın sarı, kuyruk ve kanat grimsi mavidir. Dış kuyruk telekleri beyazdır. Büyük kol örtüleri mavimsidir. Kanatta beyazımsı sarı bir kanat bandı vardır. Dişide renkler daha soluk, göğüs ortasından boylamasına inen siyah çizgi daha dardır; büyük kol örtüleri kenarı yeşilimsidir. Genç, dişiye benzer; baş grimsi siyahtır. Kanat ve kuyruktaki renklenmeler daha koyu, göğüs ve karın uçuk sarıdır. Repertuvarı zengin, ötüşü melodiktir. Yaprak döken ve karışık ormanlar, korular, parklar, bahçeler ve her türlü ağaçlık ve çalılık alanda bulunur. Böcekler ve diğer küçük omurgasızlar, tohumlar ve meyvelerle beslenir.

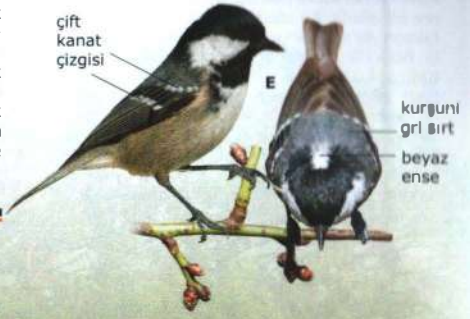
11-12 cm 17-20 cm 7-15 g. Küçük gövdeli ve yuvarlak kafalıdır. Mavi tepe, siyah sürme ve sarı gövde ile kolaylıkla tanınır. Yanak, alın, mavi tepeyi çevreleyen hat ve kanat çizgisi beyazdır. Koyu lacivert boyun halkası gözden geçen sürme ile birleşir. Göğüs ve karın limon sarısıdır. Karın ortasında boyuna mavimsi siyah dar bir çizgi bulunabilir. Kanat ve kuyruk üstü mavidir. Sırt yeşilimsi gridir. Dişide boyun halkası daha dar ve daha soluktur; ancak arazi şartlarında eşeylerin ayrımı neredeyse mümkün değildir. Gençte yanak ve ense sarı, mavilikler soluk ve yeşilimsidir. Karışık ve yaprak döken ormanlar, parklar ve bahçeler ile seyrek ağaçlı alanlarda yaşar. Yerleşim yerlerinde ve kışın sazlıklarda görülebilir. Böcekler ve larvaları ile meyveler ve tohumlarla beslenir.

10-12 cm 17-21 cm 7,2-12 g. Narin yapılı, küçük bir baştankaradır: Beyaz ense ve yanak dışında baş ve boğaz siyahtır. Baş deseni ile kolayca tanınır. Birçoğunda küçük bir tepelik görülür. Gaga siyahımsıdır. Sırt kurşuni gridir. Bazı alttürlerde ense ve yanak sarımsı, sırt kahverengidir. Karın ve böğür krem rengimsi sütlü kahverengidir. Büyük ve orta kol örtülerinin uçlarındaki beyazlık çift kanat çizgisi oluşturur. Kuyruk kısadır. Gençte baş ve boğaz grimsi siyah, yanak daha sarımsı, göğüs daha grimsi kahverengidir. Esas olarak iğne yapraklı ormanlarda bulunur. Karışık ve nadiren yaprak döken ormanlar ile parklar ve bahçelerde de sıkça görülür. Böcekler, larvalar ve tohumlarla beslenir.

ÇAM BAŞTANKARASI
Coal Tit
Periparus ater

KAYIN BAŞTANKARASI
Marsh Tit
Poecile palustris

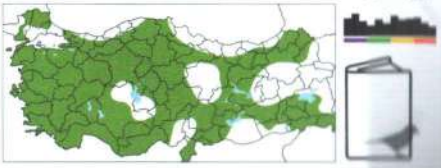
AKYANAKLI BAŞTANKARA
Sombre Tit
Poecile lugubris

11-12 cm 18-19 cm 9-15 g. Küçük bir baştankaradır. Erginde tepe, alın ve ense parlak siyah, gıdı siyah, yanak ve alt gövde kirli beyaz, böğür hafif krem renglidir. Sırt, kuyruk ve kanat grimsi kahverengidir. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte tepe ve gıdı koyu kahverengimsi siyah, üst kısımlar grimsi, yanaklar daha beyazdır; gıdıdaki koyu tüylerin arasında beyaz kırçıllar bulunur. Akyanaklı Baştankara'dan gıdıdaki siyahlığın oldukça dar olması, boyutu ve yaşam alanı ile ayrılır. Yaşlı ağaçların bulunduğu geniş yaprak döken ormanlar ve büyük korularda yaşar. Küçük omurgasızlar, meyveler ve tohumlarla beslenir.

12-15 cm 22-23 cm 15-19 g. İri bir baştankaradır. Kuyruk uzundur. Erginde tepe, gıdı ve boğaz siyahtır. Yanaktaki beyazlık; sırt, tepe ve boğazdan net bir şekilde ayrılır. Alt taraflar kirli beyaz, sırt ve kanat soluk gridir. Gençte kafa ve gerdan kahverengi, sırt ve kanat daha soluk kahverengi ağırlıktadır. Kayın Baştankarası'ndan daha iri oluşu, iri gaga ve boğazdaki daha geniş siyahlık ile ayrılır. Diğer baştankaralara göre daha az sürücüldür. Meyve bahçeleri, zeytinlikler, yaprak döken ve karışık orman açıklıkları, çalılık alanlar, ağaçlık ve kayalık dağ eteklerinde yaşar. Daha çok 0-2200 m arasındaki yükseltilerde bulunur. Esasen böcekçil olsa da tohumları da tüketir.

TOYGARGİLLER
Alaudidae

Kuzey Amerika ve Eski Dünya'da dağılım gösteren bir ailedir. Bu ailede 21 cins, 98 tür ve 401 takson yer alır. Türkiye'de 15 türü kaydedilmiştir. Bozkırlar, çayırlıklar, kumullar, çöller gibi her türlü açık alanlar ve çalılık alanlarda bulunurlar. Bazı türlerde dişiler ve erkeklerde gaga farklı uzunluklardadır. Bu da besin ve besin alma yöntemlerindeki ufak farklılıklarla ilişkilidir. Monogamdırlar. Yuva yapımı ve kuluçkaya yatma dişiler tarafından, yavru bakımı her iki ebeveyn tarafından yapılır.

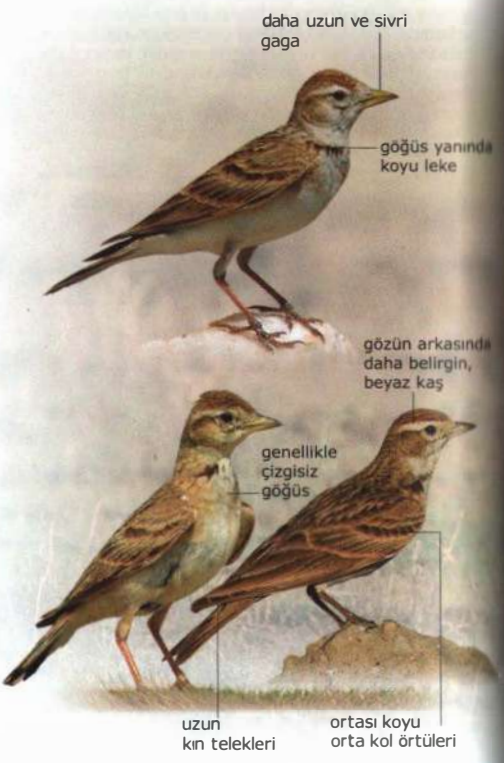

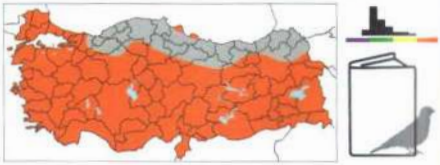

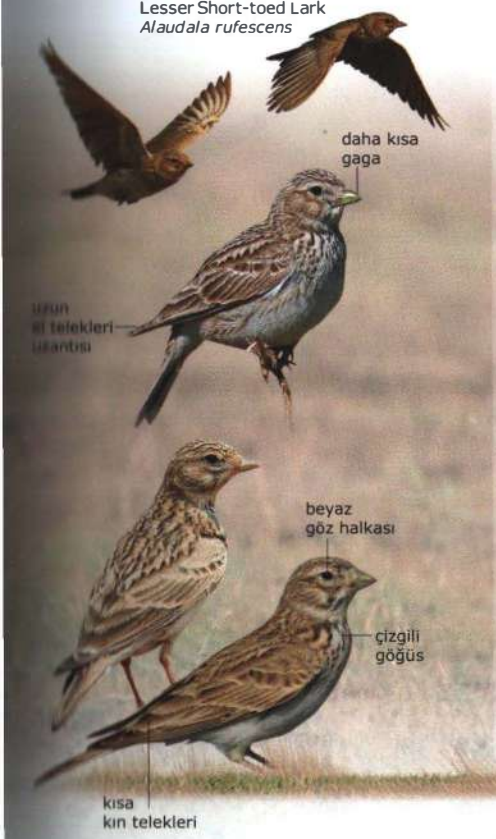
BOZKIR TOYGARI
Greater Short-toed Lark
Calandrella brachydactyla

14-15 cm 25-30 cm 16-24 g. Türkiye'dekl toygarlar içinde karın kısmı en çizgisiz olanlardandır. Üst kısımlar sütlü kahverengi, üzeri koyu çizgilidir. Alt kısımlar kirli beyazdır. Çizgili tepe, grimsi veya bazılarında kızıldır. Beyazımsı kaş, gözün arkasında daha belirgindir. Göğüs yanı değişken koyulukta lekelidir. Orta kol örtülerinin ortası koyu olduğundan kanadın diğer kısmı ile kontrast oluşturur. Açık renk iki kanat çizgisi, uçarken görülür. Gençte kanat ve sırttaki tüyler koyu kahverengi, uçları bej rengimsidir. Çorak Toygan ile karıştırılabilir; daha iri boyut, daha uzun ve sivri gaga, daha uzun kın telekleri ile ondan ayrılabilir. Kuru ve kumlu araziler, bozkırlar ve yarı çöllerde yaşar. Genellikle 1000-1500 m'den az yükseklikteki yerleri tercih eder. Omurgasızlar ve tohumlarla beslenir.

ÇORAK TOYGARI
Lesser Short-toed Lark
Alaudala rufescens

13-14 cm 24-32 cm 20-27 g. Yoğun çizgili, beyaz göz halkası bulunan, kısa ve kalın gagalı bir toygardır. Kaş oldukça belirsizdir. Üst kısım sütlü kahverengi veya kızıl kahverengi, üzeri koyu çizgili; alt kısım beyazdır. Göğüs çizgilidir. Böğür tarçın renginde ve üstte çizgilidir. Kuyruksokumu oldukça silik çizgili ya da çizgisizdir. El telekleri uzundur; kın teleklerini epeyce geçer. Kuyruk dış telekleri beyazdır. Göğsün çizgili oluşu, yanlannda koyu lekeler bulunmayışı ile çok benzediği Bozkır Toygan'ndan aynlır. Kumlu, çakıllı (alüvyonlu) yerler, ovalar, bozkır, tuzlu düzlükler, yarı çöller ve ekili yerlerde yaşar. Kışın ve geçişlerde sürüler oluşturabilir. Tohumlar ve omurgasızlarla beslenir.

AKKANATLI TOYGAR
White-winged Lark
Alaudala leucoptera

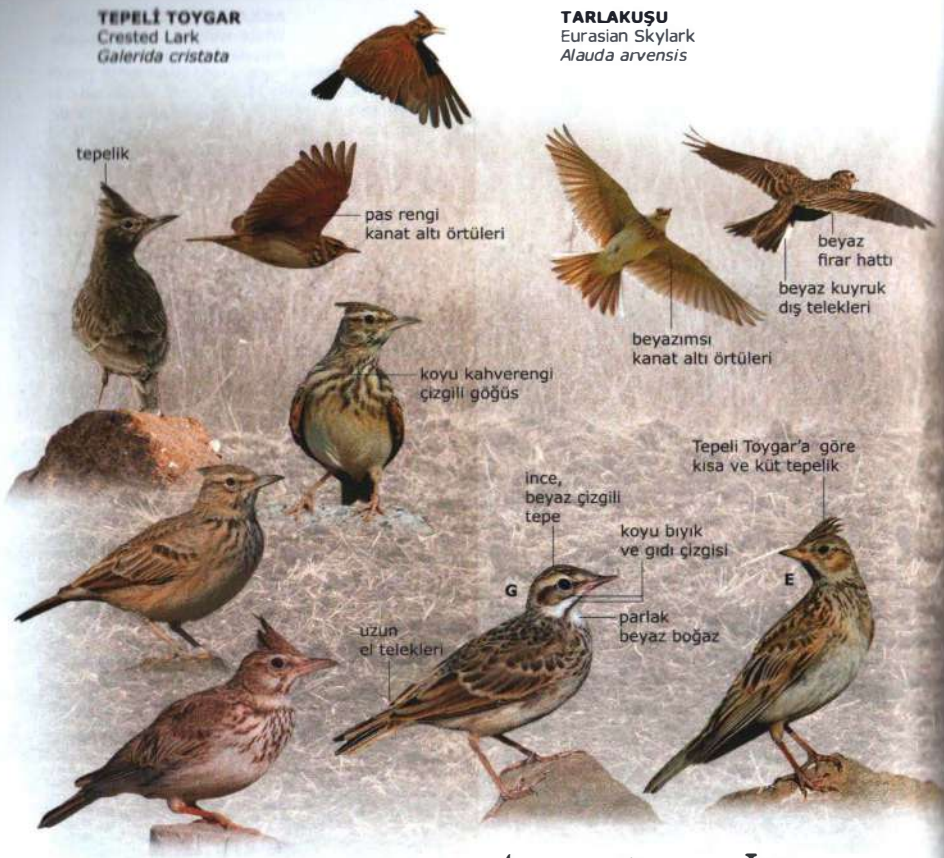

18-19 cm 33-37 cm 36-52 g. İri bir toygardır. Gaga kısa ve küt, kanatlar uzundur. Erkekte tepe ve kulak örtüleri kızılımsı kahverengi ve çizgisizdir. Göz çevresi ve kaş beyazdır. Üst kısımlar kahverengi üzeri koyu çizgili, alt kısımlar beyazdır. Omuz tüyleri kızılımsı kahverengidir. Göğüs yanları silik çizgilidir. Siyah uçma teleklerinde el teleklerinin içte kalanlan ile kol ve kın teleklerinin dış kenarlan beyaz olduğundan, uçma teleklerinde beyaz bir panel oluşturur. Bunların dip tarafları ve el teleklerin çoğu siyahımsıdır. Kuyruk dış telekleri beyaz, orta telekler kahverengi, diğerleri siyahtır. Dişide tepe grimsi kahverengi; üzeri ince, koyu çizgilidir. Bacaklar ten renglndedir. Gençte kızıllık görülmez. Alaca Kirazkuşu ile karıştırılabilir. Gaga ve kanat renklenmesindeki ayrıntılarla farklar kolayca görülebilir. Kuru çayırlıklar ve bozkırlarda yaşar. Omurgasızlar ve tohumlarla beslenir.

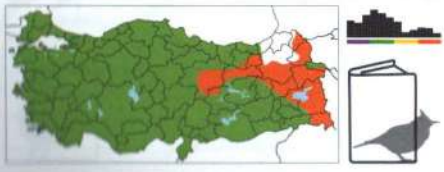

TEPELİ TOYGAR
Crested Lark
Galerida cristata

TARLAKUŞU
Eurasian Skylark
Alauda arvensis

17-19 cm 29-38 cm 35-50 g. Uzun tüylerden oluşan sivri tepelik, baş üstünden geriye doğru uzar. Tepe çizgili, kaş krem rengi, koyu bıyık ve gıdı çizgisi kısa ve belirsizdir. Gaga nispeten uzun ve kalın, üst gaga kıvrıktır. Üst kısımlar açık kahverengi üzeri koyu kahverengi desenli, alt kısımlar beyazımsıdır. Sırt kısmı bazen grimsi kahverengi görünür. Göğüs koyu kahverengi çizgilidir. Kanatlar geniş ve kahverengi, kanat altı örtüleri pas rengindedir. Kuyruksokumu ve kuyruk orta telekleri açık grimsi kahverengi, dış telekleri tarçın renginde, diğerleri ise siyahtır. Gençte renk kontrastı daha belirgin, benekler daha sıktır. Bozkır ve ekili araziler ile çayırlar, kurak düzlükler ve yerleşim yerleri civarında, yol kenarları gibi açık yerlerde yaşar. Küçük omurgasızlar ve tohumlarla beslenir.

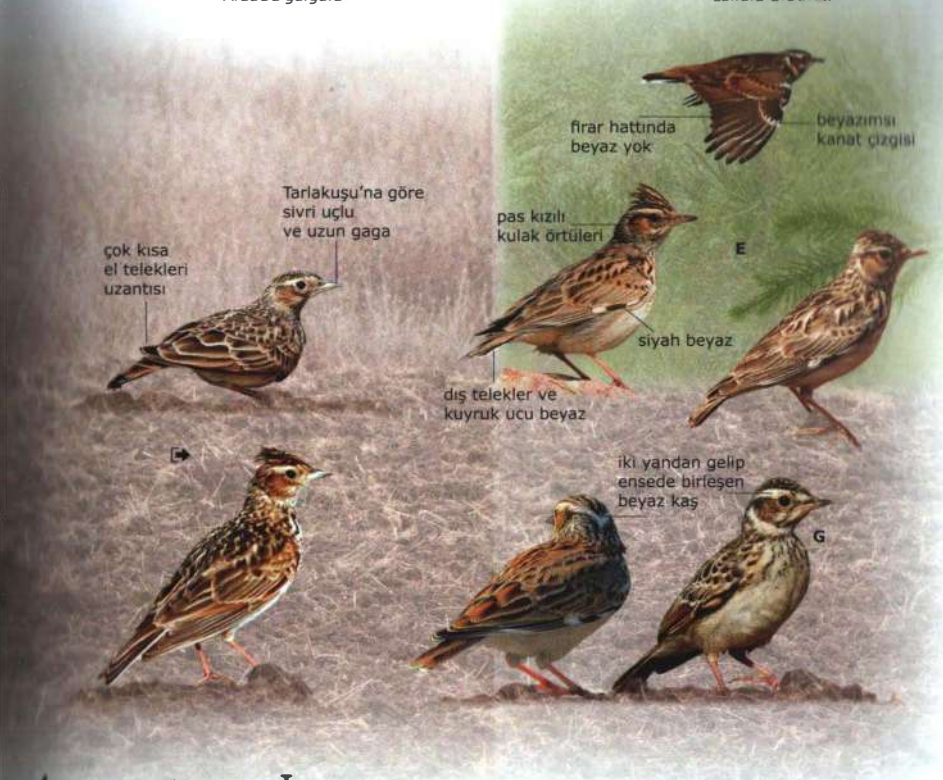

16-19 cm 30-36 cm 26-50 g. Tepeli Toygar'ınki kadar uzun olmayan kısa ve küt bir tepelik vardır. Tepe ince çizgilidir. Sırt tarafı krem rengimsi açık kahverengi üzeri koyu kahverengi desenlidir. Kaş ve göz çevresi beyaz, yanak kızılımsı kahverengidir. Oldukça belirsiz koyu gıdı ve bıyık çizgisi görülebilir. Boğaz ve alt gövde parlak beyaz, göğüs ve böğür kahverengi çizgilidir. Kuyruk orta telekleri kahverengi, dış telekleri beyaz, diğerleri siyahtır. Kanat firar hattı beyazdır. Kanat altı temiz beyaz görünür. Bacaklar açık pembe, arka tırnak uzundur. Eşeyler aynı görünümdedir. Gençte sırt ve göğüs, koyu beneklidir. Hem yüksek hem alçak yerlerde bulunur. Genellikle bozkır ve tarım alanları gibi açık arazilerde, ayrıca söğütlük, seyrek çalılı düzlükler ve dağlardaki çayırlıklarda yaşar. Küçük omurgasızlar ve tohumlarla beslenir.

KÜÇÜK TARLAKUŞU
Oriental Skylark
Alauda gulgula

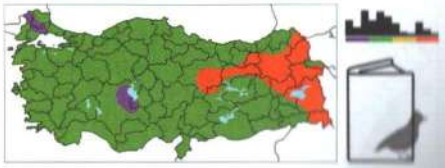
ORMAN TOYGARI
Woodlark
Lullula arborea

15,5-18 cm 26-30 cm 24-30 g. Tarlakuşu ile karıştırılabilir. Vücut ve kuyruk daha kısa, gaga daha sivri uçlu ve uzun, tepe hafif kalkıktır. Üst kısım devetüyü kahverengisi üzeri koyu kahverengi desenlidir. Kulak yanları ve kanatta firar hattı hafif pas rengidir. Alt kısım beyaz; göğüs, koyu kahverengi yoğun çizgilidir. El telekleri çok kısadır. Genç, Tarlakuşu gencine çok benzer; firar hattı rengiyle ondan ayrılır. Uçarken boyut ve kısa kuyruk ile Orman Toygarı'na benzer; geniş kanatları ve firar hattı rengi ile ayrılır. Ötüşü Tarlakuşu ötüşüne benzer; daha kısadır. Genellikle ağaçlı olmayan çayırlıklar, düzlükler ve tarım alanlarında; bazen tepe yamaçlarındaki çayırlıklarda bulunur. Fazla yükseklerde görülmez. İran'ın doğusundan Hindistan Yarımadası'na doğru olan Güney Asya'da bulunur. Türkiye'de rastlantısal olan bu türün tek kaydı Mart 2018'de Hatay'da Asi Nehri ağzındandır.

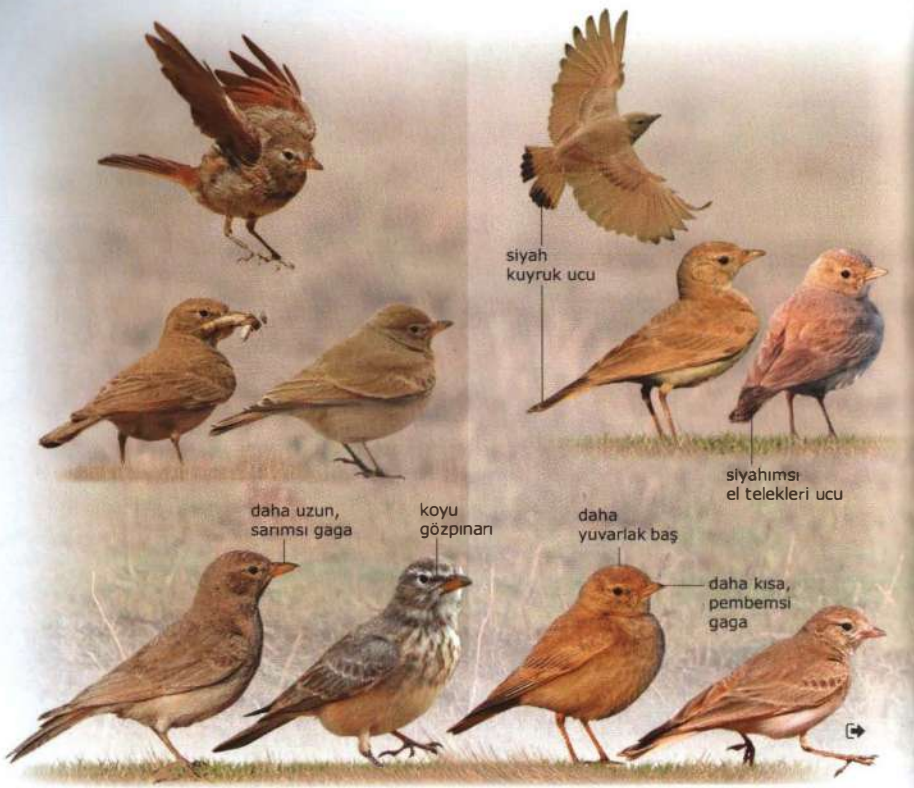

15-16 cm 27-30 cm 23-35 g. Çok kısa kuyruklu, küçük bir toygardır. Beyaz kaş, ensede birleşecek kadar uzundur. Sırt, tepe ve göğüs belirgin koyu kahverengi çizgilidir. Pas kızılı yanağın kenarları koyudur. Alt kısım krem rengindedir. Kanatlar geniş; el örtüleri diğer kanat tüylerine göre daha koyu kahverengimsi siyah, uçları beyazdır. Orta kuyruk telekleri kahverengi, diğer kuyruk telekleri siyah ve uçları beyazdır. Firar hattında bulunmayan beyazlık, kuyruk ucu ve köşelerinde görülür. Orman kenarları, sık ağaçlı olmayan açık alanlar, tepe yamaçlarında yaşar. Kışın tarlalarda da görülür. Yerde görülse de sıkça ağaçlar, çalılar veya direkler gibi yükseklere tüner. Tünerken veya uçuşta melodik ötüşünü gerçekleştirir. Uçarken seri halde kanat çırpar. Omurgasızlarla beslenir.

ÇÖL TOYGARI
Desert Lark
Ammomanes deserti

KÜÇÜK ÇÖL TOYGARI
Bar-tailed Lark
Ammomanes cinctura

15-17 cm 27-30 cm 20-30 g. Geniş kanatlarının uçları yuvarlaktır. Bölgelere ve alttüre bağlı olarak koyu gri, pembemsi devetüyü, kum rengine kayan grimsi kahverengi renklerde olabilir. Sırt genellikle çizgisiz, bazılarında boyun yanları çizgilidir. Krem rengi kaş, bazılarında belirgindir. Gözpınarı koyudur. Göğüsteki çizgiler nispeten siliktir. Uçma ve kuyruk telekleri kızılımsı, kanat altı turuncumsu açık renkli, kuyruk ucu ve uca yakın kenarları siyahtır. Sarı gagasının sırtı koyu kahverengidir. Gaga, pembemsi gagalı Küçük Çöl Toygarı'nkinden daha uzundur. Kurak tepeler, bitki örtüsü az olan taşlı ve kayalıklı yamaçlar ile lav alanlarında (leçelik) yaşar. Uçuşu gevşek, dalgalı ve yavaştır. Küçük tohumlar ve böceklerle beslenir.

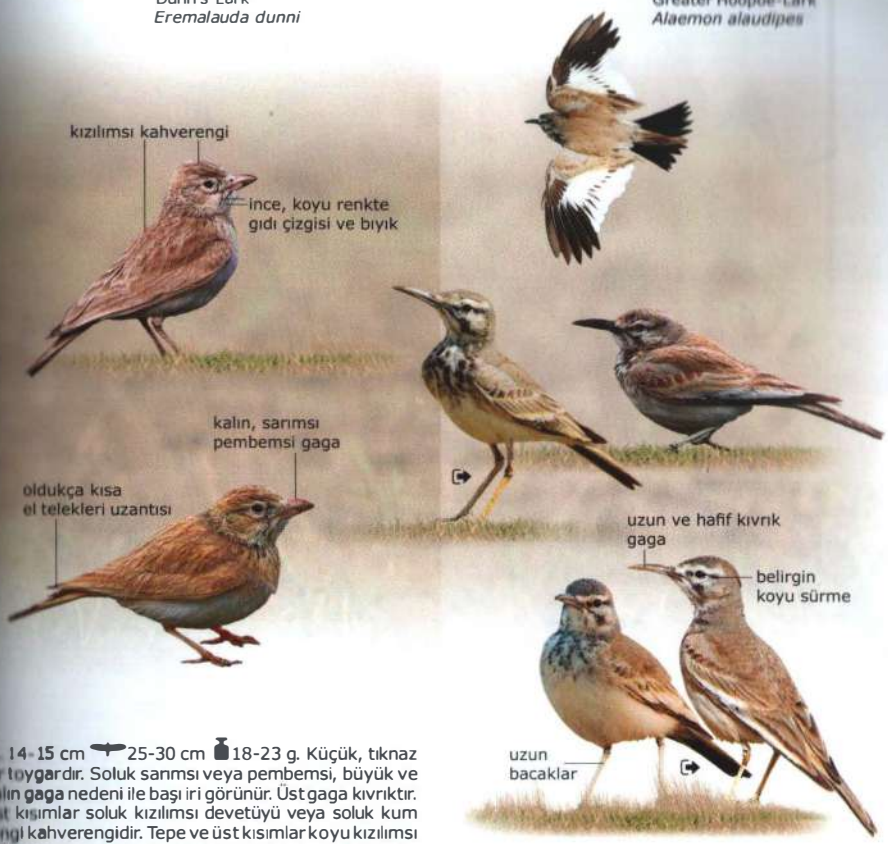

14-15 cm 25-29 cm 14-23 g. Çöl Toygarı'na benzer; daha küçük yapılı, daha dik duruşludur. Baş daha yuvarlak, pembemsi gaga daha kısa, kanatlar sivridir. Kaş krem rengidir. Sırt taraf kızılımsı, açık kum rengi veya kahverengimsidir. Alt gövde beyazımsı, bazı yerlerde devetüyü rengine veya griye çalan tondadır. Sırtta çizgilenme pek göze çarpmaz. Kızılımsı kahverengi kanatta el teleklerinin ucu siyahımsıdır. Bazen kol örtülerinin ucunda da siyahlık bulunabilir. Kızılımsı kuyrukta uç kısım siyahtır. Eşeyler aynı görünümdedir. Genç, ergine benzer; ancak kanat ve kuyruk uçlarındaki siyahlık daha az belirgindir. Çöl Toygarı'na göre daha hızlı koşarak ilerler ve aralarda daha ani duruşlar yapar. Seyrek bitkili çöllerin düz ve dalgalı kısımlarında, çakıllı veya taşlı düzlüklerde yaşar. Türkiye'de rastlantısal konuktur.

ARABİSTAN TOYGARI
Dunn's Lark
Eremalauda dunni

İBİBİK TOYGARI
Greater Hoopoe-Lark
Alaemon alaudipes

14-15 cm 25-30 cm 18-23 g. Küçük, tıknaz bir toygardır. Soluk sarımsı veya pembemsi, büyük ve kalın gaga nedeni ile başı iri görünür. Üst gaga kıvrıktır. Üst kısımlar soluk kızılımsı devetüyü veya soluk kum rengi kahverengidir. Tepe ve üst kısımlar koyu kızılımsı kahverengi çizgilidir. Kanat oldukça soluk ve tekdüzedir. Göğüs açık sütlü kahverengimsi beyaz, göğüs yanları kızılımsı kahverengi çizgilidir. Kanat geniş ve yuvarlaktır. Kol telekleri uzun, el telekleri uzantısı kısadır. Kanat altı örtüleri ve karın beyazımsıdır. Kuyruk ve kıvrık arka tırnak kısadır. Kuyruk dış telekleri siyah, ortası devetüyü rengidir. Kuyruk altı siyahtır. Erginde geniş beyazımsı göz halkası ve kısa kaş, ince ve koyu renkte bıyık ve gıdı çizgisi bulunur. Göz altında ince koyu bir çizgi vardır. Gencin üst kısımlarında çizgilenme yoktur. Çöl Toygarı ve Küçük Çöl Toygarı'ndan sırt tarafının çizgili, el telekleri uzantısının çok daha kısa ve gagasının iri olmasıyla ayrılır. Bitki örtüsü zayıf, kuru otlu, seyrek çalılık bulunan düzlükler ve çöl kenarlarında yaşar. Genelde yerde tohumlar ve böceklerle beslenir.

19-23 cm 33-41 cm 30-47 g. Nispeten büyük bir toygardır. Kanatlar uzun ve geniştir. Kuyruk ve aşağı kıvrık gaga uzundur. Üst kısım kum rengi, karın beyazımsıdır. Kalın, parlak kaş uzun, sürme belirgin ve koyudur. Bıyık çizgisi koyu kahverengidir. Göğüs hafif koyu kırçıllıdır. Uçma teleklerinin ortası siyah, uç ve dip kısımları beyazdır. Uçuşta belirgin siyah beyaz görünür. Siyah kuyrukta orta telekler kum rengi, dış kuyruk telekleri beyazdır. Gençte baş desenlenmesi daha az belirgindir. Genel olarak daha kırçıllı ve desenli görünür. Kumlu çöller, yarı çöller ve kıyılardaki kumullarda yaşar. Çoğunlukla hızla koşarak ilerler; ani duruştan sonra vücudunu dikleştirir. Tek veya çiftler halinde görülür. Ortadoğu'nun çoğu kısmında yerli, Türkiye'de rastlantısaldır.

BOĞMAKLI TOYGAR
Calandra Lark
Melanocorypha calandra

KÜÇÜK BOĞMAKLI TOYGAR
Bimaculated Lark
Melanocorypha bimaculata

18-20 cm 34-42 cm 44-73 g. Oldukça kalın gagalı, kısa kuyruklu, iri bir toygardır. Genel olarak kum kahverengisi renktedir. Üst kısımlar çizgilidir. Boyun yanları siyah, göğüs koyu çizgili, alt taraflar kirli beyazdır. Kanat altı siyah, firar hattı ve dış kuyruk telekleri beyazdır. Genç, daha soluk renktedir; üst kısımdaki tüylerin ucu krem rengi ve oldukça desenli görünür. Boyun yanındaki siyahlık daha az belirgindir. Küçük Boğmaklı Toygar ile karıştırılabilir. Geniş beyazımsı kaş, daha silik ve daha kısadır. Gözpınarındaki siyahlık fazla belirgin değildir. Kısa kuyruğu nispeten daha uzun, kuyruk ucu yerine yanları beyazdır. Ova, yarı çöl, bozkır ve tarım alanları gibi açık arazilerde yaşar. Böcekler ve tohumlarla beslenir.

17-18 cm 33-41 cm 47-62 g. Kalın gagalı bir toygardır. Beyaz kaş ve koyu sürme belirgindir. Kulak örtüleri kızılımsı kahverengi, boğaz temiz beyaz, alt gövde beyazımsıdır. Boyun yanı belirgin siyah lekelidir. Boğmaklı Toygar ile karıştırılabilir; gövde daha küçük, gaga daha uzun, kuyruk daha kısa, beyaz kaş daha belirgin ve daha uzun, gözpınarındaki siyahlık ve yanaklarındaki pas rengi kızıllık daha fazla, boyundaki siyahımsı lekeler daha küçük ve incedir. Kanat altının grimsi beyaz olması, firar hattında ve kuyruk yanlarında beyazlık olmaması ve kuyruk ucunun beyaz olması ile de ondan ayrılır. Dağlarda yüksek kesimlerdeki tepeler veya taşlı tarlalar gibi yerlerde yaşar. Kışın deniz sevlyesindeki tarım alanlarına, bazen yarı çöller ve bozkırlara da iner. Omurgasızlar ve tohumlarla beslenir.

KARA TOYGAR
Black Lark
Melanocorypha yeltoniensis

KULAKLI TOYGAR
Horned Lark
Eremophila alpestris

19-20 cm 34-41 cm 51-76 g. Kısa kuyruklu, iri gövdeli, geniş kanatlıdır. Vücut siyah, kanat örtüleri hafif grimsi kırçıllı, gaga ve bacaklar grimsidir. Üreme dışı dönemde daha kırçıllı görünebilir. Dişide üst taraf grimsi kahverengi, alt taraf beyazımsıdır. Göğüs kahverengi benekllidir. Kanat altı siyahtır. Örtü telekleri uçma teleklerinden koyu görünür. Genç, dişiye benzer; üst kısım daha yoğun desenli görünür. Uçuşta Sığırcık'a benzer. Otlu bozkırlar ve tarım alanlarında yaşar. Rusya'nın güneydoğusunda ve Kazakistan'da üretir. Kışın daha güneye ve batıya göçenleri vardır. Türkiye'de rastlantısal türdür. Omurgasızlar ve tohumlarla beslenir.

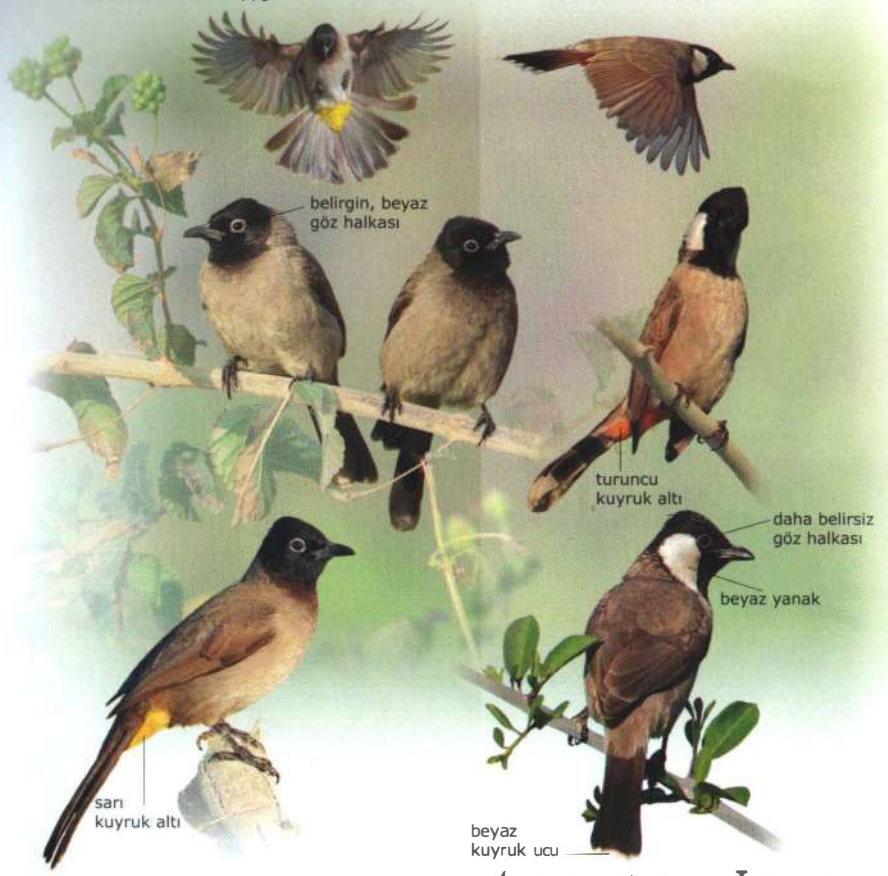
14-17 cm 30-35 cm 30-40 g. Alından başlayıp yukarı kalkık iki kulak tüyü bulunur. Renk ve desen alttüre göre oldukça farklılık gösterir. Ülkemizde bulunan alttürlerde, gaga yanından başlayıp göz önünden aşağıya doğru inen siyah bir bıyık, siyah geniş göğüs bandı ile birleşir. Alın ve göz çevresindeki siyah bantların arası, göz arkası ve gıdı sarımsı ya da beyazımsıdır. Sırt ve kanat grimsi kahverengi, alt kısımlar beyazımsıdır. Üreme dışı dönemde göğüs bandı altı, grimsi kahverengi kırçıllıdır. Kuyruk siyah, dış telekleri beyaz, orta telekleri daha grimsidir. Dişi benzer görünümdedir; kulak tüyleri özellikle kışın daha kısadır. Gençte kulak tüyleri gelişmemiş, kafa renklenmesi belirgin değildir; vücut daha yoğun benekli görünümdedir. Genellikle dağlarda ağaç sınırının üzerinde çayırlıklarda, tarlalarda, yol boylarında, çoğu zaman 3000 m'den yükseklerde yaşar. Kışın daha alçak yerlere iner. Tohumlarla ve omurgasızlarla beslenir.

www.trakus.org

ARAPBÜLBÜLÜ
White-spectacled Bulbul
Pycnonotus xanthopygos

AKYANAKLI ARAPBÜLBÜLÜ
White-eared Bulbul
Pycnonotus leucotis

19-20 cm 26-31 cm 31-46 g. Baş ve boğaz mat siyah, belirgin göz halkası beyazdır. Sırt ve kanat kahverengimsi gridir. Kuyruk koyu kahverengimsi siyah, kuyruk altı parlak sandır. Erkek ve dişiler aynı görünümdedir. Genç, daha soluk renklidir. Kafa, daha grimsi kahverengi tonlardadır ve kuyruk altı tüyleri daha soluk sandır. Yerleşim yerleri civarında veya yakınındaki seyrek ağaçlık ve kuru çalılıklar ile dikenli bodur çalılarda, parklar, bahçeler ve meyve bahçelerinde yaşar. Çok gürültücü bir kuştur. Sürü oluşturabilir. Böcekler, tohumlar, meyveler, yemişler ve tırtıllarla beslenir.

17,5-19cm 25-28 cm 18-28 g. Baş ve boğaz parlak siyah, yanak belirgin şekilde parlak beyaz, kuyruk altı parlak sarı, sırt ve kanat gri, karın ve göğüs soluk gridir. Siyahımsı kuyruk ucu beyazdır. Erkek ve dişi aynı görünümdedir. Gençte baş ve boğaz daha kahverengimsidir. Arapbülbülü'ne çok benzer; parlak beyaz yanak ve belirgin olmayan göz halkası ile ondan ayrılır. Yerleşim yerlerinde ve yakınlarındaki seyrek ağaçlık ve kuru çalılıklar ile dikenli bodur çalılar, parklar, bahçeler ve meyve bahçelerinde yaşar. Böcekler, tırtıllar, tohumlar, meyveler, tomurcuklar ve uçan karıncalar gibi geniş bir yelpazede beslenir.

KIR KIRLANGICI
Barn Swallow
Hirundo rustica

KIZIL KIRLANGIÇ
Red-rumped Swallow
Cecropis daurica

17-19 cm 32-35 cm 16-24 g. Ülkemizdeki en yaygın kırlangıç türüdür. Metalik mavimsi siyah üst taraf, koyu kırmızı boğaz ve alın, krem rengi alt taraf ve kuyruk altı örtüleri ile kolayca tanınır. Boğazı tamamen çevreleyen göğüs bandı, metalik mavimsi siyahtır. Kuyruk teleklerinde beyaz benekler bulunur. Erginde dış kuyruk telekleri ince ve oldukça uzundur. Dişide kuyruk çatalı daha az derindir. Gençte kuyruk dış telekleri daha kısa ve renkler daha soluktur. Kızıl Kırlangıç ile karıştırılabilir (ayrım için tür bilgisine bakınız). Genellikle bir su kaynağı etrafındaki yerleşim yerlerinde, açık alanlarda ürer. Uçuşu oldukça zariftir. Beslenirken alçaktan uçar ve sık sık yönünü değiştirir. Uçan böcekler besininin çoğunluğunu oluşturur.

16-17 cm 32-34 cm 19-29 g. Üst taraf metalik mavimsi siyah, alt taraf krem rengi ve ince koyu çizgilidir. Pas kızılı boyun halkası ve kuyruksokumu ile uçuşta kolaylıkla ayırt edilir. Yüz pas kızılı, boğaz krem rengidir. Kuyruk altı örtüleri ve kuyruk siyahtır. Kuyruk telekleri, Kır Kırlangıcı'nınkinden daha kısa ve kalındır. Gençte kuyruk telekleri daha kısadır. Üst taraf kahverengi, tüylerin kenarları açık renklidir. Boyun halkası ve kuyruksokumu devetüyü rengindedir ve kızıllık azdır. Genel görünümü ile Kır Kırlangıcı'na oldukça benzer. Kızıl boyun halkası ve kuyruksokumu, kuyruk teleklerinde beyaz olmaması ve göğüs bandının olmaması ile ondan kolaylıkla ayrılır. Kaya oyuklarına, mağaralara, köprülere ve binalara yuva yapar. Yuvası çanak şeklindedir ve uzun bir girişe sahiptir. Uçuşu Kır Kırlangıcı'ndan farklıdır. Kuyruğu kapalı tutar ve daha uzun süre süzülür. Uçuş sırasında yakaladığı sinekler ve çeşitli böceklerle beslenir.

ÇİZGİLİGERDANLI KIRLANGIÇ
Streak-throated Swallow
Petrochelidon fluvicola

EV KIRLANGICI
Common House Martin
Delichon urbicum

Küçük Ebabil, Ev Kırlangıcı'ndan koyu gövdesi, düz kuyruk ucu ve kanat yapısı ile ayrılır.

11-12 cm 24-28 cm 8-12 g. Kısa kuyruklu bir kırlangıçtır. Alın, tepe ve ense koyu kestane kızılı ve belirsiz ince koyu çizgilidir. Özellikle gıdı, boğaz, boyun yanları ve göğüs siyahımsı kahverengi çizgilidir. Parlak koyu mavi sırtta dar beyazımsı birkaç çizgi vardır. Kuyruksokumu kahverengi, kanat ve kuyruk siyahımsı kahverengidir. Alt kısımlar kirli beyazdır. Kanat altı örtüleri grimsi kahverengidir. Kuyruk çatalı derin değildir. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç, ergine göre daha mat ve kahverengi, üst kısımlarındaki tüy uçları krem rengidir. Çok benzediği Hint Kırlangıcı'ndan daha koyu tepe, daha çizgili yüz ve boyun yanları ile ayrılır. Çoğunlukla karışık kırlangıç sürülerinde tek olarak görülebilir ve farklı, daha zayıf uçuş hareketi ile karakteristiktir. Açık alanlar, dağ etekleri, yerleşim yerleri ve suya yakın alanlan tercih eder. Sineklerle beslenir. 11 Ocak 2021 tarihinde Hatay'da Asi Nehri ağzında kaydedilmiştir.

13-14 cm 26-29 cm 10-23 g. Alt tarafın tamamen beyaz olması ve kuyruksokumundaki geniş beyazlık ile bölgemizdeki diğer tüm kırlangıçlardan rahatlıkla ayrılır. Tepe, sırt ve kanat, parlak metalik siyahtır. Kuyruk kısadır; kuyruk çatalı derin değildir. Beyaz kuyruksokumu, siyah kuyruk ile kontrast oluşturur. Ayaklar beyaz tüylerle kaplıdır. Daha soluk renkli olan gençte baş ve göğüs yanları kahverengimsi, kın telekleri ucu beyazdır. Kuyruk altında koyu çizgiler görülebilir. Kızıl Kırlangıç'ın özellikle genç bireyleri ile karışabilirse de boyun bandının olmaması, kuyruk altı örtülerinin beyaz olması ve kuyruk çatalının derin olmaması ile ondan ayırt edilir. Binalara, köprülere, mağaralara ve kayalara yuva yapar. Çanak şeklindeki yuvasını tavana yapıştırır. Yuvanın en üst kısmında ufak bir giriş bulunur. Uçarken yakaladığı sinekler ve çeşitli böceklerle beslenir.

KUM KIRLANGICI
Sand Martin
Riparia riparia

KAYA KIRLANGICI
Eurasian Crag Martin
Ptyonoprogne rupestris

12-13 cm 26-29 cm 11-20 g. Bölgemizdeki en küçük kırlangıçtır. Üst taraf kirli kahverengi, el telekleri daha koyu, alt taraf beyaz ve göğüs bandı kahverengidir. Göğüs bandından karna doğru kısa, ince bir hat uzanır. Kısa kuyruğun çatalı derin değildir. Kanat altı örtü tüyleri koyudur ve kanadın geri kalan kısmı ile kontrast oluşturur. Gençte üst taraftaki tüyler açık kenarlı, kahverengi göğüs bandı siliktir. Kaya Kırlangıcı ile karıştırılabilirse de kuyruk altı tüylerinin beyaz olması, kuyruğunda beyaz beneklerin bulunmaması, kahverengi göğüs bandının olması ve daha ufak olması ile ayırt edilir. Genellikle nehir veya göl kıyılarındaki kum, çakıl yataklarına tünel şeklinde yuva yapar. Uçarken Kaya Kırlangıcı'ndan daha az süzülür ve daha sık kanat çırpar. Uçuş sırasında yakaladığı böceklerle beslenir.

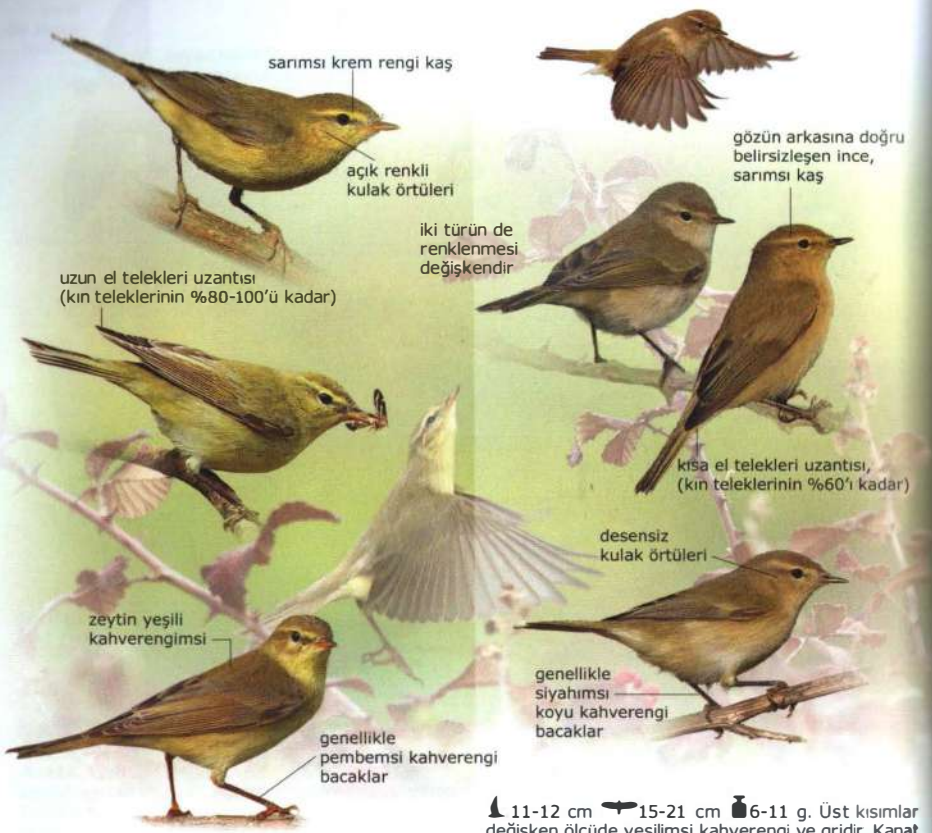
14-15 cm 32-34 cm 17-33 g. Geniş kanatlı ve kompakt görünümlü bir kırlangıçtır. Üst taraf grimsi kahverengi, yanak daha koyu renktedir. Alt taraf kirli beyazımsı gridir. Boğaz hafif çizgilidir. Kanat altı örtüleri oldukça koyudur ve koyu kahverengi kanat telekleriyle güçlü kontrast oluşturur. Kuyruk çatalı derin değildir. Dıştaki kuyruk teleği hariç, kuyruk teleklerinde dikkat çekici beyaz benekler bulunur. Kuyruk altı örtüleri koyu ve çizgilidir. Küçük Kaya Kırlangıcı'na (*P. fullgula*) oldukça benzer; üst tarafın daha koyu olması, kuyruksokumunda grimsi bir açıklık bulunmaması, kuyruk altı örtüleri ve kanat altı örtülerin daha koyu oluşu ile ondan ayrılır. Kum Kırlangıcı'ndan kuyruk teleklerinde beyaz beneklerin olması ve göğüs bandının olmayışı ile ayrılır. Mağaralara, falezlere, dağlık alanlardaki yamaçlara, bazen de insan yapılarına yuva yapar. Uçuş sırasında yakaladığı böceklerle beslenir.

www.trakus.org

SÖĞÜTBÜLBÜLÜ
Willow Warbler
Phylloscopus trochilus

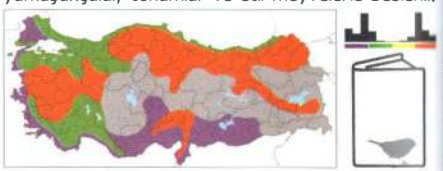
ÇIVGIN
Common Chiffchaff
Phylloscopus collybita

11-12,5 cm 16-22 cm 6-15 g. Üst kısımlar zeytin yeşili kahverengimsi, kanat kahverengi ve kenarları daha parlak yeşildir. Alt kısımlar kirli beyazdır; göğüs ve boğaz silik sarı çizgilidir. Kuyruk altı tüyleri sarımsı beyazdır. El telekleri uzantısı uzundur. Sarımsı beyaz kaş ve aynı uzunlukta koyu sürme vardır. Bacaklar pembemsi açık kahverengi, nadiren daha koyu olabilir. Çıvgın'dan daha ince uzun yapısı, daha parlak ve sarımsı üst kısımlar, daha belirgin kaş ve daha uzun el telekleri uzantısı ile ayrılır. Ormanlar, parklar, bahçeler, ağaçlık ve çalılık alanlarda bulunur. Genellikle böcekler, örümcekler ve küçük salyangozlar gibi omurgasızlarla, sonbaharda ise etli meyvelerle beslenir.

11-12 cm 15-21 cm 6-11 g. Üst kısımlar değişken ölçüde yeşilimsi kahverengi ve gridir. Kanat telekleri kahverengi, kanat teleklerinin kenarları, kuyruksokumu ve kuyruk üstü örtüleri yeşilimsidir. Göğüs ve böğür kirli sarımsı beyazdır. Gözün arkasına doğru belirsizleşen ince, kirli sarımsı beyaz kaş vardır. Kulak örtüleri desensizdir. El telekleri uzantısı kısadır; kın teleklerinin %60'ı kadardır. Bacaklar genellikle siyahımsı koyu kahverengidir. Göz halkası krem rengidir ve gözün önünde ve arkasında kesilir. Gaga ince ve narindir. 2000 m'ye kadar yaşlı geniş yapraklı, iğne yapraklı veya karışık ormanlarda ürer; göç sırasında ve kışın ağaçlık veya çalılık herhangi bir alanda görülebilir. Böcekler, örümcekler, küçük yumuşakçalar, tohumlar ve etli meyvelerle beslenir.

KÜÇÜK ÇIVGIN
Plain Leaf Warbler
Phylloscopus neglectus

9-10 cm 12,5-16 cm 4,2-7 g. Çıvgın'dan belirgin olarak daha küçüktür; büyük başlı ve kısa kuyruklu görünümü nedeniyle çalıkuşlarına da benzetilebilir. Oldukça tekdüze bir türdür; üst kısımları donuk grimsi kahverengi, alt kısımları ise kirli beyazdır. Uçuş tüylerinin kenarlarında yeşillik az miktarda bulunur veya hiç bulunmaz. El telekleri uzantısı, kın teleklerinin %50'sinden azdır. Kanat altı örtüleri beyazdır. Açık krem rengi veya beyazımsı kaş bulanık kenarlı, fakat geniş ve en çok gözün önünde belirgindir. Koyu sürmesi ve beyaz göz halkası genellikle belirgindir. Kulak örtüleri benekli dir. Bacaklar koyudur. Birinci kış bireylerde çok hafif sarı tonlara rastlanır. Kafkas Çıvgını'ndan boyutu, daha gri tonları ve Kafkas Çıvgını'nın kulak örtüleri ve göğüs yanlarındaki pembemsi tonlara sahip olmamasıyla; Çıvgın'dan ise daha kısa kuyruğu, üst kısımlarında ve kanat altında sarı ile yeşilin olmaması veya çok az olmasıyla ayrılabilir. Sesi ve ötüşü not edilmelidir: 2400-4200 m arasındaki meşe veya ardıç bulunan yamaçlarda veya vadilerde ürer. Küçük böcekler ve larvalarla beslenir.

KAFKAS ÇIVGINI
Mountain Chiffchaff
Phylloscopus sindianus

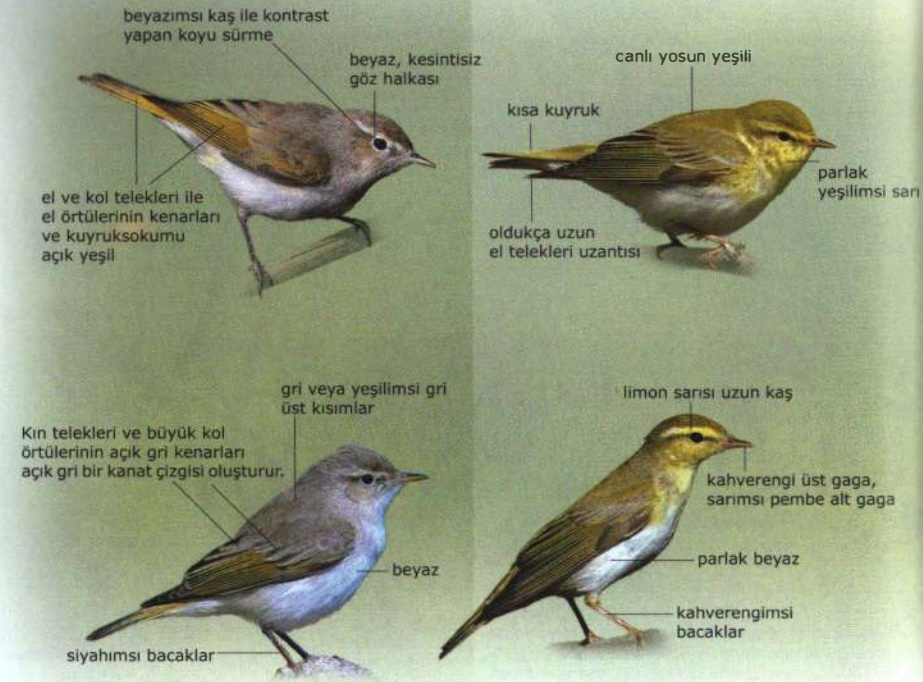
10-12 cm 10-11 cm 5-8,5 g. Tepe ve üst kısımlar koyu kahverengidir; yeşil renk yoktur. Koyu kahverengi kanat teleklerinin ucu beyazımsıdır. Kaş belirgin, uzun ve parlaktır. Beyazımsı kaşın en parlak olduğu bölge göz ile gaga arasıdır. Boğaz parlak beyazdır. Grimsi kahverengi göğüs ve böğür, beyaz karınla kontrast yapar. Kuyruk altı örtüleri grimsi beyazdır. El telekleri uzantısı kısadır; kın teleklerinin %50'si kadar uzunluktadır. Çok koyu bacaklıdır. 1700 m'nin üstünde, genellikle yakınından dere veya nehir geçen geniş veya iğne yapraklı ormanlarda ürer. Böcekler, omurgasızlar ve bazı bitkisel materyallerle beslenir.

BOZ ÇIVGIN
Eastern Bonelli's Warbler
Phylloscopus orientalis

ORMAN ÇIVGINI
Wood Warbler
Phylloscopus sibilatrix

11-12 cm 17-20 cm 5,5-11 g. Alt kısımlar beyaz, üst kısımlar gri veya yeşilimsi gridir. Kın telekleri ve büyük kol örtülerinin kenarları açık gridir. El ve kol telekleri ile el örtülerinin kenarları ve kuyruksokumu açık yeşildir. Kahverengi kuyruğun dış kenarları yeşilimsidir. Göz halkası beyaz ve kesintisizdir. Beyazımsı kaş ile kontrast yapan koyu sürme ve gözpınarı vardır. Kafa grimsidir. Alt gaga açık pembe, bacaklar siyahımsıdır. Genellikle dağ eteklerindeki çeşitli ormanlarda veya seyrek ağaçlık, çalılık alanlarda ürer. Göç döneminde parklarda veya bahçelerde görülebilir. Küçük omurgasızlarla beslenir, sonbaharda meyveleri de yiyebilir.

13-14 cm 26-29 cm 10-23 g. Üst kısımlar canlı yosun yeşili, boğaz parlak yeşilimsi sarı, alt kısımlar parlak beyazdır. Uzun belirgin kaş ve kulak örtüsü limon sarısıdır. Sürme uzun ve koyudur. Kanat kahverengi, kenarları sarımsı yeşildir. El telekleri uzantısı oldukça uzundur; kın telekleri kadar ya da daha uzun. Üst gaga kahverengi, alt gaganın büyük bir kısmı sarımsı pembedir. Bacaklar kahverengimsidir. Gençte üst kısımlar daha grimsi, boğazdaki sarılık daha soluktur. Parlak yeşil üst kısımlar, temiz parlak beyaz alt kısımlar, oldukça uzun el telekleri uzantısı, uzun kanat ve kısa kuyruk ile Söğütbülbülü ve Boz Çıvgın'dan ayrılır. Meşe ve kayın gibi ormanlarda, ağaçlık, çalılık alanlarda bulunur. Küçük omurgasızlar, bazen de meyvelerle beslenir.

ESMER ÇIVGIN
Dusky Warbler
Phylloscopus fuscatus

KUZEY ÇIVGINI
Arctic Warbler
Phylloscopus borealis

11-12 cm 14-20 cm 8,5-14 g. Üst kısımlar mat gri kahverengi, alt kısımlar açık gri kahverengidir. Kaş uzun, belirgin, kirli beyazdır. Gözün önündeki kısım daha dar ve beyazımsı, gözün arkasındaki kısım daha geniş ve krem rengidir. Sürme uzun, belirgin ve koyu kahverengidir. Bacaklar ince yapılı, koyu kırmızı veya kahverengidir. İnce ve sivri gaga koyu kahverengi, alt gaganın kök kısmı turuncumsudur. Ülkemizde rastlantısal konuktur. Samsun ve Iğdır illerimizden olmak üzere toplam 6 kaydı bulunmaktadır. Tayga bataklıklarındaki veya ıslak çayırlardaki söğütlük ve çalılıklarda üreyer. Göçmen bireyler genellikle açık alanlardaki otların ve çalıların arasında bulunur. Böcekler, yumuşakçalar ve bazen böğürtlen benzeri meyvelerle beslenir.

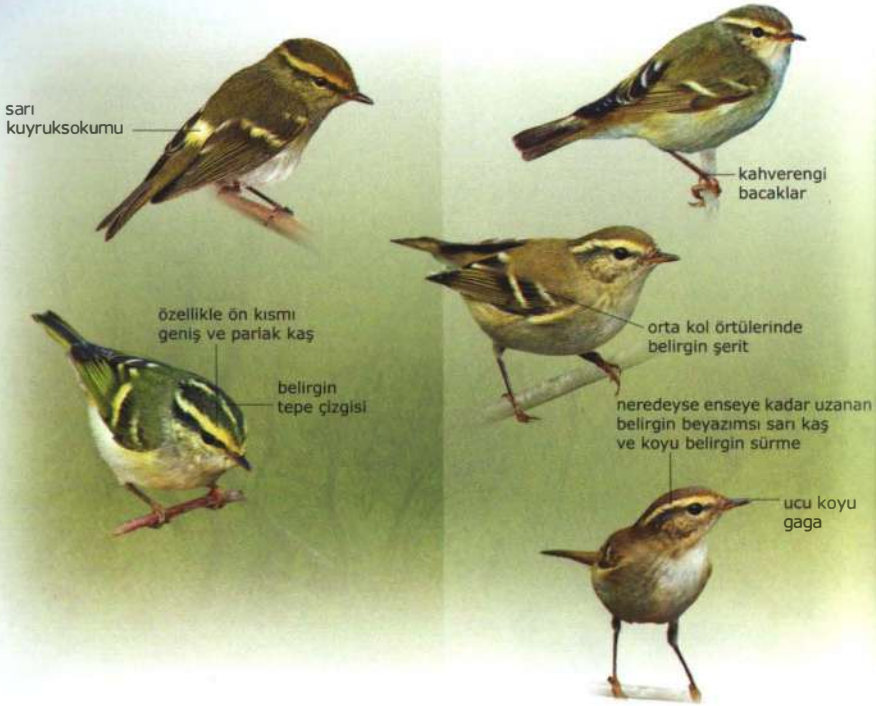

14-15 cm 32-34 cm 17-33 g. Üst kısımlar grimsi yeşildir. Göğüs ve böğür koyu grimsi yeşildir, bazen silik grimsi çizgilenme mevcuttur. Diğer alt kısımlar kirli beyazdır. Enseye kadar incelerek uzanan belirgin sarımsı beyaz kaş, önde gagaya ulaşmaz. Koyu renkli ve belirgin sürme ve gözpınan kaş ile kontrast yapar. Kulak örtü tüyleri gri çizgilidir. Büyük kol örtülerinin ucundaki beyazlık, ince belirgin bir kanat çizgisi oluşturur. Sıklıkla orta kol örtülerinde de daha silik ve kısa bir kanat çizgisi bulunabilir. El telekleri oldukça uzundur. Bacaklar pembemsi kahverengidir. Geniş ve güçlü koyu kahverengi gagada alt gaganın dibi turuncumsudur. Ülkemizde yalnızca bir kez, Kızılırmak Deltası'nda halkalama sırasında kaydedilmiştir. Huş ormanları ve ağaçlık alanlarda bulunur. Böcekler ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

ÇALIKUŞU ÇIVGINI
Pallas's Leaf Warbler
Phylloscopus proregulus

SARIKAŞLI ÇIVGIN
Yellow-browed Warbler
Phylloscopus inornatus

9-10 cm 12-16 cm 4-7,5 g. Büyük kafalı, kısa kuyruklu bir görünüme sahip, parlak zeytin yeşili bir çıvgındır. Kaş çok geniş ve uzun, parlak limon sarısı; tepe çizgisi belirgin parlak bir sarıdır. Geniş ve uzun koyu yeşilimsi kahverengi sürme belirgindir. Kuyruksokumu sarıdır. Büyük ve orta kol örtülerinde geniş ve sarı iki kanat şeridi mevcuttur. Kın teleklerinin kenarlarında geniş ve belirgin beyazlık bulunur. Ülkemizde şu ana kadar Batman, Samsun ve İstanbul'da olmak üzere 6 defa kaydedilmiştir, fakat düşünüldüğünden daha sık gelen bir tür olması muhtemeldir. Dağlık bölgelerdeki tayga ormanlarında ürer; göçmenler ağaçlık ve çalılık alanlarda bulunur. Küçük omurgasızlar ve onların yumurtaları ve larvalarıyla beslenir.

10-11 cm 14-20 cm 4-6,5 g. Üst kısımlar koyu grimsi yosun yeşili, alt kısımlar kirli beyazdır. Bazen daha koyu olan tepede çok silik bir tepe çizgisi bulunabilir. Neredeyse enseye kadar uzanan belirgin beyazımsı sarı kaş ve koyu belirgin sürme vardır. Büyük ve orta kol örtülerinde olmak üzere iki geniş, sarı kanat çizgisi vardır. Kanat ve kuyruk kahverengi, kenarları parlak yeşildir. Kın teleklerinin ucu beyazdır. Koyu kahverengi gagada, alt gaga büyük ölçüde sarımsıdır. Bacaklar kahverengidir. Akkaşlı Çıvgın'dan griliğin olmaması ve alt gagada daha fazla açık renk olması ile ayrılır. Yeşilimsi Çıvgın'dan daha küçük boyu, daha dar sürme, beyazımsı kaş ve gaga ucunun koyu olması ile ayrılır. Yaprak döken ormanlar, ağaçlık ve çalılık alanlarda bulunur. Böcekler vediğer omurgasızlarla beslenir.

10-11,5 cm 15-21 cm 6-11 g. Üst kısımlar grimsi yeşil, alt kısımlar kirli beyaz, boğaz ve göğüs bölgesi bazen çok hafif sarımsıdır. Kulak örtüleri genellikle desensizdir. Uzun, beyazımsı kaş gaga üstünde birleşir, arkada enseye kadar uzanır; göz üstü ve arkasında daha geniştir. Belirgin koyu sürme gagaya ulaşmaz, gözpınarında yalnızca bir benek şeklinde görülür. El teleklerl uzantısı kısadır, kın teleklerinin %55-65'i kadardır. Büyük kol örtülerinde ince kanat çizgisi vardır. Orta kol örtülerinde genellikle kanat çizgisi yoktur.

Ülkemizde Samsun ve Kars'tan halkalama kayıtları mevcut olan bir rastlantısal konuktur. Karışık huş ve çam ormanlarında, ayrıca huş ve kayın bulunan geniş yapraklı ormanlarda ürer. Küçük omurgasızlarla beslenir.

YEŞİLİMSİ ÇIVGIN
Greenish Warbler
Phylloscopus trochiloides

AKKAŞLI ÇIVGIN
Hume's Leaf Warbler
Phylloscopus humei

YEŞİL ÇIVGIN
Green Warbler
Phylloscopus nitidus

10-11 cm 16-20 cm 5-8,8 g. Üst kısımlar açık grimsi yeşil, tepe kahverengimsi gridir. Yanak, boyun ve göğüs yanları grimsi beyaz, alt kısımlar beyazdır. Büyük kol örtü çizgisi geniş, soluk beyazdır. Orta kol örtü çizgisi daha silik veya hiç yoktur. Kın teleklerinin kenarı beyazdır. Krem rengi kaş enseye doğru sivrilir, gaga ile göz arasında daha siliktir. Sürme koyu ve uzundur. Bacaklar genellikle koyu kahverengi, bazen daha açık renklidir. Gaga koyu renklidir. Diğer çıvgınlardan daha küçük kanat çizgileri, kuyruksokumunda sarı olmaması, kuyrukta beyaz olmaması ve dar sürme ile ayrılır. Dağlık ormanlarda ürer; göçmenler ağaçlıklı bölgelerde görülür. Böcekler ve onların larvalarıyla beslenir.

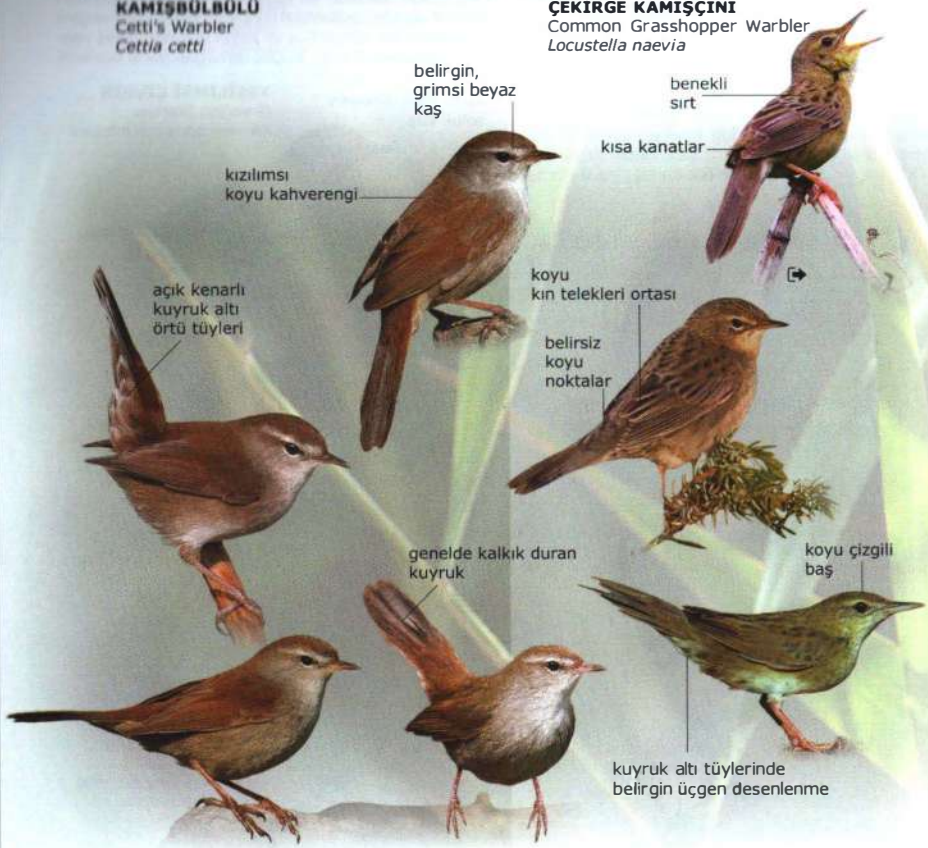
10-11 cm 15-20 cm 6,5-9 g. Üst kısımlar ve tepe koyu yosun yeşili, alt kısımlar kirli beyaz, bazen sarımsıdır. Kaş, kulak örtüleri, göz halkası, boyun yanları ve göğüs kısmı sarımsıdır. Uzun kaş gagaya kadar uzanır ama alın üzerinde birleşmez. Gözpınarında koyu benek veya gagaya uzanan şerit mevcuttur. Büyük kol örtülerinde orta kalınlıkta açık kanat çizgisi bulunur. İlkbaharda sıklıkla orta kol örtülerinde daha silik ikinci bir şerit bulunabilir. Koyu gagada alt gaga turuncu, ucu bazen koyudur. Yeşilimsi Çıvgın'dan daha tekdüze ve parlak yeşil üst kısımlar, sarı yanak ve kulak örtüleri ve daha sarımsı alt kısımları ile ayrılır. Yüksek irtifalarda, genellikle dağ eteklerindeki nemli geniş yapraklı ve karışık ormanlarda ürer. Böcekler ve diğer omurgasızlarla beslenir.

KAMIŞBÜLBÜLÜ
Cetti's Warbler
Cettia cetti

ÇEKİRGE KAMIŞÇINI
Common Grasshopper Warbler
Locustella naevia

13,5-14 cm — 15-19 cm — 8-19 g. Vücut tıknaz yapılı, baş yuvarlak, kanat kısa ve yuvarlak uçludur. İnce, sivri gaga hafif aşağı kıvrık görünür. Sırt, kanat ve kuyruk kızılımsı koyu kahverengi, alt taraf grimsi beyaz, boğaz daha açık renktedir. Kaş belirgin ve grimsi beyazdır. Kuyruk yuvarlak görünümlüdür. Genç daha donuk renklerdedir. Sulak alanlarda veya sudan fazla uzak olmayan yerlerdeki ılgın gibi sık çalılıklar, sazlıklar ve otlu kısımlarda yaşar. Göller, bataklıklar ve hendeklere yakın durmayı tercih eder. Ürkek ve gizlenmeyi seven bir türdür, ancak gür sesli ötüşünden yerini kolayca belli eder. Kuyruğu yarı açık ve kalkık tutar. Sinekler, anlar gibi böcekler ve larvaları ile örümcekler, küçük solucanlar ve yumuşakçalar gibi omurgasızlarla beslenir. Bazen tohum yediklerine de rastlanmıştır.

12-12,5 cm — 15-19 cm — 12-18 g. Kındıra Kamışçını'nın beneklisi gibidir. Sırt tarafı yeşilimsi kahverengi zemin üzerine koyu benekli, baş koyu çizgilidir. Kuyruksokumunda belirsiz koyu noktalar vardır. Gencin ve bazen erginin böğür ve gerdanında hafif çizgilenme veya beneklenme olabilir. Alt kısımlar kirli beyaz veya sarımsı kahverengidir. Kuyruk altı örtü tüylerinde belirgin üçgen şeklinde koyu desenlenme bulunur. Soluk renkli bir kaş vardır. Kanat kısadır. Bacaklar soluk pembedir. Genç daha sarımsı tonlardadır. Nemli veya kurak çalılık alanlar, yoğun ve yüksek boylu çayırlıklar, sazlıklar, orman kenarları ve yeni ağaçlandırma sahaları gibi alanlarda bulunur. Çok iyi gizlense de çekirgeninkine benzeyen uzun ve kesintisiz ötüşü ile varlığını belli eder. Böcekler, örümcekler ve yumuşakçalarla beslenir.

AĞAÇ KAMIŞÇINI
River Warbler
Locustella fluviatilis

14-15 cm 19-22 cm 13-19 g. Üst kısımlar desenslz grimsi kahverengidir. Göz halkası, ince ve soluk renktedir. Kaş, belirsiz ve kısadır. Gıdı beyazdır. Sütlü kahverengi olan boğaz ve göğüs, boyuna yoğun koyu kahverengi kırçıllıdır. Böğür grimsi kahverengi, karın kirli beyazdır. Kuyruk altı örtü tüyleri koyu kahverengi, uçları beyazımsı krem rengi açık renkte olup belirgin desenlenme oluşturur. Bacaklar koyu pembemsi kahverengidir. Boğaz ve göğüsteki belirgin kırçıllanma ile kuyruk altı örtü tüyleri desenlerinin belirgin olmasıyla Bataklık Kamışçını'ndan ayırt edilir. Bataklık Kamışçını gençlerinin göğsündeki hafif kırçıllanma ayrımı zorlaştırabilir. Akarsu boylarındaki yaprak döken ağaçlıklarda ve bataklıkların kıyılarında ürer. Huş, söğüt ve kızılağaç gibi ağaçların altındaki yoğun bitkilerin bulunduğu, gölgeli ve zemini bataklık olan yerlerde de bulunur. Başta böcekler olmak üzere örümcekler ve yumuşakçalar gibi omurgasızlarla beslenir.

BATAKLIK KAMIŞÇINI
Savi's Warbler
Locustella luscinioides

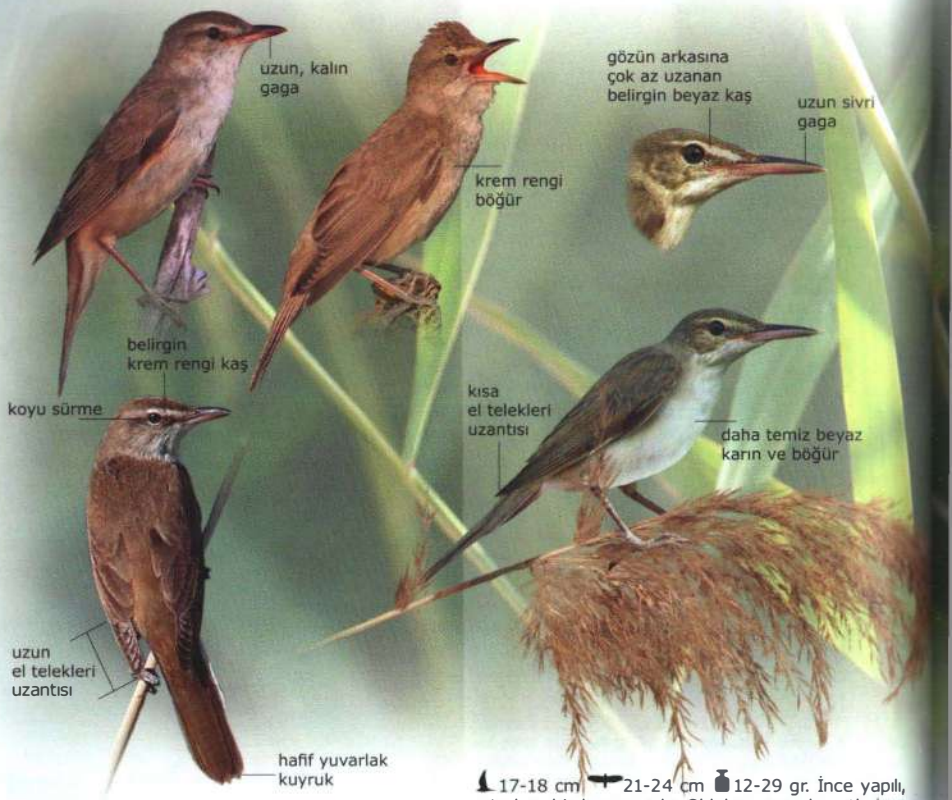
13-13,5 cm 18-21 cm 12-21 g. Desensiz kızılımsı kahverengi olan üst kısımlar, *fusca* alttüründe grimsi kahverengidir. Gıdı ve gerdan beyazımsıdır. Pas kızılı tonlarındaki kuyruk altı örtü tüylerinin uçları soluk krem rengi açık renktedir. Bacaklar koyu pembemsi kahverengidir. Boğaz ve göğüsteki koyu kahverengi lekelerin olmayışı ve kuyruk altı örtü tüyleri desenlerinin belirsiz oluşu ile Ağaç Kamışçını'ndan ayrılır. Ayrıca soluk renkli kaş daha uzun, göğüs ve böğür kızılımsı gridir. Tünemiş halde, kanadın hafif kavisli kenarının düz bir çizgi şeklinde grimsi beyaz olmasıyla *Acrocephalus* cinsi kamışçınlardan ayrılır. Sulak alanlarda, bataklıklar, sazlıklar, göl kıyıları, nehir boyları ve sığ sulardaki bitki örtüsü içerisinde yaşar. Başta böceklerle, ayrıca örümcekler ve yumuşakçalarla beslenir.

BÜYÜK KAMIŞÇIN
Great Reed Warbler
Acrocephalus arundinaceus

BASRA KAMIŞÇINI
Basra Reed Warbler
Acrocephalus griseldis

19-20 cm 24-29 cm 22-31 g. Ailenin ülkemizdeki en büyük üyesidir. Çok iri, büyük bir Saz Kamışçını gibidir. Üst taraf kızılımsı kahverengi, göğüs ve karın kirli beyaz, böğür ve kısa kaş krem rengi, sürme koyudur. Gaga uzun ve kalındır. Üst gaga koyu kahverengi, alt gaga pembemsi ve ucu koyudur. El telekleri uzantısı uzun, kuyruk hafif yuvarlak görünümlüdür. Gençte tüyler daha kızılımsı kahverengi ve taze iken, erginde daha yıpranmış ve grimsidir. Kurbağa sesini andıran gür ve tekrarlı ötüşü çok kolay ayırt edilir. **Saz**lıklar ve suya yakın çalılık alanlarda bulunur. Sıkça kamışların tepesine tırmanarak öter. Böcekler, diğer küçük omurgasızlar, nadiren de meyvelerle beslenir.

17-18 cm 21-24 cm 12-29 gr. İnce yapılı, orta boy bir kamışçındır. Oldukça uzun kanatlı, kısa kuyrukludur. Üst kısım soluk grimsi kahverengi, boğaz dâhil alt kısım temiz beyazdır. Belirgin beyazımsı kaş, gözün arkasına çok az uzanır. Kuyruk, vücudun diğer kısımlarına göre oldukça koyudur. Oldukça uzun, sivri gaga koyu kahverengi, alt gaganın dibi pembemsidir. Bacaklar grimsi siyahtır. Erkek ve dişi benzer görünümdedir. Genç daha parlak renklerde ve alt gövde daha tarçınımsı renktedir. Büyük Kamışçın'dan daha küçük boy, beyaz kaş, gri bacaklar, gaga şekli, beyaz alt kısımlar ve daha kısa el telekleri uzantısı ile ayrılır. Iğdır'da bir kez halkalanmış rastlantısal konuktur. Sulak alan kenarındaki sık çalılık, sazlık alanlarda bulunur. Böcekler ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

13-14cm 16-19cm 10-15,5g. Sırt ve kuyruk üstü örtütüyleri sanımsı kahverengi üzeri siyah çizgilidir. Kanat telekleri siyah, kenarları sanımsı kahverengidir. Belirgin kalın kaş sarıdır. Siyahımsı kahverengi tepe, sarı tepe çizgisi ile ikiye ayrılır. Gözpınarı krem rengidir. Alt kısımlar sanımsı beyazdır. Erginlerin çoğunda göğüs ve böğür koyu çizgilidir. Kuyruk telekleri sivri uçludur. Bacaklar sanımsı ya da pembemsidir. Genç, daha çok saman renginde iken, ergin daha koyudur. Böğür daha sanımsıdır. Kındıra Kamışçını'ndan daha belirgin baş ve sırt desenlenmesi ve daha açık bacak rengi ile ayrılır. Geniş düzlüklerdeki sazlıklar ve ıslak çayırlarda yaşar. Sıkça iki dal veya saza birer ayağıyla cambaz gibi tutunduğu görülür. Böcekler ve salyangozlarla beslenir.

SARI KAMIŞÇIN
Aquatic Warbler
Acrocephalus paludicola

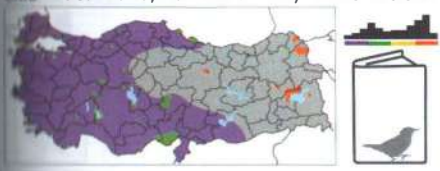
BIYIKLI KAMIŞÇIN
Moustached Warbler
Acrocephalus melanopogon

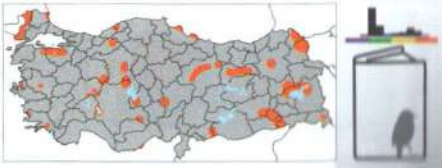
KINDIRA KAMIŞÇIN
Sedge Warbler
Acrocephalus schoenobaenus

13-14 cm 15-16 cm 9,8-16 g. Üst kısımlar kızılımsı kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Siyahımsı kahverengi tepe, koyu çizgilidir. Kalın, kirli beyaz kaş, gözün arkasında genişler. Kulak örtüleri koyudur. Boğaz temiz beyaz, karın beyazımsı, böğür ve göğüs yanları kızılımsı krem rengidir. Bacaklar mavimsi gridir. Kındıra Kamışçını ile karıştırılabilir. Bu türe göre, el telekleri uzantısı daha kısa, gözün gerisinde genişleyen kaş daha beyaz, tepe daha koyu ve az çizgilidir. Ayrıca ince siyah bir bıyık çizgisi bulunur ve üreme döneminde giysi daha kızılımsı kahverengidir. Sazlıklar ve su kenarındaki diğer kısa yoğun sucul bitki örtüsü ve çalılarda bulunur. Çoğunlukla küçük eklembacaklılarla, nadiren de meyvelerle beslenir.

13-14 cm 17-21 cm 8-18 g. Üst kısımlar devetüyü kahverengi, sırt koyu çizgili, kuyruksokumu daha tarçın renginde ve çizgisizdir. Boğaz ve kuyruk altı beyaz, diğer alt kısımlar krem rengidir. Belirgin kirli beyaz veya krem rengi kaş, koyu yoğun çizgili tepe ile kontrast oluşturur. Gözpınarı siyahtır. Kanat telekleri koyu, kenarları bejimsi sarıdır. Bacaklar grimsi kahverengidir. Sarı Kamışçın'dan böğürde daha az yoğun çizgilenme ve temiz çizgisiz kuyruksokumuyla; Bıyıklı Kamışçın'dan ise daha açık renkli çizgili tepe, arkatarafta daralarak biten kaş ve daha uzun el telekleri uzantısıyla ayrılabilir. Sazlıklar, sulak alanlardaki çalılıklar ve göç sırasında tarım alanları gibi daha kurak habitatlarda bulunur. Böcekler ve diğer omurgasızlarla beslenir.

ÇALI KAMIŞÇINI
Marsh Warbler
Acrocephalus palustris

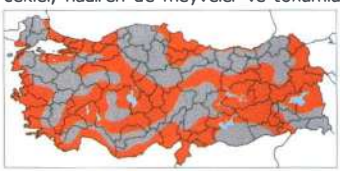
SAZ KAMIŞÇINI
Eurasian Reed Warbler
Acrocephalus scirpaceus

13-14 cm 18-21 cm 8-20 g. Uzun kanatlı, küçük, çizgisiz bir kamışçındır. Üst kısımlar zeytin yeşili kahverengi, boğaz beyaz, alt kısımlar krem rengidir. Kısa belirgin kaş ve göz halkası krem rengi, bacaklar pembemsi kahverengidir. Dış görünüşü ile Saz Kamışçını'ndan neredeyse hiç ayırt edilemez. Yeşilimsi ve tekdüze renkli sırt, daha az kontrastlı olan kuyruksokumu, daha açık renkli bacaklar ve daha uzun el telekleri uzantısı ile; ayrıca canlı ve bol taklit içeren zengin ötüşü ile Saz Kamışçını'ndan ayırt edilebilir. Genelde uzun boylu çalılıklar, sazlıklar, sulak alanlara yakın seyrek ağaçlı alanlarda bulunur. Böcekler başta olmak üzere çeşitli eklembacaklılarla beslenir.

13-14 cm 17-21 cm 8-20 g. Üst kısımlar tekdüze kahverengi, alt kısımlar sarımsı beyazdır. Alın basık, gaga ince uzundur. Kısa beyaz kaş, genelde gözün arkasına uzanmaz ve belirsizdir. Bacaklar genelde grimsi kahverengidir. Kuyruksokumu, sırt ve kuyruk, daha kızılımsı kahverengi görünse de arazide Saz Kamışçını ve Çalı Kamışçını ayrımı zordur. Doğu popülasyonlarında her iki türün renkleri, Batı Avrupa popülasyonlarına göre birbirine daha yakındır. O nedenle ses ve davranış kaydı da alınması önemlidir. Daha tekdüze ve pes sert seslerden oluşan ötüşü ile Çalı Kamışçını'ndan ayrılabilir. Sazlıklar ve sulak alan kenarlarındaki çalılıklarda yaşar. Ağırlıklı olarak böcekler, larvalar, örümcekler, nadiren de meyveler ve tohumlarla beslenir.

KUZEY KAMIŞÇINI
Blyth's Reed Warbler
Acrocephalus dumetorum

DOĞU KAMIŞÇINI
Paddyfield Warbler
Acrocephalus agricola

23 Temmuz 2020'de Kızılırmak Deltası'nda halkalanan birey.

12-14 cm 17-19 cm 8-20 g. Saz Kamışçını ve Çalı Kamışçını'na çok benzer, onlardan her zaman ayırt edilemez. Daha donuk ve grimsi kahverengidir. Daha çok gözün önünde belli olan kaş, beyazımsıdır. Kanat kısa ve yuvarlak uçludur. Kın telekleri tekdüze renklenmiştir. Kısa el teleği uzantısında 6 veya 7 tane tüy görülebilirken Saz Kamışçını ve Çalı Kamışçını'nda 8'e kadar görülebilir. Bacaklar koyu gri kahverengidir. Gaga grimsi kahverengi, alt gaganın dibi sarımsı krem rengidir. Daha kısa kuyruk, daha uzun gaga ve koyu bacaklar ile de Saz Kamışçını ve Çalı Kamışçını'ndan ayrılır. Cinsin diğer üyelerine göre daha çok ormanlık habitatları tercih eder ve suya yakın olma ihtiyacı duymaz. Böcekler ve diğer omurgasızlarla beslenir.

12-14 cm 15-17 cm 7-14 g. Kısa gagalı, uzun ve yuvarlak kuyruklu, kahverengi bir kamışçındır. Üst kısımlar kahverengi, kuyruksokumu kızılımsı kahverengi, boğaz parlak beyaz, boyun yanları beyazımsı, alt kısımlar krem rengidir. Koyu sürme ve koyu tepe yanı ile sınırlanarak daha belirginleşen beyaz kaş, gözün arkasında daha da genişler. Gaga koyu kahverengi, alt gaganın büyük bir kısmı pembemsidir. Kısa kanat, uzun kuyruk ile karşılaştırıldığında ayırt edilmesini kolaylaştırır. El telekleri uzantısı kısadır. Kın telekleri koyudur. Bacaklar pembemsi ya da grimsi kahverengidir. Saz Kamışçını'ndan daha kısa gaga ve kanat, daha uzun kuyruk ve daha belirgin kafa deseni ile ayrılır. Sazlıklar ve tatlısu kenarlarındaki çalılıklarda bulunur. Böcekler, örümcekler ve larvalarla beslenir.

AK MUKALLİT
Eastern Olivaceous Warbler
Iduna pallida

12-14 cm 18-21 cm 8-16 g. Üst kısımlar grimsi kahverengi, alt kısımlar beyazdır. Dar ve soluk renkli kaş, göz ve gaga arasında sınırlanır. Gözpınarı koyudur. Gaga uzun ve sivridir. Kuyruk ucu neredeyse kare şeklinde biter ve dış kuyruk teleklerinin uç ve dış kenarları dar bir hat ile beyazımsı gridir. Kol telekleri ve kın teleklerinin uçları açık renklidir. Bacaklar grimsidir. Sazak Mukallidi'nden daha büyük kafa, daha kalın boyun, daha uzun el telekleri uzantısı, nispeten daha kısa kuyruk ile ayrılır. Parklar, bahçeler, tarım alanları, akarsu ve orman kenarları gibi çeşitli tipte habitatlardaki ağaçlarda ve yüksek çalılarda bulunur. Sert ve tekrarlanan uzun ötüş ile varlığı kolaylıkla fark edilir. Tepe tüyleri sıklıkla kalkıktır. Çoğunlukla küçük omurgasızlar, bazen de meyvelerle beslenir.

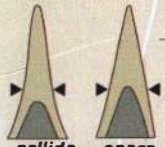

BATI AK MUKALLİDİ
Western Olivaceous Warbler
Iduna opaca

Batı Ak Mukallidi yalnızca gaganın daha uzun ve geniş olması özelliği ile morfolojik olarak Ak Mukallit'ten ayrılır.

gagaların alttan görünüşü

Kuyruk, Ak Mukallit'e göre biraz daha uzundur. Ayrıca beslenme sırasında kuyruğu aşağı doğru hareket ettirmek yerine sabit tutması ile de davranışsal bir farklılığı vardır.

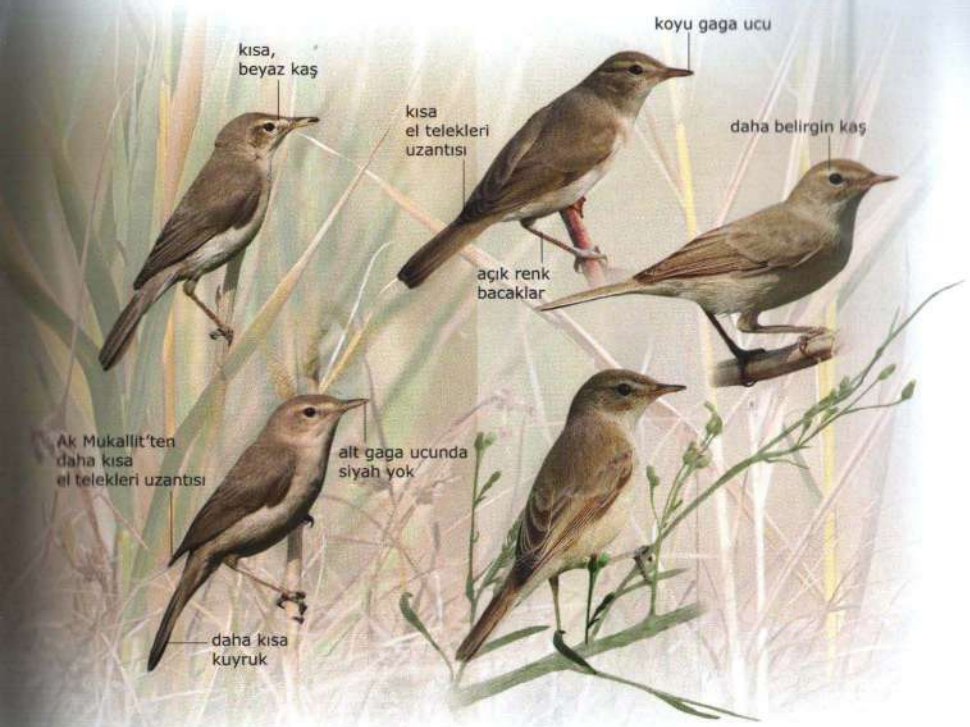
13,5-15 cm 18-21 cm 9-17 g. Daha önceleri Ak Mukallit'in bir alttürü olan ve yakın zamanda yeni bir tür olarak tanımlanan bu mukallit, morfolojik olarak gaganın daha uzun ve geniş olması ile Ak Mukallit'ten ayrılır. Kuyruk, Ak Mukallit'e göre biraz daha uzundur. Ayrıca beslenme sırasında kuyruğu aşağı doğru değil, sabit tutması ile de davranışsal bir farklılık vardır. Genç, ergine benzer. Kızılırmak Deltası'ndaki halkalama çalışmalarında kaydedilmiş nadir bir geçit kuşudur. Parklar, bahçeler, tarım alanları, akarsu ve orman kenarları gibi çeşitli tipte habitatlarda bulunur. Böcekler, örümcekler, bazen de meyvelerle beslenir.

SAZAK MUKALLİDİ
Sykes's Warbler
Iduna rama

KÜÇÜK MUKALLİT
Booted Warbler
Iduna caligata

11,5-13 cm 20-22 cm 7-11 g. Uzun, ince ve sivri gagalı, düz alınlı, kısa el telekleri uzantısı olan bir mukallittir ve genellikle *Acrocephalus* cinsine ait türleri andırır. Genellikle gözün önünde biten kısa kaş beyazdır. Üst kısımlar grimsi kahverengi, alt kısımlar kirli beyazdır. Üst gaga grimsi, alt gaga pembemsi sarıdır. Bacaklar grimsidir. Küçük Mukallit ve Ak Mukallit'e benzemekle birlikte daha uzun gaga, daha kısa kuyruk, alt gaga ucunda siyah olmaması ve daha kısa el telekleri uzantısı ile onlardan ayrılır. Kurak düzlükler ve yarı çöller ile kısa ağaçlar ve özellikle ılgınların bulunduğu uzun çalılıklarda bulunur. Çoğunlukla böcekler ve örümceklerle beslenir.

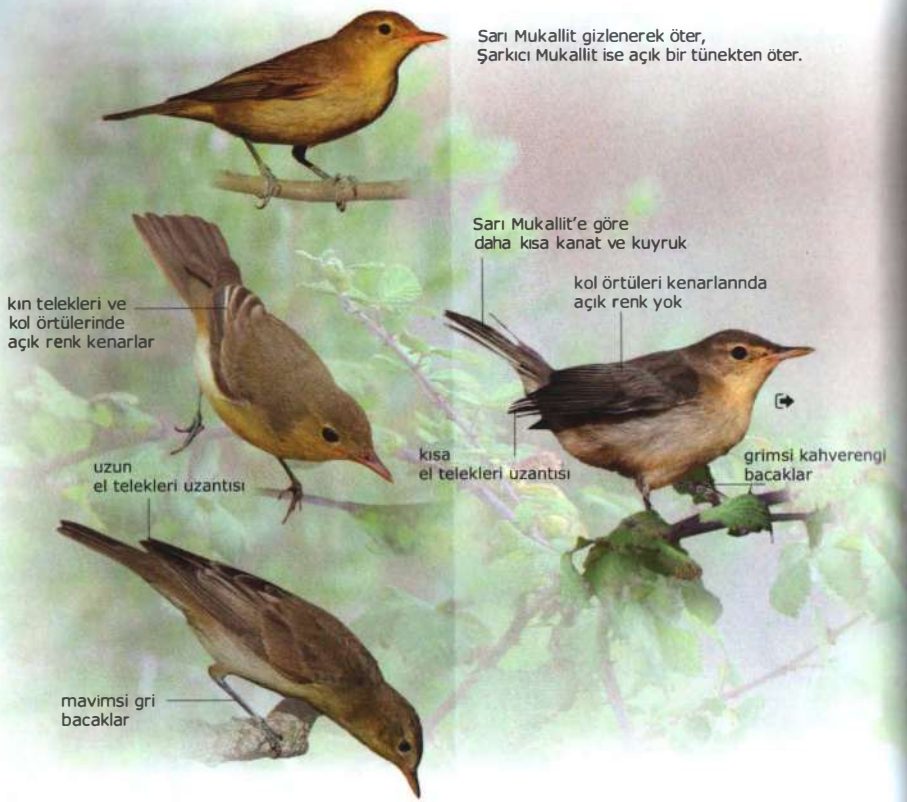
11-12,5 cm 18-21 cm 7-11 g. Kısa gagalı, yuvarlak tepeli, kısa kuyruklu bir mukallittir. Mukallitten çok Çıvgınlar'ı (*Phylloscopus*) andırır. Üst kısımlar grimsi kahverengi, alt kısımlar kirli beyazdır. Beyazımsı kaş, belirgin şekilde gözün ardına doğru genişleyerek uzanır. Kaşın üst sınırı daha koyu kahverengidir. Gözpınarı benek şeklinde koyu kahverengidir. Kın telekleri ve kol örtülerinin koyu ortası ile açık kenarları arasında belirgin kontrast bulunur. Gaga kahverengimsi pembe, üst gaganın sırtı ve ucu daha koyu kahverengidir. El telekleri uzantısı ve kanat kısadır. Bacaklar grimsi kahverengidir. Ak Mukallit'ten daha kısa gaga, daha açık renk bacaklar ve daha belirgin kaş ile ayırt edilir. Alçak çalılık ve ağaçlık bulunan açık alanlar; bozkırlar ve çayırlıklarda yaşar. Böcekler ve diğer omurgasızlarla beslenir.

www.trakus.org

SARI MUKALLİT
Icterine Warbler
Hippolais icterina

ŞARKICI MUKALLİT
Melodious Warbler
Hippolais polyglotta

12,5-14cm 20-24cm 11-16g. İri kafalı, geniş ve sivri gagalı, uzun el telekleri uzantısı olan bir mukallittir. Üst kısımlar yeşilimsi gri, alt kısımlar sandır. Kısa kaş sarı, gözpınarı kirli sarıdır. Kın telekleri, kol telekleri ve kısmen de kol örtüleri kenarları yıpranmamış giyside beyazımsı olduğundan, beyaz bir panel varmış gibi görünür. Üst gaga grimsi, alt gaga pembemsi sarıdır. Bacaklar mavimsi gridir. Daha uzun el teleği uzantısı, daha uzun gaga, daha sivri kanat ile Şarkıcı Mukallit'ten ayrılır. Geniş yapraklı ormanların açıklıklarında, genelde suya yakın parklar ve bahçelerde bulunur. Çoğunlukla böcekler, bazen de küçük meyvelerle beslenir.

12-13,5 cm 17-20 cm 8-14 g. Genel olarak Sarı Mukallit'e benzer, ancak kanat ve kuyruk nispeten daha kısadır. Gaga sivridir. Belirsiz kaş sadece gözün önündedir. El telekleri uzantısı kın teleklerinin yarısı kadar uzunluktadır. El teleklerinin uçları, en uzun kuyruk altı örtü tüylerinin ucuna kadar ulaşmaz. Zaman zaman kın ve kol telekleri kenarları açık renkli olsa da hiçbir zaman kol örtüleri kenarı açık renk olmaz ve kanat, Sarı Mukallit'inkine göre daha tekdüze renktedir. Bacaklar grimsi kahverengidir. Ülkemizde rastlantısal konuktur. Makilikler, meyve bahçeleri, çalılık alanlarda bulunur. Böcekler ve diğer omurgasızlarla, bazen de meyvelerle beslenir.

ZEYTİN MUKALLİDİ
Olive-tree Warbler
Hippolais olivetorum

DAĞ MUKALLİDİ
Upcher's Warbler
Hippolais languida

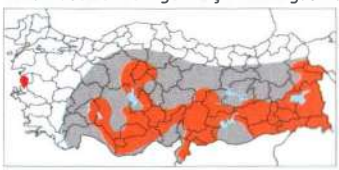

16-18 cm 24-26 cm 14-23 g. Ülkemizdeki en büyük mukallittir. Üst kısımlar gri, alt kısımlar kirli beyaz, göğüs hafif grimsidir. Kanat telekleri ve örtü telekleri koyu gridir. Kın teleklerinin ve kol teleklerinin kenarları beyaz olduğundan, kanat kapalıyken beyaz bir panel oluşur. El telekleri uzantısı oldukça uzundur (kın telekleri kadar). Kısa, belirsiz kaş beyazdır. Gözpınarında silik gri çizgi bulunur. Gaga, uzun ve kalındır. Üst gaga grimsi, alt gaga tamamen turuncumsu sarı, bacaklar koyu gridir. Kuyruk oldukça koyudur. Badem ve zeytin bahçeleri, açık meşe ormanları ve dağ yamaçlarındaki makilerde bulunur. Küçük omurgasızlar ve meyvelerle beslenir.

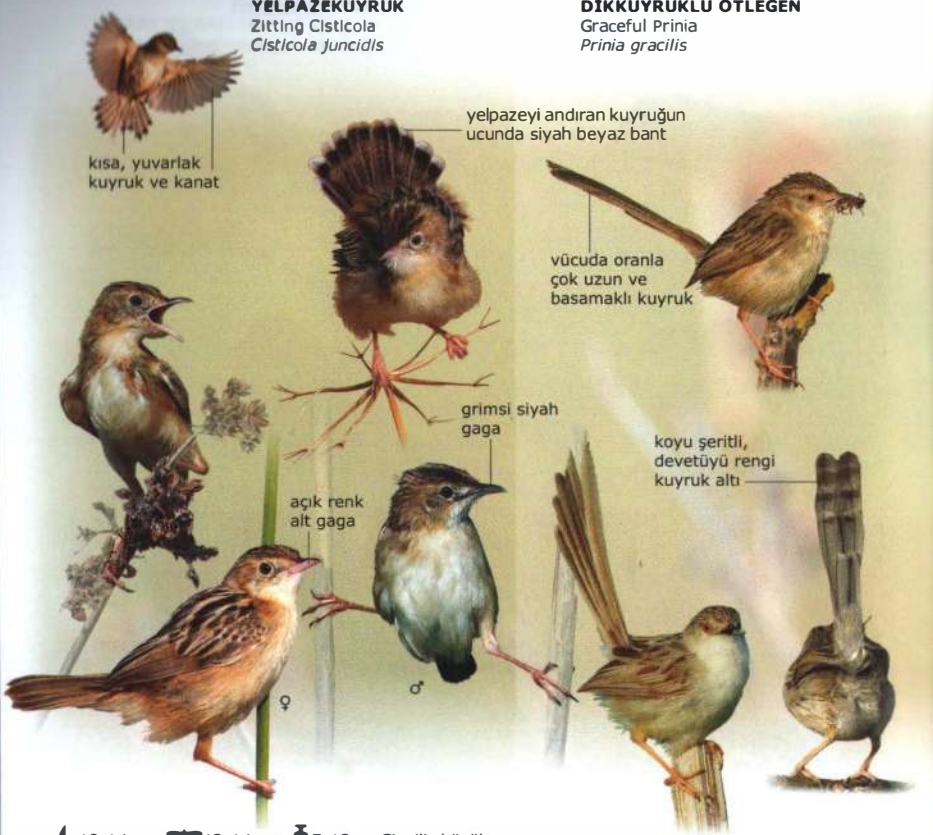
14-15 cm 20-23 cm 10-20 g. Üst kısımlar grimsi kahverengi, alt kısımlar beyaz, böğür sarımsıdır. Kısa, belirsiz kaş ve göz halkası beyazdır. Koyu kın ve kol teleklerinin kenarları beyazımsıdır. Alula daha koyu gridir. Uzun, geniş kuyruğun kenarları beyazdır. Üst gaga koyu, alt gaga turuncumsu sarı, bacaklar grimsidir. Zeytin Mukallidi'nden kısa el telekleri uzantısıyla (kın teleklerinin 3/4'ü kadar), Ak Mukallit'ten de daha büyük gaga, daha uzun ve geniş kuyruk, daha koyu kuyruk üstü ve kanat uçları ile ayrılır. Dağ yamaçları, kayalık ve çöl kenarındaki dağınık ağaçlar ve çalılar, vadilerdeki galeri ormanlarında bulunur. Öterken kuyruğu iki yana hafifçe döndürerek sallar. Çoğunlukla böcekler ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

YELPAZEKUYRUK
Zitting Cisticola
Cisticola juncidis

DİKKUYRUKLU ÖTLEĞEN
Graceful Prinia
Prinia gracilis

10-14 cm 12-14 cm 5-12 g. Çizgili, küçük bir kamışçına benzer. Kuyruk ve kanat kısa ve yuvarlaktır. Kafa açık kahverengidir; tepesi koyu kahverengi kalın çizgilidir. Sırt ve kanat örtü telekleri açık kahverengi üzeri koyu kahverengi desenlidir. Uçma telekleri desensiz kahverengidir. Açıldığında yelpazeye benzeyen kuyrukta kuyruk telekleri uca yakın siyah geniş bantlı, uçtakrem rengi bantlıdır. Bacaklar pembemsidir. Üreme dışı dönemde tepedeki çizgilenme daha incedir. En çok benzediği kamışçın türlerinden kuyruk ucundaki siyah beyaz bantlar ile ayrılır. Dalgalı uçuşu kendine özgüdür. Havada derin dalgalı ve düzenli uçarken, dalganın en alçak noktasında bir "çip" sesi çıkarır. Bataklıklar, nemli çayırlar ve su kenarlarındaki sık ve alçak bitki örtüsünde bulunur. Genelde gizlenen bir kuş olmasına rağmen, gösteri uçuşunda rahatça görünür. Böcekler, sinekler ve küçük salyangozlarla beslenir.

10-13 cm 12-13 cm 6-8 g. Üst tarafı kahverengimsi gri üzerine koyu çizgili, alt taraf düz ve bejimsi kirli beyazdır. Kanat örtüleri kalın koyu çizgili, kanat telekleri desensizdir. Küçük bedenine göre çok uzun bir kuyruğu vardır. Kuyruk altı koyu şeritli, devetüyü rengidir. Orta kuyruk telekleri tek renktedir; üstten bakıldığında zaman zaman kuyruk ucunun daha açık olduğu fark edilir. Gaga, üreme döneminde siyah, üreme dışı dönemde boynuz rengindedir. Bacaklar pembemsi kahverengi açık renktedir. Bataklık bitkilerinin bulunduğu kurak düzlükler, tarlalar, yol ve su boylarındaki alçak çalılıklarda yaşar. Genellikle kuyruğunu açık ve dik tutar, arada sağa sola sallar. Cırcır böceklerini andıran ötüşü tiz ve kulak tırmalayıcı bir kalıbın tekrarıdır. Sinekler gibi çeşitli böceklerle beslenir.

IRAK YEDİKARDEŞİ
Iraq Babbler
Argya altirostris

20-24 cm 21-24 cm 28-35 g. Tepe, sırt ve omuz tüyleri açık kahverengi üzerine hafif koyu çizgilidir. Boğaz beyaz, göğüs ve alt kısım çizgisiz kızıl krem rengidir. Gaga kalın ve kıvrık, kuyruk uzun ve basamaklı, kanatlar kısa ve yuvarlaktır. Dişi ve erkek aynı görünümdedir. Ailenin bölgemizdeki en küçük türüdür. Benzer bir tür olan Yedikardeş'ten çizgisiz alt kısım; kızıl krem rengi göğüs; kahverengi bacaklar; daha kısa, kalın ve kıvrık gagayla ayrılır. Küçük gruplar halinde dolaşır, birbirlerini takip ederler. İyi uçamaz; çalılar ve ağaçlar arasında kısa uçuşlar yaparak yerde dolaşır. Gürültücüdür; ötüşü gür ve melodik olup anlaşılır. Sazlıklar, nehir kenarlarındaki çalılıklar, palmiye bahçeleri ve tarlalarda bulunur. Başta örümcekler ve böcekler olmak üzere omurgasızlarla beslenir.

MASKELİ ÖTLEĞEN
Sardinian Warbler
Sylvia melanocephala

13-14 cm 15-18 cm 10-15 g. Erkekte başın tamamı siyah, boğaz ve boyun yanları beyaz, göğüs ve böğür gri, göz ve göz halkası kırmızıdır. Kuyruk siyah ve uzun, kuyruk dış teleklerinin kenarı ve ucu beyazdır. Gaga gri, bacaklar açık kahverengidir. Dişi ve gençte baş gri, sırt ve kanat kahverengi, böğür ve göğüs koyu kahverengi, boğaz beyaz ve karın kirli beyazdır. Gençte kuyruk teleklerindeki beyazlık belirsiz ve kirli beyazdır. Çok benzediği Pembegöğüslü Ötleğen'den gri gaga ve göğüs ile ayrılır. Fundalık ve maki bitki örtüsüne sahip, genellikle kurak ve kayalık yamaçlardaki kısa, sık çalılıklarda yaşar. Akdeniz maki bitki örtüsündeki en yaygın ötleğendir. Çoğunlukla çalılar içinde saklanır. Sürekli hareket halindedir. Sıklıkla duyulan sert, metalik bir uyarı ötüşü vardır. Böcekler ve taneli meyvelerle beslenir.

PEMBEGÖĞÜSLÜ ÖTLEĞEN
Menetries's Warbler
Sylvia mystacea

13-14 cm 15-19 cm 9-11 gr. Erkekte kafa, kulak örtülerinden tepeye kadar siyah; enseye doğru gridir. Sırt ve kanat örtüleri gri, kanat telekleri kahverengidir. Göz halkası açık kırmızı, alt gaga sarımsı pembe ve üst gaga koyudur: Boğaz beyaz, göğüs tozpembe renktedir. Koyu gri kuyrukta dış kuyruk telekleri beyazdır. Dişide göz halkası beyazımsı krem rengidir. Dişi, siyah kın telekleri ve siyah kuyruğu dışında tekdüze açık kahverengidir. Göğüsteki pembelik, Türkiye'de görülen alttürlerden Güneydoğu Anadolu ve Ortadoğu'daki *rubescens*'te oldukça az iken, Kuzeydoğu Anadolu ve Kafkaslar'daki *mystacea*'da daha belirgindir. Çok benzediği Maskeli Ötleğen'den biraz daha küçük ve kısa kuyrukludur. Bu iki tür, ses ve davranışlarıyla da benzerler. Tarla ve su kenarlarındaki alçak çalılıklar, ılgınlar, bahçeler ve parklarda bulunur. Kuyruğu sürekli hareket halindedir. Böcekler ve taneli meyvelerle beslenir.

KIBRIS ÖTLEĞENİ
Cyprus Warbler
Sylvia melanothorax

KARABOĞAZLI ÖTLEĞEN
Rüppell's Warbler
Sylvia ruppeli

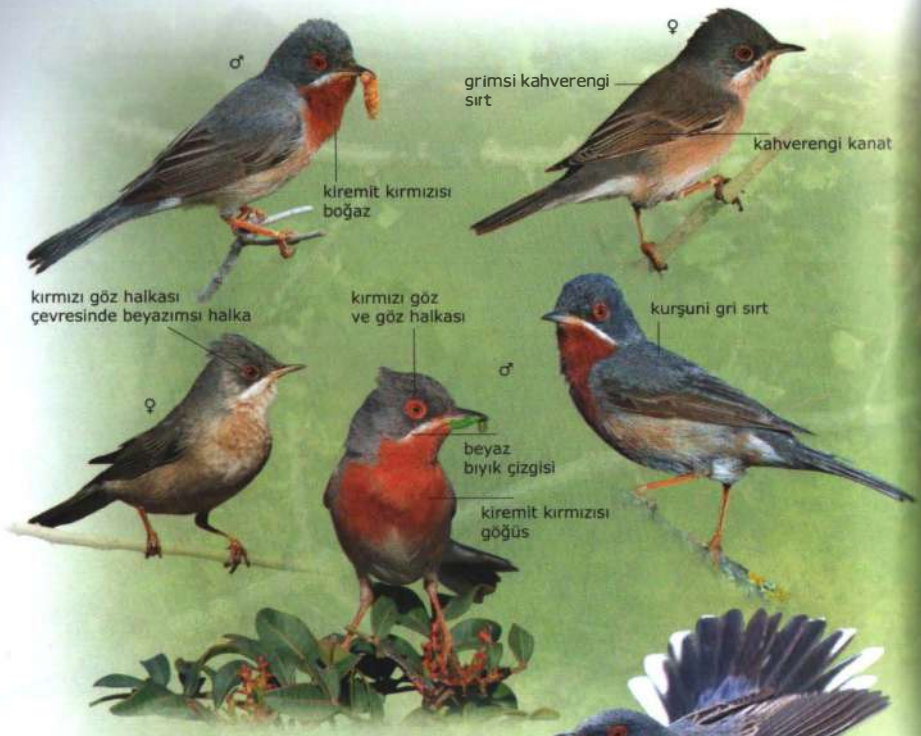
13,5-14 cm 15-18 cm 10-15 g. Ergin erkekte baş siyah, sırt gri, göz halkası kızılımsı kahverengidir. Beyaz bıyık çizgisi, benekli boğaz ve siyah kulak örtülerini ayırır. Beyaz boğaz, göğüs, böğür ve kuyruk altı siyah beneklidir. Üst gaga, koyu kahverengi; alt gaga ve bacaklar, sarımsı pembedir. Üreme dışı erkekte siyah tepe ve kulak örtüleri griye döner; başta siyahlık oldukça azalırken, alt kısımdaki benekler silikleşir. Dişi, daha grimsi kahverengi renklerdedir; boğaz beyaz ve yer yer silik beneklidir. Kuyruk altı da siyah beneklidir. Genç, dişiye benzer; kafada ve alt kısımda siyahlık yoktur. Maskeli Ötleğen'e benzer; benekli kuyruk altı ve sarımsı alt gaga ile ondan ayrılır. Sadece Kıbrıs'ta ürer ve adada Maskeli Ötleğen'in yerini alır. Bodur fundalıklar ve sık çalılıklarda yaşar. Böcekler ve küçük taneli meyvelerle beslenir.

13,5-14 cm 18-21 cm 12-15 g. Üreme dönemindeki erkekte baş, boğaz ve üst göğüs siyah, bıyık çizgisi belirgin beyazdır. Ense, sırt, göğüs ve karın gridir. Kuyruk telekleri siyahımsıdır ve dış kuyruk telekleri ucu ve kenarındaki beyazlıkla kontrast yapar. Göz halkası kırmızıdır. Bacaklar turuncumsu kahverengidir. Üreme dönemindeki dişide tepe siyahlığı az; baş, ağırlıklı gridir. Boğaz grimsi beyaz ve üzeri siyah beneklidir. Göğüs ve karın, kirli beyazdır. Üreme dönemi dışında dişi, daha kahverengidir. Baş grimsi, boğaz temiz beyazdır. Dişi, Maskeli Ötleğen'den daha gri sırt ve göğüs, Kıbrıs Ötleğeni'nden desensiz kuyruk altı ile ayrılır. Genç, üreme dışı dönemdeki dişiye benzer. Çalılıklar ile makili ve kayalık yamaçlarda yaşar. Ötüşü Maskeli Ötleğen'inkine benzer. Böcekler ve küçük taneli meyvelerle beslenir.

BIYIKLI ÖTLEĞEN
Eastern Subalpine Warbler
Sylvia cantillans

12-13 cm 15-19 cm 8-13 g. Erkekte baş ve sırt kurşuni gri, kanat kahverengi, göz ve göz halkası kırmızıdır. Bıyık çizgisi beyaz, boğaz ve göğüs kiremit kırmızısı, karın kirli beyazdır. Koyu kahverengi kuyruk teleklerinden dıştakilerin kenarları beyazdır. Bacaklar turuncudur. Genç ve dişi, daha soluk görünür. Dişide üst kısımlar grimsi kahverengi, alt kısımlar kirli beyazdır. Göğüs kahverengimsi görünür ve beyaz bıyık çizgisi belirgindir. Dişi, Küçük Akgerdanlı Ötleğen'den daha açık baş rengi ile ayrılır. Bozkır Ötleğeni'nden kanadın kahverengi olmasıyla farklıdır. Kayalık yamaçlardaki çalılıklar ve bodur ağaçlardan oluşan sık bitki örtüsünde bulunur. Göçte deniz kıyısındaki çalılıklarda da görülür. Ötüşü Maskeli Ötleğen'e benzer; daha melodik ve yumuşaktır. Çoğu kez uçuşta öter. Sinekler başta olmak üzere çeşitli gruplardan böcekler ve küçük taneli meyvelerle beslenir.

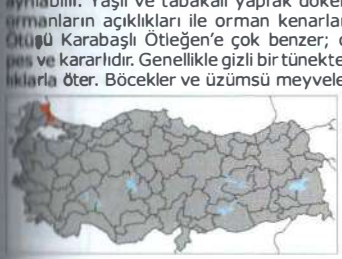

BOZ ÖTLEĞEN
Garden Warbler
Sylvia borin

14-15 cm 20-25 cm 16-37 g. İri baş, kısa ve kalın gaga ile tıknaz yapılı bir ötleğendir. Kaş veya başka bir ayırıcı özelliği olmayan desensiz bir kuştur. Üst taraf grimsi açık kahverengi, böğür krem rengi, karın kirli beyazdır. Kuyruk, üst gövde ile aynı renktir ve beyazlık yoktur. Bacak, grimsi kahverengidir. Boyunla gövdenin birleştiği yerde bulunan gri bölge, iyi ışıkta daha belirgindir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç, daha canlı renkte ve sarımsıdır. Kanat, kızıla çalar. Diğer ötleğenlerin dişisinden desensiz yapı, kısa kalın gaga ve gri boyun yanı ile ayrılabilir. Yaşlı ve tabakalı yaprak döken ve karışık ormanların açıklıkları ile orman kenarlarında yaşar. Ötüşü Karabaşlı Ötleğen'e çok benzer; ondan daha pes ve kararlıdır. Genellikle gizli bir tünekten belirli aralıklarla öter. Böcekler ve üzümsü meyvelerle beslenir.

ÇÖL ÖTLEĞENİ
Asian Desert Warbler
Sylvia nana

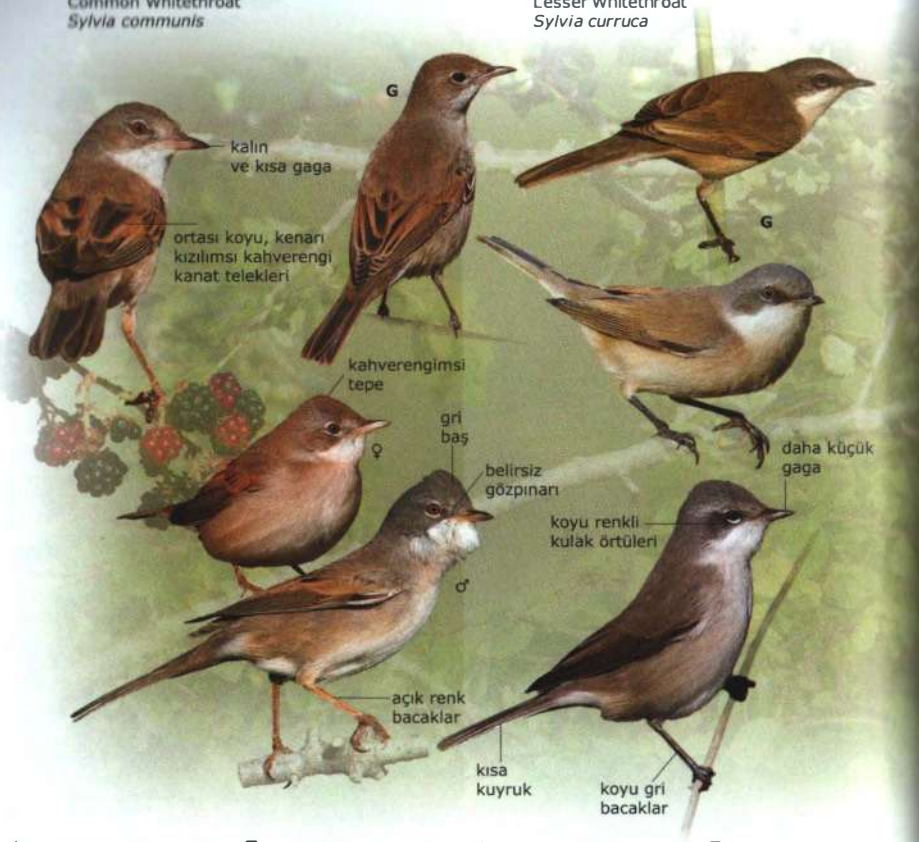
11-12 cm 14-18 cm 9-11 g. Ülkemizdeki en küçük ve açık renkli ötleğen türüdür. Erginde üst gaga sırtı koyu kahverengi, gaganın diğer kısımları sandır. Göz ve bacaklar açık sarıdır. Üst taraf açık kahverengimsi gridir. Grimsi kahverengi kanat teleklerinde eksen etrafı siyahımsı, kın telekleri kızılımsı kahverengidir. Boğaz ve göğüs beyazdır. Kuyruk ve kuyruksokumu pas kızılı, kuyruk dış telekleri beyazdır. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç, ergine benzer; ancak dış kuyruk teleklerindeki beyazlık, krem rengi ve daha az belirgindir. Açık sarı göz ve gaga dışında silik vücut renklenmesiyle karıştırılmayacak bir ötleğendir. Çöller, yarı çöller ve kurak yamaçlardaki seyrek çalılarda yaşar. Böcekler ve larvalarıyla beslenir. Daha çok yerde gezinerek avlanır. Genellikle Çöl Kuyrukkakanı ile birlikte dolaşır.

AKGERDANLI ÖTLEĞEN
Common Whitethroat
Sylvia communis

KÜÇÜK AKGERDANLI ÖTLEĞEN
Lesser Whitethroat
Sylvia curruca

14-15 cm — 18-23 cm — 14-17 g. Ülkemizdeki en yaygın ötleğenlerdendir. Erkekte baş gri, kanat kızıl kahverengi, boğaz beyaz ve göğüs pembemsidir. Gaga, kalın ve kısa; bacaklar açık gridir. Kahverengi kuyrukta dış telekler beyazdır. Dişi ve gençte baş ve sırt açık kahverengi, alt taraf krem rengidir. Üreme mevsimi dışında cinsiyet ayrımı mümkün değildir. Diğer ötleğenlerden sırt rengi ile tezatlık oluşturan kızılımsı kahverengi kanat telekleri ile ayrılır. En çok benzediği Bozkır Ötleğeni'nden daha iri oluşu, ortası koyu olan kanat örtüleri ve belirsiz gözpınarı ile ayrılır. Orman açıklıkları, kenarları, kırlar ve bahçelerdeki böğürtlen ve diğer bitkilerin oluşturduğu çalılıklarda yaşar. Sinekler başta olmak üzere çeşitli böcekler ve üzümsü meyvelerle beslenir. Kur ötüşünü genellikle havadayken yapar.

12-14 cm — 16-20 cm — 9-18 g. Baş gri, kulak örtüleri ve gözpınarı daha koyu gri, sırt ve kanat koyu kahverengimsi gri, bacaklar koyu gridir. Kuyruk dış telekleri, boyun ve kuyruk altı beyaz, böğür açık kahverengidir. Beyaz göz halkası genellikle altta ve yarımdır. Genç, daha kahverengimsidir; grilik oldukça azdır. Alt kısımlar daha krem rengimsidir. En çok benzediği Akgerdanlı Ötleğen gibi diğer ötleğenlerden gri baş, koyu renkli kulak örtüleri ve koyu bacak dışında daha küçük gaga ve kısa kuyruk ile ayrılır. İbreli ve karışık orman açıklıkları ve kenarları ile bodur bitkiler ve çalılıklarda yaşar. Çalılar içinden çok ender çıktığından, varlığı sık tekrarladığı ötüşünden anlaşılır. Ötüşünü Akgerdanlı Ötleğen'den farklı olarak uçarken değil, çalı içinden yapar. Böcekler ve üzümsü meyvelerle beslenir.

BOZKIR ÖTLEĞENİ
Spectacled Warbler
Sylvia conspicillata

AKGÖZLÜ ÖTLEĞEN
Eastern Orphean Warbler
Sylvia crassirostris

12-13 cm 13-17 cm 7-13 g. Erkekte başın tamamı gri, göz parlak turuncu, göz halkası beyaz ve ince, gözpınarı oldukça koyu, boğaz beyaz, göğüs ve böğür uçuk pembemsidir. Sırt, grimsi kızıl kahverengi, kuyruksokumu gri, kanat kızıl kahverengidir. Koyu kahverengi kuyruk teleklerinden dış kuyruk teleklerinin ucu ve kenarı beyazdır. Bacaklar parlak turuncudur. Daha açık renkli olan dişi ve gençte kanatta daha az kızıllık bulunur. Ayrıca baş açık kahverengi ve göz daha koyudur. Erkek, küçük bir Akgerdanlı Ötleğen'e benzer; daha küçük boyu, daha kızıl kanadı ve daha pembe göğsü ile ondan ayrılır. Kurak ve ağaçsız bölgelerdeki alçak çalılarda bulunur. Ötüş kısa ve basittir; Akgerdanlı Ötleğen'inkine benzer. Uçarken de ötebilir. Sinekler ve diğer böcekler dışında küçük taneli meyvelerle beslenir.

14-15 cm 20-25 cm 16-31 g. Gaga iri ve güçlüdür. Erkekte alın ve kulak örtüleri siyah, tepenin gerisi ve ense koyu gri, göz açık renktir. Beyaz boğaz, koyu kafa ve kirli beyaz göğüsle tezatlık oluşturur. Kuyruk, düz ve beyaz kenarlı; kuyruk altı silik beneklidir. Dişi ve üreme dışı giysisindeki erkek, daha açık kahverengidir. Genç, daha açık renklere ve daha koyu irise sahiptir. Önceleri alttürü sayıldığı Batı Akgözlü Ötleğeni'nden (*Sylvia hortensis*) ayrı bir tür olarak değerlendirilmektedir. Ötüşü dışında görsel benzerlik fazladır. Ancak sırtın daha grimsi, kuyruk altı örtülerinin benekli olması ve alt taraftaki pembeliğin böğür ve kanın yanlarıyla sınırlı olması gibi ilk bakışta dikkat çekmeyen farklılıklarla ayrılabilir. Küçük Akgerdanlı Ötleğen'den ise iri gaga ve boyutu ile ayrılır. Genci, Çizgili Ötleğen gencinden daha belirsiz kıç beneklerine sahiptir. Ağaçlıklar ve çalılık bodur ormanlar, korular ve bahçelerde bulunur. Böcekler ve taneli meyvelerle beslenir.

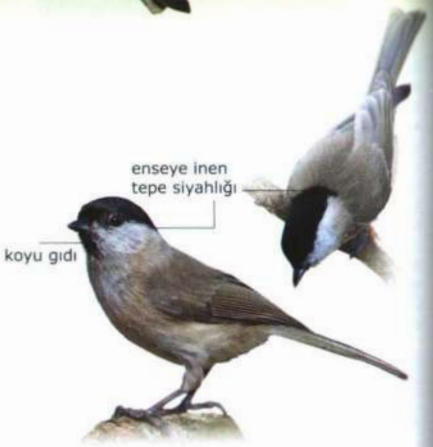

KARABAŞLI ÖTLEĞEN
Eurasian Blackcap
Sylvia atricapilla

14-15 cm 20-23 cm 8,5-31 g. Ergin erkekte baş ve ense gri, tepe siyahtır. Göz, fındık kabuğu rengindedir. Sırt, kanat ve kuyruk kahverengimsi gri, alt kısımlar kirli beyazdır. Kuyruk altı desensiz ve tamamen beyazdır. Gaga ve bacaklar gridir. Dişide tepe kızılımsı kahverengidir. Genç erkekte siyah tepe tüyleri, kahverengi ile karışıktır. Genç, daha kızıl kahverengidir. Göz, koyu kahverengidir. Başı kara olan diğer ötleğenlerden tepedeki koyuluğun bir şapka gibi olmasıyla ayırt edilir. Kayın Baştankarası'ndan açık gıdı ve enseye inmeyen tepe siyahlığı ile aynır. Nemli ve tabakalı ormanlar, bahçeler, parklar ile ağaçlıklarda yaşar. Ötüşü yumuşak ve flütsü olup Kızılgerdan ve Bülbül'ün ötüşünü çağrıştırır. Böcekler ve üzümsü meyvelerle beslenir.

Kayın Baştankarası

ÇİZGİLİ ÖTLEĞEN
Barred Warbler
Sylvia nisoria

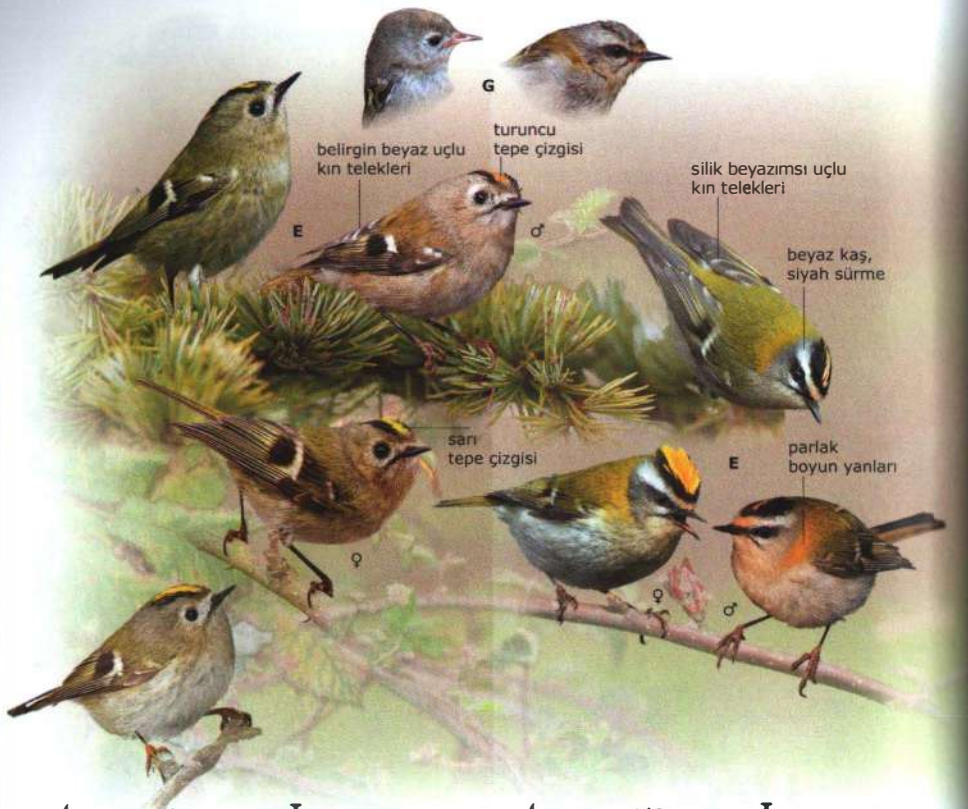
15-15,5 cm 23-27 cm 19-29 g. İri ve kalın yapılı, uzun kuyruklu ve gri bacaklı bir ötleğendir. Ergin erkekte göz parlak sarı, üst kısımlar kahverengimsi gridir. Beyaz alt kısım, tamamen enine gri çizgilidir; kuyruk altı örtüleri gri desenlidir. Büyük kol örtülerinin ucundaki beyazlık, bir kanat çizgisi oluşturur. Dişide sırt daha kahverengimsi, böğür ve göğüs daha silik ve az çizgilidir. Gençte sırt, ağırlıklı olarak kahverengidir. Göz, koyu kahverengi; alt kısım, sütlü kahverengidir; sadece böğürde silik çizgilenme görülür. Kanat çizgisi soluk ve incedir. Genci, Boz Ötleğen'den kuyruk altı ve üstündeki çizgilenme ve kanat çizgisi ile ayrılır. Yüksek geniş çalılar ve orman açıklıklarındaki bodur ağaçlarda yaşar. Yüksek bir tünekte veya uçuşta öter. Böcekler ve üzümsü meyvelerle beslenir.

ÇALIKUŞU
Goldcrest
Regulus regulus

SÜRMELİ ÇALIKUŞU
Common Firecrest
Regulus ignicapilla

8,5-9 cm 13,5-15 cm 4-7 g. Oldukça hareketli küçük bir kuştur. Sırt yosun yeşili, göğüs ve karın açık kahverengidir. Tepe çizgisi erkekte turuncu, dişide sarıdır. Tepe yanı çizgisi siyahtır. Göz çevresi beyaz, kulak örtüleri grimsi yosun yeşili; kaş, alın ve kulak örtüleri arkası grimsidir. Bıyık çizgisi ince ve koyu renktir. Kanat telekleri kahverengi, uçma teleklerinin kenarları sarımsı yeşildir. Orta ve büyük kol örtülerinin beyaz ucu, belirgin kanat çizgisi oluşturur. Kın teleklerinin uçları beyazdır. Kuyruksokumu parlak renklidir. Genç, daha soluk renkli ve gaga daha açık renklidir. Sürmeli Çalıkuşu ile karıştırabilir; siyah sürme ve beyaz kaşın olmayışıyla kolayca ayrılır. Çoğunlukla ibreli ve karışık ormanlar ile park ve bahçelerde, kışın yaprak döken ormanlar ve çalılıklarda da görülür. Böceklerle beslenir.

8,5-9 cm 13-16 cm 5-7 g. Erkekte sırt ve ense yosun yeşili, göğüs ve karın krem rengi, boyun yanları parlak sarımsı yeşildir. Erkekte tepe turuncu, tepe yanı çizgisi kalın ve siyah, kaş geniş ve parlak beyaz, sürme ve bıyık çizgisi siyah, kulak örtüleri grimsidir. Gözün altında bulunan beyazlık, sürmeyi daha da belirginleştirir. Kahverengi kanat teleklerinin kenarı parlak yeşildir. Orta ve büyük kol örtülerinin ucundaki beyazlık, belirgin iki kanat çizgisi oluşturur. Kın teleklerinin uçları açık renktedir. Dişide tepe sarıdır. Gençte kaş daha soluk, tepe renklenmesi belirsiz ve gaga açık renklidir. Çalıkuşu'ndan belirgin beyaz kaş ve koyu sürme ile kolayca ayrılır. İğne yapraklı ve karışık ormanlar ile çalılıklarda görülür. Başta böcekler olmak üzere eklembacaklılarla beslenir.

ÇİTKUŞU
Eurasian Wren
Troglodytes troglodytes

DEREKUŞU
White-throated Dipper
Cinclus cinclus

9-10 cm 13-17 cm 6-12 g. En küçük kuş türlerimizden biridir. Koyu kahverengi vücut, kısa ve kalkık kuyruk ile hemen tanınır. Kafa, sırt, kanat ve kuyruk kestane rengindedir. Sırt, kuyruk ve kanat koyu kahverengi çizgilidir. Krem rengi kaş, gözün arkasında daha belirgin ve uzundur. Kulak örtüleri krem rengimsi kahverengi kırçıllıdır. Boğaz krem rengi; karın, göğüs ve kuyruk altı kahverengi üzeri koyu kahverengi çizgilidir. Gaga ve bacaklar kahverengimsidir. Dişi ve erkek aynı görünümdedir. Gençte alt gövde daha koyudur. Orman kuşudur. Böğürtlen çalıları başta olmak üzere sık fundalıklar, sık bitkili dere boyları ile parklar ve bahçelerde yaşar. Çalılıklar arasından bir girip bir saklanır. Oldukça ürkektir. Kısa kuyruk neredeyse hep dik durur. Küçük sinekler ve diğer böceklerle beslenir.

17-20 cm 25-30 cm 46-76 g. Suya dalarak beslenen tek ötücü kuş ailesi olan Derekuşugiller'in ülkemizdeki tek temsilcisidir. Erginde boğaz ve göğüs bembeyazdır. Gövde koyu kahverengidir. Tepe, baş, boyun yanları ve sırt kahverengi, kanat ve kuyruk koyu kahverengidir. Gaga kısa, sivri ve gri siyahtır. Eşeyler benzer görünüme sahiptir. Gençte üst taraf grimsi kahverengi, alt taraf beyaz üzerine koyu kırçıllıdır. Genelde yükseklerde (2500 m'ye kadar) hızlı akan, temiz, taşlı, kayalı ve şelaleli akarsularda, özellikle dağ derelerinde yaşar. Su kenarlarındaki toprak ya da taş arasındaki oyuklara, büyükçe bir deliği bulunan yuvarlak bir yuva yapar. Kışın daha alçak kesimlerde görülebilir. Daha çok suya dalarak yakaladığı su böcekleri, su salyangozları, kurtçuklar, balık yumurtaları ve yavruları gibi canlılarla beslenir.

12-13 cm 21-23 cm 10-14 g. Bölgemizdeki en küçük sıvacıdır. Erkekte tepe siyah, ense gri, alın ve kaş beyaz, gözün arkasında genişleyen sürme siyahtır. Boğaz parlak beyaz, göğüs kiremit kırmızısıdır. Sırt, kuyruk, kanat, böğür ve bacaklar gridir. Kann ve tuğla kırmızısı kuyruk altı örtülerinin ucu beyazdır. Gaga siyah, alt gaga dibi gridir. Dişide tepedeki siyahlık daha az, kaş daha az belirgin, böğür daha beyazımsı, göğüsteki kırmızılık daha soluktur. Genç, daha donuk renktedir. Alında siyahlık ve göz çizgisi bulunmaz; göğüs lekesi soluktur. Dağılım alanının önemli ölçüde büyük bir kısmı Türkiye'dedir. Genellikle 1200-1700 m arasındaki ibreli ormanlarda bulunur. Sesiyle yerini çok rahat belli eder. Yuvasını ağaçlara yapar. Tohumlar ve böceklerle beslenir.

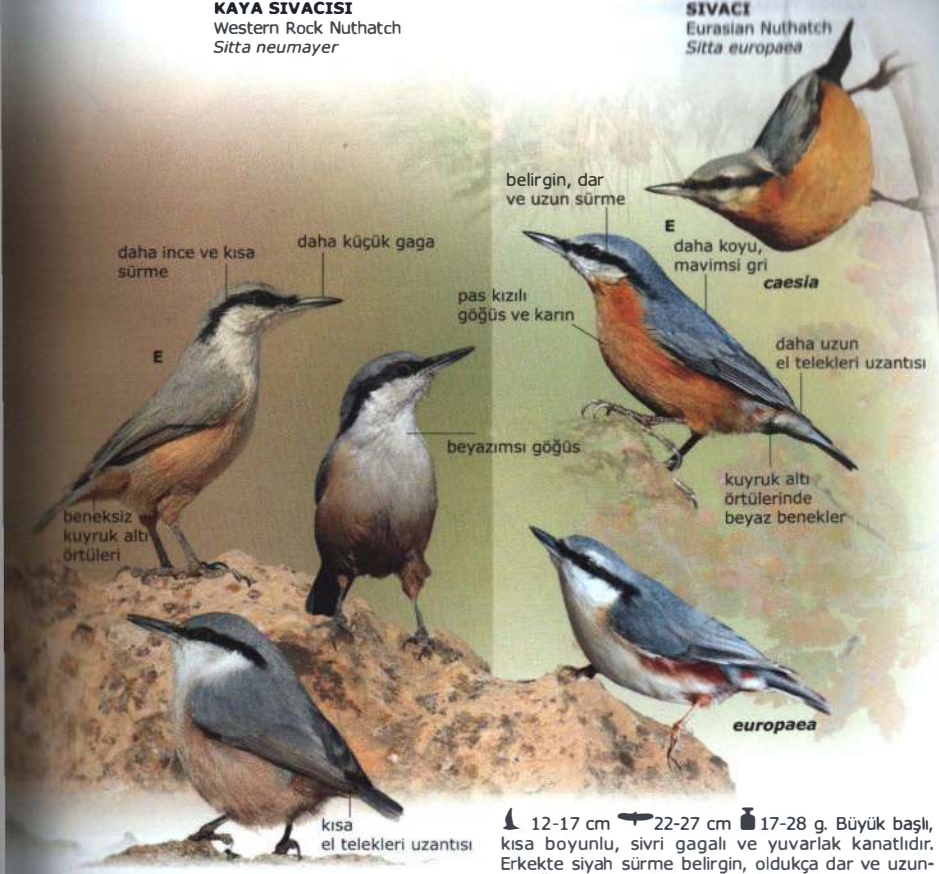

15-16 cm 25-30 cm 42-55 g. Kaya Sıvacısı'ndan daha büyük yapılı, kalın boyunlu, iri ve uzun gagalıdır. Siyah sürme çok uzun, belirgin ve oldukça geniştir; sırta doğru uzar. Kaya Sıvacısı'nın tersine enseye doğru daha da genişler. Arkadan bakıldığında, her iki taraftaki sürme ensede görülebilir. Tepe, sırt, kanat ve kuyruk açık gridir. Sürmenin altından itibaren boğaz ve göğüs temiz beyaz, böğür ve kuyruk altı soluk turuncudur. Gri bacaklar kısadır. Kuyruk köşelidir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genci erginden ayırmak zordur. Kayalıklarda, dağların orman olmayan yamaçları ile meşeliklerde bulunur. Sıkça dik bir konumda konmuş olarak görülür. Böcekler ve tohumlarla beslenir.

KAYA SIVACISI
Western Rock Nuthatch
Sitta neumayer

SIVACI
Eurasian Nuthatch
Sitta europaea

13-14 cm 23-25 cm 24-38 g. Tepe, sırt, kanat ve kuyruk mavimsi gridir. Gıdı ve boğaz parlak beyaz, böğür ve kuyruk altı sütlü kahverengidir. Büyük Kaya Sıvacısı'dan daha ince ve kısa siyah sürme, daha soluk renk böğür ve kuyruk altı, daha küçük gaga ile ayrılır. Sıvacı'dan kuyruk altı örtülerinin ucunun beyaz olmaması ve alt gövde renklenmesi ile ayrılır. Değişken irtifalardaki alanlarda, kıyı şeridinde genellikle 1000-2500 m arasında ve 3000 m'ye kadar olan seyrek çalılık ve ağaçlıklı yerlerdeki genellikle kireçtaşı bulunan kayalıklar ile taşlık kanyonlar, yarlar ve yamaçlarda yaşar. Gür ötüşüyle uzaklardan bile yerini belli eder. Böcekler ve tohumlarla beslenir.

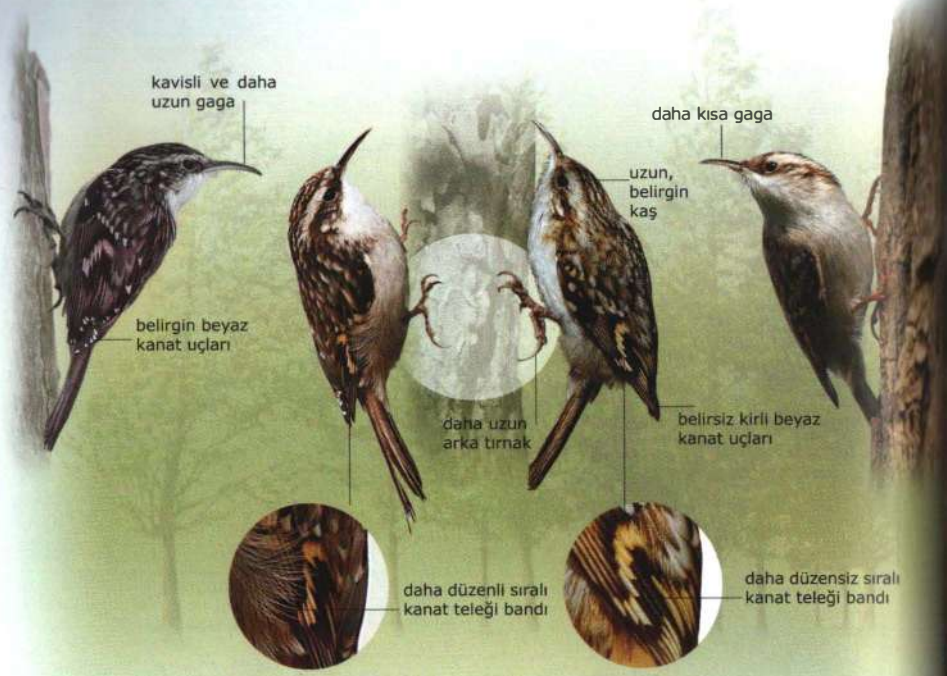
12-17 cm 22-27 cm 17-28 g. Büyük başlı, kısa boyunlu, sivri gagalı ve yuvarlak kanatlıdır. Erkekte siyah sürme belirgin, oldukça dar ve uzundur. Üst taraf mavimsi gri, gıdı ve yanak kirli beyaz, alt taraf çoğunlukla pas kızılıdır. Farklı alttürlerde alt gövde rengi farklılık gösterebilir; Trakya'daki Sıvacı'larda (*europaea*) beyazımsı alt gövdeye rastlanabilir. Kuzey Avrupa formu (*caesia*) ile Akdeniz ve Ege formunda (*levantina*) alt gövde pas kızılıdır. Pas kızılı kuyruk altı tüyleri, beyaz beneklidir. Orta kuyruk telekleri gri, diğerleri siyah ve uca yakın beyaz beneklidir. Dişide renkler daha soluk, sürme daha kahverengimsidir. Genç daha koyu, tepe tüyleri ucu bazen açık renkte, sürme soluk ve kısmen kahverengimsidir. Kaya Sıvacısı'ndan daha koyu mavimsi gri renkte olması, daha uzun el telekleri ve kuyruk altında beyaz beneklerin bulunmasıyla ayrılır. Ormanlar, bahçeler ve parklarda bulunur. Böcekler ve tohumlarla beslenir.

BAHÇE TIRMAŞIKKUŞU
Short-toed Treecreeper
Certhia brachydactyla

ORMAN TIRMAŞIKKUŞU
Eurasian Treecreeper
Certhia familiaris

12-13 cm 17-20 cm 7-11 g. Oldukça uzun gaga, sivri ve aşağı kıvrıktır. Sırt ve baş grimsi açık kahverengi üzerine koyu kahverengi ve beyaz çizgilidir. Kaş beyaz, sürme siyahımsı kahverengi, alın açık kahverengidir. Alt kısımlar beyazdır. El ve kol telekleri kahverengi, dışa bakan kısımlar altın sarısı renktedir. El teleklerinin ucu beyazdır. El telekleri ve kol telekleri ortasında altın sansı bant, alt ve üstte koyu kahverengi ile sınırlanmıştır. El ve kol teleklerindeki bantların seviyesi farklı olduğundan "Λ" şeklinde, düzenli sıralı bir kanat bandı görünür. Örtü telekleri krem rengi uçludur. Kuyruk kızılımsı kahverengi, kuyruk uçları sivri ve serttir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç, daha soluk renkte ve daha beneklidir. Genellikle kozalaklı ve geniş yapraklı ağaçların bulunduğu ormanları tercih eder ve ağaç gövdelerinde kurtçuk ve böceklerle beslenirken görülür.

12-13 cm 17-21 cm 7-10 g. Sırt ve baş grimsi kahverengi üzerine koyu kahverengi ve beyaz desenlidir. Parlak beyaz kaş, belirgin ve uzundur. Alt kısımlar beyazdır. Kuyruk, açık kahverengidir. El teleklerinin uçlarında beyazlık görülmez ya da oldukça siliktir. Kanat bandı, Bahçe Tırmaşıkkuşu'ndakine göre daha düzensiz sıralıdır ve kesintili bir yapı oluşturur. Alula kenarları beyazdır: Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç tüy uçları daha büyük açık renk benekli olduğundan, daha benekli görünür ve alt kısımlar daha krem rengidir. Bahçe Tırmaşıkkuşu'ndan daha kısa gaga, daha uzun arka tırnak, düzensiz dizilmiş kanat teleği bandı, alula kenarının beyaz oluşu, daha belirgin ve uzun kaş ile ayrılır: Daha çok iğne yapraklı ormanlarda yaşar. Genellikle ağaç gövdelerinde, sert kuyruğundan destek alarak kurtçuk ve böceklerle beslenirken görülür.

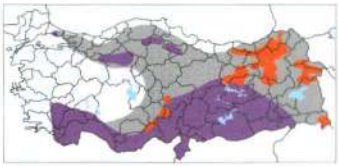
DUVAR TIRMAŞIKKUŞU
Wallcreeper
Tichodroma muraria

♂ ü

♀/üd

♂ ü

16-17 cm 27-32 cm 16-20 g. Gaga oldukça uzun, sivri ve hafif aşağı kıvrıktır. Üreme dönemi erkekte tepe, sırt ve omuz gri, göğüsten kuyruk altına doğru koyu gridir. Gıdı ve boğaz siyahtır. Siyah kanatta dıştaki örtü tüyleri, el teleklerinin dipleri ve dıştaki kol telekleri dipleri vişneçürüğü rengindedir. Dıştaki dört el teleğinde biri uca, diğeri dibe yakın, ikişer büyük beyaz benek bulunur. Siyah kuyrukta dış kuyruk teleklerinin uçları beyazdır. Kol ve kın teleklerinin ucu grimsi beyazdır. Üreme dönemi dışı erkekte ve gençte gıdı ve boğaz beyazdır. Dişide erkekten farklı olarak boğaz beyazdır ve ara ara siyah tüyler bulunabilir. Genç, soluk renkte, kanat kahverengidir. Genellikle sarp kayalık ve dağlık arazilerde kayalara tırmanırken görülür. Kışın deniz seviyesine kadar inerken üreme döneminde kar sınırını takip ederek 3000 m'lere kadar çıkar. Böcekler başta olmak üzere eklembacaklılar ve çeşitli bitki tohumlarıyla beslenir.

ÇİĞDEÇİ
Common Myna
Acridotheres tristis

ALA SIĞIRCIK
Rosy Starling
Pastor roseus

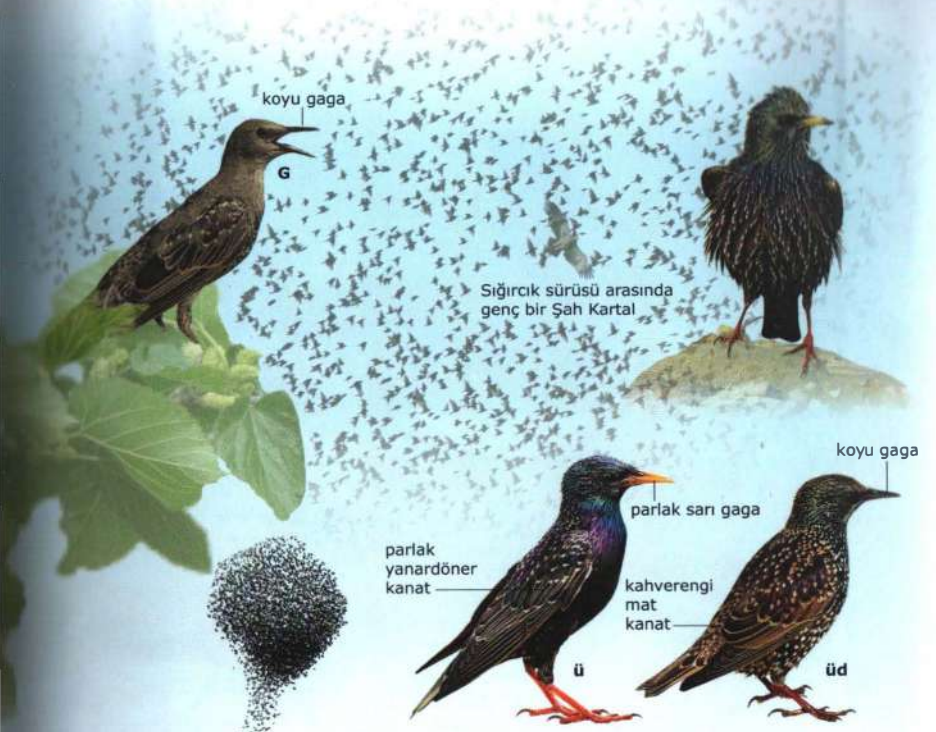
23-27 cm 33-36 cm 82-143 g. Diğer sığırcık türlerine göre daha iridir. Baş, ense, gıdı ve boğaz parlak siyahtır. Göz derisi, gaga ve bacaklar parlak sarıdır. Sırt, göğüs ve karın kestane kahverengisidir. El telekleri koyu kahverengi, kol telekleri kestane rengidir. Kuyruk telekleri siyah, uçları ve kuyruk altı açık beyazdır. Uçarken el teleklerinin dip kısmındaki beyazlığın oluşturduğu geniş kanat paneli dikkat çeker. Kanat altı örtüleri beyazdır ve kanat altı, kanat üstüne göre daha beyaz görünür. Gençte kafa daha soluk ve mat siyah, gövde daha soluk kahverengi, kuyruk telekleri ucundaki beyazlık daha azdır. Dağlarda ağaç sınırından yarı çöllere, seyrek ağaçlı bozkırlardan şehir içlerindeki parklara ve bahçelere kadar birçok ortamda görülür. Çeşitli meyveler, bitki tohumları ve böceklerle beslenir.

19-24 cm 37-40 cm 60-88 g. Kafa, ense, boğaz ve göğüs parlak metalik siyahtır. Tepeden enseye doğru, uzun tepe tüyleri uzanır. Kanat kahverengi ve parlak metalik siyahtır. Kuyruk siyah, kuyruk altı tüyleri siyah, uçları beyazdır. Sırt, omuz, göğüs ve karın tozpembedir. Gaga ve bacaklar parlak pembedir. Dişide tepe tüyleri kısa, renkler daha soluktur. Baş ve kuyruk tüyleri daha kahverengimsidir. Genç, kum kahverengisi renkte, kanat kahverengi, kuyruksokumu daha açık renktedir. Genç, Sığırcık genciyle karışabilir; daha açık renkte olması, kalın gaganın ve kuyruksokumunun açık renkte olmasıyla ondan ayrılır. Genellikle sürü halinde hareket ederek seyrek ağaçlı, uzun otlu açık alanlar, çalılık bozkırlar ile taşlık ve kayalık alanlarda yaşar. Böcekler, dut gibi meyveler ve çeşitli bitki tohumlarıyla beslenir.

SIĞIRCIK
Common Starling
Sturnus vulgaris

Sığırcık sürülerinin gökyüzündeki dansı.

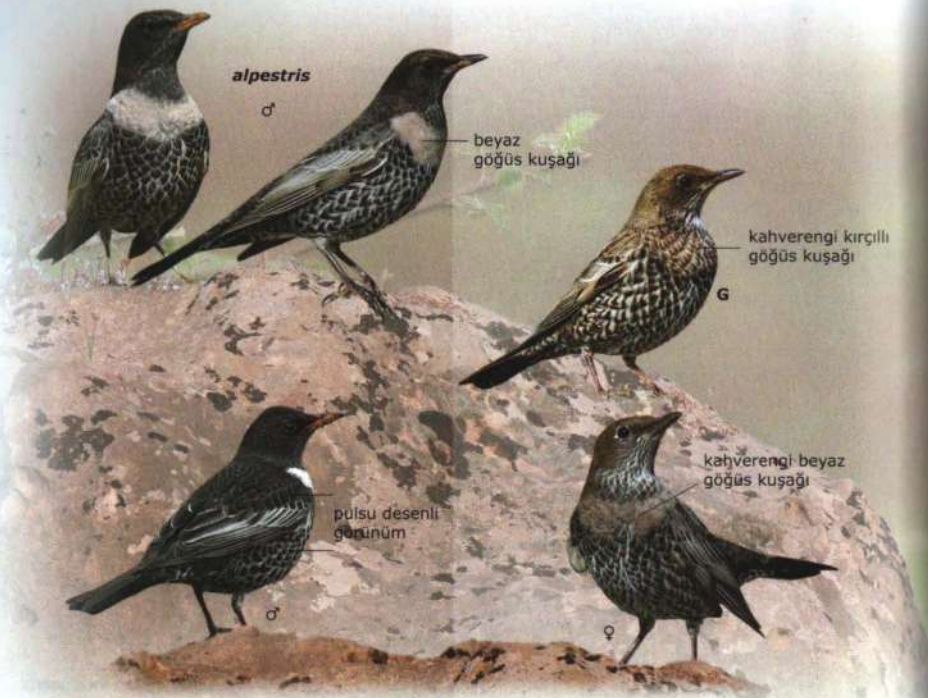
20-23cm 37-42cm 55-100 g. Üreme dönemi erkekte gövde yeşilimsi veya morumsu yanardöner renkte olup parlak siyah görünür. Gövdenin tamamı krem rengimsi beyaz beneklidir. Gaga sarı, gaga dibi mavimsi gridir. Kanat telekleri kahverengimsidir. Bacaklar turuncumsu pembedir. Üreme dışı dönemde gövde belirgin "V" harfi şeklinde beyaz beneklidir ve gaga koyu renktedir. Dişide gaga dibi sarıdır. Genç kahverengimsidir ve gövdede ara ara beyaz benekli siyah yerler olabilir. Bazen Ala Sığırcık'tan daha açık olanları görülse de gövde, kanat ve kuyruksokumu arasındaki renk zıtlığının az oluşu ve koyu gaga ile tanınır. Tarım alanları, sulak alanlar, her çeşit ağaçlık yerler, park ve bahçeler ile yerleşim yerleri gibi farklı ortamlarda yaşar. Yazın genellikle küçük grup veya sürüler halindeyken, bu küçük sürüler kışın binlerce bireyden oluşan kalabalık sürüler halinde birleşir. Böcek ve çeşitli bitki tohumlarıyla beslenir.

BOĞMAKLI ARDIÇ
Ring Ouzel
Turdus torquatus

23-24 cm 38-42 cm 90-138 g. Erkekte beyaz göğüs kuşağı dışında vücudun tamamı siyahtır. Grimsi beyaz tüy uçları, belirgin olmayan pulsu bir görünüm verir. Alt gövde daha yoğun ve belirgin beyaz kırçıllıdır. Kanat grimsi siyahtır. Gaga parlak sarı, uçta siyahtır. Bacaklar siyahtır. Dişide göğüs kuşağı kahverengimsi beyaz, gövde kırçıllığı daha azdır. Gençte göğüs kuşağı kahverengi kırçıllı ve oldukça belirsizdir. Karatavuk ve uzaktan Gökardıç ile karıştırılabilir. Göğüsteki beyazlıkla ve kanattaki tüylerin grimsi beyaz uçlu oluşu ile ayırt edilir. Dağlarda orman sınırına yakın ve daha çok kayalık kısımlarda yaşar. Genelde ağaçlardan çok kayalıklara konar. Üreme döneminde daha yüksek kesimlerde bulunurken kış şartlarına göre daha düşük rakımlarda gözlenebilir. Böcekler ve larvaları ile tohumlar ve meyvelerle beslenir.

KARATAVUK
Common Blackbird
Turdus merula

KARAGERDANLI ARDIÇ
Black-throated Thrush
Turdus atrogularis

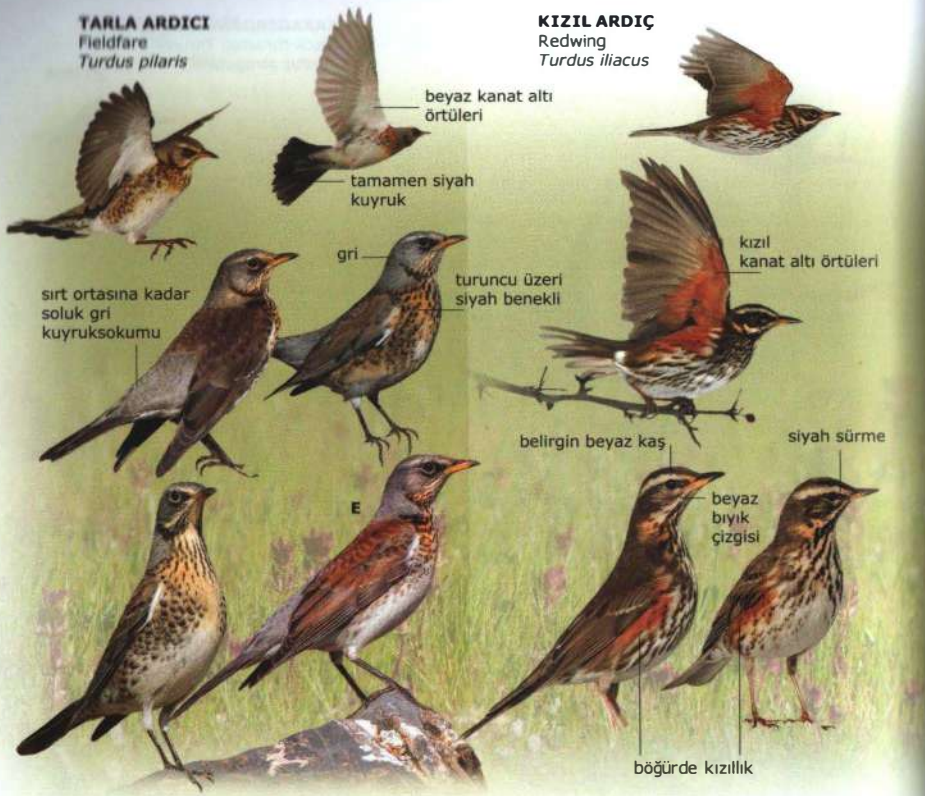

24-27 cm 34-38 cm 85-105 g. Bölgemizdeki ardıçkuşlarının en yaygın olanıdır. Erkek, simsiyah tüyleri ve sarımsı turuncu gagayla kolayca tanımlanır. Dişi koyu kahverengidir: Göğüste kızılımsı kahverengi kirçillik görülür. Gaga, ağırlıklı olarak kahverengidir. Genç kahverengidir ve tüylerin ucu altın sarısı benekli-dir. Uzaktan veya kötü ışıkta Gökardıç ile karıştırılabilir. Gökardıç kayalıkları sever; çoğunlukla bir kayanın veya taşın üzerinde dururken görülür. Karatavuk ise çalı veya ağaçları tercih eder. Sık çalılıkların tabanında tavuk gibi eşinirken çıkarttığı sesten yerini belli eder. Ürkütüldüğünde gürültülü bir ötüşle havalanarak çalıların veya bir ağacın içine girer. Açığa pek konmaz; sadece üreme dönemindeki erkekler yüksekçe bir ağacın tepesinde serenat yaparken görülür. Parklar ve bahçeler ile fundalıklar ve çok sık olmayan ağaçlık yerlerde yaşar. Böcekler, yumuşakçalar, tohumlar ve meyvelerle beslenir.

24-27 cm 37-40 cm 54-110 g. Grimsi bir ardıçtır. Erkekte göz çevresinden başlayan ve göğse kadar uzanan siyahlıkla kolayca ayrılır. Tepe çizgili siyahtır. Ense, sırt ve kanat gri, kuyruk siyahtır. Alt göğüs, karın ve böğür beyaz üzeri silik gri çizgililidir. Dişide tepe gridir. Silik, krem rengi kaş ve bıyık çizgisi görülür. Boğaz yoğun gri kırçıllıdır. Alt gövde kahverengimsi kirli beyaz üzeri grimsi çizgilidir. Genç, daha koyu gridir ve koyu gıdı çizgisi bulunur. Boyut ve vücut yapısıyla Tarla Ardıcı'na benzer. Bölgemizdeki diğer ardıçlarla, özellikle Ökse Ardıcı ile karıştırılabilir. Ökse Ardıcı'ndan daha açık gri renk, ince göğüs benekleri ile ayrılır: Vücut hatları Ökse Ardıcı kadar "tombul" değildir. Üreme alanları çoğunlukla tayga iken, kışın daha açık alanlarda bulunur. Başta böcekler olmak üzere omurgasız hayvanlar ile tohumlar ve meyvelerle beslenir.

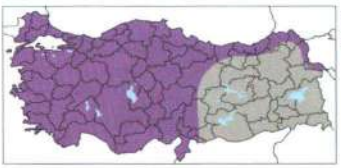

24-28 cm 39-42 cm 81-141 g. Baş gri, sırt ve omuz tüyleri kızıl kahverengi, kuyruksokumu sırt ortasına kadar soluk gri, kuyruk siyahtır. Göğüs ve böğür turuncu üzeri siyah çizgili ve beneklidir. Karın, temiz beyazdır. Kanat altı örtüleri beyazdır. Gözpınarı, gözün altına kadar siyah, kaş beyazdır. Uçuşta bölgemizde gözlenen diğer ardıç türlerine göre daha alacalı görünür. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç daha soluk renktedir. Bölgemizdeki diğer ardıçlardan daha uzun ve siyah kuyruk, kahverengi sırt ve daha sarı gagayla kolayca ayırt edilebilir. Kışın seyrek çalı ve ağaçlı bölgelerde, sıkça Kızıl Ardıç, Öter Ardıç gibi diğer ardıç türleriyle birlikte beslenirken gözlenir. Ağaçların içine girmek yerine üzerine konar. Solucanlar ve böcekler ile üvez gibi bazı ağaç ve çalıların yere düşmüş meyveleriyle beslenir.

20-24 cm 33-34 cm 46-80 g. Karatavuk'tan küçüktür. Baş, sırt ve kanat koyu kahverengi; göğüs, karın ve kuyruk altı beyaz; kanat altı örtü tüyleri ve böğür kızıldır ve böğür ile göğüs yoğun siyah çizgilidir. Kuyruk belirgin şekilde kısadır. En tanımlayıcı özellikleri, çok belirgin beyaz kaş, siyah sürme ve beyaz bıyık çizgisidir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç ve kın telekleri ve büyük kol örtü teleklerinin ucu beyazdır. Diğer ardıçkuşlarıyla karıştırılabilirse de kanat altı ve böğürdeki kızıllık, çok belirgin beyaz kaş ve göğüsteki çizgiler ile rahatça ayırt edilebilir. Daha çok sert geçen kışlarda, parklar da dâhil olmak üzere seyrek çalı ve ağaçlı bölgelerde gözlenir. Diğer bazı ardıçkuşu türleriyle birlikte genellikle yerde beslenir. Böcekler ve larvaları ile solucanlar gibi omurgasızların yanı sıra, daha çok kışın tohumlar ve meyvelerle de beslenir.

ÖTER ARDIÇ
Song Thrush
Turdus philomelos

turuncu
kanat altı örtüleri

ters kalp şekilli benekler

daha koyu yüz

koyu
kahverengi

G

ÖKSE ARDICI
Mistle Thrush
Turdus viscivorus

beyaz
kanat altı

daha iri değişken şekilli benekler

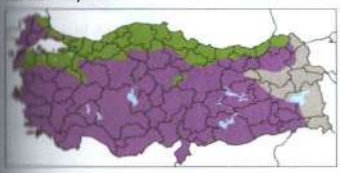
E

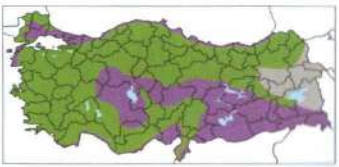
kahverengimsi
gri

G

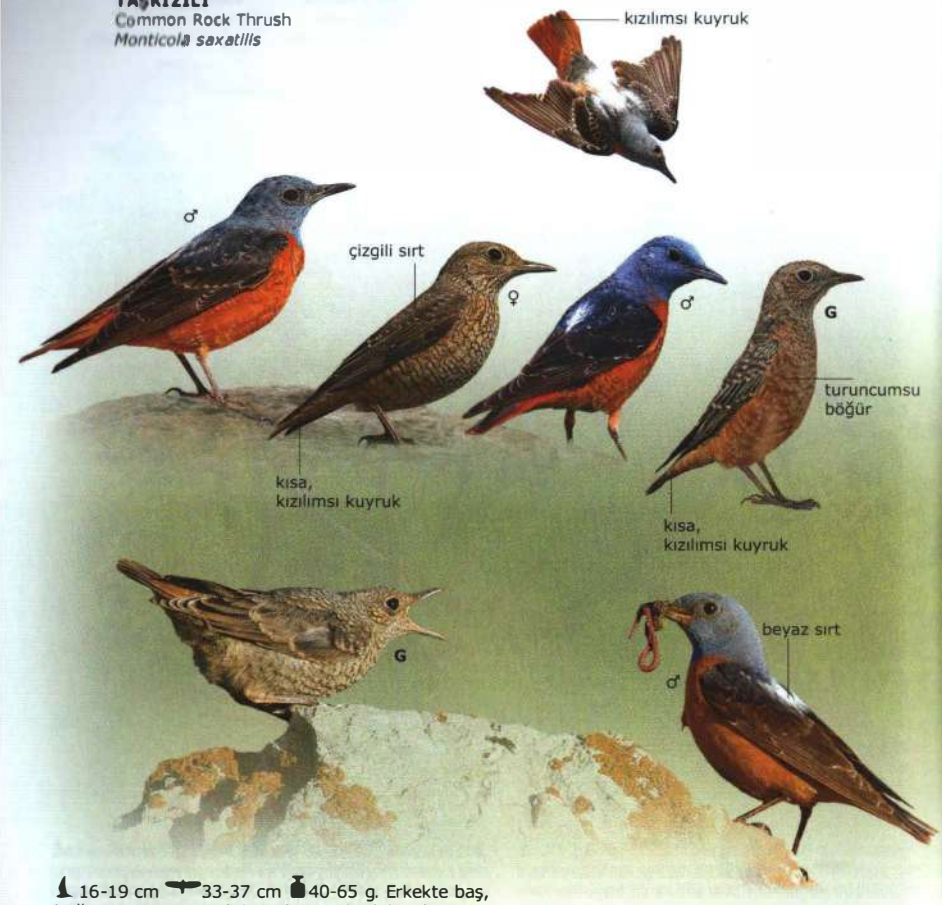
20-23cm 33-36cm 50-107 g. Karatavuk'tan biraz küçüktür. Kanat üstü ve sırt rengi koyu kahverengidir. Göğüs ve böğür turuncu, karın ve kuyruk altı beyaz, göğüs ve karın yoğun ters kalp şekilli benekli dir. Yüz, Ökse Ardıcı'nda olduğu kadar açık renk değildir. Kanat altı örtüleri turuncudur. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte örtü tüyleri uçları büyük kızıl kahverengi benekli dir. Ökse Ardıcı'ndan küçük boyut ve ters kalp şekilli göğüs benekleriyle, genel rengin griden çok kahverengi, yüzün daha koyu ve desensiz olmasıyla; Karatavuk'tan ise göğüs ve karının beyaz ve benekli olmasıyla ayrılır. Kış boyunca makilik alanlar, zeytinlikler ve parklarda, üreme döneminde ise daha yüksek ve ormanlık alanlarda görülebilir. Küçük omurgasız hayvanlar ile meyveler ve tohumlar temel besinlerini oluşturur.

27-28cm 42-47cm 93-167 g. Karatavuk'tan biraz daha büyüktür. Sırt ve tepe kahverengimsi gri, kuyruk daha koyu, kuyruk dış teleklerinin kenarı beyazdır. Kulak örtüleri ve yanak gri beyaz karışıktır. Alt kısımlar parlak beyaz üzerine kalın ters yelpaze şeklinde siyah desenlidir. Kanat altı örtüleri beyazdır. Böğür hafif kahverengimsi görünebilir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. En sık Öter Ardıç ile karıştırılır. Öter Ardıç'tan daha iri ve grimsi oluşu, göğüs ve karındaki beneklerin daha iri ve farklı şekilli olması ile ayrılır. Öter Ardıç kadar gizlenmez ve daha sürücüldür. Açıklıklar barındıran; ağaçlıklar, parklar, bahçeler ve ormanlarda ürer. Kışı daha açıklık alanlarda geçirebilir ve sürü oluşturabilir. Küçük omurgasızlar, meyveler ve tohumlarla beslenir. Ökseotu meyvelerini yiyerek bu parazit bitkinin tohumlarını dışkısıyla başka konakçı bitkilere taşır.

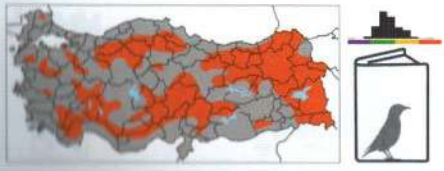

TAŞKIZILI
Common Rock Thrush
Monticola saxatilis

16-19 cm 33-37 cm 40-65 g. Erkekte baş, boğaz ve sırt mavi, alt kısımlar pas kızılıdır. Alt sırt ve bel bölgesinde kenar hatları dağınık olan ve uçarken daha belirgin görünen beyaz sırt paneli bulunur. Kanat kahverengi, kuyruksokumu grimsi mavi, kuyruk pas kızılı, kuyruk orta telekleri kahverengidir. Dişide kafa ve üst kısımlar grimsi kahverengi üzeri bej desenlidir. Alt kısımlar açık turuncu üzeri koyu kahverengi desenlidir. Gıdı beyazımsı, kuyruksokumu grimsidir. Kuyruk erkekteki gibidir. Genç, dişiye benzemekle birlikte üst kısımlar daha yoğun desenlidir ve kanattaki açık renk desenler daha belirgindir. Yüksek rakımlı açık kayalık ve taşlık arazilerde bulunur. Omurgasızlarla, özellikle de böceklerle, bazen de meyvelerle beslenir.

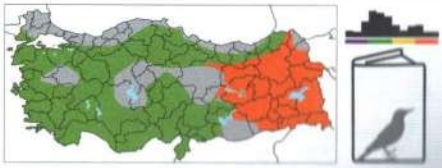
Dişisi ve genci Gökardıç'tan daha kısa kuyruğu, turuncumsu böğrü ve daha kısa gagası ile ayrılır.

GÖKARDIÇ
Blue Rock Thrush
Monticola solitarius

20-23 cm 33-37 cm 37-70 g. İnce yapılı, uzun gagalıdır. Erkek koyu metalik mavi renktedir. Kanat ve kuyruk daha koyu ve kahverengimsi siyahtır. Dişide üst kısım grimsi kahverengi, bazen mavimsi de olabilir. Kuyruk altı da dâhil olmak üzere alt kısımlar kahverengi ve açık kahverengimsi bej çizgilidir. Genç koyu kahverengidir; mavilik bulunmaz ve dişiden daha yoğun çizgilidir. Uzaktan ve ters ışıkta koyu görüntüsü nedeniyle Karatavuk'a benzetilebilir. Dişi, Taşkızılı dişisi ile karışabilir; kuyruğun kızıl olmaması, üst kısımlarda oldukça az çizgilenme olması ile ondan ayrılır. Kayalık uçurumlarda, dağ geçitlerinde, dağ eteklerindeki iri kaya parçalarında, eski taşocaklarında, insandan uzak yayla yapılarının yakınlarında bulunur. Omurgasızlar, küçük omurgalılar ve meyvelerle beslenir.

TAŞBÜLBÜLÜ
White-throated Robin
Irania gutturalis

15-17 cm 27-30 cm 18-30 g. Erkek tepeden kuyruksokumuna kadar mavimsi gri, kuyruk siyah, yüz boyun yanlarına kadar siyahtır. Belirgin olan kaş ve gıdı beyazdır. Alt kısımlar kiremit kırmızısı, kıç beyazdır. Bacaklar ve gaga siyahtır. Dişide üst kısımlar daha kahverengimsi gridir. Kaş neredeyse seçilemeyecek kadar belirsizdir. Kulak örtüleri kızılımsı kahverengidir. Böğür ve kanat altı turuncu, alt kısmın kalanı grimsi beyazdır. Genç, dişiye benzer; ancak kanat teleklerinin uç ve kenarı krem rengidir. Kurak taşlık ve çalılık yamaçlarda, dağ bozkırlarındaki çalılıklarda bulunur. Omurgasızlar ve meyvelerle beslenir.

ÇALIBÜLBÜLÜ
Rufous-tailed Scrub Robin
Cercotrichas galactotes

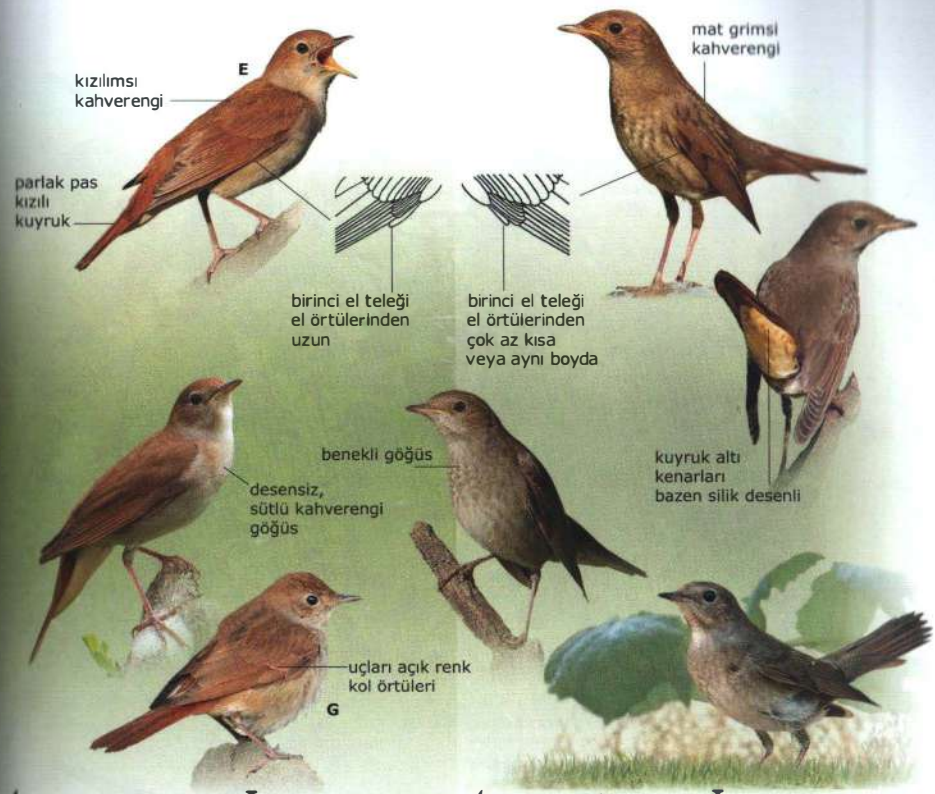

14-15 cm 22-27 cm 20-28 g. Dik duruşlu, uzun bacaklı, uzun gagalı bir kuştur. Kuyruk genellikle dik durur ve yelpaze gibi açıktır. Ülkemizde bulunan *syriaca* ve *familiaris* alttürlerinde kafa, sırt ve kanat grimsi kahverengi, kuyruk kiremit kırmızısıdır. Dıştaki kuyruk teleklerinde daha iri olmak üzere kuyruk ucu siyah beyaz beneklidir. Kaş, yüz ve boğaz krem rengi, sünme koyu kahverengi, ince gıdı çizgisi kahverengi, alt gövde krem rengimsi beyazdır. Bacaklar pembemsidir. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte kuyruk daha soluk, kuyruk ucundaki siyah beyaz benekler oldukça küçüktür. Sıçrayarak yerde dolanır ve beslenir. Yan çöller, çalılık açık alanlar, meyve bahçeleri ve kuru dere yataklarında bulunur. Böcekler, tırtıllar ve solucanlarla beslenir.

BÜLBÜL
Common Nightingale
Luscinia megarhynchos

BENEKLİ BÜLBÜL
Thrush Nightingale
Luscinia luscinia

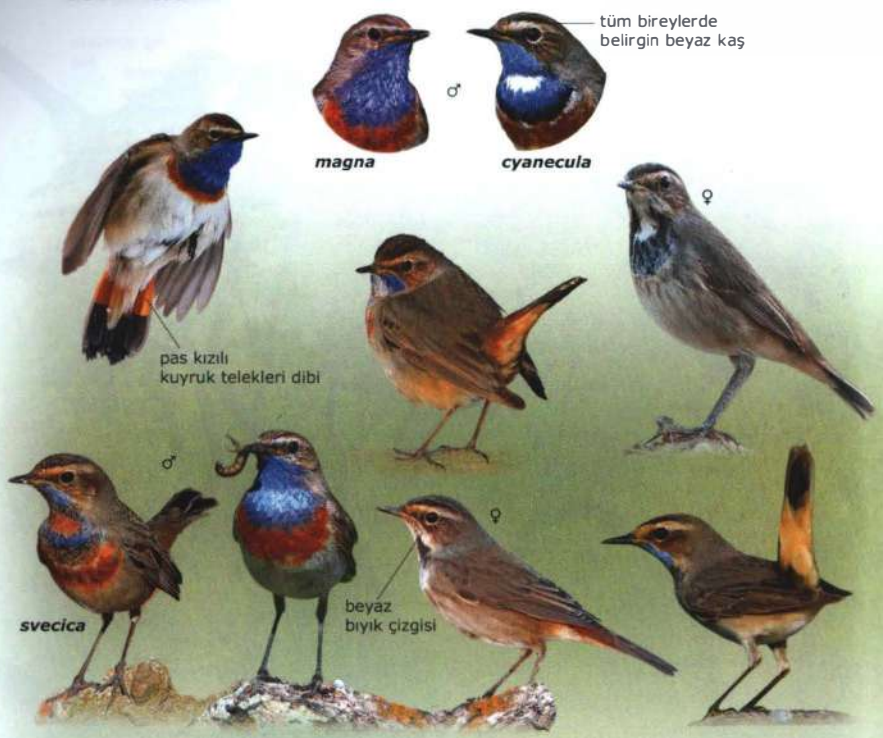
16-17 cm 23-26 cm 16-39 g. Üst kısımlar kızılımsı kahverengi, kuyruk parlak pas kızılı, göğüs ve böğür grimsi sütlü kahverengi, alt kısımlar kirli beyazdır. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte örtü tüylerinin ucu açık kahverengi beneklidir. Benekli Bülbül'den sırt ile kontrast oluşturan daha kızıl kuyruk ile ayrıldığı söylense de ikisini yan yana görmeden bu tespitin yapılması zordur. Göğüste beneklenme olmaması ve birinci el teleğinin el örtülerinden uzun olması ile Benekli Bülbül'den ayrılır. Saklanmayı sever. Gündüz öttüğü gibi gece de öter. Kendisini görmek zor olsa da sesinden çok kolay tanınır. Suya yakın sık çalılıklar, kurak fundalıklar, bağ ve bahçelerde bulunur. Böcekler, tırtıllar, solucanlar gibi omurgasızlar, meyveler ve tohumlarla beslenir.

16-17 cm 24-26 cm 14-37 g. Üst kısımlar grimsi kahverengi, kuyruk sokumu ve kuyruk kızılımsı kahverengidir. Göğüs ve böğür yoğun grimsi kahverengi beneklidir. Alt kısımlar kirli beyazdır. Bülbül'e çok benzer; yetersiz ışık koşullarında ya da arkadan görüldüğünde ayırt edilmesi çok zordur. Bu türde birinci el teleği, el örtülerinden daha kısayken Bülbül'de daha uzundur. Bu özellik arazide ve fotoğrafta kolay fark edilmez. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte büyük kol örtülerinin ucu bej renkli beneklidir. Kanadı biraz düşük halde çalılıkların altlarında, yerde görülebilir. Akarsu vadileri, yaprak döken karışık ormanlar ve sık ağaçlı meyve bahçelerinde bulunur. Çekirgeler, sinekler, karıncalar gibi çeşitli böcekler dâhil omurgasızlarla beslenir.

MAVİGERDAN
Bluethroat
Luscinia svecica

13-15 cm 20-22 cm 12-25 g. İnce yapılı, zarif, uzun bacaklı, ince gagalı bir ötücüdür. Erkek, tepeden kuyruksokumuna kadar grimsi kahverengidir. Belirgin krem rengi kaşın çevresi daha koyu kahverengidir. Gıdı ve göğüs parlak mavi, göğüs halkası pas kızılıdır. Bazı alttürlerde mavi ve kızıllığı ayıran beyaz ya da siyah bir kolye daha bulunur. Mavi gıdının ortasında *cyanecula* alttüründe beyaz, *svecica* alttüründe ise kırmızı bir benek bulunurken, ülkemizde üreyen *magna* alttüründe benek bulunmaz. Ortadakiler hariç, koyu kahverengi kuyruktaki telekler, yandan itibaren dibe doğru pas kızılıdır. Dişide boğaz deseni oldukça küçük ve belirsizdir; göğüste mavilik çok az ya da yoktur. Beyaz bıyık çizgisi, siyah gıdı çizgisi ve siyah boğaz beneklenmesi ile erkekten ayrılır. Gıdı krem beyazdır: Gençte kanat örtü tüylerinin ucu açık kahverengi beneklidir. Alçak çalılık bulunan açık araziler ve su kenarı bitkilerinde yaşar. Omurgasızlar, tohumlar ve meyvelerle beslenir.

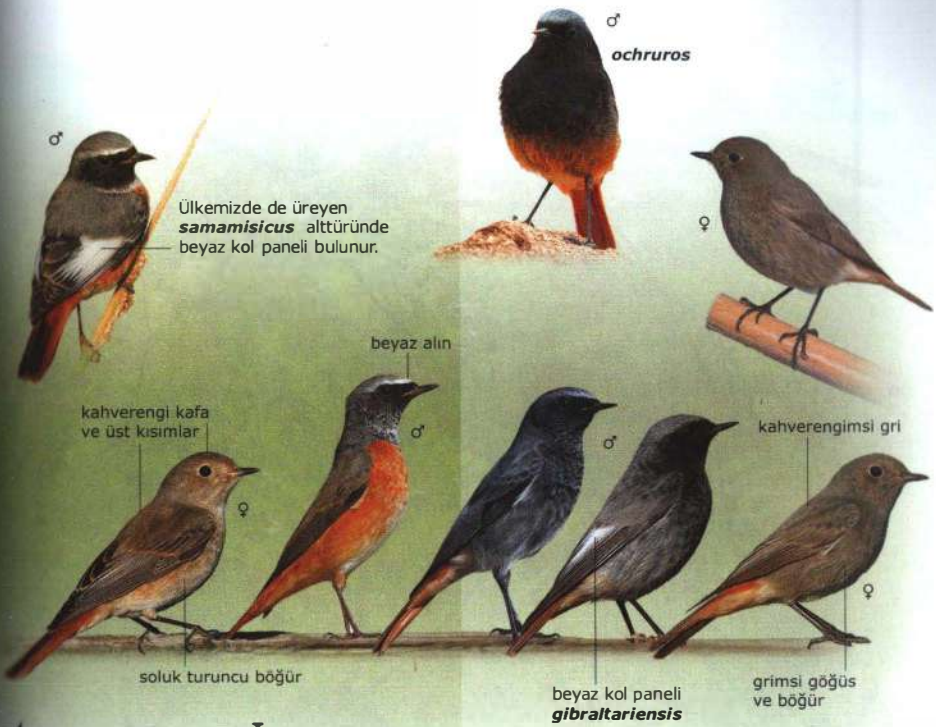

KIZILKUYRUK
Common Redstart
Phoenicurus phoenicurus

KARA KIZILKUYRUK
Black Redstart
Phoenicurus ochruros

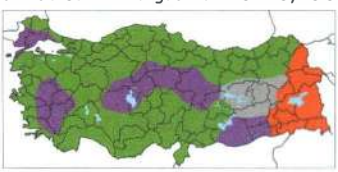

13-15 cm 20-24 cm 11-23 g. Erkek, tepe ortasından sırta kadar mavimsi gridir. Yüz ve boğaz siyah, alın beyaz, kanat örtüleri mavimsi gri, kanat telekleri kahverengimsidir. Alt kısımlar pas kızılı, karın kısmen beyazımsıdır. Kuyruk ve kuyruksokumu pas kızılı, kuyruk orta telekleri kahverengidir. Genç erkekte alındaki beyaz belirsiz, yüzdeki siyahlık ve göğüsteki kızıllık beyaz kırçıllıdır. Ülkemizde üreyen *samamisicus* alttüründe geniş beyaz kanat paneli bulunur. Dişide kafa ve üst kısımlar kahverengi, kanat telekleri kenarları belirsiz kahverengidir. Gıdı kirli beyaz, göğüs ve böğür soluk turuncudur. Genç dişi daha soluk renkli, kanatta açık renk fazladır. Ergin dişi, Kara Kızılkuyruk'la karışabilir; turuncu kanat altı ve böğür, daha kahverengi üstü ile ondan ayrılır. Seyrek ormanlar, parklar, bahçeler ve orman kenarındaki açık arazilerde bulunur. Omurgasızlar ve meyvelerle beslenir.

14-15 cm 23-26 cm 12-20 g. Erkek, tepeden sırta kadar koyu gri, yüzden göğse kadar siyahtır. Karın kırmızı ya da beyaz kırçıllı gri, kıç turuncumsu kızıldır. Kuyruk pas kızılı, kuyruk orta telekleri koyu kahverengimsi siyahtır. Kanat grimsi kahverengi, kanat altı grimsidir. Bazı alttürlerde genellikle kol teleklerinin beyaz kenarı nedeniyle kanatta büyük bir beyaz panel görülür. Dişi kahverengimsi gridir; kulak örtüleri ve yanak daha kahverengidir. Kanat koyudur. Kuyruk erekteki gibidir. Genç, dişiye benzemekle birlikte daha koyudur. Göğüs daha kırçıllı görünür. Seyrek bitki örtülü kayalık yerler, akarsu vadileri, köyler, şehirler ve bahçelerde bulunur. Kuyruğu sık sık titretir. Omurgasızlar ve meyvelerle beslenir.

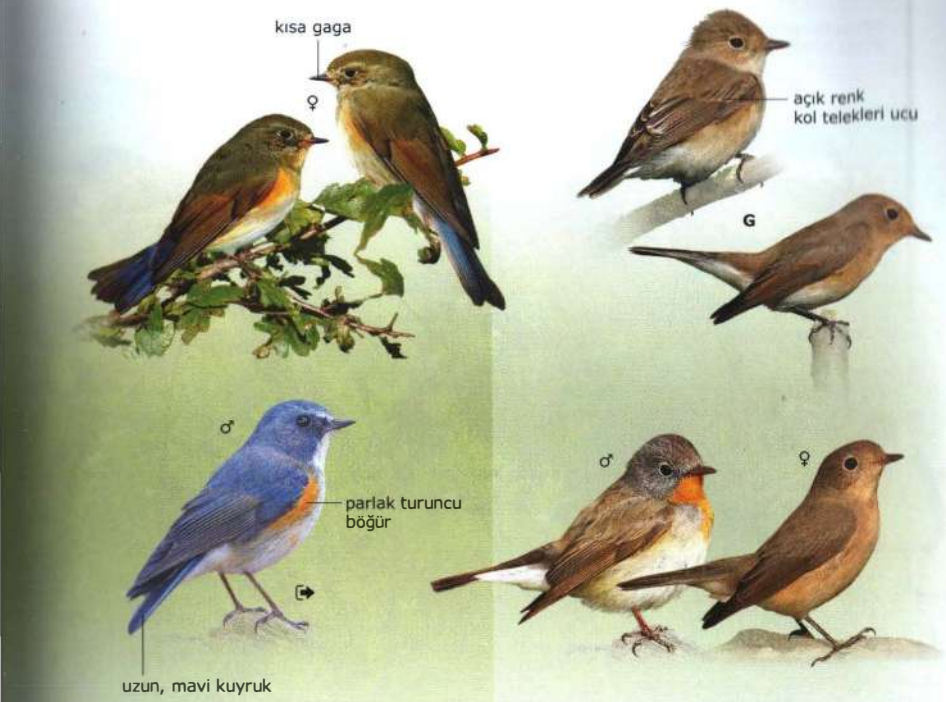
KIZILGERDAN
European Robin
Erithacus rubecula

14-15 cm 20-22 cm 14-25 g. Ülkemizde en yaygın görülen ve en çok bilinen kuşlardan biridir. Tepeden itibaren sırt, kuyruk ve kanat tekdüze kahverengidir. Alın, yüz ve göğüs turuncudur. Alından başlayıp göğüs yanlarına kadar, turuncu ve kahverengi kısımlar arasından inen gri bir hat vardır. Karın kirli beyaz, böğür sütlü kahverengidir. Bacaklar kahverenginin değişik tonlarındadır ve çoğunlukla koyu kahverengidir. Gaga koyu kahverengidir. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte büyük kol örtülerinin ucu ve bazen de kın teleklerinin ucu turuncu beneklidir. Ürkek olmayan bir kuştur; yaşam alanında bir süre beklendiğinde önce sesi duyulur, peşinden kendisini gösterir. Orman altı örtüsü, orman kenarları, parklar, bahçeler, çalılık açık alanlarda bulunur. Omurgasızlar, meyveler ve tohumlarla beslenir.

MAVİKUYRUKLU BÜLBÜL
Red-flanked Bluetail
Tarsiger cyanurus

KÜÇÜK SİNEKKAPAN
Red-breasted Flycatcher
Ficedula parva

13-14 cm 21-24 cm 10-18 g. Kızılgerdan boyutlarında, ondan daha kısa gagalı, daha uzun kuyrukludur. Erkekte baş, üst taraf ve kuyruk koyu mavidir. Kaş, kısa ve beyazdır. Gıdı ve alt kısımlar beyaz, böğür parlak turuncudur. Bacaklar ve gaga siyahtır. Üreme dışı dönemde kafa, sırt ve kanat kahverengi ağırlıktadır. Dişide üst kısımlar yeşilimsi kahverengi, böğür turuncu, gıdı beyaz, alt kısımlar grimsi beyazdır. Beyaz göz halkası belirgindir. Genç, dişiye benzer. Üreme dönemi dışında, kuyruk görülmediği zaman Kızılgerdan, Küçük Sinekkapan ve Kızılkuyruk ile karıştırılabilir. Kuyruk ayırt edicidir. İbreli ve karışık ormanlarda ürer, kışları daha sık çalılık alanlarda bulunur. Sibirya'da üreyen ve ülkemizde nadir görülen bir göçmendir. Genellikle omurgasızlarla, bazen de meyveler ve tohumlarla beslenir.

11-12 cm 18-21 cm 8-12 g. Üreme dönemi erkekte gıdı, boğaz ve göğüs kiremit kırmızısıdır. Tepe, sırt, kanat kahverengi, kulak örtüleri ve boyun yanları soluk gridir. Alt taraf ve belirgin göz halkası beyazdır. Kuyruk siyahımsı koyu kahverengidir. Kuyruk teleklerinin dıştaki üçünün dibe doğru üçte ikisi beyaz olduğundan, uçuşta kuyruk siyah beyaz görünür. Üreme dönemi dışı erkekte göğüs ve boğazdaki kızıllık daha belirsiz, boyun yanları ve böğür daha krem rengimsidir. Dişide üst kısımlar kahverengi, alt kısımlar krem rengidir. Genç, dişiye benzer. Büyük kol örtülerinin ve kın teleklerinin ucu koyu kızılımsı beneklidir. Yaprak döken nemli ormanlarda ürer. Ağaçların alçak dallarına konar. Sıkça yukarı aşağı oynatılan kuyruk dik tutulur. Özellikle uçan sinekler gibi böceklerle beslenir. Çayırların üzerinden alçaktan uçarak, sinek ve diğer böcekleri yerinden uçurup yakalar.

HALKALI SİNEKKAPAN
Collared Flycatcher
Ficedula albicollis

ALACA SİNEKKAPAN
Semicollared Flycatcher
Ficedula semitorquata

13-14 cm 22-24 cm 10-14 g. Erkek siyah beyazdır. Baş parlak siyah, boynu çevreleyen kolye ve alın beyazdır. Sırt, kuyruk ve kanat siyah, kuyruksokumu beyazdır. 1. ve 8. el teleklerinin dibi, kol teleklerinin dibi, kın teleklerinin kenarları ve büyük kol örtülerinin ucu beyazdır. Alt kısımlar parlak beyazdır. Genç erkekte el ve kol telekleri ile kuyruk koyu kahverengidir. Kara Sinekkapan'dan el teleklerindeki beyazlığın daha fazla olması; Alaca Sinekkapan'dan beyaz orta kol örtüleri çizgisi olmaması ile ayrılır. Ayrıca her ikisinden de beyaz tam kolye ve alın beyazlığının fazla olması, kuyruksokumunun geniş beyaz olması ile ayrılır. Dişide baş, sırt ve kanat örtüleri grimsi kahverengi, uçma telekleri ve kuyruk koyu kahverengidir. Kuyruksokumu daha açık renktedir. Krem rengi alın lekesi daha küçüktür. Soluk grimsi boyun halkası seçilebilir. Bazılarında, Alaca Sinekkapan'daki gibi orta kol örtüleri çizgisi görülebilir. En dış kuyruk teleği kenarı beyazdır. Kara Sinekkapan'dan soluk boyun halkası ve kuyruksokumu ile kanat beyazlığının miktarından ayrılır. Ormanlar, ağaçlıklar ve meyve bahçelerinde yaşar. Sinekler ve diğer uçan böcekler gibi omurgasızlarla beslenir.

13-14 cm 23-24 cm 8-17 g. Üreme dönemi erkekte üst kısım ve baş siyah, alın beyaz, kanat siyah beyaz, alt kısım tamamen beyazdır. Boyun yanlarından enseye doğru uzanan beyaz girinti ensede birleşmez. 1. ve 8. el teleklerinin dibindeki beyazlık, Halkalı Sinekkapan'daki gibi belirgindir. Orta kol örtüleri çizgisi bulunur. Büyük kol örtülerinin çizgisi ile birlikte iki kanat çizgisi görülür. Alındaki beyazlık, diğer siyah beyaz sinekkapanlarınkinden küçüktür. Kuyruk siyahtır; en dıştaki kuyruk teleği, ucu çevreleyecek şekilde beyaz kenarlıdır ve dıştaki kuyruk teleklerinin dip kısımları beyazdır. Üreme dışı dönemde erkek, grimsi kahverengidir ve dişiye benzer. Kuyruk üstü tüyleri siyahtır. Dişide üst kısımlar grimsi kahverengidir. Uçma telekleri koyu kahverengi, el teleklerinin dibi beyazdır. İki kanat çizgisi bulunur. Kın teleklerinin kenarlarındaki beyaz hat incedir. Ormanlar, parklar ve bahçelerde yaşar. Özellikle sinekler gibi uçan böceklerle beslenir.

KARA SİNEKKAPAN
European Pied Flycatcher
Ficedula hypoleuca

BENEKLİ SİNEKKAPAN
Spotted Flycatcher
Muscicapa striata

13-14 cm 21-24 cm 10-22 g. Erkekte baş, sırt ve örtü telekleri siyah, bazen grimsi siyah, bazen de kahverengimsi siyahtır. Alın beyazlığı oldukça küçük, bazılarında iki parça halindedir. Bazılarında ise hiç görülmez. Alt kısımlar parlak beyazdır. Boyun yanlarına doğru hafif bir beyaz girinti vardır. Uçma telekleri kahverengimsi siyahtır. El teleklerinin dibindeki beyazlık 4.-5. el teleğinden başlar ve oldukça az beyazlık görünür. Büyük kol örtülerinin ucu ve kın teleklerinin kenarları beyazdır. Kuyruk siyah, en dış kuyruk teleklerinin dip kısmı beyazdır. Genç erkek daha kahverengimsidir. Kuyruk üstü telekleri siyahtır. Halkalı Sinekkapan ve Alaca Sinekkapan'dan koyu kuyruksokumu, küçük alın lekesi ve kanatta az beyazlık olması ile ayrılır. Dişi, kahverengimsi gridir. Alın lekesi görülmeyebilir. Alt kısımlar grimsi beyazdır. Kol örtülerindeki beyazlık oldukça azdır. Genç, ergin dişiye benzer; tüyler daha kahverengimsidir ve üst tarafta açık renk beneklenme görülebilir. Ormanlar, parklar, meyve bahçeleri gibi ağaçlıklarda beslenir ve yuva yapar. Başta sinekler olmak üzere uçan böcekler ve bazen yerdeki böceklerle beslenir.

13-15 cm 23-25 cm 11-22 g. Kısa bacaklı, dik duruşlu, gri görünümlü bir kuştur. Gri baş, enseye kadar siyah çizgilidir. Alın kısmen beyaz çizgili olabilir. İri göz, siyahtır. Sırt ve kanat gri, alt gövde kirli beyaz, boğaz ve göğüs gri kalın çizgilidir. Böğür grimsi kahverengidir. Kol ve kın teleklerin kenarları ile büyük kol örtülerin kenarları krem rengidir. Kuyruk koyu kahverengidir. Eşeyler benzer görünümdedir. Gençte büyük kol örtülerinin ucu ve kın teleklerinin ucu krem rengi beneklidir. Tünekte av beklerken aniden havalanıp kendine özgü avlanma uçuşu sonrası aceleyle tekrar tüneğe konar. Orman kenarları, akarsu kıyılarındaki ağaçlar, park ve bahçelerde yaşar. Mezarlıklarda da görülebilir. Özellikle uçan böceklerle beslenir.

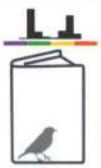
www.trakus.org

ÇAYIR TAŞKUŞU
Whinchat
Saxicola rubetra

12-14 cm 21-24 cm 13-26 g. Üreme dönemi erkekte yüz siyah ve tepe siyah üzeri hafif bej çizgilidir. Kaş belirgin ve beyazdır. Gıdıdan omza kadar giden ince bir beyaz çizgi, koyu kafa ile parlak turuncu göğsü ayırır. Üst kısımlar sarımsı kahverengi üzeri siyah desenlidir. Kanat siyahımsı kahverengidir. Küçük kol örtüleri ve en içteki büyük kol örtülerindeki beyazlık, belirgin bir beyaz panel oluşturur. Kısa, siyah kuyruğun dıştaki telekleri beyaz kenarlıdır ve uçuşta belirgindir. Göğüs ve böğür turuncu, kann ve alt kısımlar beyazdır. Üreme dışı giysisinde, baş daha bej ağırlıklıdır. Göğüste silik koyu beneklenme olur. Dişi, erkeğe benzer; ancak baş desenlenmesi bej kahverengi ağırlıklıdır. Sürme krem rengidir. Kanatta daha az beyaz olur. Genç dişiye benzer. Çayırlıklar, tarlalar, sazlıklar ve açık alanlarda bulunur. Omurgasızlar ve sonbaharda takviye olarak meyvelerle beslenir.

TAŞKUŞU
European Stonechat
Saxicola rubicola

SİBİRYA TAŞKUŞU
Siberian Stonechat
Saxicola maurus

12-13 cm 18-21 cm 13-17 g. Küçük, tombul, kısa kuyruklu, iri başlı, dik duruşlu küçük bir kuştur. Erkekte baş ve gıdı siyah, sırt ve kanat siyah üzeri kahverengi desenli, göğüs ve böğür kiremit kırmızısı, alt kısımlar beyaz, kuyruksokumu krem rengimsi kahverengi üzeri koyu benekli, kuyruk siyahtır. Boyun yanlarında büyük beyaz alanlar bulunur. Büyük beyaz kanat paneli vardır. Üreme dışı dönemde, başta kahverengi kırçıllıklar bulunur. Dişi, kahverengi üzeri açık kahverengi çizgilidir. Kafa grimsi kahverengi, belirsiz kaş krem rengidir. Kanat paneli daha küçüktür. Göğüs daha soluk pas kırmızısıdır. Genç, dişiye benzer ve Çayır Taşkuşu dişisi ile karıştırılabilir. Silik kaş, belirsiz yüz deseni ve daha koyu sırt deseniyle ondan ayrılır. Tarlalarda, çayırlık alanlarda ve açıklıklardaki çalılıklarda bulunur. Omurgasızlarla, özellikle böceklerle ve nadiren de meyveler ve tohumlarla beslenir.

13-14 cm 18-21 cm 16-20 g. Taşkuşu'na çok benzer. Bazı kaynaklarda Taşkuşu'nun bir alttürü olarak verilir. Erkekte kuyruksokumu temiz beyaz, göğüs kızıllığı daha küçük, kanat altı örtüleri siyahtır. Boyun yanlarındaki beyazlık daha geniştir ve bazı bireylerde neredeyse tam halka şeklinde görülür. Dişi, Taşkuşu dişisinden oldukça zor ayrılır. Çizgisiz kuyruksokumu, daha soluk renkli oluşu ve göğüsteki turuncuğun oldukça az olması ve göğüs ile sınırlanmasıyla ondan ayrılabilir. Ülkemizde görülen *variegatus* alttüründe kuyruk dış teleklerinin dibi beyazdır ve diğer renklerle beyaz, belirgin kontrast oluşturur. Alçak çalılar, fundalıklar ve çayırlık alanlarda bulunur. Omurgasızlardan özellikle böceklerle ve bazen de tohumlar ve meyvelerle beslenir.

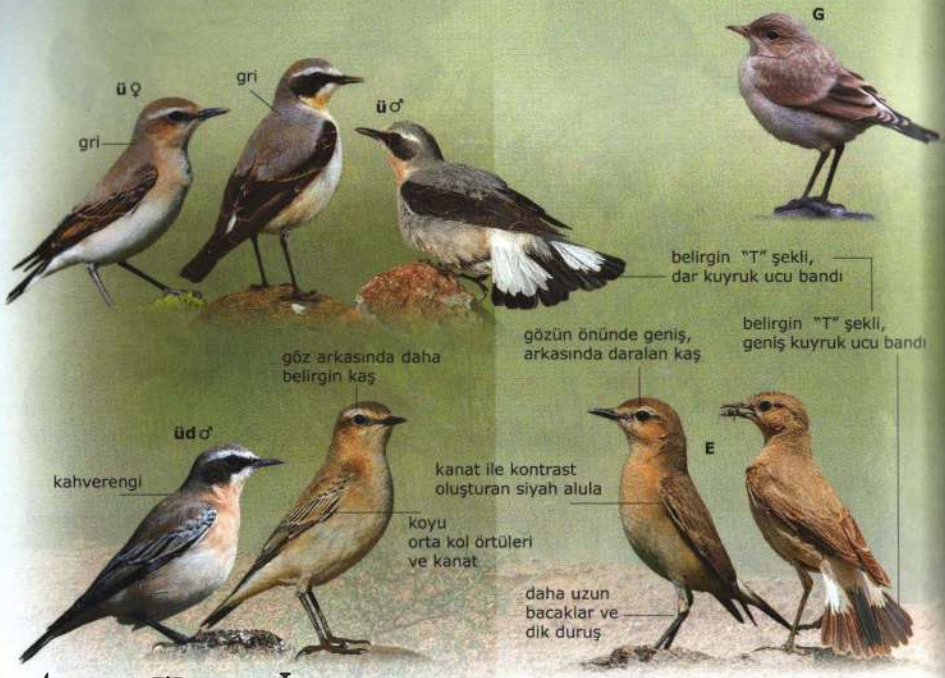

KUYRUKKAKAN
Northern Wheatear
Oenanthe oenanthe

BOZ KUYRUKKAKAN
Isabelline Wheatear
Oenanthe isabellina

14-15 cm 26-32 cm 18-33 g. Ergin erkek tepeden sırta kadar gri, kanat siyah, kuyruksokumu ve kuyruk beyazdır. Kuyruk ucunda siyah bant bulunur; orta kuyruk telekleri siyahtır. Kaş ve alın beyazdır. Gözpınarı ve kulak örtülerindeki siyahlık bir maske oluşturur. Gıdı krem rengi, alt kısımlar siyahtır. Üreme dışı giysisindeki erkek tepeden sırta kadar kum rengidir. Kulak örtüleri kahverengi, koyu kahverengi kanat teleklerinin kenarları bejimsi kahverengi, alt kısımlar sütlü kahverengidir. Dişi, üreme giysisindeki erkeğe benzer; ancak tepeden sırta kadar olan kısım daha kahverengimsidir. Yüzdeki renklerde hafif kontrastlar vardır. Kanat grimsi kahverengidir. Üreme dışı dönemde dişi ve gençte sırt açık kahverengi, kanat teleklerinin ucu yoğun bej ve beyazdır. Kaş krem rengi beyaz, kahverengi kulak örtüleri pas rengi kırçıllıdır. Açık, kayalık taşlık arazi, otlaklar ve kumullarda bulunur. Çeşitli omurgasızlar ve etli meyvelerle beslenir.

16-17 cm 27-31 cm 21-39 g. Erkek tepeden sırta kadar sarımsı gridir. Kaş beyazdır; gözpınarı siyah, kulak örtüleri sarımsı kahverengidir. Gıdı ve boğaz beyaz, göğüs krem rengi, alt kısımlar krem rengi beyazdır. Alula siyah, kanat kum rengidir. Kuyruksokumu ve kuyruk beyazdır; kuyruk ucunda geniş siyah bant bulunur. Dişi erkeğe benzer; gözpınarı daha soluk renktedir ve kanat teleklerindeki açık renkler daha geniştir. Genç, dişiye benzer; daha soluktur. Kafada açık renk benekler vardır. Bazılarında boğaz, baş ve yanakta da grimsi benekler görülür. Kuyrukkakan'a çok benzer; ondan kuyruk ucu bandının daha geniş olması, kanat altının ve kanadın daha açık renk olması, alulanın siyah olması ile ayrılır. Diğer kuyrukkakanlardan daha dik durur. Kayalık araziler, bozkırlar, kurak araziler ve çayırlıklarda bulunur. Omurgasızlarla beslenir.

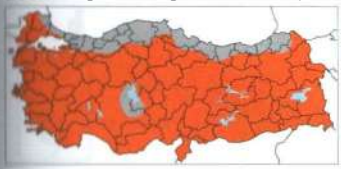

KARAKULAKLI KUYRUKKAKAN
Black-eared Wheatear
Oenanthe hispanica

AKSIRTLI KUYRUKKAKAN
Finsch's Wheatear
Oenanthe finschii

13-15 cm 25-27 cm 12-21 g. Oldukça küçük, narin görünümlü ve uzun kuyrukludur. Yüzdeki siyahlık kanatla birleşmez. Tepe, sırt ve göğüs krem rengi, alt kısımlar beyazımsı kremdir. Kuyruk bandı incedir ve dış kuyruk teleklerinde daha yukarı uzanır. Ülkemizde görülen *melanoleuca* alttürünün koyu form erkeğinde boğaz, kulak örtüleri ve kanat siyah; açık form erkeğinde ise boğaz açık renk, maske nispeten dardır. Üreme dışı erkekte yüz maskesi kırçıllıdır ve iki kol örtü çizgisi vardır. Erkekteki siyah kısımlar, dişide kahverengimsi siyahtır. Tepe daha koyudur. Üreme dışı giysisindeki dişide kanat daha turuncumsu krem rengi kenarlıdır ve koyu yüz maskesi bulunmaz. Dişi ve genç, Alaca Kuyrukkakan'dan daha kahverengimsi görünüşü ile ayrılır. Aksırtlı Kuyrukkakan ayrımı için o türün bilgilerine bakınız. Kayalık, kurak araziler, makilik ve çalılık alanlarda bulunur. Böcekler gibi omurgasızlar ve meyvelerle beslenir.

14-15 cm 25-27 cm 22-32 g. Ergin erkek, tepeden kuyruğa kadar beyazdır. Yüz ve boğazdaki siyahlık, kanattaki siyahlık ile birleşir. Sırttaki beyazlık oldukça dardır; yerdeyken görmesi zor olabilir, ancak uçarken rahat görünür. Beyaz kuyruk teleklerinin ucu ve orta telekleri siyahtır. Alt kısımlar beyaz, gaga ve bacaklar siyahtır. Üreme dışı giysisinde kanat telekleri ucu açık renkli, boğaz kırçıllı ve alt kısımlar krem rengidir. Dişide kulak örtüleri kahverengimsi, kanat siyah, tepe sırta kadar gridir. Büyük kol örtülerinin ucundaki açık renk, ince bir kanat çizgisi oluşturur. Alaca Kuyrukkakan'dan sırtın beyaz olmasıyla, Karakulaklı Kuyrukkakan'dan geniş siyah boğazın kanatla birleşmesiyle ayrılır. El telekleri uzantısı kısadır. Kısa kanat, kuyruğun siyah bandına ulaşmaz. Bitki örtüsü bakımından fakir taşlık kayalık alanlarda bulunur. Böcekler, tohumlar ve bitkisel materyallerle beslenir.

ALACA KUYRUKKAKAN
Pied Wheatear
Oenanthe pleschanka

KIBRIS KUYRUKKAKANI
Cyprus Wheatear
Oenanthe cypriaca

14-16 cm 25-27 cm 16-22 g. Zarif, oldukça uzun kuyruklu bir kuyrukkakandır. Üreme dönemi erkekte tepe enseye kadar grimsi beyaz; yüz, göğüs, sırt ve kanat siyahtır. Göğüsten aşağısı tamamen beyaz, göğüs hafif kahverengimsi krem rengidir. Üreme dışı giysisindeki erkekte siyah tüylerin uçları grimsi krem rengi kırçıllıdır. Boğaz ve göğüs arasındaki renk geçişi keskin değildir. Alt kısımlar krem rengi ağırlıktadır. Dişide üst kısımlar ve göğüs grimsi kahverengi, belirsiz kaş krem rengi, kulak örtüleri kahverengi, alt kısımlar kirli beyazdır. Göğüs sık çizgilidir. Üreme dışı giysisinde soluk toprak kahverengisi sırt tüylerinin ucu krem rengi olup pulsu desen oluşturur. Kıbrıs Kuyrukkakanı'ndan daha açık alt kısımlar ve daha uzun el telekleri uzantısıyla ayrılır. Kurak, taşlık açık arazilerde bulunur. Çoğu zaman çalılara konar. Omurgasızlarla ve kısmen meyvelerle beslenir.

13-14 cm 24-25 cm 12-20 g. Erkekte tepe ve ense beyaz; yüz, boğaz, sırt ve kanat siyah; alt kısımlar kahverengimsi beyaz; kuyruk ve kuyruk altı beyazdır. Kuyruk ucunda siyah bant bulunur. Üreme dışı giysisi erkeğin siyah tüylerinin uçları grimsi krem rengi kırçıllı, alt kısımlar daha koyu bej renkli ve tepe daha koyudur. Dişi, erkeğe benzer; ancak tepe koyu gridir ve kirli beyaz bir kaş varmış gibi görünür. Üst kısımdaki tüylerin uçları grimsi bejdir. Alaca Kuyrukkakan'dan daha kısa kanat ve kuyruk, daha geniş kuyruk ucu bandı, ense ve kuyruksokumunda daha az beyaz olmasıyla ayrılır. Akdeniz kıyılarında ilkbaharda düzenli görülen nadir bir türdür. Ormanlık ve çalılık yamaçlar, taşlık, kayalık alanlarda bulunur. Sıkça ağaç ve çalı tepelerine tüner. Küçük böcekler ve larvalarıyla beslenir.

KIZILCA KUYRUKKAKAN
Red-tailed Wheatear
Oenanthe xanthoprymna

ÇÖL KUYRUKKAKANI
Desert Wheatear
Oenanthe deserti

14-15 cm 26-27 cm 20-27 g. Üreme dönemi erkekte yüz ve boğaz siyah; tepe, ense ve sırt gri; kanat grimsi kahverengidir. Kuyruksokumu, kuyruk altı ve kuyruk üstü örtüleri kızıl, kaş beyazdır. Beyaz kuyruk teleğinde geniş siyah kuyruk ucu bandı bulunur. Orta kuyruk telekleri siyahtır. Üreme dışı erkekte kanat kenarları bej, yüz kırçıllıdır. Dişide kuyruk kızıl, yüz maskesi erkeğe göre daha grimsi ve kaş kirli beyazdır. Yüz ve boğaz, bazılarında açık renkli olabilir. Genç, dişiye benzer; benekli değildir. Alaca Kuyrukkakan'dan kısa kanat ve kuyruk, daha geniş kuyruk ucu bandı, ense ve alt sırtta daha az beyazlık olması, tepenin gri kırçıllı olması ile ayrılır. Kayalık yamaçlar, açık çalılık alanlarda bulunur. Böceklerle beslenir.

14-15 cm 24-29 cm 15-34 g. Erkekte yüz, boğaz ve kanat siyah; tepe, sırt ve omuz kum rengi; kuyruksokumu ve kaş beyazdır. Kanat ve boğazdaki siyahlık birleşir. Alt kısımlar krem rengimsi beyaz, göğüs ve böğür daha kahverengimsi kremdir. Kuyruk neredeyse tamamen siyahtır. Üreme dışı giysisindeki erkekte boğaz ve kanat beyaz kırçıllıdır. Dişi, boz renklidir; kahverengimsi kulak örtüleri, beyazımsı omuz tüyleri vardır. Genç, dişiye benzer ancak üst kısımlar krem rengi beneklidir. Karakulaklı Kuyrukkakan erkeğinden siyah kuyruğu, boğaz ve kanat siyahlığının birleşmesi ve omuz tüylerinin açık renk oluşuyla ayrılır. Boz Kuyrukkakan dişisinden, siyah kuyruk ve kanattaki siyahlıkla ayrılır. Kuru, kumlu bozkırlar, seyrek çalılıklar ve yarı çöllerde bulunur. Genellikle omurgasızlar, nadiren de tohumlarla beslenir.

KARASIRTLI KUYRUKKAKAN
Mourning Wheatear
Oenanthe lugens

KEŞİŞ KUYRUKKAKANI
Hooded Wheatear
Oenanthe monacha

14-16 cm 26-27 cm 19-25 g. Alttürüne göre çok farklı görünümlerdedir. Bunlardan *warrie* alttürü, ülkemizde kaydedilmiştir. Bu alttürde kış, kuyruk, kuyruk altı örtüleri ve kuyruksokumu beyaz, diğer kısımlar tamamen mat siyahtır. Geniş kuyruk ucu bandı bulunur. Uçuşta beyaz görünen el ve kol teleklerinin ortası diğer kısımlarla kontrast oluşturur. Ülkemizde görülmesi mümkün olan bir diğer alttür olan *lugens* erkeğinde tepe ve ense beyaz; yüz, boğaz, sırt ve kanat siyahtır. Yüz ve sırt arası kesintisiz siyahtır. Alt kısımlar beyaz, kuyruk altı kızılımsı krem rengidir. Üreme dışı giysisinde tepe ve boğaz tüylerinin uçları kum rengindedir. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç grimsi kahverengi renklerdedir; alt kısımlar krem rengidir. Genellikle sarp kayalıklar, vadiler ve yarı çöllerde bulunur. Böceklerle beslenir.

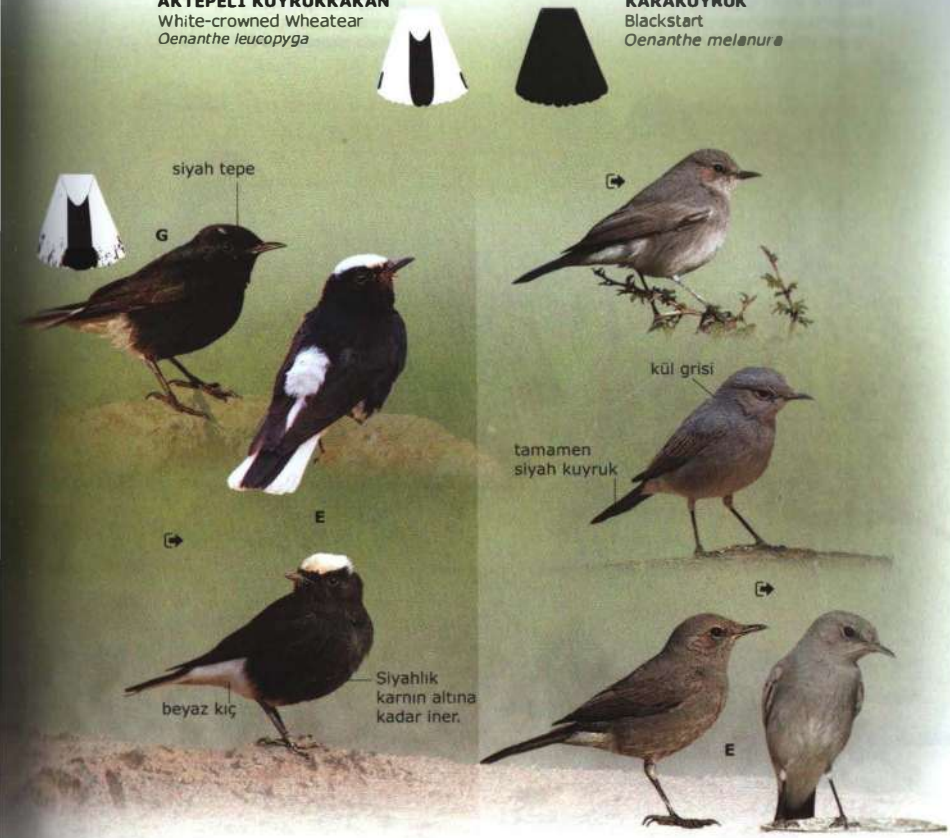

17-18 cm 29-30 cm 18-23 g. Büyük kafalı, uzun gagalı bir kuyrukkakandır. Erkekte sırt, yüz, göğüs ve kanat siyah; tepe, ense, sırtın ortasına kadar kuyruksokumu, kuyruk ve göğsün alt kısımları beyazdır. Kuyruk orta telekleri ve dış teleklerinin uç kısmı siyahtır. Dişi kum kahverengisi renktedir; üst kısımlar daha grimsi, alt kısımlar açık krem rengi, kanat koyudur. Kuyruk ve kuyruksokumu kahverengimsi krem rengi, kuyruk orta telekleri koyu gridir. Belirsiz bir kuyruk ucu bandı bulunur. Genç, dişiye benzer; ancak üst kısımlar krem rengi beneklidir. Genç erkekte siyah tüylerin ucu krem rengi, kanat kahverengidir. Issız, sarp kayalıkların olduğu geçitler, dar ve dik yamaçlar ve çöl arazilerinde bulunur. Böceklerle beslenir.

AKTEPELİ KUYRUKKAKAN
White-crowned Wheatear
Oenanthe leucopyga

KARAKUYRUK
Blackstart
Oenanthe melanura

16-17 cm 26-32 cm 23-39 g. İri, parlak siyah renkte bir kuyrukkakandır. Erginde tepe, kuyruk altı, kıç, kuyruksokumu ve kuyruk beyaz, diğer kısımlar parlak siyahtır. Orta kuyruk telekleri siyahtır; bazılarında diğer kuyruk teleklerinin uca yakın kısmında da siyahlık olabilir. Gaga ve bacaklar siyahtır. Genç, erginden farklı olarak daha mat siyah renktedir. Tepe siyah ve bazılarında tepe tüylerinin uçları beyazdır. Eşeyler benzer görünümdedir. Keşiş Kuyrukkakanı ile karıştırılabilir; siyahlığın kıça kadar inmesiyle ondan ayrılır. Ülkemizde sadece 3 kaydı bulunan nadir rastlantısal konuktur. Kayalık çöller ve yerleşim yakınlarında bulunur. Omurgasızlar, küçük omurgalılar ve meyvelerle beslenir.

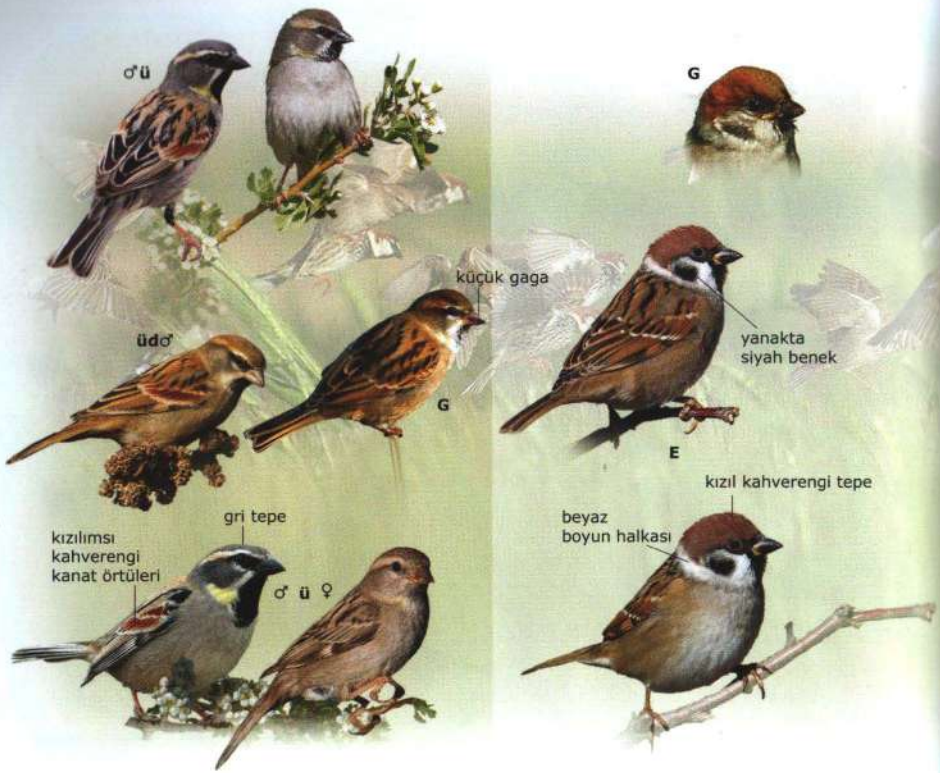

14-15 cm 23-27 cm 14-18 g. Uzun bacaklı, zarif bir ötücüdür. Üst kısımlar gri, alt kısımlar açık gridir. Bazılarında kulak örtüleri ve yüz kahverengimsi gridir. Siyah alula kahverengimsi gri kanatla kontrast yapar. Kuyruk ve kuyruksokumu siyahtır. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç, daha kahverengidir. Batman'dan kaydı olan nadir rastlantısal konuktur. Çalılık ya da sarp kayalık vadiler, kuru nehir yatakları ve bazen de tarım alanlarının yakınında bulunur. Düzenli olarak kuyruğu indirip açar, ara sıra kanatları yarı açık tutar. Böcekler ve nadiren de etli meyvelerle beslenir.

KÜÇÜK SERÇE
Dead Sea Sparrow
Passer moabiticus

AĞAÇ SERÇESİ
Eurasian Tree Sparrow
Passer montanus

12-13 cm 19-20 cm 14-20 g. Ergin erkekte baş kurşuni gri, göz çevresi ve boğaz siyah, bıyık beyaz, boyun halkası sarı, kaş beyazımsı sarıdır. Alt kısımlar kirli beyazımsı gridir. Sırt gri, omuz kahverengi üzeri siyah çizgili, kanat örtüleri kızılımsı kahverengi, uçma telekleri kahverengidir. Gaga siyahtır. Üreme dışı dönemde gıdıdaki siyahlık daha küçük, baş ve göz çevresi kahverengi, gaga açık renklidir. Dişide boğazda siyahlık görülmez; genel olarak grimsi kahverengidir. Kanattaki kızıllık oldukça azdır. Genç, dişiye benzer. Dişi ve genç, **Serçe** ile karıştırılabilir; daha küçük boyut, daha küçük **gaga**, daha açık **kafa** rengi ile ondan ayrılır. Akarsu boyları ve tarım arazilerindeki kavaklıklar, söğütler ve ılgın **çalılıklarında** yaşar. Tohumlar ve böceklerle beslenir.

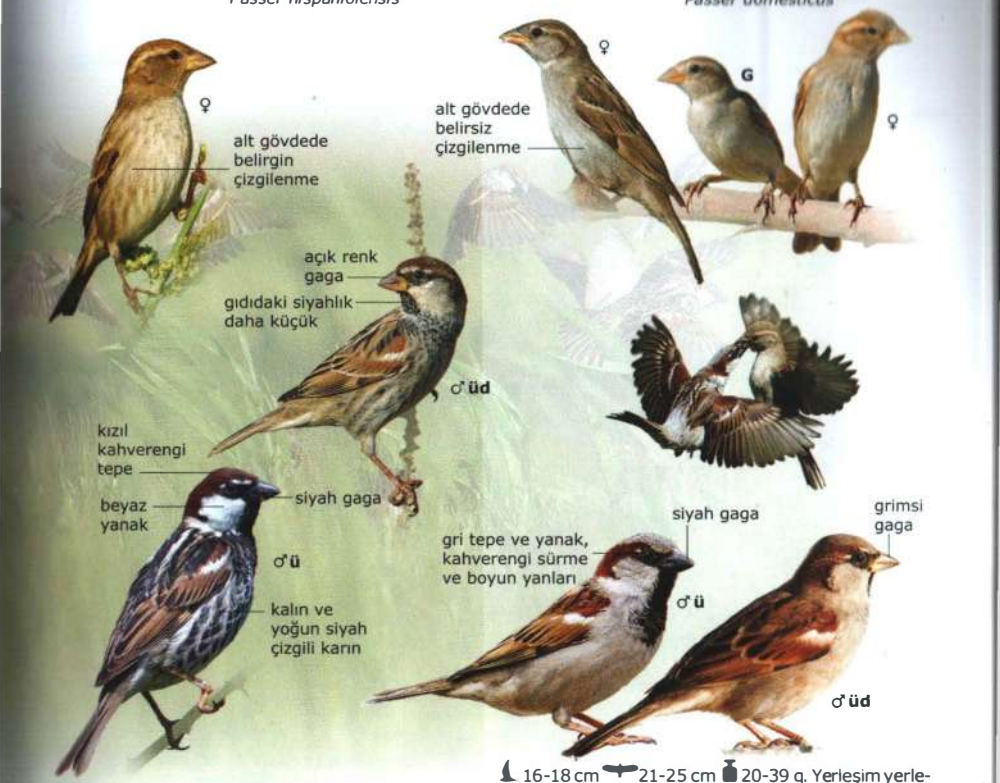

14-15 cm 20-22 cm 17-30 g. Baş, tepeden enseye kızıl kahverengidir. Beyaz yanaktaki siyah benek, türün ayırt edici işaretidir. Yanaktaki bu beyazlık, yarım halka şeklinde enseye kadar uzanır. Alt kısım grimsi beyaz, gaga grimsi siyah, boğaz ve göz çevresi siyahtır. Sırt kestane kızılı üzeri siyah desenlidir. Erkek ve dişi benzer görünümdedir. Genç, gri kahverengi tepe, daha gri yanak ve yanakta belirgin olmayan silik siyah benekle ayrılır. Erkek, Serçe'den beyaz yanaktaki siyahlık, kahverengi tepe, göğse kadar inmeyen siyah boğaz ile ayrılabilir: Tarım alanları, çalılık ve ağaçlıklar ile yerleşim yerlerine yakın bahçe ve parkları tercih eder. Bitkilerin filizleri, tomurcukları ve tohumları ile böcekler ana besin kaynaklarıdır. Serçe'ye göre çok daha az görülmesine karşın, ülkemizde yaygın bir dağılımı vardır.

SÖĞÜT SERÇESİ
Spanish Sparrow
Passer hispaniolensis

SERÇE
House Sparrow
Passer domesticus

15-16 cm 23-26 cm 22-38 g. Ergin erkekte alın, tepe ve ense koyu kızılımsı kahverengi, sürme siyah, kaş ve yanak beyazdır. Boğaz siyah; göğüs, sırt ve karın kalın ve yoğun siyah çizgilidir. Kanat orta kol örtüleri kestane kızılıdır. Gaga siyahtır. Üreme dışı giysisinde tepe daha soluklaşır, böğür çizgileri daha azdır. Dişi ve genç benzer görünümdedir. Oldukça soluk renklerde, kahverengidir. Kirli beyaz kaş belirgin, sırt koyu çizgillidir. Üreme dönemi giysisinde alt gövdede soluk çizgilenme görülür. Gaga boynuz rengindedir. Erkek, Serçe'den kahverengi tepe; beyaz yanak; karın, böğür ve sırttaki kalın siyah çizgilerle ayrılır. Tarım arazileri ve akarsu boylarındaki ağaçlık ve çalılıklar ile orman kenarlarında yaşar. Yerleşim yerlerine yakın yaşayabildiği gibi kırsal alanda da bulunur. Taneler, tohumlar, meyveler, böcekler ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

16-18 cm 21-25 cm 20-39 g. Yerleşim yerlerine en fazla uyum sağlamış, en yaygın serçe türüdür. Ergin erkekte tepe ve yanak gridir. Gözpınarı siyah, gözün üstünden uzanıp sırtla birleşen sürme ise kestane kızılıdır. Boğaz ve göğüs ortası siyahtır. Sırt ve kanat kızıl kahverengi, karın ve böğür gridir. Orta kol teleklerinin ucunda beyaz bir kanat bandı vardır. Gaga siyahtır; üreme dönemi dışında daha grimsidir. Dişide baş açık grimsi kahverengi, kaş çizgisi az belirgin, alt kısımlar gri, üst kısımlar kahverengidir. Genç, dişiye benzer. Erkeği, Ağaç Serçesi ve Söğüt Serçesi erkeklerine benzer; ayırım noktaları ilgili tür metinlerindedir. Dişiyi Söğüt Serçesi dişisinden ayırmak neredeyse mümkün değildir; sadece üreme döneminde Söğüt Serçesi dişisinde alt gövdedeki çizgilenme daha belirgindir. Yerleşim yerleri içinde ve çevresinde yaşar. Nadir olarak yerleşim dışında da görülebilir. Taneler ve tohumlar, çeşitli meyveler, insan yiyecek artıkları ve b ceklerle beslenir.

www.trakus.org

SARIBOĞAZLI SERÇE
Yellow-throated Sparrow
Gymnoris xanthocollis

BOZ SERÇE
Pale Rockfinch
Carpospiza brachydactyla

12-14 cm 23-27 cm 14-20 g. İnce, uzun gagalı bir serçedir. Erkekte baş ve üst taraf gridir. Kahverengi kanatta küçük kol örtüleri kestane kızılıdır. Orta ve büyük kol örtülerinin ucundaki beyazlık iki kanat çizgisi oluşturur. Büyük kol örtülerindeki kanat çizgisi belirsizdir. Alt kısımlar beyaz, boğazın ortası sandır. Oldukça silik sürme, bazen seçilebilir. Gaga siyahtır: Dişi ve genç daha boz renkli olup boğazlarında sanlık belirsizdir. Kol örtüleri kızılımsı kahverengi değildir. Gaga açık renktir. En çok benzediği Boz Serçe'den ince gaga, uzun kuyruk ve daha küçük boyutu ile ayrılır. Kurak ve ekili bozkırlar ile yarı çöllerdeki ağaçlıklarda bulunur. Genellikle yerleşim yerleri yakınında yaşar. Ağaç kovuklarında yuva yapar. Tohumlar, meyveler ve böceklerle beslenir.

13-14 cm 27-30 cm 21-25 g. Genel görünümü, çizgisiz ve soluk renkli bir dişi Serçe'ye benzer. Baş, sırt ve böğür soluk grimsi kahverengi, göğüs ve karın krem rengidir. Kahverengi kanatta beyaz bir panel bulunur ve uçuşta beyaz ince bir kanat çizgisi görünür. Kuyruk ucu, siyah üzerine beyaz beneklidir. Bacaklar turuncu kahverengidir. Gaga, üreme döneminde koyu gri, üreme dışı dönemde açık gri kahverengidir. Erkek ve dişi benzer görünümdedir. Genç, ergine benzer. Sarıboğazlı Serçe'nin ve Serçe'nin dişisiyle karıştırılabilir. Sarıboğazlı Serçe'den kısa, kalın gaga ve daha kısa kuyruk; Serçe'nin dişisinden ise silik gri sırt ve uçları beyaz benekli kuyruk telekleri ile ayrılır. Kurak ve yarı kurak bölgelerde dağlık, kayalık ve çalılık alanlarda yaşar. Tohumlar, meyveler ve böceklerle beslenir.

14-15 cm 28-32 cm 26-39 g. Kahverengi başta, tepe orta çizgisi açık kahverengi, tepe yan çizgileri koyu kahverengi, göz arkasındaki sürme koyu, krem rengi kaş geniştir. Gıdıda küçük sarı bir benek bulunur. Kahverengi sırt ve kanat, koyu kahverengi benekllidir. Göğüs ve karın beyaz olup göğüs ve böğür belirgin kahverengi çizgilidir. Gaga kalın ve koniktir. Alt gaga üste göre daha açık renktedir: Kahverengi kuyruk teleklerinin ucu beyaz beneklidir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Dişisi, Serçe ile karıştırılabilir; göğüs ve böğür çizgilenmesi, sarı gıdı ve baş desenlenmesi ile ondan ayrılabilir: Gençte gıdıda sarı benek yoktur. Kayalık, taşlık, açık ve kurak alanlarda, düzlüklerden dağlara farklı yüksekliklerde yaşar. Taşocakları, harabeler ve yerleşimlerde bulunur. Kaya yarıklarında, taş aralarında yuva yapar. Tohumlar, taneler ve meyvelerle beslenir.

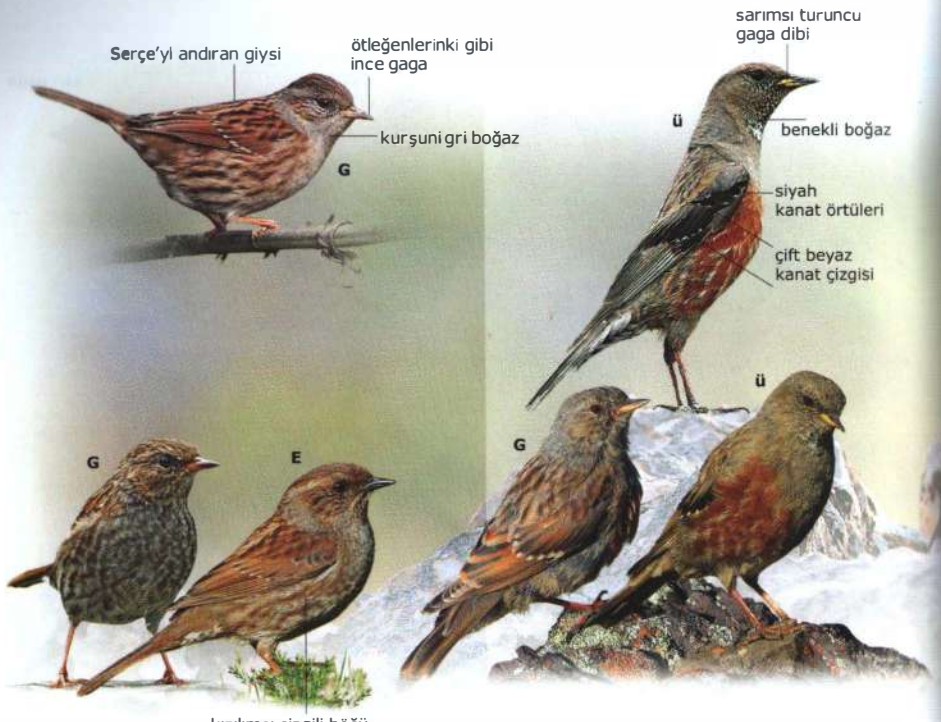

17-18 cm 34-38 cm 31-57 g. Dağlarda yaşayan uzun kanatlı, iri bir serçe türüdür. Ergin erkekte üst taraf kahverengi, alt taraf kirli beyaz, baş gri ve boğaz siyahtır. Orta kuyruk telekleri siyah, diğerleri beyazdır. Kol telekleri ve örtüleri ile el teleklerinin dibi ve el örtüleri beyaz, diğer kısımlar siyahtır. Kanat ve kuyruktaki siyah beyaz renkler özellikle uçuşta dikkat çeker. Gaga, üreme döneminde siyahtır. Üreme dışı dönem giysisi ve dişide boğazdaki siyahlık azalır: Gaga kirli sarıdır. Genç, dişiye benzer; gaga sarıdır. Yazın genellikle 1900 m üzerindeki yüksekliklerde bulunur. Uçuşta Alaca Kırazkuşu'nun erkeğine benzer. Ondan daha uzun olan ve kuyruksokumuna kadar uzanan kuyruktaki siyah bant ve düz sırt rengi ile ayrılır. Yerde kuyruğu kakarak yürür. Yüksek dağlar ve orman sınırı üzerindeki kayalıklarda yaşar. Kışın daha alçaklara inerek küçük yerleşimlere sokulabilir. Tohumlar, yosunlar ve böceklerle beslenir.

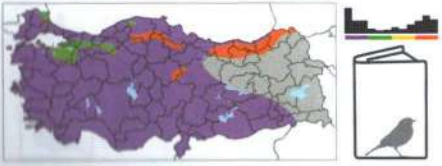

DAĞBÜLBÜLÜ
Dunnock
Prunella modularis

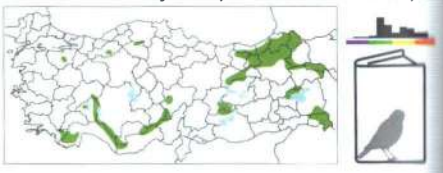
BÜYÜK DAĞBÜLBÜLÜ
Alpine Accentor
Prunella collaris

14-15 cm 19-21 cm 19-20 g. Çok fazla saklanan, küçük ve koyu renkli bir kuştur. Yüz, ense ve göğüs gri, kulak örtüleri kahverengidir. Böğür pas rengi kızıl üzeri koyu çizgili, sırt parlak kızıl koyu kahverengi üzeri siyah çizgilidir. Gaga siyah, bacaklar parlak sarı kahverengidir. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç, daha yoğun çizgilidir. Serçe'ye benzer; kuyruk daha kısadır. Genel özellikleri daha kahverengi oluşlarıdır. Çokça bulunsa da görmek kolay değildir. Çitler, park ve bahçeler, ormanlık ve açık arazilerde, sık çalılık ve fundalıklarda, yerleşim yerleri civarında, odun yığınlarında, akarsu çevresinde bulunur. Sonbaharda Kızılgerdan ile aynı ortamda sıkça görülür. Böcekler, solucanlar ve sümüklüböcekler gibi omurgasızların yanında, kışın tohumları da yer.

15-19 cm 30-32 cm 36-40 g. Dağbülbüllerinin en büyüğüdür. Kafa ve göğüs gridir. Sırt kirli gri üstüne kahverengi çizgilidir. Gaga ince ve sivri, alt gaga dibi sarı, geri si siyahtır. Göğüs gri, böğür geniş pas kızılıdır. Boğaz açık gri üzerine koyu beneklidir. Kanatta uçlan beyaz olan siyah bantlar bulunur. Kuyruk siyah, ucu beyazdır. Eşeyler benzer görünümdedir. Genç daha mat ve grimsi renklerdedir; kızıllık çok az, gaga tek renktir, gerdanda beneklenme yoktur. Yazın 2000 m'nin üzerindeki dağlık kesimlerde, orman sınırının üstündeki kayalık ve dağ çayırlarında görülür. Yuvasını kayalıklarda yapar. Kışın aşağı kesimlere iner. Öterken kuyruğunu hızlıca titretir. Hemen her takımdan böcekleri, ayrıca küçük solucanlar ve sümüklüböcekler ile bazen küçük meyveler ve tohumları da yer.

13-15cm 21-22cm 17-20g. Boğaz ve göğüs parlak turuncumsu sarıdır. Boyun yanı gridir. Gaga ucu sivridir. Tepe gri, tepe yanı çizgisi siyahtır ve sarı kaşla kontrast yapar. Kulak örtüleri ve gözpınarı siyahtır ve bir göz maskesi oluşturur. Kulak örtülerinde sarı leke bulunur. Göz sarımsı kahverengidir: Sırt ve kanat kızılımsı kahverengi, kol örtülerinin uçları beyazdır. Böğür, göğüs ve karın devetüyü renginde, böğür kestane rengi çizgilidir. Gençte tüyler daha mat ve soluktur; göğüs iri kahverengi benekli, kanat daha az kızıldır. Sürmeli Dağbülbülü'ne çok benzer; onun daha sarısı denilebilir. Sarı, uzun kaş, sarı desensiz boğaz ve kızılımsı kahverengi sırt ilk bakılacak ayrım noktalarıdır. Söğütlüklerde, ormanların bataklıklarla buluştuğu bölgelerde, tundralarda, akarsu yataklarında görülür. Böceklerle beslenir. Kışın tohumlar ve tomurcuklar gibi bitki kısımlarını da yer.

SİBİRYA DAĞBÜLBÜLÜ
Siberian Accentor
Prunella montanella

SÜRMELİ DAĞBÜLBÜLÜ
Radde's Accentor
Prunella ocularis

KARABOĞAZLI DAĞBÜLBÜLÜ
Black-throated Accentor
Prunella atrogularis

15-16 cm 22-23 cm 20-25 g. Tepe ve kulak örtüleri siyah; belirgin kaş beyaz, geniş ve uzun; boğaz beyazımsıdır. Bıyık gibi görünen benekli bir gıdı çizgisi vardır. Göğüs devetüyü rengi ve çizgisiz, böğür gri üzerine kahverengi çizgilidir: Sırt, gri üzerine koyu kahverengi çizgili, kuyruksokumu zeytuni bozdur. Dişi ve erkek benzer görünümdedir. Genç ergine benzer; ancak kaş daha az belirgin, kontrast daha az, kahverengilik daha fazladır. Baştaki siyahlık kahverengiye dönüktür. Sibirya Dağbülbülü ve Karaboğazlı Dağbülbülü'ne benzer. Sibirya Dağbülbülü'nden daha az kızılımsı kahverengi renklerin olması, Karaboğazlı Dağbülbülü'nden ise beyazımsı boğaz ile ayrılır. Dağlarda ağaç sınırına yakın, çayırlık, kayalık, bodur ağaç ve çalılık açık alanlarda yaşar. Saklanmayı sever. Böcekler ve tohumlarla beslenir; diğer dağbülbüllerine göre daha tohumcul beslenir.

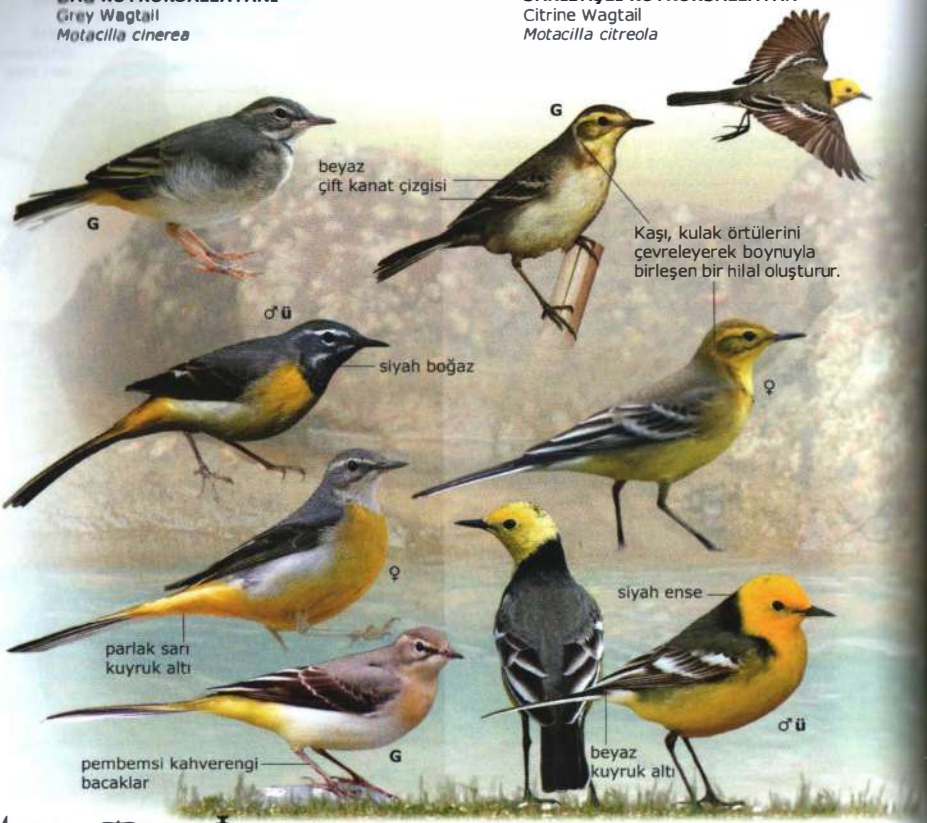
15-16 cm 21-22 cm 19-24 g. Gaga ince ve sivridir. Belirgin kaş beyazımsı; boğaz siyah, sonbaharda ve kışın siyahımsıdır. Kulak örtüleri koyu gridir. Sırt ve kanat sarımsı gri kahverengi üzerine siyah çizgili, kanat kenarları siyah, kanat uçları beyazdır. Ensede belli belirsiz grilik vardır. Böğür ve göğüs devetüyü renginde, böğür belli belirsiz kahverengi siyah çizgilidir. Gençte kafa renklenmesi daha belirsiz, kaş daha dar ve daha donuk renklerdedir. Sırttaki çizgiler siyah yerine gri kahverengidir. Ensede grilik bulunmaz. Ülkemizde görülen Sürmeli Dağbülbülü ile rastlantısal konuk olan Sibirya Dağbülbülü'ne çok benzer. Boğaz siyahlığı ve turuncumsu beyaz kaş, ilk bakılacak ayrım noktalarıdır. İğne yapraklı ormanların üst sınırının kenarındaki kayalık ve çalılık açık alanlarda yaşar. Böcekler ve diğer bazı eklembacaklılar yanında tohumlarla da beslenir.

DAĞ KUYRUKSALLAYANI
Grey Wagtail
Motacilla cinerea

SARIBAŞLI KUYRUKSALLAYAN
Citrine Wagtail
Motacilla citreola

17-20 cm 25-27cm 14-22g. Kuyruksallayanların en büyüğü ve kuyruğu en uzun olanıdır. Dış kuyruk telekleri beyaz, diğerleri koyu kahverengi, kuyruk altı sarıdır. Bacaklar diğer türlerin aksine pembemsi kahverengi ve daha kısadır. Uçma teleklerindeki geniş, beyaz kanat çizgisi kanat açıkken belirgin olarak görülür. Erkekte üst gri, alt taraf tamamen sarı, kanat koyu renklidir. Boğaz, üreme döneminde siyaha döner. Ergin dişide gıdı ve boğaz beyazdır; bazen çok az siyahlık görülür. Alt kısımlar daha soluk sarımsıdır. Gençte kuyruk altı parlak yeşilimsi sarı, göğüs krem rengi, boğaz kırçıllı siyah olabilir. Hızlı akan dağ sularında, çağlayanlarda, kanallarda, ıslak çayırlarda ve akarsuların kenarlarındaki kayalıklarda yaşar. Kışın daha düşük rakımlara iner ve suya yakın yerleşim yerleri civarında da bulunur. Böcekler ve larvaları, küçük sucul omurgasızlar ve bazen karidesyavruları gibi canlılarla beslenir.

16-20 cm 24-27 cm 18-25 g. Erkek oldukça kolay tanınır; baş, göğüs ve karın parlak sarı, ense boyun yanlarına doğru siyah, sırt gridir. Kahverengi siyah kanatta büyük ve orta kol örtüleri ucundaki beyazlık belirgin çift kanat çizgisi oluşturur. Kın telek-lerinin kenarları beyazdır. Dişide sırt, baş ve kulak örtüleri daha açık renkli grimsi kahverengidir. Tepe grimsi yeşil, kaş sarı, karın beyazımsıdır. Gençte alt taraf açık kirli gridir. Sarı Kuyruksallayan genç ve dişisi ile karıştırılabilir; kaşın kulak örtülerini çevreleyerek boyunla birleşen bir hilal oluşturması, beyaz kuyruk altı ve kanattaki çift beyaz çizgi ile ondan ayrılır. Sulak çayırlıklarda, bataklıklarda ve su birikintilerinin kenarlarında yaşar. Böcekler ve larvaları ile örümcekler gibi diğer eklembacaklılar ve küçük sucul omurgasızlarla beslenir.

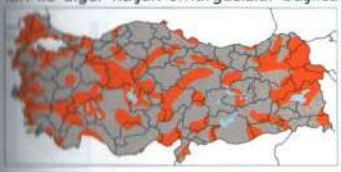

SARI KUYRUKSALLAYAN
Western Yellow Wagtail
Motacilla flava

AK KUYRUKSALLAYAN
White Wagtail
Motacilla alba

16-17 cm 23-27 cm 11-26 g. İnce uzun yapılı ve uzun kuyrukludur. Gaga ve bacaklar ince ve siyahtır. Kanat yosun yeşili, kanat çizgisi sarımsı beyazdır. Erkekte alt kısım parlak sarı, üst kısım zeytuni yeşilimsidir. Kafa desenlenmesi farklı alttürlerde siyah veya griden sarıya değişen şekillerde farklılık gösterir. Çok sayıda alttür göç dönemi ülkemizde görülür. En yaygın olan *feldegg* alttüründe baş ve ense siyah, boğaz sarıdır. Dişi ve genç daha soluk renktedir. Dişide alt kısım krem rengi, üst kısım yeşilimsi gridir. Gençte sırt daha kahverengi, alt taraf ise soluk kahverengidir. Kolyeyi andıran göğüs kuşağı, koyu renk bıyık çizgisi ve krem rengi kaş vardır. Genci Sarıbaşlı Kuyruksallayan genci ve incirkuşları ile karıştırılabilir. Sulak alanlarda, ıslak çayırlarda, parklarda, açık arazilerde, meralarda bulunur. Evcil hayvan sürülerine çok yakın durarak, onların kaçırdığı böcekleri yakalar. Böcekler ve larvaları ile diğer küçük omurgasızlar başlıca besinleridir.

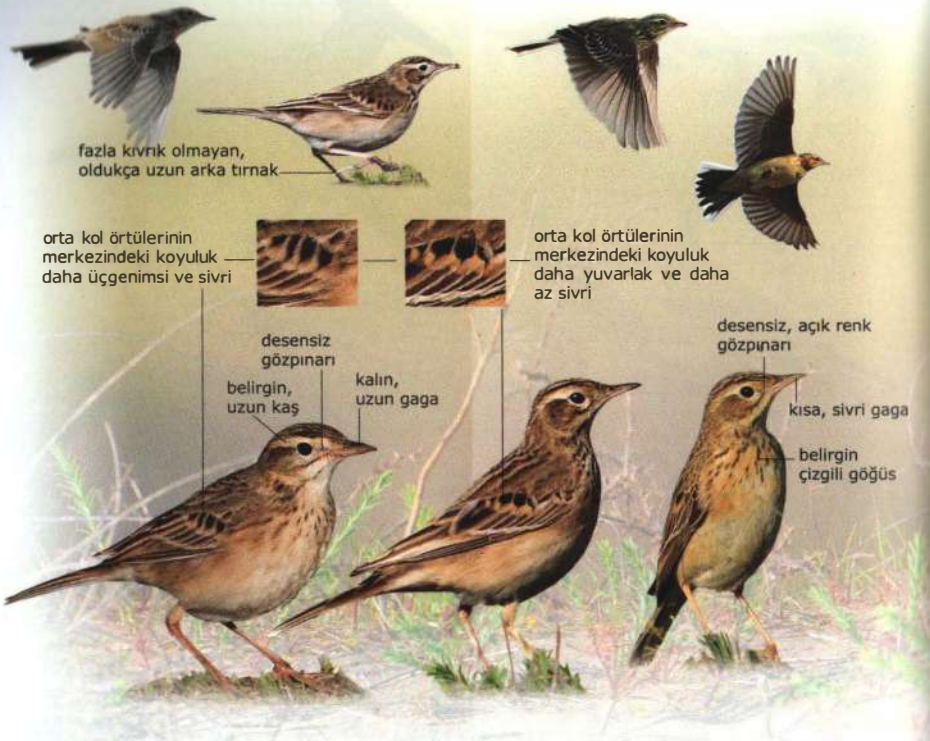
16-18 cm 25-30 cm 17-25 g. Uzun kuyruklu; siyah, beyaz ve gri renklerde küçük bir kuştur. Siyah beyaz baş, siyah göğüs, gri sırt, beyaz karın ve uzun kuyrukla kolayca tanınır. Siyah kuyruğun dış telekleri beyazdır. Büyük kol ve orta örtüleri ucu ile kol telekleri ve kın telekleri kenarları da beyazdır. Genç daha soluk ve grimsi kahverengi renklere sahiptir. Daha çok böcekçil olmakla birlikte geniş bir beslenme yelpazesi vardır. Çayırlar, tarım alanları gibi açık alanlarda bulunur. Şehir hayatına da uyum sağlamıştır ve sıkça insan yerleşimlerinde görülür. Yuvasını binalardaki çatlaklara, taşların arasındaki oyuklara yapar. Doğada da benzer yarıkları ve çatlakları tercih eder. Çoğunlukla su kenarlarında ve suya yakın açık alanlarda avlanır. Böcekler ve bunların larvalarından küçük yumuşakçalara kadar birçok omurgasız dâhil, bulabildiği her şeyle hızlı bir şekilde beslenir.

MAHMUZLU İNCİRKUŞU
Richard's Pipit
Anthus richardi

MOĞOL İNCİRKUŞU
Blyth's Pipit
Anthus godlewskii

17-18 cm 29-33 cm 21-40 g. Büyük bir incirkuşudur. Kendinden daha küçük olan kum renkli Kır İncirkuşu'na çok benzer. Dış tüyleri beyaz olan uzun kuyruk, uzun sanmsı kahverengi bacaklar ve dibi altta sarımsı olan uzun ve koyu renkli gaga, grimsi kahverengi çizgili sırt, soluk renkli karın, çok dik duruş ve çizgili göğüs ile ayırt edilebilir. Kaş uzun ve beyazımsıdır. Gözpınarı beyazımsı, sürme koyu kahverengidir. Üst göğüsteki çizgilenme çoğunlukla boyun ve göğsün birleştiği yerde yoğunlaşarak üçgenimsi koyu bir alan oluşturur. Arka tırnak oldukça uzun, ancak fazla kıvrık değildir. Gençte kanat örtülerinin beyaz uçları çift kanat çizgisi oluşturur. Kır İncirkuşu'ndan desensiz gözpınarı; Moğol İncirkuşu'ndan uzun ve kalın gaga, kol örtüleri eseninin şekli ve arka tırnağın daha uzun olmasıyla ayrılır. Kuzey Asya'nın geniş çayırlıklarının kuşudur. Çoğunlukla böcekçildir. Arada sırada tohumları yediği de olur.

15-17 cm 28-30 cm 17-30 g. Gözpınarı açık renkli; tepe, ense, sırt ve göğüs ince çizgilidir. İkinci kuyruk teleğinin iç kısmındaki beyazlık kısa bir girinti yapar. Orta kol örtülerinin ortası koyudur; keskin sınırlı kenarları beyaz olduğundan kanat ortasında açık bir çizgi belirir. Mahmuzlu İncirkuşu'na çok benzer. Biraz daha küçük ve kısa kuyruk, kısa bacaklar; daha kısa arka tırnak, daha yoğun çizgili tepe ve ense, daha az belirgin kaş, sivri gaga ve daha geniş gaga kökü ile ondan ayrılır. Kır incirkuşu'ndan açık renk gözpınarı, daha çizgili üst, belirgin çizgili göğüs ve daha canlı kahverengi olmasıyla ayrılır. Moğolistan ve Himalayalar civarındaki kuru, kayalık dağ yamaçlarında üretir. Küçük böcekler ve diğer omurgasızlar dışında bazen tohumları da yer.

KIR İNCİRKUŞU
Tawny Pipit
Anthus campestris

KIZILGERDANLI İNCİRKUŞU
Red-throated Pipit
Anthus cervinus

16-17 cm 25-28 cm 17-32 g. Kuyruk, gaga ve açık sarımsı turuncu bacaklar uzundur. Orta kol örtülerinin ortasının koyu olması ve geniş beyazımsı kaş ile diğer incirkuşlarından ayrılır. Gözpınarı ve bıyık çizgisi siyahımsıdır. Erginde sırt açık kum rengi, yer yer kirli sarı açık lekeli ve hafif çizgilidir. Alt taraf sarımsı gri beyazdır. Göğüs ve böğürde siyah leke sıraları bulunmaz; göğüs çizgileri yok denecek kadar silik-tir. Gençte üst ve alt kısımlar yaz sonunda bir süre çizgilidir. Mahmuzlu İncirkuşu'na çok benzer; biraz daha küçük ve az çizgili gövde, daha dar olan koyu gaga ve kısa tekrarlı yüksek sesli ötüşle ayrılır. Çıplak veya seyrek ağaçlı, otlu kurak ve çorak arazide kumlu ve çakıllı kısımlarda yaşar. Nadiren ağaçlara konar. Göç döneminde ve kışın tarlalarda görülür. Böcekler ve diğer omurgasızlar ve tohumlarla beslenir.

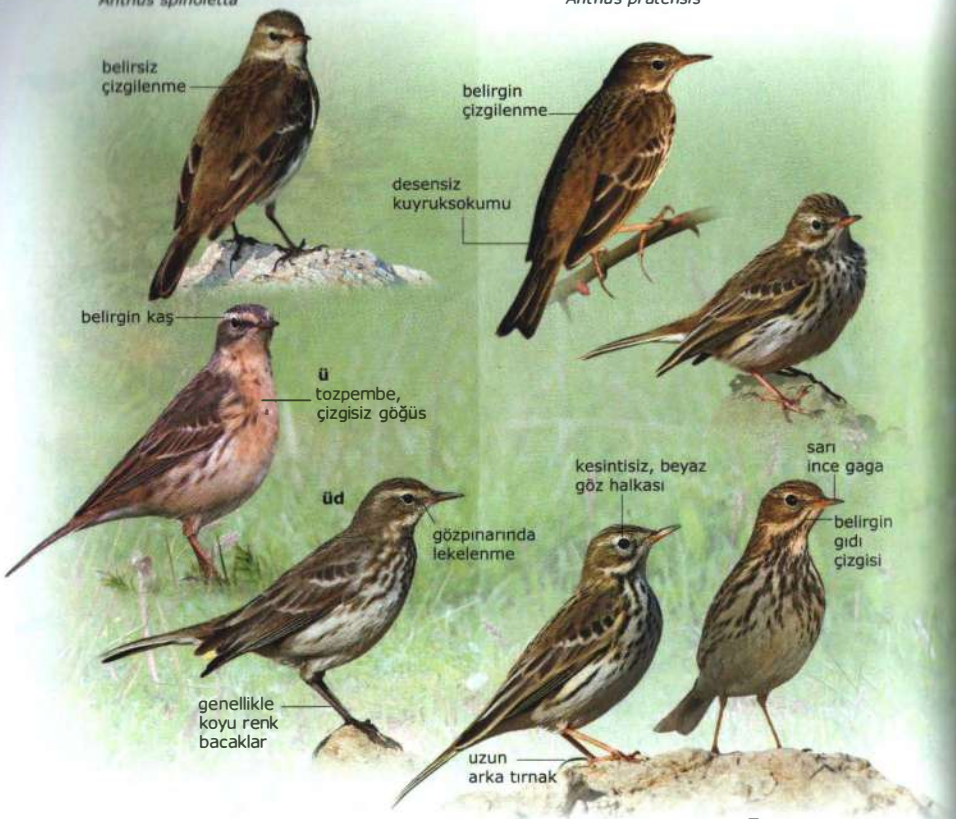

14-15 cm 25-27 cm 16-29 g. Üreme dönemi erginde yüz, kaş, boğaz ve üst göğsün pas kızılı olmasıyla rahatça tanınır. Bu renk sonbahar ve kışın kalabilir. Bütün giysilerinde sırt ve kuyruksokumu dâhil üst kısımlar yoğun koyu çizgilidir. Böğürdeki iri siyah çizgiler kesintisiz ve devamlıdır. Sırt taraf daha canlı kahverengi, boyuna çizgiler daha kalın ve siyah, araları beyazımsı krem rengidir. Tırnak, başparmaktan uzundur: Gençte alt kısımlar ve kaş krem rengimsi beyaz, kalın bıyık altı çizgisi koyudur ve sırt yoğun çizgillidir. Çayır İncirkuşu'na boyut ve şekil olarak benzer; biraz daha yapılı ve kısa kuyrukludur. Özellikle ilk sonbaharda Çayır İncirkuşu'ndan ayırt etmek zordur; çizgili kuyruksokumu, krem renkli beyazımsı göğüs ve böğür ile ondan ayrılır. Çalılık bulunan bataklık yerlerde ve ıslak çayırlarda yaşar. Diğer incirkuşları gibi böcekçil beslenir.

DAĞ İNCİRKUŞU
Water Pipit
Anthus spinoletta

ÇAYIR İNCİRKUŞU
Meadow Pipit
Anthus pratensis

15-17 cm 24-29 cm 18-23 g. Kafa ve ense grimsi kahverengidir. Üst kısımlar siyahımsı gridir. Üzeri seyrek ve belirgin çizgili olan alt taraf ise grimsi beyazdır. Göğüs, boyuna ince çizgilidir ve beyazımsı iki kanat çizgisi vardır. Belirgin kaş ve kuyruk dış telekleri beyazdır. Bacaklar genellikle siyahımsı koyu kahverengidir. Üreme döneminde göğüs tozpembenin değişken tonlarında ve çizgisizdir. Çayır İncirkuşu'na göre tepe ve sırt daha gri ve daha silik çizgili, alt taraf daha beyazdır. Genç, üreme dışı ergine benzer ve daha kahverengimsidir. Sırt daha belirgin çizgili, alt daha koyu çizgilidir. Açık, çayırlık alanlar ve taşlı arazilerde yaşar. Daha çok dağlarda (600-3200 m arası) ürer. Omurgasızlarla beslenir.

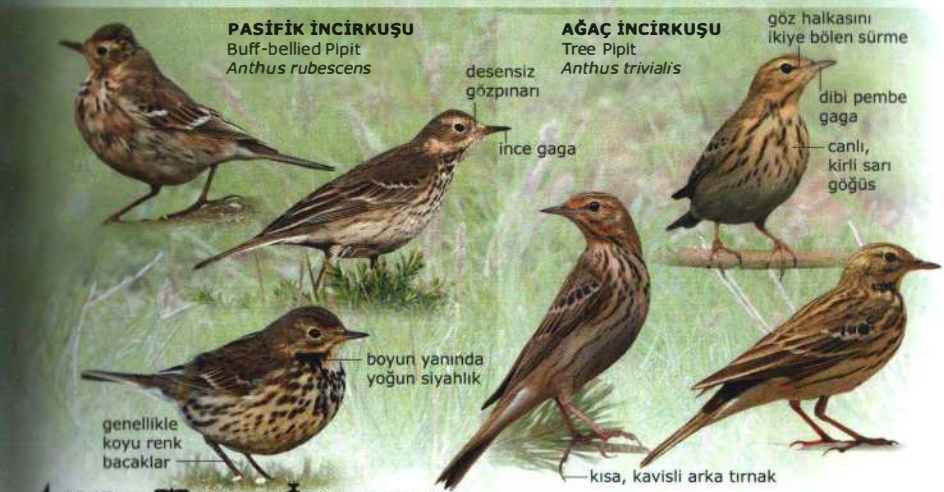

14-15 cm 22-25 cm 14-22 g. Küçük, çizgili, yuvarlak kanatlı, ince gagalı bir incirkuşudur. Göz halkası beyazımsıdır. Kafa ve sırt altın sarımsı kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Sarımsı kahverengi göğüs ve böğür koyu kahverengi çizgili, alt kısımlar ve gıdı çizgisiz kirli beyazdır. Sırta göre daha açık renkli olan kuyruksokumu çizgisizdir. Bacaklar parlak turuncumsu kahverengidir. Arka tırnak Ağaç İncirkuşu'nunkinden çok daha uzundur. Genç, daha yoğun çizgili ve daha devetüyü renklerdedir. Böğürde çizgilenme ve renklenme görülmez. Ağaç İncirkuşu'ndan belirsiz kaş, belirgin gıdı çizgisi, daha az kıvrık olan arka tırnak ve ince gaga ile ayrılır. Genelde ıslak çayırlıklar ve bataklıklarda yaşar; ormanlarda görülmez. Böcekler ve diğer küçük omurgasızlarla beslenir.

15-17 cm 24-27 cm 17-26 g. Ağaç İncirkuşu'na çok benzer; sırt haki yeşil ve çizgiler daha belirsizdir. Tepe ince çizgilidir. Üstten siyah bir çizgiyle sınırlanan kaş belirgindir ve gözün önünde sarımsı, arkasında beyazdır. Gıdı çizgisi siyahtır. Sürme koyudur ve göz önünde belirsizdir. Kulak örtülerinde beyaz ve siyahımsı iki benek vardır; bunlardan beyaz benek oldukça belirgindir. Gaga biraz daha kısadır. Büyük ve orta kol örtülerinin ucundaki beyazımsı krem renklenme, iki kanat çizgisi oluşturur. Dıştaki örtü telekleri beyazımsıdır. Kalın koyu çizgili göğüs, beyazımsı veya krem rengidir. Göğüsteki yoğun çizgilenme, göğüs ve boyun yanını siyah gösterir. Bacaklar pembemsidir. Ötüşü Ağaç İncirkuşu'nunkine benzer. Sesi Kızılgerdanlı İncirkuşu'nunki gibi gürdür. Rahatsız edilince uçarak ağaca konar. Çayırlık, açık alanlarda bulunur. Büyük ölçüde böceklerle beslenir. Meyveler, tohumlar ve çayır tipi otları da yiyebilir.

14-17 cm 21-26 cm 18-23 g. Sırt, koyu kahverengi renkte olup zeminde silik bazı benekler dışında belirgin desen ve çizgi bulunmaz. Gözpınarı desensiz, açık renktedir. Kesintisiz, kalınca ve açık renkli göz halkası ile beraber belirgin yanak göze çarpar. Göğüs ve gerdan beyaz üzerine yoğun siyah beneklidir. Boyun yanında siyah benekler birleşerek daha iri leke halinde görünür. Göğüs ve böğür oldukça kalın çizgilidir. Dağ İncirkuşu'nda bu çizgiler, özellikle böğürde seyrek ve incedir. Bacaklar açık kahverengi veya kızıl kahverengidir. Kanat, Dağ İncirkuşu'nunkinden daha koyudur. Kanat çizgileri, koyu sırt ile belirgin bir tezat oluşturur. Üreme döneminde alt taraf ve özellikle böğür, belirgin çizgili olduğunda Çayır veya Kızılgerdanlı incirkuşları ile karıştırılabilir. Kalın, silik çizgili üst ve koyu kanatla ayrılabilir. Sulak alanlar, kumsallar, çamur düzlükleri ve ıslak çayırlarda bulunur. Böcekçil beslenir.

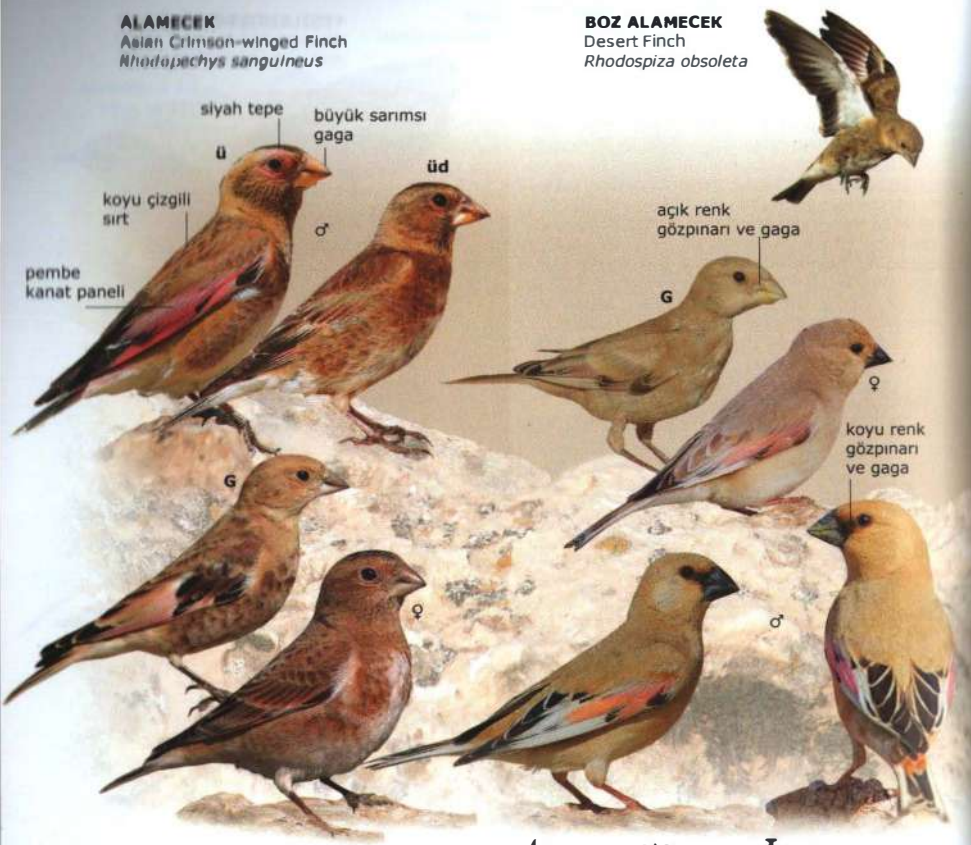

14-15 cm 25-27 cm 15-39 g. Genel olarak kahverengi üzeri koyu çizgilidir: Bıyık çizgisi koyudur: Göğüs ve karın yanlarında uzunlamasına sıralar halinde siyah çizgiler yer alır. Sırt yeşilimsi kahverengi üzeri koyu desenli ve çizgili, kış desensiz grimsi beyazdır: Kuyruksokumu çizgisizdir. Kahverengimsi gaganın dibi pembedir. Çayır İncirkuşu'na göre daha uzun ve yapılıdır; ancak kuyruk daha kısadır. Daha kalın gaga; kirli sarı göğüs; daha beyaz karın; göğüsteki çizgilerin daha kalın, böğürdekilerin daha ince olması ve daha kısa ve kavisli arka tırnağı ile Çayır İncirkuşu'ndan ayrılır. Gözpınarındaki siyah çizgi ve sırttaki çizgilerin daha belirsiz olması ile de sonbahardaki genç Kızılgerdanlı İncirkuşu'ndan ayrılır. Başta çam olmak üzere açık ormanlar ve kenarları ile çalılık ve ağaçlıklarda yaşar. Omurgasızlarla beslenir.

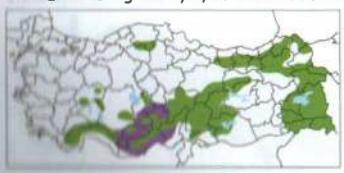

ALAMEÇEK
Asian Crimson-winged Finch
Rhodopechys sanguineus

BOZ ALAMEÇEK
Desert Finch
Rhodospiza obsoleta

15-18 cm 30-33 cm 32-48 g. Erkekte gövde kahverengi üzeri koyu kahverengi benekli, tepe siyahtır. Ense, hilal şeklinde açık kahverengidir. Göz çevresi, kanat, kuyruksokumu ve kuyruk teleklerinin kökü pembe, karın beyazdır. Dişide siyah tepe yoğun kahverengi kırçıllı, göz çevresinde pembelik oldukça siliktir ya da olmayabilir; kuyruksokumu kahverengi üzeri koyu çizgili, kanat daha az ve soluk pembe, göğüs ve böğürdeki çizgilenme daha silik ve azdır. Genç, dişiye benzer; daha kum kahverengisi renktedir ve kanattaki pembelik daha da azdır. Dağlık alanlar, kayalık yamaçlar, açık yarı kurak alanlar ve dağ zirvelerinde yaşar. Çoğunlukla küçük tohumlar, tomurcuklar ve çayırın yanı sıra yarı çöl ve yüksek dağ bitkilerinin sürgünleriyle, bazen de böceklerle beslenir.

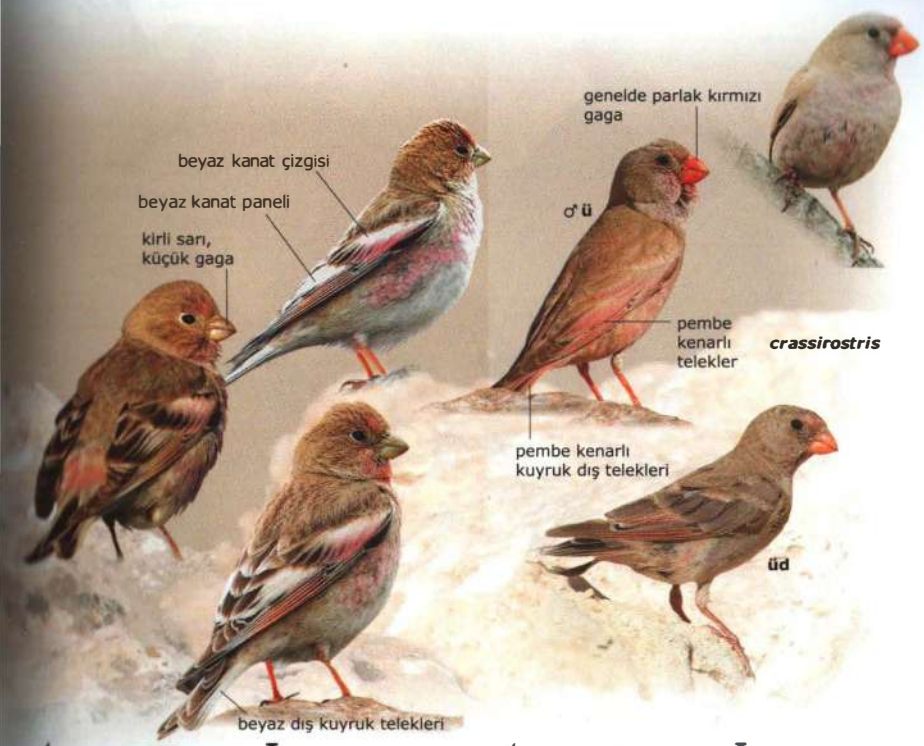

14-15 cm 25-27 cm 17-28 g. Erkekte baş ve gövde toprak renginde, gaga ve gözpınarı siyahtır. Alula siyah, örtü tüylerinin kenarları pembe, el teleklerinin kenarı beyaz, kol teleklerinin kenarı uçuk pembedir. Kuyruk telekleri beyaz kenarlıdır. Uçarken siyah, beyaz ve pembe kanadıyla tanınır. Üreme dışı dönemde erkekte gaga sarı, ucu siyahtır. Dişi, erkeğe benzer; ancak daha soluk renklidir. Ayrıca gözpınarı siyah değildir ve gaga, fildişi sarısı ya da siyah olabilir. Genç, dişiye benzer; ancak kanat daha koyu kahverengidir. Su bulunan kurak alanlarda yaşadığı gibi, alçak tepeler, dağ etekleri ve ekili vadilerde de görülür. Köylerin yakınında, özellikle fıstık gibi, sulanan meyve bahçelerinde, ayrıca seyrek ağaçlı, yüksek çalılı kurak açık arazilerde bulunur. Kalabalık sürüler oluşturabilir. Çoğunlukla bitki tohumları, tomurcukları ve sürgünleriyle, üreme döneminde ise böceklerle de beslenir.

DOĞU ALAMECEĞİ
Mongolian Finch
Bucanetes mongolicus

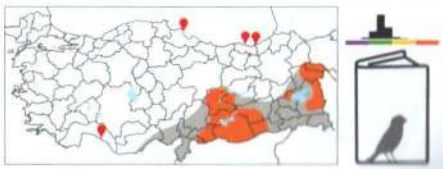
KÜÇÜK ALAMECEK
Trumpeter Finch
Bucanetes githagineus

14-15 cm 25-27 cm 18-26 g. Küçük ve uzun kanatlı bir ispinozdur. Baş büyük, kısa ve küt gaga kirli sarıdır. Kuyruk hafif çatallıdır. Üreme dönemi erkekte gövde kahverengimsi gridir. Yüz, göğüs, böğür, kanat ve kuyruksokumunda pembelikler vardır. Büyük kol örtüleri dibindeki beyazlık ve kol teleklerinin dış tarafındaki beyazlık kanatta iki büyük panel oluşturur; el telekleri kenarları pembemsidir. Kuyruk yanları beyazdır. Dişide pembelik daha azdır; kanattaki beyazlıklar daha küçük görünür ve daha kahverengidir. Yine de arazide cinsiyet ayrımı zordur. Gençte pembelik bulunmaz, kahverengidir. Küçük Alamecek'ten kanattaki beyaz paneller, kuyruk teleklerindeki beyazlık ve gaga rengi ile ayrılır. Kurak dağlık alanlar ile yarı kıraç yerlerde ve kayalık yamaçlarda yaşar; buralarda yuva yapar. Genellikle küçük tohumlar, tomurcuklar ve sürgünlerle beslenir.

12-15 cm 25-28 cm 16-25 g. Kısa ve büyük bir baş, kalın bir gaga, kısa bir kuyruk vardır. Türkiye'deki alttürü *crassirostris*'tir. Üreme dönemi erkekte gaga parlak kırmızı, gövde hafif pembeye çalan kahverengidir. Baş ve boyun gri, sırt taraf soluk kahverengidir. Göğüs ve kuyruksokumu uçuk pembe, kuyruk telekleri kahverengi, dış kenarları pembedir. Kahverengi kanat teleklerinin dış kenarları da pembedir. Bacaklar turuncudur. Dişi ve üreme dışı dönemi erkekte pembelik oldukça belirsizdir; kahverengi renkler hâkimdir ve gaga sarımsı turuncudur. Genç kahverengidir. Şakımaları, genizden gelen titremeyle, bir trompet sesine benzer. Kayalık ve taşlık çöller ve yarı çöllerde, ayrıca kayalık dağlarda 3000 m'ye kadar yüksekliklerde görülebilir. Kışın yükseklerden 2000 m'nin altına iner. Çoğunlukla otsu bitkilerin tohum, tomurcuk ve sürgünleri ile çekirge gibi böcekler ve larvalarla beslenir.

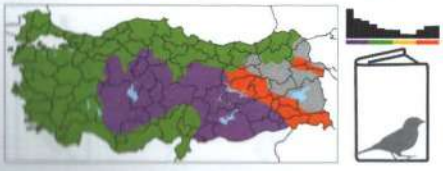

İSPİNOZ
Common Chaffinch
Fringilla coelebs

14-18 cm 24-28 cm 17-29 g. Konik şekilli gaga, sivri tepe ve kanattaki beyaz bantlar ile kolayca tanınır: Üreme dönemi erkekte yanak kirli pembe, baş mavimsi gri, gaga mavi, göğüs hafif turuncu pembedir. Sırt kızılımsı kahverengidir. Kanat siyah ve üzerinde iki geniş beyaz kanat bandı bulunur. Kuyruksokumu yeşilimsi, kuyruk dış telekleri beyaz, diğerleri siyahtır. Dişide sırt, kafa ve gövde farklı tonlarda toprak rengindedir ve kanat bantları daha küçüktür. Genç, dişiye benzer. Kışın Dağ İspinozu ile karışık sürüler oluşturabilir. Dağ İspinozu ile karıştırılabilir; yeşilimsi kuyruksokumu, beyaz örtü telekleri ve sırt ve böğürde benek olmaması ile ondan ayrılır. Ormanlar, ağaçlıklar, park ve bahçeler, şehirler ve dağlarda ağaç sınırına kadar bulunur. Üreme mevsiminde daha çok böcekler ve tırtıllan yerken, diğer zamanlarda tohumlar ve çeşitli bitkisel gıdalarla beslenir:

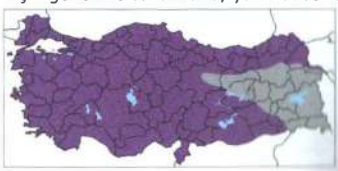

DAĞ İSPİNOZU
Brambling
Fringilla montifringilla

13-16 cm 25-26 cm 17-30 g. Üreme dönemi erkekte baş ve sırt siyah; gıdı, göğüs ve böğür turuncu; karın parlak beyazdır. Alt böğür siyah beneklidir. Siyah kanat turuncu ve beyaz çizgili, omuz tüyleri turuncudur. Gaga siyah, kuyruksokumu beyazdır. Üreme dışı erkekte kafa grimsi kahverengi kırçıllı, sırt kahverengi desenli, gaga sarımsı ve ucu siyahtır. Dişi, üreme dışı dönemi erkeğe benzer; ancak sırt ve kanattaki siyah yerler ile kafa kahverengidir. Ayrıca kanatta daha az turuncu bulunur ve renkler soluktur. Genç, dişiye benzer; ancak baş daha açık renkte ve gaga siyahtır. İspinoz ile karışık sürü oluşturduğunda, kuyruksokumundaki beyazlık, beyaz karın ile tezatlık oluşturan göğüs ve omuzdaki turuncu ile ayrılır. İskandinavya ve Sibirya'daki huş ormanlarında ürer. Kışın bütün bölgelerimizde tarlalar ve açık arazilerde bulunur. Kışın genellikle tohumlarla, yazın böceklerle beslenir.

SAKA
European Goldfinch
Carduelis carduelis

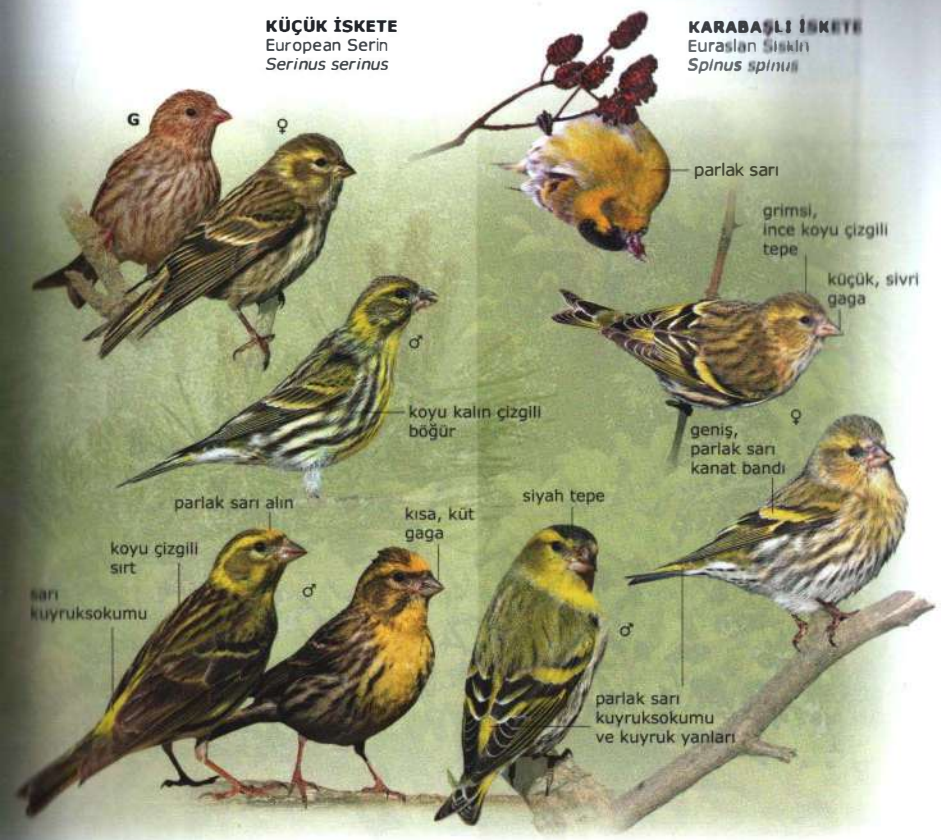

10-13 cm 21-25 cm 9-24 g. Ergin erkekte yüz kırmızı, baş yanları ve boğaz beyaz, enseden tepeye uzanan bant siyahtır. Sırt, göğüs ve böğür kahverengi, alt taraf beyazdır. Kanat siyah, kanat ortası sarı, uçları beyaz beneklidir. Kuyruk siyah, uçları beyaz benekli, kuyruksokumu beyazdır. Dişi, erkeğe benzer; ancak baştaki kırmızı daha azdır ve tüylerin uçları kısmen siyahtır ve tepedeki siyahlık ise grimsi kırçıllıdır. Genç te baş ve sırt grimsi kahverengi üzeri çizgilidir, baş kı mında kırmızılık görülmez, kanat daha mat siyah ve sarıdır. Otsu bitkilerin bol bulunduğu bozkırlar, orman açıklıkları, bahçeler ve köylerde yaşar. Özel likle devedikeni gibi bitkilerin üzerinde gruplar halind görülebilir. Daha çok tohumlar ile tomurcuk, çiçek ve meyvelerle beslenir. Bazen omurgasızları da yer

KÜÇÜK İSKETE
European Serin
Serinus serinus

KARABAŞLI İSKETE
Eurasian Siskin
Spinus spinus

11-12 cm 20-23 cm 8-14 g. Ailenin en küçüklerinden olup "Kanarya" olarak da bilinir. Gaga konik, kısa ve küt, kanat kısa ve yuvarlak, kuyruk hafif çatallı ve kuyruksokumu sarıdır. Erkekte alın, tepe ve yanları, boğaz ve göğüs sarı, sırt zeytin yeşili ve siyahımsı kalın çizgili, böğür kahverengimsi siyah çizgilidir. Kanat çizgileri ince ve sarıdır. Kahverengi kuyruk tüylerinin dış kenarları yeşilimsi sarıdır. Dişi daha mat ve daha çizgilidir, sarı oldukça azdır. Genç, bejimsi kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Fundalıklar, parklar, mezarlıklar, bahçeler, seyrek ve özellikle iğne yapraklı ormanlarda, genellikle 600-2000 m yüksekliklerde yaşar. Daha çok kızılağaç ve huş başta olmak üzere tohumlar, tomurcuklar, sürgünler, çiçekler ve meyveler gibi bitki kısımları ve küçük omurgasızlarla beslenir.

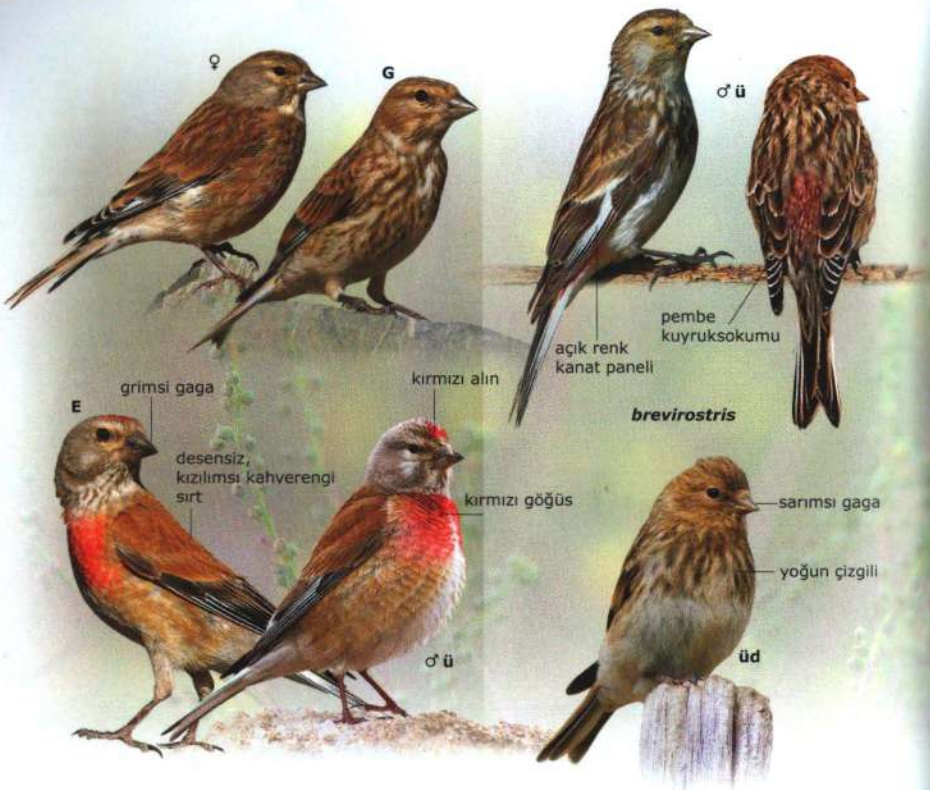

11-12 cm 20-23 cm 10-18 g. Küçük ve narin gagalı bir ispinozdur. Kanat bandı parlak sarı, kuyruk hafif çatallıdır. Erkekte tepe siyah; alt gaganın dibinde küçük bir kısım siyah; baş yanları, gerdan, göğüs, kuyruksokumu ve kuyruk dibi parlak sandır. Diğer alt kısımlar önde grimsi beyaz ve koyu çizgili, arkada beyazdır. Siyah kuyruğun dip ve kenarları sarıdır. Dişide tepe grimsi, ince koyu çizgilidir, tepede siyahlık yoktur. Vücut genel olarak grimsi yeşil üzeri siyah çizgilidir, yanak hafif sarımsıdır. Genç, dişiye benzer; ancak daha kahverengi ve daha koyu lekelidir. İğne yapraklı ve karışık ormanlarda ürer; kışın açık arazideki ağaçlıklar ve bahçelerde görülür. Daha çok ladin, çam, ardıç ve servi gibi kozalaklılar ile kızılağaç başta olmak üzere tohumlar, sürgünler ve meyvelerle, bazen de omurgasızlarla beslenir.

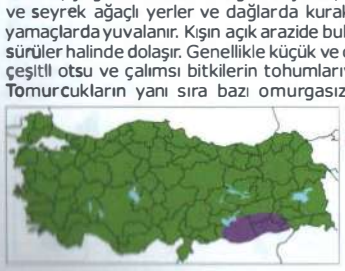

KETENKUŞU
Common Linnet
Linaria cannabina

SARIGAGALI KETENKUŞU
Twite
Linaria flavirostris

13-14 cm 21-25 cm 15-26 g. Orta boyda, konik gagalı, kuyruğu girintili, başı grimsi kahverengimsi bir ispinozdur. Kanattaki beyaz kısım ve ötüşüyle tanınır. Erkekte baş grimsi, alın ve göğüs kırmızı, sırt ve böğür kızıl kahverengidir. Siyah kanatta el telekleri dış kısımları beyazdır ve uçuşta beyaz bir panel oluşturur. Gaga grimsi siyahtır. Üreme mevsimi dışındaki erkekte kırmızı kısımlar açık pembeye döner. Dişide kırmızılık görülmez, göğüs ve sırt hafif çizgilidir. Genç, dişiye benzer; çizgilenme daha belirgindir. Çalılık, makilik, kısa ve seyrek ağaçlı yerler ve dağlarda kurak ve kayalık yamaçlarda yuvalanır. Kışın açık arazide bulunur. Küçük sürüler halinde dolaşır. Genellikle küçük ve orta irilikteki çeşitli otsu ve çalımsı bitkilerin tohumlarıyla beslenir. Tomurcukların yanı sıra bazı omurgasızları da yer.

12-14 cm 22-24 cm 11-21 g. Çizgili ve kahverengimsi vücut, soluk kanat paneli, kısa ve sivri uçlu küt gaga ve kısmen çatal kuyruklu orta boyda bir ispinozdur. Alttürler arası varyasyon çok olup Türkiye'de *brevirostris* alttürü bulunmaktadır. Erkekte boğaz ve karın beyaz, göğüs siyah benekli, kuyruksokumu pembedir. Gaga gri, küçük ve sivridir. Üreme dışı dönemde renkler daha soluk, gaga sandır. Dişinin kuyruksokumu pembe değildir. Genç, dişiye benzer. Ketenkuşu'na göre daha koyu, yoğun çizgili ve boz renklidir. Yüksek dağlarda ağaç sınırının üstünde taşlık ve seyrek bitkili yamaçlarda Ketenkuşu'nun yerini alır. Buralarda ürer ve kışın iç bölgelerdeki ovalarda karışık gruplar oluşturur. Daha çok ardıç, huş ve kızılağaç başta olmak üzere tohum ve tomurcuklarla, bazen böceklerle beslenir.

HUŞ İSKETESİ
Common Redpoll
Acanthis flammea

KARA İSKETE
Red-fronted Serin
Serinus pusillus

12-14 cm 20-25 cm 10-17 g. "Kuzey Ketenkuşu" da denen orta boylu, konik gagalı bir isketedir. Erkekte alın parlak kırmızı; kafa, sırt ve kanat grimsi kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Büyük kol örtülerinin ucundaki beyazlık bir kanat bandı oluşturur. Gaga sarı, gıdı ve gaga çevresi siyahtır. Göğüs pembe, kuyruksokumu beyaz pembe üzeri kahverengi çizgilidir. Alt kısımlar beyazdır; böğür hafif kahverengimsi üzeri koyu çizgilidir. Dişi, erkeğe benzer; tepedeki kızıllık çok azalmış, göğüsteki pembelik genellikle kaybolmuştur ve kuyruksokumu daha yoğun çizgilidir. Genç, dişiye benzer; kafada hiç kızıllık bulunmaz. Sarıgagalı Ketenkuşu'ndan kırmızı alın ve siyah gıdısıyla ayrılır. Ağaçsız tundralar, iğne yapraklı ormanlar, huş ormanları, söğütlükler ve bazen büyük bahçelerde yaşar. Söğüt ve huş gibi ağaçların küçük tohumları ve tomurcukları dışında küçük omurgasızları yer.

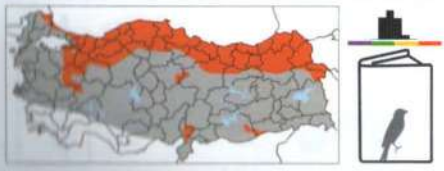
10-13 cm 21-23 cm 9-13 g. Gaga kısa, kuyruk hafif çatallıdır. Erkekte tepe ve alın koyu kırmızı; baş yanları, ense ve göğüs siyahtır. Göğüsten aşağısı değişen oranda parlak turuncu sarıdır, özellikle üst göğüs ve böğür siyah kalın çizgilidir. Kahverengimsi siyah sırt üzerinde açık bronz rengi şeritler bulunur. Kuyruksokumu altın sarısı, kanat kahverengi, el teleklerinin kenarları altın sarısı, kın teleklerinin kenarları beyaz, orta kol örtüleri turuncu altın sarısıdır. Kuyruk dış teleklerinin kenarları kuyruk dibine doğru altın sansıdır. Dişi, erkeğe benzer; daha soluk renklidir, kafadaki siyahlık kırçıllı görünür. Gençte baş tarçın renginde, gövde koyu kahverengi üzeri yoğun koyu çizgilidir. Yazın ağaç sınırının üstündeki çıplak, kayalık yamaç ve kapızlarda yaşar. Üreme mevsimleri dışında, küçük sürüler halinde devedikenli arazilerde görülebilir. Çeşitli tohumlar, çiçek başları, filizler, meyveler ve üreme döneminde omurgasızlarla beslenir.

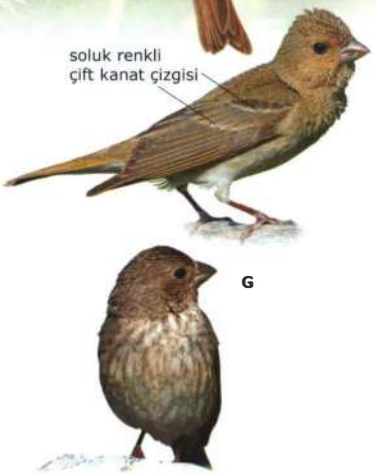

ÇÜTRE
Common Rosefinch
Carpodacus erythrinus

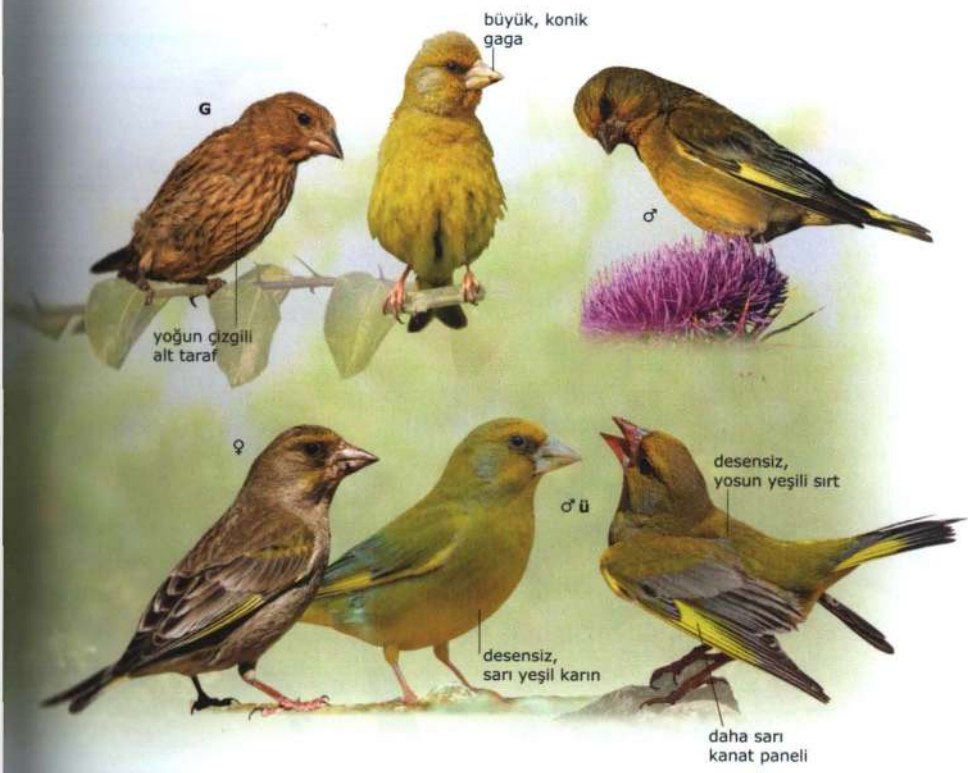

13-15 cm 24-26 cm 19-33 g. Erkekte baş, göğüs ve kuyruksokumu kırmızı, alt taraf beyazdır. Sırt, kanat ve kuyruk kahverengidir. İki kanat çizgisi oluşturan büyük ve orta kol örtülerinin uçları krem rengi beyazdır ya da bazen kırmızı da olabilir. Dişide üst kısım grimsi yeşil, alt kısım kirli beyazdır. Kafa, sırt ve göğüs ince koyu çizgilidir. Kahverengimsi yeşil kanatta krem renginde dar iki kanat çizgisi bulunur. Genç, dişiye benzer; daha yoğun çizgili ve kın teleklerinin kenarları daha belirgin beyazdır. Nemli çayır ve bahçelere yakın ışıklı, geniş yapraklı ormanlarda yaşar ve sıkça su kenarlarında görülür. Genellikle otsu bitkilerin ve ağaçların tohum, tomurcuk, sürgün, yaprak, meyve ve yemişlerıyle beslenir. Ayrıca nektarlar, böcekler ve larvaların yanı sıra diğer eklembacaklıları da yer.

FLORYA
European Greenfinch
Chloris chloris

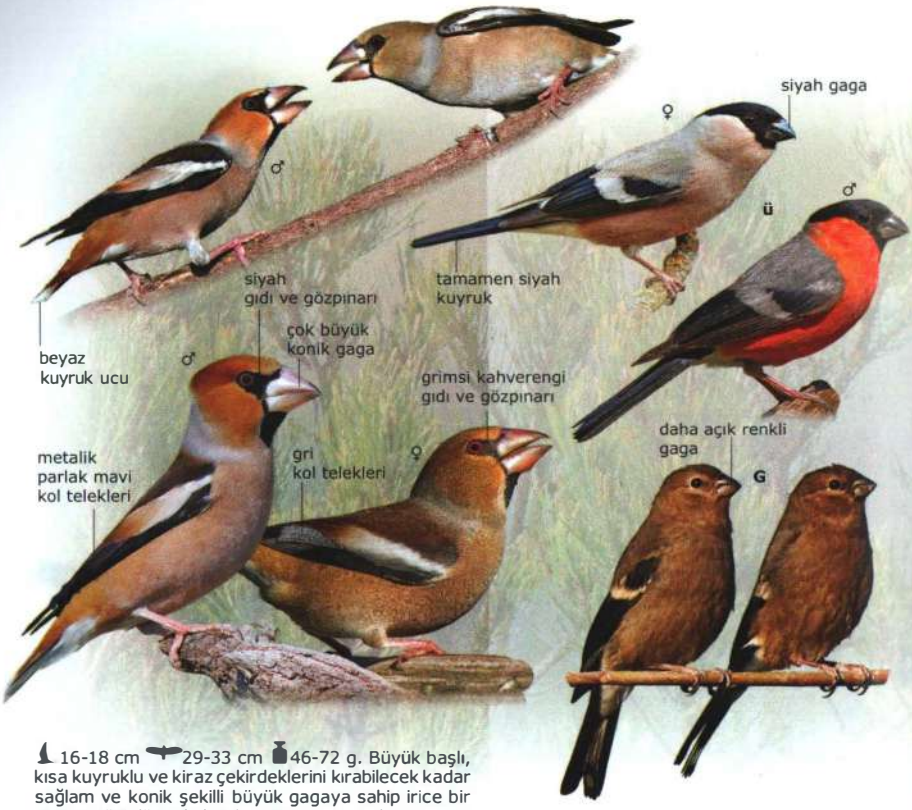
14-16 cm 24-27 cm 17-34 g. Erkekte renk donuk yeşilden parlak yeşile kadar değişir. Üreme dışı dönemde daha mat ve daha grimsi yeşildir. Kanat ve kuyrukta sarı kısımlar vardır. Kuyruk sokumu parlak sandır. Gaga kalın, üçgen biçimli ve açık pembemsidir. Dişide renkler daha mat ve daha grimsi, kanattaki ve kuyruktaki sarı daha az, gaga daha grimsidir. Genç, dişiye benzer; ancak göğüs ve böğür yoğun çizgilidir. Ağaçlık ve fundalıklar, park ve bahçeler, zeytinlikler, orman kenarları ve mezarlıklarda yaşar. Besinleri tohumlar, tomurcuklar ve çiçeklerden böğürtlen ve dutlar gibi çeşitli meyvelere, bazen eklembacaklılara kadar değişiklik gösterir.

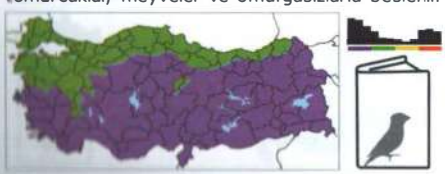
www.trakus.org

KOÇABAŞ
Hawfinch
Coccothraustes coccothraustes

ŞAKRAK
Eurasian Bullfinch
Pyrrhula pyrrhula

16-18 cm 29-33 cm 46-72 g. Büyük başlı, kısa kuyruklu ve kiraz çekirdeklerini kırabilecek kadar sağlam ve konik şekilli büyük gagaya sahip irice bir ispinoz türüdür. Erkekte baş tarçın renginde, ense gri ve sırt koyu kahverengidir. Gıdı, gözpınarı ve gaga çevresi siyah, alt gövde sütlü kahverengidir. Kuyruk kızılımsı kahverengi, dış telekleri siyah, kuyruk ucu beyazdır. Omuz tüyleri koyu kahverengi, uçma telekleri siyah, orta ve kol örtüleri büyük ölçüde beyazdır. Uçma teleklerinin ortasındaki beyaz bant uçarken dikkat çeker. El ve kol teleklerinin uçları ve kenarları metalik mavidir. Gaga mavimsi gridir. Üreme dışı dönemde gaga sarımsıdır. Dişide renkler daha soluktur ve kol telekleri kenarları grimsidir. Genç daha kahverengi; boğaz ve göğüs sarıdır. Park ve bahçeler, mezarlıklar, ormanlar ve dağlarda yaprak döken ağaç sınırına kadar bulunur. Sert tohumlar, sürgünler, tomurcuklar, meyveler ve omurgasızlarla beslenir.

14-16 cm 22-29 cm 21-38 g. Vücuduna oranla büyük başı ile dikkat çeker. Erkekte sırt gri, gıdı ve gözün altından itibaren başın üstü siyah, yanaktan itibaren alt gövde kırmızıdır. Kuyruk ve kısa kalın gaga siyah, kuyruksokumu ve kıç beyaz, enine bir bant bulunan kanat siyahtır. Üreme dışı dönemde renkler soluktur. Erkekte kırmızı olan gövde dişide grimsi kahverengi, sırt kahverengidir. Genç, dişiye benzer; ancak tepede siyahlık yoktur. Nemli ve sık ormanlarda yaşar. Kışın park ve bahçelerde de görülür. Üreme mevsimi dışında büyük sürüler oluşturmaz, genellikle çift veya küçük aile grubu halindedir. Çeşitli bitkilerin tohumları, sürgünleri ve tomurcuklarının yanı sıra omurgasızlarla da beslenir.

ÇAPRAZGAGA
Red Crossbill
Loxia curvirostra

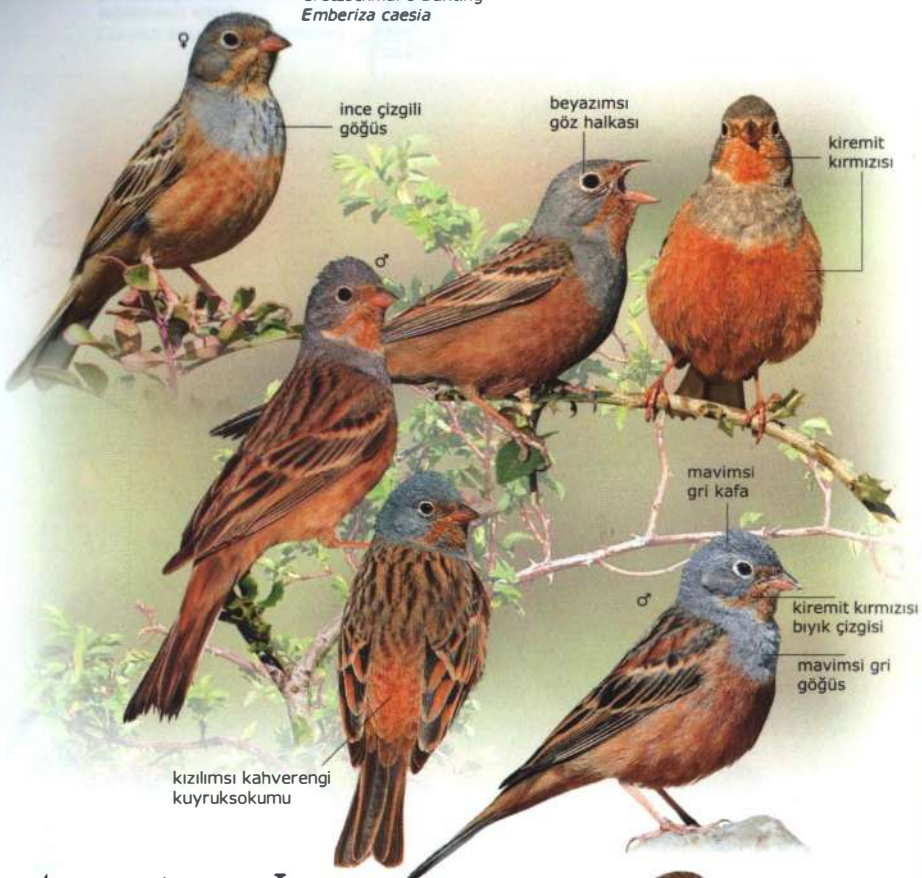

14-20 cm 27-30 cm 23-53 g. Alttürler arası varyasyon fazladır. Türkiye'de *guillemardi* alttürü bulunur. İri kafa, kısa bacaklar, kısa kuyruk, iri ve uçta çapraz olan gaga ile kolaylıkla tanınır. Erkekte genel renk kiremit kırmızısıdır; kanat kahverengi, kuyruksokumu yoğun olarak kırmızı-pembedir. Kuyruk altı tüyleri beyaz üzeri grimsi desenlidir. Dişide gövde yeşilimsi gri, baş ve sırt ince çizgilidir. Kuyruksokumu yeşilimsi sandır. Genç grimsi kahverengidir ve bütün vücut yoğun koyu çizgilidir. Kuyruksokumu yeşilimsi sarı üzeri yoğun koyu çizgilidir. İğne yapraklı dağ ormanlarında üreı, diğer zamanlarda iğne yapraklı ağaç bulunan park ve bahçelerde yaşar. Daha çok tohumlar (sıkça iğne yapraklı ağaçların kozalakları), sürgünler ve filizler gibi bitkisel materyallerle beslenir. Böcekler ve larvaları ile çeşitli omurgasızları yer.

KIZIL KİRAZKUŞU
Cretzschmar's Bunting
Emberiza caesia

16-17 cm 23-26 cm 18-23 g. Erkekte baş, göğüs ve gıdı çizgisi mavimsi gridir. Gıdı, boğaz, bıyık çizgisi ve gövdenin kalan alt kısımları kiremit kırmızısı; üst kısımlar kızılımsı kahverengidir. Kanat tüylerinin krem rengi kenarı ve koyu kahverengi ortası, çizgili görünüm verir. Dış kuyruk teleklerinin ucu beyazdır. Kuyruksokumu kızıl kahverengidir. Dişi daha soluk renktedir; tepe ve göğüs ince çizgilidir. Genç, kahverengi üzeri koyu çizgilidir. Kirazkuşu ile karışabilir; ayrım için Kirazkuşu metnine bakınız. Makilikler ve seyrek bitki örtüsünün bulunduğu kayalık arazilerde yaşar. Tohumlarla ve karıncalar başta olmak üzere çeşitli omurgasızlarla beslenir.

Kirazkuşu ve Kızıl Kirazkuşu gençlerini ayırt etmek oldukça zordur.

KİRAZKUŞU
Ortolan Bunting
Emberiza hortulana

DOĞU KİRAZKUŞU
Grey-necked Bunting
Emberiza buchanani

16-17 cm 23-29 cm 17-28 g. Erkekte kafa ve göğüs zeytin yeşili, bıyık çizgisi ve gıdı soluk sarı, alt kısımlar pas rengindedir. Kanat da dâhil üst kısım kahverengi üzeri siyah çizgilidir. Dıştaki üç çift kuyruk teleğinin ucu beyazdır. Belirgin, sarı göz halkası bulunur. Dişi daha soluk renkli, göğüs çizgili, ense ve tepe ince çizgilidir. Genç, koyu görünümlü, vücudu toprak rengindedir. Göğüs, boyuna kalın çizgili, böğür ince çizgilidir. Kızıl Kirazkuşu'ndan sarı bıyık çizgisi, kahverengi kuyruksokumu, göğüs ve kafa rengiyle ayrılır. Dağlar, bozkırlar, sarp kayalıklar, tarım arazileri ve alçak fundalıklarda bulunur. Tohumlar ve omurgasızlarla beslenir.

15-17 cm 24-27 cm 17-26 g. Göz halkası beyaz, gaga turuncu pembedir. Erkekte baş, ense ve sırt gridir. Bıyık ve gıdı krem rengi, alt taraf kiremit kırmızısı, kuyruk altı krem rengidir. Boz renkli üst taraf, kızıl kahverengi omuz tüyleri ile tezatlık oluşturur. Kanat kahverengidir. Üreme dışı erkek, üreme giysisine benzer; ancak tüylerin ucundaki beyazlıklar nedeniyle renkler daha yumuşaktır. Dişi daha soluk renklidir; kafa, ense ve sırtta ince çizgilenmeler bulunur. Genç, dişiye benzer; ense çizgisizdir. Kızıl Kirazkuşu ve Kirazkuşu'ndan göğüs bandının olmayışı, bıyık çizgisi ve gıdının krem rengiyle ayrılır. Gencin sırtı, Kirazkuşu ve Kızıl Kirazkuşu gencinden daha az çizgilidir. Kayalık ve taşlık arazilerde, bitki örtüsü zayıf yüksek dağlarda bulunur. Tohumlar ve böceklerle beslenir.

BATAKLIK KİRAZKUŞU
Common Reed Bunting
Emberiza schoeniclus

14-16 cm 21-28 cm 10-28 g. Erkekte baş ve boğaz siyah, bıyık çizgisi ve boyun halkası beyazdır. Üst kısımlar grimsi kahverengi üzeri siyah çizgilidir. Siyah omuz tüylerinin uçları geniştir ve kızılımsı kahverengidir. Kuyruksokumu grimsidir. Alt kısımlar beyaz, böğür ince siyah çizgilidir. Kuyruk dış telekleri beyazdır. Siyahımsı üst gaga neredeyse düzdür. Üreme dışı ve genç erkeğin kafası gri kahverengi olup krem rengi kaş, soluk kulak örtü tüyleri ve beyaz bıyık çizgisi vardır. Göğüs kırçıllı siyahtır. Dişide ense grimsi kahverengi, bıyık çizgisi ve kaş krem rengi, kulak örtüleri koyu kahverengidir. Göğüs ve böğür belirgin koyu çizgili, gaga siyahımsı, kuyruksokumu kahverengidir. Göl ve bataklıklardaki sazlık ve çalılık alanlarda bulunur. Tohumlar ve omurgasızlarla beslenir.

AKKAŞLI KİRAZKUŞU
Rustic Bunting
Emberiza rustica

KÜÇÜK KİRAZKUŞU
Little Bunting
Emberiza pusilla

13-14 cm 21-25 cm 15-24 g. Erkekte tepe ve yüz maskesi siyah, kaş beyazdır. Yanağın arkasında beyaz bir benek bulunur. Gıdı ve boğaz beyaz, boyun halkası kestane kızılı, geri kalan alt kısım tamamen beyazdır. Böğür kestane kızılı çizgilidir. Ense, sırt ve kuyruksokumu kestane kızılı, kanat kahverengi üzeri siyah desenlidir. Orta ve büyük kol örtülerinin beyaz ucu iki kanat çizgisi oluşturur. Gaga koyu gri, alt gaganın dibi pembemsi gridir. Üreme dışı giysisinde erkekte baştaki siyahlar kahverengi, beyazlar ise krem rengidir. Üreme dönemi dişi, üreme dönemi erkeğe benzer; ancak renkler daha donuk, gıdı çizgisi daha belirgin, göğüs bandı ve böğürdeki kırmızı tüyler kahverengiyle karışık, kanat çizgisi daha belirsizdir. Genç, üreme dışı dönemi erkeğine benzer. Açık tohumlu ağaçlar bulunduran bataklık ormanlarda yaşar. Tohumlarla ve omurgasızlarla beslenir.

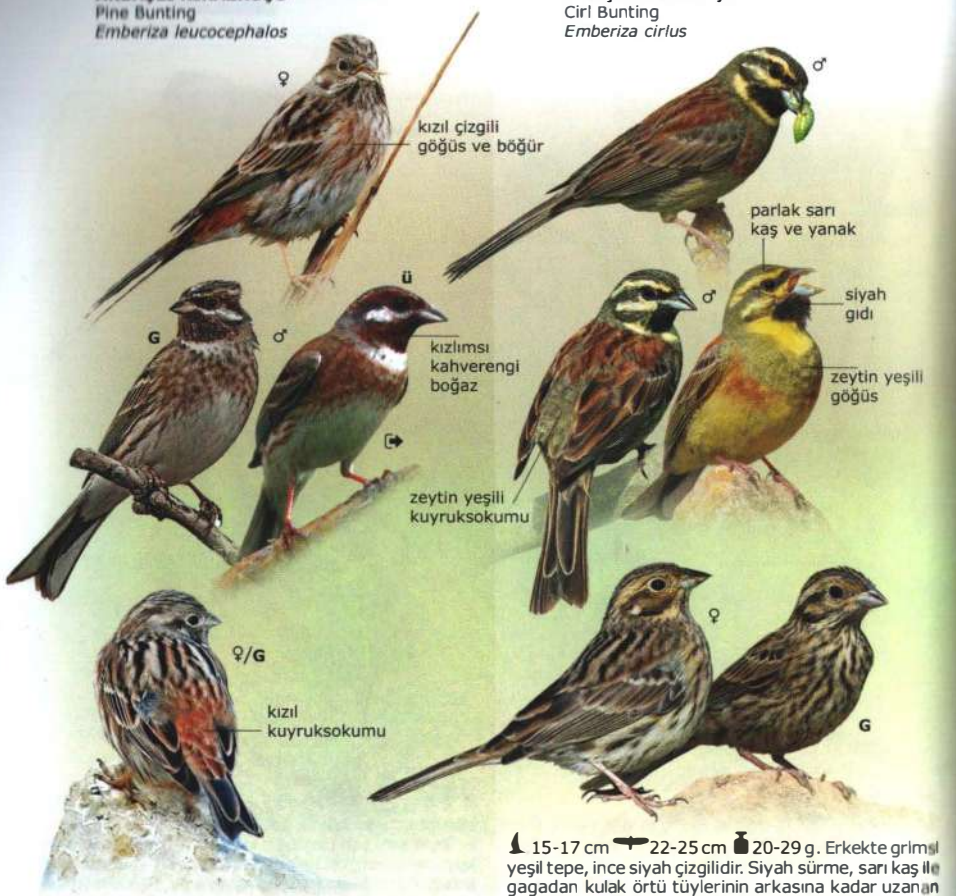

12-13 cm 20-22 cm 12-19 g. Üreme giysisinde kafanın büyük bölümü kestane kızılıdır. Koyu, belirgin kafa yan çizgisi ve kulak örtülerini çevreleyen koyu renk çerçeve, belirgin bir baş desenlenmesi verir. Belirgin, krem rengi göz halkası vardır. Bazı bireylerde kaş, tepe ve bıyık çizgisi daha krem rengidir. Alt kısım krem rengi, göğüs ve böğür koyu çizgilidir. Üst kısımlar gri bej, üzeri yoğun koyu çizgilidir. Uçma telekleri kahverengi, kenarları pas kızılıdır. Üreme dışı giysisi üreme dönemindekine benzer; ancak kafa ağırlıkla krem rengi kahverengidir. Kaş belirgindir. Kulak örtülerinin arka tarafındaki çerçeve enseye doğru kalınlaşırken onun hemen iç tarafında krem rengi bir nokta görünür. Sonbaharda Bataklık Kirazkuşu'yla karışabilir; kulak örtü çerçevesinin ince olması, yanak ve gözpınarının daha açık renk olması, gözün arkasında beyaz nokta olması ile ondan ayrılır. Suya yakın ağaçlıklarda bulunur. Tohumlarla ve omurgasızlarla beslenir.

AKBAŞLI KİRAZKUŞU
Pine Bunting
Emberiza leucocephalos

BAHÇE KİRAZKUŞU
Cirl Bunting
Emberiza cirlus

16-18 cm 25-30 cm 18-37 g. İri bir kirazkuşudur. Belirgin baş desenlenmesi vardır. Beyaz tepe, siyah tepe yan çizgileri ile sınırlanmıştır ve enseye kadar uzanır. Kaş, gıdı ve boyun kestane kızılıdır. Beyaz kulak örtüleri ve yanak kesintili bir siyah renkle çevrelenmiştir. Üst kısımlar kızılımsı kahverengi üzeri koyu kahverengi çizgilidir. Göğüs ve böğür kiremit kırmızısı, daha alt kısımlar beyazdır. Üreme dışı giysisinde erkek daha soluk renklidir. Dişi ve genç, gri gövdede hiç sarı bulunmamasıyla San Kirazkuşu'ndan ayrılır. Orman sınırlarında, çalılık ağaçlık bölgelerde bulunur. Tohumlarla ve çekirgeler, kelebekler, tırtıllar gibi omurgasızlarla beslenir.

15-17 cm 22-25 cm 20-29 g. Erkekte grimsi yeşil tepe, ince siyah çizgilidir. Siyah sürme, sarı kaş ile gagadan kulak örtü tüylerinin arkasına kadar uzanan sarı yanakla sınırlıdır. Siyah gıdı, sarı göğüs bandı ile sınırlıdır. Alt göğüs zeytin yeşili, böğür kızıl kahverengi, karın soluk sarıdır. Üst kısımlar kestane kızılı üzeri siyah desenlidir. Kuyruksokumu zeytin yeşilidir. Üst gaga siyahımsı gri, alt gaga soluk mavimsi gridir. Dişi, erkeğe benzer; ancak kafa ve göğüs daha soluk renkli, desenler daha belirsizdir. Genç, dişiye benzer; sırt daha grimsi, bıyık daha koyudur. Dişi ve genç, San Kirazkuşu dişisi ile karışır; zemin renginin sarı olmaması ve alt kısımdaki çizgilenmenin daha belirgin olması ile onlardan ayrılır. Tarım arazilerinin çevresindeki çalılık ve ağaçlıklarda bulunur. Tohumlar ve otlarla, kısmen de omurgasızlarla beslenir.

KAYA KİRAZKUŞU
Rock Bunting
Emberiza cia

15-17 cm 21-27 cm 17-29 g. İri, kısa kanatlı ve uzun kuyruklu bir kirazkuşudur. Erkekte gri başta üç siyah çizgi vardır: bıyık çizgisi, sürme ve tepe yanı çizgisi. Boğaz ve göğüs gri, karın kiremit kırmızısı, sırt ve kanatlar kızılımsı kahverengi üzeri siyah çizgilidir. Gri küçük kol örtüleri uçuşta daha belirgindir. Kuyruksokumu çizgisiz kestane kızılı, kuyruk kahverengi, dış kuyruk teleklerinden ikisi beyazdır. Gaga gridir. Dişide baş rengi daha soluk ve çizgiler silik olsa da erkekten ayrımı zordur. Genç, kahverengi üzeri yoğun siyah çizgili, karın kısmı soluk kızılımsı kahverengidir. Genç, Kızıl Kirazkuşu gencinden gaga rengiyle ayrılır. Kışın diğer kirazkuşları ile sürüler oluşturur. Dik, sarp kayalık dağ sırtlarında çalılık ve dikenlik arazilerde bulunur. Tohumlarla, üreme mevsiminde ise omurgasızlarla beslenir.

BOZ KİRAZKUŞU
Cinereous Bunting
Emberiza cineracea

SARI KİRAZKUŞU
Yellowhammer
Emberiza citrinella

16-18 cm 25-29 cm 21-30 g. Erkekte baş grimsi sarı; bıyık çizgisi, gıdı ve göz halkası sarı; gaga mavidir. Göğüs ve böğür grimsi sarı, karın sarı, sırt grimsi kahverengidir. Kuyruksokumu gri, kuyruk dış telekleri beyazdır. Dişi daha mat renklerde, kafa daha koyu, göğüs ince koyu çizgilidir. Genç, dişiye benzer; çizgiler daha belirgin ve fazladır. Karabaşlı Kirazkuşu dişisiyle karıştırılabilir; ancak dış kuyruk teleğindeki beyazlıkla ondan ayrılır. Sıklıkla kuru, seyrek ağaçlıklı ve çalılık dağ yamaçlarını tercih eder. Sık çalılık ve bitkilerin içine ve kaya diplerine yuva yapar. Tohumlarla ve omurgasızlarla beslenir.

16-17 cm 23-29 cm 20-36 g. Erkekte baş ve alt kısımlar sarı, üst kısımlar kızılımsı kahverengi üzeri siyah kalın çizgilidir. Sürme ve bıyık çizgisi zeytin yeşili, tepe de ince zeytin yeşili çizgilidir. Göğüs ve böğür kalın kızılımsı kahverengi çizgilidir. Kuyruksokumu kiremit kırmızısıdır. El teleklerinin kenarları sarımsı, dış kuyruk teleklerinin ucu ise beyazdır. Üreme dışı dönemde zeytin yeşili göğüs ve kızıl kahverengi böğür kalın koyu çizgili, baş desenlenmesi daha ince çizgilidir. Dişide tepe, göğüs ve böğür daha belirgin çizgili, alt kısımdaki renkler daha soluktur. Gençte sarı renk, belirsiz olacak kadar soluktur; daha yoğun çizgilidir, kafa desenlenmesi belirsizdir. Orman kenarı açıklıkları ile çalılıklarda bulunur. Tohumlarla, üreme döneminde ise ağırlıklı olarak omurgasızlarla beslenir.

KIZILBAŞLI KİRAZKUŞU
Red-headed Bunting
Emberiza bruniceps

KARABAŞLI KİRAZKUŞU
Black-headed Bunting
Emberiza melanocephala

15-16 cm 24-28 cm 18-34 g. Erkekte baş, boyun ve göğüs kızıl kahverengidir. Boyun yanları, gövdenin alt kısımları ve kuyruksokumu parlak sarıdır. Ense ve sırt zeytin yeşili renkte, sırt koyu çizgilidir. Kuyruk dış teleklerinde beyazlık bulunmaz. Üreme dışı giysisi üreme dönemindekine benzer; ancak tüy uçlarındaki beyazlık daha soluk bir görünüm verir. Üreme dışı dönemde dişiye benzer; ancak göğüs krem rengi beyaz, gri kahverengi giysisi daha çizgilidir ve kuyruksokumunda sarı bulunmaz. Dişide baş ve sırt gri yeşil renklidir. Alt kısımlar ve kuyruksokumu soluk sarı, kuyruk altı parlak sarıdır. Dişi ve üreme dışı dönemdeki bireyleri Karabaşlı Kirazkuşu'ndan ayırması oldukça zordur; el telekleri uzantısının daha kısa olması ile ayrılabilir. Tarlalar ve bozkırlardaki çalılıklarda bulunur. Tohumlar ve omurgasızlarla beslenir.

15-17 cm 26-30 cm 23-33 g. Erkekte baş siyah; boyun yanları, boğaz ve alt gövde parlak sarıdır. Ense ve sırt kiremit kırmızısıdır. Kuyruk teleğinde beyazlık bulunmaz. Kahverengi orta ve büyük kol örtüleri ile uçma teleklerinin kenarları soluk beyazdır. Üreme dışı erkek daha soluk renklidir; kafa tüylerinin uçları kül rengi, üst kısımdaki tüyler grimsi kahverengi uçludur. Dişide baş ve üst kısımlar grimsi kahverengi, alt kısımlar soluk sarı ya da kirli beyaz, kuyruk altı tüyleri sarıdır. Kızılbaşlı Kirazkuşu dişisinden kuyruk altının sarı, tepe ve alnın daha çizgili ve kuyruksokumunun kızılımsı olması ile ayrılır. Çalılıklar, ağaçlık bozkırlar, tarlalar ve meyve bahçelerinde bulunur. Tohumlar ve omurgasızlarla beslenir.

TARLA KİRAZKUŞU
Corn Bunting
Emberiza calandra

17-19 cm 26-32 cm 32-67 g. En büyük kirazkuşudur. Kalın gagalı ve tıknaz yapılıdır. İri bir Serçe'nin dişisine benzer. Üst taraflar grimsi sütlü kahverengi üzeri kahverengi çizgilidir. Alt taraf beyaz üzeri kahverengi çizgili; göğüs kalın, böğür ise ince çizgilidir. Kanatta ve kuyrukta beyaz bulunmaz. Üst gagada "S" harfi şeklinde kesici kenar bulunur. Dişi ve erkek benzer görünümdedir; ancak erkek dişiden yaklaşık %20 daha büyüktür. Uçuş sırasında ve özellikle konmadan önce bacakları sallaması, ötücülerde pek görülmeyen bir özelliktir. Bir tele, bitkiye ya da toprak tümseğe tüneyip öterken görülür. Genellikle bitki tohumlarıyla beslenir. Üreme döneminde yüksek oranda kelebekler, örümcekler, solucanlar gibi küçük omurgasızlarla beslenir.

MAHMUZLU KİRAZKUŞU
Lapland Longspur
Calcarius lapponicus

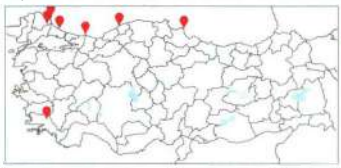
ALACA KİRAZKUŞU
Snow Bunting
Plectrophenax nivalis

15-17 cm 25-28 cm 22-35 g. İri, tıknaz bir kuştur. Sarı gagalıdır. Dış kuyruk teleklerinden ikisi beyazdır. Üreme dönemindeki erkekte ense kızıl, enseyi yanaklardan ayıran ince çizgi ve sürme beyaz, başın geri kalan kısmı ve boğaz siyahtır. Karın beyaz, böğür siyah çizgilidir. Üst kısımlar siyah kahverengidir. Üreme dönemi dışında erkekte koyu tepe, koyu kahverengi çizgilidir. Yüz sütlü kahverengidir ve kulak örtüleri gerisinde iki koyu benek belirir. Üst kısımlar kahverengi üzeri koyu çizgili, böğür ise krem rengi üzerl koyu çizgilidir. Dişi, üreme dışı erkeğe benzer; kafa, bıyık çizgisi ve yüz deseni daha koyu, ense daha kızıldır. Genç, üreme dışı erkeğe benzer; daha çizgili görünümdedir. Deniz kıyıları ve turbalıklarda bulunur. Tohumlar ve omurgasızlarla beslenir.

14-18 cm 32-38 cm 18-56 g. Üreme dönemi erkekte alt kısımlar ve baş tamamen beyaz, üst kısımlar siyahtır. Kuyruksokumu ve kısa olan kuyruk üstü örtüleri beyazdır. Dıştaki üç kuyruk teleği beyaz, uçlara doğru siyah beneklidir. Kanadın büyük bir kısmı beyaz; alula, el teleklerinin ucu, kın telekleri ve gaga siyahtır. Dişide tepe ve ense daha koyu, üst kısımlar daha kahverengi, kanat daha az beyazdır. Üreme dönemi dışında dişi ve erkek benzer görünümdedir; erkekteki beyaz bölgeler sütlü kahverengi, siyah tüylerin uçlan kahverengi, gaga sarıdır. Gençte kafa ve göğüs grimsi kahverengi olup açık renk göz halkası vardır. Üst kısımlar gri üzerl koyu çizgilidir. Ağaçsız dağ tepeleri; kumluk, çakıllık denlz kıyılarında bulunur. Tohumlar ve böceklerle beslenir.

TÜRKİYE KUŞLARI ve BİYOCOĞRAFYA

Bulunma durumlarına göre kuşlar; yerli (Yeşilbaş, Karatavuk, Kızkuşu vs.), üreme (yaz) göçmeni (Leylek, Yeşil Arıkuşu, İbibik, Taşbülbülü, Taşkızılı vs.), kış göçmeni (Tarakdiş, Ötücü Kuğu, Dağ İspinozu vs.), geçit kuşu (Ala Doğan, Sürmeli Kızkuşu, Doğu Cılıbıtı, Orman Çıvgını vs.), rastlantısal (vagrant) (Buz Dalgıcı, Çizgili Kumkuşu, Göknar Kargası, Akbaşlı Kırazkuşu vs.) ana başlıklarında gruplandırılabilir. Bazı türler, tam olarak yukarıdaki gruplardan birine girmeyebilir. Küçük Alamecek gibi bazı türler konargöçer (nomadik) dağılım gösterebilir.

Türkiye kuşlarının hepsi, Gök Doğan, Balık Kartalı gibi Antarktika dışında bütün kıtalarda görülen (kozmopolit) türlerden değildir. Çoğu tür, dünyanın belli kısımlarında yaşamaktadır. Hayvanlar açısından kıta hükmündeki zoocoğrafik bölgeler, ilk kez 1858'de Philip Lutley Sclater tarafından kuşların dağılımına göre belirlenmiştir. Türkiye, zoocoğrafik açıdan "Eski Kuzey" anlamına gelen Sahra'nın kuzeyindeki Afrika, Avrupa ve Himalayalar'ın kuzeyindeki Asya'yı içine alan Palearktik Bölge'de yer alır ve ülkemizdeki kuş türlerinin büyük bir kısmı bu bölge faunasına aittir. Aslında bu türlerin çoğu (dalgıçlar, kazsıların çoğu gibi), "Yeni Kuzey" anlamındaki Nearktik Bölge'de de (güneyi hariç Kuzey Amerika) görüldüğünden iki bölge, Holarktik "Bütün Kuzey" altında da birleştirilir. Yine de Çizgili Kumkuşu, Büyük Denizdüdükçünü, Benekli Düdükçün ve Küçük Sarıbacak gibi bazı türlerin esas dağılımı, Nearktik Bölge ile sınırlıdır. Bu gibi türler, Türkiye'de daha çok rastlantısal tür olarak görülür.

Türkiye'nin içinde bulunduğu "Batı Palearktik", bölgenin Ural Dağları'nın batı kısmındaki kesimidir ve kendi içinde üç altbölge (province) ile temsil edilir. Bunlardan Kuzey (Boreal=Avrupa-Sibirya) Altbölgesi, Karadeniz ve Marmara'nın Karadeniz'e bakan kesimlerini, Akdeniz (Mediterranean) Altbölgesi Trakya'nın orta ve batılarından Ege'nin batı kesimi ve Toroslardan güneyde kalan Akdeniz Bölgesi'ni içine almaktadır. Karasal özellikteki iç bölgelerimiz ise İran-Turan Altbölgesi'nde yer alır.

Bununla birlikte, bütün türlerimiz Palearktik kökenli değildir. Ülkemizin güney ve kısmen doğu kısımları, kısmen Etiyopya (=Afrotropik veya Sahra güneyi Afrika) Bölgesi ve Oriyental Bölge (Güney Asya) fauna elemanlarının da etkisinde kalmıştır. Örneğin Samsun'da kaydedilen Gribaşlı Kızkuşu, Oriyental

Zoocoğrafik Bölgeler Haritası

www.trakus.org üyelerinin yurtdışında çektikleri fotoğraflardan derlenmiştir. Boyutlarda oran gözetilmemiştir.

Bölge türlerindendir. Etiyopya Bölgesi türleri başta Hatay olmak üzere Akdeniz Altbölgesi'ne doğru görülebilir. Batıya ve kuzeye doğru gittikçe sayıları azalır. Bunun en tipik örneği 1960'larda kurutuluna kadar Amik Gölü'nde üreyen ve bugün yörede soyu tükenen Yılanboyun'dur. Ankara, Gölbaşı'ndan bir kaydı bulunan Küçük Sazhorozu ile Göksu Deltası ve Ankara Gölbaşı'ndan iki kaydı bulunan Sarıgagalı Leylek gibi Etiyopya Bölgesi (Sahra güneyi Afrika) türlerini de Türkiye'de görmek mümkündür.

Afrika ile Güney Asya'nın Gondvana zamanında kurulan bağlantısı, günümüzde de birçok türün Paleotropik kökenine yansır. Her iki bölgede dağılım gösteren Arapbülbülügiller, hem Etiyopya hem de Oriyental bölgelerle sınırlı dağılımı bunun göstergelerindendir. Paleotropik üstbölgesi için tipik bir örnek olarak Arapbülbülü ve Yelpazekuyruk verilebilir.

Etiyopya Bölgesi ile Palearktik arasındaki geçiş kuşağı olan Sahra-Arabistan veya Sahra-Sind Altbölgesi'nin fauna elemanları da ülkemizde görülmektedir. Çölkoşarı ve Çöl Kuyrukkakanı da Sahra-Sind kökenlidir.

Bütün bunlar ve diğerleri neden hep bu coğrafyada?

Yükseklik, iklim, bitki örtüsü, güneyden esen çöl rüzgârları gibi ögelerle biraz coğrafya, biraz da buzullaşma dâhil jeoloji bilgisi her şeyi açıklıyor aslında.

Fosil mercan resifleri, I. Zaman'da (Paleozoyik) Türkiye'nin büyük oranda denizlerle kaplı olduğunu göstermektedir. Bu zamanda bütün kıtalar, Pangea adı verilen süperkıta halinde birleşirken, etrafı Pantalasya ile çevriliydi. Dinozorların görüldüğü Triyas Devri'nde Pangea parçalandıktan sonra (yaklaşık 250 myö), Güney Pangea'nın (Gondvana) kuzey kıta sahanlığı boyunca bir riftleşme sonucu "Kimerya" olarak adlandırılan kıta parçası ayrıldı. Anadolu, kuzey kısımları dışında, Gondvana ile Lavrasya'yı ayıran Tetis Okyanusu'nun güney kenarındaki bu parçada yer alıyordu. Kimerya'nın sürüklenmesi, nihayet Geç Triyas'ta (yaklaşık 205 myö), Lavrasya ile çarpışınca sona erdi. Geriye Anadolu (Anatolid) Toros (Torid) Platformu kaldı. Diğer bir ifade ile Tersiyer'de Kuzey Anadolu ve Toros dağ kuşakları oluşmuştur.

Türkiye'nin karasal yapısının şekillenmesi ve fauna tarihi daha çok 66 milyon yıl kadar önce başlar. Artık küçük adaların yerini daha büyük kara kütleleri (masifler) almıştır.

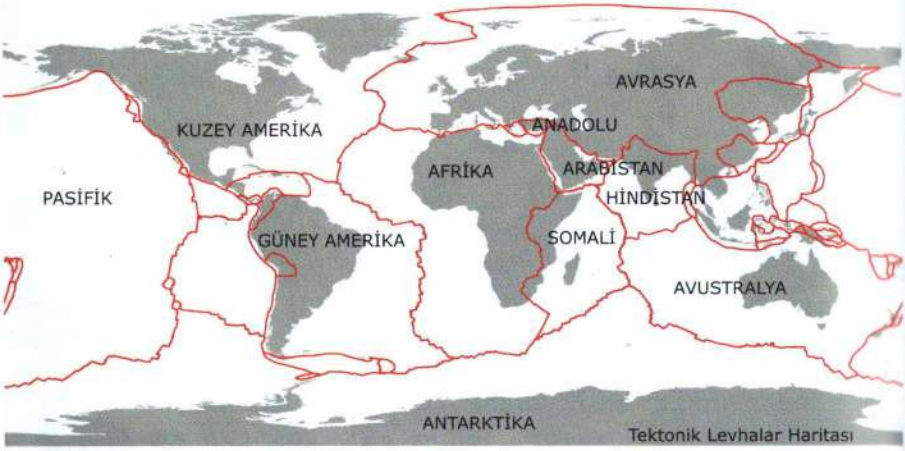

Bu dönemde Anadolu büyük ölçüde kara haline gelmiştir. Eosen, Oligosen ve Miyosen sırasında Anadolu'da şüphesiz zengin bir hayvan hayatı vardı. Karasal ortamlarda iklim henüz ılıman, hatta sıcak olduğundan, Orta Miyosen'de Anadolu'da bozkır (step) iklimi hâkimdi. Miyosen'de Doğu Anadolu'nun denizden yükselmeye başlamasıyla, günümüzde Türkiye'nin bulunduğu bölgede yaklaşık 20-15 myö büyük çaplı bir kara oluşumu meydana gelmiştir. Sıcak ve yağışlı bir iklimin hüküm sürdüğü Senozoyik'in sonlarında, gür ormanlar yetişmiştir.

Diğer yandan Anadolu'nun iç taraflarında oluşan çökmeler sonucu, bu çöküntü alanları göllerle dolmuştur. Türkiye'nin diğer bölgelerinden ayrı gelişen Güneydoğu Anadolu'nun önemli kısmının hikâyesi daha farklıdır. Bugün sadece Güneydoğu Anadolu'da Türkiye'nin diğer bölgelerinde bulunmayan çoğu türün yaşaması için uygun habitatlar yer alır. Öykü 12-11 myö Miyosen Dönemi'nde başlıyor. Karaları oluşturan levhalar magma üzerinde adeta yüzerken çarpışıyor, birbirinin altına dalıyor veya itiyor. Yılda 1-2 cm gibi bize yavaş gelecek bir hızla gerçekleşen bu çarpışmalar sonucunda milyonlarca yılda yeryüzü şeklini alıyor.

Anadolu'da son 50.000 yıl içerisinde, buzul arası sıcak evrelerde iklimin yeniden iyileşmesiyle buraya çeşitli bölgelerden, özellikle güneydeki canlı toplulukları kuzeye doğru harekete başladılar.

Bu dönemlerde Hatay'dan Akdeniz bölgemiz boyunca batıya doğru uzanan bazı Etiyopya Bölgesi türleri yanında gerek Arabistan Yarımadası'nın gerekse Afrika'nın eremiyal (çöl) faunası Güneydoğu Anadolu düzlüklerine (özellikle Urfa bozkırları), bazısı da Hatay ve Iğdır Ovası'na kadar sokulabildi. Kum Kekliği ve Kızılca Kuyrukkakan buna örnek olarak verilebilir. Bölgede görülen bu gibi kuşlar, uçabildiği için yarasalar gibi kolayca yer değiştirebilmesine rağmen, ya diğer bölgelerimize ulaşamadı veya oralarda uygun yaşam alanları bulamadı. Bölgenin yaban hayatının kırılganlığı, yok olmanın eşiğine gelmiş Kelaynak ile oldukça görünür olmuşken; onlar Fırat boylarında hâlâ yaşama tutunmaya çalışadursun; artan nüfus, insan baskısı, yeni yerleşimler, aşırı avlanma gibi nedenlerle birçok türün yaşam alanı her geçen gün biraz daha güçten düşüyor. GAP kapsamında inşa edilen devasa barajlar, Fırat üzerinde bulunan küçük adacıkları yutarak, Türkiye'de soyu büyük olasılıkla tükenen Benekli Bağırtlak ve

Tektonik Levhalar Haritası

Neotektonik dönemin başlangıcı sayılan olayda Anadolu levhaları ile Arap Levhası, Bitlis-Zagros kenet kuşağı (Bitlis Süturu) boyunca çarpıştı ve Tetis Okyanusu kapandı. Levhaların birbirini itmesi ile kuzeyinde dağlar yükseldi, hatta bölgenin en yüksek zirvesi olan Karacadağ volkanı da (1938 m) bu dönemde oluştu. Aynı zamanda Türkiye, yeni bir bölgeye kavuştu: Arap Levhası ile bölgeye gelen Güneydoğu Anadolu. Güneydoğu Toroslar'ın hilal şeklinde kuzeyden çevirdiği Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ni oluşturan plato kuzeyde 1000 metre civarındayken, güneyde 500 metre civarında ortalama yüksekliğe sahip. İnsan etkisi ile iyice ormansızlaşan bölge, yağışların çok az oluşu, sıcaklığın ise çok yüksek oluşu yanında, güneyden esen çöl rüzgârlarıyla beraber, pek çok yerinde çöl veya yarı çöl ortamlarda yaşayan canlıların dağılımına böylece ortam hazırladı. Bunda jeolojik geçmişin, özellikle buzullaşmanın da önemli bir payı var.

Paçalı Bağırtlak gibi birçok kuşun beslenme ve barınma alanını elinden almış oldu.

BUZULLAŞMA (Glasiyasyon):

Kuzey yarımkürede Senozoyik başlarında önemli iklimsel değişiklikler ortaya çıkmıştır. Önce iklim şartları kötüleşmiş, Mezozoyik'te Avrupa'da hüküm süren sıcak iklim, yerini Kuvaterner'e doğru soğuk hava şartlarına terk etmeye başlamıştır. Aralarında Küçük İskete ve sülünlerin yer aldığı birkaç kuş türü gibi, soğuyan iklime uyum sağlayıp hayatta kalanlar, Anadolu'nun en eski ve hakiki sakinleri olmuşlardır. Bu iklimsel felaket, Türkiye'nin biyolojik çeşitliliğini şekillendirmesi açısından çok önemli olmuştur.

Önceleri yavaş başlayan değişimler, daha sonra hızlanmıştır. İklimin değişmesiyle, kuru bozkırların yerini fazla yağış (nem) isteyen büyük ormanlar

kaplamıştır. Anadolu'daki bu soğuk dönemin iklimi, bugünkü Orta Avrupa'nınkine benzerlik gösterir. O sırada Orta Avrupa'da ise, buzlarla kaplanan Alpler ile kuzeydeki kutup buzları arasında, günümüzde Sibirya'nın soğuk bozkır ve tundralarını andıran yaşam ortamları gelişmiştir. Bölgenin soğuk ve açık yaylalarında ormanlar yok olarak yosunlarla kaplı büyük bataklıklar hâkim duruma geçmiştir. Ormanlara uyum sağlamış pek çok tür ya yok olmuş ya da ormanlarla beraber daha güney bölgelere doğru kaymıştır. Ancak Avrupa'dan güneye doğru inen yollar, buzlarla kaplı ve yüksek Alp silsilesiyle engellendiğinden, türler, daha uygun olan Balkanlar üzerinden güneydoğu yönüne doğru çekilmeye başlamış ve Anadolu'da uygun hayat şartları bularak burada yerleşmişlerdir. Böylece Anadolu'nun çeşitli yerleri, Orta Avrupa'nın orman faunası dâhil pek çok canlı türü için önemli bir sığınak (refigium) haline gelmiştir. Buralarda varlığını sürdürmeyi başaran Boğmaklı Ardıç ve Urkeklik gibi soğuk seven Buzul Çağı kalıntısı "glasiyal relikt" bazı türler, uzun mesafe göçmeden genelde dağlarımızın yüksek kesimlerinde üremektedir.

BOĞMAKLI ARDIÇ

URKEKLİK

Buzul çağlarının sonunda Alpler'in kuzeyindeki buzulların erimesinden sonra, Anadolu'ya sığınmış olan orman türleri yeniden Orta Avrupa'ya yerleşmeye başlamıştır. Yine de bazı Avrupa orman türleri Anadolu'da kalmış ve esasen Kuzey Avrupalı olan Paçalı Baykuş gibi türlerin günümüzde Kuzey Anadolu ormanlarında görülmesini sağlamıştır. Keza Kuyrukkakan, Grönland ve Spitzbergen gibi kuzeyli dağılım gösterirken, Anadolu'nun yüksek dağlarında üremeye devam etmektedir. Diğer yandan çoğu tür, buzul çağlarının soğuğundan korunmak için Türkiye'den de güneydeki daha sıcak yerlere çekilmişlerdir. Özellikle İstanbul Boğazı'ndaki her sonbaharda gerçekleşen büyük sürüler halindeki kuş göçleri, vaktiyle buzul çağlarının soğuğundan kaçan atalarının güneye doğru yönelmelerinin tekrarı şeklinde yorumlanabilir. Buzullar öncesi yerli olan Leylek gibi birçok yaz göçmeni, güneyde Afrika'ya taşınmıştır. Buzulların çekilmesi ile Türkiye'nin bulunduğu kuzey ülkelerine üremek için geri dönmektedir. Eski alışkanlıklarının devamı olarak kışı Afrika'da geçirmektedir. Leylek, Arıkuşu, Kır Kırlangıcı gibi üreme (yaz) göçmenlerinin önemli bir kısmı Afrika'da, bir kısmı Arap Yarımadası'nda kışlarken; Çütre ve Karabaşlı Kirazkuşu ile kısmen Sürmeli Kızkuşu gibi daha az sayıda göçmen tür Himalayalar'ın güneyinde kalan Güney Asya'da (Oriyental Bölge) kışı geçirir.

Kuvaterner'de Türkiye, aşağı yukarı bugünkü görünümünü alırken volkanik faaliyetler sonucu Ağrı, Süphan, Nemrut, Erciyes, Hasandağı, Melendiz Dağları ile Karacadağ ve Karadağ gibi volkanik dağlar oluşmuştur. Uzun zamandan beri varlığını sürdüren ve Kuvaterner başlarında göllerle kaplı olan Anadolu ve Yunanistan arasındaki Ege kara parçası, buzul çağının sonuna doğru, Çanakkale ve İstanbul boğazlarının açılması sırasında bloklar halinde çöküntüye uğrayarak Marmara Denizi gibi sular altında kalmış ve Ege Denizi oluşmuştur. Diğer taraftan Buzul döneminde yağışlar azalınca, Anadolu'da tipik bir bozkır iklimi ve buna bağlı olarak Asya'nın bozkır bitki örtüsü ve Toy gibi hayvanları Anadolu'da görülmeye başlar. Buralarda oluşan tuzlu göllerin kenarlarına Angıt ve Flamingo toplulukları yerleşmiştir.

Buzul çağlarının evreleri ve aralarındaki gelgitler sadece Türkiye içindeki canlı topluluklarının yer değiştirmesini değil, aynı zamanda Anadolu'dan çok daha kuzeyde yayılmış bazı türlerin buraya yerleşmelerini sağladı. Soğuk koşullara uyum sağlamış pek çok tür buzulların çekilmesiyle büyük ölçüde kuzeye doğru yayılıma başlamış olsa da Kadife Ördek'te olduğu gibi bazı bireyler Anadolu'daki yüksek dağların zirvelerine doğru yayılarak buralara yerleşmiştir. Aslında Avrupa, Asya ve Amerika'nın en kuzey enlemlerinde yaşayan bu tür, şaşırtıcı bir şekilde Doğu Anadolu'daki bazı yüksek rakımlı dağ göllerinde 15-20 yıl öncesine kadar üremekteydi. Bu ördekte olduğu gibi "enklav" olarak adlandırılan bu durum, türün ana dağılım alanından uzakta ve kopuk olarak yaşayan topluluklarını ifade etmektedir.
Pek çok canlı gibi kuşların Türkiye'deki dağılımını

KADİFE ÖRDEK

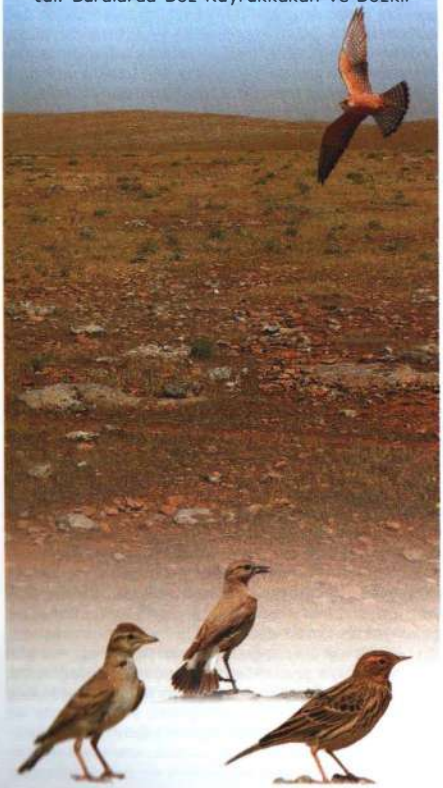
etkileyen bir unsur da Anadolu Çaprazı'dır (Anadolu Diyagonali). Hatay'dan Kars yönüne doğru Anadolu'yu ikiye bölen ve yüksek dağ sıralarından oluşan bu Çapraz, buzul çağlarında Anadolu'ya Kafkaslar ve Trakya üzerinden giren bazı canlıların birbirleri ile Anadolu'da yeniden buluşmalarına engel oldu. Kulaklı Toygar'daki gibi Çapraz'ın iki yanındaki popülasyonlar ayrı alttürler (doğusunda *penicillata*, batısında *kumerloevi* alttürü) halinde evrildi.

İklim değişmeleri, gerek ülkemizde gerekse orta kuşakta yer alan diğer ülkelerde ekolojik şartların değişmesine neden olmuştur. Büyük iklim değişikliklerinin dünyanın her yerinde bir farklılığa neden olduğu gerçeği de vardır. İklim değişmeleri her dönemde bitkilerin yayılış alanlarının değişmesine yol açmıştır. Sıcak iklimi takiben gelen soğuk iklimde, sıcaklık isteği yüksek olan bitkiler sahadan çekilmekte, ortamdan tamamen kaybolmaktadır. Bu bitkiler yerine, soğuk iklim koşullarında yetişen bitkiler buraya gelmektedir. Örneğin saha dağlık ise, sıcak iklime ait bitkiler vadilerin içlerine ve kuzey yarımkürede güneye bakan, güney yarımkürede ise kuzeye bakan kuytu yamaçlara sığınmaktadırlar.

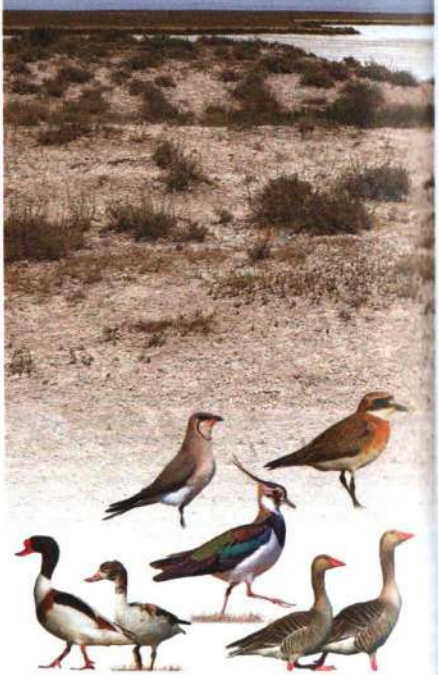
TÜRKİYE'NİN DOĞAL YAŞAM ORTAMLARI

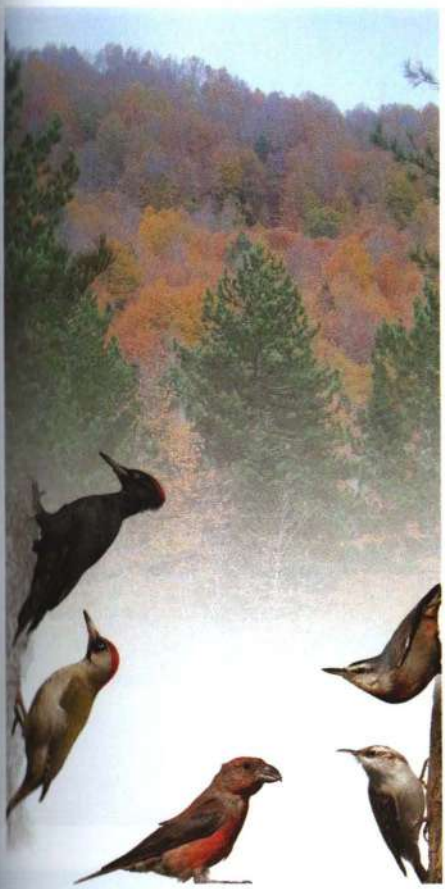
Türkiye'nin kuş çeşitliliğini veya genel olarak biyolojik çeşitliliğini anlamak için, küçük bir kıtaya benzeyen ve eşsiz bir kara parçası olmasını sağlayan özelliklerin başında yer alan topografya ve iklimindeki çeşitliliğe bakmak gerekir. Üç tarafı denizlerle çevrili biri küçük (Trakya) iki yarımada şeklinde uzanan Türkiye'nin 0-5168 m aralığında değişen yükseltisine pek çok sıradağ ve eski volkanların oluşturduğu dağlar eşlik eder. İrili ufaklı çok sayıda akarsu, göller, bataklık ve turbalıklar, bozkırlar, ovalar ve taşkın düzlükleri yanında karstik platolar ve çeşitli tipte (yaprakdöken, karışık ve kozalaklı vs.) ormanlar ile bunlar arasında kalan birçok mikroklimatik alan yan yana görülebilmektedir. Topografya ve iklimdeki çeşitlilik, bozkırlar, tatlısu ve tuzlu göller, ormanlar, fundalıklar, subasar ormanlar, turbalıklar, yüksek dağ ekosistemleri gibi Türkiye'nin farklı ekosistemlere sahip olmasında önemli rol oynar.

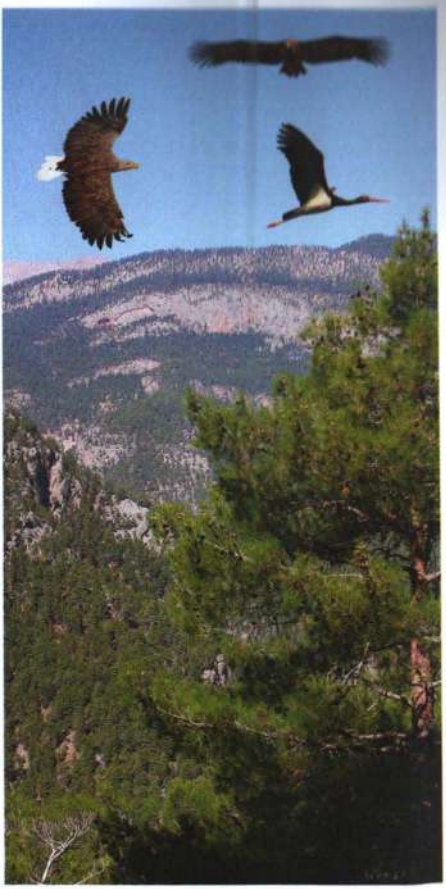
Bozkırlar, boş gibi görünmesine rağmen ve sanılanın tam tersine, pek çok nadir canlı türüne ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye'de en çok bitki türünü barındıran doğal yaşam ortamı yine bozkırlardır. İç Anadolu'nun en iç kesimleri, Güneydoğu Anadolu ve Iğdır bölgesi Türkiye'nin doğal bozkır alanlarıdır. Diğer alanlar insan eliyle ormanların tahribi ve ardından otlatma baskısının oluşmasıyla bozkıra dönüşmüş ve hâkim bitkiler birçok kesimde gevenler, buğdaygiller ve yavşanotları gibi kısa, bodur bitkiler olmuştur. Buralarda Boz Kuyrukkakan ve Bozkır

Toygarı gibi kurak ve yarı kurak yerleri seven kuş türleri ile kısmen suya yakın kısımlarda Kızkuşu ve Kır İncirkuşu gibi türler kuluçkaya yatar. Ayrıca Kızılgerdanlı İncirkuşu, Ala Doğan gibi türler göç dönemlerinde bu habitatlarda beslenir ve konaklar. İç Anadolu'da Tuz Gölü Havzası'nda çoğu buradaki tuzcul bozkırlarda yetişen ve dünyanın başka bir bölgesinde bulunmayan nadir bitkiler yaşamaktadır. Buralar Çorak Toygarı gibi tarlakuşları, bağırtlak türleri ve Toy için önemli yaşam ortamlarıdır. Tuz Gölü Havzası'ndaki kurak bozkırlarda yer alan Tersakan, Düden gölleri gibi irili ufaklı birçok göl ve etrafındaki alanlar, Suna, Angıt, Kılıçgaga, Poyrazkuşu, Akça Cılıbıt ve Büyük Cılıbıt, Bataklıkkırlangıcı, Akdeniz Martısı, Gülen Sumru, Boz Kaz gibi birçok türün önemli üreme alanı niteliğindedir.

Ormanlar Türkiye ormanlarını üç ana bitki coğrafyasının sınırlarını dikkate alarak sınıflandırmak mümkündür. Avrupa-Sibirya Altbölgesi'nde (Karadeniz ve Trakya'nın Karadeniz'e bakan kesimleri), yaprak döken ağaçların bol sayılarda gözüktüğü nemli orman tipini görüyoruz. Kayın, göknar ve doğuda ladin, bu coğrafyanın önemli ağaç türlerindendir. Kara Ağaçkakan, bu bölgedeki orman dokusuyla sıkı bir ilişki içinde bulunan pek çok canlı türündendir. Daha iç kesimlere doğru yaprak döken ormanlar yerini iğne yapraklılara bırakırken, Ege ve Akdeniz'de alçak kesimlerdeki kızılçam yerini karaçama, kuzeyde ise yer yer karaçama, yer yer sarıçama bırakır. Batı Karadeniz'in çam ormanlarında akbaba türlerinin dördü, Şah Kartal ve Akkuyruklu Kartal gibi büyük yırtıcı kuşları ile Kara Leylek gibi diğer bazı kuşları görmek mümkündür. Geniş yuvasını kurmak için yaşlı ve tepesi kelleşmiş karaçama ihtiyaç duyan Kara Akbaba'nın önemli üreme alanlarından bazısı bölgede yer alır.

Doğu ve İç Anadolu'da ise çoğunlukla meşenin baskın olduğu İran-Turan bitki coğrafyası kökenli kuru orman dokusu uzanmaktadır. Bu bölgenin kuzeyindeki orman-bozkır geçiş kuşağında uygun mikroklimatik koşulların hüküm sürdüğü yerlerde karaçam ve sarıçamın baskın olduğu alanlara rastlamak da mümkündür. Geçiş kuşağında yer alan ormanlarda Boz Çıvgın ve baştankaralar gibi kuşlar görülebilir.

Akdeniz biyomu, Akdeniz ve Ege'nin yanı sıra Marmara ve Trakya'nın batı kesimlerinde de etkisini gösterir. Buralardaki ormanlarda daha çok iğne yapraklı türler baskındır. Sahilden itibaren hâkim orman ağacı kızılçamdır. Yükseklere doğru çıktıkça, Toroslar'da Toros göknarı ve sedir; Ege'de ise 1500 m'nin üzerindeki yüksekliklerde karaçam toplulukları kızılçamın yerini almaktadır. Bu iğne yapraklı ormanlarda Bahçe Tırmaşıkkuşu ve Çaprazgaga üreyen kuşlardandır. Anadolu Sıvacısı'nın dağılımının büyük bir kısmı, bu bölgedeki iğne yapraklı ormanlarda yer almaktadır.

www.trakus.org

Maki, Akdeniz bitki coğrafyasının hüküm sürdüğü bölgelere özgü bir doğal yaşam ortamıdır. Kızılçam ormanlarının zarar gördüğü veya yetişemediği yerlerde çalı tipindeki bitkilerden oluşur. Canlı çeşitliliği açısından oldukça zengindir. Karadeniz ve yer yer Marmara kıyı kesiminde makinin yerini, süpürgeotlarının hâkim olduğu fundalıklar alır. Bu fundalıklar ve makilikler, Bıyıklı, Karaboğazlı ve Akgözlü gibi ötleğen türleri ile Zeytin Mukallidi gibi ötücü kuşların yaşam alanlarını oluşturur.

Yüksek dağlar derin nehir vadileri ile birlikte endemik bitkilerin ve relikt canlıların en sık görüldüğü doğal yaşam ortamıdır. Pek çok bitki ve hayvan türü Anadolu'daki dağların yükseklerini kaplayan alpin dokuya uyum göstermiş durumdadır. Urkeklik ve Dağhorozu, Duvar Tırmaşıkkuşu, Kulaklı Toygar, Kar Serçesi, Kırmızıgagalı Dağ Kargası ve Sarıgagalı Dağ Kargası, Büyük Dağbülülü ve Sürmeli Dağbülülü yüksek dağ (alpin) türlerindendir. Sakallı Akbaba ve Kaya Kartalı, bu yüksekliklerde sık görülen yırtıcı kuşlardandır.

Kıyılar, kara ile denizin sınırı olan kıyılarımız boyunca çok sayıda irili ufaklı akarsuyun denize kavuştuğu yerdir. Denizin zenginliğinin kıyıya getirdikleri, özellikle göç dönemlerinde çok sayıda kıyı kuşunu cezbeder. Kıyılar boyunca görülebilecek akarsu ağızları, kumullar, dalyanlar, kayalık adacıklar, denize dik yarlar, mağaralar, düz delta adacıkları, subasar ormanların her biri, farklı canlı topluluklarının yaşam alanıdır. Yazın üreyenlerin dışında daha kalabalık sürüler halinde Ördekgiller ve Yağmurkuşları gibi su kuşlarının hem göçte kullandıkları hem de kışladıkları hassas alanlardır. Tepeli Karabatak kayalık sahillerde üreyen türlerdendir. Ülkemizde kışın az sayıda görülen Sümsükkuşu da kayalık adacıklar ve fiyordlarda yuvalanmaktadır.

Türkiye kıyılarındaki önemli sulak alanlar arasında Asi Nehri ağzı, Yumurtalık dalyanları, Göksu Deltası, Büyük ve Küçük Menderes deltaları, İzmir Kuş Cenneti olarak da bilinen Gediz Deltası ile Meriç, Sakarya, Kızılırmak ve Yeşilırmak'ın denize döküldüğü kısımlar sayılabilir. Kızılırmak Deltası lagün gölleri yanında, subasar ormanlar, sazlıklar ve sulak çayırlara da sahiptir.

"Longoz" olarak da adlandırılan subasar ormanlar, daha çok Marmara ve Karadeniz bölgelerinin Karadeniz kıyı kuşağında yer alır. İğneada (Kırklareli), Acarlar (Sakarya), Sarıkum (Sinop), Galeriç ve Hacıosman (Samsun) ile Marmara'nın güney kıyısında yer alan Karacabey subasar ormanları kuşlar açısından da önemli doğa alanlarıdır. Leylek, Kara Leylek ve Küçük Orman Kartalı gibi türler ile Ağaçkakanlar, subasar ormanların önemli kuşlarındandır.

Akarsular tüm bu doğal yaşam ortamlarını birbirine bağlayıp tek bir organizmanın parçaları haline getiren ve bunu yaparken de yepyeni yaşam alanları yaratan çok hassas oluşumlardır. Akarken oluşturdukları vadiler, mağaralar, adacıklar ve taşkın ovaları kimi zaman canlıların yayılabilmeleri için bir yol, kimi zaman da sığınmaları için bir barınak işlevi görmüştür. Türkiye'deki en büyük nehir sistemini Fırat ve onun kolu olan Murat ile Dicle nehirleri oluşturmaktadır. Çoruh ve Kelkit vadileri Karadeniz Bölgesi içinde bulunmalarına karşın sahip oldukları ılıman koşullar nedeniyle Akdeniz kökenli bitkilere ev sahipliği yaparlar. Nehirlerin oluşturdukları taşkın ovaları ve adacıklar ise özellikle su kuşları açısından büyük öneme sahiptir. Murat Nehri'nin taşkın düzlükleri bugün hâlâ daha bozulmadan kalabilmiş nehir alanlarından biridir. Türkülere konu olan Turna'nın ve Telli Turna'nın Anadolu'daki varlık sebebi büyük ölçüde işte bu taşkın düzlükleridir.

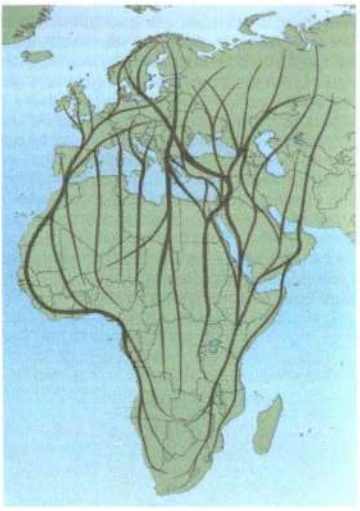

Göller açısından zengin sayılabilir bir ülke, Türkiye. Vaktiyle Anadolu'nun orta kısmını kaplayan büyük Pleistosen gölünün kalıntıları bugün İç Anadolu ve Göller Bölgesi'nde görülmektedir. Tuz Gölü ve etrafındaki uydu göller gerçek bir iç delta özelliği göstermektedir. Başta balıklar olmak üzere çok sayıda su canlısı bu izole göllerde farklılaşarak zamanla endemik türler halini almıştır. Diğer yandan, Türkiye gölleri sadece balıklar için değil, su kuşları için de önemli yaşam alanlarındandır. Havza gölleri gibi set gölleri, buzul gölleri ve maarlar dâhil göller bulundukları bölgenin anakaya ve toprak yapısından etkilendikleri için tatlı, acı, tuzlu ve sodalı su gibi farklı özelliklerdedir.

www.trakus.org

TÜRKİYE'DE GÖÇ

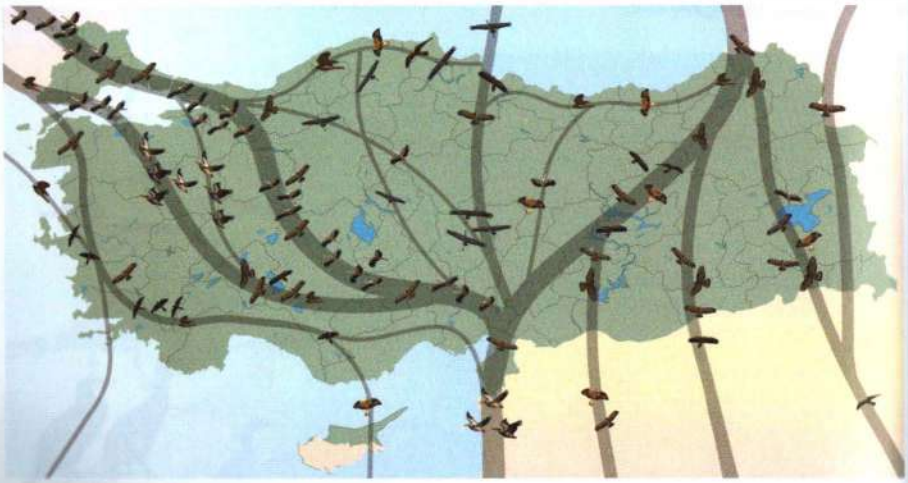
Ülkemiz, coğrafi konumu ve yeryüzü şekillerinin çeşitliliği nedenlyle, biyolojik çeşitlilik açısından son derece zengindir. Bu durum, Asya, Avrupa ve Afrika arasında göç eden türler için Türkiye'yi mükemmel bir kara köprüsü haline getirmektedir. Türkiye; Palearktik'te üreyen, Afrika'da kışlayan ve süzülerek göç eden birçok kuş türü için birincil derecede önemli göç rotası üzerinde yer almaktadır.

Su kuşları, süzülen kuşlar ve ötücü kuşların göç davranışları birbirinden farklılık göstermektedir. Avrupa'dan Afrika'ya sonbaharda göç eden küçük ötücüler, genellikle Akdeniz'in ve Sahra'nın doğrudan üzerinden uçmaktadırlar (cephe göçü). Leylekler (*Ciconia* spp.), kartallar (*Aquila* spp.) ve şahinler (*Buteo* spp.) gibi süzülerek uçan büyük türler, gündüzleri karalarda ısınan havaların yükselmesi ile oluşan sıcak hava akımlarını (termaller) yükselmek için kullanarak göç ettiklerinden, termalleri yakalayabilecekleri karalar ve dar boğazları geçit sırasında kullanmaktadırlar. Bu termaller ile yükselen kuşlar, neredeyse hiç kanat çırpmadan bir sonraki termale ulaşarak bu şekilde göçünü devam ettirirler. Su kuşları ise, göç rotaları üzerindeki sulak alanlar ve uygun yaşam alanlarında duraklayarak göç etmeyi tercih ederler ve ötücüler gibi geniş cephe göçü gerçekleştirirler.

Türkiye, tanımlanmış 8 ana göç rotasından "Karadeniz-Akdeniz" göç rotası üzerinde bulunmaktadır. Birçok kuş türü ilkbaharda üremek için kuzeye, sonbaharda ise genelde ülkemizin güneyindeki kışlama alanlarına ulaşmak amacıyla ülkemiz üzerinden göç etmektedir.

Genellikle süzülerek göç eden büyük kuşlar, geniş su kitlelerini aşamadıklarından, kıyı kenarını izleyerek gündüzleri uçarlar ve denizleri, karaların birbirlerine en çok yaklaştıkları bölgelerden (örneğin, İstanbul Boğazı, Cebelitarık Boğazı gibi) geçerler. Süzülerek göç eden kuşların ülkemizde yoğunlaştığı önemli dar boğazlar; Avrupa-Asya ve Afrika'yı birbirine bağlayan İstanbul Boğazı, Çoruh Vadisi ve İskenderun Körfezi'dir. Süzülerek göç eden 2,5 milyondan fazla kuş, Kuzeydoğu Avrupa ve Batı Sibirya'dan yola çıkıp Karadeniz'in batısından (Trakya üzerinden) ve doğusundan (Doğu Karadeniz dağları üzerinden) Türkiye'ye girmektedir. Bu kuş türleri Hatay üzerinden güneye ilerleyerek Büyük Rift Vadisi'ni takip etmekte ve kışladıkları bölge olan Sahra altı Afrika'ya ulaşmaktadırlar.

KARADENİZ BÖLGESİ

Yeşilırmak ve Orta Karadeniz: Samsun'un Çarşamba ilçesinde bulunan Yeşilırmak Deltası, daha çok kış göçmeni kuşlara ev sahipliği yapar. Giresun sınırına kadar olan küçük balıkçı limanları; Melet, Turnasuyu, Bolaman gibi dere ağızları hem ötücü hem de su kuşlarını gözlemlemek için önemli yerlerdir. Perşembe-Fatsa arasındaki Akkuş Adası, martılar ve karabatakların koloni halinde ürediği bir kayalıktır. Yine, Merzifon (Amasya) yakınındaki Yedikır Barajı, Orta Karadeniz'in önemli kuş alanlarındandır. Burası aynı zamanda Ak Pelikan'ın nadir üreme yerlerinden biridir. Akkuyruklu Kartal ve Kır Baykuşu gibi birçok nadir tür bu bölgede görülebilir.

Kızılırmak Deltası: Kızılırmak Nehri'nin Karadeniz'e döküldüğü bu alan birçok habitatı içerisinde barındıran Türkiye'nin türce en zengin kuş alanıdır. 360 kuş türüne ev sahipliği yapan Kızılırmak Deltası, özellikle göç dönemlerinde rastlantısal türlerin sıklıkla görüldüğü bir bölgedir. Gribaşlı Kızkuşu, Karaboğazlı Dağbülbülü, Küçük Sarıbacak gibi türlerin şimdilik tek görüldüğü yerdir. Göç zamanlarında Esmer ve Sarıkaşlı çıvgınlar, Mavikuyruklu Bülbül gibi birçok sürpriz nadir kuş türünün uğrak noktasıdır. Aynı zamanda Sazhorozu'nun en bol ve kolay görülebileceği bir alandır.

Batı Karadeniz: Bölgedeki Sarıkum Gölü (Sinop), Ilgaz Dağları, Köroğlu Dağları önemli kuş alanlarındandır. Bolu'nun Dörtdivan ve Gerede ilçelerinde dört akbaba türü ve kartal türleri ile sıklıkla karşılaşılabilir. Zonguldak'taki büyük liman kış döneminde; Altıngöz, Sütlabi gibi ördekler dışında sürpriz türlerin de görülebileceği bir yerdir. Filyos Çayı'nın denize aktığı yerdeki küçük gölcükler ve deniz kıyıları ideal kuş gözlem alanlarını içerisinde barındırır. Bu noktalarda Kara Ördek, Çöl Ötleğeni gibi birçok sürpriz kuş türü gözlemlenebilirken, Abana ile Kastamonu'nun diğer sahil ilçeleri boyunca kışın ve göç dönemlerinde deniz kıyılarında birçok sürpriz kuş türü ile karşılaşılabilir.

Doğu Karadeniz kıyı kesimi: Dar kıyı kesimine eşlik eden yüksek dağlar, bölgenin farklı iklimlere ve farklı bitki örtülerine sahip olmasını sağlamaktadır. Yörede çok sayıda irili ufaklı akarsuyun (Pazarsuyu, Aksu, Harşit, Fırtına vs.) denize kavuştuğu dere ağızlarında özellikle göç dönemlerinin fırtına sonrası günlerinde Mezgeldek, Küçük Mukallit, Kızılbaşlı Kirazkuşu gibi nadir türlere rastlanabilir. Kıyı boyunca birçok çöplükte kalabalık Kara Çaylak toplulukları kışlar.

Kaçkar Dağları: Doğu Karadeniz sahili boyunca uzanan Kaçkar dağları, 2000 ila 4000 metre yüksekliklere sahiptir. Kaçkarlar'daki geçitler, yaylalar ve ovalarda Duvar Tırmaşıkkuşu, Sürmeli Dağbülbülü ve Büyük Dağbülbülü, Kırmızıgagalı Dağ Kargası ve Sarıgagalı Dağ Kargası, Urkeklik, Dağhorozu görülebilir. Göç yolu üzerindeki Kaçkarlar'da, Kafkaslar'a kadar olan vadilerde özellikle yırtıcı kuşların göçleri izlenebilir.

MARMARA BÖLGESİ

İğneada: Karadeniz sahilinde bulunan belde birçok habitat çeşitliliğini içerisinde barındırır. Trakya ovalarında üreyen Sarı Kuyruksallayan, Tarlakuşu, Karabaşlı Kirazkuşu, Kırazkuşu; eski kömür ocakları tepeliklerinde üreyen Arıkuşu, Gökkuzgun ve Kerkenez gibi türler rahatlıkla görülebilir. İğneada'da bulunan longoz ormanları, Sarı Kirazkuşu'nun nadir üreme alanıdır. Bu alanda özellikle Mert ve Erikli gölleri civarında, Kara ve Aksırtlı dâhil bütün ağaçkakan türleri görülebilir. Kayın Baştankarası, Uzunkuyruklu Baştankara, Sıvacı ve Bahçe Tırmaşıkkuşu gibi çok sayıda ötücü kuş orman içlerinde yaygındır.

Enez Gölü, Meriç ve Kavak Deltaları: Başta su ve kıyı kuşları olmak üzere önemli kuş alanlarındandır. Gerek göç dönemlerinde gerekse kışın nadir türleri burada görmek mümkündür. Soğuk ve kar yağışlı dönemlerde İğneada, Enez Gölü tarafından gelmesi beklenen Tarakdiş, Telkuyruk, Sütlabi ve Altıngöz gözlenebilecek kuşlardandır.

İstanbul: İstanbul, ülkemizin en önemli göç yolları üzerinde bulunmaktadır. Ağustos ayı ile başlayan Leylek'lerin göçünü yırtıcı kuşlar ve ötücü kuşların göçü takip eder. İstanbul Boğazı'nın olmazsa olmazı Yelkovan kuşlarıdır. Sahilde Haydarpaşa Mendireği ile Küçükçekmece'de Menekşe Plajı, Büyük Karasırtlı Martı'nın en iyi görüldüğü yerlerdir. Büyükçekmece Gölü'nde Mimar Sinan Köprüsü yanındaki göl kıyısında yer alan küçük adacık küçük bir Sumru kolonisinin ürediği bir noktadır. Her iki gölde de özellikle kışın kalabalık su kuşu grupları görülebilir. Yapılaşmanın artmasına rağmen, Riva'nın üzerindeki çayırlıklar, hâlâ önemli bir kuş alanıdır. Özellikle göç yorgunu türlerden sürprizlere rastlanabilir. Dağ Cılıbıtı, Turna gibi nadir türlerin dışında Riva Deresi boyunca Sülün ile ağaçkakan türlerinin çoğu görülebilir. Karadeniz sahili boyunca Şile, Rumeli Feneri, Karaburun, Kıyıköy'deki limanlar ve buraların etrafındaki kıyı kesimleri birçok kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. Bu noktalarda daha çok kışın Telkuyruk, Sibirya Dağbülbülü gibi nadir türlere rastlamak mümkündür. Yine Belgrad Ormanı Neşetsuyu Tabiat Parkı ötücü kuşları ve ağaçkakanları gözlemlemek açısından önemli noktalardır. Acarlar Longozu da birçok ötücü kuş türünün ürediği bir alandır.

Uludağ: 2543 m yüksekliği ile bölgenin en yüksek dağıdır. Dağın eteklerindeki derelerde Derekuşu ve Yalıçapkını sık görülür. Üst kesimlerdeki yaylalarda ötücü kuşlar, orman sınırının üstüne doğru ise Paçalı Baykuş görülebilir.

Kaz Dağları: Marmara ve Ege bölgelerine sınır oluşturur. Büyük bir oranda ormanla kaplıdır. Çok sayıda ötücü kuş türünün dışında Kara Ağaçkakan'dan kartallar ve akbabalara kadar yırtıcı türleri için de ideal bir gözlem noktasıdır.

Güney Marmara: Bölgedeki en önemli kuş alanlarından birisi Manyas Kuş Gölü'dür. Kışın birçok su kuşu burada görülebilir. Bölge üreme döneminde ötücü kuşlara da ev sahipliği yapar. Gönen Çayı'nın denize döküldüğü kesim, Ulubat Gölü, Sapanca Gölü gibi birçok sulak alan kuş gözlemi için önemli noktalardır. Bölgede yer alan Karacabey Longozu önemli kuş alanlarından biridir. Longozda hem üreme hem de göç ve kış döneminde birçok kuş türü görülebilir.

Kışın en gözde kuş alanlarından biri de Yalova'daki Hersek Lagünü'dür. Küçük bir alan olmasına rağmen, kuş sayısı ve çeşitliliği açısından zengindir.

EGE BÖLGESİ

Ege sahilleri: Dikili, Ayvalık ve Edremit gibi Ege sahillerindeki yerlerde gerek küçük sulak alanlarda gerekse dağlarda yaylalarda kuş gözlenebilir. İzmir'den Çanakkale Boğazı'na kadar sahillerdeki dalyanlar ve subasar alanlarda kışın ve göç dönemi kumkuşları gibi kıyı kuşları, ördekler, Flamingo ve Suçulluğu ile bölgede üreyen Kılıçgaga, Uzunbacak, Angıt, Akça Cılıbıt ve Küçük Halkalı Cılıbıt görülebilir. Kıyılardan içerilere doğru zeytinlik ve çamlık alanlarda; Maskeli, Bıyıklı, Akgerdanlı, Küçük Akgerdanlı ötleğenler, Zeytin Mukallidi, Akyanaklı Baştankara ve Mavi Baştankara, Kaya Sıvacısı ve Anadolu Sıvacısı bol miktarda gözlenir. Yine Bafa Gölü ve Büyük Menderes Deltası bölgedeki önemli kuş alanlarıdır. Bölge kış aylarında kalabalık sürüler halindeki ördekler ve diğer su kuşları yanında nisan-mayıs döneminde kumkuşları, çamurculluğu, cılıbıtlar, sumrular gibi farklı gruplardan su kuşları açısından zengindir. Bafa Gölü'nün etrafındaki tepeler Tavşancıl'ın Türkiye'deki birkaç üreme noktasından biridir. Bölgede yazın ve sonbahar başlarında Ada Doğanı'nı da görmek mümkündür. Yazın sonlarında Bodrum-Milas-Didim açıklarında Fırtınakırlangıcı ve Boz Yelkovan, aynı günlerde Datça yarımadasında Ada Doğanı ve Tavşancıl görülebilecek kuş türleridir.

Gediz Deltası: İzmir Kuş Cenneti olarak da bilinen alan ülkemizin önemli kuş alanlarından birisidir. Delta, Tuz Gölü ile birlikte Flamingolar için değerli bir üreme alanıdır. Bölgede yine bu alanda üreyen Tepeli Pelikan ile birlikte Kılıçgaga, Kocagöz, Akça Cılıbıt, Bataklıkkırlangıcı, Mahmuzlu Kızkuşu, Küçük Sumru, Hazar Sumrusu, Küçük Karabatak, Angıt, Poyrazkuşu, Karagagalı Sumru ve Sumru gözlemlenebilecek türlerdir.

Ege'nin iç kesimleri: Kütahya-Uşak sınırındaki Murat Dağı, Afyon-Denizli arasındaki Akdağ bölgenin önemli kuş alanlarındandır. Buralardaki kanyonlarda yuvalanan Kızıl Akbaba gibi akbaba ve diğer yırtıcı kuş türleri izlenebileceği gibi; yazın sonbahara kadar yaylalardaki çeşme başlarında ötücü kuş türleri, Üveyik ve ağaçkakan türleri görülebilir. Spil Dağı da ötücü kuşlar açısından zengin bir alandır.

www.trakus.org

AKDENİZ BÖLGESİ

Toroslar: Akdeniz kıyıları boyunca uzanan, en yüksek noktası 3767 m olan bir dağ sırasıdır. Batısından doğusuna bütün Toroslar boyunca kuş gözlemi yapılabilir. Güvercin, guguk, ağaçkakan türleri dışında çeşitli gruplardan ötücü kuş türlerini dağlarda görmek mümkündür. Akseki civarındaki orman kenarlarında sıvacı türleri ile Aksırtlı Ağaçkakan gibi kuşlar görülebilir. Silifke'den Karaman'a çıkarken Sertavul Geçidi'ndeki orman içi çeşme başları, Tarsus üzerinden Pozantı ve Ulukışla üzerinden Bolkarlar kuş gözlemi için önemli alanları içerisinde barındırır. Meydan Yaylası'nda Sakallı Akbaba, Kaya Kartalı gibi yırtıcılar gözlemlenirken yaylanın etrafındaki tepelerde; Taşkızılı, Kınalı Keklik, Kulaklı Toygar, Kar Serçesi, Kara Kızılkuyruk ve Kaya Kırlangıcı bolca görülebilir. Kara Göl'ün üzerindeki tepelerde Urkeklik gözlemlenebilir. Aladağlar bölgedeki önemli kuş alanlarından biridir. Büyük bir kısmı millî park olan bu dağlar, 700-3756 m arasındaki rakımıyla ülkemizdeki yüksek irtifa kuşlarının kolayca gözlendiği alanlardandır. Bölgede, Urkeklik başta olmak üzere Duvar Tırmaşıkkuşu, Büyük Dağbülbülü, Sürmeli Dağbülbülü, Kar Serçesi, Taşkızılı, Sarıgagalı Dağ Kargası ve Kırmızıgagalı Dağ Kargası, Kaya Kartalı ve Sakallı Akbaba gibi türleri görmek mümkündür.

Göksu Deltası ve Silifke: Göksu Nehri'nin Akdeniz'e döküldüğü noktada yer alan Göksu Deltası, 350'den fazla kuş türü ile güneyin en zengin kuş gözlem alanıdır. Bölge üreyen kuşlar açısından zayıf iken göç ve geçitlerde hareketlenir. Bu dönemde özellikle nisan, eylül aylarında ve kışın soğuk günlerinde sürpriz türlerle karşılaşılabilir. Üreme döneminde Sazhorozu kolaylıkla görülebilir. Silifke'nin dağları, özellikle Uzuncaburç tarafı orman kenarlarındaki makilik alanlar ötücü kuşlar açısından zengindir. Zeytin Mukalllidi, Gökardıç, Sıvacı, Kaya Sıvacısı ve Anadolu Sıvacısı gibi türler buralarda üreyen bazı türlerdir.

Antalya sahilleri: Antalya'dan Silifke'ye (Mersin) kadar olan Akdeniz sahillerinde sürpriz türler görülebilir. Özellikle ilkbahar göçünde hava şartlarına bağlı olarak zenginlik artar. Bilhassa fırtına sonrası nadir türleri görmek daha kolaydır. Alanya ve Manavgat'taki kıyı kumulları, dere ağızları ve küçük sulak alanlar ile Göksu Deltası'na kadar olan sahil önemli kuş gözlem noktalarıdır. Bölgede; Doğu Cılıbıtı, Kıbrıs Ötleğeni, Kıbrıs Kuyrukkakanı, daha az sıklıkla Yeşil Arıkuşu ve Çölkoşarı gibi türleri görmek mümkündür.

Çukurova Deltası: Yüksek sayılarda kışlayan Turna ve diğer su kuşlarının uğrak yeridir. Turaç, Dikkuyruk, Mahmuzlu Kızkuşu, Sarıbacaklı Kumkuşu, Dikkuyruklu Ötleğen, Karakanatlı Bataklık kırlangıcı türleri görülebilir.

Göller Bölgesi: Acıgöl, Burdur, Karataş, Salda, Yarışlı, Kovada, Eğirdir ve en büyük tatlısu gölümüz olan Beyşehir Gölü gibi çok sayıda gölün peş peşe sıralandığı bir yöredir. Göllerde balıkçıllardan ördeklere, flamingolardan kıyı kuşlarına kadar birçok su kuşu gözlenebileceği gibi göllerin hemen kıyısından başlayan makilik dağlık alanlarda guguk türleri, ötücü kuşlar ve diğerleri görülebilir. Ardıçlı Yayla'daki çeşme başlarında yazın ve sonbaharda birçok kuş türü gözlemlenebilir.

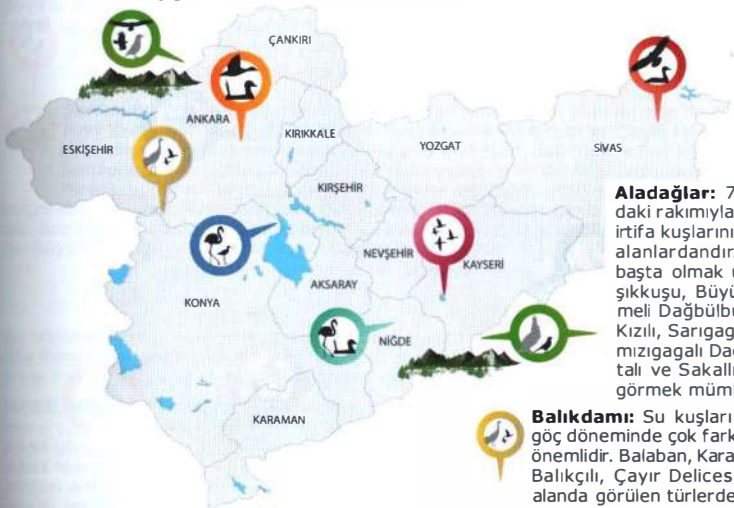
Milleyha sulak alanı: Asi Nehri'nin de denize döküldüğü yeri içine alan Samandağ kıyıları ve oradaki tatlısu göletinden oluşan alan özellikle incirkuşları gibi nadir türler açısından akılda kalıcıdır. Sümsük ile ünlü olan alanda göç zamanı her gruptan kuş görülebilir.

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

Sultansazlığı: İç Anadolu'nun en önemli sulak alanlarından biri olan Sultansazlığı hem göç rotası üzerinde bulunması hem de içerdiği farklı habitatlar sayesinde farklı türlere ev sahipliği yapmaktadır. Özellikle ilkbaharda elli binin üzerinde Flamingo'yu bir arada görmek mümkündür. Alandaki tatlı su göllerinde başta Dikkuyruk olmak üzere, Pasbaş Patka, Elmabaş Patka, Macar Ördeği, Yeşilbaş ve Çıkrıkcın gibi türler üremektedir. Alanın tuzcul bozkırları Büyük Cılıbıt, Akça Cılıbıt, Bataklıkkırlangıcı gibi türlerin üreme alanlarındandır.

Tuz Gölü ve uydu gölleri Tuz Gölü ve çevresi Flamingo, Toy ve Bozkır Kartalı için önemli üreme alanıdır. Gölün batısında Tersakan, Çorak, Uyuz, Düden gibi çok sayıda uydu göl vardır. Akdeniz Martısı, Gülen Sumru, Kılıçgaga, Poyrazkuşu gibi birçok tür buralarda ürer. Bahar göçünde Telli Turna ve Dağ Cılıbıtı sürüler halinde bu alanda görülebilir. Çizgili Kumkuşu, Mavikuyruklu Bülbül, Küçük Flamingo gibi bazı türlerin ülkemizdeki nadir kayıtlarından bazısı Kulu'dandır. Buradaki önemli bir sulak alan Kozanlı Gök Göl'dür. İnsan yapımı olan bu göl özellikle nisan-haziran arasında birçok kuş türünün bir arada görülebileceği bir yerdir.

Ankara-Eskişehir-Bolu üçgeni: Ankara-Eskişehir arasında Sakarya Nehri Vadisi'nde önemli kuş alanlarından Nallıhan Kuş Cenneti bulunmaktadır. Bazı yıllar Sibirya Kazı gibi nadir türler bu bölgede gözlemlenebilir. Baharda ziyaret edilmesi tavsiye olunan önemli bir kuş alanı da Balıkdamı'dır. Kıbrıscık üzerinden Bolu iline bağlanan bölgede yer alan ormanlar ve Kızılcahamam, Gerede ve Dörtdivan önemli kuş gözlem alanlarıdır. Yine Kızılcahamam-Çankırı yoluna yakın olan Işık Dağı'nda yaygın orman ve dağ kuşlarının yanı sıra dağın tepe kısmında üreme döneminde Boğmaklı Ardıç görülebilir.

Aladağlar: 700-3756 m arasındaki rakımıyla ülkemizdeki yüksek irtifa kuşlarının kolayca gözlendiği alanlardandır. Bölgede, Urkeklik başta olmak üzere Duvar Tırmaşıkkuşu, Büyük Dağbülbülü, Sürmeli Dağbülbülü, Kar Serçesi, Taş Kızılı, Sarıgagalı Dağ Kargası, Kırmızıgagalı Dağ Kargası, Kaya Kartalı ve Sakallı Akbaba gibi türleri görmek mümkündür.

Balıkdamı: Su kuşları başta olmak üzere göç döneminde çok farklı gruptan türler için önemlidir. Balaban, Kara Sumru, Turna, Gece Balıkçılı, Çayır Delicesi, Küçük Karabatak alanda görülen türlerden bazılarıdır.

Mogan Gölü: Ankara merkeze yakın konumdaki göl ve hemen üzerinde son yıllarda oluşan "sel kapanı" adı verilen bölge Dikkuyruk gibi bazı ördekler ve çok sayıda su kuşu için önemli sulak alanlardandır. Küçük Kerkenez kolonisi bölgeye yakın ürer; Küçük Sazhorozu, Sarıgagalı Leylek ve Ak Çaylak gibi nadir türler de görülebilir.

Akkaya Göleti ve Melendiz Dağları: Niğde ile Bor arasında yer alan Akkaya Göleti'nin mevcut listesinde 224 kuş türü vardır. Dikkuyruk için önemli üreme alanlarındandır. Haziranda sayısı 2000'e ulaşabilen Flamingolar yaz ortasından itibaren suların azalamasına bağlı olarak azalır. Niğde'nin kuzey kesimi boyunca uzanan Melendiz Dağları ile hemen batısındaki Hasan Dağı, Kaya Kartalı, Küçük ve Sakallı akbabalar gibi yırtıcıların, birçok aileden ötücü kuşun üreme alanlarındandır. Dağdan akan derelerde Derekuşu görülebilir. Melendiz Çayı'nın geçtiği Ihlara Vadisi'ndeki dere boylarındaki kayaklarda Sarıasma ve Üveyik sıkça görülebilir.

Sivas-Erzincan arası: Zara ve Hafik civarında iki küçük göl olan Tödürge ve Hafik gölleri birçok kuş türüne ev sahipliği yapar. Kıyı kuşları açısından Tödürge daha bereketlidir. Her iki gölün etrafındaki çayırlıklarda üreyen kuşların önemlilerinden biri Turna'dır. Kızılboyunlu Batağan'ı üreme dönemi görmeniz mümkündür. Sivas'tan komşu illere giden yol üzerinde Küçük Akbaba, Kaya Kartalı gibi yırtıcı kuşlara sık rastlanır. Özellikle Kızıl Şahin elektrik direklerinde sık görülür. Erzincan'a varmadan Refahiye civarındaki göletler, Suşehri-Şebinkarahisar arasında Kılıçkaya ve Çamlıgöze barajları balıkçılar ve ördekler açısından zengindir. En çok kuş barındıran yerlerden biri de Gölova Göleti'dir.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Erzincan-Erzurum: Ekşisu Sazlıkları bilhassa sucul kuşların tercih ettiği bir alandır. Alanda Turna dışında çeşitli yırtıcı türlerine de rastlamak mümkündür. Erzurum Ovası özellikle sonbahar göçünde birçok kuş türüne ev sahipliği yapmaktadır. Turnaların da ürediği ovanın sulak alan halindeki kesimlerinde Karakanatlı Bataklıkkırlangıcı, Sürmeli Kızkuşu yöredeki en önemli türlerdendir.

Kars ve Ardahan: Bu iki ilimizde Çıldır ve Aktaş gibi nispeten büyük göllerin yanında birçok küçük göl ve gölcük vardır. Bunların hemen hepsinde kuş gözlemi yapılabilir. Çalı ve Kuyucuk göllerinde su kuşları ve bu bölgede üreyen Kızılboyunlu Batağan görülebilir. Angıt, Boz Kaz gibi su kuşlarının yüksek sayıda gözlendiği Kuyucuk Gölü, göç zamanı oldukça farklı türlere ev sahipliği yapar. Kars, Göle mevkii üzerindeki iğne yapraklı orman geçişi; Kara Çaylak, Küçük Orman Kartalı, Küçük Akbaba ve Sakallı Akbaba ile daha birçok gündüz yırtıcısının üreme bölgeleridir.

Ağrı Dağı ve Aralık Sazlıkları: Ağrı Dağı'nda Kirazkuşları gibi çeşitli ötücü kuş türlerinin yanı sıra Sakallı Akbaba ve Kaya Kartalı en sık görülebilecek türlerdir. Dağın Iğdır'a bakan eteklerindeki sulak alanlarda birçok kuş türü gözlemlenebilir. Bulakbaşı köyü civarında sumrular, sutavukları, suyeleveleri, balıkçıllar, patkalar ve diğer ördek türleri ve bu bölgede üreyen Yeşil Arıkuşu gözlemlenebilir. Doğu Beyazıt'taki İshakpaşa Sarayı civarında Doğu Kirazkuşu, Küçük Alamecek ve Doğu Alameceği gözlemlenebilir. Özellikle yaz ortalarında Türkiye'nin çoğu sulak alanında kuşlar çekilip azalırken Ağrı Dağı'nın Iğdır Ovası'na komşu eteğinde yer alan Aralık Sazlıkları kuşlar açısından olukça hareketlidir.

Tendürek Dağları: Türkiye'nin kuş gözlemi açısından en zengin alanlarındandır. Çaldıran (Van)-Doğubeyazıt (Ağrı) yolunun batısındaki Tendürek Dağları lav akıntıları arasında yüksek rakımlara doğru çıkılırken bölgede yüksek irtifada üreyen Çütre, Dağ İncirkuşu, Sarıbaşlı Kuyruksallayan, Mavigerdan, Taşkızılı, Kara İskete, Alamecek, Doğu Alameceği, Doğu Kirazkuşu ve Kulaklı Toygar ile yine bu alanda üreyen Çil Keklik, Kır İncirkuşu ve Ağaç İncirkuşu, Tarlakuşu, Kirazkuşu gibi kuşlar gözlemlenebilir.

Van Gölü ve civar göller: Gölün özellikle Muradiye tarafındaki alanı su kuşlarına ev sahipliği yapmaktadır. Göl etraftaki uydu göllerin birçoğunda Dikkuyruk, Bağırtlak, Taşçeviren ve Doğu Kamışçını gözlemlenebilir. Van'ın doğusunda yer alan Erçek Gölü, baharda üreyen su kuşları açısından zengindir. Van Gölü'nün kuzeyindeki Sodalı Göl ve batı kıyısından birkaç kilometre mesafedeki Nemrut Kalderası da bölgenin önemli kuş alanlarındandır. Ahlat girişindeki sazlıklar Doğu Kamışçını'nın üreme noktasıdır. Van Gölü'nün güney kenarına yakın Akdamar Adası, Van Gölü Martısı dışında Kırmızıgagalı Dağ Kargası'nın kalabalık gruplar halinde ürediği bir yerdir.

Şırnak-Hakkâri: Kışa doğru her taraftan güzel kayıtlar çıkabilir. Şırnak-Hakkâri tarafında Karagerdanlı Ardıç gözlemlenebilir. Akyanaklı Arapbülbülü de Silopi'de son yıllarda görülmektedir. Cizre tarafındaki ırmak kıyılarında Büyük Kızkuşu üreyen önemli türlerdendir. Yüksekova Sazlıkları su kuşları açısından zengindir. Yörede, Akbabalar, kartallardan Telli Turna ve Sazak Mukalliti'ne kadar zengin bir kuş çeşitliliği vardır.

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

Nemrut Dağı: Dağın zirvesi, Kızılca Kuyrukkakan'ın üredigi alanlardandır. Kar Serçesi, Kulaklı Toygar gibi birçok dağ türü de bu bölgede görülebilir.

Gaziantep: Şehrin hemen batısındaki komşu iki köy, Işıklı ve Durnalık köyleri gözlemcilerin mutlaka uğradığı bir alandır. Akgözlü Ötleğen'den Kızılca Kuyrukkakan'a, Gökardıç'tan Dağ Mukallidi'ne birçok ötücü türün üreme alanlarındandır.

Şanlıurfa: Bölgedeki Estağfirullah köyü Yeşil Arıkuşu'nun Iğdır dışında en önemli üreme alanıdır. Fırat Vadisi boyunca Puhu ve Büyük Kaya Sıvacısı ile Birecik'te Çizgili İshakkuşu gözlemlenebilir. Yine bölgede gözlemlenebilecek diğer türler Çölkoşarı, Bağırtlak ve Boz Alamecek'tir. Vadi boyunca Sarıboğazlı Serçe, Küçük Serçe, Irak Yedikardeşi ile bir de doğu popülasyonu yalnızca Türkiye'de, Birecik'te düzenli olarak üreyen Kelaynaklar bu alanda görülebilecek kuş türlerdir. Urfa merkeze doğru olan ceylan koruma bölgesinde ve il çevresindeki kayalık geniş bozkır alanlarda; Kılkuyruk Bağırtlak, Boz Serçe, Karasırtlı Kuyrukkakan, Küçük Alamecek, Kılkuyruk Bağırtlak, Kum Kekliği; daha güneyde ise Büyük Kızkuşu ile Çölkoşarı'na rastlamak mümkündür.

Bu bölümde, bölgelerimizdeki önemli gözlem alanları özet olarak verilmiştir. Bu bilgilerde yer verilmemiş illerimiz ve alanlar vardır. Ülkemiz, başlı başına bir kitap olabilecek kadar zengin alanlara sahiptir. www.trakus.org internet sitesinde gözlem noktalarını inceleyerek daha detaylı bilgi edinebilirsiniz.

MERİÇ-ERGENE HAVZASI Meriç Deltası **MARMARA HAVZASI** İğneada Longoz Ormanları, Büyükçekmece Gölü, Küçükçekmece Gölü, Boğaziçi, Şile adaları, İznik Gölü, Hersek Lagünü **SUSURLUK HAVZASI** Uludağ, Uluabat Gölü, Kuş Gölü, Kocaçay Deltası **KUZEY EGE HAVZASI** Foça adaları **GEDİZ HAVZASI** Murat Dağı, Demirköprü Barajı, Marmara Gölü, Gediz Deltası **KÜÇÜK MENDERES HAVZASI** Ildır Körfezi adaları, Küçük Menderes Deltası **BÜYÜK MENDERES HAVZASI** Akdağ, Işıklı Gölü, Bafa Gölü, Büyük Menderes Deltası **BATI AKDENİZ HAVZASI** Güllük Deltası, Köyceğiz Gölü **BURDUR KAPALI HAVZASI** Acıgöl, Çorak Gölü, Salda Gölü, Karataş Gölü, Yarışlı Gölü, Burdur Gölü **ANTALYA HAVZASI** Eğirdir Gölü **AKARÇAY KAPALI HAVZASI** Karamık Sazlığı, Akşehir ve Eber gölleri **SAKARYA HAVZASI** Çavuşçu Gölü, Altıntaş Ovası, Türkmenbaba Dağı, Aliken, Balıkdamı, Uyuz Göl, Çöl Gölü, Mogan Gölü, Kızılcahamam ormanları, Kavaklı Dağı, İnözü Vadisi, Sarıyar Barajı, Hamam Dağı, Sapanca Gölü **BATI KARADENİZ HAVZASI** Ilgaz Dağları, Sarıkum Gölü **KIZILIRMAK HAVZASI** Tödürge Gölü, Palas Gölü, Sultansazlığı, Seyfe Gölü, Hirfanlı Barajı, Beynam Ormanı, Kızılırmak Deltası **YEŞİLIRMAK HAVZASI** Yedikır Barajı, Yeşilırmak Deltası **DOĞU KARADENİZ ve ÇORUH HAVZASI** Akkuş Adası, Doğu Karadeniz Dağları **KONYA KAPALI HAVZASI** Samsam Gölü, Kozanlı Gökgöl, Kulu Gölü, Ereğli Sazlığı, Karapınar Ovası, Eşmekaya Sazlığı, Beyşehir Gölü, Suğla Gölü, Hotamış Sazlığı, Bolluk Gölü, Tersakan Gölü, Tuz Gölü **DOĞU AKDENİZ HAVZASI** Göksu Deltası, Aydıncık adaları **SEYHAN ve CEYHAN HAVZALARI** Aladağlar, Tuzla Gölü, Akyatan Gölü, Ağyatan Gölü, Yumurtalık Lagünleri, Gavur Gölü **ASİ HAVZASI** Nur Dağları **FIRAT HAVZASI** Erzurum Ovası, Sarısu Ovası, Haçlı Gölü, Bulanık Ovası **ARAS HAVZASI** Ardahan Ormanı, Aktaş Gölü, Çıldır Gölü, Kuyucuk Gölü, Çalı Gölü, Balık Gölü, Doğubeyazıt Sazlığı **VAN KAPALI HAVZASI** Nemrut Gölü, Sodalıgöl, Erçek Gölü, Van Gölü **DİCLE HAVZASI** Yüksekova.

Özellikle göç dönemlerinde bahçelerimiz, parklarımız birçok ötücü tür tarafından ziyaret edilebilir. Şehirlerimizde, Gümüş Martı çatıları; Kerkenez, Gök Doğan, Ebabilgiller ve Kırlangıçgiller yüksek binaları yuvalanmak için seçebilirler. Yakınınızdaki bir sahilde kış göçmeni bir ziyaretçiye rastlayabilirsiniz. Evinize çok yakın gözlem alanları keşfedebilirsiniz.

MİNİ SÖZLÜK

Alttür: Bir türün bazı özellikler bakımından ayırt edici karakterler ile birbirinden coğrafik sınırlarla ayrılan popülasyonlarının sınıflandırıldığı tür altı kategoridir.

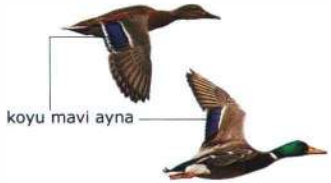

flavissima *lutea* *feldegg* *flava*

(Sarı Kuyruksallayan [*Motacilla flava*] ve alttürleri)

***Artemia salina*:** Tuzlu sularda yaşayan ve eklembacaklılar sınıfında bulunan bir omurgasız canlıdır.

Ayna: Çoğu ördek türünün kol teleklerinde farklı parlak renklerde görülen kısımdır. Aynanın rengi, sınır renkleri ve genişliği gibi özellikler tür ayrımında kullanılır.

Biyom: Aynı iklim koşullarında benzer bitki ve hayvan topluluklarını barındıran geniş coğrafi bölgelerdir ve hâkim bitki örtüsüne göre tanımlanır.

Çember göçü: Bazı türler üreme alanı ve kışlama alanlarına giderken aynı göç rotasını kullanmamaktadır. Örneğin, Sibirya ve Rusya popülasyonuna ait çok sayıda Karagerdanlı Dalgıç (*Gavia arctica*) ilkbaharda üreme alanına ulaşmak için donmamış su yüzeylerine ihtiyaç duyduğundan dolambaçlı bir yol izler; buna çember göçü adı verilir.

Eklips: Üreme dönemi sonrası, tüy değişimi sırasında erkek ördeklerde görülen giysiye verilen addır.

KAŞIKGAGA/Northern Shoveler/*Spatula clypeata*

Gonys çıkıntısı: Mandibulanın (alt gaga) alt yüzeyinde genelde uç kısımda görülen ve çoğunlukla martılarda oldukça belirgin olan çıkıntıdır.

Gonys beneği: Gonys çıkıntısı üzerinde bulunan, gagadan farklı renkteki benek.

İnvazif göç: Farklı kuş türlerinin, özellikle sert kış koşullarında besin yetersizliği durumunda başka alanları kısa süreli işgal ettikleri göç şeklidir.

Karoten: Bitkilerde sentezlenen, sütte ve yumurta sarısında bulunan A vitamininin öncüsü olan, sarı ve portakal renkli pigmenttir.

Kooperatif üreme: Aynı türden ikiden fazla kuşun tek bir yuvada yavru bakımını üstlenmesi durumunda ortaya çıkan üreme şeklidir. Tüm kuşların yaklaşık %3'ünde kooperatif üreme görülür. Ergin, üremeyen ve o yuva ile herhangi bir bağı olmadığı halde yavru bakımında ve yuva korumada işbirliği yapan bireyler olduğu gibi, bir dereceye kadar ebeveyn olma ihtimallerinin olduğu yuvalara yardım eden bireylerin ortaklığı ve işbirliğine dayanan üreme şeklidir.

Kriptik renklenme: Pek çok canlı türü kendini predatörlerden saklamak için bulunduğu ortamla benzer renk ve desenlenme göstererek doğal olarak gizlenmesini sağlayan bir renk ve desene sahiptir. Buna kriptik renklenme ya da bazen alalama da denir.

Kuluçka paraziti: Üremek için yumurtalarını kendi türlerinin ya da başka türlerin yuvasına bırakarak yavruların bakımını konak türlere yaptıran kuşlar için kullanılan bir terimdir.

Kursak sütü: Yavru kuşları ilk günlerinde beslemek için ebeveyn kuşların midesinden salgılanan, yağ ve protein içeriği bakımından zengin bir salgıdır. Güvercinler, Flamingolar ve Penguenler'de görülür.

Lek alanı: Rekabete dayalı gösteriler ve kur yapma ritüellerine katılmak için toplanan erkeklerin dişiye kur gösterisi yapmak için bir araya geldiği yerdir. Nümayiş alanı olarak da ifade edilir.

Mahmuz: Bazı kuş türlerinin bacaklarında, bazılarının kanadında bulunan, boynuz yapısında sivri bir uzantıdır.

Melanin: Hayvanların deri ve tüylerine renk veren, bitkilerde de bulunan, suya dayanıklı kahverengi pigmenttir. Yoğunlaştığı bölgelerde siyah görünür.

Monogami: Bir erkeğin bir dişi ile çiftleştiği, tek eşli üreme şeklidir.

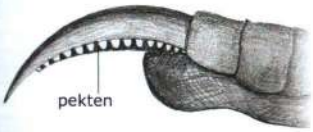
Nokturnal: Beslenme, göç gibi bazı davranışlar açısından gece aktif olan hayvanlardır.

Nominat alttür: Alttür adı ile tür adı aynı olan alttürlere nominat alttür adı verilir. Örneğin *Anser albifrons albifrons* ve *Anser albifrons flavirostris* alttürlerinden ilki nominat alttürdür.

Nostril: Kuşların üst gagasında bulunan yuvarlak, oval ya da mekik şeklinde olabilen burun boşluğuna açılan iki deliktir ve burun deliği olarak da adlandırılır.

Pekten: Çobanaldatanlar, baykuşlar gibi bazı kuş türlerinin orta tırnaklarındaki tarak benzeri tırtıklı yapının adıdır. Tüyleri temizlemeye, düzeltmeye, yıpranmış tüyleri ayırmaya yardımcı olduğu düşünülmektedir.

Pelet: Hayvansal besinle beslenen bazı kargalar, martılar, yırtıcılar gibi kuş türlerinin sindiremediği kıl, tüy ve kemikleri kusarak dışarı attığı topak şeklindeki yapıdır. Şekli ve içeriği tür tayininde yardımcı olur.

Kızılsırtlı Örümcekkuşu pelet çıkartırken.

Poliandri: Bir dişinin birden fazla erkekle çiftleşmesi ve her bir erkeğin yalnızca bir dişi ile çiftleştiği çok eşli üreme şeklidir.

Poliginі: Bir erkeğin birden fazla dişi ile çiftleştiği ve her bir dişinin sadece bir erkekle çiftleştiği çok eşli üreme şeklidir.

Serema: Kuşun gaga dibinde bulunan ve genelde gagadan farklı bir renkte olan mumsu yapı.

Takson: Canlıların sınıflandırılmasında âlemden alttüre kadarki herhangi bir düzeyde, isimlendirilmiş taksonomik birimdir.

Terituvar: Hayvanların bulundukları alanda beslenmek, çiftleşmek ve yavru bakımı için savundukları bölgeye verilen addır. Kuşların türüne, ne kadar sosyal olduklarına ve neye ihtiyaç duyduklarına göre terituvar büyüklüğü değişir.

Tomium: Alt ve üst gagadaki kesici kenara verilen addır.

Tüy ekseni: Kuşlarda tüyün sap ve gövdeden meydana gelen eksen parçasıdır. Skapus olarak da bilinir.

Tüy bayrağı: Tüy ekseninin çevresinde bulunan, radius ve ramus gibi her bir tüyün bir araya gelmesi ile oluşan levha biçimindeki yapıdır.

Yüz diski: Baykuşların genellikle yuvarlak kafalarında bulunan yüz tüyleri sözde yüz diskini oluşturur. Yüz diski seslerin kulaklara doğru yönlendirilmesi görevi sonucunda daha iyi işitmeye yardımcıdır.

TÜRKİYE KUŞ TÜRLERİ LİSTESİ

EURING: Halkalama programları arasında veri alışverişini ve verilerin analizini kolaylaştırmak için tür adları yerine kullanılan uluslararası bir koddur.

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
1	ANSERIFORMES	Anatidae	01680	*Branta bernicla*
2	ANSERIFORMES	Anatidae	01690	*Branta ruficollis*
3	ANSERIFORMES	Anatidae	01670	*Branta leucopsis*
4	ANSERIFORMES	Anatidae	01610	*Anser anser*
5	ANSERIFORMES	Anatidae	01570	*Anser fabalis/serrirostris*
6	ANSERIFORMES	Anatidae	01580	*Anser brachyrhynchus*
7	ANSERIFORMES	Anatidae	01590	*Anser albifrons*
8	ANSERIFORMES	Anatidae	01600	*Anser erythropus*
9	ANSERIFORMES	Anatidae	01520	*Cygnus olor*
10	ANSERIFORMES	Anatidae	01530	*Cygnus columbianus*
11	ANSERIFORMES	Anatidae	01540	*Cygnus cygnus*
12	ANSERIFORMES	Anatidae	01700	*Alopochen aegyptiaca*
13	ANSERIFORMES	Anatidae	01730	*Tadorna tadorna*
14	ANSERIFORMES	Anatidae	01710	*Tadorna ferruginea*
15	ANSERIFORMES	Anatidae	01910	*Spatula querquedula*
16	ANSERIFORMES	Anatidae	01940	*Spatula clypeata*
17	ANSERIFORMES	Anatidae	01820	*Mareca strepera*
18	ANSERIFORMES	Anatidae	01790	*Mareca penelope*
19	ANSERIFORMES	Anatidae	01860	*Anas platyrhynchos*
20	ANSERIFORMES	Anatidae	01890	*Anas acuta*
21	ANSERIFORMES	Anatidae	01840	*Anas crecca*
22	ANSERIFORMES	Anatidae	01950	*Marmaronetta angustirostris*
23	ANSERIFORMES	Anatidae	01960	*Netta rufina*
24	ANSERIFORMES	Anatidae	01980	*Aythya ferina*
25	ANSERIFORMES	Anatidae	02020	*Aythya nyroca*
26	ANSERIFORMES	Anatidae	02030	*Aythya fuligula*
27	ANSERIFORMES	Anatidae	02040	*Aythya marila*
28	ANSERIFORMES	Anatidae	02060	*Somateria mollissima*
29	ANSERIFORMES	Anatidae	02150	*Melanitta fusca*
30	ANSERIFORMES	Anatidae	02130	*Melanitta nigra*
31	ANSERIFORMES	Anatidae	02120	*Clangula hyemalis*
32	ANSERIFORMES	Anatidae	02180	*Bucephala clangula*
33	ANSERIFORMES	Anatidae	02200	*Mergellus albellus*
34	ANSERIFORMES	Anatidae	02230	*Mergus merganser*
35	ANSERIFORMES	Anatidae	02210	*Mergus serrator*
36	ANSERIFORMES	Anatidae	02260	*Oxyura leucocephala*

H Her mevsim görülen, yerli tür
Y Yaz göçmeni tür
K Kış göçmeni tür
G Geçiş yapan tür

h Nadir, yerli tür
y Nadir, yaz göçmeni tür
k Nadir, kış göçmeni tür
g Nadir, geciş yapan tür

r Rastlantısal konuk
ex Soyu tükenen tür

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Brant Goose	Yosun Kazı	r	
Red-breasted Goose	Sibirya Kazı	k	
Barnacle Goose	Akyanaklı Kaz	r	
Greylag Goose	Boz Kaz	H, K	
Taiga/Tundra Bean Goose	Tarla Kazı	r	
Pink-footed Goose	Küçük Tarla Kazı	r	
Greater White-fronted Goose	Sakarca	g, K	
Lesser White-fronted Goose	Küçük Sakarca	r	
Mute Swan	Kuğu	h, K	
Tundra Swan	Küçük Kuğu	K	
Whooper Swan	Ötücü Kuğu	K	
Egyptian Goose	Nil Kazı	r	
Common Shelduck	Suna	H, K	
Ruddy Shelduck	Angıt	H, K	
Garganey	Çıkrıkçın	Y, G, k	
Northern Shoveler	Kaşıkgaga	h, G, K	
Gadwall	Boz Ördek	H, G, K	
Eurasian Wigeon	Fiyu	K	
Mallard	Yeşilbaş	H, G, K	
Northern Pintail	Kılkuyruk	h, G, K	
Eurasian Teal	Çamurcun	h, G, K	
Marbled Duck	Yaz Ördeği	Y, k	
Red-crested Pochard	Macar Ördeği	H, G, K	
Common Pochard	Elmabaş Patka	H, G, K	
Ferruginous Duck	Pasbaş Patka	H, G, K	
Tufted Duck	Tepeli Patka	H, G, K	
Greater Scaup	Karabaş Patka	k	
Common Eider	Pufla	k	
Velvet Scoter	Kadife Ördek	H, k	
Common Scoter	Kara Ördek	k	
Long-tailed Duck	Telkuyruk	r	
Common Goldeneye	Altıngöz	K	
Smew	Sütlabi	K	
Common Merganser	Büyük Tarakdiş	k	
Red-breasted Merganser	Tarakdiş	K	
White-headed Duck	Dikkuyruk	H, G, K	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
37	GALLIFORMES	Phasianidae	03320	*Lyrurus tetrix*
38	GALLIFORMES	Phasianidae	03330	*Lyrurus mlokosiewiczi*
39	GALLIFORMES	Phasianidae	03510	*Tetraogallus caspius*
40	GALLIFORMES	Phasianidae	03550	*Alectoris chukar*
41	GALLIFORMES	Phasianidae	03620	*Ammoperdix griseogularis*
42	GALLIFORMES	Phasianidae	03640	*Francolinus francolinus*
43	GALLIFORMES	Phasianidae	03670	*Perdix perdix*
44	GALLIFORMES	Phasianidae	03700	*Coturnix coturnix*
45	GALLIFORMES	Phasianidae	03940	*Phasianus colchicus*
46	GAVIIFORMES	Gaviidae	00020	*Gavia stellata*
47	GAVIIFORMES	Gaviidae	00030	*Gavia arctica*
48	GAVIIFORMES	Gaviidae	00040	*Gavia immer*
49	PROCELLARIIFORMES	Hydrobatidae	00521	*Hydrobates pelagicus*
50	PROCELLARIIFORMES	Procellariidae	00360	*Calonectris diomedea*
51	PROCELLARIIFORMES	Procellariidae	00462	*Puffinus yelkouan*
52	PODICIPEDIFORMES	Podicipedidae	00070	*Tachybaptus ruficollis*
53	PODICIPEDIFORMES	Podicipedidae	00100	*Podiceps grisegena*
54	PODICIPEDIFORMES	Podicipedidae	00090	*Podiceps cristatus*
55	PODICIPEDIFORMES	Podicipedidae	00110	*Podiceps auritus*
56	PODICIPEDIFORMES	Podicipedidae	00120	*Podiceps nigricollis*
57	PHOENICOPTERIFORMES	Phoenicopteridae	01472	*Phoenicopterus roseus*
58	PHOENICOPTERIFORMES	Phoenicopteridae	01480	*Phoeniconaias minor*
59	CICONIIFORMES	Ciconiidae	01290	*Mycteria ibis*
60	CICONIIFORMES	Ciconiidae	01310	*Ciconia nigra*
61	CICONIIFORMES	Ciconiidae	01340	*Ciconia ciconia*
62	PELECANIFORMES	Threskiornithidae	01400	*Geronticus eremita*
63	PELECANIFORMES	Threskiornithidae	01360	*Plegadis falcinellus*
64	PELECANIFORMES	Threskiornithidae	01440	*Platalea leucorodia*
65	PELECANIFORMES	Ardeidae	00950	*Botaurus stellaris*
66	PELECANIFORMES	Ardeidae	00980	*Ixobrychus minutus*
67	PELECANIFORMES	Ardeidae	01040	*Nycticorax nycticorax*
68	PELECANIFORMES	Ardeidae	01080	*Ardeola ralloides*
69	PELECANIFORMES	Ardeidae	01110	*Bubulcus ibis*
70	PELECANIFORMES	Ardeidae	01220	*Ardea cinerea*
71	PELECANIFORMES	Ardeidae	01240	*Ardea purpurea*
72	PELECANIFORMES	Ardeidae	01210	*Ardea alba*
73	PELECANIFORMES	Ardeidae	01180	*Egretta gularis*
74	PELECANIFORMES	Ardeidae	01190	*Egretta garzetta*
75	PELECANIFORMES	Pelecanidae	00880	*Pelecanus onocrotalus*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Black Grouse	Ormanhorozu	ex	
Caucasian Grouse	Dağhorozu	H	
Caspian Snowcock	Urkeklik	H	
Chukar Partridge	Kınalı Keklik	H	
See-see Partridge	Kum Kekliği	H	
Black Francolin	Turaç	H	
Grey Partridge	Çil Keklik	H	
Common Quail	Bıldırcın	Y, G, k	
Common Pheasant	Sülün	H	
Red-throated Loon	Kızılgerdanlı Dalgıç	k	
Black-throated Loon	Karagerdanlı Dalgıç	K	
Great Northern Loon	Buz Dalgıcı	r	
European Storm Petrel	Fırtınakırlangıcı	g	
Scopoli's Shearwater	Boz Yelkovan	Y, G, k	
Yelkouan Shearwater	Yelkovan	H, G, K	
Little Grebe	Küçük Batağan	H, G, K	
Red-necked Grebe	Kızılboyunlu Batağan	Y, g, k	
Great Crested Grebe	Bahri	H, G, K	
Horned Grebe	Kulaklı Batağan	k	
Black-necked Grebe	Karaboyunlu Batağan	H, G, K	
Greater Flamingo	Flamingo	H, G, K	
Lesser Flamingo	Küçük Flamingo	r	
Yellow-billed Stork	Sarıgagalı Leylek	r	
Black Stork	Kara Leylek	Y, G, k	
White Stork	Leylek	Y, G, k	
Northern Bald Ibis	Kelaynak	H	
Glossy Ibis	Çeltikçi	Y, G, k	
Eurasian Spoonbill	Kaşıkçı	H, G, k	
Eurasian Bittern	Balaban	H, g, k	
Little Bittern	Küçük Balaban	Y, G	
Black-crowned Night Heron	Gece Balıkçılı	Y, G, k	
Squacco Heron	Alaca Balıkçıl	Y, G	
Western Cattle Egret	Sığır Balıkçılı	H, g, k	
Grey Heron	Gri Balıkçıl	H, G, K	
Purple Heron	Erguvani Balıkçıl	Y, G	
Great Egret	Büyük Ak Balıkçıl	y, G, K	
Western Reef Heron	Kıyı Balıkçılı	r	
Little Egret	Küçük Ak Balıkçıl	H, G, K	
Great White Pelican	Ak Pelikan	y, G, k	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
76	PELECANIFORMES	Pelecanidae	00900	*Pelecanus rufescens*
77	PELECANIFORMES	Pelecanidae	00890	*Pelecanus crispus*
78	SULIFORMES	Sulidae	00710	*Morus bassanus*
79	SULIFORMES	Phalacrocoracidae	00820	*Microcarbo pygmaeus*
80	SULIFORMES	Phalacrocoracidae	00800	*Phalacrocorax aristotelis*
81	SULIFORMES	Phalacrocoracidae	00720	*Phalacrocorax carbo*
82	SULIFORMES	Anhingidae	00860	*Anhinga rufa*
83	ACCIPITRIFORMES	Pandionidae	03010	*Pandion haliaetus*
84	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02350	*Elanus caeruleus*
85	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02460	*Gypaetus barbatus*
86	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02470	*Neophron percnopterus*
87	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02310	*Pernis apivorus*
88	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02320	*Pernis ptilorhyncus*
89	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02510	*Gyps fulvus*
90	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02550	*Aegypius monachus*
91	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02560	*Circaetus gallicus*
92	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02570	*Terathopius ecaudatus*
93	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02920	*Clanga pomarina*
94	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02930	*Clanga clanga*
95	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02980	*Hieraaetus pennatus*
96	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02942	*Aquila nipalensis*
97	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02950	*Aquila heliaca*
98	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02960	*Aquila chrysaetos*
99	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02990	*Aquila fasciata*
100	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02720	*Accipiter badius*
101	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02730	*Accipiter brevipes*
102	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02690	*Accipiter nisus*
103	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02670	*Accipiter gentilis*
104	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02600	*Circus aeruginosus*
105	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02610	*Circus cyaneus*
106	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02620	*Circus macrourus*
107	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02630	*Circus pygargus*
108	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02390	*Milvus milvus*
109	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02380	*Milvus migrans*
110	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02430	*Haliaeetus albicilla*
111	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02900	*Buteo lagopus*
112	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02880	*Buteo rufinus*
113	ACCIPITRIFORMES	Accipitridae	02870	*Buteo buteo*
114	OTIDIFORMES	Otididae	04460	*Otis tarda*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Pink-backed Pelican	Küçük Pelikan	r	
Dalmatian Pelican	Tepeli Pelikan	H, K	
Northern Gannet	Sümsükkuşu	k	
Pygmy Cormorant	Küçük Karabatak	H, g, k	
European Shag	Tepeli Karabatak	H	
Great Cormorant	Karabatak	H, G, K	
African Darter	Yılanboyun	ex	
Western Osprey	Balık Kartalı	G, k	
Black-winged Kite	Ak Çaylak	h	
Bearded Vulture	Sakallı Akbaba	H	
Egyptian Vulture	Küçük Akbaba	Y, G	
European Honey Buzzard	Arı Şahini	Y, G	
Crested Honey Buzzard	Tepeli Arı Şahini	r	
Griffon Vulture	Kızıl Akbaba	H, G, k	
Cinereous Vulture	Kara Akbaba	H, g	
Short-toed Snake Eagle	Yılan Kartalı	Y, G	
Bateleur	Cambaz Kartal	r	
Lesser Spotted Eagle	Küçük Orman Kartalı	Y, G	
Greater Spotted Eagle	Büyük Orman Kartalı	G, K	
Booted Eagle	Küçük Kartal	Y, G	
Steppe Eagle	Bozkır Kartalı	y, G	
Eastern Imperial Eagle	Şah Kartal	H, G, K	
Golden Eagle	Kaya Kartalı	H	
Bonelli's Eagle	Tavşancıl	H	
Shikra	Şikra	r	
Levant Sparrowhawk	Yaz Atmacası	Y, G	
Eurasian Sparrowhawk	Atmaca	H, G, K	
Northern Goshawk	Çakır	H, G, K	
Western Marsh Harrier	Saz Delicesi	H, G, k	
Hen Harrier	Gökçe Delice	G, K	
Pallid Harrier	Bozkır Delicesi	y, G, k	
Montagu's Harrier	Çayır Delicesi	Y, G	
Red Kite	Kızıl Çaylak	k, g	
Black Kite	Kara Çaylak	Y, G, K	
White-tailed Eagle	Akkuyruklu Kartal	h, G, k	
Rough-legged Buzzard	Paçalı Şahin	g, k	
Long-legged Buzzard	Kızıl Şahin	H	
Common Buzzard	Şahin	H, G, K	
Great Bustard	Toy	H, k	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
115	OTIDIFORMES	Otididae	04440	*Chlamydotis macqueenii*
116	OTIDIFORMES	Otididae	04420	*Tetrax tetrax*
117	GRUIFORMES	Rallidae	04070	*Rallus aquaticus*
118	GRUIFORMES	Rallidae	04210	*Crex crex*
119	GRUIFORMES	Rallidae	04100	*Porzana parva*
120	GRUIFORMES	Rallidae	04110	*Porzana pusilla*
121	GRUIFORMES	Rallidae	04080	*Porzana porzana*
122	GRUIFORMES	Rallidae	04120	*Aenigmatolimnas marginalis*
123	GRUIFORMES	Rallidae	04270	*Porphyrio porphyrio*
124	GRUIFORMES	Rallidae	04250	*Porphyrio alleni*
125	GRUIFORMES	Rallidae	04240	*Gallinula chloropus*
126	GRUIFORMES	Rallidae	04290	*Fulica atra*
127	GRUIFORMES	Gruidae	04400	*Leucogeranus leucogeranus*
128	GRUIFORMES	Gruidae	04410	*Grus virgo*
129	GRUIFORMES	Gruidae	04330	*Grus grus*
130	CHARADRIIFORMES	Burhinidae	04590	*Burhinus oedicnemus*
131	CHARADRIIFORMES	Haematopodidae	04500	*Haematopus ostralegus*
132	CHARADRIIFORMES	Dromadidae	04580	*Dromas ardeola*
133	CHARADRIIFORMES	Recurvirostridae	04550	*Himantopus himantopus*
134	CHARADRIIFORMES	Recurvirostridae	04560	*Recurvirostra avosetta*
135	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04930	*Vanellus vanellus*
136	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04870	*Vanellus spinosus*
137	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04890	*Vanellus cinereus*
138	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04900	*Vanellus indicus*
139	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04910	*Vanellus gregarius*
140	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04920	*Vanellus leucurus*
141	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04850	*Pluvialis apricaria*
142	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04842	*Pluvialis fulva*
143	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04840	*Pluvialis dominica*
144	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04860	*Pluvialis squatarola*
145	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04700	*Charadrius hiaticula*
146	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04690	*Charadrius dubius*
147	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04770	*Charadrius alexandrinus*
148	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04780	*Charadrius mongolus*
149	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04790	*Charadrius leschenaultii*
150	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04800	*Charadrius asiaticus*
151	CHARADRIIFORMES	Charadriidae	04820	*Charadrius morinellus*
152	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05380	*Numenius phaeopus*
153	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05400	*Numenius tenuirostris*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Macqueen's Bustard	Yakalı Toy	r	
Little Bustard	Mezgeldek	h, g, k	
Water Rail	Sukılavuzu	H, K	
Corn Crake	Bıldırcınkılavuzu	y, G	
Little Crake	Bataklık Suyelvesi	y, G	
Baillon's Crake	Küçük Suyelvesi	y, G	
Spotted Crake	Benekli Suyelvesi	y, G, k	
Striped Crake	Çizgili Suyelvesi	r	
Purple Swamphen	Sazhorozu	H	
Allen's Gallinule	Küçük Sazhorozu	r	
Common Moorhen	Sutavuğu	H, G, K	
Eurasian Coot	Sakarmeke	H, K	
Siberian Crane	Ak Turna	r	
Demoiselle Crane	Telli Turna	y, g	
Common Crane	Turna	Y, G, K	
Eurasian Stone-curlew	Kocagöz	Y, g	
Eurasian Oystercatcher	Poyrazkuşu	H, G, K	
Crab-plover	Yengeç Yağmurcunu	r	
Black-winged Stilt	Uzunbacak	Y, g, k	
Pied Avocet	Kılıçgaga	H, K	
Northern Lapwing	Kızkuşu	H, K	
Spur-winged Lapwing	Mahmuzlu Kızkuşu	Y, g	
Grey-headed Lapwing	Gribaşlı Kızkuşu	r	
Red-wattled Lapwing	Büyük Kızkuşu	y	
Sociable Lapwing	Sürmeli Kızkuşu	G	
White-tailed Lapwing	Akkuyruklu Kızkuşu	g	
European Golden Plover	Altın Yağmurcun	G, K	
Pacific Golden Plover	Küçük Altın Yağmurcun	r	
American Golden Plover	Amerikan Altın Yağmurcunu	r	
Grey Plover	Gümüş Yağmurcun	G, K	
Common Ringed Plover	Halkalı Cılıbıt	G, K	
Little Ringed Plover	Halkalı Küçük Cılıbıt	Y, G	
Kentish Plover	Akça Cılıbıt	H, Y, K	
Lesser Sand Plover	Moğol Cılıbıtı	r	
Greater Sand Plover	Büyük Cılıbıt	Y, g	
Caspian Plover	Doğu Cılıbıtı	r	
Eurasian Dotterel	Dağ Cılıbıtı	G	
Whimbrel	Sürmeli Kervançulluğu	G	
Slender-billed Curlew	İncegagalı Kervançulluğu	ex	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
154	CHARAORIIFORMES	Scolopacidae	05410	*Numenius arquata*
155	CHARAORIIFORMES	Scolopacidae	05340	*Limosa lapponica*
156	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05320	*Limosa limosa*
157	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05610	*Arenaria interpres*
158	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	04960	*Calidris canutus*
159	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05170	*Calidris pugnax*
160	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05140	*Calidris falcinellus*
161	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05090	*Calidris ferruginea*
162	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05020	*Calidris temminckii*
163	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	04970	*Calidris alba*
164	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05120	*Calidris alpina*
165	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05010	*Calidris minuta*
166	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05050	*Calidris fuscicollis*
167	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05070	*Calidris melanotos*
168	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05290	*Scolopax rusticola*
169	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05180	*Lymnocryptes minimus*
170	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05200	*Gallinago media*
171	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05190	*Gallinago gallinago*
172	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05550	*Xenus cinereus*
173	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05630	*Phalaropus tricolor*
174	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05640	*Phalaropus lobatus*
175	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05650	*Phalaropus fulicarius*
176	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05560	*Actitis hypoleucos*
177	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05570	*Actitis macularius*
178	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05530	*Tringa ochropus*
179	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05510	*Tringa flavipes*
180	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05460	*Tringa totanus*
181	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05470	*Tringa stagnatilis*
182	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05540	*Tringa glareola*
183	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05450	*Tringa erythropus*
184	CHARADRIIFORMES	Scolopacidae	05480	*Tringa nebularia*
185	CHARADRIIFORMES	Glareolidae	04640	*Cursorius cursor*
186	CHARADRIIFORMES	Glareolidae	04650	*Glareola pratincola*
187	CHARADRIIFORMES	Glareolidae	04670	*Glareola nordmanni*
188	CHARADRIIFORMES	Laridae	06020	*Rissa tridactyla*
189	CHARADRIIFORMES	Laridae	05850	*Chroicocephalus genei*
190	CHARADRIIFORMES	Laridae	05820	*Chroicocephalus ridibundus*
191	CHARADRIIFORMES	Laridae	05780	*Hydrocoloeus minutus*
192	CHARAORIIFORMES	Laridae	05880	*Ichthyaetus audouinii*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Eurasian Curlew	Kervançulluğu	G, K	
Bar-tailed Godwit	Kıyı Çamurçulluğu	g, k	
Black-tailed Godwit	Çamurçulluğu	G, K	
Ruddy Turnstone	Taşçeviren	G, k	
Red Knot	Büyük Kumkuşu	g, k	
Ruff	Dövüşkenkuş	G, K	
Broad-billed Sandpiper	Sürmeli Kumkuşu	G	
Curlew Sandpiper	Kızıl Kumkuşu	G, k	
Temminck's Stint	Sarıbacaklı Kumkuşu	G, k	
Sanderling	Ak Kumkuşu	G, k	
Dunlin	Karakarınlı Kumkuşu	G, K	
Little Stint	Küçük Kumkuşu	G, K	
White-rumped Sandpiper	Aksokumlu Kumkuşu	r	
Pectoral Sandpiper	Çizgili Kumkuşu	r	
Eurasian Woodcock	Çulluk	G, K	
Jack Snipe	Küçük Suçulluğu	G, K	
Great Snipe	Büyük Suçulluğu	G	
Common Snipe	Suçulluğu	G, K	
Terek Sandpiper	Terek Düdükçünü	G	
Wilson's Phalarope	Büyük Denizdüdükçünü	r	
Red-necked Phalarope	Denizdüdükçünü	G	
Red Phalarope	Kızıl Denizdüdükçünü	r	
Common Sandpiper	Dere Düdükçünü	Y, G, k	
Spotted Sandpiper	Benekli Düdükçün	r	
Green Sandpiper	Yeşil Düdükçün	y, G, K	
Lesser Yellowlegs	Küçük Sarıbacak	r	
Common Redshank	Kızılbacak	Y, G, K	
Marsh Sandpiper	Bataklık Düdükçünü	G	
Wood Sandpiper	Orman Düdükçünü	G	
Spotted Redshank	Kara Kızılbacak	G, K	
Common Greenshank	Yeşilbacak	G, K	
Cream-colored Courser	Çölkoşarı	Y	
Collared Pratincole	Bataklıkkırlangıcı	Y, g	
Black-winged Pratincole	Karakanatlı Bataklıkkırlangıcı	g	
Black-legged Kittiwake	Karaayaklı Martı	k	
Slender-billed Gull	İncegagalı Martı	Y, g, K	
Black-headed Gull	Karabaş Martı	h, g, K	
Little Gull	Küçük Martı	G, K	
Audouin's Gull	Ada Martısı	H, K	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
193	CHARADRIIFORMES	Laridae	05750	*Ichthyaetus melanocephalus*
194	CHARADRIIFORMES	Laridae	05730	*Ichthyaetus ichthyaetus*
195	CHARADRIIFORMES	Laridae	05720	*Ichthyaetus leucophthalmus*
196	CHARADRIIFORMES	Laridae	05900	*Larus canus*
197	CHARADRIIFORMES	Laridae	06000	*Larus marinus*
198	CHARADRIIFORMES	Laridae	05990	*Larus hyperboreus*
199	CHARADRIIFORMES	Laridae	05920	*Larus argentatus*
200	CHARADRIIFORMES	Laridae	05927	*Larus cachinnans*
201	CHARADRIIFORMES	Laridae	05926	*Larus michahellis*
202	CHARADRIIFORMES	Laridae	05921	*Larus armenicus*
203	CHARADRIIFORMES	Laridae	05910	*Larus fuscus*
204	CHARADRIIFORMES	Laridae	06050	*Gelochelidon nilotica*
205	CHARADRIIFORMES	Laridae	06060	*Hydroprogne caspia*
206	CHARADRIIFORMES	Laridae	06090	*Thalasseus bengalensis*
207	CHARADRIIFORMES	Laridae	06110	*Thalasseus sandvicensis*
208	CHARADRIIFORMES	Laridae	06240	*Sternula albifrons*
209	CHARADRIIFORMES	Laridae	06150	*Sterna hirundo*
210	CHARADRIIFORMES	Laridae	06160	*Sterna paradisaea*
211	CHARADRIIFORMES	Laridae	06260	*Chlidonias hybrida*
212	CHARADRIIFORMES	Laridae	06280	*Chlidonias leucopterus*
213	CHARADRIIFORMES	Laridae	06270	*Chlidonias niger*
214	CHARADRIIFORMES	Stercorariidae	05690	*Stercorarius skua*
215	CHARADRIIFORMES	Stercorariidae	05660	*Stercorarius pomarinus*
216	CHARADRIIFORMES	Stercorariidae	05670	*Stercorarius parasiticus*
217	CHARADRIIFORMES	Stercorariidae	05680	*Stercorarius longicaudus*
218	PTEROCLIFORMES	Pteroclidae	06630	*Syrrhaptes paradoxus*
219	PTEROCLIFORMES	Pteroclidae	06620	*Pterocles alchata*
220	PTEROCLIFORMES	Pteroclidae	06590	*Pterocles senegallus*
221	PTEROCLIFORMES	Pteroclidae	06610	*Pterocles orientalis*
222	COLUMBIFORMES	Columbidae	06650	*Columba livia*
223	COLUMBIFORMES	Columbidae	06680	*Columba oenas*
224	COLUMBIFORMES	Columbidae	06700	*Columba palumbus*
225	COLUMBIFORMES	Columbidae	06870	*Streptopelia turtur*
226	COLUMBIFORMES	Columbidae	06890	*Streptopelia orientalis*
227	COLUMBIFORMES	Columbidae	06840	*Streptopelia decaocto*
228	COLUMBIFORMES	Columbidae	06900	*Spilopelia senegalensis*
229	COLUMBIFORMES	Columbidae	06920	*Oena capensis*
230	CUCULIFORMES	Cuculidae	07160	*Clamator glandarius*
231	CUCULIFORMES	Cuculidae	07240	*Cuculus canorus*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Mediterranean Gull	Akdeniz Martısı	Y, G, K	
Pallas's Gull	Büyük Karabaş Martı	K	
White-eyed Gull	Kızıldeniz Martısı	r	
Mew Gull	Küçük Gümüş Martı	K	
Great Black-backed Gull	Büyük Karasırtlı Martı	k	
Glaucous Gull	Kutup Martısı	r	
European Herring Gull	Kuzey Gümüş Martısı	r	
Caspian Gull	Hazar Martısı	K	
Yellow-legged Gull	Gümüş Martı	H, K	
Armenian Gull	Van Gölü Martısı	H, K	
Lesser Black-backed Gull	Karasırtlı Martı	G, k	
Gull-billed Tern	Gülen Sumru	Y, G	
Caspian Tern	Hazar Sumrusu	H, G, k	
Lesser Crested Tern	Tepeli Sumru	r	
Sandwich Tern	Karagagalı Sumru	h, G, K	
Little Tern	Küçük Sumru	Y, G	
Common Tern	Sumru	Y, G	
Arctic Tern	Kutup Sumrusu	r	
Whiskered Tern	Bıyıklı Sumru	Y, G, k	
White-winged Tern	Akkanatlı Sumru	y, G	
Black Tern	Kara Sumru	y, G	
Great Skua	Büyük Korsanmartı	r	
Pomarine Jaeger	Kütkuyruklu Korsanmartı	g	
Parasitic Jaeger	Korsanmartı	G, k	
Long-tailed Jaeger	Uzunkuyruklu Korsanmartı	r	
Pallas's Sandgrouse	Paçalı Bağırtlak	r	
Pin-tailed Sandgrouse	Kılkuyruk Bağırtlak	Y	
Spotted Sandgrouse	Benekli Bağırtlak	r	
Black-bellied Sandgrouse	Bağırtlak	Y, k	
Rock Dove	Kaya Güvercini	H	
Stock Dove	Gökçe Güvercin	h, G, K	
Common Wood Pigeon	Tahtalı	H, G, K	
European Turtle Dove	Üveyik	Y, G	
Oriental Turtle Dove	Büyük Üveyik	r	
Eurasian Collared Dove	Kumru	H	
Laughing Dove	Küçük Kumru	H	
Namaqua Dove	Kap Kumrusu	r	
Great Spotted Cuckoo	Tepeli Guguk	Y, g	
Common Cuckoo	Guguk	Y, G	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
232	STRIGIFORMES	Tytonidae	07350	*Tyto alba*
233	STRIGIFORMES	Strigidae	07380	*Otus brucei*
234	STRIGIFORMES	Strigidae	07390	*Otus scops*
235	STRIGIFORMES	Strigidae	07440	*Bubo bubo*
236	STRIGIFORMES	Strigidae	07470	*Ketupa zeylonensis*
237	STRIGIFORMES	Strigidae	07610	*Strix aluco*
238	STRIGIFORMES	Strigidae	07570	*Athene noctua*
239	STRIGIFORMES	Strigidae	07700	*Aegolius funereus*
240	STRIGIFORMES	Strigidae	07670	*Asio otus*
241	STRIGIFORMES	Strigidae	07680	*Asio flammeus*
242	CAPRIMULGIFORMES	Caprimulgidae	07780	*Caprimulgus europaeus*
243	CAPRIMULGIFORMES	Caprimulgidae	07810	*Caprimulgus aegyptius*
244	APODIFORMES	Apodidae	07980	*Tachymarptis melba*
245	APODIFORMES	Apodidae	07950	*Apus apus*
246	APODIFORMES	Apodidae	07960	*Apus pallidus*
247	APODIFORMES	Apodidae	08000	*Apus affinis*
248	CORACIIFORMES	Coraciidae	08430	*Coracias benghalensis*
249	CORACIIFORMES	Coraciidae	08410	*Coracias garrulus*
250	CORACIIFORMES	Alcedinidae	08270	*Halcyon smyrnensis*
251	CORACIIFORMES	Alcedinidae	08310	*Alcedo atthis*
252	CORACIIFORMES	Alcedinidae	08330	*Ceryle rudis*
253	CORACIIFORMES	Meropidae	08390	*Merops persicus*
254	CORACIIFORMES	Meropidae	08400	*Merops apiaster*
255	BUCEROTIFORMES	Upupidae	08460	*Upupa epops*
256	PICIFORMES	Picidae	08480	*Jynx torquilla*
257	PICIFORMES	Picidae	08830	*Dendrocoptes medius*
258	PICIFORMES	Picidae	08870	*Dryobates minor*
259	PICIFORMES	Picidae	08780	*Dendrocopos syriacus*
260	PICIFORMES	Picidae	08760	*Dendrocopos major*
261	PICIFORMES	Picidae	08840	*Dendrocopos leucotos*
262	PICIFORMES	Picidae	08630	*Dryocopus martius*
263	PICIFORMES	Picidae	08560	*Picus viridis*
264	PICIFORMES	Picidae	08550	*Picus canus*
265	FALCONIFORMES	Falconidae	03030	*Falco naumanni*
266	FALCONIFORMES	Falconidae	03040	*Falco tinnunculus*
267	FALCONIFORMES	Falconidae	03070	*Falco vespertinus*
268	FALCONIFORMES	Falconidae	03110	*Falco eleonorae*
269	FALCONIFORMES	Falconidae	03120	*Falco concolor*
270	FALCONIFORMES	Falconidae	03090	*Falco columbarius*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Western Barn Owl	Peçeli Baykuş	H	
Pallid Scops Owl	Çizgili İshakkuşu	y	
Eurasian Scops Owl	İshakkuşu	Y, g, k	
Eurasian Eagle-Owl	Puhu	H	
Brown Fish Owl	Balık Baykuşu	H	
Tawny Owl	Alaca Baykuş	H	
Little Owl	Kukumav	H	
Boreal Owl	Paçalı Baykuş	H	
Long-eared Owl	Kulaklı Orman Baykuşu	H, g, K	
Short-eared Owl	Kır Baykuşu	h, K	
European Nightjar	Çobanaldatan	Y, G	
Egyptian Nightjar	Çöl Çobanaldatanı	r	
Alpine Swift	Akkarınlı Ebabil	Y, G	
Common Swift	Ebabil	Y, G	
Pallid Swift	Boz Ebabil	Y, g	
Little Swift	Küçük Ebabil	Y, g	
Indian Roller	Hint Gökkuzgunu	r	
European Roller	Gökkuzgun	Y, G	
White-throated Kingfisher	İzmir Yalıçapkını	H	
Common Kingfisher	Yalıçapkını	h, G, K	
Pied Kingfisher	Alaca Yalıçapkını	H	
Blue-cheeked Bee-eater	Yeşil Arıkuşu	Y, G	
European Bee-eater	Arıkuşu	Y, G	
Eurasian Hoopoe	İbibik	Y, G	
Eurasian Wryneck	Boyunçeviren	Y, G, k	
Middle Spotted Woodpecker	Ortanca Ağaçkakan	H	
Lesser Spotted Woodpecker	Küçük Ağaçkakan	H	
Syrian Woodpecker	Alaca Ağaçkakan	H	
Great Spotted Woodpecker	Orman Alaca Ağaçkakanı	H	
White-backed Woodpecker	Aksırtlı Ağaçkakan	H	
Black Woodpecker	Kara Ağaçkakan	H	
European Green Woodpecker	Yeşil Ağaçkakan	H	
Grey-headed Woodpecker	Küçük Yeşil Ağaçkakan	H	
Lesser Kestrel	Küçük Kerkenez	Y, g	
Common Kestrel	Kerkenez	H, G, K	
Red-footed Falcon	Ala Doğan	y, G	
Eleonora's Falcon	Ada Doğanı	Y, G	
Sooty Falcon	Gri Doğan	r	
Merlin	Boz Doğan	g, K	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
271	FALCONIFORMES	Falconidae	03100	*Falco subbuteo*
272	FALCONIFORMES	Falconidae	03140	*Falco biarmicus*
273	FALCONIFORMES	Falconidae	03160	*Falco cherrug*
274	FALCONIFORMES	Falconidae	03200	*Falco peregrinus*
275	PSITTACIFORMES	Psittaculidae	26610	*Psittacula eupatria*
276	PSITTACIFORMES	Psittaculidae	07120	*Psittacula krameri*
277	PASSERIFORMES	Laniidae	15150	*Lanius collurio*
278	PASSERIFORMES	Laniidae	15140	*Lanius isabellinus*
279	PASSERIFORMES	Laniidae	15152	*Lanius phoenicuroides*
280	PASSERIFORMES	Laniidae	15170	*Lanius schach*
281	PASSERIFORMES	Laniidae	15190	*Lanius minor*
282	PASSERIFORMES	Laniidae	15200	*Lanius excubitor*
283	PASSERIFORMES	Laniidae	15230	*Lanius senator*
284	PASSERIFORMES	Laniidae	15240	*Lanius nubicus*
285	PASSERIFORMES	Oriolidae	15080	*Oriolus oriolus*
286	PASSERIFORMES	Corvidae	15390	*Garrulus glandarius*
287	PASSERIFORMES	Corvidae	15490	*Pica pica*
288	PASSERIFORMES	Corvidae	15570	*Nucifraga caryocatactes*
289	PASSERIFORMES	Corvidae	15590	*Pyrrhocorax pyrrhocorax*
290	PASSERIFORMES	Corvidae	15580	*Pyrrhocorax graculus*
291	PASSERIFORMES	Corvidae	15600	*Coloeus monedula*
292	PASSERIFORMES	Corvidae	15630	*Corvus frugilegus*
293	PASSERIFORMES	Corvidae	15673	*Corvus cornix*
294	PASSERIFORMES	Corvidae	15710	*Corvus ruficollis*
295	PASSERIFORMES	Corvidae	15720	*Corvus corax*
296	PASSERIFORMES	Corvidae	15690	*Corvus rhipidurus*
297	PASSERIFORMES	Bombycillidae	10480	*Bombycilla garrulus*
298	PASSERIFORMES	Hypocoliidae	10490	*Hypocolius ampelinus*
299	PASSERIFORMES	Paridae	14610	*Periparus ater*
300	PASSERIFORMES	Paridae	14410	*Poecile lugubris*
301	PASSERIFORMES	Paridae	14400	*Poecile palustris*
302	PASSERIFORMES	Paridae	14620	*Cyanistes caeruleus*
303	PASSERIFORMES	Paridae	14640	*Parus major*
304	PASSERIFORMES	Remizidae	14900	*Remiz pendulinus*
305	PASSERIFORMES	Panuridae	13640	*Panurus biarmicus*
306	PASSERIFORMES	Alaudidae	09580	*Alaemon alaudipes*
307	PASSERIFORMES	Alaudidae	09570	*Ammomanes deserti*
308	PASSERIFORMES	Alaudidae	09550	*Ammomanes cinctura*
309	PASSERIFORMES	Alaudidae	09740	*Lullula arborea*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Eurasian Hobby	Delice Doğan	Y, G	
Lanner Falcon	Bıyıklı Doğan	h	
Saker Falcon	Ulu Doğan	H, g, k	
Peregrine Falcon	Gök Doğan	H, g, K	
Alexandrine Parakeet	İskender Papağanı	H	
Rose-ringed Parakeet	Yeşil Papağan	H	
Red-backed Shrike	Kızılsırtlı Örümcekkuşu	Y, G	
Isabelline Shrike	Kızılkuyruklu Örümcekkuşu	r	
Red-tailed Shrike	Türkistan Örümcekkuşu	r	
Long-tailed Shrike	Uzunkuyruklu Örümcekkuşu	r	
Lesser Grey Shrike	Karaalınlı Örümcekkuşu	Y, G	
Great Grey Shrike	Büyük Örümcekkuşu	K	
Woodchat Shrike	Kızılbaşlı Örümcekkuşu	Y, G	
Masked Shrike	Maskeli Örümcekkuşu	Y, G	
Eurasian Golden Oriole	Sarıasma	Y, G	
Eurasian Jay	Alakarga	H	
Eurasian Magpie	Saksağan	H	
Spotted Nutcracker	Göknar Kargası	r	
Red-billed Chough	Kırmızıgagalı Dağ Kargası	H	
Alpine Chough	Sarıgagalı Dağ Kargası	H	
Western Jackdaw	Küçük Karga	H	
Rook	Ekin Kargası	H, K	
Hooded Crow	Leş Kargası	H	
Brown-necked Raven	Çöl Kuzgunu	r	
Northern Raven	Kuzgun	H	
Fan-tailed Raven	Kısakuyruklu Kuzgun	r	
Bohemian Waxwing	İpekkuyruk	k	
Grey Hypocolius	Hurmayiyen	r	
Coal Tit	Çam Baştankarası	H, K	
Sombre Tit	Akyanaklı Baştankara	H	
Marsh Tit	Kayın Baştankarası	H	
Eurasian Blue Tit	Mavi Baştankara	H, K	
Great Tit	Büyük Baştankara	H	
Eurasian Penduline Tit	Çulhakuşu	H, G, K	
Bearded Reedling	Bıyıklı Baştankara	H, g, K	
Greater Hoopoe-Lark	İbibik Toygarı	r	
Desert Lark	Çöl Toygarı	h	
Bar-tailed Lark	Küçük Çöl Toygarı	r	
Woodlark	Orman Toygarı	H, K	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
310	PASSERIFORMES	Alaudidae	09650	*Alauda leucoptera*
311	PASSERIFORMES	Alaudidae	09750	*Alauda gulgula*
312	PASSERIFORMES	Alaudidae	09760	*Alauda arvensis*
313	PASSERIFORMES	Alaudidae	09720	*Galerida cristata*
314	PASSERIFORMES	Alaudidae	09780	*Eremophila alpestris*
315	PASSERIFORMES	Alaudidae	09680	*Calandrella brachydactyla*
316	PASSERIFORMES	Alaudidae	09620	*Melanocorypha bimaculata*
317	PASSERIFORMES	Alaudidae	09610	*Melanocorypha calandra*
318	PASSERIFORMES	Alaudidae	09660	*Melanocorypha yeltoniensis*
319	PASSERIFORMES	Alaudidae	09540	*Eremalauda dunni*
320	PASSERIFORMES	Alaudidae	09700	*Alaudala rufescens*
321	PASSERIFORMES	Pycnonotidae	10350	*Pycnonotus leucotis*
322	PASSERIFORMES	Pycnonotidae	10360	*Pycnonotus xanthopygos*
323	PASSERIFORMES	Hirundinidae	09810	*Riparia riparia*
324	PASSERIFORMES	Hirundinidae	09920	*Hirundo rustica*
325	PASSERIFORMES	Hirundinidae	09910	*Ptyonoprogne rupestris*
326	PASSERIFORMES	Hirundinidae	10010	*Delichon urbicum*
327	PASSERIFORMES	Hirundinidae	09950	*Cecropis daurica*
328	PASSERIFORMES	Hirundinidae	09960	*Petrochelidon fluvicola*
329	PASSERIFORMES	Cettiidae	12200	*Cettia cetti*
330	PASSERIFORMES	Aegithalidae	14370	*Aegithalos caudatus*
331	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13080	*Phylloscopus sibilatrix*
332	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13072	*Phylloscopus orientalis*
333	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13110	*Phylloscopus collybita*
334	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	12930	*Phylloscopus throchiloides*
335	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	12910	*Phylloscopus nitidus*
336	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13100	*Phylloscopus sindianus*
337	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13000	*Phylloscopus inornatus*
338	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13002	*Phylloscopus humei*
339	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13120	*Phylloscopus trochilus*
340	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13090	*Phylloscopus neglectus*
341	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	13030	*Phylloscopus fuscatus*
342	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	12980	*Phylloscopus proregulus*
343	PASSERIFORMES	Phylloscopidae	12950	*Phylloscopus borealis*
344	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12530	*Acrocephalus arundinaceus*
345	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12532	*Acrocephalus griseldis*
346	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12410	*Acrocephalus melanopogon*
347	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12420	*Acrocephalus paludicola*
348	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12430	*Acrocephalus schoenobaenus*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
White-winged Lark	Akkanatlı Toygar	r	
Oriental Skylark	Küçük Tarlakuşu	r	
Eurasian Skylark	Tarlakuşu	H, G, K	
Crested Lark	Tepeli Toygar	H	
Horned Lark	Kulaklı Toygar	H, K	
Greater Short-toed Lark	Bozkır Toygarı	Y, G	
Bimaculated Lark	Küçük Boğmaklı Toygar	Y, g	
Calandra Lark	Boğmaklı Toygar	H	
Black Lark	Kara Toygar	r	
Dunn's Lark	Arabistan Toygarı	r	
Lesser Short-toed Lark	Çorak Toygarı	Y, g	
White-eared Bulbul	Akyanaklı Arapbülbülü	r	
White-spectacled Bulbul	Arapbülbülü	H	
Sand Martin	Kum Kırlangıcı	Y, G	
Barn Swallow	Kır Kırlangıcı	Y, G	
Eurasian Crag Martin	Kaya Kırlangıcı	Y, g, k	
Common House Martin	Ev Kırlangıcı	Y, G	
Red-rumped Swallow	Kızıl Kırlangıç	Y, G	
Streaked-throated Swallow	Çizgiligerdanlı Kırlangıç	r	
Cetti's Warbler	Kamışbülbülü	H, K	
Long-tailed Tit	Uzunkuyruklu Baştankara	H, g, K	
Wood Warbler	Orman Çıvgını	y, G	
Eastern Bonelli's Warbler	Boz Çıvgın	Y, G	
Common Chiffchaff	Çıvgın	H, G, K	
Greenish Warbler	Yeşilimsi Çıvgın	r	
Green Warbler	Yeşil Çıvgın	Y, g	
Mountain Chiffchaff	Kafkas Çıvgını	Y, G	
Yellow-browed Warbler	Sarıkaşlı Çıvgın	g	
Hume's Leaf Warbler	Akkaşlı Çıvgın	r	
Willow Warbler	Söğütbülbülü	G	
Plain Leaf Warbler	Küçük Çıvgın	r	
Dusky Warbler	Esmer Çıvgın	r	
Pallas's Leaf Warbler	Çalıkuşu Çıvgını	r	
Arctic Warbler	Kuzey Çıvgını	r	
Great Reed Warbler	Büyük Kamışçın	Y, G	
Basra Reed Warbler	Basra Kamışçını	r	
Moustached Warbler	Bıyıklı Kamışçın	H, G, K	
Aquatic Warbler	Sarı Kamışçın	r	
Sedge Warbler	Kındıra Kamışçını	Y, G	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
349	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12470	*Acrocephalus agricola*
350	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12480	*Acrocephalus dumetorum*
351	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12510	*Acrocephalus scirpaceus*
352	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12500	*Acrocephalus palustris*
353	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12560	*Iduna caligata*
354	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12562	*Iduna rama*
355	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12550	*Iduna pallida*
356	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12552	*Iduna opaca*
357	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12570	*Hippolais languida*
358	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12580	*Hippolais olivetorum*
359	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12600	*Hippolais polyglotta*
360	PASSERIFORMES	Acrocephalidae	12590	*Hippolais icterina*
361	PASSERIFORMES	Locustellidae	12360	*Locustella naevia*
362	PASSERIFORMES	Locustellidae	12370	*Locustella fluviatilis*
363	PASSERIFORMES	Locustellidae	12380	*Locustella luscinioides*
364	PASSERIFORMES	Cisticolidae	12260	*Cisticola juncidis*
365	PASSERIFORMES	Cisticolidae	12270	*Prinia gracilis*
366	PASSERIFORMES	Leiothrichidae	13770	*Argya altirostris*
367	PASSERIFORMES	Sylviidae	12770	*Sylvia atricapilla*
368	PASSERIFORMES	Sylviidae	12760	*Sylvia borin*
369	PASSERIFORMES	Sylviidae	12730	*Sylvia nisoria*
370	PASSERIFORMES	Sylviidae	12740	*Sylvia curruca*
371	PASSERIFORMES	Sylviidae	12722	*Sylvia crassirostris*
372	PASSERIFORMES	Sylviidae	12700	*Sylvia nana*
373	PASSERIFORMES	Sylviidae	12750	*Sylvia communis*
374	PASSERIFORMES	Sylviidae	12640	*Sylvia conspicillata*
375	PASSERIFORMES	Sylviidae	12650	*Sylvia cantillans*
376	PASSERIFORMES	Sylviidae	12670	*Sylvia melanocephala*
377	PASSERIFORMES	Sylviidae	12660	*Sylvia mystacea*
378	PASSERIFORMES	Sylviidae	12690	*Sylvia ruppeli*
379	PASSERIFORMES	Sylviidae	12680	*Sylvia melanothorax*
380	PASSERIFORMES	Regulidae	13150	*Regulus ignicapilla*
381	PASSERIFORMES	Regulidae	13140	*Regulus regulus*
382	PASSERIFORMES	Troglodytidae	10660	*Troglodytes troglodytes*
383	PASSERIFORMES	Sittidae	14790	*Sitta europaea*
384	PASSERIFORMES	Sittidae	14690	*Sitta krueperi*
385	PASSERIFORMES	Sittidae	14810	*Sitta neumayer*
386	PASSERIFORMES	Sittidae	14800	*Sitta tephronota*
387	PASSERIFORMES	Tichodromidae	14820	*Tichodroma muraria*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Paddyfield Warbler	Doğu Kamışçını	Y	
Blyth's Reed Warbler	Kuzey Kamışçını	r	
Eurasian Reed Warbler	Saz Kamışçını	Y, G	
Marsh Warbler	Çalı Kamışçını	y, G	
Booted Warbler	Küçük Mukallit	G	
Sykes's Warbler	Sazak Mukallidi	r	
Eastern Olivaceous Warbler	Ak Mukallit	Y, G	
Western Olivaceous Warbler	Batı Ak Mukallidi	r	
Upcher's Warbler	Dağ Mukallidi	Y	
Olive-tree Warbler	Zeytin Mukallidi	Y, G	
Melodious Warbler	Şarkıcı Mukallit	r	
Icterine Warbler	Sarı Mukallit	y, G	
Common Grasshopper Warbler	Çekirge Kamışçını	G	
River Warbler	Ağaç Kamışçını	y, G	
Savi's Warbler	Bataklık Kamışçını	Y, G	
Zitting Cisticola	Yelpazekuyruk	H	
Graceful Prinia	Dikkuyruklu Ötleğen	H	
Iraq Babbler	Irak Yedikardeşi	H	
Eurasian Blackcap	Karabaşlı Ötleğen	H, G, k	
Garden Warbler	Boz Ötleğen	Y, G	
Barred Warbler	Çizgili Ötleğen	Y, G	
Lesser Whitethroat	Küçük Akgerdanlı Ötleğen	Y, G	
Eastern Orphean Warbler	Akgözlü Ötleğen	Y, G	
Asian Desert Warbler	Çöl Ötleğeni	r	
Common Whitethroat	Akgerdanlı Ötleğen	Y, G	
Spectacled Warbler	Bozkır Ötleğeni	Y	
Subalpine Warbler	Bıyıklı Ötleğen	Y, G	
Sardinian Warbler	Maskeli Ötleğen	H, g, k	
Menetries's Warbler	Pembegöğüslü Ötleğen	Y, G	
Rüppell's Warbler	Karaboğazlı Ötleğen	Y, g	
Cyprus Warbler	Kıbrıs Ötleğeni	r	
Common Firecrest	Sürmeli Çalıkuşu	H, g, K	
Goldcrest	Çalıkuşu	H, g, K	
Eurasian Wren	Çitkuşu	H, K	
Eurasian Nuthatch	Sıvacı	H	
Krüper's Nuthatch	Anadolu Sıvacısı	H	
Western Rock Nuthatch	Kaya Sıvacısı	H	
Eastern Rock Nuthatch	Büyük Kaya Sıvacısı	H	
Wallcreeper	Duvar Tırmaşıkkuşu	H, K	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
388	PASSERIFORMES	Certhiidae	14860	*Certhia familiaris*
389	PASSERIFORMES	Certhiidae	14870	*Certhia brachydactyla*
390	PASSERIFORMES	Sturnidae	15870	*Acridotheres tristis*
391	PASSERIFORMES	Sturnidae	15840	*Pastor roseus*
392	PASSERIFORMES	Sturnidae	15820	*Sturnus vulgaris*
393	PASSERIFORMES	Turdidae	11860	*Turdus torquatus*
394	PASSERIFORMES	Turdidae	11870	*Turdus merula*
395	PASSERIFORMES	Turdidae	11970	*Turdus atrogularis*
396	PASSERIFORMES	Turdidae	11980	*Turdus pilaris*
397	PASSERIFORMES	Turdidae	12010	*Turdus iliacus*
398	PASSERIFORMES	Turdidae	12000	*Turdus philomelos*
399	PASSERIFORMES	Turdidae	12020	*Turdus viscivorus*
400	PASSERIFORMES	Muscicapidae	10950	*Cercotrichas galactotes*
401	PASSERIFORMES	Muscicapidae	13350	*Muscicapa striata*
402	PASSERIFORMES	Muscicapidae	10990	*Erithacus rubecula*
403	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11060	*Luscinia svecica*
404	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11030	*Luscinia luscinia*
405	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11040	*Luscinia megarhynchos*
406	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11170	*Irania gutturalis*
407	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11130	*Tarsiger cyanurus*
408	PASSERIFORMES	Muscicapidae	13490	*Ficedula hypoleuca*
409	PASSERIFORMES	Muscicapidae	13480	*Ficedula albicollis*
410	PASSERIFORMES	Muscicapidae	13470	*Ficedula semitorquata*
411	PASSERIFORMES	Muscicapidae	13430	*Ficedula parva*
412	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11210	*Phoenicurus ochruros*
413	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11220	*Phoenicurus phoenicurus*
414	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11620	*Monticola saxatilis*
415	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11660	*Monticola solitarius*
416	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11370	*Saxicola rubetra*
417	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11393	*Saxicola rubicola*
418	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11394	*Saxicola maurus*
419	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11460	*Oenanthe oenanthe*
420	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11440	*Oenanthe isabellina*
421	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11550	*Oenanthe monacha*
422	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11490	*Oenanthe deserti*
423	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11480	*Oenanthe hispanica*
424	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11475	*Oenanthe cypriaca*
425	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11470	*Oenanthe pleschanka*
426	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11350	*Oenanthe melanura*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
Eurasian Treecreeper	Orman Tırmaşıkkuşu	H	
Short-toed Treecreeper	Bahçe Tırmaşıkkuşu	H	
Common Myna	Çiğdeci	h	
Rosy Starling	Ala Sığırcık	y, G	
Common Starling	Sığırcık	H, G, K	
Ring Ouzel	Boğmaklı Ardıç	Y, G, k	
Common Blackbird	Karatavuk	H, G, K	
Black-throated Thrush	Karagerdanlı Ardıç	r	
Fieldfare	Tarla Ardıcı	G, K	
Redwing	Kızıl Ardıç	G, K	
Song Thrush	Öter Ardıç	H, G, K	
Mistle Thrush	Ökse Ardıcı	H, G, K	
Rufous-tailed Scrub Robin	Çalıbülbülü	Y, G	
Spotted Flycatcher	Benekli Sinekkapan	Y, G	
European Robin	Kızılgerdan	H, G, K	
Bluethroat	Mavigerdan	y, G, K	
Thrush Nightingale	Benekli Bülbül	G	
Common Nightingale	Bülbül	Y, G	
White-throated Robin	Taşbülbülü	Y	
Red-flanked Bluetail	Mavikuyruklu Bülbül	r	
European Pied Flycatcher	Kara Sinekkapan	G	
Collared Flycatcher	Halkalı Sinekkapan	G	
Semicollared Flycatcher	Alaca Sinekkapan	Y, G	
Red-breasted Flycatcher	Küçük Sinekkapan	y, G	
Black Redstart	Kara Kızılkuyruk	H, G, K	
Common Redstart	Kızılkuyruk	Y,G	
Common Rock Thrush	Taşkızılı	Y, G	
Blue Rock Thrush	Gökardıç	H, K	
Whinchat	Çayır Taşkuşu	Y,G	
European Stonechat	Taşkuşu	H, K	
Siberian Stonechat	Sibirya Taşkuşu	G,k	
Northern Wheatear	Kuyrukkakan	Y, G	
Isabelline Wheatear	Boz Kuyrukkakan	Y, G	
Hooded Wheatear	Keşiş Kuyrukkakanı	r	
Desert Wheatear	Çöl Kuyrukkakanı	y, G	
Black-eared Wheatear	Karakulaklı Kuyrukkakan	Y, g	
Cyprus Wheatear	Kıbrıs Kuyrukkakanı	G	
Pied Wheatear	Alaca Kuyrukkakan	y, G	
Blackstart	Karakuyruk	r	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
427	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11570	*Oenanthe leucopyga*
428	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11500	*Oenanthe finschii*
429	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11540	*Oenanthe lugens*
430	PASSERIFORMES	Muscicapidae	11520	*Oenanthe xanthoprymna*
431	PASSERIFORMES	Cinclidae	10500	*Cinclus cinclus*
432	PASSERIFORMES	Passeridae	15910	*Passer domesticus*
433	PASSERIFORMES	Passeridae	15920	*Passer hispaniolensis*
434	PASSERIFORMES	Passeridae	15950	*Passer moabiticus*
435	PASSERIFORMES	Passeridae	15980	*Passer montanus*
436	PASSERIFORMES	Passeridae	16010	*Carpospiza brachydactyla*
437	PASSERIFORMES	Passeridae	16040	*Petronia petronia*
438	PASSERIFORMES	Passeridae	16020	*Gymnoris xanthocollis*
439	PASSERIFORMES	Passeridae	16110	*Montifringilla nivalis*
440	PASSERIFORMES	Prunellidae	10940	*Prunella collaris*
441	PASSERIFORMES	Prunellidae	10860	*Prunella montanella*
442	PASSERIFORMES	Prunellidae	10880	*Prunella ocularis*
443	PASSERIFORMES	Prunellidae	10900	*Prunella atrogularis*
444	PASSERIFORMES	Prunellidae	10840	*Prunella modularis*
445	PASSERIFORMES	Motacillidae	10170	*Motacilla flava*
446	PASSERIFORMES	Motacillidae	10180	*Motacilla citreola*
447	PASSERIFORMES	Motacillidae	10190	*Motacilla cinerea*
448	PASSERIFORMES	Motacillidae	10200	*Motacilla alba*
449	PASSERIFORMES	Motacillidae	10020	*Anthus richardi*
450	PASSERIFORMES	Motacillidae	10040	*Anthus godlewskii*
451	PASSERIFORMES	Motacillidae	10050	*Anthus campestris*
452	PASSERIFORMES	Motacillidae	10110	*Anthus pratensis*
453	PASSERIFORMES	Motacillidae	10090	*Anthus trivialis*
454	PASSERIFORMES	Motacillidae	10080	*Anthus hodgsoni*
455	PASSERIFORMES	Motacillidae	10120	*Anthus cervinus*
456	PASSERIFORMES	Motacillidae	10144	*Anthus rubescens*
457	PASSERIFORMES	Motacillidae	10140	*Anthus spinoletta*
458	PASSERIFORMES	Fringillidae	16360	*Fringilla coelebs*
459	PASSERIFORMES	Fringillidae	16380	*Fringilla montifringilla*
460	PASSERIFORMES	Fringillidae	17170	*Coccothraustes coccothraustes*
461	PASSERIFORMES	Fringillidae	17100	*Pyrrhula pyrrhula*
462	PASSERIFORMES	Fringillidae	16730	*Rhodopechys sanguineus*
463	PASSERIFORMES	Fringillidae	16760	*Bucanetes githagineus*
464	PASSERIFORMES	Fringillidae	16750	*Bucanetes mongolicus*
465	PASSERIFORMES	Fringillidae	16790	*Carpodacus erythrinus*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
White-crowned Wheatear	Aktepeli Kuyrukkakan	r	
Finsch's Wheatear	Aksırtlı Kuyrukkakan	H, k	
Mourning Wheatear	Karasırtlı Kuyrukkakan	r	
Red-tailed Wheatear	Kızılca Kuyrukkakan	Y, g	
White-throated Dipper	Derekuşu	H	
House Sparrow	Serçe	H	
Spanish Sparrow	Söğüt Serçesi	Y, G, k	
Dead Sea Sparrow	Küçük Serçe	Y	
Eurasian Tree Sparrow	Ağaç Serçesi	H	
Pale Rockfinch	Boz Serçe	Y, g	
Rock Sparrow	Kaya Serçesi	H	
Yellow-throated Sparrow	Sarıboğazlı Serçe	Y, g	
White-winged Snowfinch	Kar Serçesi	H	
Alpine Accentor	Büyük Dağbülbülü	H, K	
Siberian Accentor	Sibirya Dağbülbülü	r	
Radde's Accentor	Sürmeli Dağbülbülü	H, K	
Black-throated Accentor	Karaboğazlı Dağbülbülü	r	
Dunnock	Dağbülbülü	h, G, K	
Western Yellow Wagtail	Sarı Kuyruksallayan	Y, G	
Citrine Wagtail	Sarıbaşlı Kuyruksallayan	Y, G, k	
Grey Wagtail	Dağ Kuyruksallayanı	H, G, K	
White Wagtail	Ak Kuyruksallayan	H, G, K	
Richard's Pipit	Mahmuzlu İncirkuşu	g, k	
Blyth's Pipit	Moğol İncirkuşu	r	
Tawny Pipit	Kır İncirkuşu	Y, G	
Meadow Pipit	Çayır İncirkuşu	G, K	
Tree Pipit	Ağaç İncirkuşu	Y, G	
Olive-backed Pipit	Yeşilsırtlı İncirkuşu	r	
Red-throated Pipit	Kızılgerdanlı İncirkuşu	G, k	
Buff-bellied Pipit	Pasifik İncirkuşu	r	
Water Pipit	Dağ İncirkuşu	H, K	
Common Chaffinch	İspinoz	H, G, K	
Brambling	Dağ İspinozu	G, K	
Hawfinch	Kocabaş	H, G, K	
Eurasian Bullfinch	Şakrak	H, K	
Eurasian Crimson-winged Finch	Alamecek	Y, k	
Trumpeter Finch	Küçük Alamecek	y	
Mongolian Finch	Doğu Alameceği	y	
Common Rosefinch	Çütre	Y, g	

	Takım	Familya	EURING	Bilimsel Adı
466	PASSERIFORMES	Fringillidae	16490	*Chloris chloris*
467	PASSERIFORMES	Fringillidae	16740	*Rhodospiza obsoleta*
468	PASSERIFORMES	Fringillidae	16620	*Linaria flavirostris*
469	PASSERIFORMES	Fringillidae	16600	*Linaria cannabina*
470	PASSERIFORMES	Fringillidae	16630	*Acanthis flammea*
471	PASSERIFORMES	Fringillidae	16660	*Loxia curvirostra*
472	PASSERIFORMES	Fringillidae	16530	*Carduelis carduelis*
473	PASSERIFORMES	Fringillidae	16390	*Serinus pusillus*
474	PASSERIFORMES	Fringillidae	16400	*Serinus serinus*
475	PASSERIFORMES	Fringillidae	16540	*Spinus spinus*
476	PASSERIFORMES	Emberizidae	18820	*Emberiza calandra*
477	PASSERIFORMES	Emberizidae	18570	*Emberiza citrinella*
478	PASSERIFORMES	Emberizidae	18560	*Emberiza leucocephalos*
479	PASSERIFORMES	Emberizidae	18600	*Emberiza cia*
480	PASSERIFORMES	Emberizidae	18670	*Emberiza buchanani*
481	PASSERIFORMES	Emberizidae	18650	*Emberiza cineracea*
482	PASSERIFORMES	Emberizidae	18660	*Emberiza hortulana*
483	PASSERIFORMES	Emberizidae	18680	*Emberiza caesia*
484	PASSERIFORMES	Emberizidae	18580	*Emberiza cirlus*
485	PASSERIFORMES	Emberizidae	18740	*Emberiza pusilla*
486	PASSERIFORMES	Emberizidae	18730	*Emberiza rustica*
487	PASSERIFORMES	Emberizidae	18810	*Emberiza melanocephala*
488	PASSERIFORMES	Emberizidae	18800	*Emberiza bruniceps*
489	PASSERIFORMES	Emberizidae	18770	*Emberiza schoeniclus*
490	PASSERIFORMES	Calcariidae	18470	*Calcarius lapponicus*
491	PASSERIFORMES	Calcariidae	18500	*Plectrophenax nivalis*

İngilizce Adı	Türkçe Adı	Statü	NOT
European Greenfinch	Florya	H, G, K	
Desert Finch	Boz Alamecek	H	
Twite	Sarıgagalı Ketenkuşu	H, K	
Common Linnet	Ketenkuşu	H, G, K	
Common Redpoll	Huş İsketesi	r	
Red Crossbill	Çaprazgaga	H, g, K	
European Goldfinch	Saka	H, G, K	
Red-fronted Serin	Kara İskete	H, K	
European Serin	Küçük İskete	H	
Eurasian Siskin	Karabaşlı İskete	h, G, K	
Corn Bunting	Tarla Kirazkuşu	H, G, K	
Yellowhammer	Sarı Kirazkuşu	h, G, K	
Pine Bunting	Akbaşlı Kirazkuşu	r	
Rock Bunting	Kaya Kirazkuşu	H	
Grey-necked Bunting	Doğu Kirazkuşu	Y, G	
Clnereous Bunting	Boz Kirazkuşu	Y, G	
Ortolan Bunting	Kirazkuşu	Y, G	
Cretzschmar's Bunting	Kızıl Kirazkuşu	Y, G	
Cirl Bunting	Bahçe Kirazkuşu	H	
Little Bunting	Küçük Kirazkuşu	r	
Rustic Bunting	Akkaşlı Kirazkuşu	r	
Black-headed Bunting	Karabaşlı Kirazkuşu	Y, G	
Red-headed Bunting	Kızılbaşlı Kirazkuşu	r	
Common Reed Bunting	Bataklık Kirazkuşu	H, G, K	
Lapland Longspur	Mahmuzlu Kirazkuşu	r	
Snow Bunting	Alaca Kirazkuşu	r	

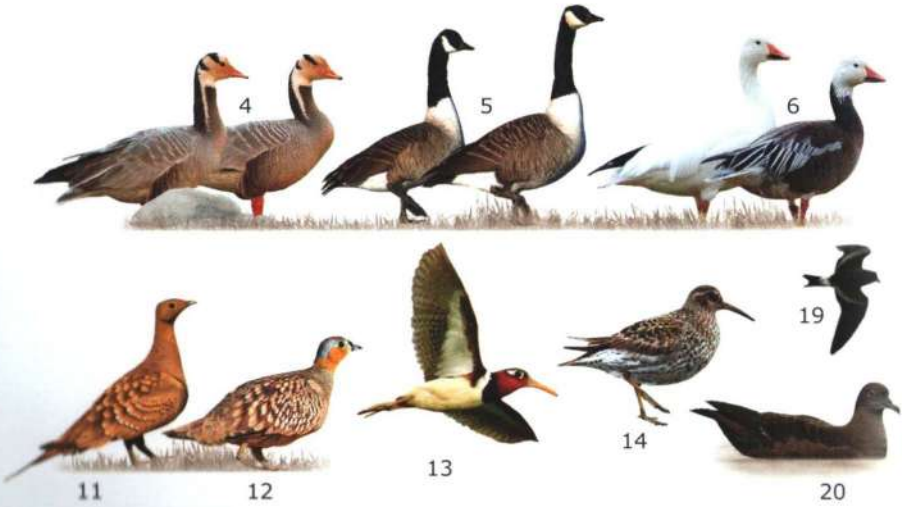

www.trakus.org

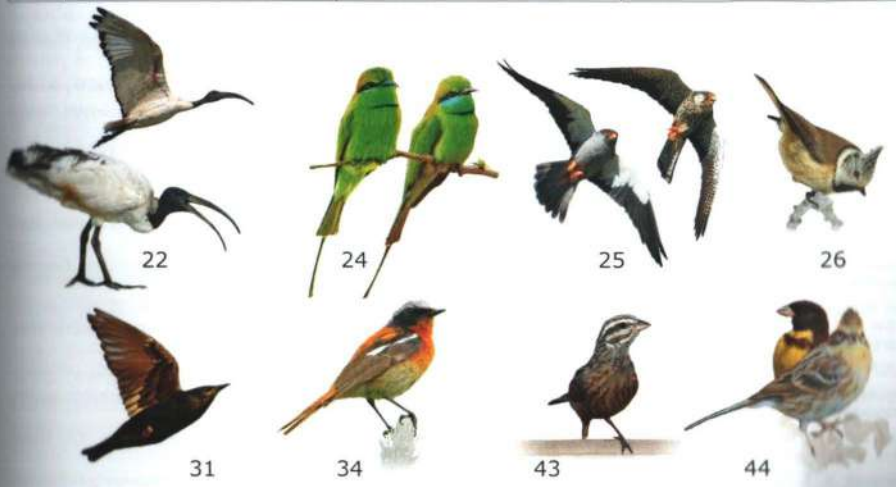
LİSTE DIŞI TÜRLER

Şu ana kadar Türkiye kuşları ile ilgili yayımlanmış kuş gözlem raporu, kitap gibi çeşitli yayınlarda ve bazı kuş gözlem kaydı içeren veri tabanlarında verilen kuş türlerine ilişkin yeterli tanımlama ve kanıt olmadığı için aşağıda listelenen türler tartışmalı olarak kabul edilmiş ve Trakus Türkiye Kuş Türleri Listesi'ne dâhil edilmemiştir.

	Bilimsel Adı	İngilizce Adı	Türkçe Adı
1	*Tetrao urogallus*	Western Capercaillie	Büyük Ormantavuğu
2	*Tetraogallus caucasicus*	Caucasian Snowcock	Kafkas Urkekliği
3	*Alectoris graeca*	Rock Partridge	Kaya Kekliği
4	*Anser indicus*	Bar-headed Goose	Hint Kazı
5	*Branta canadensis*	Canada Goose	Kanada Kazı
6	*Anser caerulescens*	Snow Goose	Kar Kazı
7	*Nettapus coromandelianus*	Cotton Pygmy Goose	Pamuk Ördek
8	*Mareca falcata*	Falcated Duck	Büyük Çamurcun
9	*Somateria spectabilis*	King Eider	Süslü Pufla
10	*Oxyura jamaicensis*	Ruddy Duck	Karabaşlı Dikkuyruk
11	*Pterocles exustus*	Chestnut-bellied Sandgrouse	Kahverengi Bağırtlak
12	*Pterocles coronatus*	Crowned Sandgrouse	Taçlı Bağırtlak
13	*Rostratula benghalensis*	Greater Painted-snipe	Boyalı Çulluk
14	*Calidris maritima*	Purple Sandpiper	Mor Kumkuşu
15	*Calidris subruficollis*	Buff-breasted Sandpiper	Çayırkoşarı
16	*Glareola maldivarum*	Oriental Pratincole	Kısakuyruklu Bataklıkkırlangıcı
17	*Ichthyaetus relictus*	Relict Gull	İçdeniz Martısı
18	*Sterna dougallii*	Roseate Tern	Pembe Sumru
19	*Oceanodroma leucorhoa*	Leach's Storm Petrel	Çatalkuyruklu Fırtınakırlangıcı

20	*Ardenna grisea*	Sooty Shearwater	Külrengi Yelkovan
21	*Puffinus assimilis*	Little Shearwater	Küçük Yelkovan
22	*Threskiornis aethiopicus*	African Sacred İbis	Kutsal Aynak
23	*Haliaeetus leucoryphus*	Pallas's Fish Eagle	Moğol Kartalı
24	*Merops orientalis*	Green Bee-eater	Küçük Yeşil Arıkuşu
25	*Falco amurensis*	Amur Falcon	Amur Doğanı
26	*Lophophanes cristatus*	European Crested Tit	Tepeli Baştankara
27	*Ramphocoris clotbey*	Thick-billed Lark	Kalıngagalı Toygar
28	*Ptyonoprogne obsoleta*	Pale Crag Martin	Küçük Kaya Kırlangıcı
29	*Scotocerca inquieta*	Streaked Scrub Warbler	Sürmeli Küçük Ötleğen
30	*Sylvia undata*	Dartford Warbler	Funda Ötleğeni
31	*Sturnus unicolor*	Spotless Starling	Kara Sığırcık
32	*Geokichla sibirica*	Siberian Thrush	Sibirya Ardıcı
33	*Muscicapa dauurica*	Asian Brown Flycatcher	Esmer Sinekkapan
34	*Phoenicurus erythronotus*	Eversmann's Redstart	Kızılsırtlı Kızılkuyruk
35	*Phoenicurus erythrogastrus*	Güldenstädt's Redstart	Büyük Kızılkuyruk
36	*Oenanthe moesta*	Red-rumped Wheatear	Büyük Kızılca Kuyrukkakan
37	*Oenanthe picata*	Variable Wheatear	Doğu Kuyrukkakanı
38	*Cinnyris osea*	Palestine Sunbird	Filistin Nektarkuşu
39	*Carpodacus rubicilla*	Great Rosefinch	Büyük Çütre
40	*Loxia pytyopsittacus*	Parrot Crossbill	Kalıngagalı Çaprazgaga
41	*Carduelis citrinella*	Citril Finch	Alp İsketesi
42	*Serinus syriacus*	Syrian Serin	Suriye İsketesi
43	*Emberiza striolata*	Striolated Bunting	Gribaşlı Kirazkuşu
44	*Emberiza aureola*	Yellow-breasted Bunting	Söğüt Kirazkuşu

KAYNAKLAR

Andrews, J. (1977). A new raptor migration route through the North of east Turkey. Ornithological Research Society of Turkey, Bulletin No: 14: 2-5.

Atahan, A., Atahan, M., Gül, O. & Gül, M. (2009). Hatay Kuş Gözlem Raporu 2008. Subaşı Kuş, Antakya-Hatay.

Atahan, A., Gül, O. & Atahan, M. (2008). Hatay Kuş Gözlem Raporu: 1997-2007. Subaşı Kuş, Antakya-Hatay.

Bacak, E., Özkoç, Ö. Ü., Bilgin, S. & Beşkardeş, V. (2015). İstanbul Kuşları. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı, I. Bölge Müdürlüğü.

Barış, Y. S. (1989). Turkey's bird habitats and ornithological importance. Sandgrouse, 11: 42-52.

Barış, Y. S., Sağlam, Ö., Erciyas, K., Yavuz, N. & Özsemir, C. (2010). Önemli Bir Doğa Mirası: Kızılırmak Deltası-Kuşlar. Doğa ve Yaban Hayatı Koruma Derneği Yayınları 1, Samsun.

Bekir, S. (2008). Çoruh Vadisi Kuşları. Doğu Anadolu Turizmi Geliştirme Projesi: İspir, Uzundere, Yusufeli Kuş Gözlem Araştırmaları, 98 s.

Blricik, M., Deniz, H., Mungan, R., Akarsu, F., Ataol, M., Cırık, Ö., Çoban, E. & Balkız, Ö. (2008). Sürmeli Kızkuşu (Vanellus gregarius) 2008 Arazi Raporu. Doğa Derneği, 27 s.

Bouwman, R. G. (1987). Crap Plover in Turkey July 1986. Dutch Birding, 9: 65-67

Boyla, K.A., Sinav, L. & Dizdaroğlu, D.E. (2019). Türkiye Üreyen Kuş Atlası. WWF-Türkiye, Doğal Hayatı Koruma Vakfı. İstanbul, 88 s.

Brazil, M. (2009). Birds of East Asia: China, Taiwan, Korea, Japan, and Russia. A & C Black, 528 s.

Chandler, R., (2009). Shorebirds of the Northern Hemisphere, Christopher Helm Publishers Ltd., 480 s.

Christensen, S., Nielsen, B. P., Porter, R. F. & Willis, I. (1972). Flight identification of European raptors. British Birds.180 s.

Clark, W.S. & Yosef, R. (1998). In-Hand Identification Guide to Palearctic Raptors. IBCE Tech. Publ., 7 (2): 1-67.

Corso, A. (1997). Variability of identification characters of Isabelline Wheatear. Dutch Birding, 19: 153-165.

Çapacı, K. & Demirci, B. (2016). Avrupa, Asya ve Kuzey Amerika'nın Kıyı Kuşları (Message, S. & Taylor, D. 2005'ten çeviri). Dev Belgesel, 226 s.

van Duivendijk, N. (2010). Advanced Bird ID Guide. The Western Palearctic. New Holland Publishers, Londra, 308 s.

Erciyas Yavuz, K., Yavuz, N., Bilgin, C. C., Welch, H. J., Welch, G. & Balkız, Ö. 2020. Priority Bird Species. Page 154-179. In: Özüt, D., Tufanoğlu, G.Ç., Zeydanlı U. (editors) 2020. Integrating Biodiversity into Forestry Practitioner's Guide. Ankara, Nature Conservation Center, 306 s.

Erciyas Yavuz, K., Yavuz, N. & Karataş, A. (2018): Türkiye'nin Kirazkuşları (Passeriformes: Emberizidae) "Buntings of Turkey (Passeriformes: Emberizidae)", Doğanın Sesi, 1 (2): 18-31.

Erciyas Yavuz, K., Zduniak, P. & Barış, Y.S. (2015). Spring and autumn migration of the Red-breasted Flycatcher through the Kızılırmak delta, Turkey, Current Zoology, 61 (2): 412-420.

Erciyas Yavuz, K. (2014). Türkiye'deki Kuş Hareketliliği Haritaları Kitabı, Orman ve Su İşleri Bakanlığı, Gökçe Ofset Matbaacılık, 218 s.

Erciyas, K. (2003). Overview of Ferruginous Duck in Turkey. In: Petkov, N., Hughes, B. & Gallo-Orsi, U. (eds), Ferruginous Duck: From research to conservation. International Meeting Proceedings, 11-14 October 2002, Sofia, Bulgaria. BirdLife Conservation Series No. 6. BirdLife International – BSPB – TWSG, Sofia, s. 78-79.

Erciyas, K. (2011). Wintering Waterbird Census in the Azov – Black Sea Coastal Wetlands of Ukraine, Georgia and Turkey. Wetlands International Black Sea programme, Kiev, s. 25-32.

Erciyas, K. & Özçam, P. (2002). Türkiye için yeni tür kaydı: Kuzey Çıvgını (Phylloscopus borealis). İbibik, 3: 32.

Erciyas, K., Özçam, P., Yavuz, N., Demirtaş, S. & Sağlam, Ö. (2008). First record of Lesser Yellowlegs Tringa flavipes for Turkey. Sandgrouse 30 (1): 108-110.

Flint, P. (1995). Separation of Cyprus Pied Wheatear from Pied Wheatear. British Birds, 88: 230-241.

Forsman, D. (2016): The Raptors of Europe and the Middle East: A Handbook of Field Identification. Bloomsbury Natural History, 544 s.

Gill, F & Donsker, D. (eds) (2020). IOC World Bird List (v 10.2). Doi 10.14344/IOC.ML.10.1. http://www.worldbirdnames.org/

Hayman, P. & Hume, R. (2005). Kuş Gözlemcisinin Cep Kitabı: Avrupa'nın Kuşları. Kuş Araştırmaları Derneği Yayınları, 284 s.

del Hoyo, J., Collar, N. J., Christie, D. A., Elliott, A., Fishpool, L. D. C., Boesman, P. & Kirwan, G. M. (2016): HBW and BirdLife International Illustrated Checklist of the Birds of the World. Vol. II: Passerines, Lynx Edicions, Barcelona, 1013 s.

IUCN (2020). The IUCN Red List of Threatened Species. https://www.iucnredlist.org, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

Jiguet, F. & Audevard, A. (2017). Birds of Europe, North Africa and the Middle East: A photographic guide, Princeton University Press, 443 s.

Kahraman, H., Hatinoğlu, B. & Şeremet, T. (2017). Doğu Karadeniz Kuşları. T.C. Orman ve Su Işl. Bak. XII. Bölge Müd. (Sakarya Mat., Trabzon).

Karataş, A. & Sözen, M. (2008). Kuşlar (Aves), s. 182-291, Karataş et al., Aladağlar'dan Bolkarlar'a Niğde'nin Biyolojik Çeşitliliği. Hamle Gazetesi Matbaası, Niğde, xi+345 s.

Karataş, A. (2016a). Yılanboyun Anısına (Anhinga rufa). National Geographic (Türkiye), 2016 (Mart). 16.

Karataş, A. (2016b). Batağanlar - Suya Aşık Kuşlar (Podicipediformes). Magma, 10: 120-129.

Karataş, A. (2017). Türkiye'de Ornitolojinin Tarihçesi. Gastronomiden Bilime, s. 10-23.

Karataş, A., Karataş, A., Bulut, Ş. & Doğan, M. (2017). Arıkuşları (Coraciiformes: Meropidae). Tabiat ve İnsan, 51 (197): 3-15

Karataş, A., Bulut, Ş. & Karataş, A. (2019). New distribution records of Bohemian Waxwing Bombycilla garrulus (Linnaeus, 1758) from Turkey, Biharean Biologist, 13 (1): 58-59.

Karataş, A., Filiz, H., Erciyas-Yavuz, K., Özeren, S. C. & Tok, C. V. (2021). The Vertebrate Biodiversity of Turkey. Chapter 10., s.175-274, In: Öztürk, M., Altay, V. & Efe, R. (eds) Biodiversity, Conservation and Sustainability in Asia – Vol. I: West Asia and Caucasus, Springer-Nature.

Keşaplı Can, Ö. & Keşaplı Didrickson, Ö. (2009). Türkiye Ulusal Halkalama Raporu 2002-2008. Kuş Araştırmaları Derneği, 58 s.

Kirwan, G. M., Boyla, K. A., Castell, P. Demirci, B., Özen, M., Welch, H., Marlow, T. (2008). The Birds of Turkey, Christopher Helm, London, 512 s.

Kirwan, G. M., Metehan, Ö., Erturhan, M., Atahan, A. Turkey Bird Report 2007 – 2011. Sandgrouse, 36: 146-175.

Mullarney, K., Svensson, L., Zetterström, D. & Grant, P. J. (1999). The Complete Guide to the Birds of Europe, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 398 s.

Olsen, K. M. (2003). Gulls of Europe, Asia and North America. Christopher Helm, London, 608 s.

Özkoç, Ö. Ü., Oğuz, D., Nacar, C., Erciyas-Yavuz, K. & Barış, Y. S. (2020). Red-flanked Bluetail Tarsiger cyanurus recorded at the Turkish Black Sea coast for the first time. Zoology in the Middle East, 66 (1): 91-93.

Parslow, J., Heinzel, H. & Fitter, R. (2018). Türkiye ve Avrupa'nın Kuşları. Kuzey Afrika ve Ortadoğu Dahil (çev. K. A. Boyla), Doğal Hayatı Koruma Derneği, İstanbul, 384 s.

Perktaş, U. & Albayrak, A. (2015). Ornitoloji Ders Notları (yayınlanmamış), Hacettepe Üniversitesi, Biyoloji Bölümü, Beytepe, Ankara, 78 s.

Perrins, C. (1987). Vögel: Biologie, Bestimmen, Ökologie. Verlag Pual Parey, Hamburg, 320 s.

Porter, R. & Aspinal, S. (2010). Birds of the Middle East. 2. Baskı, Princeton Field Guides, Princeton and Oxford, 384 s.

Porter, R. F., Christensen, S. & Schiermacker-Hansen, P. (2009). Türkiye ve Ortadoğu'nun Kuşları (arazi rehberi) (çev. K. A. Boyla & K. Çapacı), Dev Belgesel, Uzerler Matbaası, Ankara. 455 s.

Roselaar, C. S. (1995). Taxonomy, morphology and distribution of the Songbirds of Turkey – an atlas of biodiversity of Turkish passerine birds. Pica Press, Haarlem, 240 s.

Shirihai, H., Kirwan, G., & Helbig, A. (2011). A new taxon in the Mourning Wheatear. Bulletin of the British Ornithologists' Club, 131 (4): 270-291.

Shirihai, H., Svensson, L. (2018). Handbook of Western Palearctic Birds, Volume I & II, Helm, London, 639 s.

Svensson, L., 1992. Identification Guide to European Passerines. Stockholm, 368 s.

Svensson, L., Mullarney, K. & Zetterström, D. (2010), Collins Bird Guide. The most complete guide to the birds of Britain and Europe. 2. Baskı, Harper Collins Publishers Ltd., Londra, 445 s.

TRAKUŞ (2020). Türkiye'nin Anonim Kuşları, www.trakus.org

Turan, N. (1990). Türkiye'nin Av ve Yaban Hayvanları: Kuşlar. OGM. Eğitim Dairesi Başkanlığı Yayın ve Tanıtma Şube Müdürlüğü Matbaası, Ankara.

Ullman, M. (1994). Identification of Pied Wheatear and Eastern Black-eared Wheatear. Dutch Birding 16: 186-194.

Ullman, M. 2003. Separation of Western and Eastern Black-eared Wheatear. Dutch Birding 25: 77-97.

Wilson, M., Koshkin, Sherbakov, B., Karpov, F., Gavrilov, a., Schielzeth, H., Brombacher, M., Collar, N.J. & Cresswell, W. (2006). Nest survival and productivity of the critically endangered Sociable Lapwing Vanellus gregarius, Ibis, 148: 489-502.

Yarar, M. & Magnin, G. (1997). Türkiye'nin Önemli Kuş Alanları. Doğal Hayatı Koruma Derneği, İstanbul, Türkiye 313 s.

http://www.avibirds.com/html/Allens_Gallinule.html, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

https://www.birdlife.org, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

https://www.bto.org, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

http://dogalhayat.org/, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

https://www.ebird.org, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

https://www.facebook.com/groups/dogukaradenizkuslari, ziyaret tarihi: 31.12.2020.

https://www.google.com/maps, ziyaret tarihi: 07.12.2020.

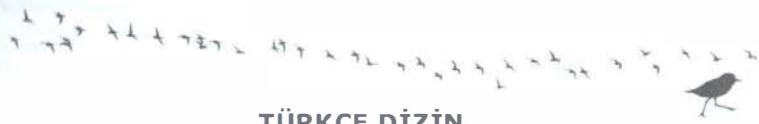
https://www.hbw.com, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

https://www.nhm.ac.uk, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

http://www.oiseaux.net, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

http://www.oiseaux-birds.com, ziyaret tarihi: 01.09.2019.

http://www.trakus.org, ziyaret tarihi: 01.09.2020.

TÜRKÇE DİZİN

Ağaçkakan(-ı), Aksırtlı 216
Alaca 214
Kara 213
Küçük 216
Küçük yeşil 212
Orman alaca 214
Ortanca 215
Yeşil 212
Ağaçkakangiller 31, 212-217
Akbaba, Kara 100
Kızıl 101
Küçük 98
Sakallı 99
Alakarga 240
Alamecek(-ği), 328
Boz 328
Doğu 329
Küçük 329
Altıngöz 63
Angıt 51
Arapbülbülü, 256
Akyanaklı 256
Arapbülbülügiller 35, 256
Ardıç(-cı), Boğmaklı 294
Karagerdanlı 295
Kızıl 296
Ökse 297
Öter 297
Sibirya 397
Tarla 296
Ardıçkuşugiller 40, 294-297
Arıkuşu, 211
Küçük yeşil 397
Yeşil 211
Arıkuşugiller 30, 211
Atmaca(-sı), 110
Yaz 112
Atmacagiller 23, 98-121
Aynak, Kel 82-83
Kutsal 397
Aynakgiller 20, 82-85

Bağırtlak, 190
Benekli 191
Kahverengi 396
Kılkuyruk 190
Paçalı 191
Taçlı 396
Bağırtlakgiller 27, 190-191
Bahri 77
Balaban, 90
Küçük 90
Balıkçıl(-ı), Alaca 86
Büyük ak 88
Erguvani 87
Gece 86
Gri 87
Kıyı 89
Küçük ak 88
Sığır 89
Balıkçılgiller 21, 86-90
Balıkkartalıgiller 22, 96-97
Baştankara(-sı), Akyanaklı 247
Bıyıklı 244
Büyük 246
Çam 247
Kayın 247
Mavi 246
Tepeli 397
Uzunkuyruklu 243
Baştankaragiller 33, 246-247
Batağan, Karaboyunlu 75
Kızılboyunlu 76
Küçük 74
Kulaklı 75
Batağangiller 19, 74-77
Bataklıkkırlangıcı, 163
Karakanatlı 163
Kısakuyruklu 396
Bataklıkkırlangıcıgiller 26, 162-163
Baykuş(-u), Alaca 199
Balık 203
Kır 198
Kulaklı orman 199
Paçalı 200
Peçeli 198
Baykuşgiller 28, 198-203
Bıldırcın 68
Bıldırcınkılavuzu 124
Bıyıklıbaştankaragiller 34, 244
Boyunçeviren 217
Bülbül, 301
Benekli 301
Mavikuyruklu 305

Cılıbıt(-ı), Akça 135
Büyük 136
Dağ 137
Doğu 137
Halkalı 134
Halkalı küçük 135
Moğol 136
Cılıbıtgiller 25, 134-143

Çakır 111
Çalıbülbülü 300
Çalıkuşu, 286
Sürmeli 286
Çalıkuşugiller 38, 286
Çamurçulluğu, 147
Kıyı 146
Çamurcun, 53
Büyük 396
Çaprazgaga, 339
Kalıngagalı 397
Çayırkoşarı 396
Çaylak, Ak 113
Kara 114
Kızıl 114
Çekirgekamışçınıgiller 37, 266-267
Çeltikçi 84
Çıkrıkçın 52
Çıvgın(-ı), 260
Akkaşlı 265
Boz 262
Çalıkuşu 264
Esmer 263
Kafkas 261
Küçük 261
Kuzey 263
Orman 262
Sarıkaşlı 264
Yeşil 265
Yeşilimsi 265
Çıvgıngiller 36, 260-265
Çiğdeci 292
Çinte (=kirazkuşu) 340-348
Çitkuşu 287
Çitkuşugiller 287
Çobanaldatan(-ı), 206
Çöl 206
Çobanaldatangiller 29, 206
Çölkoşarı 162
Çulhakuşu 245
Çulhakuşugiller 34, 245
Çulluk, 154
Boyalı 396
Çullukgiller 26, 144-161
Çütre, 336
Büyük 397

Dağbülbülü, 320
Büyük 320
Karaboğazlı 321
Sibirya 321
Sürmeli 321
Dağbülbülügiller 41, 320-321
Dağhorozu 64
Dalgıç(-cı), Buz 70
Karagerdanlı 71
Kızılgerdanlı 71
Dalgıçgiller 18, 70-71
Delice(-si), Bozkır 116
Çayır 117
Gökçe 116
Saz 115
Denizdüdükçünü, 160
Büyük 161
Kızıl 161
Derekuşu 287
Derekuşugiller 41, 287
Dikkuyruk, 59
Karabaşlı 396
Doğan(-ı), Ada 219
Ala 220
Amur 397
Bıyıklı 223
Boz 221
Delice 221
Gök 222
Gri 218
Ulu 223
Doğangiller 31, 218-225
Dövüşkenkuş 149
Duvartırmaşıkkuşugiller 39, 291
Düdükçün(-ü), Bataklık 156
Benekli 159
Dere 159
Orman 157
Terek 160
Yeşil 157

Ebabil, 204
Akkarınlı 204
Boz 205
Küçük 205
Ebabilgiller 29, 204-205

Fiyu 54
Fırtınakırlangıcı, 72
Çatalkuyruklu 396
Fırtınakırlangıcıgiller 18, 72
Flamingo, 78
Küçük 79
Flamingogiller 20, 78-79
Florya 337

Gökardıç 299
Gökkuzgun(-u), 207
Hint 206
Gökkuzgungiller 29, 206-207
Guguk, 196
Tepeli 197
Gugukgiller 28, 196-197

Güvercin(-i), Gökçe 193
Kaya 192
Güvercingiller 27, 192-195

Hurmayiyen 242
Hurmayiyengiller 33, 242

Irak yedikardeşi 277

İbibik 210
İbibikgiller 30, 210
İncirkuşu, Ağaç 327
Çayır 326
Dağ 326
Kır 325
Kızılgerdanlı 325
Mahmuzlu 324
Moğol 324
Pasifik 327
Yeşilsırtlı 327
İpekkuyruk 242
İpekkuyrukgiller 33, 242
İshakkuşu 201
Çizgili 201
İskete(-si), Alp 397
Huş 335
Kara 335
Karabaşlı 333
Küçük 333
Suriye 397
İspinoz(-u), 331
Dağ 330
İspinozgiller 42, 328-339

Kamışbülbülü 266
Kamışbülbülügiller 35, 266
Kamışçın(-ı), Ağaç 267
Basra 268
Bataklık 267
Bıyıklı 269
Büyük 268
Çalı 270
Çekirge 266
Doğu 271
Kındıra 269
Kuzey 271
Sarı 269
Saz 270
Karabatak, 95
Küçük 94
Tepeli 95
Karabatakgiller 22, 94-95
Karatavuk 295
Karakuyruk 315
Karga(-sı), Ala 240
Ekin 238
Göknar 241
Kırmızıgagalı dağ 234
Küçük 238
Leş 239
Sarıgagalı dağ 235

Kargagiller 32, 234-241
Kartal(-ı), Akkuyruklu 102
Balık 96-97
Bozkır 105
Büyük orman 106
Cambaz 108
Kaya 103
Küçük 108
Küçük orman 107
Moğol 397
Şah 104
Yılan 109
Kaşıkçı 85
Kaşıkgaga 52
Kaz(-ı), Akyanaklı 46
Boz 46
Hint 396
Kanada 396
Kar 396
Küçük tarla 45
Nil 51
Sibirya 47
Tarla 45
Yosun 47
Keklik(-ği), Çil 66
Kaya 396
Kınalı 66
Kum 67
Ur- 65
Kelaynak 82-83
Kerkenez, 224
Küçük 225
Kervançulluğu, 144
İncegagalı 144
Sürmeli 145
Ketenkuşu 334
Sarıgagalı 334
Kılıçgaga 133
Kılıçgagagiller 25, 132-133
Kılkuyruk 54
Kırlangıç(cı), Çizgiligerdanlı 258
Ev 258
Kaya 259
Kır 257
Kızıl 257
Kum 259
Küçük kaya 397
Kırlangıçgiller 35, 257-259
Kızılbacak, 158
Kara 158
Kızılgerdan 304
Kızılkuyruk, 303
Büyük 397
Kara 303
Kızılsırtlı 397
Kızkuşu, 139
Akkuyruklu 140
Büyük 141
Gribaşlı 141
Mahmuzlu 138
Sürmeli 140

www.trakus.org

Kirazkuşu, 341
Akbaşlı 344
Akkaşlı 343
Alaca 349
Bahçe 344
Bataklık 342
Boz 346
Doğu 341
Grlbaşlı 397
Karabaşlı 347
Kaya 345
Kızıl 340
Kızılbaşlı 347
Küçük 343
Mahmuzlu 349
Sarı 346
Söğüt 397
Tarla 348
Kirazkuşugiller 43, 340-348
Kocabaş 338
Kocagöz 129
Kocagözgiller 24, 129
Korsanmartı, 188
Büyük 187
Kütkuyruklu 189
Uzunkuyruklu 187
Korsanmartıgiller 27, 187-189
Kuğu 48
Küçük 49
Ötücü 49
Kukumav 200
Kumkuşu, Ak 151
Aksokumlu 153
Büyük 150
Çizgili 148
Karakarınlı 152
Kızıl 150
Küçük 152
Mor 396
Sarıbacaklı 153
Sürmeli 151
Kumru(-su), 195
Kap 195
Küçük 195
Kuyrukkakan(-ı), 310
Aksırtlı 311
Aktepeli 315
Alaca 312
Boz 310
Büyük kızılca 397
Çöl 313
Doğu 397
Karakulaklı 311
Karasırtlı 314
Keşiş 314
Kıbrıs 312
Kızılca 313
Kuyruksallayan(-ı), Ak 323
Dağ 322
Sarı 323
Sarıbaşlı 322
Kuyruksallayangiller 42, 322-327
Kuzgun, 236
Çöl 237
Kınkuyruklu 237

Leylek 80
Kara 81
Sarıgagalı 81
Leylekgiller 20, 80-81

Mahmuzlukirazkuşugiller 43,349
Martı(-sı), Ada 182
Akdeniz 177
Büyük karabaş 183
Büyük karasırtlı 185
Gümüş 170,174-175
Hazar 171,174-175
İçdeniz 396
İncegagalı 179
Karaayaklı 180
Karabaş 178
Karasırtlı 184
Kızıldeniz 186
Küçük gümüş 176
Küçük 180
Kutup 186
Kuzey gümüş 173,174-175
Van gölü 172,174-175
Martıgiller 26, 164-186
Mavigerdan 302
Mezgeldek 123
Mukallit(-di), Ak 272
Batı ak 272
Dağ 275
Küçük 273
Sarı 274
Şarkıcı 274
Sazak 273
Zeytin 275

Nektarkuşu, Filistin 397

Ormanhorozu 64
Ormantavuğu, Büyük 396

Ördek(-ği), Boz 55
Kadife 61
Kara 61
Macar 58
Pamuk 396
Yaz 55
Ördekgiller 18, 44-63
Örümcekkuşu, Büyük 231
Karaalınlı 230
Kızılbaşlı 228
Kızılkuyruklu 233
Kızılsırtlı 232
Maskeli 229
Türkistan 233
Uzunkuyruklu 229
Örümcekkuşugiller 32, 228-233
Ötleğen(-i), Akgerdanlı 282
Akgözlü 283
Bıyıklı 280
Boz 281
Bozkır 283
Çizgili 285
Çöl 281
Dikkuyruklu 276
Funda 397
Karabaşlı 284
Karaboğazlı 279
Kıbrıs 279
Küçük akgerdanlı 282
Maskeli 278
Pembegöğüslü 278
Sürmeli küçük 397
Ötleğengiller 38, 278-285

Papağan(-ı), İskender 226
Yeşil 226
Papağangiller(-i)
Eskidünya 31, 226
Patka, Elmabaş 56
Karabaş 57
Pasbaş 56
Tepeli 57
Peçelibaykuşgiller 28, 198
Pelikan, Ak 92
Küçük 93
Tepeli 93
Pelikangiller 21, 92-93
Poyrazkuşu 130
Poyrazkuşugiller 130
Pufla, 60
Süslü 396
Puhu 202

Saka 332
Sakarca, 44
Küçük 44
Sakarmeke 126
Saksağan 239
Sarıasma 227
Sarıasmagiller 32, 227
Sarıbacak, Küçük 157
Sazhorozu, 127
Küçük 127
Sazkamışçınıgiller 36, 268-275
Serçe(-si), 317
Ağaç 316
Boz 318
Kar 319
Kaya 319
Küçük 316
Sarıboğazlı 318
Söğüt 317
Serçegiller 41, 316-319
Sığırcık, 293
Ala 292
Kara 397
Sığırcıkgiller 40, 292-293
Sıvacı(-sı) 289
Anadolu 288
Büyük kaya 288
Kaya 289
Sıvacıgiller 39, 288-289
Sinekkapan, Alaca 306
Benekli 307
Esmer 397
Halkalı 306
Kara 307
Küçük 305

Sinekkapangiller 40, 298-315
Söğütbülbülü 260
Suçulluğu 155
Küçük 155
Sukılavuzu 124
Sumru, 164
Akkanatlı 169
Bıyıklı 168
Gülen 168
Hazar 167
Kara 169
Karagagalı 166
Küçük 165
Kutup 165
Pembe 396
Tepeli 166
Suna 50
Sutavuğu 126
Suyelvesi, Bataklık 125
Benekli 125
Çizgili 124
Küçük 125
Sülün 69
Sülüngiller 18, 64-69
Sümsükgiller 21, 91
Sümsükkuşu 91
Sütlabi 63

Şahin(-i), 118
Arı 121
Kızıl 119
Paçalı 120
Tepeli arı 121
Şakrak 338
Şikra 112

Tahtalı 193
Tarakdiş, 62
Büyük 62
Tarlakuşu, 250
Küçük 251
Taşbülbülü 300
Taşçeviren 148
Taşkızılı 298
Taşkuşu 309
Çayır 308
Sibirya 309
Tavşancıl 109
Telkuyruk 60
Tırmaşıkkuşu, Bahçe 290
Duvar 291
Orman 290
Tırmaşıkkuşugiller 39, 290
Toy 122
Yakalı 123
Toygar(-ı), Akkanatlı 249
Arabistan 253
Boğmaklı 254
Bozkır 248
Çöl 252
Çorak 249
İbibik 253
Kalıngagalı 397
Kara 255
Küçük boğmaklı 254
Küçük çöl 252
Kulaklı 255
Orman 251
Tepeli 250
Toygargiller 34, 248-255
Toygiller 23, 122-123
Turaç 68
Turna 128
Ak 129
Telli 128
Turnagiller 24, 128-129

Urkeklik(-ğı) 65
Kafkas 396
Uzunbacak 132
Uzunkuyruklubaştankaragiller 36, 243

Üveyik 194
Büyük 194

Yağmurcun(-u), Altın 142
Amerikan altın 143
Gümüş 143
Küçük altın 142
Yengeç 131
Yalıçapkını, 208
Alaca 209
İzmir 209
Yalıçapkınıgiller 30, 208-209
Yedikardeş(-i), Irak 277
Yedikardeşgiller 37, 277
Yelkovan, 73
Boz 72
Küçük 397
Külrengi 397
Yelkovangiller 19, 72-73
Yelpazekuyruk 276
Yelpazekuyrukgiller 37, 276
Yelvegiller 23, 124-127
Yengeçyağmurcunugiller 25, 131
Yeşilbacak 156
Yeşilbaş 53
Yılanboyun 94
Yılanboyungiller 22, 94

LATİNCE DİZİN

Acanthis flammea 335
Accipiter badius 112
brevipes 112
gentilis 111
nisus 110
Accipitridae 23, 98-121
ACCIPITRIFORMES 96-121
Acridotheres tristis 292
Acrocephalidae 36, 268-275
Acrocephalus agricola 271
arundinaceus 268
dumetorum 271
griseldis 268
melanopogon 269
paludicola 269
palustris 270
schoenobaenus 269
scirpaceus 270
Actitis hypoleucos 159
macularius 159
Aegithalidae 36, 243
Aegithalos caudatus 243
Aegolius funereus 200
Aegypius monachus 100
Aenigmatolimnas marginalis 124
Alaemon alaudipes 253
Alauda arvensis 250
gulgula 251
leucoptera 249
Alaudala rufescens 249
Alaudidae 34, 248-255
Alcedinidae 30, 208-209
Alcedo atthis 208
Alectoris chukar 66
graeca 396
Alopochen aegyptiaca 51
Ammomanes cinctura 252
deserti 252
Ammoperdix griseogularis 67
Anas acuta 54
crecca 53
platyrhynchos 53
Anatidae 18, 44-63
Anhinga rufa 94
Anhingidae 22, 94
Anser albifrons 44
anser 46
brachyrhynchus 45
caerulescens 396
erythropus 44
fabalis 45
indicus 396
serrirostris 45
ANSERIFORMES 44-63
Anthus campestris 325
cervinus 325
godlewskii 324
hodgsoni 327
pratensis 326
richardi 324
rubescens 327
spinoletta 326
trivialis 327
Apodidae 29, 204-205
APODIFORMES 204-205
Apus affinis 205
apus 204
pallidus 205
Aquila chrysaetos 103
fasciata 109
heliaca 104
nipalensis 105
Ardea alba 88
cinerea 87
purpurea 87
Ardeidae 21, 86-90
Ardeola ralloides 86
Arenaria interpres 148
Ardenna grisea 397
Argya altirostris 277
Asio flammeus 198
otus 199
Athene noctua 200
Aythya ferina 56
fuligula 57
marila 57
nyroca 56

Bombycilla garrulus 242
Bombycillidae 33, 242
Botaurus stellaris 90
Branta bernicla 47
canadensis 396
leucopsis 46
ruficollis 47
Bubo bubo 202
Bubulcus ibis 89
Bucanetes, githagineus 329
mongolicus 329
Bucephala clangula 63
BUCEROTIFORMES 211
Burhinidae 24, 129
Burhinus oedicnemus 129
Buteo buteo 118
lagopus 120
rufinus 119

Calandrella brachydactyla 248
Calcariidae 43, 349
Calcarius lapponicus 349
Calidris alba 151
alpina 152
canutus 150
falcinellus 151
ferruginea 150
fuscicollis 153
maritima 396
melanotos 148
minuta 152
pugnax 149
subruficollis 396
temminckii 153
Calonectris diomedea 72
Caprimulgidae 29, 206
CAPRIMULGIFORMES 206
Caprimulgus europaeus 206
aegyptius 206
Carduelis carduelis 332
citrinella 397
Carpodacus erythrinus 336
rubicilla 397
Carpospiza brachydactyla 318
Cecropis daurica 257
Cercotrichas galactotes 300
Certhia brachydactyla 290
familiaris 290
Certhiidae 39, 290
Ceryle rudis 209
Cettia cetti 266
Cettiidae 35, 266
Charadriidae 25, 134-143
CHARADRIIFORMES 129-189
Charadrius alexandrinus 135
asiaticus 137
dubius 135
hiaticula 134
leschenaultii 136
mongolus 136
morinellus 137
Chlamydotis macqueenii 123
Chlidonias hybrida 168
leucopterus 169
niger 169
Chloris chloris 337

Chroicocephalus genei 179
ridibundus 178
Ciconia, ciconia 80
nigra 81
Ciconiidae 20, 80-81
CICONIIFORMES 80-81
Cinclidae 41, 287
Cinclus cinclus 287
Cinnyris osea 397
Circaetus gallicus 109
Circus aeruginosus 115
cyaneus 116
macrourus 116
pygargus 117
Cisticola juncidis 276
Cisticolidae 37, 276
Clamator glandarius 197
Clanga clanga 106
pomarina 107
Clangula hyemalis 60
Coccothraustes coccothraustes 338
Coloeus monedula 238
Columba livia 192
oenas 193
palumbus 193
Columbidae 27, 192-195
COLUMBIFORMES 192-195
Coracias benghalensis 206
garrulus 207
Coraciidae 29, 206-207
CORACIIFORMES 206-209, 211
Corvidae 32, 234-241
Corvus corax 236
cornix 239
frugilegus 238
rhipidurus 237
ruficollis 237
Coturnix coturnix 68
Crex crex 124
Cuculidae 28, 196-197
CUCULIFORMES 196-197
Cuculus canorus 196
Cursorius cursor 162
Cyanistes caeruleus 246
Cygnus columbianus 49
cygnus 49
olor 48

Delichon urbicum 258
Dendrocopos leucotos 216
major 214
medius 215
syriacus 214
Dromadidae 25, 131
Dromas ardeola 131
Dryobates minor 216
Dryocopus martius 213

Egretta garzetta 88
gularis 89
Elanus caeruleus 113
Emberiza aureola 397
brunniceps 347
buchanani 341
caesia 340
calandra 348
cia 345
cineracea 346
cirlus 344
citrinella 346
hortulana 341
leucocephalos 344
melanocephala 347
pusilla 343
rustica 343
schoeniclus 342
striolata 397
Emberizidae 43, 340-348
Eremalauda dunni 253
Eremophila alpestris 255
Erithacus rubecula 304

Falco amurensis 397
biarmicus 223
cherrug 223
columbarius 221
concolor 218
eleonorae 219
naumanni 225
peregrinus 222
subbuteo 221
tinnunculus 224
vespertinus 220
Falconidae 31, 218-225
FALCONIFORMES 218-225
Ficedula albicollis 306
hypoleuca 307
parva 305
semitorquata 306
Francolinus francolinus 68
Fringilla coelebs 330
montifringilla 331
Fringillidae 42, 328-339
Fulica atra 126

Galerida cristata 250
GALLIFORMES 64-69
Gallinago gallinago 155
media 154
Gallinula chloropus 126
Garrulus glandarius 240
Gavia arctica 71
immer 70
stellata 71
Gaviidae 18, 70-71
GAVIIFORMES 70-71
Gelochelidon nilotica 168
Geokichla sibirica 397
Geronticus eremita 82-83
Glareola maldivarum 396
nordmanni 163
pratincola 163
Glareolidae 26, 162-163
Gruidae 24, 128-129
GRUIFORMES 124-129
Grus grus 128
virgo 128
Gymnoris xanthocollis 318
Gypaetus barbatus 99
Gyps fulvus 101

Haematopodidae 24, 130
Haematopus ostralegus 130
Halcyon smyrnensis 209
Haliaeetus albicilla 102
leucoryphus 397
Hieraaetus pennatus 108
Himantopus himantopus 132
Hippolais icterina 274
languida 275
olivetorum 275
polyglotta 274
Hirundinidae 35, 257-259
Hirundo rustica 257
Hydrobates pelagicus 72
Hydrobatidae 19, 72-73
Hydrocoloeus minutus 180
Hydroprogne caspia 167
Hypocoliidae 33, 242
Hypocolius ampelinus 242

Ichthyaetus, audouinii 182
ichthyaetus 183
leucophthalmus 186
melanocephalus 177
relictus 396
Iduna caligata 273
opaca 272
pallida 272
rama 273
Irania gutturalis 300
Ixobrychus minutus 90

Jynx torquilla 217

Ketupa zeylonensis 203

Laniidae 32, 228-233
Lanius collurio 232
excubitor 231
isabellinus 233
minor 230
nubicus 229
phoenicuroides 233
schach 229
senator 228
Laridae 26, 164-186
Larus argentatus 173-174-175
armenicus 172-174-175
cachinnans 171-174-175
canus 176
fuscus 184
hyperboreus 186
marinus 185
michahellis 170-174-175
Leiothrichidae 37, 277
Leucogeranus leucogeranus 129
Limosa lapponica 146
limosa 147
Linaria cannabina 334
flavirostris 334

www.trakus.org

Locustella fluviatilis 267
luscinioides 267
naevia 266
Locustellidae 37, 266-267
Lophophanes cristatus 397
Loxia curvirostra 339
pytyopsittacus 397
Lullula arborea 251
Luscinia luscinia 301
megarhynchos 301
svecica 302
Lymnocryptes minimus 155
Lyrurus mlokosiewiczi 64
tetrix 64

Mareca falcata 396
penelope 54
strepera 55
Marmaronetta angustirostris 55
Melanitta fusca 61
nigra 61
Melanocorypha bimaculata 254
calandra 254
yeltoniensis 255
Mergellus albellus 63
Mergus merganser 62
serrator 62
Meropidae 30, 211
Merops apiaster 211
orientalis 397
persicus 211
Microcarbo pygmaeus 94
Milvus migrans 114
milvus 114
Monticola saxatilis 298
solitarius 299
Montifringilla nivalis 319
Morus bassanus 91
Motacilla alba 323
cinerea 322
citreola 322
flava 323
Motacillidae 42, 322-327
Muscicapa dauurica 397
striata 307
Muscicapidae 40, 298-315
Mycteria ibis 81

Neophron percnopterus 98
Netta rufina 58
Nettapus coromandelianus 396
Nucifraga caryocatactes 241
Numenius arquata 144
phaeopus 145
tenuirostris 144
Nycticorax nycticorax 86

Oceanodroma leucorhoa 396
Oena capensis 195
Oenanthe cypriaca 312
deserti 313
finschii 311
hispanica 311
isabellina 310
leucopyga 315
lugens 314
melanura 315
moesta 397
monacha 314
oenanthe 310
picata 397
pleschanka 312
xanthoprymna 313
Oriolidae 32, 227
Oriolus oriolus 227
Otididae 23, 122-123
OTIDIFORMES 122-123
Otis tarda 122
Otus brucei 201
scops 201
Oxyura jamaicensis 396
leucocephala 59

Pandion haliaetus 96-97
Pandionidae 22, 96-97
Panuridae 34, 244
Panurus biarmicus 244
Paridae 33, 246-247
Parus major 246
Passer domesticus 317
hispaniolensis 317
moabiticus 316
montanus 316
Passeridae 41, 316-319
PASSERIFORMES 227-349
Pastor roseus 292
Pelecanidae 21, 92-93
PELECANIFORMES 82-93
Pelecanus crispus 93
onocrotalus 92
rufescens 93
Perdix perdix 66
Periparus ater 247
Pernis apivorus 121
ptilorhyncus 121
Petrochelidon fluvicola 258
Petronia petronia 319
Phalacrocoracidae 22, 94-95
Phalacrocorax aristotelis 95
carbo 95
Phalaropus fulicarius 161
lobatus 160
tricolor 161
Phasianidae 18, 64-69
Phasianus colchicus 69
Phoeniconaias minor 79
Phoenicopteridae 20, 78-79
PHOENICOPTERIFORMES 78-79
Phoenicopterus roseus 78
Phoenicurus erythrogastrus 397
erythronotus 397
ochruros 303
phoenicurus 303
Phylloscopidae 36, 260-265
Phylloscopus borealis 263
collybita 260
fuscatus 263
humei 265
inornatus 264
neglectus 261
nitidus 265
orientalis 262
proregulus 264
sibilatrix 262
sindianus 261
throchiloides 265
trochilus 260
Pica pica 239
Picidae 31, 212-217
PICIFORMES 212-217
Picus canus 212
viridis 212
Platalea leucorodia 85
Plectrophenax nivalis 349
Plegadis falcinellus 84
Pluvialis apricaria 142
dominica 143
fulva 142
squatarola 143
Podiceps auritus 75
cristatus 77
grisegena 76
nigricollis 75
Podicipedidae 19, 74-77
PODICIPEDIFORMES 74-77
Poecile lugubris 247
palustris 247
Porphyrio alleni 127
porphyrio 127
Porzana parva 125
porzana 125
pusilla 125
Prinia gracilis 276
Procellariidae 19, 72-73
PROCELLARIIFORMES 72-73
Prunella atrogularis 321
collaris 320
modularis 320
montanella 321
ocularis 321
Prunellidae 41, 320-321
PSITTACIFORMES 226
Psittacula eupatria 226
krameri 226
Psittaculidae 31, 226
Pterocles alchata 190
coronatus 396
exustus 396
orientalis 190
senegallus 191
Pteroclidae 27, 190-191
PTEROCLIFORMES 190-191
Ptyonoprogne obsoleta 397
rupestris 259
Puffinus assimilis 397
yelkouan 73
Pycnonotidae 35, 256
Pycnonotus leucotis 256
xanthopygos 256
Pyrrhocorax graculus 235
pyrrhocorax 234
Pyrrhula pyrrhula 338

Rallidae **23**, 124-127
Rallus aquaticus 124
Ramphocoris clotbey 397
Recurvirostra avosetta 133
Recurvirostridae 25, 132-133
Regulidae 38, 286
Regulus ignicapilla 286
regulus 286
Remiz pendulinus 245
Remizidae 34, 245
Rhodopechys sanguineus 328
Rhodospiza obsoleta 328
Riparia riparia 259
Rissa tridactyla 180
Roetratula benghalensis 396

S*axicola maurus* 309
rubetra 308
rubicola 309
Scolopacidae 26, 144-161
Scolopax rusticola 154
Scotocerca inquieta 397
Serinus pusillus 335
serinus 333
syriacus 397
Sitta europaea 289
krueperi 288
neumayer 289
tephronota 288
Sittidae 288-289
Somateria mollissima 60
spectabilis 396
Spatula clypeata 52
querquedula 52
Spilopelia senegalensis 195
Spinus spinus 333
Stercorariidae 27, 187-189
Stercorarius longicaudus 187
parasiticus 188
pomarinus 189
skua 187
Sterna dougallii 396
hirundo 164
paradisaea 165
Sternula albifrons 165
Streptopelia decaocto 195
orientalis 194
turtur 194
Strigidae 28, 198-203
STRIGIFORMES 198-203
Strix aluco 199
Sturnidae 40, 292-293
Sturnus unicolor 397
vulgaris 293
Sulidae 21, 91
SULIFORMES 91, 94-95
Sylvia atricapilla 284
borin 281
cantillans 280
communis 282
conspicillata 283
crassirostris 283
curruca 282
melanocephala 278
melanothorax 279
mystacea 278
nana 281
nisoria 285
ruppeli 279
undata 397
Sylviidae 38, 278-285
Syrrhaptes paradoxus 191

T*achybaptus ruficollis* 74
Tachymarptis melba 204
Tadorna ferruginea 51
tadorna 50
Tarsiger cyanurus 305
Terathopius ecaudatus 108
Tetrao urogallus 396
Tetraogallus caspius 65
caucasicus 396
Tetrax tetrax 123
Thalasseus bengalensis 166
sandvicensis 166
Threskiornis aethiopicus 397
Threskiornithidae 20, 82-85
Tichodroma muraria 291
Tichodromidae 39, 291
Tringa erythropus 158
flavipes 157
glareola 157
nebularia 156
ochropus 157
stagnatilis 156
totanus 158
Troglodytes troglodytes **287**
Troglodytidae 38, 287
Turdidae 40, 294-297
Turdus atrogularis 295
iliacus 296
merula 295
philomelos 297
pilaris 296
torquatus 294
viscivorus 297
Tyto alba 198
Tytonidae 28, 198

U*pupa epops* 210
Upupidae 30, 210

V*anellus cinereus* 141
gregarius 140
indicus 141
leucurus 140
spinosus 138
vanellus 139

X*enus cinereus* 160

İNGİLİZCE DİZİN

Accentor, Alpine 320
Black-throated 321
Radde's 321
Siberian 321
Avocet, Pied 133

Babbler, Iraq 277
Bateleur 108
Bee-eater, Blue-cheeked 211
European 211
Green 397
Bittern, Eurasian 90
Little 90
Blackbird, Common 295
Blackcap, Eurasian 284
Blackstart 315
Bluetail, Red-flanked 305
Bluethroat 302
Brambling 331
Bulbul, White-eared 256
White-spectacled 256
Bullfinch, Eurasian 338
Bunting, Black-headed 347
Cinereous 346
Cirl 344
Common Reed 342
Corn 348
Cretzschmar's 340
Grey-necked 341
Little 343
Ortolan 341
Pine 344
Red-headed 347
Rock 345
Rustic 343
Snow 349
Striolated 397
Yellow-breasted 397
Bustard, Great 122
Little 123
Macqueen's 123
Buzzard, Common 118
Crested Honey 121
European Honey 121
Long-legged 119
Rough-legged 120

Capercaillie, Western 397
Chaffinch, Common 330
Chiffchaff, Common 260
Mountain 261
Chough, Alpine 235
Red-billed 234
Cisticola, Zitting 276
Coot, Eurasian 126
Cormorant, Great 95
Pygmy 94
Courser, Cream-colored 162
Crab-plover 131
Crake, Baillon's 125
Corn 124
Little 125
Spotted 125
Striped 124
Crane, Common 128
Demoiselle 128
Siberian 129
Crossbill, Red 339
Parrot 397
Crow, Hooded 239
Cuckoo, Common 196
Great Spotted 197
Curlew, Eurasian 144
Slender-billed 144
Stone, Eurasian 129

Darter, African 94
Dipper, White-throated 287
Dotterel, Eurasian 137
Dove, Eurasian Collared 195
European Turtle 194
Laughing 195
Namaqua 195
Oriental Turtle 194
Rock 192
Stock 193
Duck, Falcated 396
Ferruginous 56
Long-tailed 60
Marbled 55
Ruddy 396
Tufted 57
White-headed 59
Dunlin 152
Dunnock 320

Eagle, Bonelli's 109
Booted 108
Eastern Imperial 104
Golden 103
Greater Spotted 106
Lesser Spotted 107
Pallas's Fish 397
Short-toed Snake 109
Steppe 105
White-tailed 102
Eagle-Owl, Eurasian 202
Egret, Great 88
Little 88
Western Cattle 89
Eider, Common 60
King 396

Falcon, Amur 397
Eleonora's 219
Lanner 223
Peregrine 222
Red-footed 220
Saker 223
Sooty 218
Fieldfare 296
Finch, Citril 397
Desert 328
Eurasian Crimson-winged 328
Mongolian 329
Trumpeter 329
Firecrest, Common 286
Flamingo, Greater 78
Lesser 79
Flycatcher, Asian Brown 397
Collared 306
European Pied 307
Red-breasted 305
Semicollared 306
Spotted 307
Francolin, Black 68

Gadwall 55
Gallinule, Allen's 127
Gannet, Northern 91
Garganey 52
Godwit, Bar-tailed 146
Black-tailed 147
Goldcrest 286

Goldeneye, Common 63
Goldfinch, European 332
Goose, Bar-headed 396
Barnacle 46
Brant 47
Canada 396
Cotton Pygmy 396
Egyptian 51
Greater White-fronted 44
Greylag 46
Lesser White-fronted 44
Pink-footed 45
Red-breasted 47
Snow 396
Taiga/Tundra Bean 45
Goshawk, Northern 111
Grebe, Black-necked 75
Great Crested 77
Horned 75
Little 74
Red-necked 76
Greenfinch, European 337
Greenshank, Common 156
Grouse, Black 64
Caucasian 64
Gull, Armenian 172-174-175
Audouin's 182
Black-headed 178
Caspian 171-174-175
European Herring 173-174-175
Glaucous 186
Great Black-backed 185
Lesser Black-backed 184
Little 180
Mediterranean 177
Mew 176
Pallas's 183
Relict 396
Slender-billed 179
White-eyed 186
Yellow-legged 170-174-175

Harrier, Hen 116
Montagu's 117
Pallid 116
Western Marsh 115
Hawfinch 338
Heron, Black-crowned Night 86
Grey 87
Purple 87
Squacco 86
Western Reef 89
Hobby, Eurasian 221
Hoopoe, Eurasian 210
Hypocolius, Grey 242

Ibis, African Sacred 397
Glossy 84
Northern Bald 82-83

Jackdaw, Western 238
Jaeger, Long-tailed 187
Parasitic 188
Pomarine 189
Jay, Eurasian 240

Kestrel, Common 224
Lesser 225
Kingfisher, Common 208
Pied 209
White-throated 209
Kite, Black 114
Black-winged 113
Red 114
Kittiwake, Black-legged 180
Knot, Red 150

Lapwing, Grey-headed 141
Northern 139
Red-wattled 141
Sociable 140
Spur-winged 138
White-tailed 140
Lark, Bar-tailed 252
Bimaculated 254
Black 255
Calandra 254
Crested 250
Desert 252
Dunn's 253
Greater Hoopoe- 253
Greater Short-toed 248
Horned 255
Lesser Short-toed 249
Thick-billed 397
White-winged 249
Linnet, Common 334
Longspur, Lapland 349
Loon, Black-throated 71
Great Northern 70
Red-throated 71

Magpie, Eurasian 239
Mallard 53
Martin, Common House 258
Eurasian Crag 259
Pale Crag 397
Sand 259
Merganser, Common 62
Red-breasted 62
Merlin 221
Moorhen, Common 126
Myna, Common 292

Nightingale, Common 301
Thrush 301
Nightjar, Egyptian 206
European 206
Nutcracker, Spotted 241
Nuthatch, Eastern Rock 288
Eurasian 289
Krüper's 288
Western Rock 289

Oriole, Eurasian Golden 227
Osprey, Western 96-97
Ouzel, Ring 294
Owl, Boreal 200
Brown Fish 203
Eagle 202
Eurasian Scops 201
Little 200
Long-eared 199
Pallid Scops 201
Short-eared 198
Tawny 199
Western Barn 198
Oystercatcher, Eurasian 130

Parakeet, Alexandrine 226
Rose-ringed 226
Partridge, Chukar 66
Grey 66
Rock 397
See-see 67
Pelican, Dalmatian 93
Great White 92
Pink-backed 93
Petrel, European Storm 72
Leach's Storm 396
Phalarope, Red 161
Red-necked 160
Wilson's 161
Pheasant, Common 69
Pigeon, Common Wood 193
Pintail, Northern 54
Pipit, Blyth's 324
Buff-bellied 327
Meadow 326
Olive-backed 327
Red-throated 325
Richard's 324
Tawny 325
Tree 327
Water 326
Plover, American Golden 143
Caspian 137
Common Ringed 134
Crab 131
European Golden 142
Greater Sand 136
Grey 143
Kentish 135
Lesser Sand 136
Little Ringed 135
Pacific Golden 142
Pochard, Common 56
Red-crested 58
Pratincole, Black-winged 163
Collared 163
Oriental 396
Prinia, Graceful 276

Quail, Common 68

Rail, Water 124
Raven, Brown-necked 237
Fan-tailed 237
Northern 236
Redpoll, Common 335
Redshank, Common 158
Spotted 158
Redstart, Black 303
Common 303
Eversmann's 397
Güldenstädt's 397
Redwing 296
Reedling, Bearded 244
Robin, European 304
Rufous-tailed Scrub 300
White-throated 300
Rockfinch, Pale 318
Roller, European 207
Indian 206
Rook 238
Rosefinch, Common 336
Great 397
Ruff 149

Sanderling 151
Sandgrouse, Black-bellied 190
Chestnut-bellied 396
Crowned 396
Pallas's 191
Pin-tailed 190
Spotted 191
Sandpiper, Broad-billed 151
Buff-breasted 396
Common 159
Curlew 150
Green 157
Marsh 156
Pectoral 148
Purple 396
Spotted 159
Terek 160
White-rumped 153
Wood 157
Scaup, Greater 57
Scoter, Common 61
Velvet 61
Serin, European 333
Red-fronted 335
Syrian 397
Shag, European 95
Shearwater, Little 397
Scopoli's 72
Sooty 397
Yelkouan 73
Shelduck, Common 50
Ruddy 51
Shikra 112
Shoveler, Northern 52
Shrike, Great Grey 231
Isabelline 233
Lesser Grey 230
Long-tailed 229
Masked 229
Red-backed 232
Red-tailed 233
Woodchat 228
Siskin, Eurasian 333
Skua, Great 187
Skylark, Eurasian 250
Oriental 251
Smew 63
Snipe, Common 155
Great 154
Greater Painted 396
Jack 155
Snowcock, Caspian 65
Caucasian 397
Snowfinch, White-winged 319
Sparrow, Dead Sea 316
Eurasian Tree 316
House 317
Rock 319
Spanish 317
Yellow-throated 318
Sparrowhawk, Eurasian 110
Levant 112
Spoonbill, Eurasian 85
Starling, Common 293
Rosy 292
Spotless 397
Stilt, Black-winged 132
Stint, Little 152
Temminck's 153
Stone-curlew, Eurasian 129
Stonechat, European 309
Siberian 309
Stork, Black 81
White 80
Yellow-billed 81
Sunbird, Palestine 397
Swallow, Barn 257
Red-rumped 257
Streaked-throated 258
Swamphen, Purple 127
Swan, Mute 48
Tundra 49
Whooper 49
Swift, Alpine 204
Common 204
Little 205
Pallid 205

Teal, Eurasian 53
Tern, Arctic 165
Black 169
Caspian 167
Common 164
Gull-billed 168
Lesser Crested 166
Little 165
Roseate 396
Sandwich 166
Whiskered 168
White-winged 169
Thrush, Black-throated 295
Blue Rock 299
Common Rock 298
Mistle 297
Siberian 397
Song 297
Tit, Coal 247
Eurasian Blue 246
European Crested 397
Eurasian Penduline 245
Great 246
Long-tailed 243
Marsh 247
Sombre 247
Treecreeper, Eurasian 290
Short-toed 290
Turnstone, Ruddy 148
Twite 334

Vulture, Bearded 99
Cinereous 100
Egyptian 98
Griffon 101

Wagtail, Citrine 322
Grey 322
Western Yellow 323
White 323
Wallcreeper 291
Warbler, Aquatic 269
Arctic 263
Asian Desert 281
Barred 285
Basra Reed 268
Blyth's Reed 271
Booted 273
Cetti's 266
Common Grasshopper 266
Cyprus 279
Dartford 397
Dusky 263
Eastern Bonelli's 262
Eastern Olivaceous 272
Eastern Orphean 283
Eurasian Reed 270
Garden 281
Great Reed 268
Green 265
Greenish 265
Hume's Leaf 265
Icterine 274
Marsh 270
Melodious 274
Menetries's 278
Moustached 269
Olive-tree 275
Paddyfield 271
Pallas's Leaf 264
Plain Leaf 261
River 267
Rüppell's 279
Sardinian 278
Savi's 267
Sedge 269
Spectacled 283
Streaked Scrub 397
Subalpine 280
Sykes's 273
Upcher's 275

Western Olivaceous 272
Willow 260
Wood 262
Yellow-browed 264
Waxwing, Bohemian 242
Wheatear, Black-eared 311
Cyprus 312
Desert 313
Finsch's 311
Hooded 314
Isabelline 310
Mourning 314
Northern 310
Pied 312
Red-rumped 397
Red-tailed 313
Variable 397
White-crowned 315
Whimbrel 145
Whinchat 308
Whitethroat, Common 282
Lesser 282
Wigeon, Eurasian 54
Woodcock, Eurasian 154
Woodlark 251
Woodpecker, Black 213
European Green 212
Great Spotted 214
Grey-headed 212
Lesser Spotted 216
Middle Spotted 215
Syrian 214
White-backed 216
Wren, Eurasian 287
Wryneck, Eurasian 217

Yellowhammer 346
Yellowlegs, Lesser 157

www.trakus.org

Eşsiz doğa güzelliği ve canlı çeşitliliğine sahip ülkemizin tüm kuş türlerini içerisinde barındıran, metinlerinden görsel malzemesine kadar tümüyle özgün olması açısından "ilk" kuş tanım kitabı niteliğindeki *TRAKUS Türkiye'nin Kuşları* doğa ve kuşlara olan ilgisini geliştirmek isteyenlere rehberlik etmek için hazırlandı.

7 gram ağırlığı ile Çalıkuşu'ndan 3 metre kanat açıklığına sahip Kara Akbaba'ya, dünyanın en hızlısı Gök Doğan'dan en güçlüsü Kaya Kartalı'na ülkemizde görülen 491 kuş türü; 2800 fotoğraf, her türe ait dağılım haritası, tanım bilgisi ve karşılaştırma tabloları ile bu kitapta yer alıyor.

2007 yılında, kuş fotoğrafçıları ve kuş gözlemcileri için bir paylaşım platformu olarak kurulan www.trakus.org internet sitesi üyelerinin katkılarıyla, 25 kişilik gönüllü bir ekibin yıllarca süren çalışmasıyla tamamlanan bu kitap ile ülkemizde bulunan kuş türlerini gerçek fotoğraflarından izleyebilir, onlarla nerede ne zaman karşılaşabileceğinizi ve kuşları tanımlamayı öğrenebilirsiniz.

www.trakus.org

ESİT
www.esit.com.tr

9 786254 054761